

ECCE

Eötvös Collegium – Collegiumi Értesítő

I.
(2010/2011)

ELTE Eötvös József Collegium
2013

ECCE

Eötvös Collegium – Collegiumi Értesítő
I. szám

ELTE Eötvös József Collegium
Budapest, 2013

The logo features a grey speech bubble with the word 'ÚJ' inside, followed by the text 'SZÉCHENYI TERV' in a bold, sans-serif font.

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujszechenyiterv.gov.hu
06 40 638 638

A projektek az Európai Unió
támogatásával valósulnak meg.

TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0030 „Önálló lépések a tudomány területén”

Szerkesztők:
Horváth László és Markó Anita
ISSN 2064-0870

Szerkesztőbizottság:
Horváth László és Laczkó Krisztina

Felelős kiadó:
Dr. Horváth László,
az ELTE Eötvös József Collegium igazgatója
A nyomdai munkákat a Pátria Nyomda Zrt. végezte
1117 Budapest, Hunyadi János út 7.
Felelős vezető: Fodor István vezérigazgató

Tartalomjegyzék

BEVEZETŐ.....	7
IGAZGATÓI ÖSSZEGZÉSEK	
Intézményfejlesztési terv – (oktatás és kutatás, 2010. november).....	11
Jelentés a 2010. évben végzett oktatási-kutatási munkáról, pályázatokról.....	17
Pénzügyi összegzés a 2010. gazdálkodási évről.....	23
A 2011. évi tevékenység.....	27
Szakmai beszámoló a 4308/0758 ny. számú NKA-pályázatról.....	85
A Kárpát-medencei szakkollégiumi hálózat.....	105
COLLEGISTA EREDMÉNYEK.....	113
„FILOSZ” ÉS „DÖGÉSZ” – KÉT TANULMÁNY	
Anglia és Bethlen Gábor kapcsolata angol diplomáciai jelentések tükrében (1624–1625).....	121
Holocén erdőhatárváltozása a Retyezát-hegységben.....	153
MŰHELYBESZÁMOLÓK	
Angol–amerikai műhely.....	187
Biológia-kémia műhely.....	195
Bollók János Klasszika-filológia műhely.....	207
Filozófia műhely.....	215
Francia műhely.....	221
Germanisztika műhely.....	229
Informatikai műhely.....	249
Magyar műhely.....	261
Matematika-fizika műhely.....	271
Mendöl Tibor Földrajz-földtudomány-környezettudomány műhely....	275
Olasz műhely.....	287
Orientalisztika műhely.....	295
Skandinavisztika műhely.....	303
Spanyol műhely.....	307
Szlavisztika műhely.....	315
Társadalomtudományi műhely.....	325
Történész műhely.....	333
Mednyánszky Dénes Könyvtár és Levéltár.....	347
INFORMATIKA A COLLEGIUMBAN.....	351

DIÁKÉLET	
Áttekintés.....	375
Diákbizottsági elnöki jelentés a 2010. őszi félévről.....	381
Diákbizottsági elnöki jelentés a 2011. tavaszi félévről.....	387
Beszéd 2010. március 15-én.....	393
Beszéd 2011. március 15-én.....	396
BARÁTI KÖR ÉS ALUMNI	
Beharangozó	401
FELVÉTELI	
Buzdítás a 2013. évi felvételire	405
Az Eötvös József Collegium oktatási, tanulmányi szabályzata és követelményrendszere.....	409
Az ELTE Eötvös József Collegium oktató és nem oktató munkatársai, tisztségviselői.....	423

Bevezető

Az ECCE (Eötvös Collegium – Collegiumi Értesítő) olyan évkönyv, amely a Collegium egyes tanulmányi éveinek bemutatására hivatott. Az első szám a 2010/2011. tanévre vonatkozó jelentések (igazgatói és tanári összefoglalások), collegista eredmények, két kiválasztott tanulmány („filosz” és „dögész”), a diákélet és más állandó, később bizonyosan bővülő rovatok mellett egyedi közléseket is tartalmaz. Fontosnak tartottuk közzétenni az egyes collegiumi műhelyek és szervezeti egységek alapidokumentumait (műhelyszabályzat és képzési terv / curriculum) is, amelyek tágabb összefüggésbe helyezik azt az oktatási-kutatási tevékenységet, amely az egyetemi képzést kiegészítve az Eötvös Collegium sajátja. Hasonlóképpen, átfogó történeti képet rajzoltunk a Collegiumban 2003. és 2011. között megvalósult informatikai fejlesztésekről. A folyamatos bővítés reményében bemutatjuk/„beharangozzuk” azt az életrajzi lexikont is, amely önkéntes adatközlések alapján az egykori collegisták tömör életrajzát tartalmazza majd. Utóbbi, a mindenkor időszerűen szerkesztett felvételi buzdítással egyszerűen az ECCE valódi célját is megjeleníti. Egyaránt szeretnénk szólni a múlt és a jövő nemzedékeihez, hogy az egykori és mai collegistákban jótekingő figyelmet ébresszünk: ragaszkodó növendékként erejük és tehetségük szerint támogassák a Collegiumot. Az egyetemre készülő ifjúság pedig merítsen bátorságot buzdításunkból.

Íme tehát az évkönyv, amely a nehéz kezdet és vajúdás sok jelét viseli magán. Kérem a Tisztelt Collegiumot, a *dimidium facti, qui coepit, habet* szellemében megértően fogadja az első számot, és támogasson minket abban, hogy ezt a kiadványt egyre színvonalasabban és rendszeresen elkészíthessük.

Budapest, 2012. december 31.

Horváth László
igazgató

Igazgatói összegzések

Intézményfejlesztési terv

(oktatás és kutatás, 2010. november)

A Collegium az egyetemi képzést kiegészítve a személyes kapcsolatokon alapuló kiscsoportos szemináriumi és tutoriális képzés lehetőségét biztosítja: ez a munkamódszer azon a meggyőződésen és tapasztalaton alapul, hogy az eredményes szellemi környezet elengedhetetlen összetevője a személyes kapcsolattartás. Egy-egy szak oktatói és hallgatói ún. műhelyekben dolgoznak (ma már tizenhét ilyen egység működik a Collegiumban), e műhelyek szervezik és koordinálják a szemináriumokat, a tutori órákat, a szakmai előadásokat, segítik és irányítják a hallgatók tudományos munkáját, kezelik a szakos könyvtárakat. A Collegium oktatói és hallgatói nyolc idegen nyelvet oktatnak a Collegium falai között. A francia, az angol és a német nyelv oktatására főállású tanárokat alkalmazunk, ők a nyelvtanítási kötelezettségeken túl a megfelelő műhelyek szakmai irányítását is ellátják. A francia nyelv oktatása az École Normale Supérieure-rel, a párizsi anyaintézményünkkel fennálló történelmi kapcsolatok és széles körű lehetőségeink miatt is kiemelten fontos. Ennek köszönhetően az ENS és a Magyar–Francia Ifjúsági Alapítvány támogatásával évről évre francia lektor érkezik a Collegiumba, és 18 órában szemináriumokat ad.

A Collegium oktatási koncepciójának egyik központi gondolata az interdiszciplinaritás (országos viszonylatban is egyedülállóan az Eötvös Collegiumban négy kar hallgatói élnek egymás mellett: Bölcsészettudományi Kar, Természettudományi Kar, Informatikai Kar, Társadalomtudományi Kar): ez nem pusztán a rokonszakmák egymás kölcsönös érdeklődésére számot tartó gondolatcseréjét jelenti, hanem a látszólag egymástól távol eső bölcsész- és természettudományok termékeny párbeszédét is. A hagyományoknak köszönhetően a végzett diákok kapcsolata nem szakad meg a Collegiummal, a Collegium közéletében és az oktatásban továbbra is aktívan részt vesznek.

A Collegium diákbizottsága számos programmal színesíti a collegisták életét, a gólyatábor szervezésétől a minden évben megrendezett Eötvös Konferencia lebonyolításáig, de a sport és a szórakozás is fontos szerepet játszik a mindennapokban.

A tizenhét műhely:

1. Angol–Amerikai műhely (műhelyvezető: Sántháné Gedeon Mária)
2. Biológia-kémiai műhely (műhelyvezető: Hudecz Ferenc)
3. Bollók János Klasszika-filológia műhely (műhelyvezető: Mészáros Tamás)
4. Filozófia műhely (műhelyvezető: Faragó-Szabó István)
5. Francia műhely (műhelyvezető: Szabics Imre; vezető tanár: Vargyas Brigitta)
6. Germanisztikai műhely (műhelyvezető: Sára Balázs)
7. Informatikai műhely (műhelyvezető: Csörnyei Zoltán)
8. Magyar műhely (műhelyvezető: Gintli Tibor – Irodalmi kabinet; Laczkó Krisztina – Nyelvészeti kabinet)
9. Matematika-fizika műhely (műhelyvezető: Varga Dezső)
10. Mendöl Tibor Földrajz-földtudomány-környezettudomány műhely (műhelyvezető: Győri Róbert)
11. Olasz műhely (műhelyvezető: Armando Nuzzo)
12. Orientalisztika műhely (műhelyvezető: Máté Zoltán)
13. Skandinavisztika műhely (műhelyvezető: Masát András)
14. Spanyol műhely (műhelyvezető: Faix Dóra)
15. Szlavisztika műhely (műhelyvezető: Kroó Katalin)
16. Társadalomtudományi műhely (műhelyvezető: Bozsonyi Károly)
17. Történész műhely (műhelyvezető: Farkas Zoltán)

Kiemelt nemzetközi és hazai együttműködések

A Collegium életét több hazai és nemzetközi együttműködés is színesíti: majd két évtizedre visszatekintő, gyümölcsöző kapcsolatot tart fenn és ápol az egyesült államokbeli Wisconsin állam *Beloit College*-ával. A megújított együttműködési egyezmény értelmében a *Beloit College* minden ősszel hallgatókat küld a Collegiumba, míg a magyar diákok mindig a tavaszi félévben tanulhatnak a *Beloitban*.

Az *École Normale Supérieure (ENS)*, az *Eötvös Collegium* és a pisai *Scuola Normale Superiore (SNS)* bilaterális keretegyezmények formájában kiválósági hálózatot hozott létre tudományos programjainak és oktatási modelljének hatékonyabb működtetése és képviselése érdekében. Az *ENS* és az *EC* között Erasmus-cserekapcsolat is érvényben van, amelyet formálisan a Bölcsészettudományi Kar gondoz. A Collegiumhoz hasonló szellemiségű bentlakásos intézmények közül keretegyezményt kötöttünk a *Collegio Superiore di Bologna* és a *Residencia de Estudiantes, Madrid* intézményekkel.

A Collegiumban működő Bollók János Klasszika-filológia műhely a klaszika-filológiai segédtudományok művelésének szellemében Erasmus-kapcsolatot létesített a Bolognai Egyetemmel, illetve közös pályázatokat és kutatási programokat bonyolít le a University College London görög–latin tanszékével, az Institute of Classical Studies intézménnyel, valamint a bécsi székhelyű Institut für Byzanzforschunggal. A collegisták e kapcsolatrendszernek köszönhetően – a partnerintézmények szakmai elismerését kiváltva – bekapcsolódhatnak a nemzetközi kutatások élvonalába. Páratlan jelentőségű a Wiener Papyrusammlunggal (ÖNB) és a prágai Wessely-gyűjteménnyel létesített szakvezetői együttműködés is.

A Collegium a fentiekén kívül szorosan együttműködik a Magyar Tudományos Akadémia Regionális Kutatások Központjával, valamint a Kutató Diákok Országos Szövetségével is. 2010 februárjától a Collegium épületében működik a Mentor Magazin, amely a Collegiummal szoros együttműködésben építi ki azokat a kapcsolatokat, amelyeknek köszönhetően a Collegium a középiskolások számára ismert és keresett felsőoktatási intézménnyé válhat. A Magyar Országos Levéltár az Eötvös collegistáknak rendszeres szakmai gyakorlatokra teremt lehetőséget, keretegyezménybe foglalva biztosítja a történészhallgatók levéltári képzésének kiegészítését.

Fejlesztési tervek

A Collegiumban működő tizenhét szakmai műhelyt további műhelyekkel a közeljövőben nem tervezzük bővíteni. A rokonterületeket képviselő műhelyeket azonban „szövetségi kabinetekbe” érdemes szervezni, amelyek közös alap-kurzuskínálatot biztosíthatnak. Ilyen kezdeményezést tettünk már természettudományos területen, de a Romanisztika kabinet, a Mediterrán kabinet és a Társadalomtudományi kabinet stb. kialakítása is körvonalazódhat. Minden fejlesztési terv azonban a tanárkollégák szerepvállalásán áll vagy bukik, hiszen a három főállású statuson kívül a tizenöt műhely-, illetve kabinetvezető csupán minimális, eseti, pályázatok biztosította honoráriumot kap (elsősorban a szak-kollégiumi pályázat keretében). Ideális cél – a régi Collegium működésének záloga – a főállású tanári kar felállítása lenne, ez azonban az egyetemi realitásokat tekintetbe véve a következő három évben megvalósíthatatlan.

Középtávú célunk, hogy az egyes műhelyek kidolgozzák és az igazgató közvetítésével az ELTE megfelelő karai elé terjesszék a (3+2 éves vagy osztatlan képzést követő) curriculumukat, amely az egyetemi oktatás kiegészítését jelenti.

A leírás a műhelyre jellemző sajátos szakmai profilt tükrözi, a collegistáknak kötelező és a szabadon választható kurzusokat tartalmazza, és – kari/egyetemi támogatása esetén – egyfajta belső „akkreditációt” jelent. A curriculum félévekre lebontva, az oktató nevének és a szeminárium címének feltüntetésével készül. Az egyes műhelyek szakmai profiljának bemutatására jó példa a Bollók János Klasszika-filológia műhely Antik Tanulmányokban idén megjelent műhelybeszámolója (AntTan 54 [2010] 127–167).

A Collegium fent vázolt, ötéves ciklusokra rögzített kurzuskínálata folyamatos és zökkenőmentes meghirdetése érdekében, a „belsőleg akkreditált”, azaz az egyetemről támogatott collegistakurzusokra a Collegium az egyetemről közvetlen etr-hozzáférést kérelmez az ügyvivő szakértő, azaz a collegiumi tanulmányi előadó számára. Másfelől, a mindenkor kurzuskínálat megjelenítésére, a collegisták gyors és hatékony értesítése érdekében a fejlesztés alatt álló honlapon önálló felületet, illetve hírlevelet (kurzuslevelet készítő programot) készítünk.

Az egyes műhelyek curriculumának kialakítása során figyelembe kell venniük olyan stratégiai célokat, amelyek a Collegium egésze számára fontosak. A Collegium olyan kiemelkedően tehetséges hallgatók otthona és munkahelye, akik egyetemi társaikhoz képest határozottabb motivációval rendelkeznek. Ennek megfelelően a tehetségek támogatása egyrészt a nemzetközi és hazai lehetőségek biztosításában (keretegyezmények, együttműködési szerződések, ösztöndíjak, stb.) másrészt a színvonalas és az alapismereteket következetesen átadó collegiumi kiegészítő képzésben (a versenyképességet biztosító alapon) rejlik. A nemzetközi kapcsolatainknak és különösképp a francia orientációnak (az abban rejlő kiaknázatlan lehetőségeknek) megfelelően felmenő rendszerben az alábbi általános nyelvvizsga-kötelezettségek bevezetését tervezzük: francia középfok (legkésőbb a 8. egyetemi félév végére, belső szintfelmérő záróvizsgával a 6. félév végén), angol és német középfok (legkésőbb a 10. egyetemi félév végére, belső szintfelmérő záróvizsgával a 8. félév végén), latin középfok (a francia és történelem szakos hallgatóknak), ógörög középfok (a latin szakos hallgatóknak). Amennyiben a főállású tanáraink, szakvezetőink, illetve a francia lektor a megnövekedett igényeket nem tudják óraszámban ellátni, a más nyelvek esetében most is alkalmazott pályázati alapú finanszírozást igyekszünk biztosítani.

Középtávon az egykori tudós-tanár képzés eszményét is szeretnénk feleleveníteni. Az ELTE pedagógusképzésének kereteihez igazodva szeretnénk a collegistáknak olyan szakmódszertani és gyakorló kurzusokat biztosítani, amelyek kiscsoportokban biztosítják a tanárszakos collegisták színvonalas képzését.

A nemzetközi és hazai kapcsolataink terén minden műhelyünk közvetlen szakmai együttműködésének erősítését tervezzük. Mintául szolgál a Bollók János Klasszika-filológia és a Francia műhely. Biztató fejlődés mutatkozik ezen a téren is a Történész, a Germanisztika, az Olasz és a Spanyol műhelyekben. Mivel a Collegium hasonló, bentlakásos külföldi intézményekkel közvetlen egyezményt tud kötni (ENS Paris, Collegio Superiore di Bologna), amely az Erasmus-ösztöndíjasok lakhatását különösen segítheti, kívánatos lenne, hogy az egyetem a rendelkezésére álló Erasmus-helyek közül mintegy tízet a Collegium közvetlen kezelésébe rendeljen. A most működő rendszerben a Collegium összesen két Erasmus-kapcsolatát (ENS Paris és Bolognai Egyetem) a BTK gondozza a legnagyobb segítőkészség és támogatás szellemében. A Collegium kiemelten fontos célja, hogy a határainkon túl élő magyarság tehetséges fiataljainak is segítséget nyújtson. Ennek szellemében küszöbön áll azoknak a keretegyezményeknek való tartalommal történő megtöltése, amelyeket 2010. ősszel kötöttünk Erdélyben a Kolozsvári Egyetemi Intézettel, a Farkas Gyula Szakkollégiummal, a Marosvásárhelyi Kiss Elemér Szakkollégiummal és a Csíkszeredai Közgazdasági és Humán Szakkollégiummal.

A fejlesztendő oktatási-kutatási műhelyek és kabinetek színvonalas működésének elengedhetetlen feltétele a megfelelő könyvtár biztosítása. Kiemelten fontos feladatnak tekintjük a Mednyánszky Dénes Könyvtár fejlesztését, amelyhez ELTE-forrásokat szeretnénk igényelni. (Az ELTE támogatása és az állami normatíva a főállású munkatársak bérére elegendő.) Középtávon szeretnénk a könyvtárat mostani helyéről egy színvonalas könyvtári egységbe, a mostani raktárak közvetlen közelébe költöztetni, tágas olvasótermet és levéltári kutatószobát kialakítani. A személyi feltételek szempontjából a főállású könyvtárosunk nyugállományba vonulása esetén pályakezdő, könyvtár–levéltár szakos munkatárs alkalmazását tervezzük. A levéltárat – amelyet a közeljövőben teljes egészében digitalizálni tervezünk – a Collegium épületében szeretnénk tartani.

Fontos feladat az ECCE (Eötvös Collegium – Collegiumi Értesítő) évenkénti megjelentetése elektronikus és nyomtatott formában egyaránt. Ebben a rendszeres belső adatgyűjtéssel összeállított szakmai eredményeinket is közzélni szeretnénk.

A középiskolások megszólítására, az utánpótlás buzdítására önálló programokat szeretnénk kidolgozni (pl. kiemelkedően teljesítő középiskolai tanárok meghívása). Kérjük, hogy az ELTE hagyományos nyílt napjának rendezvényei közé vegye fel a szakkollégiumok bemutatkozását, illetve támogassa az Eötvös collegiumi nyílt nap januári megrendezését.

Rövidesen szeretnénk hatékonyan működő alumnusi hálót kialakítani, a háború után végzett collegisták önkéntes adatközlése nyomán életrajzi lexikont készíteni, amely a Baráti Kör megújításának is kiindulópontja lehet.

A Collegiumban szeretnénk biztosítani az esélyegyenlőséget speciális igényű hallgatók számára is. Ehhez az akadálymentesítésen kívül a megfelelő technikai eszközöket tartalmazó helyiség berendezése és felszerelése szükséges, amelyet az ELTE Esélyegyenlőségi Bizottságának támogatásával tudunk csak megteremteni. Jelenleg két speciális igényű collegista hallgatónk van.

Az egyre bővülő szakkollégiumi pályázati lehetőségek miatt kérjük az ELTE vezetésétől annak megfontolását, hogy viszonylagos önállóságot biztosítson az egységes egyetemi pályázati rendszer keretében az Eötvös Collegiumnak. Az egyes, szakkollégiumokat célzó pályázatok elnyeréséhez, illetve megírásához a szakkollégiumi jellegzetességeket ismerő, az utófinanszírozást vállaló, collegiumi kötődésű pályázati író(k)ra lenne szükség. A pályázatok nagy száma, az azokkal járó adminisztrációs feladatok személyi alkalmazást is kívánnának. Kisegítő pénzügyi szakember, de legalábbis félállású kézbesítő (a Bibó Kollégiummal esetleg közösen) alkalmazása szükségesnek tűnik.

Az egyetem anyagi és stratégiai támogatásával az Eötvös Collegiumban (elsősorban a frissen végzett, jól képzett nyelvszakos hallgatók, doktoranduszok aktív közreműködésével) önálló nyelviskolát lehetne alapítani. Megközelítőleg tíz nyelvet, köztük kevéssé „felkapott” nyelvet tudnánk oktatni. A személyi feltételek (megfelelő óradíjak biztosításával), valamint a szakmai színvonal (a Collegium méltán elismert hírneve) piacképessé tenne egy, az ITK-val és az idegen nyelvi lektorátusokkal nem konkuráló, a Collegiumnak önálló bevételt hozó, korlátozott szerepvállalású belső intézményt.

A fent leírt szakmai munka és fejlesztések pénzügyi fedezetét az ELTE szakkollégiumi támogatása és a hallgatói normatíva biztosítja. Ez a támogatás a most alkalmazásban lévő alkalmazottaink bérére elegendő. Kérésünk, hogy az ELTE támogatása ne csökkenjen, kövesse a bérek állami emelkedésének mértékét. Az egyetem lehetőségeihez mérten, többletforrások rendelkezésre állása esetén a jövőben bővíthetnénk a főállású tanári kart, illetve a munkatársak körét (kézbesítő, pénzügyi segédmunkatárs), és létrehozhatnánk a nyelveket tanító belső intézményt („nyelviskola”). Minden egyéb, oktatással összefüggésben álló fejlesztést pályázati forrásokból tervezünk előteremteni.

Jelentés

a 2010. évben végzett oktatási-kutatási munkáról, pályázatokról

Pályázati tevékenység

1) Az Eötvös Collegium 2008-ban a miniszteri keret terhére, a 4308 / 0758 ny. számú NKA-pályázat keretében 32 millió forint támogatást nyert. A pályázat szerteágazó oktatási tevékenységek és elsősorban a kutatásokkal összefüggő konferenciák rendezésének, illetve kötetek kiadásának tervét tartalmazta. A szerződéskötés elhúzóódása miatt a pályázat pénzügyi elszámolásának határidejét 2009. december 31-ig, a szakmai beszámoló benyújtásának határidejét 2010. március 1-ig hosszabbította meg a kiíró. A pályázat szakmai beszámolóját közöljük. A szakmai tervekben két kiemelt program szerepelt. Az egyik a Sepsi Enikő felügyelte kiválósági hálózat felépítésének és működtetésének terve, a másik a Borzsák István-émlékkonferencia (és nemzetközi szemináriumsorozat), illetve a hozzá kapcsolódó ezeroldalas tanulmánykötet kiadása volt. Utóbbi terv megvalósításáért Horváth László volt a felelős. 2009. július 1-jén úgy vettük át a Collegium irányítását, hogy a részprogramok időarányos része megvalósult. Feladatunk a további programok zavartalan lebonyolítása, illetve az elmaradt Tájékoztató Füzet és a Borzsák-kötet kiadása volt. A pályázatot 2010. március 1-jén eredményesen lezártuk.

2) 2009. kora ősszel eredményesen pályáztunk az Oktatásért Közalapítvány „Szakkollégiumi pályázat” kiírására. Hárommillió forint támogatást nyertünk, amelyet a 2010. évi költségvetési tervben az „átfolyó” pályázati támogatások között feltüntettünk. Mivel az állami normatíva és az ELTE szakkollégiumi támogatása a főállású munkatársak, köztük három – a Collegium hagyományosan szerteágazó nemzetközi kapcsolatait is felügyelő – kiemelt műhelyvezetőjének (angol, német és francia [utóbbi megosztva]) munkabérért fedezi, a szakkollégiumi pályázati támogatásból a további tizennégy szakmai műhely vezetőjének, valamint néhány óraadó oktatónak szerény honoráriumát biztosítottuk. A Collegium szakkollégiumi pályázatainak általános jellemzője, hogy ezekből

a pályázati forrásból tudjuk kollégáinkat honorálni, akik egyébként társadalmi munkában végzik rendkívül színvonalas munkájukat. A pályázatból a Történezműhely szakmai kiadványát is finanszíroztuk. A pályázatot 2010. május 11-én eredményesen lezártuk.

3) Sikeresen pályáztunk a *Pro renovanda cultura Hungariae* alapítvány kiírására, amelynek keretében 60 000 forint támogatást nyertünk 2010. május 26. – szeptember 29. futamidőre, a Collegium Diákbizottsága szervezésében megvalósított „Gójtábor”-ra. A pályázatot eredményesen lezártuk.

4) Sikeresen pályáztunk az NTP-OKA-VII kiírására, amelynek keretében egymillió forint támogatást nyertünk 2010. szeptember 1. – 2010. december 31. időtartamra. Pályázatunk egyetlen, központi tétele a szakkollegiumi kapcsolatrendszer erősítése, az erdélyi társkollegiumokkal történő kapcsolatfelvétel, a keretegyezmények megújítása és létrehozása volt. Az Eötvös Collegium 43 fős küldöttsége az igazgató vezetésével négy helyszínen (Szeged, Kolozsvár, Marosvásárhely, Csíkszereda) mutatta be szakmai munkáját, és létesített keretegyezményeket az egyhetes erdélyi kirándulás alatt. A pályázatot 2010. november 26-án eredményesen lezártuk.

5) Hivatalba lépésünk után, 2009-ben a miniszteri keret terhére eredményesen pályáztunk a NKA két pályázatának keretében az Eötvös Collegium épületcentenáriusának méltó megünneplésére (NKA ny. sz. 4321/0455 és NKA ny. sz. 4308/1046). A futamidő tervezett vége 2010. december 31. volt. Az összesen 16 millió forint támogatást a 2010. évi költségvetési tervben az „átfolyó” pályázati támogatások között feltüntettük. Az első pályázat a *Lustrum* című collegiumtörténeti tanulmánykötet és digitális adattár megjelentetését és új honlap szerkesztését támogatta. A pénzügyi beszámoló 2010. december 16-án elkészült, a szakmai beszámoló és a kötet digitális részének véglegesítése folyamatban van. A második pályázat kiemelt része, a *Lustrum saeculare Collegii* konferenciasorozat az Eötvös Collegium százéves épületének tiszteletére című rendezvénysorozat volt. A collegiumi levéltár digitalizációs munkálatainak elhúzódása miatt ezen pályázat meghosszabbítását kértük 2011. július 30-ig, ezt az NKA engedélyezte.

6) 2010. januárban sikeresen pályáztunk az NTP-OKA-I-047 sz. pályázati kiírására, amelynek keretében öt tehetségműhelyünk (Bollók János Klasszika-filológia műhely: 1 000 000 Ft, Biológia-kémia műhely: 600 000 Ft, Francia műhely: 600 000 Ft, Mendöl Tibor Földrajz-földtudomány-környezettudomány műhely:

500 000 Ft és a Történezműhely: 500 000 Ft) összesen 3 200 000 Ft támogatást nyert szakmai programjai lebonyolítására. A pályázat kiírásának megfelelően a szakmai programok keretében, a pénzügyi terv 60%-ában oktatói megbízásokat kell finanszírozni. Minthogy a kedvező pályázati döntés, illetve az azt követő szerződés több mint fél évet csúszott, ezért a pályázat eredeti zárásának (2010. december 15.) meghosszabbítását kérelmeztük, ezt 2011. április 30-ig a kiíró engedélyezte. A programok megvalósítása folyamatban van.

7) 2010 kora őszén eredményesen pályáztunk az Oktatásért Közalapítvány „Szakkollégiumi pályázat” kiírására, amelynek keretében 2 200 000 Ft támogatást nyertünk. A kedvező eredmény kihirdetése után a szerződést a mai napig még nem kötöttük meg. A futamidő 2011. április 30-ig tart. Pályázatunk, a szakkollégiumi pályázataink profiljához igazodva, elsősorban felkért oktatóink szerény honoráriumát és néhány, a műhelyeinkhez kötődő szakmai kiadvány megjelenését tartalmazza.

8) Az ELTE Eötvös Collegium a központja a TÁMOP 4.2.3-08/1/KMR „Az ELTE házhoz megy!” pályázatnak, amelynek futamideje 2009. szeptember – 2011. augusztus 31. Az összegytemi pályázat vezetője: Patkós András, menedzsere: Horváth László, pénzügyi vezetője: Kissné Noszko Ilona. Az egyetem tíz egységére, több mint másfélszáz alprogramjára kiterjedő pályázatot – a rendkívül szerteágazó tevékenységek jelentette kihívásokhoz mérten – időarányosan teljesítjük, beleértve a példátlanul nagy pénzügyi adminisztrációs feladatokat is. A szakmai teljesítés alakulásáról a Collegium honlapjára bekötött kapcsolódási pont, önálló felület ad tájékoztatást.

9) 2010 nyarán az Eötvös Collegium részt vett a TÁMOP 4.2.2-B/10 összegytemi (650 millió Ft támogatást igénylő) pályázat összeállításában. A Collegium 29 millió forint pályázati támogatás elnyerésére nyújtotta be szakmai programját, amelynek középpontjában a filológiai kutatások és azok eredményének publikálása áll.

Épületfelújítási beruházás

2009. júliusban a Collegium igazgatójának informális helyzetjelentése alapján az oktatási miniszter kezdeményezte, hogy az ELTE Eötvös Collegium épületének felújítására – az épület 2010–2011-ben lett százéves – 200 000 000 Ft

támogatást folyósítson a magyar állam a rendelkezésre álló minisztériumi pénzügyi maradványból. Az ELTE Eötvös Collegiumban – forráshiány miatt – 1982 óta, csaknem harminc éve nem volt jelentős belső felújítás. Az elektromos hálózat életveszélyes állapotban van, a fűtészálózat elavult, meghibásodások szinte naponta előfordulnak (2009. karácsonykor a fűtés-cső törése miatt a nagyterem milliós károkat szenvedett), a vizes helyiségek közül pedig egyet tartósan le kellett zárni.

A törvényi keretek miatt a maradványpénzt 2010. június 30-áig fel kellett használnunk, ezért az ELTE GMF a rendelkezésre álló lehetőségeket és a kivitelezésre adott kereteket maximálisan kihasználva, a Collegium érdekeit szem előtt tartva 60 000 000 forintot eredményesen felhasznált a Collegium főlépcső melletti homlokzatának kijavítására (ennek részeként cseréltük vissza a Kollégium feliratot Collegiumra), a bádorpárkányok és csatornák javítására, a vakolathiányok kiegészítésére (alpinista technikával), a sportpálya megújítására és a közösségi tér (szalonnasütő) kialakítására, a száz évvel ezelőtti filagória újjáépítésére, parkolóhelyek kialakítására és a függőkert rendezésére (takarítás és padok beszerzése). Az ELTE GMF vezetésének és munkatársainak odaadott munkáját ezúton is köszönjük.

Az eredetileg támogatásként megítélt összeg másik felét (140 000 000 Ft) sikerült az ELTE vezetésének a minisztériumok támogatásával átutemeztetnie, így a pénz nem veszett el, és 2011. június 30-ig a fent leírt belső felújításokra felhasználhatjuk. A tervek kialakításában, valamint a már megvalósult és megvalósítás alatt álló munkák előkészítésében és felügyeletében a Collegium vezetése felelős szerepet vállalt és vállal. A Collegium felelős hozzáállása érvényes a collegistákra is: készséggel vállalják az átmeneti nehézségeket.

Az épületben működő MTA Irodalomtudományi Intézettel és főhatóságával, az MTA vezetésével, Pálincás József elnök úrral sikerült Dr. Juhászné Huszty Katalin főigazgató asszony stratégiai támogatását bírva megállapodnunk, hogy az MTA eredeti szándékától elállva nem kezdeményezi a MNV Zrt.-nél a Ménesi úti épület telekkönyvi megosztását, sőt az érvényben lévő keretszerződésnek megfelelően 23,3%-ban hozzájárul az ELTE azon felújítási költségeihez, amelyek a területét érintik. A Collegium épülete változatlanul az ELTE 100%-os vagyonkezelésében marad. A megegyezés előmozdítására a Collegium igazgatója hétfős delegáció élén (köztük öt akadémikus) 2010 novemberében közvetlen megbeszélésen vett részt az MTA elnökénél (a megbeszélésről feljegyzésben tájékoztattuk Dr. Juhászné Huszty Katalin gazdasági főigazgató asszonyt).

A beruházás pénzügyi előkészítésével és kivitelezésével kapcsolatban végezetül szeretnénk ismét, nyomatékosan kifejezni köszönetünket az ELTE vezetésének, mindenekelőtt Dr. Juhászné Huszty Katalin gazdasági főigazgató asszonynak és a GMF munkatársainak.

Budapest, 2011. január 25.

Pénzügyi összegzés a 2010. gazdálkodási évről

A 2010. évre benyújtott és az egyetem által jóváhagyott, előirányzott költségvetés szerint a Collegiuma bevételei oldalon (az „átfolyó” pályázati bevétellel, NKA-cen-tenáriumi pályázat: 16 000 000 és szakkollégiumi pályázat: 3 000 000 Ft, ösz-szesen 19 000 000) 73 829 500 Ft-ot tervezett, amelyből a költségvetésben tényleges bevétel: 54 829 500 Ft (ez teljes egészében a kiadások fedezetére szol-gált). Ebből a bentlakó hallgatók (116, 2009 novemberéig jelentett fő) után járó 11 650 Ft/fő állami normatíva 13 514 000 Ft. Az ELTE szakkollégiumi támoga-tása (fenntartási előirányzat) 20 300 000 Ft. (A két, államilag és az egyetemtől garantált támogatás összesen: 33 814 000 Ft [a korrekciók miatt ez az összeg 33 971 000 Ft lett]). A költségvetésben szerepeltetni kellett a pályázatból származó bevételt (támogatásértékű működési bevétel), amelyet azonban kizárólag már elnyert, célzott pályázati feladatokra lehetett felhasználni. Saját bevételként terveztünk: 20 858 000 Ft-ot (a collegisták 8500 Ft-os havi befizetéseiből, valamint a terembérletből és a vendégszobák kiadásából).

A 2009. évről áthozott negatívum: 6 770 349 Ft volt. A Collegium pénzügyi mérlege a 2011. január 16-i feldolgozottság alapján: 484 715 Ft (azért nem 568 315 Ft, mert a Bolyai Kollégium munkatársának a TÁMOP pályázat ter-hére önhibánkon kívül el nem számolható utazási költségét költségvetésből egyenlítettük ki az Avenida Travel felé: 83 600 Ft).

Az Eötvös Collegium költségvetése 2011-re tíz év után (Bollók János igaz-gatása, 2001 óta először) ismét pozitívrá fordult. A pozitív mérlegeredmény hátterében a legfontosabb tényezők: a rendkívül szigorú költségvetési fegyelem (a működési kiadások minimalizálása, a dologi beruházások szinte teljes mel-lőzése), valamint azok a 2009. évi konszolidációs lépések (hallgatói létszám-növelés, az egyik főállású könyvtáros kolléga elbocsátása) vannak, amelyek az ELTE gazdasági vezetésének támogatásával a 2010. évben már éreztették hatásukat. Az eredményért és támogatásért a Collegium igazgatója köszönetet mond Dr. Juhászné Huszty Katalin gazdasági főigazgató asszonynak, illetve

a köszönet kifejezése mellett kitüntetésre/jutalomra javasolja Kissné Noszko Ilonát, a Collegium gazdasági vezetőjét.

2010. évi (a költségvetési előirányzathoz képest) tényleges bevételeink az alábbi tételekből álltak:

19 621 000 Ft szakkollégiumi támogatás (fenntartási előirányzat), mivel a költségvetésben szereplő 20 300 000 Ft-ot évközben az ELTE önálló szervezeti egységeire kirótt arányos elvonás miatt 679 000 Ft terhelte. A hallgatók után kapott állami normatíva (11 650 Ft/fő) 13 671 000 Ft. A két tétel, az előirányzott állami és az ELTE-támogatás összesen: 33 292 000 Ft.

A Collegium igazgatójának folyamodványára főigazgató asszony keretmódosítás formájában kiegyenlítette az elbocsátott főállású munkatárs végkielégítését: „nevezetes tollvonás”.

A befizetett kollégiumi díj, a vendégszobák kiadása, a terembérlet: 16 241 575 Ft, valamint az egyetem más szervezeti egységének kiadott vendégszobák (keretmódosításos bevétel az amerikai csoport után): 1 469 348 Ft. Összesen saját bevétel: 17 710 923 Ft. A bevételek mindösszesen: 56 265 923 Ft.

Az alábbiakban tételezem a 2010. évi tényleges kiadásaink sarokszámait: Főállású munkatársak munkabére és azok járulékai: mintegy 34 000 000 Ft (az állami és ELTE támogatás terhére: „0. soron”)

Kötelezettségvállalás (takarítás: 1 352 500 Ft, mosatás: 295 500 Ft, UPC-előfizetés: 217 000 Ft, portaszolgálat: 6 460 500 Ft, tűzjelző karbantartása: 152 750 Ft): 8 478 250 Ft

Egyéb dologi kiadások (festékpatron: 90 300 Ft, szerelési anyagok [izzók, zárok]: 18 130 Ft, könyvtári kartonok: 33 300 Ft, könyvbeszerzés: 34 185 Ft [2010 decemberében észrevételezett és azóta lemondott Magyar Irodalmi Szemle éves előfizetési díja], fűnyíró: 53 190 Ft, mosógép: 70 000 Ft): 299 105 Ft

További egyéb kiadások (többlettakarítás stb.): 1 417 971 Ft. Mindösszesen: 44 195 326 Ft.

Budapest, 2011. január 18.

**7/2010. (IV. 26.) számú rektori utasítás
az Eötvös Collegium gazdálkodási jogkörének visszaállításáról**

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem (továbbiakban: Egyetem) Szervezeti és Működési Szabályzat I. kötete, a Szervezeti és Működési Rend 78. § (1) bekezdésében és az 5. sz. mellékletet képező Gazdálkodási Szabályzat 24. § (4) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a rektor az alábbiakat rendeli el:

1. §

1. Mivel az Eötvös Collegium gazdálkodása 2010. évre megfelelővé vált, a 2010. évi költségvetés elfogadására is tekintettel, az Eötvös Collegium gazdálkodási jogkörének felfüggesztését megszüntetem, egyidejűleg gazdálkodási tevékenységét az Egyetemi Kollégiumtól visszahelyezem.
2. A jelen utasításban foglaltak nem érintik az egyes ellenjegyzésre jogosult közalkalmazottak feletti munkáltatói jogkör gyakorlására jogosult személyek meghatározásáról szóló 6/2007 (V. 25.) számú rektori utasításban foglaltakat.

2. §

1. Jelen utasítás 2010. május 1. napján lép hatályba.
2. A jelen utasítás hatálybalépésével hatályát veszti az Eötvös Collegium gazdálkodási jogkörének elvonásáról szóló 7/2007 (V. 25.) számú rektori utasítás.

Budapest, 2010. április 26.

Dr. Hudecz Ferenc
rektor

**15/2010. (X. 20.) számú rektori utasítás
az egyes ellenjegyzésre jogosult közalkalmazottak feletti munkáltatói jog-
kör gyakorlására jogosult személyek meghatározásáról szóló 6/2007 (V.
25.) számú rektori utasítás módosításáról**

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Szervezeti és Működési Szabályzat I. köte-
te, a Szervezeti és Működési Rend 78. § (1) bekezdésében és az 5. sz. melléklet
képező Gazdálkodási Szabályzat 14. § (4) bekezdésében foglalt felhatalmazás
alapján a rektor az alábbiakat rendeli el:

1.§

Az egyes ellenjegyzésre jogosult közalkalmazottak feletti munkáltatói jogkör
gyakorlására jogosult személyek meghatározásáról szóló 6/2007 (V. 25.) számú
rektori utasítás 1. §-ából az „Eötvös Collegium,” szövegrész törlésre kerül, ezzel
az ELTE Eötvös József Collegium ellenjegyzésre jogosult közalkalmazottai feletti
munkáltatói jogkör a szakkollégium igazgatója hatáskörébe visszahelyezésre
kerül.

2.§

Jelen utasítás 2010. október 25. napján lép hatályba.

Budapest, 2010. október 20.

Dr. Mezey Barna
rektor

A 2011. évi tevékenység

Az ELTE Eötvös József Collegium 2011. évi tevékenységét az alábbi fejezetekre bontva mutatjuk be: I. Oktatási tevékenység; II. Kutatási tevékenység (pályázatok); III. Szakmai-tudományos rendezvények; IV. Könyvkiadás; V. Külföldi kapcsolatok; VI. Könyvtár és levéltár; VII. Infrastrukturális beruházások (felújítás); VIII. Az EC költségvetésének sarokszámai (saját bevételek); IX. Egyéb.

I. Oktatási tevékenység

A ELTE Eötvös József Collegium (továbbiakban EC) az egyetem szakkollégiumaként működik, és alapvető feladata, hogy a tehetséggondozás szellemében az egyetemi oktatást kiegészítse, illetve azt intenzívebbé tegye. Mindkét alapfeladat színvonalas ellátásának záloga az önálló profilú tudományos tevékenység, amely az EC szakmai műhelyeiben összpontosul.

Személyi háttér

A Collegiumban 2011-ben az ELTE biztosította költségvetésből (0-s forrás) három műhelyünk vezetőjének (összességében három státusz anyagi fedezete) és egy könyvtáros-levéltárosnak tudunk fizetést biztosítani. A nyelvi-filológiai műhelyek az Eötvös Collegium külkapcsolatainak és a színvonalas nyelvi alapozásnak a letéteményesei. A Francia műhely vezetője: Szabics Imre, vezetőtanára: Vargyas Brigitta, a Germanisztika műhely vezetője: Sára Balázs, az Angol–Amerikai műhely vezetője: Sántháné Gedeon Mária, a Mednyánszky Dénes Könyvtár és Levéltár vezetője: Tóth Magdolna. A további 14 (összesen 18) szakmai műhely, illetve önálló szervezeti egység vezetését, a hallgatók tutoriális munkájának irányítását, valamint a műhelyekben folyó szakórák ellátását a kollégák minden esetben honorárium nélkül vállalták és látták el. (Honoráriumot a mindenkori országos meghirdetésű szakkollégiumi pályázatból próbálunk biztosítani, ezt a pályázatot azonban 2011-ben nem írták ki. A 2011. évi költségvetés pozitív mérlegének köszönhetően, az ELTE gazdasági vezetésének támogatásával a 2011-ben keletkezett maradvány terhére 2012-ben kivételesen szerény honoráriumot

tudunk fizetni.) Az oktatási tevékenység részletes bemutatása előtt a személyi változásokat ismertetjük. Tóth Magdolna könyvtáros a törvény biztosította kedvezményel 2011. november 30-án nyugállományba vonult. A költségvetésben számára beállított jubileumi jutalmat folyósítottuk, ugyanakkor a december havi bértömegét a költségvetés számára megtakarítottuk. Ezt a döntésünket (a nyugállományba vonulás mielőbbi megvalósítását) az a körülmény is megalapozta, hogy a 2011. évi felújítási munkák, illetve a Mednyánszky Dénes Könyvtár belső költöztetése miatt (minderről bővebben lásd a VI. Könyvtár és levéltár fejezetet) a könyvtári szolgáltatásokat szüneteltettük. Sántháné Gedeon Mária 2011. december 19-én vonult időskori nyugdíjba. Visszafoglalkoztatását az egyetem és a Collegium költségvetési helyzete miatt nem kezdeményeztük, ugyanakkor a tanárnőt biztosítottuk, hogy összesen hat szak- és nyelvóra fejében tanári kis-könyvtárát és szobáját az épületben változatlanul használhassa. Mindemellett a költségvetésből biztosítottuk – jóllehet nem 2011-re terveztük –, hogy törvény biztosította jutalmát, amelyet 2011-ben még kedvezőbb adózási feltételek mellett lehetett folyósítani, átvehesse. A Collegium Levéltárának zavartalan működésére igazgatói hatáskörben 2011. december 1-jével javadalmozás nélküli levéltárvezetői munkakörbe felkértük és kineveztük ifj. Arató György (történész–levéltáros BA-diplomával rendelkező) collegistát, aki a Történész műhely titkáráként és a Registrator Collegium-történelmi Kutatócsoport (a Collegium levéltárának több mint 85%-át digitalizálták, és számos publikációt tettek közzé a Collegium történetéről) szakmai szervezőjeként maradandó érdemeket szerzett, és bizonyította szakmai alkalmasságát. A Levéltár fent leírt felügyelete a félállású levéltáros foglalkoztatásáig áll fenn. Szakképzett könyvtáros híján a Mednyánszky Dénes Könyvtár felügyeletét saját, igazgatói hatáskörbe vontuk, a szolgáltatásokat félállású szakképzett könyvtáros alkalmazásáig szüneteltetjük. A 2011. évről vonatkozó könyvtári jelentést magunk jegyeztük. A műhelyek vezetésében az alábbi változások történtek: a lemondott Varga Dezső (Matematika-fizika műhely) helyére Burcsi Pétert kértük fel műhelyvezetőnek. A lemondott Gintli Tibor (Magyar műhely) műhelyvezető helyére műhelyvezetőnek Laczkó Krisztinát kértük fel, a megüresedett irodalmi kabinet vezetésére pedig Kiss Farkas Gábort. Az Olasz műhely nyelvészeti kabinetjének vezetésére Fábrián Zsuzsannát, az irodalmi kabinet vezetésére pedig Falvay Dávidot kértük fel. Az Angol–Amerikai műhely műhelyvezetői feladatköre egyelőre betöltetlen.

Önzetlen munkájukért ezúton is kifejezzük köszönetünket vezető tanárainknak: Hudecz Ferenc és Rovó Petra (Biológia-kémia műhely), Mészáros Tamás (Bollók János Klasszika-filológia műhely), Faragó-Szabó István (Filozófia mű-

hely), Csörnyei Zoltán (Informatikai műhely), Gintli Tibor, Laczkó Krisztina, Kiss Farkas Gábor (Magyar műhely), Varga Dezső, Burcsi Péter (Matematika-fizika műhely), Győri Róbert (Mendöl Tibor Földrajz-Földtudomány-Környezet-tudomány műhely), Armando Nuzzo, Fábíán Zsuzsanna, Falvay Dávid (Olasz műhely), Máté Zoltán, Hasznos Andrea (Orientalisztika műhely), Masát András (Skandináv műhely), Faix Dóra, Bubnó Hedvig (Spanyol műhely), Kroó Katalin, Boros Lili (Szlavisztika műhely), Bozsonyi Károly (Társadalomtudományi műhely), Farkas Zoltán (Történelem műhely) és Feldné Knapp Ilona (Cathedra Magistrorum).

Kurzusok, tanári jelentések, kötelező nyelvtanulás

A műhelyekben és szervezeti egységekben a 2010/2011. II. és a 2011/2012 I. félévre meghirdetett és megtartott kurzusokat alább soroljuk fel. A természettudományok területét érintő kurzusokat az illetékes karok (TTK és IK) befogadták rendes curriculumukba. A humán tudományok területét érintő kurzusokat a BTK támogatásával az etr-ben hirdettük meg. A meghirdetés módja a következő: az anyatanszékek által befogadott kurzusokat a tanszék-, illetve intézetvezető jóváhagyásával az illetékes tanszékek hirdetik meg. Ezek a kurzusok a rendes egyetemi curriculumba illeszkednek azzal a kiegészítéssel, hogy „/EC” megjelölést is kapnak. A karok és tanszékek által befogadatlan, azaz a klasszikus értelemben vett kiegészítő kurzusokat dékánhelyettesi engedéllyel hirdeti meg a BTK etr-iroda ugyancsak „/EC” megjelöléssel. Ezek a kurzusok nem válhatnak ki *(későbbi hallgatói, ún. ekvivalenciakérelemmel sem – ezt belső igazgatói rendelkezésünk is tiltja)* egyetemi kurzust. Az etr-ben történő meghirdetés (a kari kollégák messzemenő támogatása mellett is) igen körülményes, ezért a széles sávú internetkapcsolat, az egyetemi hálózatba történt bekötésünk után (lásd VII. Infrastrukturális beruházások [felújítás] fejezet) kezdeményeztük az adminisztratív munkák leegyszerűsítését, a Collegium önálló entitásként történő megjelenítését. Ez a collegiumi ügyvivő szakértő tanulmányi előadói jogosítványokkal történő felruházását jelenti.

A 2010/2011. tanév II. félévére meghirdetett (tanszékeken befogadott és a Collegiumban hirdetett) kurzusok

Óra címe	Tanár neve
Modern kémia problémái	Gáspári Zoltán, Rovó Petra
Francia udvari regények és elbeszélések kultúrtörténeti elemzése	Szabics Imre
Műfordítói szeminárium 2	Ádám Péter
A lapszemle módszertana	Arnaud Prêtre
Jules Verne és a Kárpátok	Arnaud Prêtre
Francia kezdő	Vargyas Brigitta
Francia középhaladó	Vargyas Brigitta
Francia középhaladó 2	Arnaud Prêtre
Francia haladó	Arnaud Prêtre
Olasz–magyar irodalmi és történelmi kapcsolatok	Falvay Dávid, Mátyus Norbert
A kultúrák (le)fordíthatósága	Masát András, Nagy Emese
Orientalisztikai kutatószeminárium	Csibra Zsuzsanna
Spanyol nyelv	Bubnó Hedvig
Német nyelv kezdőknek (A2–B1)	Sára Balázs (Rácz Katalin/ Németh Odette)
Német nyelv középhaladókknak (B2)	Sára Balázs
Német nyelv haladókknak (C1)	Sára Balázs
Német stílusgyakorlatok	Sára Balázs
Német nyelvtörténet IV	Sára Balázs
Európai zenetörténet V	Dávid Gábor Csaba
Publicisztikai műfajok szövegnyelvészeti szempontból	Hozleiter Éva
Modern és kortárs spanyol irodalomkritika	Faix Dóra
Spanyol–magyar irodalmi kapcsolatok	Faix Dóra
Földrajz és művészetek	Czirfusz Márton
Budapest építőkövei	Sági Tamás
Ember és környezet viszonya: Diamond-olvasószeminárium	Fazekas Péter
Language Practice 2	Sántháné Gedeon Mária
Angol nyelv középhaladókknak (B2)	Sántháné Gedeon Mária

Angol nyelv haladóknak 1 (C1)	Sántháné Gedeon Mária
Angol nyelv haladóknak 2 (C1)	Sántháné Gedeon Mária
Angol nyelv haladóknak 3 (C1)	Sántháné Gedeon Mária
Rendszeres nyelvfejlesztés EC-s angol szakosoknak	Sántháné Gedeon Mária
Egyéni konzultáció	Sántháné Gedeon Mária
Műhelyszeminárium	Bozsonyi Károly
Piackutatás és prezentációk	Bozsonyi Károly
A társadalomelmélet interdiszciplináris megközelítései	Bozsonyi Károly
Truth, Fiction and Literature	Mráz Attila
Helyességbizonyító eszközök alkalmazása funkcionális programok esetén	Tejfel Máté
Funkcionális programozási nyelvek 1 (Agda)	Diviánszky Péter
Funkcionális programozási nyelvek 2 (Erlang)	Tóth Melinda, Bozó István
Modern elméletek az informatikában II	Csörnyei Zoltán
Mobilrendszerek elmélete	Csörnyei Zoltán
Elmélet és módszer	Laczkó Krisztina
Funkcionális nyelvészeti kutatószeminárium	Laczkó Krisztina, Tátrai Szilárd
Latin 2	Farkas Zoltán
Latin 4	Farkas Zoltán
Újszövetségi görög szövegolvasás	Farkas Zoltán
Nemzettudat és apokaliptika	Őze Sándor
Művészettörténeti esettanulmányok	CentrArt Egyesület
Collegium-történeti kutatások	Farkas Zoltán
Magyar Herald Munkacsoport	Farkas Zoltán
Kutatásmódszertan (Bevezetés a történeti kutatás módszereibe és segédleteibe)	Körmendi Tamás
Történeti földrajz	Körmendi Tamás
Bevezetés a kora újkori magyar történelem forrásaiba (Erdély)	Szabó Péter
Egyház és társadalom a kora újkori Magyarországon	Molnár Antal
Bevezetés a szláv történeti-összehasonlító nyelvészetbe 3	Zoltán András
Csehov drámapoétikája (műfaj- és motívumtörténeti kitekintés)	Kroó Katalin
Lengyel nyelv	Vékás Gábor
Latin 2	Horváth László

A 2011/2012. tanév I. félévére megtartott (tanszékeken befogadott és a Collegiumban hirdetett) kurzusok

Ember és környezet viszonya: Diamond-olvasószeminárium 2.	Fazekas Péter
Tudományfinanszírozás és szervezés a földtudományokban	Kovács István
A magyar földrajztudomány átalakulása az 1950-es években	Győri Róbert
Francia kezdő	Vargyas Brigitta
Francia kezdő	Vargyas Brigitta
Francia középhaladó 2	Vargyas Brigitta
Francia haladó	Vargyas Brigitta
Francia lektori óra	Nadine Boussuge
Franciaország az irodalomban	Vargyas Brigitta
Középkori irodalom tömbszeminárium	Szabics Imre, Nathalie Koble
A francia udvari elbeszélés	Szabics Imre
Műfordítói szeminárium	Ádám Péter
Orientalisztikai kutatószeminárium	Csibra Zsuzsanna, Máté Zoltán
Spanyol nyelv	Bubnó Hedvig
Német nyelv újrakezdőknek (A2/B1)	Sára Balázs
Német nyelv középhaladóknak (B2)	Sára Balázs
Német nyelv haladóknak (C1)	Sára Balázs
Német stílusgyakorlatok	Sára Balázs
Német nyelvtörténet I	Sára Balázs
Alternatív aspektusok a német grammatikában	Sára Balázs
Lehrerforschung. Lehrer-Denken und Lehrer-Wissen	Feld-Knapp Ilona
Európai zenetörténet VI	Dávid Gábor Csaba
Kortárs német irodalmi szövegolvasás	Czeglédy Anita
Kurzprosa des 16. Jahrhunderts	August Stahl
Az antik regény	Szepessy Tibor
A római líra újjai	Tar Ibolya
Bevezetés a klasszika-filológiába	Mészáros Tamás
Latin 1	Farkas Zoltán
Latin 3	Farkas Zoltán
Filologia della letteratura italiana	Armando Nuzzo

Bevezetés a statisztikába	Bozsonyi Károly
Kortárs skandináv irodalom 1	Masát András, Nagy Emese
Spanyolországi nem spanyol nyelvek és kultúrák	Faluba Kálmán, Faix Dóra
Modern, ill. kortárs spanyol szerzők műveinek/életművének vizsgálata 3	Csuday Csaba, Faix Dóra
Elmélet és módszer	Laczkó Krisztina
Funkcionális pragmatikai kutatásseminárium	Laczkó Krisztina
Olasz nyelv	Lukács András
Orosz irodalom- és kultúratörténeti szakszeminarium: Vizuális a századforduló orosz irodalmában	Gyöngyösi Mária
Szláv–magyar nyelvi kapcsolatok	Zoltán András
Szemantika	Fábián Zsuzsanna
Modern elméletek az informatikában I	Csörneyi Zoltán
Mobilrendszerek elmélete	Csörneyi Zoltán
Helyességbizonyító eszközök alkalmazása	Tejfel Máté
Funkcionális programozás I	Diviánszky Péter
Funkcionális programozás II	Tóth Melinda és Bozó István
Latin nyelv 1	Horváth László

Tanári jelentések

Az Eötvös Collegiumban alapításától kezdődően hagyomány, hogy a kurzusokat tartó tanárok a tanulmányi időszak végén átfogó (a tagok egyéni teljesítményét is értékelő) jelentést készítenek az igazgató, a tanári kar és végső soron a levéltár számára. A műhelyek 2010/2011. tanévben végzett munkájáról készült szaktanári jelentések szerkesztett változatát az V. fejezetben közöljük.

Kötelező nyelvtanulás

2011. szeptembertől az illetékes véleményező testületekkel előzetesen egyeztetve, alapos előkészítés után a Collegiumban a mindenkori első évfolyam számára kötelezően bevezettük, hogy francia, olasz vagy német nyelvet választva hallgatóink az adott nyelvből három éven belül középfokú nyelvvizsgát szerezzenek. A rendelkezés abból a felismerésből fakadt, hogy az angol nyelv dominanciája mellett ezeknek a további európai nyelveknek az ismerete jelentheti azt a szakmai többletet, amellyel tehetséges hallgatóink a nemzetközi versenyben is érvényesülhetnek. A széles körű nyelvi alapozás a külföldi szakmai kapcsolataink (a hallgatói ösztöndíjak kihasználásának), végső soron a szakmai előmenetelnek is a záloga. A közel százfős elsőéves (bentlakók és bejárók egyaránt) hallgatói csoport oktatására önkéntes és ingyenes alapon több felsőéves, illetve senior hallgatót, valamint nyelvi lektorainkat is bevontuk.

A 2011/12-es tanév őszi félévének francia, német és olasz nyelvi kurzusai az Eötvös Collegiumban (vázlatos összesítő a kurzusvezetők beszámolóí alapján, összeállította Sára Balázs)

I. Francia nyelvi kurzusok (3 oktató, 6 csoport, 45 tanuló) A felmenő rendszer kurzusai (2 oktató, 3 csoport, 28 tanuló)

Csoport	Francia 1/a	Francia 1/b	Francia 1/c
Szint	A1	A1	A1
Oktató	Vargyas Brigitta	Vargyas Brigitta	Arató Anna
Időpont	k. 17.00–18.30 cs. 19.00–20.30	k. 18.30–20.00 cs. 17.30–19.00	h. 16.15–17.45 sz. 17.00–18.30
Névsor	<ol style="list-style-type: none"> 1. Benyó Krisztián 2. Fehér Olívia 3. Gaál Zoltán Kristóf 4. Göndöcs Gabriella 5. Gyöngyösi Megyer 6. Hrozik Adél 7. Markó Anita 8. Szabó Adrienn 9. Szilvási Viktória 10. Varga Nóra 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bodó Kinga Sára 2. Földvári Viktória 3. Ivancevic Ádám 4. Kovács Györgyi 5. Kovács Lilla 6. Sipos Anikó 7. Szabó Luca 8. Tamás Bence 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Almás Zsófia 2. Czifra Zsuzsanna 3. Csejtei Dóra 4. Ditzendy Orsolya 5. Farkas Zsuzsanna 6. Fazekas Boglárka 7. Imeli Brigitta 8. Lukács Tamás 9. Mausz Zsófia 10. Varju Kata
Tananyag	Jacky Girardet: <i>Le Nouvel Echo 1</i> (tankönyv, munkafüzet és hanganyag) + egyéb kiegészítő segédanyagok		

Egyéb francia kurzusok (2 oktató, 3 csoport, 17 tanuló)

Csoport	Francia 2	Francia 3	Francia 4
Szint	A2–B1	B1–B2	B2–C1
Oktató	Vargyas Brigitta / Nadine Boussuge	Nadine Boussuge	Nadine Boussuge
Időpont	k. 16.00–17.30 cs. 8.00–9.30	k. 20.00–21.30 cs. 11.30–13.00	sz. 13.30–15.00 cs. 15.00–16.30
	1. Toronyi Alexa 2. Bálint Zsuzsi 3. Fricz Gergely 4. Mesteri Éva	1. Horváth Ágoston 2. Miskei Réka 3. Gábrriel Dóra 4. Szabó Klaudia	1. Kaizer Eszter 2. Rácz Borbála 3. Szakáll Janina 4. Szlamka Zsófia
Névsor	5. Somogyvári Virág 6. Peszlen Dóri 7. Hamvai Kinga 8. Nagy János 9. Szabó Klaudia		
Tananyag	<i>Echo 1</i> , 10–12. lecke; <i>La grammaire des premiers temps</i> feladatai	Kiegészítő segédanyagok	Kiegészítő segédanyagok

II. Német nyelvi kurzusok (6 oktató, 7 csoport, 69 tanuló)

A felmenő rendszer kurzusai (2 oktató, 2 csoport, 23 tanuló)

Csoport	Német 1/a	Német 1/b
Szint	A1	A1
Oktató	Melcher Zsanett	Miskei Réka
Időpont	k. 20.30–22.00 sz. 20.30–22.00	cs. 18.30–20.00 p. 12.15–13.45
	1. Bartha Zsuzsanna 2. Fink Eszter 3. Frankl Nóra 4. Hegedűs Dániel 5. Illés Tamás 6. Kapelner Zsolt 7. Kiss Kata Dóra 8. Molnár János 9. Muntág Vince 10. Oláh János 11. Szarka Alexandra 12. Szilvay Máté 13. Takács Dóra	1. Almády Bertalan 2. Arató Anna 3. Bocskay Zsófia 4. Cseh Viktória 5. Hevesi Krisztina 6. Körmendy Judit 7. Krausz Sarah Laura 8. Kuklin Andrej Endre 9. Laky Tibor 10. Salamon Gáspár
Tananyag	<i>Themen Neu 1 (Kursbuch und Arbeitsbuch)</i> , 1–5. lecke + egyéb kiegészítő segédanyagok	

Egyéb német kurzusok (4 oktató, 5 csoport, 46 tanuló)

Csoport	Német 2	Német 3	Német 4
Szint	A2	A2-B1	B1-B2
Oktató	Kovácsik Antal	Németh Odette	Oszuszkai Ágnes
Időpont	h. 19.45–21.15 cs. 20.00–21.30	k. 18.00–19.30 p. 12.00–13.30	h. 18.00–19.30 k. 13.30–15.00
Névsor	1. Bognár Zsófia 2. Karginova Alana 3. Vereb Viktor 4. Fehér Péter 5. Hamar Éva 6. Horváth Gábor 7. Kozár Gábor	1. Cegelynik Natália 2. Erdei Anna 3. Gévay Gábor 4. Gyimesi Zoltán 5. Réti Lórinç (n.reg.) 6. Szikora Patrícia 7. Takács Dániel	1. Biri Beáta 2. Blázsik Zoltán 3. Böör Katalin 4. Kapitány Adrienn 5. Lovass Edina 6. Őze Eszter 7. Mórász Balázs 8. Simonkay Márton 9. Takács Orsolya 10. Tóth Edina
Tananyag	<i>Themen neu 1</i> (ismétlés és összefoglalás) <i>Themen neu 2</i> , 1–2. lecke	<i>Magnet Deutsch 1</i> , 11–17. fejezet	<i>Themen neu 3 + EM neu</i> ill. Dreyer/Schmitt: <i>Lehr- und Übungsbuch der deutschen Grammatik</i>
Csoport	Német 5 (két párhuzamos, változó összetételű csoportban)		
Szint	B2–C1		
Oktató	Sára Balázs		
Időpont	(a) h. 18.00–19.30, k. 16.00–17.30 (b) k. 18.00–19.30, sz. 18.30–20.00		
Névsor	1. Árvai Anett 2. Boa Krisztina 3. Bokányi Eszter 4. Czifra Zsuzsanna 5. Csáfordi Zsolt (al.) 6. Ditzendy Orsolya 7. Fehér Eszter 8. Garamszegi Balázs 9. Ivanics Balázs 10. Kádár Zsófia 11. Kocsis Teréz	12. Lakatos Bálint (al.) 13. Laki Balázs 14. Locsmándi Dániel 15. Lukács Tamás 16. Machó Zsófia 17. Márkus Virág 18. Nagy János 19. Petykó Márton 20. Segyevy Dániel 21. Szegvári Zoltán 22. Tala Nóra	
Tananyag	<i>Das Oberstufenbuch</i> (3–4. fejezet) + a Goethe Intézet és az Osztrák Intézet C1-es típusú mintatesztei		

III. Olasz nyelvi kurzusok
A felmenő rendszer kurzusai (2 oktató, 2 csoport, 20 tanuló)

Csoport	Olasz 1/a	Olasz 1/b
Szint	A1	A1
Oktató	Ludmann Ágnes	Lukács András
Időpont	h. 20.00–21.30 cs. 19.30–21.00	sz. 17.30–19.00 sz. 19.00–20.30
Névsor	<ol style="list-style-type: none"> 1. Biriszló Bence 2. Bondici László 3. Farkasvölgyi Noémi 4. Hajdó András 5. Isó Gergely 6. Jankovich M. Éva 7. Kovács Dóra 8. Kovács Noémi 9. Mackovic Anna 10. Pallagi Péter 11. Polgár Tibor 12. Szabó Melinda 13. Szekeres-Ugron Villó 14. Szikora Patrícia 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Balga Nóra 2. Cséke Balázs 3. Inzsöl Kata 4. Oszuszi Ágnes 5. Sebestyén Ádám 6. Tóth Edina
Tananyag	<i>Nuovo Progetto Italiano 1/a</i> (bevezető és 1. lecke, illetve kiegészítő, saját tananyag)	<i>Nuovo Progetto Italiano 1/a</i> (bevezetés, 1–3. lecke)

Kiemelkedő tanulmányi és versenyeredmények (lásd III. fejezet)

II. Kutatási tevékenység (pályázatok)

Az EC a szigorú pénzügyi tervezés szellemében mindenkor költségvetésében a szaktanárok javadalmazására, az oktatási és kutatási tevékenységek finanszírozására nem tervez költségvetési forrást. (Kivételt képez a három nyelvtanári/szakvezetői status, illetve azon minimális „tartalék”, amelyet jobbára a pontosan nem tervezhető esetleges saját bevételkiesés pótlására „állítunk be”.) Fenti tevékenységek fedezetét pályázati forrásokból igyekszünk biztosítani, ezért stratégiai célunk, hogy minden lehetséges pályázaton induljunk.

A 2011. évben részint lezártunk, részint megkezdtünk és lezártunk, részint pedig megkezdtünk korábban elnyert pályázatokat. Lezártuk a 2010/2011. akadémiai évre kiírt és részben elnyert szakkollégiumi pályázatot (1); a Collegium épületének centenáriuma elnyert NKA-pályázatot (NKA 4321/0455) (2);

a „Felsőoktatási, továbbképzési és pályakezdési tehetségműhelyek támogatása” (NTP-OKA-I-047-1) pályázat (3); „Az ELTE házhoz megy!” (TÁMOP 4.2.3-08/1/KMR) összegyűjtési pályázat collegiumi alprojektjét (illetve a teljes pályázatot, mint projektmenedzsment) (4). Megkezdtük és lezártuk az „Internationale Tagung: Ungarn und Byzanz” (ÖUA Projektummer: 82öu4) pályázatot, amely az *Ungarn und Byzanz*, nemzetközi bizantinológiai konferenciát támogatta (5), illetve a Collegium-történeti kiállítás című pályázatot (6). Megkezdtük az „Önálló lépések a tudomány területén” (TÁMOP TÁMOP 4.2.2.B-10/1) Eötvös collegiumi alprojekt megvalósítását (7). Kisebb, illetve ismétlődő támogatáson alapuló pályázatok: Infopark, Beloit College és MFIA (8).

(1) Szakkollégiumi pályázat

Az ELTE Eötvös József Collegiuma a szakkollégiumi pályázat keretében elnyert 2 200 000 Ft támogatást a pályázati tartalomnak megfelelően használta fel.

Kiemelt tétel volt a pályázatban az egyetemi képzést kiegészítő műhelymunka, a műhelyvezetők honorálása, illetve az általuk szervezett tutoriális kurzusok előadóinak honorálása (vendégprofesszor elszállásolása) ideértve a kiemelkedő színvonalú nyelvtanulás lehetőségének a biztosítását is.

A Collegiumban működő tizenhét szakmai műhely közül hármat vezet alkalmazott munkatárs, ezért a szakkollégiumi támogatás egy részét a – rendkívül értékes tehetséggondozó munkájukat egyébként térítésmentesen végző – műhely-, illetve kabinetvezetők szerény elismerésére fordítottuk. Összesen tizenkét főt honoráltunk.

A Collegiumban működő tizenhét szakmai műhelyben terveinknek megfelelően több szemináriumot is indíthattunk a támogatásnak köszönhetően:

1) Az Angol–Amerikai műhelyben Fejérvári Boldizsár, 2) a Bollók János Klasszika-filológia műhelyben Hans-Jürgen Krumm professzor, 3) a Francia műhelyben Ádám Péter professzor, 4) a Germanisztika műhelyben Dávid Gábor Csaba professzor, 5) az Olasz műhelyben Mátyus Norbert és Falvay Dávid, illetve Lukács András nyelvtanár, 6) a Spanyol műhelyben Bubnó Hedvig nyelvtanár vezetése alatt zajlottak szemináriumok.

A szakkollégiumi pályázat fontos tételei voltak a tervezett kiadványok, egy-egy történet, illetve francia tanulmánykötet kiadása. Az ELTE kötelező közbeszerzési szabályzata miatt azonban, amely a pályázat futamidejének záró szakaszában lépett érvénybe, a nyomdai kivitelezést, a kiadói munkákat az idő rövidsége miatt már nem lehetett megvalósítani. Ezért az illetékes kuratórium engedélyé-

vel a pályázatban rendelkezésre álló összegeket szerkesztési munkákra fordítottunk (150 000, illetve 80 000 Ft), így nyomdakész pdf-kéziratokat állítottunk elő. A *Memoriae commendamus* és a *Littérature et folklore* című kötetek kiadása egyéb forrás biztosításával, illetve a kötelező közbeszerzési eljárás lefolytatásával később, a pályázat keretein kívül történt meg. Mindkét kötet kiemelkedő szakmai színvonalat képvisel, a francia tanulmánykötet nemzetközi szinten is nagy visszhangot válthat ki.

A dologi kiadások keretében (festékpatron, egyébek mellett) fontos tétel volt a könyvek illetve folyóiratok beszerzése is. A Germanisztika, a Spanyol, a BOLLÓK János Klasszika-filológia és a Biológia-kémia műhely szakkönyvtára gyarapodott hiánypótló lexikonokkal, illetve szakkönyvekkel.

(2) Collegium épületének centenáriumára elnyert NKA-pályázat

A Nemzeti Kulturális Alaptól (a miniszteri keret terhére) az ELTE Eötvös József Collegium 2010-ben 7 000 000 forint támogatást nyert az Eötvös Collegium történetét bemutató tanulmánykötet kiadására (6 000 000 forint) és a Collegium honlapjának megújítására, szerkesztésre (1 000 000 forint). Mindkét terv a 2010/2011-ben épületének századik évfordulóját ünneplő Eötvös Collegium szakmai programjának erősítését szolgálta (*Lustrum saeculare Collegii*). A szakmai összegzés kiegészítéseképpen idézzük az új honlapra vonatkozó tételes rendszerleírást, illetve a Collégium-történeti kiállítás pályázati beszámoló részeként a centenáriumi konferenciasorozatról készült szakmai beszámolót.

1. Tanulmánykötet az Eötvös Collegium (1895–1989) történetéről – mintegy 450 oldal, képtáblákkal, digitális mellékletekkel

Az elnyert pályázati támogatást a megfogalmazott célokkal összhangban használtuk fel. Előzetes terveinkhez képest a kötet terjedelme csaknem két és félszeres lett (1224 oldal), amelyhez négy DVD-korong is járul. Szerkesztők: Horváth László, Laczkó Krisztina, Tóth Károly és Péterffy András. A kötet a Typotex Kiadó és az Eötvös Collegium gondozásában jelent meg, felelős kiadó a Collegium igazgatója. A reprezentatív kiadvány első részében idegen (*Laudationes externorum*) és magyar (*Laudationes Hungarorum*) méltóságok tisztelegnek a Collegium előtt, majd az igazgatók (*Rectores*) következnek. A történeti részben (*Historica*) előbb átfogó tanulmányok (*Res gestae*), majd egyes collegistákra (*Magistri*) vonatkozó írások olvashatók. A *Memorabilia* visszaemlékezéseket tartalmaz, köztük Tóth

Gábor hiánypótló memoárjával, amely az újjászervezett Collegium történetéhez kapcsolódik. A konferenciasorozat alkalmával elmondott filológus-előadások (*Studia*) pedig bizonyítják, hogy a Collegium nemcsak magára tekint, nemcsak ünnepelteti magát, hanem színvonalas szakmai tevékenysége töretlen, és ezt külföldön is nagyra értékelik. Az irodalmi, művészeti vonatkozású közlemények az *Artes* fejezetbe kerültek. A kötet nyomtatott részét a collegisták és a szó szélesebb értelmében vett egykori növendékek (*Membra et alumni*), illetve az elesett hőseink (*Pro patria defuncti*) névsora zárja. Az elektronikus mellékletek (*Appendix*) között helyeztük el azt a képcsarnokot (*Emblemata*), amely a régi és az újrarendelt Collegium életéből villant fel képeket. A mozgóképtár (*Cinemata I–II.*) amatőr- és dokumentumfilmjeivel a Ménesi úti történetek folytonosságát hirdeti. A *Sollemnia* az épületcentenáriumi ünnep megnyitását örökíti meg. A kiadvány a magyar szellemi élet egyik legnagyobb tekintélyű intézményének állít méltó emléket.

2. Honlapszerkesztés

Az NKA-pályázat másik részeként a régi honlap (<http://wiki.eotvos.elte.hu>) átszerkesztését, új honlap (<http://collegium.webrefel.hu>) létrehozását tűztük ki célul. A pályázati támogatásnak köszönhetően az új struktúra programozási és honlapműködtetési háttere elkészült, a kívánt szerkezeti elemek létrejöttek. A tartalmi elemeket a régi honlap átmeneti fenntartása mellett folyamatosan töltjük föl és frissítjük. Csatolmányban nyújtottuk be a kiírónak az alábbi rendszerleírást.

CMS – tartalomkezelő rendszer (az X-meditor leírása). A honlapot az általunk fejlesztett tartalomkezelő rendszerre építjük fel. A jelenleg alkalmazott X-Manager 3.2.0 stabil rendszer fejlesztésének első alapköve tíz éve lett letéve, azóta számos változtatáson ment át, három esetben pedig teljesen új alapokra épült, egyre stabilabb és korszerűbb lett. A legfrissebb stabil verzió, amelyre a portál-rendszereket építjük a legkorszerűbb adatbázis és multimédiás alkalmazásokkal épül fel. A központi mag köré építjük fel az alkalmazási modulokat, a mag kezeli a nyelvi és jogosultsági feladatokat, valamint a biztonsági rendszer első szintje is egyben. A köréje épülő modulok testre szabhatók, egyedi igények kielégítésére alkalmasak, gyorsan fejleszthetők, ezáltal jelentősen növeli a versenyképességünket a piacon a rendkívül jó vállalási határidők végett. A futásoptimalizálási eljárások kimondottan nagyméretű adatbázisok gyors lekérdezését teszik lehetővé. Az eddigiekben minden kihívásnak eleget tett. Alkalmas az egészen kicsi

pároldalas céges honlapok kezelésétől kezdve a napi több ezer látogatót számláló országos hír- és közösségi rendszerek megvalósításáig.

A portálrendszert az alaprendszerre építve, kiegészítve az alapmodulokkal, egyedi fejlesztésekkel készítjük el. Számos alkalmazásnál az alap tartalomkezelő rendszer alkalmas a tartalom feldolgozására, némely esetekben változtatnunk kell rajta, továbbá a kívánt cél elérése érdekében új alkalmazásokat is kell fejlesztenünk. A honlap felhasználói felülete az adminisztrációs rendszer segítségével dinamikusan épül fel. A zónákra bontás és az azon belüli dinamikusan kezelt blokkok alkalmazásával az adminisztrátor a szerkezeti kialakítást is el tudja végezni. A dinamikus blokkok a háttérben futó adatbázisokból automatikusan nyerik ki a tartalmat, az adminisztrátornak csak a blokk típusát kell kiválasztania és a megjelenő tartalmat paramétereznie, például menütipusú blokk vagy hírlista, de lehet szabadon szerkeszthető is.

Grafikai tervezés. A következőket foglalja magában: a honlap és a tartalmi részek egységes grafikus elemekkel való megjelenítése, valamint az összes modul egységes grafikai tervezése. Főoldal, szöveges tartalmi oldalak, hírlista, hírmegjelenés, kapcsolati oldal, modulok űrlapjainak grafikai tervezése. Az elkészült grafikai tervből, működő portálrendszer-építés. A statikus grafikai elemek, webes alkalmazásokra való átültetése, stíluslapok programozása.

Hírmodul. Az aktuális híreket lehet itt adminisztrálni. A modul alkalmas különböző kategóriájú hírek létrehozására és kiemelt hírek megkülönböztetésére. A hírhez csatolható fotógaléria-kategória és dokumentumtár-tartalom, valamint a felhasználói csoportok jogosultságainak megfelelően lehet tartalmakat felvinni.

Tartalmi oldalkezelő modul. Az adminisztrátorok által szabadon szerkeszthető szöveges oldalak, amelyen képek, táblázatok helyezhetők el.

Kapcsolati modul. A honlapon kitölthető űrlap, amely célirányosan a címzett e-mail fiókjába érkezik meg. Az oldalon szövegesen szerepel még az összes egyéb elérhetőség és egy Google-térkép a megközelíthetőséggel.

Bannermodul. Az aktuális akciók, kiemelt termékek vagy fizetett hirdetések megjelenítését teszi lehetővé. A modul része egy kattintási mérőalgorithmus, amelyből a felhasználói aktivitást, érdeklődést le lehet mérni.

Dokumentumtár. Word-, Excel- és PDF-fájlok kategóriákba rendezett feltöltését biztosítja.

Rendezvények modul. A rendezvényeket kategóriákba lehet rendezni, kiválasztható az előre felvitt előadó, valamint a rendezvény neve, helyszíne, időpontja, részvételi díj rövid és bővebb leírása. Továbbá rendezvényenként bekapcsolható

az online jelentkezési lap, amelyre a honlapon regisztrálnak. A rendezvényhez felvitelekor külső hivatkozás is megadható, valamint csatolt fájl.

Collegisták modul. A régi és jelenlegi collegisták adatainak feldolgozását/megjelenítését szolgáló modul. Adminisztrációs felületen keresztül lehet feldolgozni az adatokat: tanérvnyitás és -zárás, valamint a fényképes személyes adatok feldolgozása. Automatikusan archívumot épít.

Honlapszerkezet: Az Eötvös Collegium / Történet/ Bemutatkozunk / Szervezeti felépítés és elérhetőségeink / Felvételi / Kapcsolataink / Collegisták / Szabályzatok / Kurzuskínálat / Rendezvényeink / Kiadványaink / Mednyánszky Dénes Könyvtár és Levéltár / Baráti kör / Szakmai munka / Műhelyek / Nyelvórák / Kurzuskínálat / Pályázatok, ösztöndíjak / Eredmények / Határidők / Diákélet / Diákbizottság / DB munka / Szobabeosztás / Estike / GóJatábor / GóJahétvége / Drámakör / Eötvös-napok / Eötvös MGTsz / Filmklub / Balázs Béla filmsték / Sport / Kirándulások

(3) A „Felsőoktatási, továbbképzési és pályakezdési tehetségműhelyek támogatása” (Berkes Lajos beszámolója)

A támogatott kutatóút elsődleges célja a prágai papiruszgyűjteményben őrzött mintegy 13 eredeti papirusztöredék tanulmányozása volt. Ez páratlan szakmai lehetőség a magyar ókortudomány számára. A papirologia a klasszika-filológia azon ritka területeihez tartozik, amelyek tovább növelhetik az ókori világra vonatkozó csekély forrásanyagunkat. Mivel a világ különböző pontjain őrzött gyűjteményekben becslések szerint mintegy egymillió érdemi papirusztöredék vár kiadásra, nem hangsúlyozhatjuk eléggé e hatalmas anyag feldolgozásának a jelentőségét. Noha a ránk maradt papiruszok (illetve osztrakonok, pergamenek és papírok) döntő többségükben Egyiptomból származnak, forrásértékük mégsem korlátozható csupán a Nílus völgyének történetére: a ránk maradt irodalmi kéziratok az új művek megismerésén, valamint ismert művek esetében szövegkritikai tanulságokon túl segítenek megérteni az egész antik műveltséget, a nagyobb számban ránk maradt dokumentáris papiruszok pedig – ahogyan az újabb kutatások is hangsúlyozzák – nem csupán Egyiptom, hanem az egész Római, illetve később Bizánci Birodalom gazdasági, társadalmi, vallási és művelődési viszonyait is tükrözik *mutatis mutandis*. Éppen ezért minden egyes ránk maradt töredék feldolgozása hozzátehet ahhoz valamit, hogy az ókori, illetve kora középkori kultúrát olyan szemszögből is megismerhetjük, amelyekről más forrásaink hallgatnak.

A prágai papiruszgyűjteményben végzett munka elsősorban dokumentáris papiruszokra koncentrált. A gyűjtemény még viszonylag feldolgozatlan, így számos érdekes dokumentum vár még kiadásra. A prágai anyag döntő többségét egy az ókortörténészek számára központi jelentőséggel bíró iratcsoport, az úgynevezett Héroninos-archívum teszi ki. A Kr. u. III. századi birtokigazgató levelezése, könyvelése és egyéb iratai legfontosabb forrásaink egyike a korszak problémás gazdaságtörténetéhez és általában is az ókori gazdaságtörténethez. Az archívum eddigi anyagának feldolgozása már számos új és jelentős eredménnyel gazdagította az ókortudományt, de a több ezer papiruszból álló gyűjtemény feldolgozása még gyerekcipőben jár, az újabb anyag publikálása feltétlenül szükséges egy pontosabb kép megrajzolásához. A Héroninos-archívum mellett a prágai gyűjtemény elsősorban a római korból (Kr. u. I–III. sz.) és a tágan értelmezett kései antikvitásból (Kr. u. IV–VIII. sz.) származó dokumentumokat, irodalmi műveket és egyéb, ún. szubliteráris (pl. mágikus vagy az oktatáshoz kapcsolódó szövegek) papiruszokat tartalmaz.

Az Eötvös Collegium érdeklődő hallgatói Rosario Pintaui (a gyűjtemény kurátora) és Hermann Harrauer professzor nagylelkű felajánlásának köszönhetően kezdhettek foglalkozni a gyűjtemény anyagával. A munkát a hallgatók fekete-fehér fotók alapján kezdhették meg, amelyek segítségével már előzetesen is képet alkothattak a papiruszok tartalmáról. Az eredeti dokumentumok tanulmányozásának szükségességét mi se mutatja jobban, mint hogy a helyszínen két addig különállónak vélt (egyébként a Héroninos-archívumhoz tartozó) tételt sikerült egyesíteni a feldolgozott anyagból (l. lent). Magától értetődő, hogy a papiruszok eredetiben való tanulmányozása számos nehezen olvasható, illetve értelmezhető szöveghely elolvasását, értelmezését tette lehetővé. Emellett jó minőségű, nagy felbontású képek is készültek a töredékekről, amelyek a továbbiakban segíthetik a nyitva maradt kérdések tisztázását.

A munkát az Eötvös Collegium részéről Horváth László igazgató, illetve Mészáros Tamás műhelyvezető égisze alatt több csoportban kezdték meg a hallgatók. Az eddigi tapasztalatuk alapján Berkes Lajos, Farkas Anna, illetve Mihálykó Ágnes egyénileg dolgozott több töredéken, az alsóbbéves hallgatók pedig csoportokban foglalkoztak az anyaggal. A következő töredékeket dolgozták fel:

Berkes Lajos

1. P. Prag. II 512: levél a Héroninos-archívum környezetéből. A mintegy 12 sornyi összefüggő szöveg új részletekkel gazdagítja ismereteinket az archívumról. A levél-

ben két adószedő ír egy birtok intézőjének különböző ügyekről. A levél töredékes voltában is hozzájárul a közigazgatás és a magángazdaságok viszonyának jobb megértéséhez. Ezen felül számos apró adalékot szolgáltat a Héroninos-archívum jobb megértéséhez, és stílusa is szép példa a korszak episztolográfiájára.

2. P. Prag. III 823: intéző nyugtájának első két sora a Kr. u. III. századból, a Fayum-oázisból. A szokatlan megfogalmazás figyelemre méltó.

3. P. Prag. IV 86/a: párhuzamok nélküli, egyedülálló darab, valószínűleg a Kr. u. IV–VI. századból. A nagyméretű lap keresztény szimbólumokat, úgynevezett staurogrammokat tartalmaz. Az iromány célja kétséges, a legvalószínűbb talán, hogy írásgyakorlatnak szánták, de nem kizárt az sem, hogy valamilyen mágikus hatást kívántak elérni vele.

4. P. Prag. IV 86/b: a töredéket a fenti papírusszal és más fragmentumokkal együtt egy leltári szám alatt őrzik. A töredéket a papiruszgyűjteményben tett látogatás során sikerült azonosítani és a feldolgozandó anyaghoz hozzávenni. A töredék valamilyen elszámolás befizetőinek nevét tartalmazza, érdekessége egy-két ritkán adatolt foglalkozás említése.

Mihálykó Ágnes

5. P. Prag. II 172: elszámolás a Kr. u. V–VI. századból különböző pénzüsszegekről és munkákról. Keresztény szimbólumokat is tartalmaz.

6. P. Prag. III 706: lista az egyes munkanapokon szükséges munkásokról a Kr. u. II–III. századból.

Farkas Anna

7. P. Prag. III 111: elszámolás a Kr. u. III. századból, talán a Héroninos-archívumból. A papiruszon szereplő termékek és az értük kifizetett vételár újabb tanulságokkal szolgálhat a korabeli árviszonyokhoz.

I. csoport (Peszlen Dóra, Kocsis Teréz, Kerber Balázs, Szegvári Zoltán)

8. P. Prag. III 35: levél, esetleg házassági szerződés töredéke a Kr. u. VI. századból. Érdekes különleges írása, illetve egy ritkán adatolt kifejezése.

9. P. Prag. III 1212: datálási forma részlete a Kr. u. III. századból, amely újabb statisztikai adatot szolgáltat a korabeli időszámítás tanulmányozásához.

10. P. Prag. IV 12: nyugta vázlat a Kr. u. V–VI. századból.

II. csoport (Lovász Lilla, Szikora Patrícia, Tóth Edina)

11. P. Prag. III 1092b+P. Prag. III 1101: a két töredékről az eredetik alapján sikerült megállapítani, hogy egymáshoz tartoznak. Egy a Héroninos-archívumhoz

tartozó fizetési lista töredéke. Könnyen előfordulhat, hogy később újabb kapcsolódó töredékek is előkerülhetnek.

12. P. Prag. III 1095: valószínűleg egy szerződés alsó részének töredéke a III. százból, érdekessége a töredékes keltezése.

A feldolgozott papiruszok elosztásában szerepet játszott a résztvevők tapasztalata, felkészültsége. A töredékek eredetiben való tanulmányozása a vártnak megfelelően alapos és elmélyült filológiai munkára adott alkalmat, amely nagyban hozzájárult a dokumentumok minél alaposabb feldolgozásához, kontextusban való elhelyezéséhez. Az anyag egyaránt tartalmaz önmagukban is jelentős, érdemi új információkat hordozó papiruszokat (P. Prag. II 512, IV 86) és olyan töredékeket, amelyek a többi hasonló témájú töredékkel kombinálva pontosíthatják egyes részkérdésekről alkotott véleményünket. Végül azt is ki kell emelnünk, hogy a feldolgozott anyagból több papirusz is a Héroninos-archívumhoz tartozik, így az elvégzett filológiai munka további történeti kutatásokat is segít megalapozni.

Az anyag feldolgozásában nélkülözhetetlen segítséget nyújtottak Hermann Harrauer és Rosario Pinaudi professzorok. A papiruszokkal való munkát már korábban segítették e-maileken keresztül, a helyszínen pedig sok évtizedes tapasztalatukkal vezették be a hallgatókat a papiruszokkal való gyakorlati munkába. Az együttműködés eredményességét jól mutatja, hogy Rosario Pinaudi a gyűjtemény kurátoraként további papiruszokat ajánlott feldolgozásra. Az eddig feldolgozott dokumentumok a prágai papiruszok következő kötetében (P. Prag. IV) fognak megjelenni, a kötet kéziratának körülbelül egy éven belül kell elkészülnie.

A fentiek fényében megállapíthatjuk, hogy az Eötvös József Collegium Bollók János Klasszika-filológia műhelyének nemzetközi együttműködésen alapuló prágai útja a pályázat célkitűzéseinek megfelelően rendkívül sikeres volt. A komoly szakmai munka mellett így az út segítette a hazai ókortudomány, valamint az Eötvös József Collegium Bollók János Klasszika-filológia műhelye, valamint ezáltal az egész Collegium nemzetközi integrációját.

(4) „Az ELTE házhoz megy!”

Az összegytemi pályázat keretében megvalósított szerteágazó szakmai tevékenységről az ESZA felé szakmai és pénzügyi jelentésekben (illetve a 2012. február

21-én lezajlott helyszíni revizori ellenőrzés során) részletesen beszámoltunk a projekt projektmenedzsereként a projekt gazdasági vezetőjével együtt (Kissné Noszko Ilona). Jelen beszámolómban a projekt támogatásával az Eötvös Collegiumban megvalósult tudományos eredmények disszeminációja (Selye János Egyetem, Komárom; Comenius Egyetem, Pozsony) alprogramot emeljük ki (illetve alább a Könyvkiadások fejezetben a pályázat támogatásával kiadott köteteket említjük meg).

Az ELTE Eötvös József Collegium Bollók János Klasszika-filológia és Informatikai műhelye szoros tudományos, interdiszciplináris együttműködésben olyan számítástechnikai struktúrát fejlesztett ki, amely segítséget nyújthat kiváló szövegkiadások elkészítéséhez, a segédtudományok hagyományos művelésének (paleográfia, szövegkritika) legjobb eredményeit hasznosítva. Stratégiai (oktatási-kutatási) tervünk a Collegium kutatási eredményeinek külföldi terjesztésével összefüggésben olyan szoros szakmai együttműködések kialakítása volt, amelynek tényleges alapját és jövőbeni kiteljesedésének zálogát a tudományos eredmények konferenciákon történő kritikai ismertetése, disszeminációja jelenti. A hallgatók – a tartalmas műhelyközi, illetve tudományközi együttműködés keretében – megismerkedhetnek a korszerű szövegkritikai munka alapelemeivel.

Az Eötvös Collegium 55 fős küldöttsége 2011. augusztus 26. és 31. között (Budapest–Komárom–Prága–Pozsony-útvonalon) két helyszínen vett részt tudományos minikonferencián, ahol az Informatikai és a Klasszika-filológia műhelye valamint a szövegkritikai munkában érintett további kutatócsoportjaink képviselői mutatták be leendő partnerintézményeinknek tudományos eredményeiket. 2011. augusztus 26-án a révkomáromi Selye János Egyetemen (kapcsolattartó: Stoffa Veronika rektorhelyettes), 2011. augusztus 30-án a pozsonyi Comenius Egyetemen a Klasszika-filológiai Intézetben tartottuk meg előadásainkat (kapcsolattartó: Jana Grusková docens). Ezen helyszíneken zajlottak le azok a minikonferenciák, amelyek tudománypolitikai eredményeképpen intézményeink között keretegyezmények is születtek.

A keretegyezmények is bizonyítják azt a fogadókészséget, amellyel külföldi partnerintézményeink eredményeinket üdvözltek, ezzel nyilvánítva ki abbéli szándékukat, hogy kutatásainkban aktívan is közreműködnének a jövőben. A sikeres előadásoknak és eszmecseréknek köszönhetően olyan jól működő szakmai hálózat alakulhat ki, amely újabb hallgatókat és kutatókat von be kutatásainkba.

(5) „Internationale Tagung: Ungarn und Byzanz” (ÖUA Projektnummer: 82öu4) (Juhász Erika beszámolója)

Az Eötvös Collegium nemzetközi bizantinológiai konferencia lebonyolítására támogatást pályázott és nyert az Osztrák–Magyar Akció Alapítványtól, valamint az Österreichisches Kulturforumtól. A konferencia programját és az arról készült beszámolót alább közöljük.

Ungarn und Byzanz Internationale Konferenz Programm
26. Mai 2011. Eötvös-József-Collegium (Budapest, Ménesi út 11–13.)

- 8:30–9:00 Registration
- 9:00–9:10 Begrüßung und Einführung: Elisabeth Kornfeind, Direktorin des Österreichischen Kulturforums
Horváth László, Direktor des Eötvös-József-Collegium
Der Vorsitzende: Horváth László
- 9:10–9:30 Christian Gastgeber: Das Schreiben des Kaisers Isaakios II. Angelos an den Erzbischof von Esztergom
- 9:30–9:50 Alexandru Simon: Ungarn, Byzanz und das Reich der Asseniden vor 1204: Grundlagen und Auswirkungen einer gespannten Beziehung
- 9:50–10:10 Berkes Lajos: Die Ungarn bei Nicetas Choniates
- 10:10–10:30 Szegvári Zoltán: Johannes Kinnamos als Quelle der ungarischen Geschichte
- 10:30–10:50 Szabados György: The 40th Chapter of the De Administrando Imperio and the Hungarian State-organisation in the 10th Century
- 10:50–11:00 Pause
Der Vorsitzende: Bálint Csanád
- 11:00–11:20 Takács Miklós: Gepiden am Südrand des Karpatenbeckens, die byzantinischen Beziehungen dieses eigenartigen Machtgebilde
- 11:20–11:40 Novotnik Ádám: Ein besonderer Bestattungsbrauch: „leere” Gräber in der Awarenzeit
- 11:40–12:00 Bollók Ádám: From Byzantium to her Periphery and Back Again. New Archaeological Data on Middle Byzantine Clothing
- 12:00–12:20 Révész Éva: Die Beziehung zwischen den Ziegel-Begräbnisse und dem Orthodoxie
- 12:20–14:20 Mittagspause
Der Vorsitzende: Peter Schreiner

- 14:20–14:40 Albrecht Berger: Das Haus des Manns aus Amastris: Zu einem Gebäudekomplex im byzantinischen Konstantinopel
- 14:40–15:00 Chiara Faraggiana: Wisdom of Early Byzantine Monasticism from Egypt to Portugal: The role of a Distinguished Scholar of Pannonian Origin, Martinus Dumiensis
- 15:00–15:20 Németh András: Refurbishing Byzantine Codices for the Bibliotheca Corvina in Buda
- 15:20–15:40 Evka Serafinova: Hippokrates in Byzanz. Beobachtungen zum Codex Vind. Med. gr. 4
- 15:40–16:00 Ötvös Zsuzsanna: Quotations from the Basilika in a Humanist Greek – Latin Dictionary
- 17:15 Besuch im Parlament
- 18: 30 Abendessen
27. Mai 2011. Pázmány-Péter-Katholische-Universität (Piliscsaba-Klotildiget, Egyetem u. 1.)
- 10:10–11:00 Peter Schreiner: Der Palast des Kaloman in Konstantinopel und die Präsenz ungarischer Aristokraten in der Kaiserstadt
- 11:00–11:20 Hermann Harrauer: Der griechische Brief im Wandel: Notizen zum römischen und byzantinischen Brief
- 11:20–11:40 Mihálykó Ágnes: Ein neues Zeugnis des frühen Christentums. Der Papyrus PL III/933 der Biblioteca Medicea Laurenziana
- 11:40–13:30 Mittagspause
- Der Vorsitzende: Albrecht Berger
- 13:30–13:50 Krähling Edit: Der handschriftliche Nachlass von Gyula Moravcsik in der Handschriftenabteilung der Bibliothek der Ungarischen Akademie der Wissenschaften
- 13:50–14:10 Adorjáni Zsolt: Eustathios und Pindar
- 14:10–14:30 Juhász Erika: Vespasian in der Osterchronik
- 14:30–14:50 Avar Anton: The Balkan campaigns of Sviatoslav (968–971)
- 14:50–15:10 Farkas Zoltán: Αὐτοφύως ῥητορεύειν
- 15:10–15:20 Pause
- Der Vorsitzende: Farkas Zoltán
- 15:20–16:35 Nachwuchs: Cod. Theol. Gr. 190 (Sallai Zsófia, Hegyi Orsolya, Házi Balázs, Stumpf Julianna, Tölgyesi Nóra)
- 16:35–17:00 Abschlußrede: Farkas Zoltán und Christian Gastgeber
- 17:00 Table Ronde

(Moderation: Christian Gastgeber, Alexandru Simon, Jana Gruskova, Sebastiano Panteghini, Martin Hurbanic, Marketa Kulhankova)

A több mint harminc előadót (köztük tizenkét külföldi résztvevőt) felvonultató rendezvénynek az Eötvös József Collegium és a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kara adott otthont.

Az Eötvös Collegiumnak és a PPKE BTK Klasszika-filológia és Medievisztika Intézetének az Osztrák Tudományos Akadémia Bizantinológiai Intézetével fennálló (immár több évre visszatekintő) sikeres együttműködésére alapozva további nemzetek szakértői, német, szlovák, cseh és román bizantinológusok is részt vettek a konferencián. A hagyományos tudományos együttműködés szellemében a rendezvényt május 26-án az Osztrák Kulturális Fórum igazgató-nője, Elisabeth Kornfeind és az Eötvös Collegium igazgatója, Horváth László nyitotta meg.

A konferencia címe (*Ungarn und Byzanz*) a magyar bizantinológia létjogosultságát hivatott kifejezni, és a tudományág híres hazai képviselőinek igyekezett emléket állítani. A fentiek szellemében külön előadást hallhattunk Moravcsik Gyula hagyatékáról, aki nemcsak a magyar, de a nemzetközi bizantinológiának is meghatározó képviselője volt. A 20. századi magyar bizantinológia kérdésfelvetéseinek nyomán Bizánc és a magyarság viszonyát és a magyarokról szóló bizánci művek forrásértékét tárgyalták az első szekció jórészt történelemmel és történetírással foglalkozó előadásai. Ezt az irányvonalat volt hivatott megkoronázni a konferencia első napjának záró eseménye is, amikor a konferencia résztvevői közösen tekintették meg az Országházban a Magyar Szent Koronát, amelynek alsó része, az ún. „görög korona” a magyar–bizánci kapcsolatok méltó jelképe. Részben ezen elvek mentén szerveződött a május 26-i régész szekció is, ahol a gepidák és az avarok bizánci kapcsolatainak tárgyalása után érdekes színfoltot jelentett a bizánci öltözködésről szóló előadás. A konferencia szervezőit azonban a hagyományok tiszteletben tartása mellett a konferencia megszervezésekor a magyar bizantinológia megújítása, a modern kihívásoknak való megfelelés is vezérelte. Az új célkitűzések szellemében állt össze a délutáni előadások sorrendje, amelyek a paleográfiai kutatásokat és a szövegkiadást helyezték a középpontba.

A konferencia második napját Peter Schreiner, a Nemzetközi Bizantinológiai Társaság elnöke nyitotta meg plenáris előadásával. A Piliscsabán folytatódó konferencián a görög szövegek kapták a főszerepet. A bizánci papiruszokról szóló előadások a diplomácia és a mindennapi élet rejtettebb szeleteibe egyaránt bepillantást engedtek, majd a retorikai és forráskritikai vizsgálódásoké lett a főszerep.

A nap végén bemutatkozott az a hallgatói munkacsoport, amely Farkas Zoltán egyetemi docens (műhelyvezető) vezetése mellett egy bécsi kézirat, a *Codex Theologicus Graecus* 190 átírásán, feldolgozásán és modern kritikai kiadásán dolgozik. A magyar hallgatók felkészültsége, görög és modern nyelvismerete meggyőzte a vésszes hallgatóhiánnyal küzdő külföldi egyetemek képviselőit arról, hogy a magyar bizantinológiának lesz/lehet megfelelő szakmai utánpótlása. Ennek szellemében a konferenciát záró zárt körű kerekasztal-beszélgetés keretében nemcsak a konferencia tapasztalatai kerültek terítékre, hanem a jövő tekintetében is jelentős megállapodások születtek: ígéretet kaptunk további kiadatlan szövegek kritikai kiadásának elkészítésére; több hallgató kapott lehetőséget nemzetközi tudományos projektben való részvételre, és szóba került a szófiai nemzetközi kongresszuson való magyar szerepvállalás ügye is.

A fenti sikerek a konferencia rendezőit folytatásra ösztönözték: jövőre újabb nemzetközi konferenciát szerveznek, és a résztvevők körét további nemzetek képviselőivel bővítik. A konferencián (német és angol nyelven) elhangzott előadások szerkesztett változata az *Acta Antiqua Academiae Scientiarum Hungaricae*-ben jelenik meg.

(6) Collegium-történeti kiállítás pályázata

A Nemzeti Erőforrás Minisztériumtól az ELTE Eötvös József Collegium 1 500 000 Ft pályázati támogatást nyert a collegiumtörténeti kiállítás előkészítésére és megrendezésére, amelyet 2011. október 26-án ünnepélyes keretek között a Budapesti Történeti Múzeumban nyitottunk meg. Az alábbiakban összegezzük (1) azokat az előzményeket, történeti háttérrel, amelyben a kiállítás gondolata, illetve az előkészítő munkák fogantak, (2) a kiállítás leírását, (3) az ünnepélyes megnyitó menetét, illetve a sajtóvisszhangot, (4) a költségeket. Majd végül (5) kifejezzük köszönetünket a támogatóknak és résztvevőknek.

1. Előzmények, történeti háttér, a kiállítás terve

Az ELTE Eötvös József Collegium Alpár Ignác tervei szerint felépült „palotája” 2010/2011-ben ünnepelte centenáriumát. A jeles évfordulóról az ún. Lustrum-évben nagyszabású rendezvénysorozattal emlékeztünk meg. Az ünnepi év nyitó rendezvénye a *Lustrum Saeculare Collegii, konferenciasorozat az Eötvös Collegium százéves épületének tiszteletére* (2010. október 25–28.) volt. Az ünnepélyes záróeseményt pedig a 2011. október 26-án megnyitott Collegium-történeti kiállítás jelenti. A két esemény között elkészült a *Lustrum. Ménesi út 11-13. Sollemnia*

aedificii a.D. MCMXI inaugurati (Typotex Kiadó – Eötvös Collegium, Budapest, 2011, 1222 oldal + 4 DVD-melléklet) című tanulmánykötet, amelynek bemutatóját a kiállítás megnyitója előtt tartottunk meg. A kiállítás jelentősége a centenáriumi nyitórendezvény és a kötet ismeretében körvonalazódhat, ezért idézzük a vonatkozó korábbi összegzésünket.

Lustrum Saeculare Collegii
konferenciasorozat az Eötvös Collegium
százéves épületének tiszteletére
(2010. október 25–28.)

Az Eötvös József Collegiumot Eötvös Loránd 1895-ben alapította. Másfél évtizedes sikeres működés után, 1910 késő őszén a Collegium az Alpár Ignác tervezte Menei úti épületbe költözött, az ünnepélyes megnyitóra 1911. október 26-án került sor az aulaként is használt egykori tornateremben.

A centenárium alkalmából az ELTE Eötvös József Collegiuma ünnepi évet szervez: *Lustrum saeculare* 1910/1911–2010/2011. Az évadnyitó rendezvény-sorozat ünnepélyes megnyitóval kezdődött, és négy napon át különféle műfajú eseményekkel (köszöntők, szemináriumi műhelymunka, plenáris előadások, szakmai konferenciák, történeti központú kerekasztal-beszélgetések) folytatódott, amelyek központjában a tudományos eszmecserek álltak.

Főhajtás a Collegium eszménye és eredményei előtt,
ünnepélyes megnyitó

2010. október 25-én a himnusz elhangzása után magyar és külföldi főméltóságok tisztelegtek a Collegium eszménye előtt. Köszöntőt mondott, illetve köszöntőjét elküldte: Réthelyi Miklós miniszter (Nemzeti Erőforrások Minisztériuma), Hoffmann Rózsa államtitkár (Nemzeti Erőforrások Minisztériuma), Dux László helyettes-államtitkár (Nemzeti Erőforrások Minisztériuma), Keszei Ernő rektorhelyettes (ELTE), René Roudaut Franciaország nagykövete, Monique Canto-Sperber igazgató (ENS Paris), Andrea Ferrara igazgatóhelyettes (Scuola Normale di Pisa), Szepessy Tibor kurátor (EC) és Horváth László igazgató (EC). A díszvendégek között az ELTE szenátusának tagjai mellett jelen voltak: Pálinkás József az MTA elnöke, Hiller István volt miniszter, Gian B. Campagnola Olaszország nagykövete, Suh Chung-Ha a Koreai Köztársaság nagykövete, Dorothee Janetzke-Wenzel Németország nagykövete, Enrique Pastor de Gana

Spanyolország nagykövete, Michael Zimmermann Ausztria nagykövete, valamint Lars-Erik Tindre a svéd nagykövetség első titkára.

13.30-tól az Eötvös Collegiummal szakmai kapcsolatban álló külföldi intézetek anyaországainak kultúrdiplomatai hangsúlyozták együttműködésünk jelentőségét. Bélik Márton titkár (ELTE Nemzetközi Kapcsolatok Osztálya) bevezető szavait követően François Laquièze igazgató (Francia Intézet), Salvatore Ettore igazgató (Olasz Intézet), Elisabeth Kornfeind igazgató (Osztrák Kulturális Forum), Leonore Peer igazgató (Osztrák Intézet), Nikolaus Hamm részlegvezető (Goethe Intézet), valamint G. Nagy Kinga titkár (Cervantes Intézet) részint elismerő szavakkal méltatták az eddigi eredményeket, részint új távlatokat nyitottak a szakmai együttműködés előmozdítására. Maróth Miklós az MTA alelnöke az elhangzottak szellemében összegezte az Eötvös Collegium háború előtti teljesítményét és jövőbe vetett reményeit.

A konferenciasorozat „diplomáciai” célja a Collegium nemzetközi és hazai kapcsolatrendszerének erősítése, fejlesztése volt. E szándékhoz illeszkedtek a kiemelt eredményeket felmutató szakmai kapcsolataink külföldi és hazai reprezentánsainak köszöntői is. A British Academy elnöke írásos dokumentumban köszöntötte a Collegiumot és annak igazgatóját. A köszöntőt, az együttműködés erősítését tartalmazó szándéknyilatkozatot P. J. Rhodes és Herwig Maehler, a BA tagjai adták át. Hasonló dokumentumot adott át a University College dékánjától Chris Carey (UCL) és az Institute of Classical Studies igazgatója, Mike Edwards. A Collegiumnak a Beloit College intézményével fennálló több mint húszéves együttműködését méltatta Shawn Gillen. A klasszika-filológia, valamint a germanisztika területein folyó szoros szakmai együttműködést mutatta be: Chiara Faraggiana (Bolognai Egyetem), aki tolmácsolta Paolo Leonardi igazgató (Collegio Superiore di Bologna) köszönőjét is. Köszöntőt mondott ezután Hermann Harrauer nyugalmazott igazgató (ÖNB Wiener Papyrussammlung), Christian Gastgeber igazgatóhelyettes (ÖAW Institut für Byzanzforschung), Christine Glassner igazgatóhelyettes (ÖAW Kommission für Schrift- und Buchwesen des Mittelalters), Jana Gruskova docens (Pozsonyi Egyetem), aki Herbert Bannert professzor (Universität Wien) köszöntőjét is tolmácsolta, valamint August Stahl emeritus professzor (Universität des Saarlandes).

A magyar anyanyelvű együttműködő és támogató szervezetek és intézmények képviseletében köszöntőt küldött Tökés László (Partiumi Keresztény Egyetem). Köszöntőt mondtak Dezső Tamás (ELTE, Bölcsészettudományi Kar), Kozma László (ELTE, Informatikai Kar), Soós Anna (Kolozsvári Magyar Egyetemi Intézet és Farkas Gyula Szakkollégium), Kátai Zoltán (Marosvásárhelyi Kiss

Elemér Szakkollégium), Körmeny Mariann (Magyar–Francia Ifjúsági Alapítvány), Pintér Károly (Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsészettudományi Kar), Karsai György (Collegium Budapest), Szörényi László (MTA Irodalomtudományi Intézet), Reisz T. Csaba (Magyar Országos Levéltár), Szegő Andrea (Korea–Magyar Társaság).

*

Idegen nyelvű szakmai rendezvények

Az idegen nyelvű részkonferenciák és szakmai programok összegzését a rendezvények szervezésében közreműködő műhelyvezető kollégák tollából idézzük.

Eötvös József Collegium Bollók János Klasszika-filológia műhelyének programjai

A Bollók János Klasszika-filológia műhely elmúlt években kiépített nemzetközi kapcsolatrendszerének köszönhetően az ünneppsorozatra meghívott vendégek között nagy számban jelentek meg az ókortudomány képviselői is.

Peter Rhodes és Herwig Maehler a British Academy nevében köszöntötték az intézményt, Chris Carey a University College London, Mike Edwards pedig az Institute of Classical Studies üdvözlétét tolmácsolta. Az Università di Bologna nevében Chiara Faraggiana méltatta az Erasmus-ösztöndíj formájában jelenleg is működő kapcsolatot. Német nyelvterületről Hermann Harrauer (ÖNB Wiener Papyrussammlung) és Christian Gastgeber (ÖAW Institut für Byzanzforschung) mondott köszönetet a korábbiakban végzett közös munkáért, északi szomszédainkat pedig Jana Gruskova (Univerzita Komenského Bratislava) képviselte.

Vendégeink a Collegium iránti tiszteletüket és elkötelezettségüket azzal is kifejezték, hogy vállalkoztak a Bollók János Klasszika-filológia műhely hagyományos képzési rendjébe (lásd: AntTan 54 [2010] 127–167) illeszkedő előadások és szemináriumok tartására. Hallgatóink korábbi tanáraiktól hallhattak szöveghez kötődő igényes irodalmi elemzéseket (H. Maehler: Pindar und die Tyrannen; Ch. Carey: Drakon revisited), folytathatták szövegkritikai és paleográfiai ismereteik bővítését (Ch. Faraggiana: Das Omikron mit spiritus inscriptus als Anfangsbuchstabe in den griechischen Handschriften; J. Gruskova: Betrachtungen zur ältesten Textüberlieferung des Corpus Demosthenicum; M. Edwards: Burney 95 and the Text of Isaios), elmélyülhettek az epigráfiában (P. J. Rhodes: The Erxadieis Inscription), illetve a papirologiában (Láda Cs.: A New Tax List from Hellenistic Egypt).

A plenáris előadások mellett szemináriumi keretek között is folyt a munka. Gerhard Thür, osztrák akadémikus, a hallgatók által előzetesen feldolgozott olvasmányok (Démostenész: Aphobos ellen 1; Hypereidész: Timandros ellen) jogtörténeti hátterét árnyalta, valamint ismertetett egy, még kiadatlan télosi jogi feliratot (IG XII 4/1). Lorenzo Perilli előkészületben lévő monumentális Galénos-kiadásának módszertani kérdéseit vitatta meg a műhelytagokkal. Mindkét szeminárium idegen nyelven zajlott, két-két másfél órás egységből állt. A sokadszor visszatérő Christian Gastgeber vezetésével pedig a hallgatók német nyelvű minikonferencia keretében számoltak be a bizánci kéziratok kapcsán végzett önálló kutatásaikról.

Végül, az ünnepi program keretében került sor a néhai tanárunk, Borzsák István tiszteletére rendezett emlékkonferencia előadásaiból álló kötet (*Pietas non sola Romana*) ünnepélyes bemutatójára, amelyen Ritoók Zsigmond, Mayer Gyula és Takács László működtek közre.

A rendezvénysorozat egésze bizonyítja, hogy a Collegium külföldi tudományos kapcsolatrendszere példátlanul hatékonyan működik, a nemzetközileg elismert kutatók ismétlődő jelleggel és örömmel látogatják a műhelyt, a személyes emberi kapcsolatok segítik az intézmények közötti együttműködést. Az évek óta folyó kutatásoknak, a folyamatosan ellenőrzött oktatási rendszernek köszönhetően hallgatóink magas színvonalú, önálló tudományos munkára képesek, nemzetközi összehasonlításban megállják a helyüket.

Az Eötvös József Collegium Germanisztika műhelyének konferenciája és díszelőadás

A centenáriumi rendezvénysorozat keretében október 26-án délután 15.00 és 19.20 óra között az MTA Irodalomtudományi Intézetének első emeleti Kiskutatójában *Germanistische Jubiläumstagung* zajlott a Germanisztika műhely szervezésében (összesen hét előadó részvételével, mintegy 35–40 fős hallgatóság – diákok és kollégák – érdeklődésétől kisérvé). Az előadók a Collegiummal, illetve a Germanisztikai műhellyel az utóbbi évek (évtizedek) során szorosabb szakmai és munkakapcsolatban álló, kiemelkedő szakmai megbecsülésnek örvendő, a Collegium ügyét sajátjuknak tekintő hazai és külföldi germanisták voltak, hármójuk – Czeglédy Anita (a KRE Német Nyelv és Irodalom Tanszékének vezetője), Horváth Géza (a SZTE Germán Filológiai Intézetének vezetője) és Feld-Knapp Ilona (az ELTE Germanisztikai Intézete Szakdidaktikai Tanszékének vezetője) személyében egyúttal egykori Eötvös collegistákat is üdvözölhattünk.

A konferenciát Prof. August Stahl (Universität des Saarlandes) „Schlussstück”: *Rilkes Sicht und Deutung des Todes* és Prof. Frank Baron (University of Kansas) *Die Entstehung des Faust-Mythos im 16. Jahrhundert* című irodalomtudományi előadásai nyitották (a röviddel ezelőtt operáción átesett Baron professzor előadását volt kollégája, Sándor András professzor olvasta fel). A záró ülészakot Horváth Gézának a fordítástudomány története egy jelentős fejezetét tárgyaló, *Elmar Tophoven. Der Begründer des Straelener Europäischen Übersetzer-Kollegiums*, illetve Czeglédy Anita *Identitätskonstruktionen in der Lyrik von Márton Kalász* című előadásai alkották.

A *Tagung* középső egységében három olyan előadás hangzott el, amelyek a Germanisztikai műhelyben a 2011-es évtől induló kutatási projektek alapvetéseinek, illetve körvonalazásának tekinthetők (az első két projektre a műhely a 2011/12-es TÁMOP-keretből pályázott támogatást, a harmadik költségeit a projektvezető Feld-Knapp Ilona tervei szerint többek közt a *Stiftung Aktion Österreich-Ungarn* és a centenáriumra is meghívott német és osztrák kultúrintézetek támogatásával lehetne fedezni):

1. Christine Glaßner, az ÖAW Zentrum Mittelalterforschung, Kommission für Schrift- und Buchwesen des Mittelalters munkatársának előadása *Zur handschriftlichen Überlieferung der – Visiones Georgii* címmel: Christine Glaßner, a TÁMOP-pályázat részprojektvezetője az eredetileg latin nyelvű, ún. *Visiones Georgii* három (XV. századi kéziratokban ránk maradt), a latin eredeti rövidített változatát tartalmazó német fordítás egybevetésének és szövegtörténeti kiadásának lehetőségeit tárgyalta.

2. Balogh F. András, az ELTE Germanisztikai Intézet Német Irodalomtudományi Tanszéke docensének előadása *Jacob Vogel und die Editionsprobleme der Texte aus dem 17. Jahrhundert* címmel: Balogh András, a TÁMOP-pályázat másik részprojektvezetője a kornwestheim/württembergi Jacob Vogel *Vngrische Schlacht* című, 1626-ban nyomtatásban megjelent eposzának kézirattal való egybevetésére és magyar fordítást is tartalmazó kétnyelvű kritikai kiadására vonatkozó terveinkről szólt.

3. Feld-Knapp Ilona *Cathedra Magistrorum. Lehrerforschung. Lehrer-Denken und Lehrer-Wissen* című előadásában egy, a Germanisztika műhely keretén belül indítandó (terveink szerint más műhelyekkel való együttműködésre nézve is ígéretes) kutatási projekt alapvetéseit vázolta fel, és (intézményünk alapítóinak elsősorban a tudós-tanárok képzésére irányuló alapelveivel összhangban) a tanítási-tanulási folyamat tudományos alapokon nyugvó kutatásának alapvetéseit és szükségességét taglalta, amelynek kis létszámú kutatócsoportok kialakításával,

neves külföldi oktatók vezetésével az Eötvös Collegium adhatna (a célhoz hagyományában is méltó) otthont.

A rendezvénysorozat keretében október 26-án reggel 9.00 és 9.30 között ünnepi díszelőadásaként került sor a hamburgi Keresztury-kutató Eve-Marie Kallen publicista és újságíró *Dezso Keresztury als Kulturvermittler* című előadására. Eve-Marie Kallen a „rég” Eötvös Collegium utolsó előtti igazgatójának, aki oktatóként, kutatóként és műfordítóként mindenekelőtt a magyar és német nyelvű kultúrák és irodalmak kölcsönös megismertetésére és népszerűsítésére törekedett, néhány évvel ezelőtt annak addig kötetben nem publikált írásából készült német nyelvű könyvvel állított emléket *Menschen, Werke, Verbindungen* címmel, amelynek tervezett második kötete a centenárium alkalmából 2011-ben jelenik majd meg.

Az Eötvös József Collegium Szlavisztika műhelyének szakmai rendezvényei

Az Eötvös József Collegium Szlavisztika műhelye és az „Orosz Irodalom és Irodalomkutatás” című ELTE doktori program 2010. október 25-én, az Irodalomtudományi Intézet Kiskutatójában kettős jubileumi konferenciát tartott, Csehov születésének 150. és Tolsztoj halálának 100. évfordulója alkalmából. A konferencia tudományos nyitóbeszédében elhangzott, hogy a két évforduló összefűzése nem formális: a két nagy orosz klasszikus poétikája sajátosságainak párhuzamos tanulmányozását, illetve e poétikák kapcsolódási pontjainak a megjelölését és értelmezését teszi lehetővé.

A konferencián 10 előadás hangzott el, négy nagy témakörben. 1) Tolsztojtól Csehovig; 2) Csehov poétikája; 3) Irodalmi-kulturális dialógusok; 4) Tolsztoj: Háború és béke. Az előadásokat a tematikus blokkok végén hozzászólások követték, és igen érdekes, baráti jellegű, aktív szakmai beszélgetés zajlott a megmutató témák mentén.

A Collegium és a doktori program meghívott előadói között szerepelt: Wolf Schmid professzor (Hamburg), Michael Finke professzor (Urbana-Champaign), Bettina Kaibach egyetemi előadó (Heidelberg), valamint Sergey Savinkov és Andrey Faustov professzorok (Voronezs). A konferencián ezen kívül a szakmai párbeszédben részt vett még Urs Heftrich professzor, a Heidelbergi Egyetem Szláv Intézetének vezetője. A magyar résztvevők a következő előadók voltak: Kovács Árpád egy. tanár, Dukkon Ágnes főiskolai tanár, Kroó Katalin egyetemi docens, Regéczi Ildikó egyetemi docens és Boros Lili doktorjelölt.

A konferenciát mintegy 35-en hallgatták, és mind a résztvevők, mind a hallgatók tagjai hangot adtak annak a véleményüknek, hogy magas színvonalú előadások hangzottak el, és termékeny vitákra került sor.

2010. október 26-án, a Collegium jubileumi rendezvényének további részeként, az Orosz Nyelv és Irodalom Tanszék meghívására Wolf Schmid, Michael Finke és a két orosz professzorvendég a tanszéken is egy-egy órás előadásokat tartottak, amelyeken a tanszéki munkatársakon kívül hallgatók, doktorjelöltek és más kollégák is részt vettek. Ez a rendezvény is igen sikeresen zajlott le.

A Spanyol műhely tevékenysége a centenáriumi ünnepség keretében

I. Tiszteletbeli meghívott: Alicia Gómez-Navarro, a Residencia de Estudiantes igazgatónöje. A Spanyol műhely 2009 szeptemberében megindult munkájának egyik fontos célkitűzése a spanyol kultúrához kapcsolódó kulturális intézmények megismerése, illetve a kapcsolattartás és az együttműködés kidolgozása neves intézményekkel. A budapesti Cervantes Intézettel fennálló együttműködésen túl a Centenáriumi ünnepség során sikerült felvennünk a kapcsolatot a híres madridi *Residencia de Estudiantes* intézménnyel, és Alicia Gómez-Navarro igazgatónő elfogadta meghívásunkat a Collegium centenáriumi ünnepségére.

II. A *Residencia de Estudiantes* elnevezésű madridi diákkollégium története és szellemisége számos ponton kapcsolódik az Eötvös Collegium múltjához és jelenéhez. A híres madridi intézményt 1910-ben alapította a néhány évvel korábban (1907-ben) létrehozott Továbbképzési Tanács, amelynek feladata a kutatás és a tudományos nevelés fellendítése volt a XX. század eleji Spanyolországban. A Tanács tevékenységének és egyben a Diákkollégium létrehozásának közvetlen előzménye Francisco Giner de los Ríos újjító tevékenysége volt, aki a német Friedrich Krause filozófiájának követőjeként még az előző század utolsó harmadában, egészen pontosan 1876-ban létrehozta a Szabad Oktatás Intézete (*Institución Libre de Enseñanza*) elnevezésű intézményt, amelynek célja az oktatási szabadság megvalósítása volt, és amely független volt a hivatalosan meghatározott vallási, politikai vagy erkölcsi dogmáktól. A hasonló szellemiségű *Residencia de Estudiantes* célkitűzése az első pillanattól kezdve az volt, hogy kiegészítse az egyetemi oktatást, ezért elsősorban a liberális szemléletű vezető rétegek gyermekeinek nevelését célozta meg.

A Spanyol filológiai műhely meghívottjai és programja
a centenáriumi ünnepeken

2010. október 25. (hétfő)

A Centenáriumi ünnepeken megjelent, illetve köszöntő beszédet mondott: Enrique Pastor de Gana, Spanyolország budapesti nagykövete, Javier Péter Bazo, a budapesti Cervantes Intézet igazgatója (képviselőként G. Nagy Kinga) és Alicia Gómez-Navarro, a *Residencia de Estudiantes* igazgatónője.

2010. október 26 (kedd)

A 11 órakor kezdődő műhelymegbeszélés célja az volt, hogy a spanyol meghívottak megismerjék az Eötvös Collegium Spanyol műhelyének működését, tagjait és kutatási eredményeit. A találkozói programja a következő volt:

Dóra Faix, directora del Taller de Filología Hispánica de Eötvös Collegium
La creación y el funcionamiento del Taller. Principales campos de investigación

Alicia Gómez-Navarro, directora de la Residencia de Estudiantes
La Residencia de Estudiantes de Madrid

Zsuzsanna Bálint

Paralelismo y divergencias entre dos Residencias. Rosa Chacel y Sőtér István

Leona Baglyosi

José Moreno Villa y la Residencia de Estudiantes

Viktória Sum

Dalí en la Residencia de Estudiantes. El camino hacia el surrealismo

Edina Lovass

Los primeros pasos de Luis Buñuel para convertirse en cineasta

Anna Hajdú

Rafael Alberti y la Residencia

Noémi Mátraházi

Eugenio d'Ors y el espíritu de la Residencia de Estudiantes

Alicia Gómez-Navarro, a *Residencia de Estudiantes* igazgatónője meghatottan és csodálattal hallgatta végig a műhely tagjainak előadásait, amelyek számos ponton Spanyolországban is újdonságnak számító szempontokat mutattak be. Az előadásokat gyümölcöző és inspiráló beszélgetés követte, ennek végén a díszvendég szívből gratulált a műhely tagjainak és vezető oktatójának.

A szakmai program sikerét az is mutatja, hogy az igazgatónő érdeklődése az Eötvös Collegium iránt tovább fokozódott, és kijelentette, hogy bár a *Residencia de Estudiantes* évek óta próbál hasonló intézményeket találni a világ számos pontján, úgy véli, hogy mindeddig az Eötvös Collegium az az intézmény, amelynek története és szellemisége a legszorosabban kapcsolódik a madridi *Residencia de Estudiantes*hez. Az igazgatónő gyönyörű kiadványokat hozott ajándékba a Spanyol filológiai műhely számára – amelyek mától a műhely könyvtárának első darabjait képezik –, és további kiadványok megküldését helyezte kilátásba. A Cervantes Intézet hasonló felajánlást tett a programot követő hivatalos ebéd során.

III. A centenáriumi ünnepség utáni tervek. Mivel a centenárium rendezvényei teljes mértékben sikeresek voltak, reményeink szerint tovább építjük ezt a kiemelkedő szakmai lehetőségeket kínáló kapcsolatot a Cervantes Intézettel és a *Residencia de Estudiantes* intézményével egyaránt.

Az Eötvös József Collegium Francia műhelyének programjai

Az Eötvös József Collegiumot a párizsi École Normale Supérieure mintájára alapított, annak elitképzési rendszerét a maga számára modellnek tekintő intézményként kezdetektől fogva jellemezte a francia irányultság. Ebből következően a Francia műhelynek a Collegiumban betöltött hagyományos szerepét, stratégiai jelentőségét szem előtt tartva igyekeztünk a százéves évfordulóhoz méltó programot összeállítani.

Egyrészt arra törekedtünk a francia partnerek megszólításakor, hogy az ENS olyan tanárait hívjuk meg, akik pozíciójuknál fogva reprezentálják ezt a történelmi jelentőségű kapcsolatot (ahogyan Émil Borel, az ENS akkori aligazgatója is jelen volt az épület száz évvel ezelőtti átadóünnepségén, valamint Szabó Miklós is résztvett a rue d’Ulm-i új épület fölavatásán): ennek jegyében hívtuk meg Mme Monique Canto-Sperbert is, az ENS jelenlegi igazgatóasszonyát, aki sajnálatos megbetegedése miatt végül nem ünnepelhetett együtt velünk. Szívélyes üdvözetét, amelyben a Collegiumban folyó komoly szakmai munkát méltatta, illetve abbéli közös reményünknek adott hangot, hogy intézményeink kapcsolata a jövőben tovább erősödik, a centenáriumi ünnepségsorozat nyitónapján felolvastuk.

Az előzetes tervek szerint az igazgatóasszony kíséretében érkezett volna még az ENS-ből: Deborah Lévy-Bertherat (Nyelvészet és Irodalom Tanszék), Marwan

Rashed az ókortudományok képviselőjeként, Werner Krauth (Fizika Tanszék) és a Fields-díjas Cedric Villani. Az egyeztetéseknek megfelelően készültünk a vendégek megfelelő szintű fogadására (a matematikus Villanit például a Collegium Informatikai műhelyének tiszteletbeli elnöke, Lovász László akadémikus fogadta volna), de sajnos ezekre a találkozásokra végül nem kerülhetett sor.

Másrészt két olyan szakmai programot terveztünk, amely a Francia műhely jövőjével kapcsolatos elképzeléseinkhez illeszkedik: Mme Nathalie Koble, az École Normale Supérieure középkori francia irodalommal foglalkozó oktatója paleográfiai és szövegkiadási témájú szemináriuma, illetve a szélesebb körben, az Udvari Irodalom Nemzetközi Társaság magyar tagozatának szervezésében meghirdetett másnapi *Fantômes courtois. La revenance du Moyen Âge dans la poésie contemporaine* (Jack Spicer, Cole Swensen, Jacques Roubaud) című előadása az előadó sajnálatos megbetegedése miatt elmaradt. Nathalie Koble a centenáriumi év során egy másik alkalommal azonban meg fogja tartani az említett szemináriumot. (Az ENS-ben ettől az évtől középkori irodalmi MA-képzés indul, amelynek kidolgozója Nathalie Koble. Ezzel összefüggésben egy olyan BA-programkínálatot szándékozunk kialakítani a Francia műhelyben, amely ehhez a koncepcióhoz igazodna: ezáltal megfelelő alapot biztosíthatnánk hallgatóinknak ahhoz, hogy később az ENS-ben bekapcsolódjanak az említett MA-program munkájába, és ott részképzésként hosszabb-rövidebb időt eltölthessenek.) Őt helyettesítendő, Fáber Ildikó, az Európai Bizottság Fordítási Főosztályának munkatársa vetítéssel egybekötött prezentációt tartott a Francia műhely tagjai számára. Fáber Ildikó az előadás első részében felvázolta a bizottság szerkezeti felépítését, a különböző alintézmények működési struktúráit. Ezután a fordítást érintő kérdésekről, illetve a gyakran felmerülő fordítási nehézségekről beszélt, megismertette egyúttal a hallgatókat a különböző fordítást segítő eszközökkel és adatbázisokkal is. Végezetül a bizottság munkájába való bekapcsolódás lehetséges módjait vázolta: a versenyvizsga menetét és alapvető követelményeit, illetve a gyakornoki poszt elnyerésének feltételeit.

A centenáriumi rendezvény keretein belül az Udvari Irodalom Nemzetközi Társaság magyar tagozata is megtartotta első felolvasó ülést, amelynek tárgya Képes Júlia „*Szerelmétől a szép hölgy szemére nem jön álom*” (*Sir Gawain és a Zöld Lovag*). *Kezdeményező hölgyek a középkori költészetben* című előadása volt.

Bár a körülmények szerencsétlen alakulása miatt a szervezéssel járó munka most nem vezetett a remélt eredményhez, Franciaország nagykövete, René Roudaut úr megtisztelő jelenlétével és a megnyitón elhangzott, az ENS és a Collegium

között párhuzamot vonó, illetve a két intézményre váró új kihívásokra rámutató üdvözlő beszédével hitelesen fejezte ki számunkra, hogy a Collegium hagyományos franciás irányultsága ma is élő valóság. Hasonlóképpen nagy fontosságot tulajdonítunk annak is, hogy a nagykövet úr után a Francia Intézet igazgatója, François Laquièze úr is méltatta a Collegiumot a jubileumi ünnep alkalmából. Az intézet képviselőjében Didier Hagenauer együttműködési attasé és Henri de Montety tudományos és egyetemi együttműködési asszisztens is megtiszteltek minket jelenlétükkel. A különböző kulturális intézetek, társintézetek méltatását követően az ünnepi megnyitó estéjén a francia nagykövetségi rezidencián a nagykövet úr vendégül látta a jubileumi konferencia résztvevőit, ezzel is emelve az Eötvös Collegium centenáriumi ünnepségének a fényét.

A Collegium Francia műhelyének az elmélyült tudományos kutatómunkára és az igényes oktatói tevékenységre való felkészítés jegyében markánsan középkoros irodalmi profilja van, amely átgondolt curriculumot követve a nemzetközi együttműködésekbe ágyazódik, és hallgatóinkat külföldi részképzésekhez juttathatja. Ám a műhely tevékenysége nem egyoldalú, hiszen vannak a curriculumon kívüli tárgyak is, például az eredményes műfordítói szeminárium és a francia civilizáció- és irodalomtörténet egy-egy fontos korszakát bemutató előadások, amelyek színesítik a programot. A Collegium szelleméhez igazodva azonban az egyetemi alapképzést olyan tárgyakkal egészítjük ki, amelyek a collegiumi tanárok szakterületével érintkeznek, és éppen ez a kimagasló szakmai munka záloga.

Magyar nyelvű rendezvények, kerekasztal-eszmecserek

Az Eötvös Collegium az épület centenáriumi ünnepségének megnyitóján avatta fel azt a kisplasztikát, amely Teleki Pál kurátort (1920–1941) ábrázolja, ölében máig nemzetközi hírű tudományos művével, a Vörös térképpel. A szobrot a Collegium Baráti Köre és a Bethlen Gábor Alapítvány állíttatta Rieger Tibor szobrászművész támogatásával. Az avatáson beszédet mondott Bertényi Iván (a Baráti Kör elnöke) és Lezsák Sándor (az Országgyűlés alelnöke, a Bethlen Gábor Alapítvány kuratóriumának elnöke). A kisplasztika az egyetlen teljesalakos budapesti Teleki-szobor.

Október 26-án 14.00 órától került sor a Borzsák István, néhai kurátor tiszteletére kiadott emlékkötet (*Pietas non sola Romana*) bemutatójára, amelyen Ritoók Zsigmond, Mayer Gyula és Takács László méltatta a művet. A kötetbemutató után a Collegium igazgatói összegezték egykori tapasztalataikat,

mondtak köszöntőt (Szijártó István, Vekerdy József, Bertényi Iván, Takács László). Ezt az újkori Collegiumot tárgyaló kerekasztal-beszélgetés követte. A beszélgetést Gózon Ákos vezette, résztvevői voltak: Bertényi Iván, Kiss Jenő, Kósa László és Solymosi László. Rövid szünet után a tehetséggondozás eltérő formáiba, a testvérkollégiumok szakmai munkájába nyerhettünk bepillantást. Borsodi Csaba (oktatási rektorhelyettes, ELTE) köszöntőjét követően Csermely Péter (egyetemi tanár, SOTE), Lénárd Sándor (Illyés Szakkollégium, ELTE), Pozsár-Szentmiklósy Zoltán (Bibó Kollégium, ELTE), Surján Péter (Bolyai Szakkollégium, ELTE), Szalai Zoltán (Mathias Corvinus Kollégium), Varga-Orvos Zoltán (Eötvös Loránd Szakkollégium, Szeged), Haász Péter (vezetőségi tag, KutDiák) ismertették saját, illetve intézményeik programját, működését, méltatták az Eötvös Collegium szerepét a tehetséggondozásban. A nap záróeseménye az Eötvös Collegium Baráti Körének bemutatkozása volt. A Baráti Kör működésének és megújulásának záloga az alumnusháló megerősítése, amelynek első lépéseként Szabó András az újkori collegisták adatközlése nyomán életrajzi kislexikont szerkeszt a centenáriumi év alatt. Az eddig beérkezett adatok elemzése tanulságos volt. A bemutatkozáson részt vett: Bakos István, Bertényi Iván, Mátyus Alíz, Ress Imre, Szabó András.

Konferencia

Az október 27–28-án lezajlott magyar nyelvű konferencián elhangzott tudományos előadások többsége a Collegium történetének egyes fejezeteit tárgyalta. A kutatási eredmények az előkészületben lévő ünnepi kötet anyagát gyarapítják.

Borsi-Kálmán Béla elnöklete alatt elhangzott előadások: Ritoók Zsigmond: Ókortudomány az Eötvös Collegiumban; Kucsman Árpád: Kémikusok az Eötvös Collegiumban; Szávai János: Gyergyai Albert és az Eötvös Collegium; Ress Imre: Ernst Häckl és a germanista képzés irányzatai az Eötvös Collegiumban a két világháború között; Ujváry Gábor: Szekfű Gyula és magyar kultúrpolitika; Szakály Sándor: Tábornok az Eötvös Collegiumból. Szurmay Lajos vezérőrnagy (1888–1959).

Ress Imre elnöklete alatt elhangzott előadások: Keszthelyi Lajos: Az élővilág asszimetriája; Liptay György: Eötvös collegisták a Fasori Gimnázium tanári karában; Korompay János: Az Eötvös collegista Horváth János; Tóth Károly:

Művészettörténészek az Eötvös Collegiumban (1895–1950); Garai Imre: Az Eötvös Collegium helye a magyar tanárképzésben a századfordulón.

Bertényi Iván elnöklete alatt elhangzott előadások: Dörnyei Sándor: Emlékezés Tomasz úrra; Paksa Rudolf: A Csillag utcai Collegium; Tóth Magdolna: „A budai parti ígélet földje”. Mednyánszky Dénes és Bartoniék Géza levelezése az Eötvös Collegium építkezéseivel kapcsolatban; Süle Ágnes: Az Eötvös Collegium építéstörténete.

Szijártó István elnöklete alatt elhangzott előadások: Farkas Zsuzsanna: Fotótörténeti adalékok az Eötvös Collegium archív fotóiról; Markó Veronika: Egy sorsdöntő évtized története (1945–1955). Eötvös József Collegium Könyvtára – Irodalomtudományi Intézet Eötvös Könyvtár; Czirfusz Márton: Lettrich Edit és a hazai szociálgeográfiai iskola viszonya a mendöli örökséghez; Szojka Emese: Fülep Lajos néprajzi gyűjteménye.

Bozsonyi Károly elnöklete alatt elhangzott előadás: Kosztolánczy Tibor: 1987 – Napló helyett.

Kiss Jenő elnöklete alatt elhangzott előadások: Dénes Iván Zoltán: Diákmozgalom Budapesten 1969-ben; Bakos István: Az Eötvös József Kollégium autonómiatörékvései és Baráti Körének megalakítása; Nemes Tibor: Az Eötvös Collegium és az École Normale Supérieur kapcsolatfelvétele az 1980-as években; Sántháné Gedeon Mária: Kultúrközi kommunikáció: magyarsággép az angol mint lingua franca tükrében; Bottyán Gergely: Antal László: Egy strukturalista nyelvész élete.

Kósa László elnöklete alatt elhangzott előadások: Papp István: Egy collegista a collegistákról. Nagy Péter és a politikai titkosrendőrség; Győri Róbert: „A múlttal való tudományos leszámolás”. Eötvös collegista geográfusok az 1950-es években; Pál Zoltán: Keresztury Dezső igazgatósága az állambiztonsági megfigyelések tükrében; Kapitány Adrienn: Az Eötvös Kollégium 1950 és 1957 között; Arató György: Március 15. az Eötvös Kollégiumban, 1955–1984.

Havas László elnöklete alatt elhangzott előadások: Balogh Elemér: Szász Imre versus Brusznay Árpád; Lekli Béla: Eötvös Kollégium, 1957–1962; Bethlenfalvy Géza: Tibet és Belső-Ázsia magyar kutatói; Frölich Ida: Történetiszemlélet és történeti emlékezet a qumráni közösség hagyományában.

Galántai Ambrus elnöklete alatt elhangzott előadások: Csuday Csaba: Isten mint kihagyásalakzat a Celetinában (Egy klasszikus spanyol irodalmi mű modern értelmezése); Wallnerné Zsurka Ágnes: Arcképek az 1969–1974-es generációból; Kiss Irén: Felolvasás egy collegiumi regényből: Állókép; Havas László: Hadrianus mint Pseudo-Alexandros.

A konferenciát Szvorák Katalin előadói estje zárta, amelyen Móser Zoltán működött közre *Tulipán és kereszt. A népdalgyűjtő Kodály Zoltánról* című előadásával.

A konferenciasorozat jelentősége

A rendezvénysorozat keretében lezajlott tudományos konferenciák jelentősége és hatása a tervezett ünnepi kötetben kiadott írásokban közvetlenül is lemérhető lesz. A tudományos kapcsolatokat építő eszmecserék elsősorban a közvetlen cserekapcsolatok és a hálózatépítés területén voltak ígéretesek. Az ENS–EC–SNS kiválósági rendszerét a bilaterális egyezmények megerősítésével és további együttműködési területek nyitásával bővítettük. A munkába további külföldi partnereket, így a spanyol Residencia de Estudiantest, az osztrák akadémiai intézeteket, az olasz Collegio Superiorét, a Bolognai Egyetemet, a UCL-t és az Institute of Classical Studiest is sikerült bevonnunk. A kapcsolatrendszernek köszönhetően jelentős oktatói és hallgatói cserék indulnak a jövőben.

Támogatók

A konferenciasorozat fő támogatója a Nemzeti Kulturális Alap volt. A hálózatépítéssel és a tudományos eredményeink disszeminációjával összefüggő tevékenységünket a TÁMOP 4.2.3-08/1/KMR („Az ELTE házhoz megy!”) pályázat tette lehetővé. A konferenciakiadványok előállítására támogatást kaptunk az ELTE BTK HÖK-től.

Köszönetnyilvánítás

Köszönetünket nyilvánítjuk mindazoknak, akik önzetlen munkájukkal és segítségükkel lehetővé tették e rendezvénysorozat sikeres megvalósítását. Mindenekelőtt Kissné Noszkó Ilonának, az Eötvös Collegium gazdasági vezetőjének nemcsak

a gazdasági, hanem a gyakorlati teendők spiritus rectorának, Zrupkó Erikának, a Collegium gondnokasszonyának és Zalán Sára ügyvivő szakértőnek. Fejérvári Boldizsárnak, a Collegium Angol–Amerikai Műhelye tanárának, a köszöntők tolmácsának. Az Arión Consort Társulatnak (művészeti vezetők: Szabó Zsolt és Dinyés Soma, szólóének: Szili Gabriella) és a Kodály Vonósnégyesnek (Falvay Attila, Tóth Erika: hegedű, Fejérvári János: gamba, Éder György: cselló). A magyar nyelvű konferencia előkészítésében és szervezésében Tóth Károlynak. A nemzetközi kapcsolataink működtetésében, a műhelykonferenciák szervezésében és lebonyolításában részt vevő kollégáknak: Csörnyei Zoltánnak, Egedi-Kovács Emesének, Faix Dórának, Feld-Knapp Ilonának, Juhász Erikának, Kroó Katalinnak, Mészáros Tamásnak, Armando Nuzzónak, Sántháné Gedeon Máriának, Sára Balázsnek, Szabics Imrének, Vargyas Brigittának. Az Eötvös Collegium diákbizottságának, a rendszergazdáknak és a diákságnak a folyamatos helytállásért, a megannyi apró, de rendkívül fontos teendő ellátásáért.

2. A kiállítás leírása

A Collegium-történeti kiállítás tartalmáról teljes és pontos áttekintést ad a *LUSTRUM. Százéves az Eötvös Collegium Ménesi úti palotája. Kiállításvezető* (Horváth L. [szerk.], ELTE Eötvös Collegium, Budapest, 2011, 128 oldal) című kötet.

Tömör összegzésképpen itt a kiállításvezető előszavát idézzük: „Az Eötvös Collegium Ménesi úti palotáját éppen száz évvel ezelőtt, 1911. október 26-án avatták fel alapító elődeink. 2010 őszén, a collegisták beköltözésének centenáriumán nyitottuk meg a *Lustrum*-évet, és októberben konferenciasorozattal tisztelegtünk a Collegium eszménye előtt. A köszöntők, tanulmányok és visszaemlékezések ez év tavaszán a vaskos, *Lustrum. Sollemnia aedificii a. D. MCMXII inaugurati* című kötetben jelentek meg. Most, az avatás évfordulóján a Budapesti Történeti Múzeumban rendezett Collegium-történeti kiállításon tárgyi emlékekkel is felidézzük a collegista múltat. Nemcsak visszarévedünk azonban, hanem a jelen kimagasló eredményeiben bizakodva a jövőbe tekintünk.

E kiállításvezető nem csupán a kiállított műtárgyak és emlékek (*artificia testimoniaque*) tételes felsorolása. Süle Ágnes Katalin tanulmányában a százéves épület történetét, az építész, Alpár Ignác munkásságát mutatja be. Tóth Károly és az ifjú művészettörténész hallgatók tudományos alapossággal elemzik a Collegium húsz műtárgyát, amelyeket részben a falakon, részben azok mentén ki tudtunk állítani (*imagines testimoniaque parietibus affixa és statuae*). A kiállított műtárgyak helyére kék mezőbe zárt számok utalnak, a Ménesi úton hátrahagyott

festményeket és szobrokat pedig barna szín jelzi. Tóth Magdolna a régi Collegium, a Mednyánszky Könyvtár és az építés történetének emlékeit, Süle Ágnes Katalin a Collegium tervrajzait, ifj. Arató György és Kapitány Adrienn az „új” Kollégium (1958–1990) történeti és tárgyi dokumentumait helyezte el az oszlopokon (*imagines testimoniaque columnis affixa*), illetve a tárlókban (*vitreis inclusa*).

Az utolsó *columna* és a hatodik tárló a közelmúlt és a jelen – a *Lustrum* évének – szakmai eredményeire tekint. A tárló e rövid időszak bő könyvtermését sem tudta befogadni, a collegisták kiemelkedő eredményei pedig magukért beszélnek. Kimagasló számú OTDK helyezések és köztársasági ösztöndíjak, amelyek csupán a legkönnyebben számszerűsíthető adatokat jelentik.

A szemle, a százéves *lustrum* zárásakor azt kívánom utódainknak, az elkövetkező nemzedék emlékezőinek, hogy majdan hasonló büszkeséggel tekinthessenek nemzetünk töretlenül fennálló intézményére, a Collegiumra és annak tagjaira, a mindenkori collegistákra. Mindennek a lankadatlan erő és a fáradhatatlan kitartás a záloga (*persta atque obdura*).

A kiállítás kolofónja: A kiállítás a Budapesti Történeti Múzeum és az ELTE Eötvös Collegium összefogásával, a Nemzeti Erőforrás Minisztérium támogatásának köszönhetően valósult meg.

A kiállítást kezdeményezte: Tóth Károly

A kiállítást rendezte: Horváth László, Tóth Károly

A rendezésben közreműködtek:

ifj. Arató György és Kapitány Adrienn (az „új” Kollégium)

Horváth László (a mai Collegium)

Süle Ágnes (épülettervajzok és építészeti dokumentumok)

Tóth Károly (festmények és szobrok)

Tóth Magdolna (a régi Collegium, Mednyánszky Könyvtár, EC-építéstörténet)

A kiállítás BTM-beli koordinátorai: Farbaky Péter, Szabó János

Restaurálás és a kiállított műtárgyak előkészítése: Mátyás Eszter, Ördög Edit, Papp Sándor, Vecsey Ádám. Kortárs fotó: Süle Ágnes et alii

Filmválogatás: Péterffy András

Látványterv és installációs részlettervek: Mátyás Eszter, valamint a rendezők és munkatársaik

Grafika: Mátyás Eszter, Strommer Gergő

Fordítás: Az Eötvös Collegium Angol–Amerikai műhelye: Sántháné Gedeon Mária, Fejérvári Boldizsár, Gyuris Kata, Széll Melinda (lektor), Tala Nóra, valamint Bánhegyi Zsolt és Jutai Péter

A magyar nyelvű szövegeket javította: Laczkó Krisztina
A kiállítást kivitelezte: a Budapesti Történeti Múzeum Üzemeltetési Osztálya
Kommunikáció: BTM Közönségkapcsolati és Szervezési Főosztály
Köszönetet mondunk valamennyi közreműködő segítségével: Kissné Noszko
Ilona, Jutai Péter, Nagy Károly
Kölcsönző gyűjtemények:
ELTE Eötvös József Collegium
MTA Irodalomtudományi Intézet
Budapest Főváros Levéltára
Magyar Nemzeti Múzeum, Történelmi Képcsarnok
Támogatók: NEFMI, Eötvös Collegium, BTM, ELTE

3. Az ünnepélyes megnyitó, sajtóvisszhang

A Collegium-történeti kiállítást (*Lustrum, százéves az Eötvös Collegium Ménesi úti palotája*) 2011. október 26-án 17.30 órakor nyitottuk meg. A Budapesti Történeti Múzeumban (1014 Budapest, Szent György tér 2.). A megnyitó házigazdája Bodó Sándor, a BTM főigazgatója volt. A megnyitó előtt a *Lustrum. Sollemnia aedificii a. D. MXXXI. inaugurati* című kötetet bemutatta: Kiss Jenő akadémikus és ifj. Arató György az EC Történezműhelyének titkára. A kiállítást megnyitotta: Dux László, a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium Felsőoktatásért felelős helyettes államtitkára, Mezey Barna, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Rektora és Horváth László, az Eötvös Collegium igazgatója. Az ünnepi eseményen, a közel háromszáz fős hallgatóság előtt, a BTM ünnepi aulájában Rádli Martina collegista (ének) és Bokányi Eszter collegista (zongora) működtek közre. A kiállítás – közel négy hónapon át – 2012. február 26-ig tartott nyitva.

A sajtóban eddig az alábbi ismertetőik, interjúk jelentek meg:

EltePortál – www.elte.hu (100 éves az Eötvös Collegium épülete); Kormányportál: *Lustrum. 100 éves az Eötvös Collegium Ménesi úti palotája* című kiállítás megnyitása; kultura.hu: *Benyitnak az Eötvös Collegiumba*; *Múlt-kor történelmi portál*: *Kiállítás és könyv az Eötvös Collegiumról*; Magyar Katolikus Rádió: 2011. dec. 4-én elhangzott *Hagyományok éltetői* című sorozatban 13 órától interjú (I. MKR-archívum), illetve ugyanott nov. 25-én 17.34-kor az *Architek-Túra* című sorozatban rövidített interjú (I. MKR-archívum). *Népszabadság* (2011. nov. 26): Csordás Lajos: *Évforduló. Száz éve lakik a Ménesi úton az Eötvös Collegium*; *Élet és Tudomány* LXVI. évf. 48. sz. (2011. dec. 2.) 1522 sk. Szilágyi Zsuzsa: *A falak üzenete*; *Kisalföld* (2011. okt. 15.) Vida István: *Eötvös Collegium, Ménesi út 11–13. Száz éve szolgál itt szabadon.*

4. Költségek

A támogatást az előzetes terveinknek megfelelően használtuk fel. Itt csupán két mozzanatot szeretnénk kiemelni. A tervezett költségvetés és mindenekelőtt a támogatás mértékének köszönhetően a Collegiumhoz méltó kiállítást és négyszínnyomatú színvonalas kiállításvezetőt készíthettünk. A pályázat biztosította rendezvényszervezési támogatást (100 000 Ft) nem tudtuk felhasználni, azt visszautaltuk, mivel a rendezvényszervezési költségek után fizetendő 65%-os járulékot a Collegium költségvetése nem vállalhatta magára. A megítélt támogatásból (1 500 000 Ft) hivatalos számlákkal igazolva, a közbeszerzési eljárásnak eleget téve 1 374 850 Ft-ot használtunk fel.

5. Köszönet

A fent idézett (a kiállításon és a kiállításvezetőben egyaránt megjelenített, illetve kiadott) kolofónban, valamint a meghívó szövegében olvasható személyek és intézmények mellett megkülönböztetett köszönetünket fejezzük ki Wallnerné Zsurka Ágnes főosztályvezető asszonynak (Felsőoktatásért és tudománypolitikáért felelős helyettes államtitkárság, NEFMI), Kissné Noszko Ilonának, az Eötvös Collegium gazdasági osztályvezetőjének, Laczkó Krisztina és Vidumánszki László korrektoroknak. Köszönetet mondok az Eötvös Collegium egykori (Eötvös Collegiumért Alapítvány) és mai tagságának a támogatásért és a helytállásért.

(7) „Önálló lépések a tudomány területén” (TÁMOP 4.2.2.B-10/1) Eötvös collegiumi alprojekt

A ELTE fent nevezett tudományos pályázat keretében a doktori iskolák a tudományos diákkörök és a szakkollégiumi munka támogatására összesen 611 millió Ft-ot nyert 2011. szeptember 1. – 2013. június 30. futamidőre. Az Eötvös Collegium az összesen 26 millió Ft pályázott és elnyert támogatást komplex szakmai program megvalósítására használja fel, amelynek középpontjában olyan szemantikai környezet fejlesztése áll (informatika), amely a filológiai kutatásokat végző műhelyeink számára kritikai szövegkiadások felhasználóbarát elkészítését támogatja. A komplex programban összesen hét műhelyünk vesz részt. A pályázat elbírálásának és a szerződéskötés késlekedése miatt az EC alprogramját (megfelelő változásbejelentőkkel alátámasztva) a 2012. évben kezdte meg. A pályázaton

belül a szakkollégiumi alprojekt szakmai vezetője az EC igazgatója, a gazdasági vezető (2012. február 1-jétől) Kissné Noszko Ilona.

(8) Kisebb, illetve ismétlődő támogatáson alapuló pályázatok: Infopark, Beloit College és MFIA

2011-ben az Eötvös Collegium Biológia-kémia, illetve természettudományos műhelyei az Infopark pályázaton (azonosító: 6/2011) 2012. évi felhasználásra 300 000 Ft értékben nyertek támogatást: „Természettudományos nyári egyetem középiskolásoknak. A mérnöki és természettudományi tantárgyak népszerűsítése, a középiskolás tanulók egyetemekre jutásának segítése” címmel. A több mint egy évtizedes múltra visszatekintő cserekapcsolat keretében a Wisconsin (USA) állambeli Beloit College-től támogatást kaptunk a 2011 őszen a Collegiumban lakó és tanuló hallgató (amerikai cserediák) kurzusaink biztosítására. (2011 tavaszán két collegista hallgató: Huszár Kristóf és Sándor Júlia tartózkodott Beloitban.) A Magyar–Francia Ifjúsági Alapítvány (MFIA) 2011-ben is kiemelten támogatta a Collegiumot, amennyiben pályázatot és támogatást nyertünk francia anyanyelvi lektor fogadására Franciaországból.

III. Szakmai-tudományos rendezvények

Az Eötvös Collegiumban megrendezett tudományos rendezvények nagyobb része a különféle pályázatok keretében (lásd II. kutatási tevékenység [pályázatok]) és az Eötvös Collegiumért Alapítvány támogatásából, részint az Eötvös Collegium egyes szervezeti egységeinek részpályázatai (*Cathedra Magistrorum*) és Baráti Köre, illetve Diákbizottságának szervezésében valósultak meg.

A különféle pályázatok keretében megvalósított rendezvényekről a II. fejezetben beszámoltunk: (3) A „felsőoktatási, továbbképzési és pályakezdési tehetségműhelyek támogatása”; (4) „Az ELTE házhoz megy!”; (5) „Internationale Tagung: Ungarn und Byzanz” (ÖUA Projektnummer: 82öu4); (6) Collegium-történeti kiállítás. Az EC részegységei szervezte rendezvények közül kiemeljük: a *Cathedra Magistrorum* (Tanárákadémia) két rendezvényét (Werkstatt zur Lehrerforschung [2011. február 7–9.] és Werkstatt zur Lehrerforschung in der Österreichisch-Ungarischen Europaschule: „Mehrsprachigkeit im Klassenzimmer” [2011. május 13.]); a *Littérature et folklore dans le récit médiéval* című tanulmánykötet bemutatóját (2011. június 3.: köszöntőt mondott: François Laquière, a Francia Intézet igazgatója. A kötetet bemutatták: Michelle Szkilnik

(Université de Paris III – Sorbonne Nouvelle), Szabics Imre (ELTE – Eötvös József Collegium) és Egedi-Kovács Emese (ELTE); ELTE Kárpát-medencei nyári egyetem „Egységben a tudomány” (2011. július 11–15.) Humántudományi szekció; a Francia Műhely tudományos Sauvageot-ülésszakát (2011. december 5.); az EC Diákbizottságának két rendezvényét: a XII. Eötvös Konferenciát (2011. május 6–8.), amely elnyerte az ELTE HÖK „Év tudományos rendezvénye” kitüntető címet és az Eötvös József Tanulmányi Versenyt (2011. szeptember 12.); valamint az EC Történész műhely szervezésében megrendezett második Trianon-emlékülést (2011. június 4.).

A Feld-Knapp Ilona vezetése alatt működő Cathedra Magistrorum (Tanárakadémia) az Österreichische Kulturforum támogatásával 2011-ben két műhelykonferenciát rendezett.

Werkstatt zur Lehrerforschung im Eötvös Collegium:

07.02. – 09.02.2011. Programm:

MONTAG, 07.02.2011

14.00–18.00

Begrüßung: Dr. László Horváth, Direktor des Eötvös Collegiums

Dr. Elisabeth Kornfeind, Direktorin des Österreichischen Kulturforums Budapest

Dr. Ilona Feld-Knapp, Leiterin der CATHEDRA MAGISTRORUM

Zum Berufsprofil von Fremdsprachenlehrern (Inputvortrag von Prof. Dr. Hans-Jürgen Krumm, Universität Wien)

15.30 Kaffeepause

Berufliche Tätigkeitsfelder von Fremdsprachenlehrern (Gruppenarbeit)

Lehrerkompetenzen für das erfolgreiche Unterrichten (Arbeit im Plenum)

18.00 Kaltes Buffet

DIENSTAG, 08.02.2011

10.00–12.00

„Mehrsprachigkeit” als fachliches, bildungs- und sprachenpolitisches Thema (Vortrag von Prof. Dr. Hans-Jürgen Krumm, Universität Wien)

Diskussion zum Thema des Vortrags

13.00 Mittagspause

14.00–18.00

Wichtigkeit des Erwerbs weiterer Fremdsprachen in Ungarn (Diskussion)

Aufbau eines theoretisch fundierten Erfahrungswissens:

– durch die Reflexion des eigenen Lernprozesses zentrale Erkenntnisse der Fremdsprachenlehr- und Lernforschung auf sich anwenden

Verständnis vom strategischen Lernen, von Sprachbewusstheit, von Sprachlernbewusstheit (Gruppenarbeit)

15.30 Kaffeepause

Umsetzung der Mehrsprachigkeitsdidaktik in der Schule (Diskussion)

18.00 Kaltes Buffet

MITTWOCH, 09.02.2001

10.00–12.00

Vorbereitung von studentischen Aktivitäten zur Lehrerforschung

Die CATHEDRA MAGISTRORUM wird durch das Österreichische Kulturforum Budapest gefördert.

Werkstatt zur Lehrerforschung in der Österreichisch-Ungarischen Europaschule: „Mehrsprachigkeit im Klassenzimmer“ 13. 05. 2011

9.00–10.00

Begrüßung und Vorstellung der Europaschule Budapest

(H–1126 Budapest, Istenhegyi út 32.)

Evelin Stanzer, MSc., Schulleiterin, Österreichisch-Ungarische Europaschule
Dr. Elisabeth Kornfeind, Direktorin des Österreichischen Kulturforums Budapest

Dr. Ilona Feld-Knapp, Leiterin der CATHEDRA MAGISTRORUM

10.00–11.00

Unterrichtsbesuch unter dem Motto „Mehrsprachigkeit im Klassenzimmer“

11.00–11.30

Anna Deme: Vortrag „Landeskundevermittlung mittels interaktiver Tafel“

11.30–13.00

Treffen und Diskussion mit LehrerInnen und SchülerInnen der Schule

ELTE Kárpát-medencei nyári egyetem „Egységben a tudomány”
 (2011. július 11–15.)
 Humántudományi szekció programja
 „Dögész és filosz” humán- és természettudományok metszéspontjai

2011. július 11. hétfő (Eötvös Collegium, 1118 Budapest, Ménesi út 11–13., 016-os terem)

Áttekintő germanisztikai írástörténet és paleográfia a kezdetektől a kora újkorig

Szakmai felelős: Sára Balázs műhelyvezető (EC Germanisztika műhely)

14.00–16.00

Témakör 1: Kezdetek (IV–V. század)

A germán rúnairás. A Wulfila-féle gót írás

Műhelymunka: Germán rúnafeliratok, ill. gót kéziratok szemelvényeinek átírása, elemzése és értelmezése:

Óészaki: A gallehusi aranykürt

Gót: Szövegmutatványok a Codex argenteusból

16.30–18.30

Témakör 2: Középkor (VIII–XIV. század)

Karoling minuszkula és fraktúra (ún. „gót” írástípusok)

Műhelymunka: Ófelnémet és középfelnémet kéziratok szemelvényeinek átírása, elemzése és értelmezése, szövegkritikai kiadásokkal való egybevetése

Ófelnémet: St. Galler Vaterunser; Wessobrunner Schöpfungsgedicht

Középfelnémet: Der von Kurenberg; A Niebelung-ének kéziratai

Otthoni feldolgozásra:

Témakör 3: Kora újkor (XV. századtól)

Korai nyomtatványok

Korai újfelnémet kor: Jacob Vogel: Die vngriſche Schlacht

Az 1626-ban nyomtatásban megjelent, magyar vonatkozású eposz szemelvényeinek olvasása, értelmezése és (mű)fordítása.

2011. július 12. kedd (ELTE látványosi campus Déli ép. „Adatbázis” labor [00-807] az alagsorban)

Informatika és filológia, a HypereiDoc fejlesztése a szövegkiadások szolgálatában.

Szakmai felelős: Csörnyei Zoltán műhelyvezető (EC Informatika műhely)

8.15–9.45 Hernáth Zsolt: A papirusz, az algebra és az XML
(Ókori epigráfiai, papirológiai szövegek és középkori kódexek feldolgozását támogató szoftver rendszer modern kritikai kiadások készítéséhez.)

10.15–11.45 Cséri Tamás: A HypereiDoc editor (A szövegszerkesztő program bemutatása, a program szerkezete és használata)

14.00–15.30 Lócsi Levente: Bevezetés a LaTeX világába

16.00–17.30 Műhelymunka (irányítják: Cséri Tamás és Lócsi Levente)

2011. július 13. szerda (ELTE látgymányosi campus Déli ép. „Adatbázis” labor [00-807] az alagsorban)

Társadalomtudomány és egzakt tudományok

Szakmai felelős: Bozsonyi Károly műhelyvezető (EC Társadalomtudományi műhely)

8.15–9.45 Bozsonyi Károly: Többváltozós statisztikai analízis

10.15–11.45 Tóth Gergely: Térstatisztikai elemzések

14.00–15.30 Gyakorlat 1.: Kmetty Zoltán: Többváltozós statisztika SPSS program használatával és Rémai Dániel – Tóth Gergely: Téri ábrázolás és elemzés ArcView program használatával – csoportbontás

2011. július 13. szerda délután (Eötvös Collegium, 1118 Budapest, Ménesi út 11–13., 016-os terem)

16.15–17.45 Dégi Zsuzsanna (Csíkszereda): A többnyelvűség szerepe

2011. július 14. csütörtök délelőtt (Eötvös Collegium, 1118 Budapest, Ménesi út 11–13., 016-os terem)

Klasszika-filológia és módszerei

Szakmai felelős: Mészáros Tamás műhelyvezető (EC Bollók János Klasszika-filológia műhely)

8.15–9.45 Mészáros Tamás, Bevezetés a szövegkritikába 1.

10.15–11.45 Juhász Erika: Bevezetés a szövegkritikába 2.

2011. július 14. csütörtök délután (Eötvös Collegium, 1118 Budapest, Ménesi út 11–13., 016-os terem)

A Történelem műhely kutatócsoportjai, műhelymunka

Szakmai felelős: Farkas Zoltán műhelyvezető (EC Történész műhely)

14.00–15.30 Arató György – Kapitány Adrienn: A Történész műhely kutatási programjai

16.00–17.30 Pál Zoltán: „Szabadon szolgál a szellem, de megfigyelik.” Az Eötvös Collegium és az állambiztonság

2011. július 15. péntek délelőtt (Eötvös Collegium, 1118 Budapest, Ménesi út 11–13., 016-os terem)

Francia országismeret és filológia

Szakmai felelős Szabics Imre műhelyvezető (Francia műhely)

8.15–9.45 Vargyas Brigitta: Francia kulturális örökség az ezredfordulón

10.15–11.45 Szabics Imre: Egy középkori francia regény kiadása (Philippe de Rémi: La Manekine)

2011. július 15. péntek délután (Eötvös Collegium, 1118 Budapest, Ménesi út 11–13., 016-os terem)

Reneszánsz itáliai szövegek gondozása

Szakmai felelős: Armando Nuzzo műhelyvezető (EC Olasz műhely)

14.00–15.30 Armando Nuzzo: Edizione di epistole in volgare di Coluccio Salutati. Problemi di critica testuale. / Coluccio Salutati olasz levelezésének kiadása. Szövegkritikai problémák

16.00–17.30 Armando Nuzzo: Coluccio Salutati olasz levelezésének kiadása, gyakorlat

Journée d'études « Sauvageot ». le 5 décembre 2011.

ELTE Collegium Eötvös József

(1118 Budapest, 11–13 rue Ménesi). Programme

13h00 Ouverture solennelle et dévoilement de la plaque commémorative en présence de René Roudaut, Ambassadeur de la France en Hongrie

13h15 Ouverture de l'exposition autour des documents relatifs à l'ENS et l'activité d'Aurélien Sauvageot au Collegium – Tóth Magdolna

Séance présidée par Martine Bismut :

- 13h30–13h50 François Laquière : Aurélien Sauvageot et l'Institut Français
13h50–14h10 Szabics Imre : Aurélien Sauvageot et le Collegium
14h10–14h30 Jean-Robert Armogathe : Aurélien Sauvageot, passeur des mondes
14h30–14h50 Bárdosi Vilmos : Aurélien Sauvageot, lexicographe
14h50–15h10 Korompay Klára : Aurélien Sauvageot et la linguistique hongroise
15h10–15h40 : Pause café
Séance présidée par Szabics Imre :
15h40–16h00 Martine Bismut : L'ENS, la Scuola Normale di Pisa et le Collegium
– vers une définition européenne des collèges d'excellence
16h00–16h20 Vargyas Brigitta : Études françaises au Collegium
16h20–16h40 Körmendy Mariann : Enseignants francophones en Hongrie
– FFHJ
16h40–17h00 Arató Anna : Une mission exceptionnelle – lecteurs normaliens
au Collegium Eötvös (1920–1931)
17h00–17h20 Farkasvölgyiné Bottyán Kinga : Les futurs recrues de Eötvös Col-
legium – chances et pièges : l'exemple de Pásztor
Responsable de l'organisation : Horváth László, Directeur du Collegium
Eötvös József

Eötvös József Tanulmányi Verseny (2011. szeptember 12.)
(Ditzendy Orsolya és Gyöngyösi Megyer beszámolója)

Az ELTE Eötvös József Collegium középiskolai tanulmányi versenyt hirdetett a 2011. őszi félévben. Alapításától kezdve az Eötvös Collegium hivatása az, hogy a magyar nemzet legtehetségesebb egyetemi polgárait támogassa, tudományos előmenetelüket segítse. Jóllehet a Collegium ma sok tekintetben eltér háború előtti nagyhírű elődjétől, a célja változatlan: olyan kiválóan fölkészült szakemberek képzése, akik tudományterületükön az átlagot meghaladó tudással rendelkeznek, önálló kutatómunkára képesek, és akiknek a tudomány művelése nem csupán szakma, hanem tanári hivatás is.

A verseny meghirdetésével az volt a szándékunk, hogy a tanulók közelebb-ről is betekintést nyerhessenek az egyetemi szakok képzési rendszerébe, illetve hogy megismerkedjenek a szakkollégiumi tehetséggondozási forma előnyeivel. A legtehetségesebb tanulók számára egy mentorrendszert dolgoztunk ki, amelynek lényege, hogy a kiemelkedően teljesítő diákok egyetemi felvételét személyre szabott tutorálással segítjük elő.

A versenyre 14 szekcióban lehetett jelentkezni: *Angol, Bizánc, Filozófia, Fizika, Földrajz, Francia, Informatika, Latin, Magyar, Matematika, Német, Ógörög, Orientalisztika, Társadalomtudomány*. A verseny egy-, két-, esetenként háromfordulós volt: az első forduló a legtöbb szekcióban otthoni munkán alapuló esszé beadását, más műhelyeknél pedig interneten keresztül feladatlap kitöltését jelentette. Az első fordulón továbbjutottak számára a Collegium épületében rendeztük a döntőt. Ez vagy egy írásbeli feladatsor kitöltése, vagy a versenyre beküldött esszé megvédése, a vitakészség felmérése, illetve például a fizika tárgy esetén önálló kísérlet végzése volt, amelyek kiértékelésében több neves egyetemi oktató is részt vett.

A tehetségkutató program híre várakozásainkat meghaladó gyorsasággal terjedt, összesen mintegy 200 középiskolás jelentkezett a megmérettetésre az egész országból, de a határon túlról, így a Felvidékről, Erdélyből és a Partiumból, illetve a Délvidékről is fogadtunk magyar középiskolásokat.

A versenyt ünnepélyes díjkiosztó gálaesttel zártuk, a helyezetteket a Magvető, az Athaeneum, a Corvina Kiadó adományainak, az ELTE Rektori Hivatal, illetve az ELTE Karrierközpont segítségével köszönhetően 100 000 forintot meghaladó értékben könyvekkel, oklevelekkel, a Collegium muzeális értékű saját, vert bronz emlékérmével, számítástechnikai eszközökkel, a Collegium diáklapja, az *EclogA* példányaival, valamint a *Lustrum – 100 éves az Eötvös Collegium Ménesi úti palotája* című kiállításvezető emlékfüzettel jutalmaztuk. Az est után állófogadást rendeztünk minden résztvevő és a díjkiosztóra érkezett kísérő számára.

A verseny jó visszhangja, jó hangulata megerősített bennünket abban, hogy a verseny szervezését a következő években is folytassuk. Bízunk benne, hogy az Eötvös József Tanulmányi Verseny hosszú távon nemes hagyománnyá válik, és az évek előrehaladtával egyre több szekció meghirdetésével egyre szélesebb körben érzük el a középiskolásokat. A versennyel közvetett célunk, hogy hosszú távon a leendő tudós- és értelmiségi képzés rangját, presztízsét a középiskolások körében tudatosítsuk, sőt erősítsük. Hiszünk abban, hogy mindez hosszú távon kiforrigja magát, és elősegíti a tehetséges tanulók karrierjének elindítását is.

Az Eötvös Collegium 2011. június 4-i megemlékezése
(Arató György beszámolója)

A trianoni diktátum aláírásának napját, június 4-ét az Országgyűlés 2010-ben a Nemzeti Összetartozás Napjává nyilvánította. Ezzel párhuzamosan az Eötvös Collegium – az ország felsőoktatási intézményei közül egyedüliként – 2010. június 4-én ünnepélyes emlékező közgyűlést tartott (a Collegium Baráti Körével és a Bethlen Gábor Alapítvánnyal közösen), valamint diákjai és könyvtárosa kamarakiállítás rendeztek *Trianon 90 – Emlékezzünk!* címmel a Collegium nagytermében a diktátum kilenc évtizedes történetéről.

Hagyományteremtő szándékkal – a Collegium följújtása miatt ezúttal a Bölcsészettudományi Kar nagylelkű följánlása nyomán a Múzeum körúti Kari Tanácssteremben – gyűlt össze a Collegium ifjúsága emlékezni a Nemzeti Összetartozás Napján idén is. A Himnusz eléneklése után Horváth László igazgató köszöntötte a több tucat fős emlékező gyűlést. A hazai értelmiség-képző intézmények hivatásáról szólva kiemelte, hogy az utánpótlás csak jól szervezett tanári vezetés és áldozatos, szeretettel vállalt diákmunka nyomán jöhet létre, majd méltatta az Eötvös Collegium Történezműhelyének vezetőjét, Farkas Zoltán docenst és diákságát, akik hagyományosan szervezői a Collegium megemlékezéseinek és szimpóziумainak. Borsodi Csaba rektorhelyettes személyes hangvételű házigazdai köszöntőjében a nemzeti összetartozás ünnepélyes, bátorító és reményteli vonatkozásaira figyelmeztetett a borongós napon. Az ünnepi szónoklatot Ternovác István délvidéki tudósító (Magyar Köztársaság Arany Érdemkeresztje, Magyar Országgyűlés-díj, Tánacsics Mihály-díj, Napleány-díj) tartotta. A délvidéki magyarság 1919 utáni sorsáról szóló, személyes szálakkal egybeszótt irodalmi igényű, megrendítő áttekintése a lelki és szellemi összetartozás lélekemelő gondolataival zárult. Rigó Balázs történelem szakos hallgató művészi előadásában elhangzott Buda Ferenc *Himnusz haza* című verse, majd Horváth László igazgató megnyitotta a Történezműhely diákjai által rendezett kamarakiállítást. Az ünnepség végén az emlékezők elénekelték a Szózatot.

A kiállítást a szerencsi Zempléni Múzeum vezetője, Fazekasné Majoros Judit igazgatóasszony és Szerencs Város Polgármesteri Hivatala nagylelkű följánlása nyomán rendezhettük meg. A Zempléni Múzeum országos hírű képeslapgyűjteménye számos, a történeti Magyarország megyeszékhelyeit és főbb városait bemutató levelezőlappal rendelkezik, ezekből állított össze a múzeum vezetője részletes és igényes kamarakiállítást. A közel 60 tablóból álló tárlat a történeti

Magyarország vármegyéit bemutató képeslap-vándorkiállítás hazai körútjának utolsó állomása. Amellett, hogy itt látható utoljára, a vármegyék szerint csoportosított képeslapgyűjtemény külön értéke, hogy közel azonos időből mutat tablóképet a széthullása előtti Magyar Királyságról. A tárlatot az Eötvös Collegium Történész műhelyének I. és II. évfolyama (Orgován Kinga, Őze Eszter, Simonkay Márton, Székely Márton és Ternovác Bálint) válogatta és rendezte föl. A kiállítás terébe belépve az érdeklődők Vereckétől haladhatnak a Kárpát-medence összes tája és közigazgatási egysége felé.

A kiállítás megtekintése után az emlékezők átvonultak az Eötvös Collegiumba, ahol elhelyezték virágaikat Teleki Pál, a Collegium kurátorának Rieger Tibor szobrászművész által készített, 2010. október 26-án, a Collegium épületének centenáriumi ünnepségei közepette Bertényi Iván baráti köri elnök és Lezsák Sándor országgyűlési alelnök által fölavatott szobránál (amely az első és egyelőre egyetlen budapesti Teleki-szobor, a Balatonbogláron felállított eredeti alkotás kispasztikája). A szobornál a Collegium ifjúsága nevében Ternovác Bálint, a Történész műhely tagja mondott beszédet. A megemlékezés szerény fogadással ért véget a Collegium függőkertjében. A kiállítás megtekinthető volt június 17-ig mindennap a Múzeum krt. 4. (ELTE BTK „A” épület) Kari Tanácstermében délután 4 és este 6 óra között.

IV. Könyvkiadás

Az Eötvös Collegium kiadványai:

Lustrum. Sollemnia aedificii a. D. MCMXI inaugurati. Ménesi út 11-13. Szerk. Horváth László, Laczkó Krisztina, Tóth Károly, Péterffy András (TypoTex – Eötvös Collegium, Budapest, 2011) 1221 p.; *Changing Phases. Presentations from the Anglo-American Studies Workshop Conferences.* Szerk. Sántháné Gedeon Mária, Gyuris Kata (Eötvös Collegium, Budapest, 2011); *Small Miracles. A Look at the Cultural Similarities and Differences Between Americans and Hungarians.* Szerk. Sántháné Gedeon Mária (Eötvös Collegium, Budapest, 2011); *Littérature et folklore dans la récit médiéval.* Szerk. Egedi-Kovács Emese (Eötvös Collegium, Budapest, 2011); *Közel s Távolság – Az Eötvös Collegium Orientalisztika Műhely éves konferenciájának előadásai, 2009–2010.* Szerk. Takó Ferenc (Eötvös Collegium, Budapest, 2011); *Memoriae commendamus. Tanulmányok a XI. Eötvös Konferencia Történeti Üléséről.* Szerk. Kapitány Adrienn, Locsmándi Dániel (Acta Historica Collegii de Iosepho Eötvös Nominati. Series I. Nr. 2., Eötvös Collegium, Budapest, 2011); *Lustrum. Százéves az Eötvös Collegium Ménesi*

úti palotája. Kiállításvezető. Szerk. Horváth László (ELTE Eötvös Collegium, Budapest, 2011).

Az EC Diákbizottság kiadványai:

Ecloga. Sub rosa Vol. 1. No. 5. Szerk. Bálint Zsuzsa, Barta Tamás, Körtesi Márton, Kovács Györgyi, Machó Zsófia, Markó Anita, Minchev Vaszil, Sándor Júlia, Szilvay Máté, Tóth Olivér István (Eötvös Collegium Diákbizottság, Eötvös Collegium, Budapest, 2011); *GóJaláb*. Szerk. Machó Zsófia (Eötvös Collegium Diákbizottság, Eötvös Collegium, Budapest, 2011).

V. Külföldi kapcsolatok

A pályázatok támogatásával 2011-ben megújított, illetve kialakított nemzetközi együttműködésekéről a II.) Kutatási tevékenység (pályázatok) fejezetben különösen (4) „Az ELTE házhoz megy!” alfejezetben fentebb írtunk. A határon túli testvérintézményekkel 2010-ben kialakított hálózatunknak volt köszönhető, hogy az ELTE Kárpát-medencei nyári egyetemre 2011-ben összesen 23 határon túli hallgatót tudtunk megnyerni.

A folyamatosan működtetett kapcsolataink keretében az École Normale Supérieure-rel és a Bolognai Egyetemmel érvényben lévő Erasmus keretegyezménynek köszönhetően (az Erasmus-cserekapcsolat az ELTE BTK felügyelete alá tartozik) 2011 tavaszán egy-egy collegistát küldhettünk Párizsba és Bolognába. A Collegio Superiore di Bologna – keretegyezményünknek megfelelően – ingyenes szállást biztosított hallgatóknak. Mindemellett kiemelkedő kapcsolati hálót épített ki az EC-ben működő Udvari Irodalom Nemzetközi Társaság magyar tagozata a külfönféle frankofón intézményekkel. Kiemelkedő mozzanata szakmai tevékenységünknek az a szoros tudományos együttműködés, amely a klasszika-filológia és a bizantinológia területén 2011-ben az *Ungarn und Byzanz* nemzetközi konferenciában is megjelent. A Cathedra Magistrorum immár hagyományosan erős osztrák–német kapcsolati tőkével rendelkezik, amelyet kimagaslóan kamatoztat szakmai rendezvényein. A 2011. év reményteljes eredménye az a rendkívül szoros együttműködés, amelyet a Budapesti Francia Intézettel sikerült kialakítanunk. Az intézettel immár többé-kevésbé féléves rendszerességgel szervezünk közös rendezvényeket (konferenciákat és kötetbemutatókat).

VI. Könyvtár és levéltár

A Mednyánszky Dénes Könyvtár működése a 2011. évi felújítás és költözés miatt szünetelt. A nyugállományba vonult könyvtárosnak a 2011. évre vonatkozó jelentései a tanári jelentések között olvashatók. Itt annyit tartunk fontosnak kiemelni, hogy a régi „TTK-s könyvtárban” (205 A és B szobák) elhelyezett, azaz az olvasótermi Mednyánszky Dénes könyvtári állomány leköltöztetésével, a teljes állományt egyesítettük. A 018-as szemináriumi szobával szemben fekvő folyosószakasz valamennyi raktárhelyiségét és egyéb funkciójú termét szabadpolcos könyvtárhasználati céllal, illetve a Levéltár méltó (összevont) elhelyezésére egyesítjük. A könyvtári állomány rendezése, a szabadpolcos működtetés feltételeinek kialakítása folyamatban van, mindennek záloga, hogy könyvtáros kollégát vehessünk fel állományba. A 018-as ún. „TTK-s kabinetben” helyeztük el az elzárt raktárból „kiszabadított” földrajzi állományt. Ide került Probáld Ferenc professzor 800 kötetes adománya is. A földrajzi állomány rendezésében különösen kitüntette magát Segyevy Dániel és Vereb Viktor collegista. A 19-es (Borzsák-könyvtár) teremben Sára Balázs kollégánk önkéntes munkájának köszönhetően mind a négy falfelületen sikerült a mennyezetig megnövelnünk a polcállományt, így megvalósult annak a feltétele, hogy a Paepcke-könyvtár 2012-ben ismét egyesülhessen. A Levéltár folyamatos digitalizálását, egyesítését és korlátozott kutatási feltételeket – a könyvtáros kolléga nyugállományba vonulása után – ifj. Arató György biztosította, akit javadalmazás nélkül 2011. december 1-jétől a Levéltár vezetésére kértük föl.

VII. Infrastrukturális beruházások (felújítás)

2011-ben befejeződött a Collegium részleges felújítása. A minisztériumi támogatás az ELTE segítségével – a különféle jogi megkötések ellenére – célba érhetett. A felújítás 2011. évi második szakaszában a Collegium villanyhálózatát és fűtésrendszerét korszerűsítették. A collegistáknak nem kellett elhagyniuk az épületet, hanem – átmeneti kellemetlenségeket vállalva, egy-egy szárnyat kiürítve – a Ménesi úton maradhattak. Az ELTE önerőből további támogatást biztosított, ennek köszönhetően hosszú évek erőfeszítései után sikerült csatlakoztatni a Collegium internethálózatát a Ménesi úton húzódó ún. optikai kábelre, illetve elkezdtük telepíteni és beüzemelni a belső kiszolgáló egységeket. Mindennek hatásait 2011 decemberében már érezhettük a lakószinteken, illetve a telefonhálózatunk az ELTE egységek hálózatának részévé vált.

VIII. Az EC költségvetésének sarokszámai (saját bevételek)

Az Eötvös Collegium költségvetési sarokszámaiból kiemeljük az ELTE szakkollégiumi támogatását, amely 2011-ben 20,3 millió Ft volt. Mindez megteremtette a viszonylag nyugodt költségvetési év és gazdálkodás alapfeltételét. A sarokszámok ismertetését követően a saját bevételek alakulását részletezzük. A támogatók és a saját bevételek kedvező alakulásának köszönhetően a Collegium a 2012. évre jelentős pozitívummal, maradvánnyal zárt a 2011. év végén.

A 2011. évre benyújtott és az egyetem által jóváhagyott, előirányzott költségvetés szerint az Eötvös Collegium a bevételi oldalon saját bevételként 22 078 000 Ft-ot, támogatásból 34 280 000 Ft-ot, összesen: 56 358 000 Ft-ot tervezett. Saját bevétel tervezése: kollégiumi díj 10 800 000 Ft, terembérlés 4 000 000 Ft, kereskedelmi szálláshely bevétel 6 000 000 Ft.

A 2010. évről áthozott pozitívum: 702 215 Ft volt.

A 2011. évi (a költségvetési előirányzathoz képest) tényleges bevételeink az alábbi tételekből álltak.

Kollégiumi díj: 11 651 000 Ft, terembérlés: 3 994 810 Ft, kereskedelmi szálláshely bevétel: 5 956 000 Ft, kártérítés: 474 000 Ft, egyéb kapacitás bevétel (MTA): 1 827 000 Ft, lakbér: 304 200 Ft. Összesen: 24 207 010 Ft.

A Collegium pénzügyi mérlege: 11 852 053 Ft.

A pozitív mérlegeredmény hátterében a legfontosabb tényező: a rendkívül szigorú költségvetési fegyelem (a működési kiadások minimalizálása, a dologi beruházások szinte teljes mellőzése). Az elmúlt évtized negatív pénzügyi mérlege először 2010-ben fordult pozitívumba. A korábbi tapasztalatok óvatosságra intettek, ezért a Collegiumban folyó szakmai munkára (a közel 120 kurzusra, illetve az előadókra) nem fizettünk semmiféle honoráriumot. A honoráriumok remélt fedezetét a 2011. évi maradvány keretében igyekeztünk megteremteni.

A bevételek (szállás- és terembérlés) pontosan nem tervezhetők, mert a lehetőségeket nem hirdethetjük, állandó vevői körünk korlátozott. A centenáriumi felújítási munkák miatt 2011-ben a 11 vendégszobánkat csak korlátozott mértékben üzemeltethettük. Terembérlés keretében kiadtuk tornatermünket és sportpályánkat, nagytermünket is. A nagyteremben esküvőt is tartottak, amely referencia lett a telekszomszéd ellenünk benyújtott keresetében (utóbbi Rónay főtitkár úr jogi véleménye alapján a XI. kerületi jegyző megbízottja előtt sikeresen elhárítottuk, az eljárást megszüntették). Nemcsak egyének, hanem csoportok (pl. nyári egyetem, évközi kurzusok) is béreltek a Collegiumban szállást. Sikeresült

elérnünk, hogy az Avenida Travel is delegál hozzánk diákokat. Bevételeinket növelte, hogy külföldi ösztöndíjas hallgatóink helyét rendre Erasmus-hallgatóknak adtuk ki. Mindemellett a közüzemi díjakhoz az MTA Irodalomtudományi Intézete 23,5%-kal járul hozzá, amelyet az ELTE központi költségvetésébe utal (a villany esetében – a közös folyosók területe miatt – ez 8%).

EC 2011	Szállás /Ft	Terembérlés /Ft	Összesen/hó /Ft
január	904.500	32.000	936.500
február	15.000	83.000	98.000
március	15.000	136.000	151.000
április	70.000	20.000	90.000
május	155.000	20.000	175.000
június	15.000	20.000	35.000
I. félév:	1.174.500	311.000	1.485.500
július	65.000 + 1.944.000	80.000	2.089.000
augusztus	34.000	138.000	172.000
szeptember	140.000 + 955.00	110.000	1.205.000
október	20.000 +955.000	528.000	1.503.000
november	147.000 + 955.000	254.000	1.356.000
december	25.000 + 459.600	223.000	707.600
II. félév:	5.699.600	1.333.000	7.032.600
Mindösszesen:			8.518.100

IX. Egyéb

Az Eötvös Collegium kurátora az igazgató személyi javaslatai alapján a kuratórium támogatásával – a régebbi collegiumi gyakorlatot felelevenítve – 2009-től az őszi ünnepi közgyűlésen Eötvös Collegiumért emlékérmeket adományoz a Collegium önzetlen támogatóinak. Köszönetünket három területen fejezzük ki: „külfilosz”, azaz nem collegista, „öreg collegista”, azaz korábban végzett növendék és „távozó collegista”, azaz a Collegiumból kiköltöző collegista kategóriákban.

Emlékérmeket kaptak:

2009. szeptember: Szabó Zoltán (az FDSZ ELTE elnöke)

Szabó András (egykori könyvtárosunk)

Gyuris Ferenc (a Mendöl Tibor földrajz-földtudomány-környezettudomány műhely seniora)

2010. szeptember:

Forgács József és Rétfalvi Gábor (az ELTE Műszaki Osztályának vezető munkatársai)

Szövényi Zsolt (az OKM főosztályvezetője)

Tóth Károly (a Történelem műhely seniora)

2011. szeptember: Kozma László (az ELTE IK dékánja)

Sántháné Gedeon Mária és Gintli Tibor (az Angol–Amerikai műhely és a Magyar műhely leköszönő vezetői)

Lócsi Levente (az Informatikai műhely seniora)

*Függelék**DE RENOVANDO COLLEGIO
OPTIME MERITI*

Kiss Jenő és neje	Ötvös Zsuzsanna	Lőrincz Nanetta
Éder Márton	Ugrin Aranka	Lővei Péter
Suba Ferenc	Szilágyi Csaba	Machó Zsófia
		Markó Anita
Szita István és	Balassi Márton	Márkus Bence
Mihálka Réka	Bencs Ferenc	Mesterei Éva
	Benyó Krisztián	Mihálykó Ágnes
Anonymus	Bokányi Eszter	Minchev Vaszil
Bakos István és neje	Bottyán Emese	Miskei Réka
Bozsaky Katalin	Bucsics Kata	Mokos Judit
Donner Daniella	Cséri Tamás	Monori Laura
Gereben Ferenc	Estélyi István	Murger Lilla
Horváth László	Fejér Etelka	Muszka Kata
Juhász Katalin	Garamszegi Balázs	Nádor István
Lócsi Levente	Gilián Zoltán	Nagy Péter
Mizera Ferenc	Gyöngyösi Megyer	Németh Odette
Ress Imre	Györki Tamás	Papp István
Szabó Lilla	Gyuris Ferenc	Rács Kata
Tóth Olivér István	Hegyi Brigitta	Rádl Martina
	Horváth Péter	Rajczy Miklós
Berkes Lajos	Imeli Brigitta	Schüsler Tamara
Bertényi Iván	Kádár Zsófia	Sedlák Nikolett
Delbó Kata és Leskó	Kocsis Teréz	Segyevy Dániel
Dániel	Kovács Györgyi	Szakály Sándor
Dukkon Ágnes	Kovács Máté	Szász Lajos
Erdős Zoltán	Kovács Péter	Szilvay Máté
Havas László és neje	Kovácsik Antal	Toronyi Alexandra
Juhász Erika	Kozák Eszter	Tóth Dani
Köllő Hanna	Lévay Petra	Tóth László Márton
Madas Edit	Locsmáncsi Dániel	
Novák Ádám	Lovass Edina	Marafkó László és neje

Szakmai beszámoló a 4308/0758 ny. számú NKA-pályázatról

(A beszámolókat a programokat szervező és lebonyolító kollégák
tollából idézzük)

Az ELTE Eötvös József Collegium (továbbiakban: EC) Nemzeti Kulturális Alaphoz benyújtott 4308/0758 ny. számú, „Az ELTE Eötvös József Collegium szakmai, tudományos, kulturális és oktatási programjainak támogatására” című pályázatára vonatkozóan – a pályázatba foglalt terveknek megfelelően – az egyes területek szerint összegezzük a szakmai tevékenységeink eredményeit. (I) Rendezvények – konferenciák (a publikációkat bemutató rendezvényeket nem soroljuk fel). (II) Publikációk. (III) Oktatás. (IV) Hallgató- és kutatócsere. (V) Eszközbeszerzések.

(I) Rendezvények, konferenciák időrendben

A rendezvényeket a pályázatban foglaltakkal teljes összhangban valósítottuk meg. Kisebb eltérések abból fakadnak (különösen a 2008. évre tervezett programoknál), hogy a támogatási szerződés (2009. január) késedelme miatt azok a programok, amelyeket a Collegium költségvetéséből nem tudtunk előfinanszírozással lebonyolítani, elmaradtak, illetve tartalmi elemeik beépültek a 2009. évi programjainkba.

A „Tenger és Szó / ami elválaszt és összeköt” című nemzetközi költőtálalkozó collegiumi programja (2008. augusztus 7., EC nagyterem)

A találkozó hivatalos nyelve az angol volt, szinkrontolmácsolást biztosítottunk. A beszélgetésen részt vett: Maria Şleachtîţchi (dékán, a Balti Egyetem filológiai oktatója, vezető költő, műfordító, nemzetközi fesztiválok meghívottja, a kortárs moldvai irodalom kiemelkedő egyénisége), Josep Maria Sala-Valladura (katalán nyelvű költő, műfordító, a kortárs katalán irodalom jeles személyisége, a barcelonai és több spanyol egyetem, valamint a Sorbonne vendégtanára, nemzetközi

fesztiválok meghívottja, többszörös irodalmi díjazott), Natalie Isabel Bittoun Debryne (Spanyolországban élő francia származású műfordító, több francia és spanyol, valamint más európai egyetem vendégtanára), Menachem Mordechai Falek (Jeruzsálemben élő költő, író, műfordító, az Izraeli Írószövetség alelnöke, a Mosnaim újság szerkesztője, a Jeruzsálemi Írók Egyesületének elnöke, nemzetközi fesztiválok meghívottja, aki héberül és angolul egyaránt ír, az izraeli irodalmi és kulturális élet meghatározó személyisége, a héber nyelvű kortárs irodalom kiválósága), Paula Falek (Jeruzsálemben élő egyetemi tanár, média-szakember), Sergey Biryukov (moszkvai költő, műfordító, a Hallei Egyetem irodalomtörténeti tanszékének vendégtanára, az európai neoavantgárd kortárs művészeti irányzatban vezető szerepet betöltő orosz neoavangárd irodalom kiemelkedő egyénisége), Evgenyij Sztjepanov (moszkvai költő, műfordító, több moszkvai és szentpétervári irodalmi lap főszerkesztője, nemzetközi fesztiválok meghívottja, több európai egyetem vendégtanára, az orosz neoavantgárd irodalom jelentős egyénisége), Viktor Kalinke (költő, műfordító, a Lipcsei Egyetem tanára, az ERATE Könyvkiadó tulajdonos igazgatója, a DAD [Belga, Osztrák, Német, Angol] nemzetközi irodalmi csoport egyik alapítója és vezetője, az európai neoavantgárd egyik legmarkánsabb egyénisége – több európai egyetem mellett Pekingben is végzett tanulmányai különösen érzékennyé tették a kulturális párbeszéd előmozdításának a szükségességére), Maristella Bonomo (pályakezdő költő, műfordító, doktorandusz a Bolognai Egyetem filológiai tanszékén, szakterülete a film és az irodalom kölcsönhatása, a kortárs olasz irodalom nagy ígérete, akit az olasz irodalomkritika első verseskötete és publikációi alapján olyannyira jelentős tehetségnek tart, hogy a Bolognai Egyetem irodalmi tanszékének professzori tanácsa őt jelölte a budapesti költőtalálkozó olasz résztvevőjének, tehát személyében a rendezvényen Olaszország új irodalmának egészét képviseli), Dan Anghelescu (költő, esszéista, irodalomkritikus, a Romanian Worlds USA levelező munkatársa, az AXA irodalmi lap főszerkesztője, a „Balcanica” Nemzetközi Irodalmi Fesztivál, Braila társszervezője, a Dublini székhelyű ILWC Nemzetközi Alapítvány egyik alapítója és vezetője), Mihaela Albu (az USA-ban élő román költő, egyetemi tanár, a Lumina Lina / Gracious Light, New York szerkesztője, a Columbia Egyetem, New York vendégtanára, az Amerikai Román Akadémia tagja, több amerikai irodalmi díj kitüntetője, publikációi az USA, Kanada, Izrael, Németország, Olaszország, Románia irodalmi lapjaiban egyaránt megjelentek, nemzetközi fesztiválok meghívottja), Nichita Danilov (költő, műfordító, a Kitjegard, Iasiban megjelenő orosz nyelvű kulturális-irodalmi lap főszerkesztője, évekig kulturális diplomáciai szolgálatot látott el külföldön, a

Mihai Ursachi Kulturális Központ, Iasi igazgatója, több jelentős román irodalmi díj tulajdonosa, több kötetét adták ki Európa különböző országaiban, a kortárs román irodalom egyik legnagyobb, vezető egyénisége, nemzetközi fesztiválok meghívottja, a lipován kisebbség kiemelkedő személyisége), Rodica Cristina Danilov (egyetemi tanár, az anglisztika professzora a Iasi Egyetemen, több egyetem vendégtanára), Larissa Natalia Danilov (filológus egyetemi hallgató), Zoran Pestic (költő, az egyik legrégebbi és legtekintélyesebb szerb irodalmi lap, a Gradina főszerkesztője, a Nisi Nemzetközi Irodalmi Fesztivál egyik szervezője, a kortárs szerb irodalom egyik jelese, nemzetközi fesztiválok meghívottja), Maya Pestic (újságíró, egyetemi tanár, a Nisi Nemzetközi Fesztivál szervezőbizottságának tagja, a Gradina irodalmi lap szerkesztője, nemzetközi fesztiválok meghívottja), Gaál Áron (költő, műfordító, esszéista, az EOS 2007 Nemzetközi Kulturális Művészeti Alapítvány elnöke, Szent György-díjas, több nemzetközi irodalmi díj kitüntetettje, román, szerb, orosz, olasz, héber és amerikai lapokban egyaránt jelentek meg publikációi, a Feed Back, iasi román irodalmi lap magyarországi külső munkatársa, az Európai Neoavangard Kutatási Intézet Alapítvány, Iasi egyik alapítója és tagja, a jász népcsoport himnuszának írója; kötete jelent meg Németországban, Olaszországban, Romániában, nemzetközi fesztiválok meghívottja), Gaál Magdolna (kulturális menedzser, az AMON Könyvkiadó, Budapest, tulajdonos igazgatója, a „Tenger és Szó, ami elválaszt és összeköt” I. nemzetközi költőtálalkozó projekt vezetője, nemzetközi fesztiválok meghívottja).

(2) „Szakkollégium, Tehetség, Kiválóság” című konferencia (Eötvös József Collegium Nagyterem – 2008. november 7.)

A konferenciára kiadott bevezető gondolatok és a program bemutatása:

Preambulum

Az elmúlt hónapokban számos olyan hivatalos nyilatkozat elhangzott, amely az oktatási kormányzatnak a tehetséggondozásra és a felsőoktatás minőségi fejlesztésére vonatkozó elképzeléseit, továbbá annak anyagi forrásait tárta széles körben a nyilvánosság elé. Ezek keretében került sor az Új Tudás és a Magyar Géniusz program meghirdetésére. Az Eötvös József Collegium a szegedi Eötvös Loránd Kollégiummal és a debreceni Hatvani István Szakkollégiummal együtt idén tavasszal levélben fordult Hiller István miniszter úrhoz, amelyben a tehetséggondozással kapcsolatos javaslataikat foglalták össze:

– Mindenekelőtt kérjük, hogy a tehetséggondozás fontos feladatát ellátó szakkollégiumokat az új program megvalósításában hangsúlyos partnerként fogadja el.

– Javasoltuk, hogy a nagy egyetemi központokban működő egy-egy vagy esetleg több szakkollégium a továbbiakban kiválósági központként működhessék.

– A kiválósági központ (centre d'excellence, centre of excellence) fogalma Európában jól ismert, jogilag kellőképpen lazán körülhatárolt. A kiválóság és annak megtestesülése a kiválósági központ koncepcióját sokféleképpen értelmezik, egyszerű, egységesen vagy hivatalosan elfogadott definíció nem létezik, inkább követelményrendszerrel definiálják (kiváló tudósok kritikus tömege, rokon és komplementer területek bevonása, vonzza a kiváló fiatalokat, nemzetközi láthatóság, kiterjedt nemzetközi partnerségi rendszer, dinamikus szerep a központot beágyazó innovációs környezetben, hosszú távú pénzügyi stabilitás). A kiválósági központok fejlesztése általában nemzeti kezdeményezésként folyik.

– Mivel a szakkollégiumi megnevezés és cím az utóbbi években jelentősen devalválódott, javasoltuk egy szakmai alapon nyugvó kritériumrendszer fölállítását, amelyek alapján a továbbiakban csak a legkiválóbb intézmények használhatnák a kiválósági központ címet.

– Javasoltuk, hogy a Nemzeti Kiválóságokért Közalapítvány létrehozásáról és a szakkollégiumi hálózat támogatásáról szóló 2062/2006 (III.27.) kormányhatározat értelmében és annak 5a és 5b pontja analógiájára a nemzeti, egyetemekhez kötődő kiválósági központok a mindenkori éves költségvetési törvényben meghatározott módon részesüljenek működtetési támogatásban.

– Javasoltuk, hogy a kiválósági központ értékmegőrzése végett meghatározott időnként újra és újra minőségbiztosítási ellenőrzés után lehessen ezt a státust megtartani.

A javaslat számos támogatót szerzett az egyetemi és a civil szférából egyaránt. Az ELTE Eötvös Collegium vezetése ezért elhatározta, hogy egy rövid tanácskozás keretében, az érintett szakterületek és grémiumok képviselőivel feltárják a javaslatban rejlő lehetőségeket, problémákat, és felvázolják a megvalósítás érdekében teendő további lépéseket.

Program

9.00: Köszöntő: Fazekas Marianna általános rektorhelyettes (ELTE) – levezető elnök

Megnyitó: Hiller István oktatási és kulturális miniszter

Az egyetemekhez kötődő szakkollégiumi modellek

9.30: Kincses János, igazgató (Eötvös Loránd Kollégium, Szeged)

Jó-e az egy egyetemhez kötődő szakkollégium modellje? Előnyök és hátrányok

- 9.45: Bujalos István, igazgató (Hatvani István Szakkollégium, Debrecen)
A szakkollégiumi minőség mérhetősége
- 10.00: Rab Virág, vezetőtanár (Grastyán Endre Szakkollégium, Pécs)
Több szakkollégium együttélése egy egyetemen belül; az interdiszciplináris szakkollégium modellje
- 10.15: Pozsár-Szentmiklós Zoltán, igazgató (ELTE Bibó Szakkollégium, Budapest)
A szakkollégium szerepvállalása a társadalmi elitképzésben (adatok, eredmények); jogi szabályozási kérdések
- 10.30–10.45: Kávészünet
- Tendenciák, perspektívák
- 10.45: Szövényi Zsolt főosztályvezető (Oktatási és Kulturális Minisztérium)
A szakkollégiumi mozgalom átalakulása (a kiválósági központ mint nemzeti és európai kezdeményezés)
- 11.00: Nyomárkay István, osztályelnök-helyettes (MTA Nyelv- és Irodalomtudományok Osztálya)
Az akadémiai intézmények és szerepük az egyetemi tehetséggondozásban
- 11.15: Dezső Tamás, dékán (ELTE Bölcsészettudományi Kar)
A szakkollégiumi oktatás az egyetemi curriculumban
- 11.30: Takács László igazgató – Sepsi Enikő igazgatóhelyettes (Eötvös Collegium, Budapest).
Az Eötvös Collegium tehetséggondozási programja – A kiválósági központ és a kiválósági hálózat mint a szakkollégium továbbfejlesztett modellje (hazai és európai perspektívák, problémák)
- 12.00–12.45: Vita.
- Felkért hozzászólók: Juhászné Huszty Katalin, gazdasági főigazgató (ELTE), Seifert Tibor kollégiumi főigazgató (ELTE), Závecz Ferenc, fejlesztési és gazdasági szakállamtitkár (OKM)
- Összegzés: Fazekas Marianna általános rektorhelyettes
- 12.45: Zárzó: Manherz Károly felsőoktatási szakállamtitkár (Oktatási és Kulturális Minisztérium)

A konferencián kialakult konszenzusnak és Sepsi Enikő további előkészítő munkájának köszönhetően az új felsőoktatási törvénybe bekerült a Kiválósági Központ fogalma, illetve az a lehetőség, hogy az esetenként meghirdetett pályázatok keretében a szakkollégiumok igényt tarthatnak a címre, amelynek alapján – a mindenkori költségvetéstől függően, további pályázati kiírás ese-

tén – az oktatási kormányzat a kollégiumokban folyó szakmai programok számára célzott támogatást biztosíthat. (A kiválósági hálózat – amely a kiválósági központ gondolatának előkészítését jelentette – fejlesztésére vonatkozó szakmai tevékenységünkről a (IV) Hallgató- és kutatócsere fejezetben, alább számolunk be.)

(3) *In honorem Szepessy Tibor. Előadások a 80 éves Szepessy Tibor tiszteletére (Eötvös Collegium nagyterem – 2009. január 25.)*

A Bollók János Klasszika-filológia Officina 2009. január 16-án konferenciát szervezett tiszteletbeli elnöke, Szepessy Tibor tanár úr köszöntésére. Az eseményre két ünnepi alkalom miatt került sor. Egyrészt tisztelt tanárunk januárban töltötte be nyolcvanadik életévét, másrészt ezen a napon nevezte ki Hiller István oktatási miniszter Szepessy Tibort az Eötvös József Collegium kurátorává. A konferencián 18 előadás hangzott el. Kollégái, barátai, tanítványai rótták le tiszteletüket.

Tóth Iván összefoglalója:

Vészterhes időkben –1949-ben – ígéretes ifjú tehetségként nyert felvételt az Eötvös József Collegiumba Szepessy Tibor klasszika-filológus, irodalomtörténész, műfordító.

Hatvan év elteltével ugyanitt gyűltek össze pályatársai, tanítványai és tisztelői, hogy előadásaikkal köszöntsék a magyar okortudomány kiemelkedő alakját.

Sok évvel ezelőtt zöldfülű történészhallgatóként a Szegedi Tudományegyetem (akkor még JATE) aprócska latinszemináriumában izgalommal vegyes kíváncsisággal vártam többedmagammal a városba vendéglelőadóként ellátogató Szepessy Tibort, aki akkor éppen Apollónios Rhodiosról beszélt váteszi hevülettel a – néhány perc elteltével már teljesen megbűvölt – hallgatóságának. E személyes tapasztalat birtokában nem volt nehéz elképzelnem, hogy mit érezhetett és láthatott Mykéné romjai között az a görög felvigyázó, aki ahelyett, hogy kötelességét végezve az idegenvezetői engedéllyel nem rendelkező Szepessy Tibor rögtönzött előadásának véget vetett volna, megkérte az akkor még latin szakos hallgatót, Hiller Istvánt, hogy fordítsa tanára szavait. A Hellaszban tett tanulmányút emlékképeinek és a legendás, „combközépig érő zöld pulóvernek” a felelevenítése mellett az oktatási és kulturális miniszter az ünnepelt hazai és nemzetközi klasszika-filológiában elért eredményeit és több évtizedes tanári munkáját is méltatta az Eötvös Collegiumban tartott egynapos konferenciát felvezető köszöntőjében. A múltidézés a rendhagyó

miniszeri beszéd után tovább folytatódott, de ezúttal már tudományos előadások formájában.

A nap folyamán az ünnepelt tiszteletére tizennyolc felolvasás hangzott el négy ülészakban. A változatos előadástémák jól tükrözték azt a sokszínűséget, amely Szepessy Tibor tudományos munkáját az eltelt évtizedekben jellemezte. Az előadók jóvoltából elkalandozhattunk Menandros világába, a Szent István kori Magyarországra, Mátyás udvarába, bepillantást kaphattunk Pindaros és Philétas költészetébe, a császárkori Róma irodalmi életébe, a bizánci retorikába és történetírásba, de szó esett Comenius latinságáról, a görög irodalom reneszánsz kori újraeledéséről, Homéros goethei recepciójáról vagy éppen – Joseph Ratzinger nyomán – Benedek Európájának kulturális válságáról.

Egy témát azonban nem érintett senki: a görög szerelmi regényt. Talán mert – mint ahogy az egyik résztvevő tréfásan megjegyezte – senkinek nem volt bátorsága Szepessy Tibor egyik legkedvesebb „vadászterületére” bemerészkedni. E hiányosságtól eltekintve az előadások színvonalára nem lehetett panasz, már csak azért sem, mert többségük tudományos novumot is kínált, és ezt mi sem bizonyította jobban, mint hogy Szepessy Tibor az ünnepi esemény közepette sem feledve főszerkesztői feladatát, nem egy előadást cikké átdolgozva is szívesen látna a nemrégiben Akadémiai Nívódíjat kapott Antik Tanulmányok folyóiratban.

A késő délutánba nyúló előadásfüzér azonban nem csupán szerény főhajtás volt egy kiváló tudós és tanár előtt – akit 1956 után a diákságra veszélyesnek ítélve hosszú évekig „száműztek” a szakmából –, hanem más is: tanúbizonyság. Egy a hetvenes évek végén napvilágot látott tanulmányában Szepessy Tibor a görög és latin próza fordításáról elmélkedve egy „tragikusan megszükkült és túlterhelt szakmai bázisról” beszél. Több mint három évtized távlatából elmondhatjuk, hogy a magyar ókortudomány és klasszika-filológia helyzete nem sokat változott. De legalább él és élni akar!

Erre volt tanúbizonyság, hogy a négy ülészak alatt nem csupán a különböző szakterületek immáron hazai és nem egy esetben nemzetközi hírű kutatói – elég itt a tudományos világszenzációt keltő Archimédész-palimpszeszt kiolvasását elvégző magyar kutatócsoport tagjaira utalnom – adták át egymásnak a stafétabotot, hanem a különböző generációk is. Szimbolikus volt, hogy az előadás-sorozatot az ifjabb pályatárs Tegye Imre nyitotta meg, késő délután pedig a két legifjabb Szepessy-tanítvány, Juhász Erika és Adorjáni Zsolt zárta le. A folytonosság tehát megvan. És noha állandó szélmalomharcot vívnak, olyan tudósok is vannak, mint Szepessy Tibor, akik nem bújnak a tudomány elefántcsonttoronyába, hanem tanítanak, nevelnek, inspirálnak, és példát mutatnak szakmai

alázatból, emberségből, tisztességből. Egyszóval igazi értékeket közvetítenek. Ezért is gondoljuk, hogy a magyar tehetséggondozás bástyájának, az Eötvös József Collegium kurátori posztját mostantól az arra legmegfelelőbb ember tölti be Szepessy Tibor személyében.

Jó lenne még többet áldozni ezekre az értékekre és képviselőikre, még akkor is, ha sok rövidlátó, önjelölt ítéskész csak legyint, mondván: „nem piacképesek”. Tévednek.

(4) Was ich bin, und was ich habe, dank' ich dir, mein Collegium – Classical Studies and Textual Criticism Colloquium in Memory of István Borzsák (Eötvös Collegium, Budapest 20-25 April 2009) című rendezvénysorozat

Előzmények

Az Eötvös József Collegium Bollók János Klasszika-filológia műhelye a Collegium 2007-ben elhunyt kurátora a nemzetközi tekintélyű klasszika-filológus, a hazai ókortudomány doyenje, Borzsák István professzor emlékének méltó megörökítésére 2008 tavaszán nagyszabású nemzetközi és magyar rendezvénysorozat megszervezését határozta el. A rendezvénysorozat mottója – a címben olvasható idézet – Borzsák Istvántól származik, aki egy XIX. századi „hazafiaszkodó” német vers sorát ekképpen igazította a szívéhez közel álló Collegium eszményéhez (mein Collegium > mein Vaterland). A ránk hagyott szellemi és lelki örökséget követve a rendezvénysorozat központja az Eötvös Collegium lett. Borzsák István életműve azonban a magyar tudomány közös kincse, ezért az egyes magyar nyelvű ülészakokat és eszmecseréket a professzor úr gazdag életpályájának oktatói és kutatói helyszínei szerint szerveztük meg.

Ennek megfelelően a magyar nyelvű rendezvények első napján az Eötvös Collegiumban a collegiumi tanárok és öregdiákok (védnök: Bertényi Iván, az Eötvös Collegium Baráti Körének elnöke), az MTA Irodalomtudományi Intézet (védnök: Szörényi László igazgató), valamint a Neolatin Társaság (védnök: Havas László elnök) emlékezett. Április 23-án (csütörtök) délelőtt a Református Teológia (védnök: Békési Sándor dékán) és a Debreceni Egyetem Klasszika-filológia Tanszéke (védnök: Gesztelyi Tamás tanszékvezető) tartott közös emlékülést a Református Egyetem Teológiai Karának dísztermében. Április 23-án (csütörtök) délután az Egyetemi Könyvtár (védnök: Szögi László főigazgató) és az Országos Széchényi Könyvtár (védnök: Monok István főigazgató) rendezett közös

emlékülést az Egyetemi Könyvtár dísztermében. Április 24-én (péntek) délelőtt az ELTE (védnök: Hudecz Ferenc rektor) Bölcsészettudományi Kara (védnök: Dezső Tamás dékán) emlékezett a Bölcsészettudományi Kar dísztermében. Április 24-én (péntek) délután a Magyar Ókortudományi Társaság (védnök: Török László elnök) és az ELTE klasszika-filológiai tanszékei (védnök: Ritoók Zsigmond akadémikus, professzor emeritus) tartottak közös rendezvényt. A Magyar Tudományos Akadémia (védnök: Maróth Miklós alelnök) és a Pázmány Péter Katolikus Egyetem képviselői részint az Eötvös Collegiumban, részint más helyszíneken emlékeztek meg.

A magyar nyelvű rendezvényeket megelőzve, illetve azokkal párhuzamosan idegen nyelvű rendezvénysorozatot is szerveztünk. Április 20–21-én világhírű vendégelőadók részvételével kétnapos konferenciát tartottunk. A hét többi napján (szerda–szombat délelőtt) – Borzsák professzor kutatói hitvallását követve – a klasszika-filológia segédtudományainak, az azokra épülő szövegkritikának a művelését aktív műhelymunkával kívántuk megeleveníteni. A nemzetközi mércével mérve is példátlan műhelyfoglalkozások tizenhét másfél órás szemináriumból álltak. A szemináriumokat világhírű papiroológus, epigrafikus, paleográfus és kodikológus kollégák vezették. A szeminárium-sorozat végeztével április 25-én *Dies studiosorum* címen a hazai és nemzetközi klasszika-filológia legifjabb generációja tartott konferenciát, ahol a részt vevő francia, olasz, német, szlovák és magyar hallgatók kutatási területükből tartottak előadásokat.

Résztevők

Bernasconi, Angelo Università di Bologna; Brockmann, Christian Universität Hamburg; Dostálová, Růžena Prága; Easterling, Pat Cambridge; Edwards, Mike ICS London; Faraggiana, Chiara Università di Bologna; Gastgeber, Christian ÖAW Institut für Byzanzforschung; Gruskova, Jana Pozsony; Harrauer, Christine Universität Wien; Harrauer, Hermann ÖAW Wiener Papyrussammlung; Kordoš, Jozef Nagyszombat; Kozelnická, Maria Pozsony; Kreuz, Gottfried Universität Wien; Machajdíkóvá, Barbora Pozsony; Maehler, Herwig Wien; North, John UCL; Panteghini, Sebastiano Wien; Perilli, Lorenzo Università di Roma Tor Vegata; Petit, Laure ÉNS Paris; Piccione, Rosa Maria Università degli Studi di Torino; Pintaudi, Rosario Messina/Firenze/Prága; Piqueux, Alexa ENS Paris; Rashed, Marwan ENS Paris; Reisner, Sonja Universität Wien; Rhodes, Peter Durham; Schwabl, Hans Universität Wien; Sharples, Bob UCL; Smolak, Kurt

Universität Wien; Sojer, Claudia Università di Bologna; Taranová, Eva Pozsony; Trédé, Monique ENS Paris; Weber, Dorothea Universität Wien; Whitehead, David Belfast; Zervan, Vratislav Pozsony.

Adamik Tamás ELTE BTK; Adorjáni Zsolt MTA Ókortudományi Kutatócsoport/PPKE BTK; Ács Pál MTA Irodalomtudományi Intézet; Bangha Imre University of Oxford/EMTE-Sapientia (Csíkszereda); Barna Gábor SZTE; Bácskay András ELTE BTK; Báthory Orsolya PPKE BTK; Bartók István MTA Irodalomtudományi Intézet; Berkes Lajos ELTE–EC; Bertényi Iván kuratóriumi elnök, EC; Békési Sándor KRE HTK; Bíró Mária KRE BTK; Bolyki János KRE HTK; Boross Klára ELTE Egyetemi Könyvtár; Bibor Máté János ELTE Egyetemi Könyvtár/ELTE BTK; Buda Attila ELTE BTK; Darab Ágnes DE BTK; Darkó Jenő DE BTK; Delbó Katalin ELTE–EC; Dezső Tamás ELTE BTK; Déri Balázs ELTE BTK; Egedi-Kovács Emese ELTE BTK; Ekler Péter Országos Széchényi Könyvtár; Farkas Anna ELTE–EC; Farkas Zoltán PPKE BTK–EC; Fábrián Zoltán KRE BTK; Fehér Bence KRE BTK; Ferenczi Attila ELTE BTK; Fodor Nóra PPKE BTK; Gesztelyi Tamás DE BTK; Gloviczki Zoltán ELTE BTK; Gózon Ákos az *Élet és Tudomány* főszerkesztője; Guba Ágoston ELTE–EC; Gyulai Éva DE BTK; Havas László DE BTK/Neolatin Társaság; Hegyi Orsolya PPKE BTK; Hegyi W. György ELTE BTK; Horváth László ELTE–EC; Horváth Zoltán ELTE IK; Hudecz Ferenc rektor, ELTE; Ikvahidi István ELTE–EC; Ittész Dániel SOTE; Izsák Lajos ELTE BTK; Jankovics József MTA Irodalomtudományi Intézet; János István NYF; Juhász Erika PPKE–EC; Káldos János Országos Széchényi Könyvtár; Kecskeméti Gábor MTA Irodalomtudományi Intézet; Kiss Jenő ELTE BTK; Knapp Éva ELTE Egyetemi Könyvtár; Kondákor Szabolcs ELTE–EC; Kopeczky Rita ELTE BTK; Kosztolánczy Tibor ELTE BTK; Kovács Máté ELTE–EC; Kósa László ELTE BTK; Kőrizs Imre ELTE BTK; Krähling Edit PPKE BTK; Laczkó Krisztina ELTE BTK; Láda Csaba University of Kent; Ligeti Dávid ELTE–EC; Madas Edit Országos Széchényi Könyvtár; Maróth Miklós PPKE BTK; Mayer Gyula MTA Ókortudományi Kutatócsoport/PPKE BTK; Máté Zoltán KRE BTK; Minda Mercédesz PPKE BTK; N. Horváth Margit DE BTK; Nemes Júlia ETLÉ BTK; Németh Béla Elek DE BTK; Németh Tamás PPKE BTK; Őze Sándor PPKE BTK; Papp István Állambiztonsági Levéltár; Pataki Elvira PPKE BTK; Pojjákné Vásárhelyi Judit Országos Széchényi Könyvtár; Preseka Diotima ELTE BTK; Ráczy György OL/PPKE BTK; Ritoók Zsigmond ELTE BTK; Ritoókné Szalay Ágnes MTA Irodalomtudományi Intézet; Sarbak Gábor Országos Széchényi Könyvtár; Sárdi Margit ELTE BTK; Sepsi Enikő EC; Simon Zoltán ELTE BTK;

Szabics Imre ELTE BTK; Szathmári István PPKE BTK; Szávai János ELTE BTK; Szentmártoni Szabó Géza ELTE BTK; Szilágyi Csaba PPKE BTK; Szögi László ELTE Egyetemi Könyvtár; Szörényi László MTA Irodalomtudományi Intézet; Takács László PPKE BTK–EC; Tar Ibolya SZTE BTK; Tegye Imre DE BTK; Tolcsvai Nagy Gábor ELTE BTK; Tóth Anna KRE BTK; Tóth Iván SZTE BTK; Tóth Péter ELTE Egyetemi Könyvtár; Török László Magyar Ókortudományi Társaság; Tusor Péter PPKE BTK; Vizkelety András Országos Széchényi Könyvtár; Vladár Zsuzsa ELTE BTK; W. Salgó Ágnes Országos Széchényi Könyvtár; Zergi Nóra ELTE BTK.

Eredmények

A rendezvénysorozat eredményessége a külföldi vendégek – kötelező udvariasságot meghaladó – szavaiban (beleértve a hivatalos leveleket) is érzékelhető. Hasonlóan fontos eredmény, hogy a magyar nyelvű rendezvények helyszínei – az egyes intézmények bevonása –, valamint az előadások színvonala kivívták a hazai tudományosság általános elismerését. A fent említett elismeréseknél és méltatásoknál azonban maradandóbbnak és reménykeltőbbnek tartjuk, hogy 1. az idegen nyelvű konferencia nyitónapján (nemzetközi sajtótájékoztató keretében) bemutatott HypereiDoc editor olyannyira felkeltette az angol, német és osztrák kollégák érdeklődését, hogy a további kutatásokhoz, közös munkához együttműködést, közös pályázatokat ajánlottak. (A HypereiDoc a kritikai szövegkiadások elkészítésére fejlesztett szövegszerkesztő program.) Az ÖAW Institut für Byzanzforschung az Eötvös Collegiummal és más külföldi társ pályázókkal a HypereiDoc editort középpontba állítva EU-s pályázat benyújtását tervezi. 2. A színvonalas előadások nyomtatásban is megjelennek. Nemcsak a Borzsák István emlékének szentelt Gedenkschriftben, hanem a klasszika-filológia vonatkozású írások az *Acta Antiqua Hung.* ez évi számában is. A hungarológiai tárgyú előadások – terveink szerint – a KRE Studia Caroliensia önálló kötetként kerülnek nyomtatásba. A tudományos előadások pozitív hatása – nemcsak azok tartalma, hanem nemzetközi rangja miatt is – felbecsülhetetlen. A konferencia nemcsak a tekintélyes kutatókra hatott serkentőleg, hanem értékes példát, követendő mércét állított a jövő filológus nemzedéke elé is. 3. A szövegkritikai szemináriumokon végzett intenzív munkának, hallgatóink helytállásának köszönhetően kivételes lehetőségek nyíltak meg a legtehetségesebb fiatal kutatójelöltek előtt. Harrauer és Pintaudi professzorok kiadatlan papiruszokat hoztak és elemeztettek a hallgatósággal, amelyeket önálló munkára adtak át, hogy azokat

rangos nemzetközi kiadványokban jelentessünk meg. A világhírű professzorok hallgatóinkban keresték – és találták meg – azt a tudományos utánpótlást, amely a dokumentáris papiruszok kiadása területén Európában elapadt. 4. E szemináriumi műhelymunka kecsegtető eredménye azokban az együttműködésekben is megmutatkozik, amelyek keretében legkiválóbb hallgatóinkat paleográfiai alapkutatásba, jelentős középkori kódexek kiadásába vonhatjuk be. Chr. Gastgeber professzornak köszönhetően megnyílhatnak kutatóink előtt az Österreichische Nationalbibliothek kéziratok kincsei (három hallgatónk kapott konkrét kutatási megbízást). Erasmus-kapcsolatot létesítettünk a Bolognai Egyetemmel, valamint a Pozsonyi Egyetemmel. E kapcsolatok jelentősége önmagáért beszél.

Egyéb

A rendezvénysorozat keretében az Egyetemi Könyvtár április 23-án emléktáblát avatott Borzsák István tiszteletére. Április 24-én az Egyetemi Könyvtár aulájában Hudecz Ferenc, az ELTE rektora fölavatta azt a domborművet (16. századi Pietta, ismeretlen mester műve), amelyet Borzsák István ajánlott fel néhai felesége emlékének megőrkítésére. A rendezvénysorozat nyitónapján ifj. Borzsák István bejelentette, hogy nagyapja könyvtárát az Eötvös Collegiumnak ajánlja fel. A könyvtár megvásárlását az NKA Hiller István oktatási és kulturális miniszter személyes keretéből négymillió forinttal támogatja.

Támogatók

Hiller István, oktatási és kulturális miniszter a Colloquium főtámogatója. A rendezvénysorozatot a miniszter hivatalos elfoglaltsága miatt 2009. április 20-án Ritóók Zsigmond akadémikus nyitotta meg. Támogatóink a támogatás mértékének megfelelő sorrendben: Nemzeti Kulturális Alap – Oktatási és Kulturális Minisztérium, Magyar Tudományos Akadémia, Eötvös Loránd Tudományegyetem ELTE Bölcsészettudományi Kar, ELTE BTK Hallgatói Önkormányzat, IN 71311 ny. számú OTKA-pályázat (témavezető: Horváth László), Eötvös Loránd Tudományegyetem, Monor Város Önkormányzata, Károli Gáspár Református Egyetem, Magyar Ókortudományi Társaság, Budapest Zongoraszalon. A támogatások jóvoltából a rendezvénysorozat résztvevőitől részvételi díjat nem kértünk, mindenkit – beleértve a PhD-hallgatókat is – teljes ellátásban (repülőtéri transzfer, taxi, napi háromszori étkezés, szálloda, kulturális program stb.) részesítettünk. Díszvendégként jelenlétükkel emelték rendezvényünk rangját: Hudecz Ferenc

az ELTE rektora, Klinghammer István prorektor, Dezső Tamás, az ELTE BTK dékánja, Kozma László, az ELTE IK dékánja, Seifert Tibor, az ELTE-kollégiumok főigazgatója, Szabó Zoltán, az ELTE FDSZ elnöke. A rendezvénysorozat felkért rendezvényszervezője (a szakmai szervezésen túl) a Pannonia Tourist Service (ügyvezető igazgató: Juhász Judit) volt. A támogatásnak köszönhetően színes nyomású programfüzet, hat négyzetméteres hátfal, plakátok és konferenciapla-mma is készült.

Védnökök

Hiller István miniszter, Oktatási és Kulturális Minisztérium
Maróth Miklós alelnök, Magyar Tudományos Akadémia, Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Hudecz Ferenc rektor, Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bertényi Iván kuratóriumi elnök, Eötvös József Collegium
Szörényi László igazgató, MTA Irodalomtudományi Intézet
Havas László elnök, Neolatin Társaság
Békési Sándor dékán, Károli Gáspár Református Egyetem
Gesztelyi Tamás tanszékvezető, Debreceni Egyetem
Szögi László főigazgató, Egyetemi Könyvtár
Monok István főigazgató, Országos Széchényi Könyvtár
Dezső Tamás dékán, ELTE Bölcsészettudományi Kar
Török László elnök, Magyar Ókortudományi Társaság
Ritoók Zsigmond akadémikus professzor emeritus, ELTE klasszika-filológiai tanszékek
Pogácsás Tibor polgármester, Monor

Köszönetnyilvánítás

Végül, de nem utolsósorban köszönetünket nyilvánítjuk mindazoknak, akik önzetlen munkájukkal és segítségükkel lehetővé tették e rendezvénysorozat sikeres megvalósítását. (Itt csupán a hazai segítőköt soroljuk fel.) Mindenekelőtt Kissné Noszko Ilonának, az Eötvös Collegium gazdasági vezetőjének nemcsak a gazdasági, hanem a gyakorlati teendők spiritus rectorának. A magyar nyelvű rendezvények szervezésében oroszánrészt vállaló kollégáknak: Mészáros Tamásnak (Eötvös József Collegium, Pázmány Péter Katolikus Egyetem); Czegléd Anitának (Károli Gáspár Református Egyetem); Ekler Péternek (Országos

Széchenyi Könyvtár); Szvorényi Róbertnek (Egyetemi Könyvtár); Laczkó Krisztinának (ELTE Bölcsészettudományi Kar); Kopeczky Ritának és Simon Zoltánnak (Magyar Ókortudományi Társaság és ELTE Latin Tanszék). A hallgatói rendezvények zökkenőmentes lebonyolítását erő felett biztosító Juhász Erikának és a mindig tettekész Adorjáni Zsoltnak. Zrupkó Erikának, a Collegium gondnokának, Fejérvári Boldizsárnak, az Angol–Amerikai műhely tanárának, a sajtókonferencia tolmácsának. Juhász Juditnak, a Pannonia Tourist Service (a Colloquium rendezvényszervezője) vezetőjének a szerződésben foglaltakon túlmenő segítségével. Csörnyei Zoltánnak, az Informatikai műhely vezetőjének a messzemenő együttműködésért és a technikusok szervezéséért, az Informatikai műhely tagjainak az állandó készséges támogatásért: Lócsi Leventének, Kovács Máténak, Parragi Zsoltnak, Sztupák Szilárdnak és Cséri Tamásnak. A Pázmány Péter Katolikus Egyetem hallgatóinak aktív közreműködésükért: Hegyi Orsolyának, Minda Mercédesznek és Németh Tamásnak. A hallgatókat tutoráló kollégáknak, így Mayer Gyulának és Farkas Zoltánnak. Végül pedig a Bollók János Klasszika-filológia műhely tagságának a vendégek fogadásáért, számos apró, de fontos praktikus teendő megoldásáért és nem utolsósorban az emberi és szakmai helytállásért (Berkes Lajos, Delbó Katalin, Farkas Anna, Guba Ágoston, Hangai Attila, Ikvahidi István, Juhász Erika, Ligeti Dávid, Lovász Lilla, Peszlen Dóra, Preseka Diotima, Ötvös Zsuzsanna, Schüsler Tamara és még sokan mások).

(5) „Színház és szakralitás” – nemzetközi műhelykonferencia (debreceni Csokonai Színház – 2009. április 25.)

Az Eötvös Collegium Valère Novarina *A cselekvő szó színháza* (szerk. Sepsi Enikő), valamint *A képzeletbeli operett* (ford. Rideg Zsófia) magyar fordításának megjelenése és a darab debreceni bemutatója alkalmával nemzetközi műhelykonferenciát rendezett 2009. április 25-én a debreceni Csokonai Színházban „Színház és szakralitás” címmel.

(6) *Biológia-kémia Szakkollégiumi Konferencia (Eötvös Collegium nagyterem – 2009. április 18.)*

A konferenciával az Eötvös Collegium Biológia-kémia műhelye új fórumot nyitott, ahol az ország különböző területeiről érkező szakkollégisták megismerhették egymást, szakmai közönség előtt bemutathatták kutatási területüket, eredményeiket.

Díjazottak

Sejtbiológia szekció

1. helyezett: Lakatos Dániel

Közönségdíjas: Joós Gergely

Élettan és kémia szekció

1. helyezett: Sávoly Zoltán

Közönségdíjas: Gyurkó István

Neurobiológia szekció

1. helyezett: Kis Anna

Közönségdíjas: Öry Bálint

Mikológia szekció

1. helyezett: Kovács Laura

Közönségdíjas: Varga Torda

(II) Publikációk

Adsumus VI. Tanulmányok a VIII. Eötvös Konferencia előadásaiból. Szerk. Förfköli Gábor – Sági Tamás. Budapest, 2008.

Adsumus VII. Tanulmányok a IX. Eötvös Konferencia előadásaiból. Szerk. Förfköli Gábor – Nagy Éva – Sági Tamás. Budapest, 2009.

Tudós tanárok az Eötvös Collegiumban. Szerk. Sepsi Enikő – Tóth Károly. Budapest, 2009.

Valère Novarina, *A cselekvő szó színháza.* Szerk. Sepsi Enikő. Budapest, 2009.

Schola Europaea. Les valeurs de l'Europe – l'Europe des valeurs (Classica et Mediaevalia Neolatina III). Szerk. Havas László – Takács László – Tegye Imre. Debrecen és Budapest, 2009.

A Danubio usque ad Gangen. Klasszika-filológiai, indológiai és magyar kultúr-történeti tanulmányok. Szerk. Bangha Imre – Mészáros Tamás. Budapest, 2009.

Le théâtre et le sacré – autour de l'œuvre de Valère Novarina. Szerk. Sepsi Enikő. Budapest, 2009.

Gotisch-althocheutsch-altniederdeutsches Lesebuch. Szerk. Sára Balázs. Budapest, Eötvös József Collegium 2009.

Az ismert és az elismert. Az Eötvös Collegium magyar műhely 2008. évi konferenciájának előadásai. Szerk. Lengyel Imre Zsolt. Budapest, 2009.

Pietas non sola Romana. Studia memoriae Stephani Borzsák dedicata. Szerk. Czeglédy Anita – Horváth László – Krähling Edit – Laczkó Krisztina – Ligeti Dávid – Mayer Gyula. Budapest, 2010.

ELTE Eötvös József Collegium tájékoztató füzet. Szerk. Zalán-Lipák Sára. Felelős kiadó: Horváth László. Budapest, 2010.

Századok. Tanulmányok a 200 éve született Horváth Mihály emlékére. Szerk. Bojtos Anita – Novotnik Ádám. Budapest, 2010. (Acta Historica Collegii de Iosepho Eötvös Nominati, series I. nr. 1.)

(III) Oktatás

A pályázatban foglaltaknak megfelelően támogattuk azt az oktatói munkát, amely a fent leírt szakmai eredmények alapját jelentik. Az EC-ben 2008-ban tizenkét szakmai műhely működött, illetve működik. A támogatás erre a célra felhasználható részét a műhelyvezetők és az egyes kurzusok óraadó tanárainak, a magas színvonalú nyelvi képzést biztosító nyelvtanárok (spanyol, olasz, orosz), valamint a Beloit College – Eötvös Collegium csereprogram keretében oktató kollégák szerény díjazására fordítottuk.

(IV) Hallgató- és kutatócsere

A pályázatban elnyert támogatással teljes összhangban – eredeti célkitűzéseinket túlszárnyalva – részint a Collegium szakmai tevékenységét előmozdító nemzetközi konferenciákon és műhelytanácskozásokon vettek részt oktató kollégáink, részint a hallgatói mobilitást segítettük. Kiemelt jelentőségű eredmény, hogy a kiválósági hálózat fejlesztése keretében hivatalos együttműködési szerződéseket hoztunk létre. A Scuola Normale di Pisa (valamint a Sant Anna Collegio) és a Collegio Superiore di Bologna intézményekkel. Ezeknek köszönhetően részint előadókát és lektort delegáltak a Collegiumba az olaszországi testvérintézmények, részint egy hallgatónk részképzésen vehetett részt Pisában. A University College London és az Institute of Classical Studies London intézményekkel hagyományosan szoros szakmai együttműködésünk keretében kidolgoztuk a szerződéses keretegyezmény alapjait.

Az alábbiakban csupán az olasz és francia testvérintézményekkel folytatott együttműködés elemeiről számolunk be részletesebben az alprogram felelősének, Sepsi Enikő programszervező, illetve pisai cserediákunk, Ludmann Ágnes összegzésében.

Sepsi Enikő beszámolója

Az Eötvös Collegium kiemelt törekvései közé tartozik, hogy egyetemi szak-kollégiumi státuszával párhuzamosan kiválósági központként is kivegye részét

az egyetem tehetséggondozási és utánpótlás-nevelő feladataiból. Ezt kiegészítendő a párizsi École Normale Supérieure javaslatára és a 2007 júniusában a Collegiumban aláírt és testületei által jóváhagyott, majd az egyetemi tehetséggondozási program keretében a szenátus által is elfogadott fejlesztési terv értelmében a két intézmény a pisai Scuola Normale Superioréval közösen kiválósági hálózatot (réseau d'excellence) hozott létre tudományos programjainak és oktatási modelljének hatékonyabb működtetése és európai képviselete érdekében. A párizsi École Normale Supérieure: Franciaország legrégebbi tehetséggondozó, elitképző intézete, amely képzési kapcsolatokat alakított ki számos egyetemmel, illetve kutatási kapcsolatokat ápol a CNRS intézeteivel. A pisai Scuola Normale Superiorét (és a természettudományos Sant Anna-t) a párizsi ENS mintájára alapította Napóleon. Az olasz elitképzés és tehetséggondozás fellegrája.

A 2009/2010. tanévben a Collegium hívott vendégoktatót a SNS-ből, és a diákcsereprogram is elindult. A hálózaton belül az egyes kiválósági központok (centre d'excellence) egymás között újabb oktatási-tudományos együttműködések alakítottak ki (illetve fejlesztették a már meglévőket).

A '90-es években újra egyre szorosabbá vált együttműködés további fejlesztését mind az Oktatási és Kulturális Minisztérium, mind a Francia Nagykövetség támogatja. A hálózat kialakítását és működését segíti a részben a Magyar-Francia Ifjúsági Alapítvány által finanszírozott francia lektori hely, a bölcsészterületen évek óta meglévő hallgató- és oktatócsere, közös kutatási projektek, Erasmus-együttműködések. A meglévő humán- és természettudományos együttműködési projekteket a Collegium az informatikai és a társadalomtudományok területén egyaránt bővíti.

Az Eötvös Collegium-ENS-SNS kiválósági hálózat távlati célja a közvetlen promóción túl (1) a magyarországi kutatási-oktatási bázis megismertetése a francia és olasz féllel és viszont, valamint további együttműködési lehetőségek kidolgozása a Collegium irányításával és folyamatos koordinációjával, szoros együttműködésben az ELTE Bölcsészettudományi, Természettudományi, Informatikai és Társadalomtudományi Karaival; (2) az Európában kétszáz éve fennálló ENS-szerű tehetséggondozási modell magyar formájának erősítése, presztízsének növelése, bekapcsolva azt a világ ENS-hálózatának egészébe (amely már most Európán kívül Tunisztól Sanghajig ível); a Magyarországon tanuló vagy oktató „normalisták” számának növelése; (3) hallgatók és kutatók részvételi létszámának növelése az európai hálózat által benyújtott európai uniós programokban.

A Magyarországon világszínvonalon művelt tudományterületek ismertté tétele hozzájárul a magyar tudomány külhoni reprezentációjához. A Franciaországban

és Olaszországban kiválóan oktatót és kutatót területek pedig beépülhetnek honi oktatási struktúránkba, így töltheti be a Collegium az új évezred elején régi-új feladatát, a minőségi tanár- és tudósképzést.

Kiemelt feladatnak tekintettük programjaink kommunikálását, nem pusztán a Franciaországban kétszáz éve sikeresen működő tehetséggondozási modell egyedi magyarországi megvalósulását emelve ki, de hasznosítva a francia kommunikációs hálózatok eredményesen működő példáit is.

Vendégünk volt Déborah Lévy-Bertherat, aki *Írni és újraírni a gyermekkort: Tolsztoj, Nabokov, Sarraute* címmel előadás-sorozatot tartott az Eötvös Collegiumban. Az első előadás az orosz születésű, anyanyelvén és angolul egyaránt alkotó Vladimir Nabokov kétnyelvűségével foglalkozott, a *Pnyin professzor* című regény alapján. A másik két előadás a gyermekkor megírásának különböző változatait vizsgálta. Elsőként Lev Tolsztoj önéletrajzi regényének első részével, a *Gyermekkorral* foglalkozott, amellyel Tolsztoj nem csupán műfajt teremtett, hanem a tudat leírásának egy új formáját is lehetővé tette. Ezt követően az előadás két 20. századi gyermekkor-elbeszélést tárgyalt: Nabokov *Speak Memory* (*Szólj, emlékezet*) és Nathalie Sarraute *Enfance* (*Gyerekkor*) című regényeit. E két, orosz múltba ágyazott elbeszélés egyaránt tolsztoji gyökerekre vezethető vissza, de narrációjuk az emlékezet és a tudat leírásának új útjait fedezi fel.

Minikonferenciát tartottunk *Színház és szakralitás* (*Le théâtre et le sacré*) címmel Valère Novarina: *A cselekvő szó színháza* című esszékötetének magyar nyelvű megjelenése és *Képzletbeli operett* című darabjának debreceni bemutatója alkalmából. A konferenciakötet a Ráció Kiadónál jelent meg 2009 decemberében franciául Valère Novarina, Olivier Dubouclez, Marco Baschera, Constantin Bobas, Nathalie Koble, Gemza Péter, Lukovszki Judit, Marion Chénétier-Alev, Darida Veronika és Sepsi Enikő tanulmányaival. A félévzáró rendezvény keretében mutattuk be a kötetet, amelyet Marco Baschera előadása vezetett be (az NKA-s pályázatunk Kiválósági Hálózat alprogramja keretében rendeztük a teljes eseménysorozatot).

Ludmann Ágnes collegista beszámolója

Idén novemberben az Eötvös Collegium támogatásával egy hónapot tölthettem a pisai Scuola Normale Superiore egyetemen, képviselve így a Collegiumot. Az ott töltött idő alatt különféle kurzusokat látogattam. Megérkezésem után az egyetem egyik, az Arno folyó partján található kollégiumában foglaltam el szálláshelyem, amely az egyetemtől 10 percnyi kényelmes sétára volt. Beiratkoztam az egyetemi könyvtárba, majd az egyetemre siettem, mert aznap

volt az első órák is. Szerencsére nem maradtam le a tananyagban, mivel a választott kurzus, *Letteratura moderna e contemporanea* (Modern és kortárs irodalom) Salvatore Silvano Nigro tanár úr vezetésével aznap vette kezdetét. A kurzus témája a zsidó hagyomány jelenléte a modern és kortárs olasz irodalomban volt, a vizsgálódás kiindulási pontja pedig Alessandro Manzoni *A jegyések* című regénye. A regényben felállított sztereotípiák alapján folytattuk a vizsgálódást pl. Primo Levi *Se questo é un uomo* regényében, összevetve ezt Dante *Isteni színjátékával* is. *A jegyések* című regény filmes adaptációival is megismerkedtünk, egy 1912-es némafilmmel, valamint egy 1943-ban készült, dokumentumfilmszerű alkotással. Két órát meghívott előadó, Eudita Rosowsky tartott, aki a párizsi egyetem professzora, és a 19. századi olasz irodalomról beszélt. A modern irodalmi kurzuson kívül még három másik órát is látogattam. Lina Bolzoni tanárnő a reneszánsz olasz irodalomról vezetett kurzust, *Letteratura italiana* (Olasz irodalom) címmel. Az órák alkalmával a művészirok tevékenységével foglalkoztunk: Michelangelo szonettjeiből olvastunk, és ezeket elemeztük, valamint Leonardo írásából kaptunk ízelítőt. Az olasz filológia órák (*Filologia italiana*), amelyet Claudio Ciociola tartott, egy anonim római szerző krónikáját olvastuk (Anonimo romano *Cronaca*), és elemeztük nyelvészeti szempontból. A kurzus szemináriumi részében kéziratokat olvastunk, és stilisztikai, valamint esztétikai sajátosságait szem előtt tartva vizsgáltuk ezeket. Megtanultuk a kéziratok átírásának mikéntjét, és az átírt szövegeket összehasonlítottuk az eredeti művekkel, ismét csak nyelvészeti (morfológiai és fonológiai) elemzés keretében. Mindennap volt egy vagy több órák, a szabadidőmet pedig a könyvtárban vagy az új barátokkal töltöttem. A Scuola Normale Superiore könyvtári állománya hatalmas, hatemeletes épület könyvei és folyóiratai állnak a bölcsészek rendelkezésére. A könyvtár tanulásra ösztönző hangulata és gazdagsága is hozzájárult ahhoz, hogy témát találjak az 5. évben megírandó szakdolgozatomhoz, amely céljaim között szerepelt. Mivel ez sikerült, sokat és céltudatosan kutattam, így decemberben rengeteg forrásanyaggal térhettem haza, a megszerzett tudáson kívül. Az egyetemen sok új barátra is szert tettem, akikkel igyekszem tartani a kapcsolatot. A Scuola Normale Superiore Olaszországon belül is egyedülálló helyzetben lévő egyetem: rengeteg külföldi diáknak biztosít tanulási lehetőséget, a világ minden tájáról. Így már az ott-tartózkodásom első napjaiban összekovácsolódott egy nemzetközi baráti társaság, amelynek tagjaival nemcsak a menzán, hanem egyetemen kívül is sokat találkoztam.

(V) Eszközbeszerzések

Eszközbeszerzésünk kiemelt területe az informatikai eszközök vásárlása és telepítése volt, amely megteremtette azt a szükséges kiindulási alapot, amely lehetővé teszi a korszerű honlap és egyéb kommunikációs csatornák 2010-ben előirányozott kialakítását.

ELTE Eötvös Collegium és a Kárpát-medencei szakkollégiumi hálózat

Az ELTE Eötvös József Collegium fontos feladatának tekinti, hogy a Kárpát-medencében olyan szakkollégiumi hálózatot építsen ki, amely a magyar-ajkú, illetve magyar származású diákokat fogadó határon túli intézményekkel keretegyezményekbe foglalt alapelvek szerint szolgálja a tehetség gondozást. A történelmi előzmények alapján 2010-től évről évre bővítjük a Kárpát-medencei hálózatot. Érvényben lévő, aláírt keretegyezmények:

- 1) Szegedi Egyetem, Eötvös Loránd Szakkollégium (Szeged, 2010. november 8. Aláíró fél: Kincses János)
- 2) Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Farkas Gyula Szakkollégium (Kolozsvár, 2010. november 9. Aláíró fél: Soós Anna)
- 3) Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Kiss Elemér Szakkollégium (Marosvásárhely, 2010. november 11. Aláíró fél: Bege Antal)
- 4) Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Bölöni Farkas Szakkollégium (Csíkszereda, 2010. november 12. Aláíró fél: Tánzos Levente József)

A kialakított és egyezményekbe rögzített együttműködési megállapodások szellemében a szakkollégiumokkal és tehetséggondozó intézményekkel több közös szakmai programot is sikeresen lebonyolítottunk:

Eötvözet konferencia – humán tagozat (Szeged, 2011. március 25.) Az ELTE Eötvös Collegium és a szegedi Eötvös Loránd Szakkollégium közös konferenciája.

Eötvözet konferencia – természettudományi tagozat (Szeged, 2011. április 16.)
Az ELTE Eötvös Collegium és a szegedi Eötvös Loránd Szakkollégium közös konferenciája

XII. Eötvös Konferencia (2011), amelyet a csíkszeredai Bölöni Farkas Sándor Szakkollégiummal közösen szerveztünk. Az Eötvös Konferencián rendszeresen előadnak a kolozsvári Farkas Gyula Szakkollégium hallgatói is.

ELTE „Egységben a tudomány” nyári egyetem Humántudományi szekció – Eötvös Collegium (Budapest, 2011. július 10–18.). A keretegyezmények és a szoros szakmai kapcsolatoknak köszönhetően 23 résztvevőt fogadhattunk az egyhetes komplex szakmai programra, amely az összegyűtemi nyári egyetem szerves része.

A határokon túlról érkező egyetemisták, akik 2011-ben tiszteletbeli tagságot nyertek az Eötvös Collegiumban:

Dégi Zsuzanna kísérőtanár, előadó

Balázs Andrea Bernadette
Bartos Ágnes
Bodor Annamária
Deák Zsuzsa
Gál Tímea
Jankó Ingrid Blanka
Kis Orsolya
Kóródi Beáta Orsolya
Kovács Blanka
Kovács Judit Tünde
Kömös Eszter Henriette

Kulcsár Adina Ilona
Nagy Csilla Zsuzsanna
Mátyás Zoltán
Pápay Boróka Tímea
Péter Katalin
Sikó Beáta
Simon Krisztina
Takács Róbert
Varga Zsuzsanna
Vitos Alíz Zsuzsanna
Xantus Endre

A folyamatosan bővített szakkollégiumi hálózat kiteljesedését követően az eseti rendezvények (konferenciák és eszmecserek, nyári egyetemek) mellett – pályázati forrásokból – rendszeresíteni szeretnénk a Kárpát-medencei magyar tehetség-gondozó szakmai napokat, amelyeket a hálózatban részt vevő intézmények székhelyein váltakozva rendeznénk meg.

Együttműködési Megállapodás az Eötvös József Collegium és az Eötvös Loránd Kollégium között

I.

A budapesti Eötvös József Collegium és a szegedi Eötvös Loránd Kollégium (a továbbiakban Kollégiumok) megállapodnak abban, hogy kialakítják és fejlesztik az oktatási és kutatási együttműködést a következő területeken:

- a Kollégiumok tagjainak kölcsönös látogatásai,
- információ és tudományos publikációk cseréje,
- közös részvétel kutatási és fejlesztési munkákban és konferenciákon.

II.

Az együttműködés egyes akcióit a Kollégiumok közötti előzetes egyeztető konzultáció előzi meg, amely meghatározza az akciók megvalósításának feltételeit és pontos lebonyolítását.

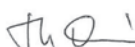
III.

Az Együttműködési Megállapodás a Kollégiumok képviselőinek aláírásával lép életbe, és az aláírás időpontjától kezdődően visszavonásig érvényes. A Megállapodás megszüntetését bármelyik fél kezdeményezheti.

IV.

Ez az Együttműködési Megállapodás két eredeti, magyar nyelvű példányban készült.

Szeged, 2010. november 8.

Dr. Horváth László
Eötvös József Collegium

Dr. Kincses János
Eötvös Loránd Kollégium

**Együttműködési Megállapodás
az Eötvös József Collegium és a Farkas Gyula Szakkollégium
között**

I.

A budapesti Eötvös József Collegium és a kolozsvári Farkas Gyula Szakkollégium (a továbbiakban Kollégiumok) megállapodnak abban, hogy a matematika és az informatika területén kialakítják és fejlesztik az oktatási és kutatási együttműködést a következő területeken:

- a Kollégiumok tagjainak látogatásai,
- információ és tudományos publikációk cseréje,
- közös részvétel kutatási és fejlesztési munkákban és konferenciákon.

II.

Az együttműködés egyes akcióit a Kollégiumok közötti előzetes egyeztető konzultáció előzi meg, amely meghatározza az akciók megvalósításának feltételeit és pontos lebonyolítását.

III.

Az Együttműködési Megállapodás a Kollégiumok képviselőinek aláírásával lép életbe, és az aláírás időpontjától kezdődően visszavonásig érvényes. A Megállapodás megszüntetését bármelyik fél kezdeményezheti.

IV.

Ez az Együttműködési Megállapodás két eredeti, magyar nyelvű példányban készült.

Kolozsvár, 2010. november 9.

Dr. Horváth László
Eötvös József Collegium

Dr. Soós Anna
Farkas Gyula Szakkollégium

Együttműködési Megállapodás az Eötvös József Collegium és a Kiss Elemér Szakkollégium között

I.

A budapesti Eötvös József Collegium és a marosvásárhelyi Kiss Elemér Szakkollégium (a továbbiakban Kollégiumok) megállapodnak abban, hogy a matematika és az informatika területén kialakítják és fejlesztik az oktatási és kutatási együttműködést a következő területeken:

- a Kollégiumok tagjainak látogatásai,
- információ és tudományos publikációk cseréje,
- közös részvétel kutatási és fejlesztési munkákban és konferenciákon.

II.

Az együttműködés egyes akcióit a Kollégiumok közötti előzetes egyeztető konzultáció előzi meg, amely meghatározza az akciók megvalósításának feltételeit és pontos lebonyolítását.

III.

Az Együttműködési Megállapodás a Kollégiumok képviselőinek aláírásával lép életbe, és az aláírás időpontjától kezdődően visszavonásig érvényes. A Megállapodás megszüntetését bármelyik fél kezdeményezheti.

IV.

Ez az Együttműködési Megállapodás két eredeti, magyar nyelvű példányban készült.

Marosvásárhely, 2010. november 11.

Dr. Horváth László
Eötvös József Collegium

Dr. Kiss Elemér
Kiss Elemér Szakkollégium

**Együttműködési megállapodás
az Eötvös József Collegium és a Bölöni Farkas Sándor
Szakkollégium
között**

I.

A budapesti Eötvös József Collegium és a csíkszeredai Bölöni Farkas Sándor Szakkollégium (a továbbiakban Kollégiumok) megállapodnak abban, hogy a gazdasági és humántudományok területén kialakítják és fejlesztik az oktatási és kutatási együttműködést a következő területeken:

- a Kollégiumok tagjainak látogatásai,
- információ és tudományos publikációk cseréje,
- közös részvétel kutatási és fejlesztési munkákban és konferenciákon.

II.

Az együttműködés egyes akcióit a Kollégiumok közötti előzetes egyeztető konzultáció előzi meg, amely meghatározza az akciók megvalósításának feltételeit és pontos lebonyolítását.

III.

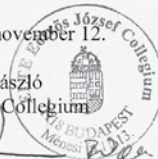
Az Együttműködési Megállapodás a Kollégiumok képviselőinek aláírásával lép életbe, és az aláírás időpontjától kezdődően visszavonásig érvényes. A Megállapodás megszüntetését bármelyik fél kezdeményezheti.

IV.

Ez az Együttműködési Megállapodás két eredeti, magyar nyelvű példányban készült.

Csíkszereda, 2010. november 12.

Dr. Horváth László
Eötvös József Collegium

Lánczos Levente - József
Bölöni Farkas Sándor
Szakkollégium

Collegistaeredmények

Collegistaeredmények

Köztársasági ösztöndíj 2010–11

Angol–Amerikai műhely: Gyuris Kata

Biológia-kémia műhely: Nagy Péter, Sarka János, Batki Júlia

Bollók János Klasszika-filológia műhely: Delbó Katalin, Mihálykó Ágnes

Filozófia műhely: Farkas Tamás, Szilvay Máté, Tóth Olivér István

Germanisztika műhely: Németh Odette, Rácz Katalin, Sedlák Nikolett

Informatikai műhely: Balassi Márton, Laki Balázs, Cséri Tamás, Englert Péter,
Gévay Gábor

Magyar műhely: Bátori Anna, Markó Anita, Petykó Márton, Tóth-Czifra Júlia

Társadalomtudományi műhely: Laube Csilla, Somfalvi Alíz

Történezműhely: Arató György, Bojtos Anita, Kádár Zsófia, László Gábor,
Mihálykó Ágnes, Nagy János, Novotnik Ádám, Pál Zoltán,
Póka Ágnes, Szász Lajos

*

OTDK-eredmények

Biológia-kémia műhely			
I. helyezés	Orbán Ildikó	Növényökológia	Holocén erdőhatár-változás a Retyezát-hegységben
II. helyezés	Szabó Judit Eszter	Biokémia II.	A kooperativitás hiánya mint funkcionális adaptáció dUTPáz-ban
III. helyezés	Nemes Ákos	Kémiai és Vegyipari szekció fizikai kémia tagozat	Nafiontartalom hatásának vizsgálata protoncsere membrános tüzelőanyag-cellák mikrostruktúrájára
Bollók János Klasszika-filológia műhely			
I. helyezés + a PSAT különdíja	Mihálykó Ágnes	Ókortudomány, klasszika-filológia	P.Laur.inv.633.: egy ismeretlen keresztény levél

Filozófia műhely			
I. helyezés	Hangai Attila	Filozófia I.	A phantasia Arisztotelésznél a Parva Naturalia alapján – intencionális állapotok és fiziológiai folyamatok
II. helyezés	Fazakas István	Filozófia I.	Semmi és Gondolkodás. Heidegger Timaiosz hivatkozásainak analízise
II. helyezés	Szívós Eszter	Filozófia II.	A locke-i azonosságkonceptió értelmezésének problémái
V. helyezés	Takó Ferenc	Filozófia I.	A kelet-ázsiai bölcelet központi fogalmainak fordításmódszertani problémái
Pro Scientia különdíj	Hangai Attila	Filozófia I.	A phantasia Arisztotelésznél a Parva Naturalia alapján – intencionális állapotok és fiziológiai folyamatok
Germanisztika műhely			
I. helyezés	Deme Anna		Landeskundevermittlung mittels interaktiver Tafel. Neue Perspektiven im schulischen DaF-Unterricht
II. helyezés	Iványi Rudolf		Grammatikunterricht und Sprachkompetenz. Eine Untersuchung der Sprachkenntnisse von Germanistik-Studierenden im ersten Studienjahr
II. helyezés	Sziva Éva		Wortschatzarbeit im DaF-Unterricht. Eine Untersuchung von DaF-Lehrwerken mit besonderer Rücksicht auf Änderungen bei der Wortschatzvermittlung
Informatikai műhely			
III. helyezés	Horpácsi Dániel & Leskó Dániel	Szoftvertervezés és -elemzés	Véletlenszerű programok nyelvtan alapú generálása QuickCheck használatával
Magyar műhely			
II. helyezés	Bátori Anna	Klasszikus magyar irodalom	Conspectus Conspecti Paulli Wallaszky a me delineati
II. helyezés	Bucsics Katalin Beáta	Kortárs magyar irodalom II.	Egy hagyomány forgástengelyében. A <i>Bevezetés a szépirodalomba</i> újraolvasása

II. helyezés	Petykó Márton	Alkalmazott nyelvészet	A blog mint beszédhelyzet értékelése a szerzők és a hozzászólók részéről a helyesírási normakövetés alapján
II. helyezés	Petykó Márton	Pszicholingvisztika, kognitív nyelvészet, beszédkutatás	A beszélő személy gépi azonosítása neurális hálózatok segítségével
V. helyezés	Markó Anita	Nyelvtudomány, Stiliztika és retorika	„Önmagunk-nak-ról? Naplótávoztatok a klasszicizmustól napjainkig
A SZAK Kiadó „A legjobb helyszíni teljesítményért” különdíja	Petykó Márton	Alkalmazott nyelvészet	A blog mint beszédhelyzet értékelése a szerzők és a hozzászólók részéről a helyesírási normakövetés alapján
Az MTA Nyelvtudományi Intézetének különdíját nyerte	Evellei Kata	Pszicholingvisztika, kognitív nyelvészet, beszédkutatás	A téves szótalálások kiváltó okai
Mendöl Tibor Földrajz-földtudomány-környezettudomány műhely			
II. helyezés	Udvardi Beatrix	Földtudományok, ásványtan, geokémia és környezeti alkalmazásai	Agyagásványok minőségi és mennyiségi meghatározásának Fourier-transzformációs infravörös spektroszkópiái (FTIR) megközelítése
VI. helyezés	Somogyvári Márk	Földtudományok, Geofizika	Szénhidrogén-kutató fúrásokban végzett geofizikai mérések inverziója apriori információk segítségével
VI. helyezés	Gyimesi Zoltán	Földtudományok, történeti földrajz, tudománytörténet	A tudományos tudás történeti földrajza
Orientalisztika műhely			
III. helyezés	Csendom Andrea	Orientalisztika II.	Japán és az impresszionisták. <i>Az ukiyo-hatás: A japánizmus a 19. század második felében, és Vincent Van Gogh arles-i „Japánja”.</i>
Történelem műhely			
I. helyezés	Arató György	Kora újkor magyar történelem I.	Rendhagyó karrier a dunántúli végekről
I. helyezés	Boa Krisztina	XIX. századi magyar történelem I.	Az 1863–64. évi aszály és inség Békés megyében
I. helyezés	Ternovác Bálint	Középkori magyar történelem	A szerémi latin püspökség története 1343-ig

II. helyezés	Kovácsik Antal	XIX. századi magyar történelem II.	Sajtó és katolicizmus egy dualizmus kori nagyközseggben
II. helyezés	László Gábor	Két világháború közötti magyar történelem I.	Lehetőségek kényszerében – Integrációs törekvések a baptista felekezetben a második világháború idején
II. helyezés	Novotnik Ádám	Régészet	Kincs, ami nincs – Egy különleges temetkezési szokás: jelképes sírok az avar korban
II. helyezés	Nagy János	Kora újkori magyar történelem II.	Rendi politikai kultúra a 18. századi országgyűlési pasquillusok tükrében
II. helyezés	Póka Ágnes	Kora újkori magyar történelem I.	Wernher György (1490 k. – 1556) és gazdaság-szervező tevékenysége
IV. helyezés	Bojtos Anita	Kora újkori magyar történelem I.	Esterházy Pál nádor levelezése feleségével 1684-ben
V. helyezés	Szász Lajos	Újkori magyar történelem	Töréspontok a magyar társadalomban a Horthy-rendszer első éveiben – Az 1921-es debreceni templomgyalázás története
A Magyar Történelmi Társulat különdíja	Arató György	Kora újkori magyar történelem I.	Rendhagyó karrier a dunántúli végekről
A Pro Sciencia Aranyérmesek Társaságának különdíja	Novotnik Ádám	Régészet	Kincs, ami nincs – Egy különleges temetkezési szokás: jelképes sírok az avar korban

***A 2010/2011. tanulmányi év tavaszi félévében igazgatói dicséretben
résztesített collegisták névsora***

Arató György
Bakonyi Eszter
Balogh Viktor
Batki Júia
Boa Krisztina
Bojtos Anita
Cséri Tamás
Csuta Virág
Diczenny Orsolya
Eichart Iván
Englert Péter
Erdei Anna Laura
Evellei Kata
Fazakas István
Gévay Gábor Etele

Gyuris Kata
Hangai Attila
Huszár Kristóf
Kádár Zsófia
Kapitány Adrienn
Kovács Györgyi
Kovács Péter
Kovácsik Antal
László Gábor
Locsmánda Dániel
Machó Zsófia
Márkos Éva
Mihálykó Ágnes
Nagy János
Novotnik Ádám

Orbán Ildikó
Orgován Kinga
Petykó Márton
Rádli Martina
Somfalvi Alíz
Szász Lajos
Szezvári Zoltán
Szívós Eszter
Takács Dániel Viktor
Takó Ferenc
Ternovác Bálint
Tóth László Márton
Udvardi Beatrix
Velicsányi Péter
Zsótér Soma

**„Filosz” és „Dögész” –
két tanulmány**

Anglia és Bethlen Gábor kapcsolata angol diplomáciai jelentések tükrében (1624–1625)¹

Zarnóczy Áron

Dolgozatomban a korai Stuart uralkodók és Bethlen Gábor közötti diplomáciai kapcsolatot kívánom vizsgálni, különös tekintettel az 1624–25-ös évekre. Mindehhez elsősorban angol diplomáciai iratokat, uralkodók, követek és más államférfiak levelezését használtam fel, hogy bemutassam azt a folyamatot, amely végül Bethlen Gábor Hágai Szövetségbe való felvételét eredményezte. Az általam választott évkör ennek a folyamatnak a legaktívabb szakaszát jelenti, de természetesen kitérek az előzményekre és az utóéletre is. Fontosnak tartom megjegyezni, hogy az angol–erdélyi kapcsolatok nem választhatók el Hollandia, Dánia és Pfalzi Frigyes, valamint a többi nyugati állam és az Oszmán Birodalom külpolitikai tevékenységétől, de Bethlen közismerten szerteágazó diplomáciájának is csak egy szeletét képezik.

A hangsúlyt elsősorban a diplomáciai kapcsolatok angol oldalának bemutatására fektetem. Mindezt indokolja az is, hogy a fejedelem külpolitikai törekvéseit a magyar történészek már részletesen feltárták.

A felhasznált források és szakirodalom bemutatása után a kora újkori diplomácia főbb jellemzőit ismertetem. Részletesebben vizsgálom a 17. század eleji angol külpolitika témám szempontjából fontos elemeit. Dolgozatom utolsó részét a diplomáciai levelezés ismertetése adja.

1. Források és szakirodalom

A magyar nyelvű történetírás Bethlen Gábor és Anglia kapcsolatainak elemzéséhez elsősorban Sir Thomas Roe konstantinápolyi angol nagykövet terjedelmes

¹ Jelen írás eredetileg 2009-ben, a XXIX. OTDK-ra készült, ahol első helyezést értem el az újkori magyar történelem szekcióban. Segítségéért hálás köszönettel tartozom témavezetőmnek, R. Várkonyi Ágnes professzorasszonynak.

levelezésének nyomtatásban megjelent részét használta.² Roe iratai mellett helyet kaptak benne a diplomatához írt levelek is, amelyek főleg angol államférfiaktól, követektől származnak, de Bethlen üzenetei is megtalálhatók benne. A kötet ezáltal remekül használható mind az angol–erdélyi viszony, mind a londoni külpolitika megismerésére még akkor is, ha tudjuk, hogy Roe konstantinápolyi szolgálatának iratait sem sikerült teljes egészében kiadni a gyűjteményben.

A *Negotiationst* már Szalay László³ és Horváth Mihály⁴ is ismerte, habár ők még csak az utalás szintjén említik, később Gindely Antal már részletesebben felhasználta munkájában.⁵ A levelek alapos elemzésével először Angyal Dávid⁶ foglalkozott, akinek tanulmányai ma is alapvetőek Bethlen angol diplomáciáját illetően. Leginkább azért, mert Angyal az angol állami levéltárban végzett kutatásait is beépítette munkáiba. A levelezésgyűjteményt a későbbiekben Szekfű Gyula, Demény Lajos, Makkai László, Péter Katalin és Csetri Elek⁷ is felhasználták, amikor Bethlen nyugati diplomáciájáról írtak.

Az utóbbi években megjelent tanulmányok is elsősorban a *Negotiationsre* építettek, igaz, esetenként angliai levéltári kutatások során felbukkant kiadatlan iratokra is történtek hivatkozások. Piri Zoltán áttekintést nyújtott Bethlen nyugati diplomáciájáról, a hangsúlyt a hollandokkal való kapcsolataira helyezte.⁸ Kurucz György elsősorban Roe Lengyelországgal kapcsolatos tevékenységét vizsgálta, tekintettel Bethlen politikájára is,⁹ míg Kellner Anikó

² Samuel Richardson ed. *The Negotiations of Sir Thomas Roe, in His Embassy to the Ottoman Porte, from the Year 1621 to 1628*. London, 1740.

³ Szalay László: *Magyarország története*. 4. köt. Lipcse, 1854, 545.

⁴ Horváth Mihály: *Magyarország történelme*. 5. köt. Pest, 1872, 303.

⁵ Gindely Antal – Acsády Ignác: *Bethlen Gábor és udvara, 1580–1629*. Budapest, 1890.

⁶ Angyal Dávid: Erdély politikai érintkezése Angliával. *Századok* 34 (1900) 398–420; Uő: Magyarország története II. Mátyástól III. Ferdinánd haláláig. In: *A magyar nemzet története*. Szerk.: Szilágyi Sándor. 11. köt. Budapest, 1998 (reprint).

⁷ Szekfű Gyula: *Bethlen Gábor. Történelmi tanulmány*. A bevezető tanulmányt és a Bethlen-irodalom kiegészítő fejezetét Pamlényi Ervin írta. Budapest, 1983 (reprint); Demény Lajos: *Bethlen Gábor és kora*. Bukarest, 1982; Makkai László: Az ellenreformáció és a harmincéves háború. Az erdélyi fejedelmek Habsburg-ellenes küzdelmei (1608–1648). In: *Magyarország története 1526–1686*. 1. köt. Főszerk.: Pach Zsigmond Pál, szerk.: R. Várkonyi Ágnes. Budapest, 1985. 777–929; Péter Katalin: A Fejedelemség virágkora (1606–1660). In: *Erdély története*. 2. köt. 1606-tól 1830-ig. Szerk.: Makkai László – Szász Zoltán. Budapest, 1986. 617–783; Csetri Elek: *Bethlen Gábor életútja*. Bukarest, 1992.

⁸ Piri Zoltán: Bethlen Gábor fejedelem útja a hágai szövetségbe. *Történelmi Szemle* 41 (1999) 1–2. sz., 157–176.

⁹ Kurucz György: Sir Thomas Roe és az erdélyi-lengyel viszony Bethlen Gábor fejedelemsége idején. In: *Magyarhontól az Újvilágig. Emlékkönyv Urbán Aladár ötvenéves tanári jubileumára*. Szerk.: Erdődy Gábor – Hermann Róbert. Budapest, 2002, 55–63.

a kora újkori diplomaták gyakorlati tevékenységének bemutatására Bethlen és Roe viszonyát választotta.¹⁰

Magyar forráskiadványokban kevés iratot találunk Bethlen angol kapcsolataira.¹¹ Marczali Henrik regesztái figyelemfelkeltőek, de teljességre nem törekedett a gyűjtés.¹² Szilágyi Sándor közölte a hágai szövetség három tagjának, Angliának, Hollandiának és Dániának Bethlen Gáborral kötött „frigylevelét”, azaz szövetségi szerződését.¹³ Simonyi Ernő Londoni okmánytárában fontos iratok kerültek kiadásra, főleg az oszmánok által a nyugati hatalmakhoz küldött levelek,¹⁴ de ezek természetesen kapcsolatban vannak Bethlen diplomáciai tevékenységével is. A fejedelem külpolitikájához kapcsolódó további forrásokat találunk a Történelmi Tár egyes számaiban, valamint önálló kötetekben.¹⁵ A magyar történészek különös figyelmet szenteltek V. Frigyes londoni követének, Johann Joachim von Rusdorf magyar kapcsolatainak is.¹⁶

Az angol nyelvű szakirodalom is Roe levelezésére támaszkodva igyekezett Bethlen tevékenységét bemutatni. Habár a levelek kiadója, Samuel Richardson

¹⁰ Kellner Anikó: A tökéletes követ – elmélet és gyakorlat a kora újkori politikai kultúra tükrében. *Korall* (2006) 23. sz., 86–115.

¹¹ Bethlen leveleinek teljes körű összegyűjtésére és kiadására eddig nem került sor, ezen a mai napig dolgoznak a kutatók.

¹² Marczali Henrik: *Regesták a külföldi levéltárakból*. Budapest, 1882. Az Angliában gyűjtött regeszták: 133–161.

¹³ Szilágyi Sándor: Adalékok Bethlen Gábor szövetkezéseinek történetéhez. Budapest, 1873, 78–93.

¹⁴ *Magyar történelmi okmánytár londoni könyv- és levéltárakból*. Közli: Simonyi Ernő. 2. köt. 1517–1629. Budapest, 1875. (Magyar történelmi emlékek. Első osztály: Okmánytárak. 16. köt.) Angyal Dávid sem közölt további iratokat Simonyi munkájához adott kiegészítésében: Angyal Dávid: Pótlékok a londoni okmánytárhoz. *Történelmi Tár* 1901, 412–421.

¹⁵ Fraknói Vilmos: Bethlen Gábor és IV. Keresztély dán király (1625–1628). *Történelmi Tár* 1881, 98–113; Bopp Ágost – Szabó Gyula – Szilágyi Sándor: Erdély és a harmincz éves háború. 1–2. *Történelmi Tár* 1891, 177–191; 406–430; Szilágyi Sándor: Oklevelek Bethlen Gábor és Gusztáv Adolf összeköttetéseinek történetéhez. *Történelmi Tár* 1882, 235–278; Gindely Antal: Okmánytár Bethlen Gábor fejedelem uralkodása történetéhez. Budapest, 1890; *Oklevéltár Bethlen Gábor diplomáciai összeköttetései történetéhez a velencei állami levéltárban*. Mircse János által eszközölt másolatokból szerkesztette: Óváry Lipót. Budapest, 1886. A velencei levelek között angol vonatkozásúakat is találunk. A forrásgyűjtéseken több tanulmány is alapul, például: Szilágyi Sándor: *Bethlen Gábor és a svéd diplomácia*. Budapest, 1882; Óváry Lipót: *Bethlen Gábor diplomáciai összeköttetéseiről*. Budapest, 1888 (Értekezések a történeti tudományok köréből 13.).

¹⁶ P. Vásárhelyi Judit: Johann Joachim von Rusdorf válogatott levelei. In: *Lymbus. Művelődéstörténeti Tár*. 3. köt. Szeged, 1991, 99–172; Fazekas Sándor: Johann Joachim Rusdorf pfalzi diplomata erdélyi kapcsolatai. *Századok* 142 (2008) 999–1020.

bevezetőjében elismeréssel írt Bethlenről,¹⁷ a nyugati történészek szemében a fejedelemről meglehetősen negatív kép alakult ki. Ítéletük gyakran egybecsengett Bethlen kortársaiéval: a fejedelem megbízhatatlan, kétszínű, de legalábbis nehéz eligazodni a külpolitikájában.¹⁸

Az angol történészek közül elsőként, R. J. W. Evans ismerte fel, hogy Bethlen megítélése ilyenformán meglehetősen egyoldalú és a fejedelem „semmiképpen sem a nyugati történetírás félbarbárja”.¹⁹

A kiadott források mellett felhasználtam az angol állami levéltárban, a *The National Archives*ban található kiadatlan leveleket és jelentéseket is. Habár Kurucz György vaskos kötetben adta közre az Egyesült Királyság levéltáraiban rejtőző magyar vonatkozású anyag katalógusát,²⁰ a Bethlenre vonatkozó iratok szisztematikus feltárására mostanáig nem került sor. Teljes mértékű feldolgozásukra jelen dolgozatban én sem vállalkozhattam. Az angol diplomáciai anyag szinte egészét a *State Papers Foreign Collection* jelenti, amelynek elsősorban *Germany and Hungary* és *Turkey*²¹ állaga tartalmazza a Bethlennel kapcsolatos levelezést. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy például a hollandokkal vagy a lengyelekkel kapcsolatos iratok között ne lehetnének Erdélyre vonatkozó adatokat, ám ezeknek a gyűjteményeknek az átnézésére nem volt lehetőségem. A *State Papers Foreign: Germany and Hungary* elsősorban a bécsi angol követség iratait tartalmazza 1623-ig, de itt találhatjuk a császár és a jelentősebb fejedelmek leveleit, valamint Bethlen néhány levelét, amelyeket a Birodalomba küldött, és az angolok kezébe került. A *Turkey* anyagában főleg Roe, Bethlen, az erdélyi követek, a Portán tartózkodó nyugati és lengyel diplomaták és a konstantinápolyi pátriárka

¹⁷ „But, above all, the character of Bethlem Gabor, Prince of Transylvania, who made a most considerable figure at that time, being courted and feared alternately by the Turks, Imperialists, and the other Princes of Europe, seems to require the greatest attention.” Richardson a továbbiakban Bethlen életrajzát is ismerteti. *Negotiations...* i. m. xv.

¹⁸ Cecily Veronica Wedgwood: *The Thirty Years War*. London–New York, 1981, 94; Michael J. Brown: *Itinerant Ambassador. The Life of Sir Thomas Roe*. Lexington, 1970, 144. További példákat hoz: Kurucz György: *Sir Thomas Roe...* i. m. 56–58.

¹⁹ „...and Bethlen Gábor, by no means the semi-savage of traditional Western historiography”. R. J. W. Evans: *The Making of the Habsburg Monarchy, 1550–1700. An Interpretation*. Oxford, 1979, 268. Evans véleményét Piri Zoltán is idézi: *Bethlen Gábor fejedelem útja...* i. m. 157. Bethlen harmincéves háborúban való szereplésének objektív, de szükségzavú bemutatása: *The Thirty Years' War*. ed.: Geoffrey Parker. London–New York, 1998², 42–73.

²⁰ Kurucz György: *Guide to Documents and Manuscripts in Great Britain Relating to the Kingdom of Hungary from the Earliest Times to 1800*. London–New York, 1992. A munka az apróbb hibák ellenére kiváló segítség a kutatáshoz.

²¹ Jelzetük: The National Archives (TNA): Public Record Office (PRO) State Papers (SP) 80 és SP 97.

leveleit olvashatjuk. Mindkét csoportban természetesen megtalálhatók a londoni udvar üzenetei is: I. Jakab, I. Károly, Buckingham hercege, illetve az angol államtitkárok válaszaik vagy újabb utasításai.

II. A kora újkori európai diplomácia főbb vonásai

A diplomácia a nemzetközi érintkezés tárgyalásos formája. A külpolitikával nem tekinthető azonosnak, a diplomácia inkább az azt megvalósító egyik eszköz.

A 16. századra kialakuló európai diplomácia legfőbb jellegzetességévé az állandó követségek rendszere vált. A fontos ügyeket gyakran rendkívüli követek intézték és szokásban maradt az uralkodók közti levélváltás is, de a folyamatosan működő diplomáciai képviselő elölnyeiről kevés állam kívánt lemondani. A követek kiválasztására és tanítására egyre nagyobb hangsúlyt fektettek. Államuk képviselője mellett feladataik közé tartozott az információgyűjtés és annak biztonságos továbbítása.²²

Angliában I. Jakab király, a hollandokhoz hasonlóan, inkább a diplomácia kézi irányítását preferálta. Ezt legegyszerűbben úgy tehetette meg, hogy a fontos ügyeket a Londonban tartózkodó külföldi követekkel tárgyalta meg és ezt egészítette ki a más államokkal és az angol követekkel való levelezése. Jakab hozzáállása hatással volt az angol követek személyére is. Leggyakrabban a *gentry* rétegből választotta diplomatáit, akik már korábbi szolgálataikért lovagi rangot kaptak, tehát kellően megbízhatónak számítottak. Sokszor nagyobb kereskedőcsaládok sarjai kerültek diplomáciai szolgálatba, a kereskedelmi társaságokkal való kapcsolataik miatt. Nemeseket azonban csak rendkívüli követként alkalmazott.²³

A szigetország mellett a Habsburg Monarchia, Spanyolország, Hollandia, Velence és a Toszkán Nagyhercegség rendelkezett kiterjedtebb követhálózzal. Ezek működésükben jelentős hasonlóságot mutattak.²⁴

Témánk szempontjából érdemes részletesebben megvizsgálni Konstantinápoly szerepét a kora újkori diplomáciában. Az Oszmán Birodalommal a hivatalos

²² A 16–17. századi diplomáciára alapvető összefoglalások: Garrett Mattingly: *Renaissance Diplomacy*. London, 1962.² (The Bedford Historical Series 18); Matthew Smith Anderson: *The Rise of Modern Diplomacy, 1450–1919*. London–New York, 1993, 1–102. A követekre vonatkozó korabeli irodalomra: Kellner A.: *A tökéletes követ...* i. m. 86–103.

²³ Charles Howard Carter: *The Ambassadors of Early Modern Europe: Patterns of Diplomatic Representation in the Early Seventeenth Century*. In: *From the Renaissance to the Counter-Reformation. Essays in honour of Garrett Mattingly*. Ed.: Charles Howard Carter. London, 1966, 283–285.; Maurice Lee: *The Jacobean Diplomatic Service*. *American Historical Review* 72 (1967) 1264–1265.

²⁴ Az egyes követségekre: Carter, C. H.: *The Ambassadors...* i. m. 269–295.

kapcsolatfelvétel követek útján volt a legcélszerűbb, a távolság miatt. A Portával való kapcsolattartás a keresztény államoknak politikai és gazdasági okokból volt szükséges, ezzel együtt kimondva-kimondatlanul elismerték az oszmánokat mint jelentős és állandó politikai tényezőt Európában.

Állandó portai követséget létesített Velence (1454), Franciaország (1536), Anglia (1583) és Hollandia (1612) is. Bécs állandó követsége csak megszakításokkal működött az oszmánokkal folytatott háborúk miatt. A zsitvatoroki béke után ismét zavartalanul működhetett a Habsburgok képviselője.²⁵

Az oszmán vezetés nem törekedett a kétoldalú kapcsolatokra, megelegetett a nyugati államok jelenlévő képviselőivel, saját diplomátákat csak ritkán küldött ki. A szakirodalom által „féldiplomáciaként” definiált jelenséget egyesek vallási okokra vezették vissza, valószínűbb, hogy a törökök egyszerűen úgy gondolták: a keresztényeknek van szükségük a kapcsolatokra, békére, az oszmán főlény értelmében pedig elvárható, hogy ők küldjék képviselőiket Konstantinápolyba.²⁶

Az Erdélyi Fejedelemség politikai helyzetéből következően más jellegű kapcsolatot ápolt az Oszmán Birodalommal, mint a nyugati államok: köteles volt állandó követet tartani Konstantinápolyban. Követségi rendszere és a diplomáták tevékenysége, módszerei természetesen jelentős hasonlóságot mutatnak más államokéval. A főkövetek vitték az adót Konstantinápolyba, és ők igyekeztek elintézni minden olyan ügyet, amelyet az oszmánoknak engedélyezni kellett (külügyek, fejedelmváltás²⁷ stb). Alacsonyabb szinten állt a *kapitíha*, az állandó követ, akit egy évre küldtek a szultáni udvarba. A kapitíha posztja rendkívül gyűlöletes állás volt, azon erdélyiek, akik ezt a feladatot kapták, igyekeztek minél gyorsabban megszabadulni tőle.²⁸ A kapitíha mellett a török deák,²⁹ tolmács, postás és néhány szolga, összesen 5–10 fő, alkotta az erdélyi képviselőletet.³⁰

²⁵ A portai követségekre lásd: Ágoston Gábor: Az oszmán és az európai diplomácia a kölcsönösség felé vezető úton. In: *Híd a századok felett. Tanulmányok Katus László 70. születésnapjára*. Főszerk.: Hanák Péter. Pécs, 1997, 83–99; Uő: Birodalom és információ: Konstantinápoly, mint a korai újkori Európa információs központja. In: *Az értelem bátorsága. Tanulmányok Perjés Géza emlékére*. Szerk.: Hausner Gábor. Budapest, 2005, 31–60.

²⁶ Ágoston Gábor: *Az oszmán és az európai...* i. m. 83–89; Ágoston Gábor: *Birodalom és információ...* i. m. 31–36.

²⁷ Bíró Vencel: *Erdély követei a Portán*. Kolozsvár, 1921, 1–2.

²⁸ Kármán Gábor: „Átkozott Konstantinápoly.” Törökkép Erdély 17. századi portai követségén. In: *Portré és imázs. Politikai propaganda és reprezentáció a kora újkorban*. Szerk.: G. Etényi Nóra, Horn Ildikó. Budapest, 2008, 29–48.

²⁹ Rájuk vonatkozóan részletesen: Kármán Gábor: Az erdélyi török deákok. Kora újkori értelmiségiek állami szolgálatban. *Sic Itur Ad Astra* 18 (2006) 1–2. sz. 158–182.

³⁰ Bíró Vencel: *Erdély...* 95–105.

A követeket közvetlenül a fejedelmek választották ki. Ez jól illeszkedett abba a gyakorlatba, amely az erdélyi országgyűlésnek nem engedélyezett befolyást a külügyekbe, a rendek csak formális beleszólási joggal élhettek.³¹

Képzésük csak Bethlen Gábor uralkodása idején kezdődött. Addig a tapasztal-
tabb követek oktatták társaikat.³² Nem volt kialakult rendszer, még Bethlennek is kutatnia kellett a követi állásra alkalmas emberek után,³³ emiatt sokszor alkal-
mazott külföldieket, olyan megbízható erdélyiek mellett, mint például Borsos
Tamás vagy Toldalagi Mihály.

III. Anglia külpolitikája I. Jakab és I. Károly uralkodásának idején

Annak indokolására, hogy I. Jakab miért nem segítette vejét, V. Frigyeset a har-
mincéves háború idején, és lépett kapcsolatba Bethlen Gáborral, a történészek
általában legitimista szemléletére és pénzügyi gondjaira hivatkoztak.³⁴ Maga
a harmincéves háború, az 1626–27-es francia–spanyol inváziós tervet leszámítva
sosem fenyegette sem Anglia nyugalma, sem gazdasági érdekeit. Két összetevő
viszont érdekelte tette a konfliktusban: Pfalz visszaszerzése dinasztikus érdek
lett, míg a parlament elsősorban a protestáns szolidaritás okán igyekezett Jaka-
bot rávenni a háborúra.

A Stuart uralkodó külpolitikájának – gyakorlatilag trónra kerülésének pilla-
natától – a spanyol tengeri és szárazföldi hatalommal kellett számolnia. Jakab
felismerte, hogy Madrid óriási gyarmatainak jövedelmével nem versenyez-
het, és az amúgy is emelkedő hadászati költségek mellett nem vállalta tovább
az I. Erzsébet királynő által megkezdett harcokat. A pénzügyi gondok később
sem enyhültek, hiába sikerült csökkenteni Jakabnak az elődje által felhalmo-
zott adósságot, Anglia belső forrásaiból nem számíthatott plusz bevételekre.
A Tudor uralkodók után nem maradt eladható egyházi birtok, a kereskedelem
és a gyarmatok fejlesztése pedig összeütközésekhez vezetett más államokkal.
A parlament pedig a külpolitikába való beavatkozás árán szavazott volna meg
további jövedelmeket.³⁵

³¹ Az erdélyi külpolitika irányítására: Trócsányi Zsolt: *Az Erdélyi Fejedelemség korának országgyűlései. (Adalék az erdélyi rendiség történetéhez)*. Budapest, 1976, 153–162; Bíró Vencel: *Erdély...* i. m. 6–8.

³² Bíró Vencel: *Erdély...* i. m. 3–4.

³³ Benda Kálmán: *Diplomáciai szervezet és diplomaták Erdélyben Bethlen Gábor korában. Századok* 115 (1981) 726–730.

³⁴ Angyal D.: *Erdély politikai érintkezése...* i. m. 401; Szekfű Gy.: *Bethlen Gábor...* i. m. 72.

³⁵ Simon Adams: *Spain or the Netherlands? The Dilemmas of Early Stuart Foreign Policy*. In: *Before*

A 16. század második fele óta erősen élt a protestáns szolidaritás eszméje az angolokban. A katolikusok és a pápa iránti gyűlölet a kortársak szemében is sokszor túlzottnak tűnt, de a 17. század első évtizedének eseményei inkább erősítették ezt az érzést. A Katolikus Liga újjáalakulása (1609) vagy IV. Henrik megölése (1610) következtében a fenyegetettség érzése jelent meg. Jakab azonban nem osztotta ezt a véleményt, presbiteriánus neveltetése ellenére csak lehetőségnek tekintette a katolikus térnyerést, nem ténynek. A vallási kérdések természetesen összefonódtak a király spanyolbarát politikájával. A hozzá legközelebb álló államférfiak mind ennek az irányvonalnak voltak hívei. Felesége, Dániai Anna, katolikus lévén szintén a spanyol irányvonalat erősítette 1619-es haláláig. A protestánsbarátok Henrik herceg 1612-es halála óta nem találtak megfelelő embert, aki képviselte volna véleményüket az udvarban. Jakab lánya, Erzsébet, neme és fizikai távolléte miatt nem jöhetett szóba, de apja – tartva befolyásától – sem engedte vissza a fehérhegyi vereség után Angliába. A többségben lévő protestánsbarát arisztokraták erélytelenségének következménye a parlament alsóházának bizonytalan, habozó magatartása is. Jakab ráadásul feloszlathatta a parlamentet, ha nem tudott egyezségre jutni vele. Így egészen 1623-ig, a spanyol házasság kudarcáig, a király külpolitikáját érdemben befolyásolni nem tudták.³⁶

A fentiekben láthattuk tehát, hogy Jakab szűkebb környezetében a spanyolbarátok túlsúlyával kell számolnunk, ehhez járul még Madrid londoni követének, Gondomarnak³⁷ a befolyása is. A protestánsok melletti fellépéstől az angol királyt azonban egy legalább ennyire fontos, személyiségéhez kapcsolódó tényező is visszatartotta. Jakab saját államának vallási problémáit igyekezett inkább kívülállóként, közvetítőként vagy döntőbíróként megoldani. Ehhez szinte nem is kellett mást tennie, mint hogy egyik vallási irányzatot sem támogatta nyíltan, ezzel mintegy felettük maradt. Ezt a politikát sikerrel alkalmazta a király Skóciában is.

A király külpolitikájában is ezt a rugalmas, kompromisszumkész közvetítőszerepet igyekezett érvényesíteni vagy a problémákat diplomáciai úton megoldani úgy, hogy minden érdekelt fél elégedett legyen. A harmincéves háború idején is törekedett a közvetítésre, a mindenki által elfogadott döntőbíráskodás

the English Civil War. Essays on Early Stuart Politics and Government. Ed.: Howard Tomlinson. London, 1983, 80–85; Barry Coward: *The Stuart Age. England, 1603–1714.* London, 2003³, 124–125.

³⁶ Adams, Simon: *Spain or the Netherlands...* i. m. 91–93.

³⁷ A követre lásd: Charles Howard Carter: *The Secret Diplomacy of the Habsburgs, 1598–1625.* New York–London, 1964, 120–133.

Jakab számára, korábbi tapasztalatai alapján,³⁸ nem látszott megvalósíthatatlannak.

A közvetítés, a diplomáciai út előtérbe helyezése jól szolgálta politikájának egyik alapvető elemét, az európai egyensúlyra való törekvést is.³⁹ Mindez jól látszik gyermekei házasságainak intézésében: 1613-ban Erzsébetet V. Pfalzi Frigyeshez adta, emellett pedig igyekezett Henrik hercegnek, illetve 1612-es halála után másik fiának, Károlynak, spanyol feleséget szerezni.⁴⁰ London és Madrid között a házassági egyeztetések azonban rendkívül sokáig húzódtak. Habár Jakab felismerte, hogy II. Ferdinándnak túl fontos a Pfalzt (és később a választófejedelmi méltóság) birtokló Miksa segítségével, és Madrid befolyása nem elég erős ennek ellensúlyozására, ragaszkodott a probléma diplomáciai úton való rendezéséhez.

Jakab egészen 1623-ig nem mondott le a pfalzi kérdés békés rendezéséről, hiába sürgették Frigyes segélykérő levelei és saját népe a fegyveres beavatkozásra. Erőfeszítéseire a legjobb példa brüsszeli egyeztetései mellett Lord Digby bécsi követsége 1621–22-ben. Digby feladata II. Ferdinánd meggyőzése volt Pfalz visszaadásáról, de a spanyol házasság érdekében is tevékenykedett.⁴¹ Jakab korábbi politikájának kudarcát a trónörökös Károly herceg és Buckingham 1623-as madridi útja tette nyilvánvalóvá. Károly és Buckingham a vélt vagy valós sérelmek hatására háborút akart. Hiába irányították azonban az idős király utolsó évében az országot, Jakab annyit el tudott érni, hogy ne indítsák meg bosszúhadjáratukat, és titokban nyilván ezután is bízott a tárgyalásos megoldás sikerében. Annyiban engedett fiának és alattvalóinak, hogy anyagilag támogatta Mansfeld seregét, követeket küldött több protestáns államba, és Károlynak francia feleséget szerzett.⁴²

³⁸ 1614-ben a második cleves-jülichi örökösödési vizsály esetében mindkét fél elfogadta döntőbíráskodását.

³⁹ Jakab ezzel a szövetségeselek hiányát is ellensúlyozhatta. A hatalmi egyensúly kérdésével Francis Bacon is foglalkozott, követendő céllá a vesztfáliai béketárgyalásokon vált. R. Várkonyi Ágnes: „Legnagyobb bölcsesség és eszesség...” Bethlen Gábor és az európai béketárgyalások. *Valóság* 24 (1981) 2. sz. 2–3.

⁴⁰ Lényeges, hogy spanyol és nem francia hercegnőt szeretett volna fiának. Franciaországot megbízhatatlannak tartotta, bár döntésében nyilván közrejátszott Párizs időleges gyengesége is, hiszen IV. Henrik meggyilkolása után az ifjú XIII. Lajos helyett anyja kormányzott.

⁴¹ A követség iratai megtalálhatóak: TNA PRO SP 80/4 és 80/5. Digby egyezett Miksa bajor uralkodóval is, valamint Jakab élénken levelezett Ferdinánddal a célok érdekében. Az egyezkedések elemzésére itt nincs lehetőségem.

⁴² Adams, S.: *Spain or the Netherlands...* i. m. 94–98.; Coward, B.: *The Stuart Age...* i. m. 125–150.

Jakab király külpolitikájában a diplomáciai úton megvalósított egyensúly terve fontosabbnak tűnik, mint legitimista szemlélete, amelynek hatása azonban nem lebecsülendő. Vejét, a kortársak által Téli Királynak is nevezett V. Frigyes tagadhatatlanul illegitimnek tartotta, mert a Habsburgok trónfosztása egy olyan esemény volt, amelyet Jakab is el akart kerülni. Rosszallását azzal is kifejezte, hogy a Téli Királynak csak ágenseket, tehát a legalacsonyabb rangú követeket küldte. Többek között emiatt nem lépett kapcsolatba Bethlennel sem, főleg a beszercebányai országgyűlés után.⁴³

A király spanyol orientációja rendkívül hangsúlyosnak tűnik és tűnt a kortársaknak is, ám nem feledkezhetünk meg arról, hogy a német protestánsok őt tekintették vezetőjüknek, nem jogtalanul, hiszen a Stuart uralkodó a harmincéves háború előtt több alkalommal is támogatta őket. Pfalz előtérbe kerülése a Protestáns Unióban annak is volt köszönhető, hogy Jakab egyensúlypolitikájának jegyében meg kívánta őrizni semlegességét. A külső egyensúly belső nyugalmat is teremtett, a király a felszín alatt tudta tartani Anglia problémáit, amelyet főleg a Tudoroktól örökölt államszervezet gyengesége, elavultsága okozott. A problémákat I. Károly külpolitikája és háborúi erősítették fel, végső soron Károly bukásának egyik okává váltak.

I. Károly 1625 áprilisában vehette át hivatalosan is a kormányzást, és kezdetől fogva háborús előkészületeket tett, tehát apja egyensúlypolitikájával szakítva egyértelműen protestáns oldalon kötelezte el magát.⁴⁴ Az 1625. december 9-én megkötött Hágai Szövetség ennek a politikának a csúcspontját jelentette. Az angol hadak azonban jelentősen nem befolyásolták a háború menetét. Buckingham herceg kapkodó, hibás akciói miatt (Cadiz ostroma, a hugenotta La Rochelle katasztrófájával végződő felmentési kísérlete) a király kezdeti jó viszonya a parlamenttel megromlott, ez pedig az anyagi források csökkenésével és belpolitikai viszályokkal járt.⁴⁵

IV. A fejedelem angol megítélése és érintkezési lehetőségei Angliával

I. Jakab nem akart kapcsolatba lépni Bethlennel, sem levél, sem követség útján. Az angol udvar a fejedelmet megbízhatatlannak és állhatatlannak tartotta,

⁴³ Angyal D.: Erdély politikai érintkezése... i. m. 401; Szekfű Gy.: *Bethlen Gábor*... i. m. 220; Ugyanakkor ismert egy levele Thurzó Györgyhöz: Sváby Frigyes: Jakab angol király levele Thurzó György nádorhoz. *Századok* 4 (1870) 570–571.

⁴⁴ Erdemes megjegyezni azonban, hogy 1629 után visszatért a spanyol orientációhoz.

⁴⁵ Adams, S.: *Spain or the Netherlands*... i. m. 98–99.

magyar királyságát pedig illegitimnek. Kérdés, hogy milyen szempontok szerint értékelték Londonban a Bethlen Gáborról és Erdélyről szerzett információkat. A követek jelentései mellett a nyugati hírekre is hagyatkozhattak, amelyek német és holland területekről érkeztek a szigetországba. Valószínűtlen azonban, hogy a londoni kormánynak megfelelő információi lettek volna Erdély lehetőségeiről és különleges geopolitikai helyzetéről. Nem tudtak értelmezhető képet alkotni Bethlen politikájának mozgatórugóiról. Sokirányú diplomáciája, seregeinek elkészése a fehérhegyi csatából és hirtelennek tűnő békekötései a császárral csak erősítették a fejedelem állhatatlanságának képét.⁴⁶ Hangsúlyozni kell azonban, hogy mindez az angol udvar véleményének tekinthető. A közvélemény nagy része szimpatizált Bethlennel, ahogy Pfalzi Frigyessel is. A fejedelemmel kapcsolatos hírek különös népszerűségnek örvendtek Angliában.⁴⁷ A Bethlennel kapcsolatos nyugati véleményekre fényt vethet a *Sebes agynak késő sisak* című versciklus, amely bemutatja a harmincéves háború meghatározó szereplőit. Szerzője, Prágai András forrásul Rusdorf verseit használta.⁴⁸ A Bethlennel kapcsolatos politikai propagandára és annak a közvéleményre kifejtett hatására nincs részletes áttekintés, főként angol viszonylatban.⁴⁹

Bethlen Gábor legegyszerűbben Konstantinápolyon keresztül érintkezhetett Londonnal, hiszen Erdélynek és Angliának is volt itt követsége. Bár Bécsben is tartózkodott angol követ 1622 végéig, ám II. Ferdinánd fővárosában értelem-

⁴⁶ Bethlen nyugtalan, többirányú diplomáciájáról esetenként saját követeik jelentettek Londonnak. Digby alig néhány hónappal a nikolsburgi béke után írta: *“I have beene aduised seuerall Parties of good qualitee that Bethlem Gabor hath promised either in this Monthe or the next, to send succours unto the Prince Elector Palatine.” Digby Calvertnek, 1622. június 22. TNA PRO SP 80/5 f. 204v.* Digby levele azonban Bethlen protestánsok melletti elkötelezettségére is felhívhatta az udvar figyelmét.

⁴⁷ A Bethlenről és a magyarokról angol nyomtatványokban megjelent információkról áttekintést nyújt: Gömöri György: Bethlen Gábor a korabeli angol nyomtatványokban és szépirodalomban. *Irodalomtörténeti Közlemények* 98 (1994) 52–61; Gömöri György: Az angolok magyarságképe a XVII. század első felében. In: *Uő: Angol–magyar kapcsolatok a XVI–XVII. században.* Budapest, 1989, 39–59 (Irodalomtörténeti Füzetek 110.). Bethlen tevékenységét számos angol nyomtatvány kísérte figyelemmel, amelyek esetenként a hasonlóan érdeklődő hollandoktól kerültek át. Például: *Articvli Confoederationis Hvgariae, Bohemiae & incorporatarum Provinciarum.* Nyomtatta: Iacob Hillebrandt. Hága, 1620. TNA PRO SP 113/10.

⁴⁸ Régi magyar költők tára. XVII. század. 8. köt. Bethlen Gábor korának költészete. S. a. r.: Komlövsvzki Tibor – Stoll Béla. Budapest, 1976, 36–107; Fazekas S.: *Johann Joachim Rusdorf...* i. m. 999.

⁴⁹ A fejedelem érdekében írt munkának tekinthető: Gál István: Maksai Péter angol nyelvű Bethlen Gábor életrajza 1629-ből. In: *Uő: Magyarország és az angolszász világ.* Szerk: Frank Tibor – Gál Ágnes – Gál Julianna. Budapest, 2005, 748–769. A Bethlennel kapcsolatos publicisztikáról áttekintést nyújt: G. Etényi Nóra: Pázmány Péter és a korabeli publicisztika. In: *Pázmány Péter és kora.* Szerk.: Hargittay Emil. Piliscsaba, 2001, 180–184.

szerűen nem volt lehetséges a kapcsolatkeresés. A német területeken dúló háború veszélyessé tette a követküldést nyugatra, és Bethlen emberei Hágánál nem mentek tovább. A fejedelem számíthatott a holland állam szimpátiájára, ráadásul a *Staten-Generaal* pénzelte Pfalzi Frigyes hadvezéreit a fehérhegyi csata után. Frigyes komoly lehetőségnek tekintette Bethlen segítségét. Londoni követe, Johann Joachim von Rusdorf az angol politikusokat igyekezett meggyőzni Bethlen hasznosságáról. Tehát a Portán keresztül való érintkezés járt a legnagyobb előnnyel Bethlen számára, mivel az oszmán fővárosba jóval gyorsabban elértek követei, ráadásul az erdélyiek számára ismerős helyszínen zajlottak a tárgyalások.

Az angol–erdélyi egyeztetésekben később főszerepet játszó követ, Sir Thomas Roe 1621 végén érkezett Konstantinápolyba. Tapasztalt diplomatának számított, hiszen kisebb küldetések mellett expedíciót vezetett Henrik herceg megbízásából Dél-Amerikába, 1614 és 1618 között pedig a Mogul Birodalommal folytatott kereskedelmi egyezkedéseket, amelyek a későbbiekben a Kelet-indiai Társaság jelentős hasznára váltak.⁵⁰ Londont és Konstantinápolyt nagy távolság választotta el, a diplomata levelei 6–8 hétig utaztak az angol fővárosba, és ugyanannyi ideig vissza. Az oszmán főváros távolsága, hasonlóan Madridéhoz, alapvetően meghatározta az itt tartózkodó nyugati követek, így Roe lehetőségeit is. Az angol követ sokszor nem megfelelő vagy elavult utasításai miatt nem tudott a lehető leghatékonyabban politizálni, de gyakran panaszkodott arra is, hogy felettesei nem tájékoztatják megfelelően.⁵¹

Londonban a két államtitkár, Sir Edward Conway és Sir George Calvert tekinthető elsődleges levelezőpartnerének. Az államtitkárok teendői közé tartozott a külpolitikai ügyek intézése, így a diplomáciai jelentések kezelése is. Roe mellett a többi angol követ is hozzájuk juttatta el rendszeresen leveleit és jelentéseit, amelyekre Conway vagy Calvert válaszolt is. A királynak, I. Jakabnak, majd I. Károlynak Roe kevesebb jelentést tett, de ez nem jelentett problémát, hiszen az angol követ tudta, hogy leveleit az uralkodó is olvassa. Roe kapcsolatban állt Buckinghammal és az angol politikában ekkor már jelentős szereppel bíró canterbury-i érsekkel, George Abbottal is.

⁵⁰ Életrajzára lásd: Michael J. Brown idézett műve és Michael Strachan: *Sir Thomas Roe, 1581–1644, a Life. The Chantry*. 1989.

⁵¹ Alig néhány hónappal érkezése után – a szultáni audienciájáról tájékoztató levelében – már új utasítást kér a német helyzettel kapcsolatban, illetve megemlíti a levelek hiányát. Roe Calvertnek 1621. márc. 8/18. *Negotiations...* i. m. 21–22. Hivatkozásaimban megtartottam a leveleken szereplő eredeti dátumozást.

Kormánya mellett angol követtársaival is érintkezésben maradt, gyakorlatilag az angliai hírek kivételével mindenről ők tájékoztatták Roe-t. Michael Branthwaite, majd Sir Isaac Wake Velencéből, Roe személyes barátja, Sir Dudley Carleton pedig Hágából írt neki, esetenként pedig Franciaországból vagy Dániából is érkeztek hozzá levelek.⁵²

Az ekkor Hágában tartózkodó Stuart Erzsébet szintén Roe fontos levelező-partnerének számított, hiszen mint fiatalkori barátok sokszor olyan titkokat is elárultak egymásnak, amelyeket Roe nem mindig továbbított feletteseinek.⁵³ Ennek a kapcsolatnak is köszönhető, hogy az angol követ legfőbb céljai közé tartozott konstantinápolyi tartózkodása során Frigyes és Erzsébet visszasegítése Pfalz és esetleg Csehország trónjára, főleg miután felismerte, hogy Bethlen Gábor személyében alkalmas uralkodót talált a Habsburgokkal való szembeszállásra. A fejedelem támogatását vallási okokból is kívánatosnak tartotta Roe, hiszen a legtöbb angolhoz hasonlóan erősen katolikusellenes volt.⁵⁴

Kapcsolatban állt a lengyel királlyal és a főurakkal is,⁵⁵ de előfordult, hogy Bécsből szerzett értesülésekre⁵⁶ is támaszkodott jelentéseinek írásakor. Ezek a messze nyúló kapcsolatai jelzik egyben „területi illetékességének” európai határait is: figyelemmel kellett kísérnie Lengyelország, a Magyar Királyság, Erdély és a román fejedelemségek ügyeit, az Oszmán Birodalmon belüli érdekképviselet és információszerzés mellett.

Érdemes részletesen megismerni Roe konstantinápolyi környezetével. Roe rendszeresen találkozott és tárgyalt az oszmán tisztviselőkkel. Mint Anglia követének, kitüntetett szerepe volt a Portán.⁵⁷ Sikerral képviselte országa, pontosabban a Levantei Társaság kereskedelmi érdekeit, de a török vezetés kikérte véleményét egyes európai ügyekben is. Mivel az 1620-as évek oszmán belviszályai a tisztségviselők gyakori cserélődésével jártak, ezért Roe hosszabb távú, állandó hivatali támogatásra nem számíthatott. Sajnos a követ kevés alkalommal említi portai kapcsolatait, valószínűleg a többi követ és az oszmánok

⁵² A követek kötelességének is számított az államtitkárok tehermentesítésére tájékoztatni a többi angol diplomatát. Lee, Maurice: *The Jacobean Diplomatic Service...* i. m. 1267.

⁵³ Brown, Michael J.: *Itinerant Ambassador...* i. m. 142–144.

⁵⁴ Kellner A.: *A tökéletes követ...* i. m. 104.

⁵⁵ Például: Roe Calvertnek, 1624. jún. 13/23. *Negotiations...* i. m. 247.

⁵⁶ *Advices from Constantinople*, 1624. máj. 15. *Negotiations...* i. m. 242.

⁵⁷ Az angolok a Porta fontos kereskedelmi partnerei voltak: Ágoston Gábor: Koratűjkori kiviteli tilalmak és fegyverkereskedelem: az oszmánok és Anglia. In: *In memoriam Barta Gábor. Tanulmányok Barta Gábor emlékére*. Szerk.: Lengvári István. Pécs, 1996, 183–194.

kémtevékenységétől félve.⁵⁸ A nyugati követek különleges helyzetben voltak az Oszmán Birodalom fővárosában, Anglia, Franciaország, Hollandia és Velence képviselői, bár riválisok voltak, számos esetben számíthattak egymás segítségére, valamint értesüléseiket is kicserélték egymás között. Roe főleg a holland követre, Cornelius Hagára számíthatott.⁵⁹

Az I. Jakab jóváhagyásával kiadott követutasítása szerint Roe-nak – többek között – vissza kellett tartania az oszmánokat a keresztény országok elleni háborúktól.⁶⁰ Bethlen Gábornak a térségben és a nemrég kezdődött harmincéves háborúban játszott fontos szerepét Roe hamar felismerte. Külön utasítást kért a kapcsolatok alakítására vonatkozóan, amire Angliából azt a választ kapta, hogy ne foglalkozzon a fejedelemmel:

“For Bethlem Gabor [...] His majestie hetherto would never have any thing to doe with him, neyther would hee have your lordship take any notice of him or his affairs, but to leave him unto them that have undertaken the care of him.”⁶¹

Ennek ellenére Roe nem hagyhatta figyelmen kívül Bethlen tevékenységét, ezért jelentéseibe továbbra is belefoglalta a róla szerzett információkat.

Roe-nak meghatározó szerepe lesz a későbbiekben Bethlen Gábor és Anglia kapcsolatában. Kevésbé jelentős az angol–erdélyi viszony szempontjából Lord Digby említett bécsi követsége. Digby sem kapott utasítást Bethlenre vonatkozóan.⁶² Eltekinteni azonban nem tudott a tevékenységétől. Akárcsak Roe, rendszeresen jelentette a fejedelemmel kapcsolatos új információkat. Részletesen értekezik hadmozdulatairól, és gyorsan felismeri azt is, hogy Bethlen serege inkább alkalmas zavarkeltésre, betörésekre, például várostromra.⁶³ Később a nikolsburgi béketárgyalások híreit juttatta el Londonba⁶⁴ és beszámolt a sop-

⁵⁸ Roe kapcsolatai közé tartozott például Zülfikár is, aki az erdélyi követek tolmácsa volt évtizedeken át. Roe Calvertnek, 1622. aug. 24. *Negotiations...* i. m. 76–77.

⁵⁹ A holland érdekeknek megfelelt Bethlen támogatása a Portán. Diplomáciájukra lásd Piri Zoltán idézett művét, valamint: Miklós Ödön: Bethlen Gábor és a holland diplomácia. *Protestáns Szemle* 38 (1929). 595–608.

⁶⁰ Roe követutasítása: Calvert Roe-nak, 1621. szept. 9. *Negotiations...* i. m. 2–4.

⁶¹ Calvert Roe-nak, 1622. ápr. 11. *Negotiations...* i. m. 28–30.

⁶² TNA PRO SP 80/4 f. 22–25.

⁶³ Például: Digby Calvertnek, TNA PRO SP 80/4 f. 182–183.

⁶⁴ Digby Calvertnek, 1621. okt. 7. TNA PRO SP 80/4 f. 311; Digby Carletonnak, 1621. okt. 17. TNA PRO SP 80/4 f. 314v; Digby Calvertnek, 1621. nov. 28. TNA PRO SP 80/4 f. 350.

roni országgyűlés előkészületeiről is.⁶⁵ Valószínűleg nem került kapcsolatba az erdélyi udvarral.

Amint láttuk, Bethlen kezdeményezte a kapcsolatot Roe-val és rajta keresztül az angol udvarral. A közeledési szándék kialakulásában nem feledkezhetünk meg a fejedelem egy kezdetől fogva lelkes támogatójának, a már említett Johann Joachim von Rusdorfnak (1589–1640) a tevékenységéről. Rusdorf kálvinista családból származott, első fontosabb szereplése 1613-ban volt, ugyanis ő köszönthette az Angliából Erzsébettel hazatérő Frigvest. Jelentős politikai publicisztikája, amely a fehérhegyi csatavesztés után kezdődött. Frigyes ügynökéként 1621–1622-ben Bécsben tevékenykedett Digby kíséretében, majd, 1622 és 1627 között – immár önállóan – londoni követe volt. Angliai működése során kiterjedt levelezésével igyekezett Frigyes ügyének híveket szerezni, Bethlen mellett Gusztáv Adolf támogatását is szerette volna megnyerni. A fejedelemmel való kapcsolatfelvételére 1624-ben került sor.⁶⁶

V. Bethlen Gábor és Anglia kapcsolatának kezdetei

Bethlen Gábor leveleiből kiderül, hogy a fejedelem már a cseh felkelés idején számított több protestáns fejedelem és Anglia segítségére, utóbbi azonban a már ismertett okok miatt elmaradt. Bár kezdetben arról értesítették, hogy a csehek jelentős támogatottságot élveznek,⁶⁷ már a fehérhegyi csata előtt nyilvánvalóvá vált a hír hamissága. Bethlen leveleiben hangot is adott csalódottságának:

„Kin csak magamban igen sokat csodálkozom, és okait feltalálni nem tudom, miért kellésék az angliai, dániai királyoknak, Mauritius hercegnek Belgiumban, Brandenburgicusnak, Helvétusoknak és az több impériumbéli reformata religión lévő hercegeknek, imperiális városoknak magokat ily igen ez mostani állapotól megvonni, holott ha mirajtunk és cseheken erőt vehet az római valás, bizony nem remélhetem nekik is békességeknek megállását azután.”⁶⁸

Értetlensége mellett véleményéből fény derül arra is, hogy kiknek a segítségére számított. A nikolsburgi békekötés után a fejedelem igyekezett új

⁶⁵ Digby Calvertnek, 1622. márc. 6. TNA PRO SP 80/5 f. 78v.

⁶⁶ Fazekas S.: *Johann Joachim Rusdorf...* i. m. 999–1001.; P. Vásárhelyi J.: *Johann Joachim von Rusdorf válogatott levelei...* i. m. 99–102.

⁶⁷ *Bethlen Rákóczi Györgyhöz*, 1619. aug. 18. Bethlen Gábor emlékezete. Szerk.: Makkai László. Budapest, 1980. 182.

⁶⁸ *Bethlen Thurzó Imrénének*, 1620. ápr. 15. Uo. 230.

szövetségeket találni, akik a legyőzött csehek helyett harcolnának oldalán. Bethlen hadserege jelentősen elmaradt a korban elvárt színvonaltól. A hadügyi forradalom során a gyalogság és a tüzérség egyre fontosabbá vált, sokszorosára nőtt a katonaság létszáma, mindez az új stratégiai megoldások mellett óriási anyagi ráfordítást is igényelt.⁶⁹ A fejedelem seregei megfelelő anyagi erőforrások hiányában csak kevés lőfegyverrel rendelkeztek, és inkább a könnyűlovasság dominált. Gazdaságélénkítő tevékenysége ellenére sem tudta megfelelően felszerelni katonáit. A probléma ellensúlyozására szövetségeseitől igyekezett pénzt is szerezni.⁷⁰ Bethlen mindezek ellenére sikerrel harcolt a Habsburg-csapatok ellen, de egyértelmű volt, hogy hosszú távon csak segítséggel harcolhat Bécs ellen.

A harmincéves háború első éveiben a Habsburg-ellenes erőket alig támogatták a protestáns uralkodók, bár Bethlen nyilvánvalóan tudta, hogy a belső ellentétek, valamint II. Ferdinánd tekintélye késleltette támadásukat, és számíthatott esetleges segítségükre. Potenciális szövetségesként gondolt Londonra is. A protestáns hatalmak mellett igyekezett a valtellinai konfliktusban a két Habsburg-ország ellenfeleit, Franciaországot és Velencét is megnyerni. Erdély helyzetéből adódóan a Porta jóváhagyását kellett kérnie külpolitikai akcióira, de a fejedelem kapcsolataira alapozva katonai segítséget is igyekezett szerezni az oszmán vezetéstől.

Bethlen először 1622-ben kísérelte meg a kapcsolatfelvételt Roe-val és rajta keresztül az angol udvarral. Okos döntéssel követte, Kapy András mellett a szolgálatában álló Thurn grófot is Konstantinápolyba küldte. Roe visszautasításukkal magára vonhatta volna az oszmánok haragját, ráadásul Thurn, a cseh felkelők egyik vezéréként Erzsébet alattvalójának számított. Thurnék az angol követ támogatása mellett elsősorban oszmán segítséget kívántak kieszközölni, amelynek elérésére azt híresztelték, hogy II. Ferdinánd sereget gyűjt Konstantinápoly ellen. A keresztények elleni oszmán hadjárat – mint láttuk – Roe utasításával ellentétben állt, így az oszmán tisztviselők kérdésére határozottan cáfolta, hogy a császár ilyen tervekre készülődhetne. Bár Thurnék követségének hatására az oszmán vezetés segítséget ígért, ám az angol követ magatartása alapján Bethlen számára egyértelművé vált, hogy támogatására egyelőre nem számíthat.⁷¹

⁶⁹ A hadügyi forradalomról és az ehhez kapcsolódó vitákról tömören, bibliográfiával: Ágoston Gábor: Történetírás és hadtörténetírás. Gondolatok a professzionális és népszerű angolszász hadtörténetírásról. *Hadtörténelmi Közlemények* 119 (2006). 526–531.

⁷⁰ Ám Európa államainak is gazdasági nehézségekkel kellett a 17. század elején szembenézniük. Lásd: Geoffrey Parker: *Europe in Crisis, 1598-1648*. Brighton, 1980, 17–48.

⁷¹ Thurnékkal folytatott tárgyalásait összefoglalja: Roe Calvertnek, 1622. szept. 7. (*with advice of*

VI. Roe és Rusdorfer erőfeszítései a londoni udvar Bethlen-politikájának megváltoztatására

Roe Bethlenhez való viszonyulása az 1623-as év folyamán változott meg, miután egyre jobban kiismerte magát külpolitikájában, és felismerte, hogy hasznos támogatót nyerhet vele London Pfalz visszaszerzésének ügyében. Viszont a madridi látogatás kudarca az angol külpolitika Bethlenről alkotott véleményét nem befolyásolta. Elsődleges célja tehát az lett, hogy az angol kormány vegye fel Bethlennel a kapcsolatot. A konstantinápolyi követ ezzel feszegetni kezdte utasítása határait, teret engedve személyes meggyőződésének és céljainak. Felvetette londoni feletteseinek Bethlen haderejének értékességét, amelyre bizonyítékként beszámolhatott Bethlen 1623-as hadjáratának sikereiről. Roe rájött arra is, hogy az Oszmán Birodalom támogatása nélkül a fejedelem nem hadakozhat sikeresen, így lépéseket tett, hogy megakadályozza a zsitvatoroki béke esedékes meghosszabbítását, ezzel fenntartva a Porta beavatkozásának lehetőségét. Ebben a holland követ, Cornelius Haga segítségére is számíthatott, aki szintén Bethlen támogatói közé tartozott.⁷² Az angol követ figyelemmel kísérhette Bethlen diplomáciáját követársai segítségével, így tájékoztatást nyert arról is, hogy Velencén keresztül a fejedelem követeket küldött Hágába, a háborúban érdekelt protestáns Hollandiába. Szövetségi ajánlatát a hollandok elutasították. Válaszuk szerint Bethlen már azzal is segített, hogy lefoglalta a császár seregeinek egy részét.⁷³

Braunschweigi Keresztély stadthloni veresége (1623. augusztus 6.) után nem sokkal Bethlen ismét béketárgyalásokba kezdett. A II. Ferdinánddal való alkudozásairól Roe-nak csak sejtései lehettek, a Portán tartózkodó erdélyiek pedig határozottan cáfolták, hogy a fejedelem hadjáratának befejezését tervezné. Jakabnak küldött levelében viszont már teljes biztossággal írt a készülő fegyverszünetről. Roe értékelése szerint Bethlennek lehetősége lenne folytatni a háborút, bár megjegyzi, hogy a protestáns seregek sikertelensége miatt újfent egyedül maradt.⁷⁴ Erzsébetnek írt beszámolójában Roe megismételte a cseh királynőnek véleményét: Bethlen egyedül nem viselheti a háború terheit, ugyanakkor hozzátette, a fejedelem a kereszténység egyetlen reménye.⁷⁵

the Treaty with Count de Thorne, B. Gabor's Agent). Negotiations... i. m. 78–89; Angyal D.: *Magyarország története...* i. m. 197–198.

⁷² Roe Carletonnak, 1623. okt. 18/28. *Negotiations...* i. m. 186.; Roe Calvertnek, 1623. nov. 10. Uo. 187.

⁷³ Carleton Roe-nak, 1623. nov. 17/27. *Negotiations...* i. m. 194.

⁷⁴ Roe Jakabnak, 1623. dec. 27. *Negotiations...* i. m. 204–205.

⁷⁵ Roe Erzsébetnek, 1624. máj. 15/25. *Negotiations...* i. m. 239.

Anglia követe ekkor már eredeti utasításaival ellentétes tevékenységet folytatott,⁷⁶ amelyet viszont a londoni külpolitika megváltozása is elavulttá tett. Új utasítást Roe csak 1624 májusában kapott Calverttől, amelyben immár engedélyt kapott a Bethlennel való kapcsolatfelvételre:

“...his Majestie thincks it now fitt you doe your endeavour, as much as you may, to keepe Bethlem Gabor in heart, by those courtesies which you find in your power to him in that court”⁷⁷

Az államtitkár igen nagyvonalú kitételét Roe elégtelennek találta, és pontosítást kért. A konkrét utasítás hiánya azonban jól jelzi, hogy ekkor Angliának nem volt pontos elképzelése Bethlen szerepét illetően, hasonlóan a hollandokhoz legfeljebb elterelő hadműveleteket vártak tőle.

Időközben – május 8-án – Bethlen békét kötött Ferdinánddal Bécsben. Erről Roe-t nem tájékoztatta, habár Hágába elküldte Petendy Györgyöt azzal a feladattal, hogy adjon magyarázatot békekötésére. Roe számára reményteli lehetőségnek tűnt utasításának megváltoztatása mellett az újonnan hatalomra kerülő Richelieu bíboros Habsburg-ellenes terve is, a helyzetet azonban nem tudta kihasználni, hiszen az erdélyi fejedelem gyakorlatilag megszakította vele a kapcsolatot. Hónapokig nem kapott hírt Erdélyből.⁷⁸ A békeszerződés szövegét is csak Lengyelországból sikerült megszereznie, ám ez a változat meglehetősen rossz latinsággal íródott, így Roe nem bízott meg benne, és pontosabb szöveget kért.⁷⁹ Bethlen hallgatása gyanút ébresztett benne: felmerült a követben, hogy a fejedelem a béketárgyalások mellett Ferdinánddal kíván szövetségre lépni. Értékelése szerint Bethlen rosszabb ellenség lenne, mint barát, ugyanakkor nem tartotta lehetetlennek visszacsábítani a protestánsok oldalára.⁸⁰

Roe hosszasan tervezgette Bethlen Gábor megnyerésének módját, céljának megvalósításán nagy energiával dolgozott 1624–25-ben. A követ 1624 végén már természetesen tudott a walesi herceg és Buckingham madridi kudarcá mellett

⁷⁶ Kellner A.: *A tökéletes követ...* i. m. 105–106.

⁷⁷ Calvert Roe-nak, 1624. máj. 18. *Negotiations...* i. m. 244.

⁷⁸ „There is not one word nor mention of Bethlem Gabor, nor his designes, since the departure of his ambassadors”. Relation from Constantinople, 1624. júl. 10/20. *Negotiations...* i. m. 257.

⁷⁹ Roe Jakabnak, 1624. szept. 4. *Negotiations...* i. m. 276 és Roe Sbaraskynak, 1624. szept. 10/20. Uo. 282–283

⁸⁰ „If he joyne with the other faction, he will prooue a woorse enemye then he was a friend [...]” Roe Calvertnek, 1624. júl. 25. *Negotiations...* i. m. 264–265.

arról is, hogy Károly francia hercegnőt fog feleségül venni, ez tovább növelhette az ügybe vetett hitét.

Az erdélyi fejedelem megnyerésének tervét Károly walesi hercegnek írt levelében fejtette ki. A követ szerint a legfontosabb lenne a megbecsülés és a segítség jeleként követet küldeni hozzá és szövetséget kötni vele. Tájékoztatta Károlyt arról is, hogy Bethlen jelenleg a császárral igyekszik tárgyalni és házassági ajánlattal állt elő. Természetesen Roe részletesen kitér arra is, hogy Anglia mit nyerne a szövetséggel: Bethlen szövetségesként harmincezer emberrel hadakozna, valamint a magyar rendek esetleges segítségét is megemlítette. Biztosítékként protestáns feleséget javasolt Roe, azzal a kitételrel, hogy ne holland legyen.⁸¹ Igyekezett Calvertet is tájékoztatni a Bethlennel való szövetkezés előnyeiről. Felveti Roe levelében, hogy nehéz lesz újra harcba bírni a fejedelmet, ha már egyszer letette a fegyvert, valamint megemlíti, hogy a brandenburgi választó lányai közül egyet és a szövetséget kellene felajánlani a fejedelemnek.⁸² George Abbotot is igyekezett Bethlen érdekében befolyásolni. A canterburyi érsek rámutatott a Bethlennel való szövetség elutasításának egyik fő okára:

“Of Bethlem Gabor wee understand litle, but that hee is wise, and maketh the best conditions for himselfe; he is remote of, and wee know not the certainty of his estate; and some blemish it is unto his action, that hee useth the Turks and Tartars; which maketh christian princes afrayd to ioyne any way with him.”⁸³

A főpap véleményét Roe igyekezett ellensúlyozni haderejének jelentőségével és függetlenségének hangsúlyozásával, bár Bethlen oszmán kapcsolatait nem tagadta.⁸⁴ Abbotnak fél évvel később egészen különleges véleményt fogalmazott meg Roe, szerinte Bethlen bár adót fizet a szultánnak, nem tekinthető alattvalójának. Bethlen serege gyors, előbb érne Bécs vagy Prága falai alá, mint Mansfeld:

“Gabor is a free prince to us, in our consideration of him, and in his owne estimation of himselfe; and though hee pay tribute to the grand signor, hee is not therefore a subiect [...] And if nothing can bee transacted in this world without some trust, is it not more congruous to trust a prince so constantly professing our religion? [...] Gabor will not loose his tyme upon any that

⁸¹ Roe Károly hercegnek, 1624. szept. 18/28. *Negotiations...* i. m. 286–287.

⁸² Roe Calvertnek, 1624. okt. 18/28. *Negotiations...* i. m. 303–306.

⁸³ Abbot Roe-nak, 1624. jún. 23. *Negotiations...* i. m. 253.

⁸⁴ Roe Abbotnak, 1624. dec. 9/19. *Negotiations...* i. m. 319.

will not open to him, butt his marches are swift and hee wilbee before the gates of Vienna or Prague, sooner then count Mansfield can moue into the Palatinate.”⁸⁵

Új erdélyi követ végül 1624 októberében érkezett Konstantinápolyba. A küldött találkozót kért Roe-tól, de később halogatta a megbeszélést, ezt Roe úgy értékelte, hogy időt kíván nyerni. Viszont a békekötés pontjai legalább megerősítést nyertek.⁸⁶ Gyanúja Bethlen áttalálásával kapcsolatban továbbra sem csökkent, ezt legjobban Erzsébetnek írt leveléből érzékelhetjük. A volt cseh királynővel való mély barátságának köszönhetően Roe titkos szándékának lehetünk ismerői: gyakorlatilag megígérte Erzsébetnek, hogy ha Bethlen elveszett a protestáns ügy számára, akkor az erdélyiek titkainak és szándékainak ismeretében meg fogja akadályozni a portai terveiket. Viszont ha továbbra is az ő oldalukon áll, akkor segíteni fogja.⁸⁷

Rusdorf aktivizálódásának 1624-ben lehetünk tanúi. Anglia spanyolbarátságának végével kivitelezhetőnek látta Bethlen bevonását a protestáns szövetségbe. Rusdorf egy levelét ismerjük ebből az évből, amelyet Bethlen Gáborhoz írt, június 16-i keltezéssel. Ebben felhívja a fejedelem figyelmét a protestáns szövetség lehetőségére, a továbbiakban pedig rendszeresen informálta az események menetéről.⁸⁸ Első levelét a hazatérő Szenci Molnár Albert vitte Bethlenhez. Bár Rusdorf kapcsolata nem szakadt meg ezután Szencivel, későbbi üzeneteit már nem rajta keresztül továbbította a fejedelemhez.⁸⁹

A két diplomata erőfeszítései, amelyek az angol politikusok befolyásolását szolgálták, sikert hoztak, ám még távolinak tűnt a szövetség megvalósítása. Roe a későbbiekben még intenzívebben igyekezett ebbe az irányba terelni a londoni külpolitikát. Az angol kormány tétlensége azonban érthető, egyrészt még Jakab békepolitikája volt a meghatározó, másrészt hiába volt közelebb Erdély Bácshez vagy a cseh területekhez, a háború fő színtere az angolok számára lényegesen nyugatabbra volt Pfalz miatt. Emiatt inkább a német területeken harcoló pro-

⁸⁵ Roe Abbotnak, 1625. jún. 9/19. *Negotiations...* i. m. 408.

⁸⁶ Roe Conwaynek, 1624. okt. 5/15. *Negotiations...* i. m. 293.

⁸⁷ “I shalbee able to crosse all their designs euery where, if I see hee bee wholly lost; though my endeaouour shalbee to preserue his credit, if he care for it [...]” Roe Erzsébetnek, 1624. okt. 5/15. *Negotiations...* i. m. 295–296.

⁸⁸ P. Vásárhelyi J.: *Johann Joachim von Rusdorf válogatott levelei...* i. m. 103; 110–115.

⁸⁹ Vásárhelyi Judit: *Eszmei áramlatok és politika Szenci Molnár Albert életművében*. Budapest, 1985. (Humanizmus és reformáció 12.) 84–88.

testáns seregeket támogatták szűkös anyagi forrásaikkal, pénzügyi támogatásra ráadásul Bethlen is igényt tartott. Tehát az angoloknak nem fűződött különösebb érdekük a távol hadakozó fejedelem támogatásához egészen addig, amíg nyilvánvalóvá nem vált, hogy a német területeken harcoló protestáns seregek nem képesek jelentős győzelmeket aratni a katolikusok felett.

Az angol követ Hágába küldött levelei más célokat szolgáltak, hiszen V. Frigyes és Erzsébet udvara támogatta Bethlent, elsősorban Rusdorfon keresztül. Erzsébet Bethlen házasságának megszervezése szempontjából bírt jelentős szereppel. A frigy ötlete Roe-tól származott, célja Bethlen érdekeltté tétele a protestáns szövetségben. Először Erzsébetnek említette ötletét, akinek egyik udvarhölgyének testvére Thurnt szolgálta. Ezen az úton hívták fel Bethlen figyelmét a brandenburgi választó lányára, Katalinra. A házassággal a fejedelem rokonságba kerülhetett számos protestáns fejedelemmel, így Frigyessel és Gusztáv Adolffal is, ez szerepet játszott a későbbi lánykérésben. A brandenburgi választó, János Zsigmond ekkor Varsó vazallusa volt, de a császárt sem akarta provokálni, így Scultetus Weichard 1625-ös követségének lánykérését még hivatalosan nem fogadta el.⁹⁰

VII. Roe törekvései az oszmán politika befolyásolására

Roe igyekezett jelentős befolyását kihasználva az oszmán politikusokat is a fejedelem segítésére rábírní. A követ tevékenysége kezdetben egyszerre jelentette Bethlen segítését és akadályozását. Roe igyekezett először is elérni, hogy a török ne hosszabbítsa meg a zsitvatoroki békét, és ne támogassa a bécsi békét se. Ennek érdekében terjedelmes jegyzéket nyújtott át a nagyvezírnek, amelyben arról értekezett, hogy a békekötések milyen hátrányokkal járnak az Oszmán Birodalom számára.⁹¹ Természetesen Roe is tudta, hogy a birodalom belső problémái és a perzsa háború miatt nem tud jelentős hadakat Bethlen mellé küldeni, ám a Porta semleges magatartását is elégségesnek tekinthette. A fejedelem és Hollandia követeinek segítségével Konstantinápoly meggyőzését sikerült elérnie.

VIII. Bethlen külpolitikai tervei és az angol kapcsolat

A bécsi béke megkötése után Roe tehát nem mondott le Bethlen támogatásának megszerzéséről, az erdélyi követei hiánya viszont nem tette lehetővé

⁹⁰ Angyal D.: *Magyarország története...* i. m. 233–235.

⁹¹ To Sir George Calvert; with Sir Thomas Roe's Discourse to the Grand Vizier about Gabor's Peace. 1624. okt. 18/28. *Negotiations...* i. m. 303–306.

a kapcsolattartást a fejedelemmel. Roe-nak a továbbiakban a fejedelmet is meg kellett győznie arról, hogy érdemes szövetségre lépnie a protestánsokkal, aki – mint láttuk – már lépéseket tett ezügyben, különösebb siker nélkül. Bethlen 1623 folyamán több irányban tájékozódott. Először igyekezett a valtellini konfliktusban a Habsburgok ellenében álló velenceieket és franciákat megnyerni. Velence nem akarta sem Bécsset megsérteni, sem Bethlent eltávolítani. A franciákkal szintén Konstantinápolyon keresztül igyekezett felvenni a kapcsolatot. Césy követnek – akárcsak Roe-nak – nem volt felhatalmazása a fejedelemmel való tárgyalásra.⁹² A francia külpolitika Richelieu 1624-es hatalomra jutása után változott, a bíboros kezdetben a Portán keresztül biztatta Bethlent. Francia követ 1625 elején indult Erdélybe, Párizs és Bethlen kapcsolata a követjárás után is élénk maradt. Richelieu külpolitikai kezdeményezésének tekinthető végső soron a Hágai Szövetség is. Bethlen és Gusztáv Adolf kapcsolata szintén barátságos volt, a svéd király azonban inkább Lengyelország ellen szövetkezett volna, ez pedig ellentétben állt a fejedelem céljaival.⁹³ Nem fogadta el a protestáns lengyel urak hívását sem az ország trónjára.

A protestáns államok képviselőiben Strassbourg Pál érkezett 1624-ben Erdélybe. Strassbourgot Anstruther dániai angol követ ajánlotta V. Frigyesnek, ám sem a Téli Király, sem Rusdorf nem tudta meggyőzni Jakabot, hogy tegye meg követének. Végül Károly herceg Thurnra bízta Strassbourg ügyét, aki a protestánsok nem hivatalos követeként jelent meg Bethlen előtt. A fejedelem örült a kapcsolatfelvételnél, ám kikötötte, hogy csak pénzbeli támogatás esetén harcol.⁹⁴

Talán a leghosszabb ideig a Habsburg házassági terve foglalkoztatta Bethlent. Először 1623-ban vetette fel II. Ferdinándnak, miszerint egy Habsburg hercegnő kezéért és a Magyar Királyság kormányzói címéért cserébe Bécs mellé áll, és az oszmánok ellen fordul. Az ötletet Bécs kezdetben nem vette komolyan, később viszont már a spanyol rokonok véleményét is kikérték. Madrid Bethlen katolicizálásához kötötte volna a házasságot. Végül 1625-ben Bethlen Brandenburgi Katalint választotta, ám a Habsburgokkal való egyezkedése tovább erősítette az értetlenséget és a bizonytalanságot politikájával kapcsolatban,⁹⁵ többek között Roe-ban is.

⁹² Angyal D.: *Magyarország története...* i. m. 201.

⁹³ Angyal D.: *Magyarország története...* i. m. 231–232; Szekfű Gy.: Bethlen Gábor... i. m. 220.

⁹⁴ Angyal D.: *Magyarország története...* i. m. 231–232.

⁹⁵ Szekfű Gy.: *Bethlen Gábor...* i. m. 194–201.

Bethlen Gábor újbóli fegyverkezésének híre 1624 végén ért el Roe-hoz, aki rögtön továbbította a hírt Londonba és Hágába.⁹⁶ Egyre többet foglalkozott jelentéseiben a budai pasa tevékenységével is.⁹⁷ Ekkor már várta az erdélyi rendkívüli követ érkezését is, mint később kiderült, személye nem sokat lendített a tárgyalásokon. Roe ekkor a fejedelemtől várta a kezdeményezést, hiszen céljainak ismerete nélkül nem tudott további döntéseket hozni.

Végül mégis ő tette az első lépést. Roe a portai követek nevében felhívásban fordult Bethlenhez 1625. február 28-án. Levelükben kifejtették, hogy a császár győzelme Bethlenre nézve is hátrányos lenne, így érdemes oszmán szövetségben maradnia, hiszen a szultántól védelmet is várhat. A török segítség megszerzéséhez személyes segítségüket ajánlották fel, cserébe a fejedelemtől a bécsi békétől való elállást kérték, valamint fegyveres segítséget is ígértek.⁹⁸ Eközben megérkezett az új erdélyi követ, aki azonban még nem rendelkezhetett Bethlen válaszával. Roe már említett gyanúja Bethlen átpártolásáról nem szűnt. A fejedelem színlelésének lehetősége mellett a követ árulása is felmerült benne, ezt az elképzelést csak erősítette katolikus vallása.⁹⁹

Tavasszal már Konstantinápolyba is elért a hír, hogy Bethlen és a császár tárgyalásai megszakadtak, és a fejedelem Brandenburgi Katalin kezét kérte meg.¹⁰⁰ Bethlen a követek felhívására adott válasza semmitmondó volt, viszont ígérete szerint új követe tájékoztatja majd Roe-ékat véleményéről, és tárgyalási joggal is rendelkezik majd. Roe-nak tehát meg kellett elégednie az üzenetvivő hírnök kifaggatásával, aki megerősítette a hírt, hogy Bethlen udvarában készülődés folyik.¹⁰¹

Az angol követ azonban nem volt elégedett Bethlen üzenetével, amelyet új rendkívüli követe hozott 1625 tavaszán. Roe véleménye egyezett a többi rezidensével abban, hogy az erdélyi nem tárgyalni, hanem előadni jött. Ismertette Bethlen feltételeit, miszerint a fejedelem csak akkor hajlandó harcolni, ha a protestáns fejedelmek szövetkeznek vele, nem kötnek békét nélküle, valamint havi negyvenezer tallért fizetnek neki. Igyekezett azt is bizonygatni,

⁹⁶ Roe Carletonnak, 1624. jan. 21. *Negotiations...* i. m. 336; Roe Erzsébetnek, 1624. nov. 27. TNA PRO SP 97/10 f. 154.

⁹⁷ Például: Roe Calvertnek, 1625. jan. 31/feb. 17. TNA PRO SP 97/10 f. 213. Roe a nagyvezírt is igyekezett meggyőzni a fejedelem támogatásáról 1625. jan. 20-i levelében. TNA PRO SP 97/10 f. 180.

⁹⁸ Roe Bethlennek, 1624. feb. 18/28. *Negotiations...* i. m. 350–353.

⁹⁹ Roe Conwaynek, 1624. feb. 21. *Negotiations...* i. m. 356.

¹⁰⁰ Roe Wake-nek, 1625. ápr. 15/25. *Negotiations...* i. m. 374.

¹⁰¹ Roe Conwaynek, 1625. ápr. 16/26. *Negotiations...* i. m. 377.

hogy a fejedelem és a császár közötti békének vége, ám szavai nem győzték meg teljesen a portai követeket.¹⁰²

Roe elégedetlen volt az események menetével. Angliába küldött levelei nem maradtak visszhang nélkül, de nem is volt különösebb fogamatjuk, és Bethlen válasza sem voltak biztatóak. A fejedelem meggyőzésére irányuló törekvésének következő lépéseként levelet írt Erdélybe. Üzenetében biztosította Bethlent támogatásáról, biztatta, hogy keressen kapcsolatot a protestáns hatalmakkal, akik nem fogják elutasítani. Megemlítette, hogy az angol királynak is beszámol a fejleményekről.¹⁰³

A következő hetekben ismét sürgető leveleket küldött Londonba. Conway-nak tett jelentéséből kiderül, hogy Roe-nak a későbbiekben lehetősége volt kifaggatni az erdélyi követet, így részletesen számot tudott adni Bethlen céljairól. Az oszmánoknál igyekezett elérni, hogy engedélyezzék szövetkezéseit, ne hosszabítsák meg a zsitvatoroki békét, kapjon segítséget a hódoltsági pasáktól, illetve engedjék el az évi adót. A fejedelem kéréseit az oszmán nagyvezír nem utasította el, de nem is hagyta jóvá, csak az adót engedte el. Az erdélyi követ elárulta ura feltételeit, amelyek alapján csatlakozna a nyugati protestánsok szövetségéhez. Bethlen ígéretet szeretett volna kapni arra, hogy nem kötnek békét nélküle, húszezer fős sereget adnak Thurn irányítása alá, és ötszáz ezer koronás segélyt biztosítanak az erdélyi seregek ellátására. Külön kitétele volt, hogy a konstantinápolyi követek segítsék őt.¹⁰⁴ Később Roe tudomására hozta az államtitkárnak azt is, hogy a nagyvezír várhatóan nem fogja aláírni a béke meghosszabbítását a császárral, hanem engedi Bethlent háborúzni, hogy az oszmánok előnyösebb helyzetbe kerüljenek.¹⁰⁵

IX. Bethlen Gábor felvétele a hágai szövetségbe

Roe tevékenységével párhuzamosan Rusdorf leveleiben Bethlent igyekezett rávenni arra, hogy lépjen kapcsolatba Angliával. Frigyes követének célja logikus volt, hiszen nem felejthetjük el, hogy közvetlenül Londonnal Bethlen még nem próbált kapcsolatot létesíteni. Rusdorf Jakab király halála után különösen ked-

¹⁰² Roe Conwaynek, 1625. máj. 5/15. *Negotiations...* i. m. 390.; *Angyal D.: Magyarország története...* i. m. 232.

¹⁰³ Roe Bethlennel, 1625. máj. 14/24. *Negotiations...* i. m. 396.

¹⁰⁴ Roe Conwaynek, 1625. máj. 28. *Negotiations...* i. m. 400–403.

¹⁰⁵ Roe Conwaynek, 1625. jún. 13/23. *Negotiations...* i. m. 412–413.

vezőnek ítélte a helyzetet a levelezés elindítására.¹⁰⁶ Később Bethlen válaszában pozitív fogadtatásáról is beszámolhatott a hágai tárgyalások kezdetéről való tudósítás mellett.¹⁰⁷

Roe jelentései alapján 1625 szeptemberére Bethlen készen állt segítséget nyújtani. Kassán telet, ezzel is biztosítva a gyors támadás lehetőségét egy esetleges protestáns hadjárat megindításakor.¹⁰⁸ Angliából pedig IV. Keresztély dán király és Mansfeld fegyverkezésének a hírért vitték Konstantinápolyba.¹⁰⁹ A nyugati protestáns államok készülődése a hágai szövetséggel volt kapcsolatban, amelyet december 9-én kötött meg Anglia, Hollandia és Dánia képviselője. A szövetségeselek megállapodtak, hogy ki mennyi pénzzel és haderővel járul hozzá a háború folytatásához. Kikötötték, hogy amíg a rend nem áll helyre a német területeken, nem bontják fel a szövetséget. A szerződésbe belefoglalták azt is, hogy mely államokat értesítik és kéri fel a szövetségbe való belépésre. Svédország, Velence, Savoya és a német hercegek mellett Bethlen Gábort is megtaláljuk listájukon.¹¹⁰ A hágai tárgyalásokon Bethlen követe, Matthias Quadt kapitány is részt vett, ám nem rendelkezett tárgyalási és döntési joggal, így a szövetséghez való csatlakozásra ekkor nem volt lehetősége a fejedelemnek. Ellenben 1626 márciusára visszahívták Quadtot, ekkorra tervezték ugyanis a szövetségi szerződés ratifikálásának befejezését. Bethlennek a császári hadak lefoglalásáért cserébe pénzt ígértek.

Roe és Bethlen levelezése 1625 tavasza után immár a konkrétumok egyeztetésére irányult. A fejedelem tájékoztatta a követet embereinek létszámáról, valamint arról, hogy már elindult követsége Berlinbe Brandenburi Katalinért.¹¹¹ Az angol követ rövidesen belátta, célszerűbb Bethlen és Anglia között közvetlen kapcsolatot kiépíteni, hiszen Konstantinápoly túl nagy kitérőnek bizonyult, így ugyanazt ajánlotta, mint Rusdorf némileg korábban. Roe örömet fejezte ki Bethlennek, amikor az közvetlenül I. Károllyal kezdett üzenetváltásokba. Ráadásul a követ

¹⁰⁶ Rusdorf Bethlennek, 1625. jan. 13. és 1625. márc. 27. P. Vásárhelyi J.: *Johann Joachim von Rusdorf válogatott levelei...* i. m. 115–119; 119–121.

¹⁰⁷ Rusdorf Bethlennek, 1625. okt. 26. P. Vásárhelyi J.: *Johann Joachim von Rusdorf válogatott levelei...* i. m. 122–125.

¹⁰⁸ Roe Conwaynek, 1625. szept. 9/19. *Negotiations...* i. m. 437.

¹⁰⁹ Abbot Roe-nak, 1625. nov. 11. *Negotiations...* i. m. 460.

¹¹⁰ Copie of the Articles of the Treaty made at the Hagh, betwixt English and Denmarke Ambassadors, and Deputies of the States. *Negotiations...* i. m. 464–468.

¹¹¹ Roe Conwaynek, 1625. nov. 21. *Negotiations...* i. m. 471.

hatáskörét már túllépték a szövetségkötés részleteinek egyeztetései, amint erről a követet Conway levélben is értesítette.¹¹²

Bethlen levele Károlyhoz Quadt hágai tartózkodása alatt érkezett 1625 végén. A fejedelem szövetségkötési szándéka mellett leendő házasságáról is hírt adott.¹¹³ Levelet Károly megbízásából Buckinghamtól kapott, aki biztosította a fejedelmet, hogy meghallgatták feltételeit, választ azonban Quadt útján fog kapni.¹¹⁴ Ezt a levélváltást inkább informálisnak értékelhetjük. A két fél elsősorban Quadt útján kívánt egyeztetni. Bethlen második és egyben utolsó levele, amely a szövetségkötés előtt Londonba ért, követének ajánlólevele volt.¹¹⁵

Az egyeztetések valóban kikerültek Roe kezéből 1625 végére, 1626-ban Bethlen ismét Quadtot indította Hágába. A követ, Erzsébet és Rusdorf fontos szerepet játszott Bethlen és Brandenburgi Katalin 1626 tavaszán megkötött házasságában. Roe tehát végül elérte célját: alkalmas feleséget szerzett a fejedelemnek, valamint London is számított immár Erdély segítségére. Természetesen Roe és Bethlen kapcsolata nem ért véget Quadt második követi kinevezésével, de ezután a hágai és londoni tárgyalások jelentették a fejedelem és az angol udvar egyeztetéseinek fő színterét. Quadt második útja nem tartozik szorosan témához, de rövid ismertetése szükséges a diplomáciai egyeztetések végkifejletének megismeréséhez.

Nyilvánvaló volt, hogy a megjelölt 1626. március huszadikai határidőre Quadt nem tud visszatérni Hollandiába, követutasítását is csak április 18-án írta alá a fejedelem. A követ Berlin érintésével először IV. Keresztélyhez utazott, majd augusztusban érkezett Hágába. Itt előadta a fejedelem feltételeit: Franciaországnak, Velencének és Savoyának is be kell lépnie a szövetségbe, valamint az uniónak követséget kell küldenie Konstantinápolyba.¹¹⁶ Mind a dán király, mind a hollandok örömmel fogadták Bethlen követét, főleg a Habsburg-barát seregek túlsúlya miatt. De a szövetség vezetése I. Károly kezében volt, így Quadtot Londonba küldték, habár a követ ígéretet szeretett volna kapni a fejedelem kikötéseire. Angliában gyorsan elfogadták Bethlen feltételeit, és 1626. november 30-án Ká-

¹¹² Roe Bethlennek, 1625. dec. 17. *Negotiations...* i. m. 478–479 és Conway Roe-nak, 1625. márc. 18. Uo. 492–493.

¹¹³ Bethlen Károlynak, 1625. okt. 26/nov. 5. TNA PRO SP 80/6 f. 105.

¹¹⁴ Buckingham Bethlennek, 1625. dec. 16. TNA PRO SP 80/6 f. 107.

¹¹⁵ Bethlen Károlynak, 1626. ápr. 8/18. TNA PRO SP 80/6 f. 120.

¹¹⁶ A szultán 1626 júliusi levele szerint a Portán szívesen várták a szövetségeselek követségét, az erre vonatkozó oszmán engedély megadásáról (amelyet Toldalagi Mihály eszközölt ki) Bethlent is értesítették. Simonyi E.: *Londoni okmánytár* 2. köt... i. m. 164–172.

roly Westminsterben aláírta Bethlen felvételét a hágai szövetségbe. Hollandia és Dánia később erősítette meg a fejedelemmel való szövetséget.¹¹⁷

Bethlen azonban több mint egy hónappal a westminsteri szerződés aláírása előtt befejezte harmadik Bécs elleni hadjáratát, és közölte békefeltételeit Ferdinánddal. Szeptember 30-án amikor Bethlen és Wallenstein serege szembekerült egymással Drégelypalánknál, a fejedelemhez még nem csatlakozott sem a protestáns sereg, sem az oszmánok által segítségül küldött Murteza budai pasa, aki inkább Nógrádot igyekezett bevenni. Bethlen ilyen körülmények mellett nem vállalta a harcot, és visszavonult. A segélycsapatok megérkezése után már hiába üldözte Wallensteint, a hadvezér is örült annak, hogy elmaradt a csata Palánk közelében.

Bethlen nem látta értelmét a hadjárat folytatásának. Pénzt továbbra sem kapott a nyugati protestáns államoktól, és ekkor jutott el hozzá az oszmánok bagdadi vereségének a híre. A perzsa siker hatására az oszmánok megvonták katonai támogatásukat. A fejedelemhez hasonlóan csalódott volt Roe is. Az elszalasztott együttműködési lehetőség után a követ nem mondott le teljesen Bethlen segítségéről, utolsó éveiben azonban már más szövetséges után nézett a fejedelem. Erdély szempontjából viszont jelentős volt Bethlen részvétele a Hágai Szövetségben. Bekerült az európai köztudatba, és segítette a kulturális kapcsolatok mélyítését a protestáns államokkal, Angliával, Hollandiával és a német fejedelemségekkel. A vesztfáliai tárgyalások során pedig szerepe volt abban, hogy Erdélyt belefoglalták a békébe, tehát elismerték szuverén államnak. Bethlen céljaival ez mindenképpen összhangban volt. A fejedelem, bár életének jelentős részét töltötte a harcmezőn, felismerte, hogy a béke fontosabb az államélet szempontjából. Tudatosan törekedett arra, hogy állama egy esetleges békeszerződésbe bekerüljön.¹¹⁸

X. Összefoglalás

Dolgozatomban igyekeztem lehetőségeimhez mérten a legrészletesebben bemutatni a Bethlen Gábor és Anglia között folyó egyeztetések alakulását, amely elvezetett a katonai szempontból eredménytelen hágai szövetséghez. Amint láthattuk, a kapcsolatok formálódásában Sir Thomas Roe-nak jutott a legjelentősebb szerep. Érvelésében figyelembe vette az egyes angol politikusok

¹¹⁷ Piri Z.: *Bethlen Gábor fejedelem...* i. m. 173–175. A szövetségi szerződések szövegét lásd: Szilágyi S.: *Adalékok...* i. m. 78–93.

¹¹⁸ R. Várkonyi Á.: „*Legnagyobb bölcsesség és eszesség*”. i. m. 1–10.

különböző, Bethlennel kapcsolatos aggályait, valamint felismerte, hogy tervének sikeréhez az oszmánok megnyerése is szükséges. Levelei fényt vetnek a 17. század eleji diplomácia működésére és az információáramlás jobb megismerésében is segítenek.

Az angol követ mellett a Hágában tartózkodó pfalzi udvar és követük, Rusdorf, valamint – lehetősége szerint – a többi angol diplomata is bekapcsolódott a folyamatba. A követek mellett a külpolitikát irányító államférfiak, a parlament és az angol közvélemény szerepének részletesebb bemutatása további angliai levéltári kutatásokat igényelne, mind a *The National Archives*ban, mind más közgyűjteményekben.

Nem térhettem ki a többi keresztény állam, valamint a háttérben álló, de Bethlen számára meghatározó Oszmán Birodalom szerepére sem. A fejedelem támogatói ellenében működő Habsburg-propaganda és -diplomácia feltárásához is további kutatások szükségesek.

Nehéz megítélni, hogy a szövetség ügyén munkálkodóknak mennyi hatásuk volt a figyelemfelkeltésen túl. Láttuk, hogy Jakab az angol közvélemény ellenében nem indított háborút, hanem diplomáciai úton kívánta rendezni Pfalz ügyét, a körülményekből fakadóan sikertelenül. Végül Károly alatt épültek ki angol politikai kapcsolatok a távoli Erdéllyel, miután a protestánsok sokadik vereségüket szenvedték el a katolikus seregektől. Bethlen Gábor a protestáns Európát behálózó családi és politikai szövetség tagjává lett. A kapcsolat lehetőségeit nem tudták kihasználni, a szövetség sikertelenségében anyagi problémákon túl mindkét fél bizalmatlansága szerepet játszott.

Bibliográfia

Kiadatlan források

The National Archives, London

PRO SP 80: Public Record Office, State Papers: Germany and Hungary

PRO SP 97: Public Record Office, State Papers: Turkey

SP 113: Gazettes and Pamphlets: Treaties

Kiadott források

Angyal Dávid: Pótlékok a londoni okmánytárhoz. *Történelmi Tár* 1901, 412–421.

- Bethlen Gábor emlékezete. Szerk.: Makkai László. Budapest, 1980.
- Bopp Ágost – Szabó Gyula – Szilágyi Sándor:
Erdély és a harmincz éves háború. 1–2. *Történelmi Tár* 1891, 177–191; 406–430.
- Fraknói Vilmos: Bethlen Gábor és IV. Keresztély dán király (1625–1628). *Történelmi Tár* 1881, 98–113.
- Gál István: Maksai Péter angol nyelvű Bethlen Gábor életrajza 1629-ből. In: *Uő: Magyarország és az angolszász világ*. Szerk: Frank Tibor – Gál Ágnes – Gál Julianna. Budapest, 2005, 748–769.
- Gindely Antal: *Okmánytár Bethlen Gábor fejedelem uralkodása történetéhez*. Budapest, 1890.
- Komlószi Tibor –
Stoll Béla: *Régi magyar költők tára*. XVII. század. 8. köt. Bethlen Gábor korának költészete. Budapest, 1976.
- Kurucz György: *Guide to Documents and Manuscripts in Great Britain Relating to the Kingdom of Hungary from the Earliest Times to 1800*. London–New York, 1992.
- Marczali Henrik: *Regesták a külföldi levéltárakból*. Budapest, 1882.
The Negotiations of Sir Thomas Roe, in His Embassy to the Ottoman Porte, from the Year 1621 to 1628. Ed.: Samuel Richardson. London, 1740.
- Óváry Lipót: *Oklevéltár Bethlen Gábor diplomáciai összeköttetései történetéhez a velencei állami levéltárban*. Mircse János által eszközölt másolatokból szerkesztve. Budapest, 1886.
- P. Vásárhelyi
Judit: Johann Joachim von Rusdorf válogatott levelei. In: *Lymbus. Művelődéstörténeti Tár* 3. Szeged, 1991, 99–172.
- Simonyi Ernő: *Magyar történelmi okmánytár londoni könyv- és levéltárakból*. 2. köt. 1517–1629. Budapest, 1875. (Magyar történelmi emlékek. Első osztály: Okmánytárak. 16. köt.)
- Sváby Frigyes: Jakab angol király levele Thurzó György nádorhoz. *Századok* 4 (1870) 570–571.
- Szilágyi Sándor: *Adalékok Bethlen Gábor szövetkezéseinek történetéhez*. Budapest, 1873.
- Szilágyi Sándor: Oklevelek Bethlen Gábor és Gusztáv Adolf összeköttetései történetéhez. *Történelmi Tár* 1882, 235–278.

Szakirodalom

- Adams, Simon: Spain or the Netherlands? The Dilemmas of Early Stuart Foreign Policy. In: *Before the English Civil War. Essays on Early Stuart Politics and Government*. Ed.: Howard Tomlinson. London, 1983, 79–101.
- Ágoston Gábor: Birodalom és információ: Konstantinápoly, mint a korai Európa információs központja. In: *Az értelem bátorsága. Tanulmányok Perjés Géza emlékére*. Szerk.: Hausner Gábor. Budapest, 2005, 31–60.
- Ágoston Gábor: Korai újkoros kiviteli tilalmak és fegyverkereskedelem: az oszmánok és Anglia. In: *In memoriam Barta Gábor. Tanulmányok Barta Gábor emlékére*. Szerk.: Lengvári István. Pécs, 1996, 183–194.
- Ágoston Gábor: Az oszmán és az európai diplomácia a kölcsönösség felé vezető úton. In: *Híd a századok felett. Tanulmányok Katus László 70. születésnapjára*. Főszerk.: Hanák Péter. Pécs, 1997, 83–99.
- Ágoston Gábor: Történetírás és hadtörténetírás. Gondolatok a professzionális és népszerű angolszász hadtörténetírásról. *Hadtörténelmi Közlemények* 119 (2006) 524–537.
- Anderson,
Matthew Smith: *The Rise of Modern Diplomacy, 1450–1919*. London–New York, 1993.
- Angyal Dávid: Erdély politikai érintkezése Angliával. *Századok* 34 (1900) 369–325; 398–420; 495–508; 702–711; 873–904.
- Angyal Dávid: Magyarország története II. Mátyástól III. Ferdinánd haláláig. In: *A magyar nemzet története*. Szerk.: Szilágyi Sándor. VI. köt. Budapest, 1998 (reprint).
- Benda Kálmán: Diplomáciai szervezet és diplomaták Erdélyben Bethlen Gábor korában. *Századok* 115 (1981) 725–730.
- Bíró Vencel: *Erdély követei a Portán*. Kolozsvár, 1921.
- Brown,
Michael J.: *Itinerant Ambassador. The Life of Sir Thomas Roe*. Lexington, 1970.
- Carter,
Charles Howard: The Ambassadors of Early Modern Europe: Patterns of

- Diplomatic Representation in the Early Seventeenth Century. In: *From the Renaissance to the Counter-Reformation. Essays in honour of Garrett Mattingly*. Ed.: Charles Howard Carter. London, 1966, 269–295.
- Carter,
Charles Howard: *The Secret Diplomacy of the Habsburgs, 1598–1625*. New York–London, 1964.
- Coward, Barry: *The Stuart Age. England, 1603–1714*. London, 2003.
- Csetri Elek: *Bethlen Gábor életútja*. Bukarest, 1992.
- Demény Lajos: *Bethlen Gábor és kora*. Bukarest, 1982.
- Evans,
Robert J. W.: *The Making of the Habsburg Monarchy, 1550–1700. An Interpretation*. Oxford, 1979.
- Fazekas Sándor: Johann Joachim Rusdorf pfalzi diplomata erdélyi kapcsolatai. *Századok* 142 (2008) 4. 999–1020.
- G. Etényi Nóra: Pázmány Péter és a korabeli publicisztika. In: *Pázmány Péter és kora*. Szerk.: Hargittay Emil. Piliscsaba, 2001, 176–188.
- Gindely Antal–
Acsády Ignác: *Bethlen Gábor és udvara, 1580–1629*. Budapest, 1890.
- Gömöri György: Bethlen Gábor a korabeli angol nyomtatványokban és szépirodalomban. *Irodalomtörténeti Közlemények* 98 (1994) 52–61.
- Gömöri György: Az angolok magyarságképe a XVII. század első felében. In: *Uő: Angol–magyar kapcsolatok a XVI–XVII. században*. Budapest, 1989, 39–59. (Irodalomtörténeti Füzetek 110.)
- Horváth Mihály: *Magyarország történelme*. 5. köt. Pest, 1872.
- Kármán Gábor: „Átkozott Konstantinápoly.” Törökkép Erdély 17. századi portai követségén. In: *Portré és imázs. Politikai propaganda és reprezentáció a kora újkorban*. Szerk.: G. Etényi Nóra – Horn Ildikó. Budapest, 2008, 29–48.
- Kármán Gábor: Az erdélyi török deákok. Kora újkori értelmiségiek állami szolgálatban. *Sic Itur Ad Astra* 18 (2006) 1–2. 155–182.
- Kellner Anikó: A tökéletes követ – elmélet és gyakorlat a kora újkori politikai kultúra tükrében. *Korall* 23 (2006) 86–115.
- Kurucz György: Sir Thomas Roe és az erdélyi–lengyel viszony Bethlen Gábor fejedelemsége idején. In: *Magyarhontól az Újvilágig. Emlékkönyv Urbán Aladár ötvenéves tanári jubileumára*. Szerk: Erdődy Gábor – Hermann Róbert. Budapest, 2002, 55–63.

- Lee, Maurice: The Jacobean Diplomatic Service. *American Historical Review* 72 (1967) 1264–1282.
- Makkai László: Az ellenreformáció és a harmincéves háború. Az erdélyi fejedelmek Habsburg-ellenes küzdelmei (1608–1648). In: *Magyarország története 1526–1686*. 1. köt. Főszerk.: Pach Zsigmond Pál, szerk.: R. Várkonyi Ágnes. Budapest, 1985, 777–929.
- Mattingly, Garrett: *Renaissance Diplomacy*. London, 1962.² (The Bedford Historical Series 18.)
- Miklós Ödön: Bethlen Gábor és a holland diplomácia. *Protestáns Szemle* 38 (1929) 595–608.
- Óváry Lipót: *Bethlen Gábor diplomáciai összeköttetéseiről*. Budapest, 1888 (Értekezések a történeti tudományok köréből 13).
- Parker, Geoffrey: *Europe in Crisis, 1598–1648*. Brighton, 1980.
- Péter Katalin: A Fejedelemség virágkora (1606–1660). In: *Erdély története*. 2. köt. 1606-tól 1830-ig. Szerk.: Makkai László – Szász Zoltán. Budapest, 1986, 617–783.
- Piri Zoltán: Bethlen Gábor fejedelem útja a hágai szövetségbe. *Történelmi Szemle* 41 (1999) 1–2. 157–176.
- R. Várkonyi Ágnes: „Legnagyobb bölcsesség és eszeség...”. Bethlen Gábor és az európai béketárgyalások. *Valóság* 24 (1981) 2. 1–10.
- Strachan, Michael: *Sir Thomas Roe, 1581–1644, a Life*. The Chantry, 1989.
- Szalay László: *Magyarország története*. 4. köt. Lipcse, 1854.
- Szekfű Gyula: *Bethlen Gábor. Történelmi tanulmány*. A bevezető tanulmányt és a Bethlen-irodalom kiegészítő fejezetét Pamlényi Ervin írta. Budapest, 1983 (reprint).
- Szilágyi Sándor: *Bethlen Gábor és a svéd diplomácia*. Budapest, 1882. *The Thirty Years' War*. Ed.: Geoffrey Parker. London–New York, 1998.²
- Trócsányi Zsolt: *Az Erdélyi Fejedelemség korának országgyűlései (Adalék az erdélyi rendiség történetéhez)*. Budapest, 1976.
- Vásárhelyi Judit: *Eszmei áramlatok és politika Szenci Molnár Albert életművében*. Budapest, 1985. (Humanizmus és reformáció 12.)
- Wedgewood, Cecily Veronica: *The Thirty Years War*. London–New York, 1981 (reprint).

Holocén erdőhatár-változás a Retyezát-hegységben

Orbán Ildikó

Bevezetés

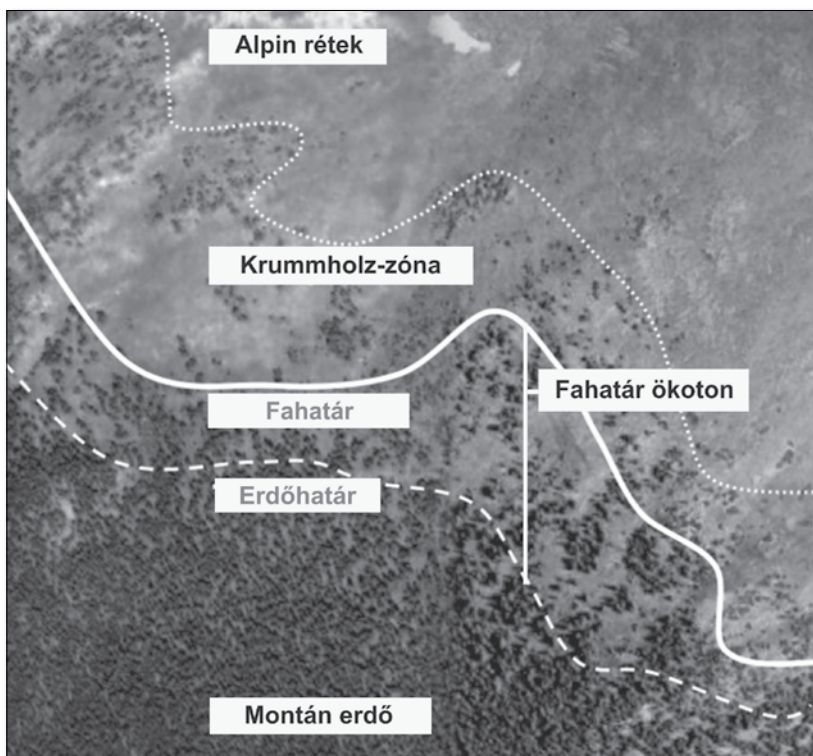
Az erdőhatár és a fahatár fogalma

A különböző vegetációtípusok közötti határok és átmenetek azok közé a természeti jelenségek közé tartoznak, amelyeket bárki könnyen megfigyelhet. Egy magasabb hegyen felfelé kapaszkodva nehezen kerüli el a túrázó figyelmét, ahogy a zárt erdőt apróbb erdőfoltok, majd egészen letörpült példányok, végül alpesi rétek váltják fel. A különböző növényzeti típusok közötti határok és az átmeneti zónák a biológusok számára nemcsak megkapó látványt jelentenek, hanem kiváló kutatási témát is nyújtanak.

Az erdőhatár valamilyen erdei életközösség és egy más típusú (pl. sivatagi, poláris tundra vagy alpin rétet) növényzeti együttes között a zárt erdő határát jelöli [1]. Dolgozatomban az alpin erdőhatár változásaival foglalkozom, így a továbbiakban ezt a típust fogom részletesebben bemutatni.

Az *alpin erdőhatár* a magashegyi zonációban a szubalpin erdők és alpin rétek között kijelölhető határvonal. Fontos különbséget tennünk két gyakran használt fogalom között: az előbb már definiált erdőhatárral ellentétben a *fahatár* nem a zárt erdő felső határát jelenti, hanem azt a tengerszint feletti magasságot, amely a fa növekedésének legfelső határa. E két fogalom további pontosításához, definiálnunk kell azt, hogy egy erdőt zártnak tekintünk, ha benne a gyökerek a talajt egyenletesen beszövik, és a koronaszint záródása min. 30–40%-os [2], illetve a fahatár esetén „fa” alatt a legalább 2 méteres magasságot elérő példányokat értjük [3]. Utóbbi definícióhoz hozzá kell fűznünk, hogy a fahatár felett is találhatunk letörpült példányokat, amelyek az ún. *Krummholz* (német szó, jelentése: 'kicsavart fa') alakban növekednek, és jóval kisebbek az átlagos egyedeknél. Az ilyen példányok a fahatártól a már ténylegesen fátlan részig húzódó *Krummholz-zónát* [1] alkotják (1. ábra).

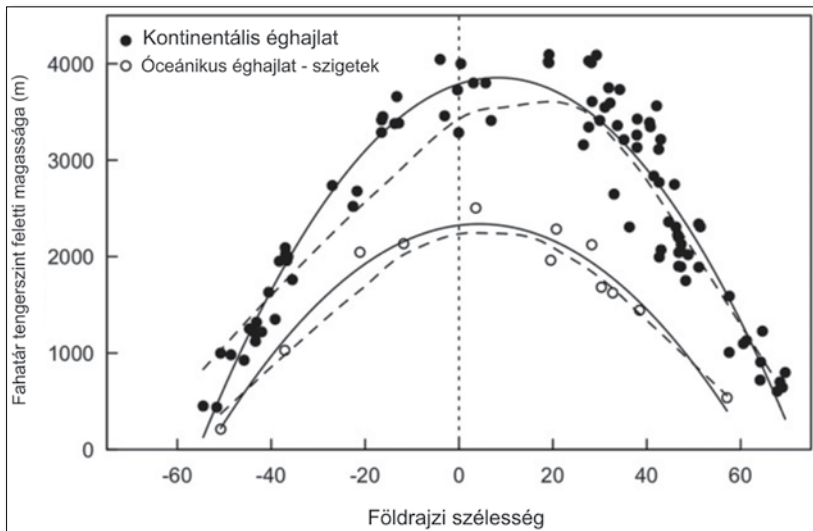
A messziről éles határnak látszó erdő- és fahatár közelről megvizsgálva szélesebb átmeneti zónát alkot. Az ilyen, vegetációtípusok közötti zónát ökotonnak [1] nevezzük (1. ábra). A *fahatárökotont* általában nyitvatermő fajok alkotják, és természetes körülmények között egy szűk, 100–200 méter széles növényzeti zónát jelöl [4], de paleoökológiai vizsgálatok sorozata bizonyítja, hogy ma például az Alpokban antropogén hatás (legeltetés, fakitermelés) következtében ez a zóna kiszélesedhet (400–500 m; [5]). Az emberi hatások általában az erdőhatár vonalát nyomják lejjebb, így legtöbbször a fahatárökoton kiterjedése tapasztalható.

1. ábra. Az erdőhatár, fahatár, Krummholz-zóna és a fahatárökoton elhelyezkedése ([48] nyomán)

A természetes erdő- és fahatár elhelyezkedését számos biotikus és abiotikus tényező határozza meg. Előbbiek közül a legfontosabbak a geomorfológiai és az edafikus viszonyok mellett a különböző klimatikus változók (pl. csapadék-

menyiség és eloszlás, hőmérséklet, inszoláció). A lokális klimatikus tényezők az adott terület földrajzi elhelyezkedésétől függnnek. A fahatárt a legmagasabb tengerszint feletti magasságban az Egyenlítő környékén találjuk, míg a sarkok felé egyre alacsonyabban helyezkedik el. Ugyanazon földrajzi szélesség mentén az óceánikusabb klímájú területeken alacsonyabban található a fahatár, mint a kontinentális jellegű területeken. Mindezt jól érzékelteti a 2. ábra, amely a fahatár tengerszint feletti magasságát mutatja a földrajzi szélesség és az óceánikus-kontinentális jelleg függvényében.

2. ábra. A fahatár elhelyezkedése a földrajzi szélesség és az óceánikus jelleg függvényében ([48] nyomán)

Tuhkanen és Körner szerint [6] a mérsékelt övi, pontosabban a 40° és a 70° fokok között található magashegységi területekről elmondható, hogy az erdőhatár elhelyezkedése szorosan korrelál a júliusi középhőmérséklettel, tehát elsősorban a klimatikus viszonyok által van meghatározva [7].

A fa- és erdőhatárt befolyásoló biotikus tényezők közül megemlíthető a herbivorok, a paraziták és a különböző fertőzések hatása. Külön kategóriát érdemelnek a különböző közvetlen és közvetett emberi hatások (pl. erdőirtás, hegyi legelők kialakítása, új fajok behurcolása).

Erdőhatár-rekonstrukciók

Az erdőhatár – csakúgy, mint az azt kialakító tényezők – időben nem állandó. Világszerte több kutatócsoport foglalkozik az erdőhatár késő glaciális és holocén időszak (az utolsó kb. 14 500 év) változásainak rekonstrukciójával (pl. *Ecological and Environmental Research Group, University of Bergen; Paleoecology Group, University of Bern*). Az ilyen kutatások több szempontból is nagyon fontosak:

- 1) Megmutathatják hogy az elmúlt 14 500 év gyors lehülései (pl. fiatal driász vagy preboreális oszcilláció) és felmelegedései (pl. fiatal driász/holocén átmenet) hogyan érintettek egy-egy szűkebb területet, különösképpen annak növényzetét.
- 2) Információt nyújtanak arról, hogy egy-egy életközösség mennyire érzékeny a klímaoszcillációkra.
- 3) Megválaszolhatják azt a kérdést, hogy egy adott területen kialakult fahatár mennyire természetes, avagy mennyiben emberi hatások által alakított.
- 4) A múlt tanulmányozásával pontosíthatják a jövőre vonatkozó predikcióinkat, vagyis hogy a valószínűsíthető éves középhőmérséklet-emelkedés (1,4–5,8 °C-os a XXI. században [8]) hogyan és milyen mértékben fogja megváltoztatni az alpin élőhelyeket.

Célkitűzések

Dolgozatomban a fentiekhez hasonló kérdésekre szeretnék választ a Déli-Kárpátok Retyezát-hegységében egy gleccsertő holocén üledékszervényének növényi makrofosszília-, sztóma- és pollenvizsgálata segítségével. Míg az Alpok holocén erdőhatár-változásait jól ismerjük [5], [9], [10], [11], [12], [13], a Kárpátokból hasonló vizsgálatok alig ismertek, így jelen tanulmány ennek a hiánynak a pótlásához igyekszik hozzájárulni.

Igen kevés információ áll rendelkezésünkre arról, hogy a Retyezát-hegységben hogyan reagált a vegetáció a holocén klímaoszcillációkra, illetve hogy a ma megfigyelhető erdő- és fahatár klimatikusán meghatározott vagy emberi hatásra ala-

kult ki. Keveset tudunk arról is, hogy vajon a jövőbeli hőmérséklet-változásokra hogyan fog reagálni az alpin és szubalpin növényzet a régióban.

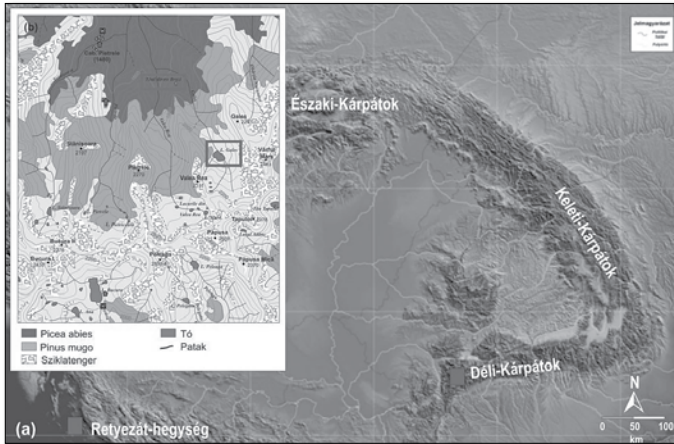
Valószínű, hogy az esetleges felmelegedés az erdőhatár feljebb tolódását és az alpin rétek beszűkülését vonná magával, és mivel ezek az élőhelyek sok endemikus és reliktumfajnak adnak otthont, ezeket egyértelműen veszélyeztetné egy ilyen folyamat. Ugyanakkor a valamivel az erdőhatár alatt húzódó lucfenyő esetében potenciálisan élőhely-kiterjedés várható, és ez a faj genetikai diverzitására pozitívan hathat.

Dolgozatomban a fahatár ökoton kiterjedésének holocén változásait rekonstruálva egyekszem hozzájárulni mindezen kérdések megválaszolásához.

Mintavételi hely

A Retyezát-hegység

Mintaterületünk a Retyezát-Godján csoport legismertebb tagjában, a Retyezát-hegységben (Zerge-havasok, Munții Retezat) található, amelyet két fontos medence – a Hátszegi- és a Zsilvölgyi-medence – fog közre, északról, illetve délkeletről (3. ábra). Teljes területe közel 500 km², amelynek egynegyede 1800 m, és az erdőhatár felett található, átlagmagassága 1554 m [14].

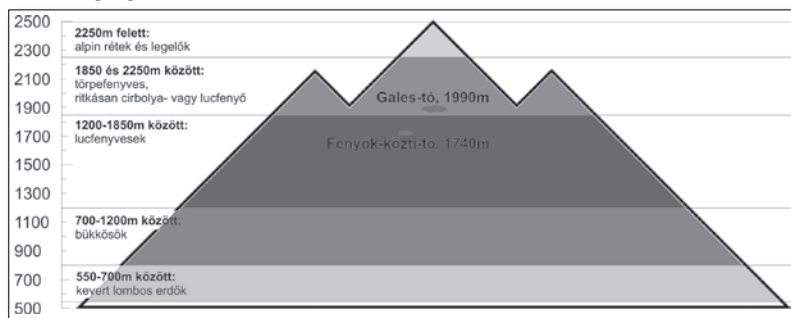

3. ábra. a) A mintaterület elhelyezkedése a Kárpátokban,
b) a mintavételi hely a Retyezát-hegységben

A hegység fő tömegét gránit- és granodiorit tömbök adják. Az alacsonyabb részen palás szerkezetű csillámpalából, amfibolpalából és kvarcpalából álló kőzetek is előfordulnak. Az utolsó eljegesedés alatt a Retyezátot borította a legnagyobb jégsapka a Déli-Kárpátokban, köszönhetően a hegység nagy tengerszint feletti átlagmagasságának és csapadékos klímájának [15]. A gleccserek felszínformáló munkája erősen meghatározza a táj mai képét: a kialakult teknő- és cirkuszvölgyek, morénagátak az egész hegységre jellemzőek. Ezekben a jégár visszavonulásával kiemelkedően sok gleccsertó alakulhatott ki. Erdélyben itt a legmagasabb ezek száma: összesen 98 tengerszeme közül 58 állandó és 40 időszakos. Döntő többségük 1900 és 2200 méter között található.

A Retyezát éghajlata jellegzetesen magashegységi, kifejezetten sok csapadékkal. A hegység lábainál 6 °C fokos (500 m), a csúcson –2 °C (2500 m) fokos évi átlaghőmérsékletet mértek. A januári középhőmérséklet a –10 °C, a júliusi 6 °C 2200 m-en. Az évi csapadékos napok száma 268, az évi csapadékmennyiség 1700 m-en 1600–1800 mm [14]. 2000 méteren a hóborított napok száma 176.

A Retyezát növényzete több mint 1100 edényes fajt számlál, ezek közül 62 endemikus [16].

4. ábra. Növényzeti zonáció a Retyezát-hegység északi oldalán

Az északi oldal a növényzeti zonációja a 4. ábrán látható. Az erdőhatár 1850 méteren, míg a fahatár 2000 méteren található. Főleg a hegység déli oldalán nagy területeket foglalnak el az alpin legelők. Ezekre lovakat, juhokat és szarvasmarhákat hajtának ki, amelyek az egész nyári időszakot fent tölthetik a hegyekben. A pásztorok néha egészen magasra, 2200 méter fölé is terelik az állatokat. A legeltetés ilyen formája jelentős hatással bír a fahatárra, hiszen az állatok a frissen kibújt facsemetéket sokszor lelegetik [1].

A Gales-tó

Az általam vizsgált *Gales-tó* (Lacul Gales, 5. ábra) a hegység északi részén, egy észak–déli lefutású glaciális völgyben (Gales-völgy) található. A tó 1990 m-en helyezkedik el, 2300–2400 méter magas csúcsok veszik körül (Varful Mare, Varful Valea Rea, Varful Gales). Nyugati oldalán meredekebb törmelékletjt, míg keleti-északkeleti felén lankásabb hegyoldalt láthatunk. A tavat a déli részén befolyó patak táplálja, amelynek kifolyója átellenben található. Innen ered a Gales-patak, amely az egész völgyön keresztül folyik. A tó területe 3,68 ha, legnagyobb vízmélysége 20 m, 6–7 méteres mélységig vízimohák borítják az aljzatot.

5. ábra. A *Gales-tó* látképe nyugati irányból

A tó körüli növényzet részben az alpin rétekre jellemző fajokból áll, de ezen a magasságon még nagy foltokban található a törpefenyő (*Pinus mugo*) és törpecserjék (*Vaccinium myrtillus*, *Rhododendron kotchii*, *Juniperus communis*), egészen 2300 méterig. A tó északi oldalán három letörpült lucfenyőcsemetét is észrevettünk a törpefenyők mellett, de a faj jelenléte ebben a magasságban nem igazán jellemző. Az összefüggő erdőhatáránál a *Gales-tó* kb. 150 méterrel magasabban található.

A völgyben található a hegység legalacsonyabban elhelyezkedő tava is, a *Taul dintre Brazi*, avagy *Fenyők közti tó*. 1740 méteren, a szubalpin övben helyezkedik el. Ezt a tavat a *Gales-tó*hoz hasonlóan mintavételezték, és mindkét üledéket multiroxy-analízishez használták fel [29].

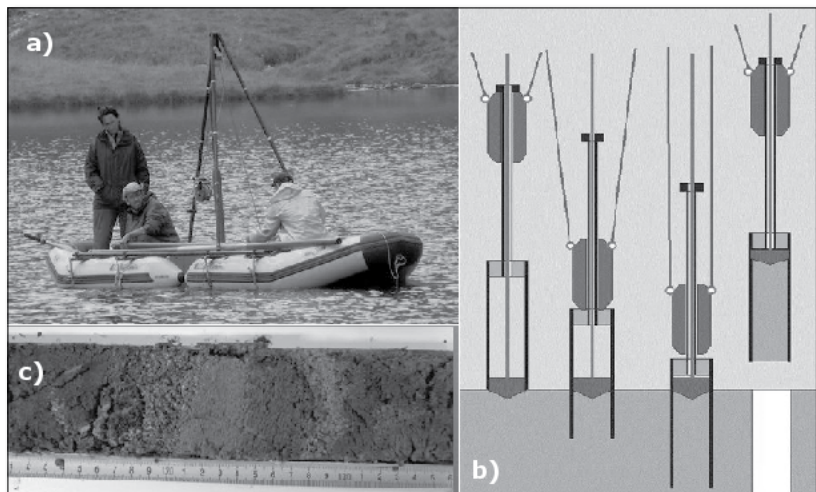
Módszerek

Az üledékszervényen a makrofosszília-, sztóma-, pollen- és szervesanyag-tartalom analízisével regionális és lokális változásokat figyelhetünk meg. A pollenanalízisből származó adatok a növénytakaró regionális változásait mutatják, hiszen a virágporsemek diszperziója igen jelentős (általában 10^1 – 10^5 m közötti, szélsőséges esetekben 10^4 km-t is megfigyeltek) [18], és a hegynék ütköző, felszálló légtömegek

jelentős mennyiségű pollent sodorhatnak a magasabban fekvő üledékgyűjtőkbe [19]. A másik három módszer segítségével a tó partján lévő vegetációt vizsgálhatjuk. Az üledékben talált növényi szerv- és szövetdarabok általában nem származnak az üledékgyűjtő közvetlen, néhány tíz-, esetleg százméteres környezeténél messzebből [20]. Az adatok értelmezéséhez szükséges kor-mélység függvényt az üledékszervényből vett minták radiokarbon korolásával kaptuk meg.

A fúrás menete

A Gales-tó fúrását 2007 augusztusában végezte el a Magyari Enikő és Braun Mihály által vezetett csoport. A tóból három helyen vett üledékszervények közül jelen dolgozat a tómeder közepső részéről (vízmélység: 19,5 m) származó GALES-3 szervény elemzését tárgyalja. A fúrás módosított Kullenberg-fúróval történt (l. 6. ábra), 4 méter hosszú dugattyús mintavető segítségével, amely bolygatatlan magmintát adott.

6. ábra. a) A fúrás mentee, b) módosított Kullenberg-fúró működése, c) hosszanti irányban félbevágott üledékszervény

Közvetlenül a mintavétel után a csövek végeit lezárták, szállították, majd a laboratóriumban további elemzésig 2 °C-on tárolták. A csövek hosszanti felvágásakor az üledék leírása a Troel- Smith-féle rendszer szerint történt [21].

Szervesanyag-tartalom-meghatározás

A szervesanyag-tartalom analízise izzításos módszerrel történt (Loss on Ignition, LOI). A 105 °C-on szárított mintákat 550 °C-on hevítettük 3 órán keresztül, majd a tömegvesztéséből következtettünk a szervesanyag-tartalomra [22]. A méréseket Braun Mihály végezte a Debreceni Egyetemen. A szervesanyag-tartalom-görbe az egész üledékszelvényt (328 cm) lefedi, felbontása 2 cm-es. A szervesanyag-tartalom változásaiból a tavi produkció és a tóparti vegetáció/talajosodás mértékének változásaira következtethetünk.

Radiokarbon adatok és kalibrálásuk

A Gales-tó teljes üledékének korolásához 11 mintát küldtünk el radiokarbon kor-meghatározásra a Poznańi Radiokarbon Laboratóriumba [17]. A késő glaciálisból – növényi makrofossziliák hóján – *Cladocera* ephippiumokat, míg a holocénból *Pinus* tűlevelet, ágdarabot, illetve egy *Pinus mugo* tobozt koroltattunk (l. 1. táblázat).

Core	Laboratory code	Dated material	Depth (cm)	¹⁴ C age years BP	Calibrated range years BP (2σ)	Remarks
Gales-3	Poz-26114	<i>Pinus</i> twig	15	2075 ± 30	1985-2129	
Gales-3	Poz-26116	<i>Pinus mugo</i> cone	43	2500 ± 35	2458-2738	
Gales-3	Poz-0	<i>Pinus</i> twig	102	> 0 BP		<0.02 mg C, too small
Gales-3	Poz-26117	<i>Pinus</i> twig	150	5380 ± 40	6172-6283	
Gales-3	Poz-27308	<i>Pinus</i> needle	179	8240 ± 50	9072-9326	
Gales-3	Poz-27307	<i>Cladocera</i>	179	8170 ± 70	8992-9318	0.7 mg C
Gales-3	Poz-26118	<i>Cladocera</i>	213	10510 ± 70	12363-12605	
Gales-3	Poz-27309	<i>Cladocera</i>	261	10390 ± 100	11967-12576	0.19 mg C
Gales-3	Poz-26132	<i>Cladocera</i>	281	7880 ± 60	8552-8812	small, 0.5 mg C
Gales-3	Poz-0	<i>Cladocera</i>	315	> 0 BP		too small, <0.02 mg C
Gales-3	Poz-27310	<i>Cladocera</i>	317	> 0 BP		too small, 0.02 mg C

1. táblázat. A Poznańi Radiokarbon Laboratóriumba elküldött minták és a kapott eredmények.

A szürkével jelölt mintákat vettük figyelembe a később bemutatandó kor-mélység függvény számításakor

A holocén üledékszakaszkorolását 6 mérési adat segíti, ebből négyet használtunk fel a kor-mélység függvény elkészítéséhez. Egy ismétlődő mérés volt (179 cm), egy pedig a vártnál idősebb kort adott (15 cm). A szerves szén mennyisége, illetve a kapott eredmény a minta áthalmozódására vagy szennyezettségére engedett következtetni [17].

Core	Laboratory code	Dated material	Depth (cm)	¹⁴ C age years BP	Calibrated range years	Remarks
TDB-1	Poz-31715	<i>Pinus mugo</i> needles	557	9980 ± 100	11269-11626	
TDB-1	Poz-31716	charcoal	569	10870 ± 70	12825-12893	
TDB-1	Poz-27305	<i>Pinus sp.</i> needles (2)	578	11590 ± 60	13335-13496	

2. táblázat. A Fenyők közti tó korolásából a relatív korláshoz felhasznált adatok

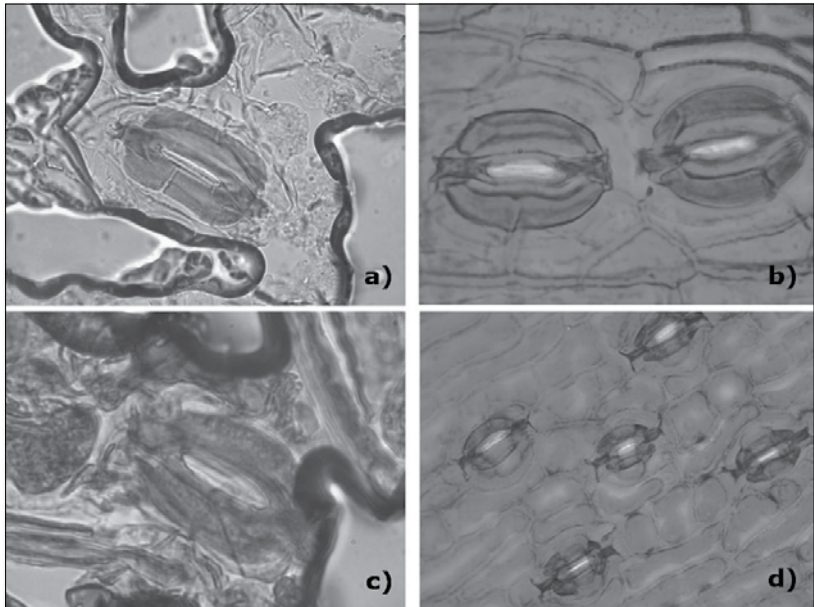
Ahhoz, hogy a késő glaciális időszakra megfelelő korszakát kapjunk, relatív korolást alkalmaztunk: a Gales-tó és a Fenyők közti tó késő glaciális pollendiagramjait a hasonló sztratigráfiai változásokat alapul véve illesztettük [17]. Az így kapott 3 referenciapont (l. 2. táblázat) és 4 holocén ¹⁴C-adat alapján készítettük el a kor-mélység függvényt, amelyhez a kalibrált radiokarbon-adatokat használtunk [17]. A dolgozatban minden koradat kalibrált BP (kal BP) évben értendő.

Makrofosszília-analízis

Az üledék makrofosszília-vizsgálatát 0 és 200 cm között végeztük el 2 cm-es felbontásban 4,0–13,0 cm³ térfogatú mintákon. Az üledék 200 cm alatt nem tartalmazott értékelhető mennyiségű növényi makrofossziliát. A minták feltárása az MTM Növénytarának pollenlaboratóriumában történt. Térfogatmérést követően a 10%-os NaOH-oldattal kezelt mintákat 10 percig vízfürdőn melegítettük, majd 200 mikron lyukátmérőjű szitán szűrtük. A feltárt minták analízise a Bergeni Egyetem paleoökológiai laboratóriumában történt Hilary Birks témavezetésével. A határozáshoz a laboratórium referenciagyűjteménye és a következő határozók nyújtottak segítséget: [42], [43], [44], [45], [46], [47]. Az eredményeket 10 cm³-re normálva koncentrációdiagramon ábrázoltuk (10. ábra)

Sztómaanalízis

A sztómaanalízis során 30 mintát elemeztünk az üledékszelvény felső 228 centiméteréből, 8 centiméteres felbontással. A vizsgálat során a pollenanalízishez feltárt mintákat használtuk, a számolást 200–1000-szeres nagyításon végeztük. A sztómák azonosítása megfelelő referenciaanyag és Sweeney et al. [23] határozókulcsa alapján történt. Az elemzés során a pollenfeltáráskor hozzáadott *Lycopodium* spórák számát is feljegyeztük, ez lehetővé tette, hogy a számolt értékekből sztómakoncentrációt számíthassunk. Kevés hasonló részletességű sztómavizsgálatot ismerünk az irodalomból, a sztómákat általában a pollenekkel együtt vizsgálják, és csupán jelenlétüket rögzítik [25]. Célunk az volt, hogy megvizsgáljuk, milyen mértékben alkalmazható a módszer az egyes fafajok múltbéli arányainak megállapításához a Gales-tó esetében.

7. ábra. Recens tülevelekből a pollenfeltárás során alkalmazott eljárással készült referencia a sztómák azonosításához: a) törpefenyő (*Pinus mugo*), b) közönséges boróka (*Juniperus communis*), c) cirbolyafenyő (*Pinus cembra*), d) közönséges lucfenyő (*Picea abies*)

A fenti határozókulcs az általunk vizsgált fajok közül a törpefenyőt (*Pinus mugo*), illetve a cirbolyafenyőt (*Pinus cembra*) nem tartalmazza. Ezért fontosnak tartottuk a megfelelő referenciaanyagot, amelyet recens tűlevelekből a pollenfeltárás során alkalmazott eljárással készítettünk el (l. 7. ábra). Tapasztalataink szerint a törpefenyő és a cirbolyafenyő igen hasonló sztómái között leginkább azok alakja alapján lehet különbséget tenni: előbbi keskenyebb, megnyúltabb alakú, míg utóbbi kissé szélesebb. Mindazonáltal elképzelhető, hogy a két faj sztómaszélessége átfed, így ez a módszer további méréseket és pontosítást igényel.

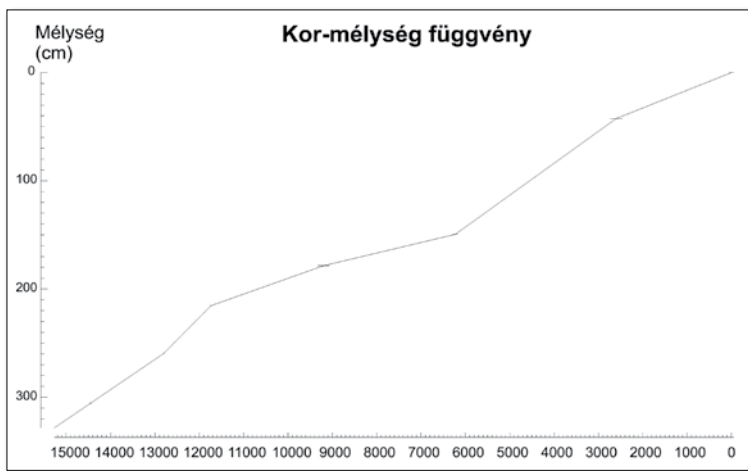
Pollenanalízis

A pollenanalízist Magyarai Enikő végezte az MTM Növénytarának pollenlaboratóriumában. A pollenanalízisnél megszokott feltárási eljárások után [29] a számolás 400–1000-szeres felbontáson történt, 4–8 centiméteres felbontásban [29].

Eredmények

A radiokarbon-korolás eredményei

A radiokarbon-adatok alapján az alábbi kor-mélység függvényt kaptuk.

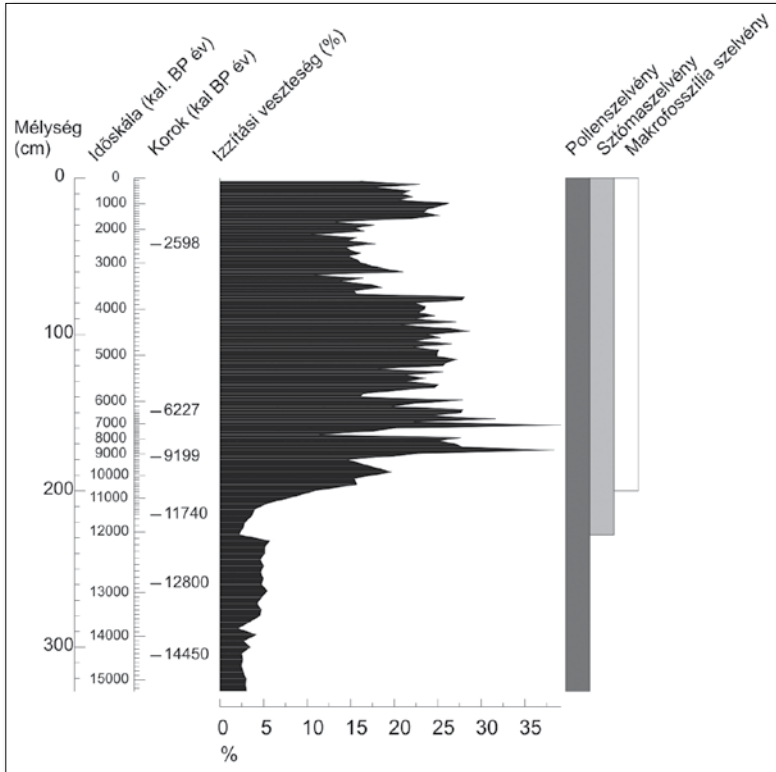

8. ábra. A kor-mélység függvény

A kor-mélység függvényen az ülepedési ráta változásait követhetjük nyomon. A tó keletkezését és az üledékképződés megindulását a gleccser visszahúzódását követően ez alapján 14 500 évnél korábbra, a 15 000 és 16 000 évek közé tehetjük [49].

A diagram magas ülepedési rátát mutat a kora holocénben (12 000 évvel ezelőttig), majd egy lassú ülepedésű szakasz következik (215 és 150 cm-es mélységek, 11 700 és 6200 évek között). Ezután az ülepedés sebessége felgyorsul, majd 2500 évnél újra alacsonyabb rátát látunk. A kapott korszakala a 43 cm és 150 cm közötti szakaszon további pontosítást igényel.

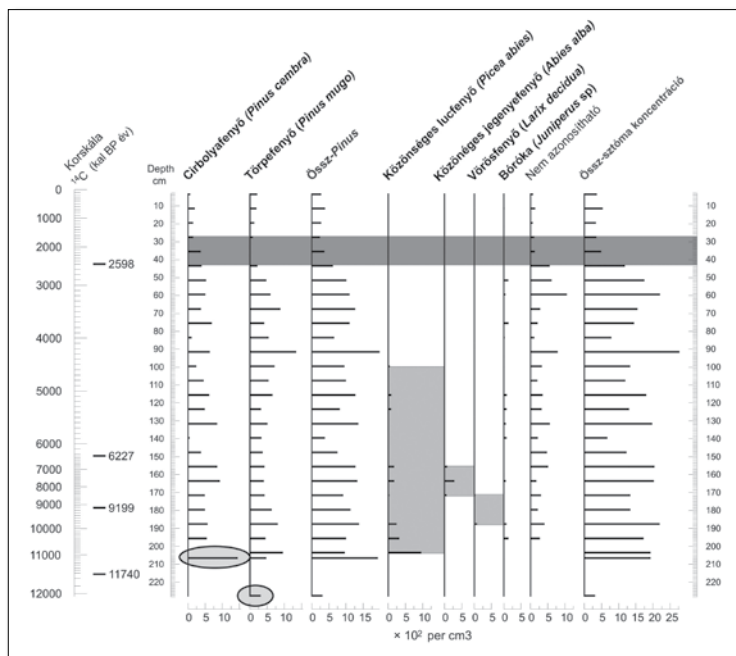
A szervesanyagtartalom-mérés eredményei

9. ábra. A szervesanyagtartalom-mérés eredményei. Az oszlopok a különböző szelvények hosszát mutatják

Az iztítási veszteség (*loss-on-ignition*) módszerrel mért szervesanyag-tartalom-görbe a Gales-3 üledékszelvényt teljes hosszában lefedi (328 cm, l. 2. ábra). Kezdeti szakaszán alacsony, 5% körüli szervesanyag-tartalom figyelhető meg. Ez 228 cm-nél (12 040 év) kb. felére esik vissza, majd szinte exponenciálisan emelkedik. 188 cm-nél (9850 év) már közel 20%-ot mértünk, 174 cm-nél (8740 évnél) pedig 38%-ot. 164 cm-nél (7710 évnél) ez az érték rendkívül rövid idő alatt 11%-ra esik vissza, majd hasonlóan rövid idő elteltével, 7100 évnél (158 cm) eléri maximumát, 39%-ot. Ezután csökkenést tapasztaltunk, majd 76 cm-ig (3735 év) a szervesanyag-tartalom 16–28% között ingadozik (lokális szervesanyag-minimum mérhető 138–140 cm közt, az 5840–5905. évek között). Ezután újabb hirtelen csökkenést látunk: 74 és 28 cm között (3665–1710. évek) a szervesanyag-tartalom átlaga 16% 26 és 16 cm közt (1590–980. évek) magasabb értékeket mértünk (átlagosan 24%), végül 16 cm után (980. év) megint csökkenést tapasztaltunk.

A sztómaanalízis eredményei

10. ábra. A Gales-3 fúrásszelvény sztómakonzentráció-diagramja.
A fontosabb eseményeket a kiemelt részek jelzik

A sztómadiagramon (l. 10. ábra) a Gales-tó körül a holocén során valaha előfordult fajokot ábrázoltuk. Az első sztómát 228 cm-nél találtuk, az 12 040. évnél. Ez a törpefenyő- (*Pinus mugo*) sztóma a faj első megjelenését jelzi a tó körül, és a diagramon látható, hogy állománya napjainkig jelentős. A cirbolyafenyő (*Pinus cembra*) 207 cm-en jelenik meg, kb. a 11 150. évnél, és a törpefenyővel együtt magas koncentrációt ér el ($1400/\text{cm}^3$, illetve $1000/\text{cm}^3$). Ez a fenyőfaj is napjainkig előfordul, ma sztómájának koncentrációja a törpefenyőjénél kisebb.

A közönséges luc (*Picea abies*) sztómájának első megjelenését 204 cm-en, 10 950. évnél tapasztaltuk, viszonylag nagy koncentrációban. Érdekeség, hogy ebben a mintában a cirbolyafenyő epizodikusan eltűnik.

207 cm-en, 11 150. évnél mind a törpefenyő, mind a cirbolyafenyő koncentrációja magas. Ezt követően rövid visszaesést tapasztalunk. A 7710. év (164 cm) körül a cirbolyafenyő állományának erősödését látjuk, míg a törpefenyő mennyisége stagnál. Ezzel párhuzamosan a lucfenyő sztómakonzentrációja először erősen csökken (mint ahogy azt az előző két fajnál láttuk), majd epizodikusan el is tűnik (180 cm, 9300. évnél), végül a cirbolyafenyő mennyiségének növekedésével egy időben koncentrációja emelkedik (7700. és 6890. évek között). Ugyancsak ebben az időszakban jelenik meg az közönséges jegenyefenyő (*Abies alba*) is, amely csak ezen rövid időszak alatt mutatható ki (8530. és 6890. évek közt, 156–172 cm).

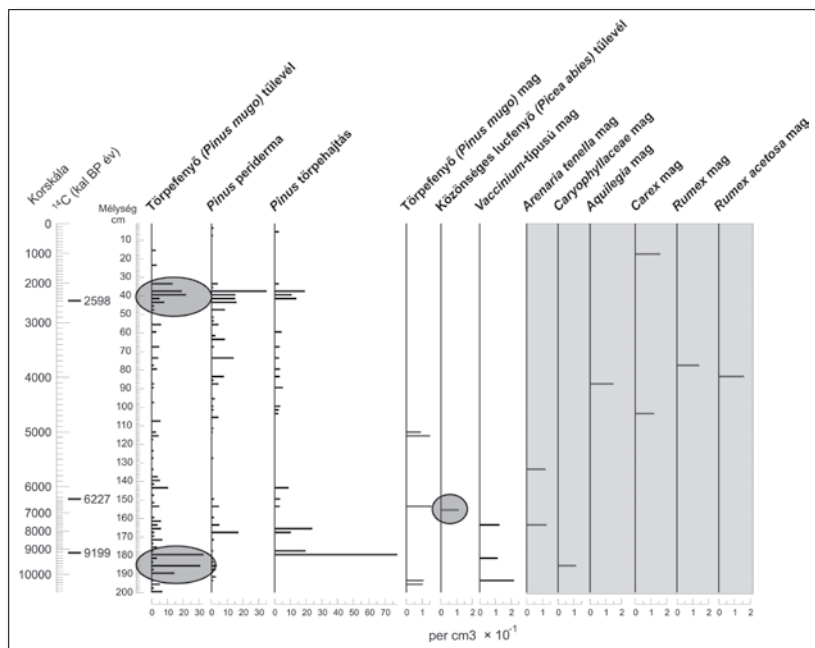
196 cm-nél találhatjuk az első *Juniperus*-sztómákat (10 400. év). 9850. (188 cm) és 8530. (172 cm) évek közt a vörösfenyőtől (*Larix decidua*) származó sztómákat is találunk az üledékben, amelyek csak ebben a két mintában fordultak elő.

148 cm-nél (6180. év) a *Pinus*-sztómák koncentrációjának csökkenését tapasztaljuk, különösen a cirbolyafenyő esetében, illetve időszakosan eltűnnek a lucfenyő sztómái is. Kicsit később újra megjelenik a boróka (*Juniperus*) (az 5905. évnél, 140 cm-en), ekkor a cirbolyafenyő koncentrációja éppen minimumon van ($< 100/\text{cm}^3$). Ezután újabb koncentrációnövekedés következik be a törpe- és cirbolyafenyő-sztómákat illetően, és kisebb ingadozásokkal mindkét faj koncentrációja stabilan $500/\text{cm}^3$ körül marad. 108 cm-nél (4820. év) a boróka hosszabb időre eltűnik. 92 cm-nél (4280. év) mind a cirbolyafenyő, mind a törpefenyő koncentrációja maximumot mutat, míg a lucfenyő ugyanennél az évnél végleg eltűnik a mintákból.

Ezután napjainkig némi ingadozással (pl. újabb csúcs 68 cm-nél és a 3460. évnél) az össz-*Pinus*-sztómakonzentráció csökkenését tapasztaltuk. Kis mennyiségben a boróka is újra megjelenik. A sztómadiagramban az egyik legjelentősebb

változást a 2650. és a 2200. évek közt (36–44 cm) tapasztaltuk. Ekkor az össz-sztómakoncentráció jelentősen csökken, amely döntően a törpefenyő és a cirbolyafenyő sztómáinak koncentrációcsökkenéséből adódik.

A makrofosszília-analízis eredményei

11. ábra. A Gales-3 fűrészszelvény növényi makrofossziliakonzentráció-diagramja.

A fontosabb eseményeket a kiemelt részek jelzik

Az üledékben több makrofossziliatípust találtam. A leggyakoribb a tűlevel volt, amely szinte majdnem kizárólagosan a kéttűs törpefenyőtől származik. Ellenkéntben a sztómaeredményekkel cirbolyafenyő-, jegenyefenyő- és boróka-makrofossziliák az üledékből nem kerültek elő. A lucfenyő tóparti jelenlétére egyetlen, a 6890. évnél (156 cm) detektált tűlevel enged következtetni. A tűlevelek mennyiségi eloszlását vizsgálva két csúcst találunk a diagramon, az egyik a 9680. és a 8940. évek között (186 cm és 176 cm között) jelentkezik, míg a másik a 2650. és a 2200. évek (44 és 36 cm) között.

Jelentős mennyiségben került még elő periderma, amelynek jó része *Pinustól* származik (ez fajszinten nem különíthető el). Az üledékben rengeteg mohamaradványt találtunk, nagy mennyiségű vízi és forrásokban élő fajjal (pl. *Hygrohypnum duriusculum*, *Philonotis fontana*), amelyeknek azonosítása jelenleg is folyik, ezért a diagramon ezeket nem ábrázoltuk. Mindezek mellett több mag is előkerült: ezek közül 5 darab szintén törpefenyőtől származik (a magok az üledékszelvényben 194 és 16 cm közt, a 10 400. és a 980. évek közt mutathatók ki), míg a többi a törpecserjés vagy a lágyszárú vegetáció (alpin rétek és legelők) egy-egy elemét képviseli (satírozott oszlopok: *Vaccinium*, *Rumex*, *Arenaria*, *Carex*, *Aquilegia*, *Caryophyllaceae*).

A pollenanalízis eredményei

A pollenanalízis eredményeinek részletes ismertetésétől a dolgozatban eltekintünk. Az eredményeket ábrázoló százalékos pollendiagramot, amely a regionális vegetáció változásait tükrözi l. a Függelékben (III. ábra). A diagram értelmezése a makró- és a sztómaeredményekkel közösen, a diszkusszióban történik meg.

Diszkusszió

Holocén vegetációváltozások a Gales-tó körül: a fahatár ökoton faj-faj-összetétele és az erdőhatár történeti változásai

(Az összefoglaló ábrát l. Függelék I. és II. ábrájaként)

Eredményeink alapján a Retyezát-hegységben kb. 2000 méteres tengerszint feletti magasságban a törpefenyő megjelenése a 12 040. évre tehető. Ez a késő glaciális fiatal driász lehülésének a végső szakasza, és a törpefenyő regionális terjedését az a pollenszelvény is alátámasztja, amelyben a *Dyploxylon* fenyők százalékanak emelkedése kb. a 11 950. évtől tapasztalható (l. III. ábra). Ezek a változások a fiatal driászban újból kiterjedő magashegyi gleccsnyelv [15] visszahúzódásának megindulását jelzik, a jég alól felszabadult területeket a törpefenyő kolonizálhatta.

A cirbolyafenyő megjelenése a sztómaanalízis alapján a 11 150. évre tehető, ekkor a tó valószínűleg már nem a Krummholz-zónában, hanem a fahatáröko-

tonban található. Mivel cirbolyafenyő-makrofossziliákat az üledékszervényben nem találtunk, csak a sztómái kerültek elő, lehetséges, hogy a faj nem közvetlenül a part menti növényzet alkotója volt, hanem attól kissé messzebb, néhány száz méter sugarú körben fordult elő [25]. Fontos megjegyeznünk, hogy a faj a kora holocénben a Fenyők közti tóból (Taul dintre Brazi) is csak sztóma alapján sikerült kimutatni, feltételezhetően ritka, szálanként előforduló faj volt a tó környékén, hasonlóan a mai elterjedéséhez.

A közönséges luc a sztómaadatok alapján a 10 950. évtől van jelen a tó partján egészen a 4500. évig, ez bizonyítja, hogy ebben az időtartományban a fafaj elterjedésének magassági határa legalább 150 m-rel magasabban volt, mint ma (jelenleg 1850 m-en található). Adatainkból arra teljes bizonyossággal nem lehet következtetni, hogy a lucfenyő nem nőtt akár 2000 méter fölött is, de mivel a makrofosszília-elemzés során csak egyetlen túlevelét találtuk, valószínű, hogy csak szálanként fordult elő a tó körül.

A fahatárökoton további nagymértékű változása a 10 400. és a 9850. évek közé tehető. Ekkor a közönséges boróka (*Juniperus communis*), majd a vörösfenyő is megjelenik. Mindkettő csak sztómaalapon mutatható ki, a vörösfenyő esetében azonban ezt óvatosan kell kezelnünk, mivel lombhullató faj lévén makrofosszília-együttesekben esetenként túlreprezentált [25]. Azt azonban biztosan tudjuk, hogy a hegységben jelen volt a késő glaciálisban és a kora holocénben: túleveli nagyszámban kerültek elő a szintén a Gales-völgyben található Fenyők közti tóból a 10 200. és a 11 200. évek közt, és ez azt jelzi, hogy ebben az időtartományban kevert túlevelű erdők (vörösfenyő, luc- és cirbolyafenyő) borították ennek a tónak a partját, amelyben feltehetőleg a vörösfenyő dominált [29]. A Fenyők közti tó partján a késő glaciálisban is ez az első fafaj, amely megtelepszik. Ma azonban teljesen hiányzik a hegység flórájából. Fénykedvelő, de ellenálló fafajként a kora holocénben igen erőteljes expanziója nagy valószínűséggel azzal magyarázható, hogy jól bírja az alacsony téli középhőmérsékletet, a téli deszikkációt és a nyári és téli középhőmérsékletek közötti nagy különbségeket [26]. Az a tény azonban, hogy megtelepedését a Gales-tó körül megelőzte a lucfenyő megjelenése, jelzi, hogy a faj a Retyezátban nincs ökológiai optimumán. Eltűnése valószínűleg azzal magyarázható, hogy a kevésbé kontinentálissá váló klímán nem volt versenyképes sem a lucfenyővel szemben a szubalpin zónában, sem a törpefenyővel szemben az alpin zónában. Összehasonlító vizsgálatok bizonyítják, hogy a vörösfenyő terjedését a sűrű törpecserjés vegetáció és különösen a törpefenyő sokkal inkább visszatartja, mint a lucfenyőét [27]. Feltehetőleg mindez érvényesülhetett ebben az időszakban is: a nyílt fahatárökoton csak a 8430. évig biztosította a faj szá-

mára a túlélés lehetőségét, ezután végleg eltűnt az üledékmintából, végül pedig az erdőalkotó fajok közül is.

Míg a Kárpátok északnyugati részén végzett vizsgálatok az 5700. évre datálják a közönséges jegenyefenyő megtelepedését és a 4200. évre annak expanzióját az Észanyugati-Kárpátokban [28], sztómaadataink alapján a fafaj a 8600. és a 6900. évek között már kimutatható a Gales-tó körül. Ekkor mai magassági elterjedési határát (1350 m, [16]) jócskán túllépte. Korai megjelenését az 1740 méteres tengerszint feletti magasságban található Fenyők közti tó sztóma- és makrofosszília-adatai is megerősítik. Ezen tó körül időszakos megtelepedést rekonstruáltuk a 10 620. és a 10 270. évek közt [29], majd regionális expanziója a pollenszázalékok és az influxértékek alapján a 6600. és az 5200. évek közt indul meg (l. III. ábra).

A jegenyefenyő időszakos megtelepedése a Gales-tó környékén a holocén klímaoptimum idejére esik [30], [31], amikor a nyári besugárzás értéke a mainál magasabb volt, és a téli besugárzás értéke a kora holocén minimumához képest már növekvő tendenciát mutatott [32]. A faj autoökológiáját figyelembe véve, megjelenését jelen elterjedésénél nagyobb tengerszint feletti magasságban a mainál magasabb nyári középhőmérséklet és rövidebb ideig tartó hóborítás tette lehetővé. A Retyezát északi lejtőinek viszonylag magas csapadékmennyisége feltehetően a holocén klímaoptimum idején sem volt limitáló tényező a számára. Úgy véljük, hogy a jegenyefenyő a Gales sztómadiagramjában a holocén legmelegebb nyarú időszakát jelzi a Retyezát-hegységben kb. a 8600. és a 6900. évek közt, bár a szelvény időskálája ezen a szakaszon további pontosítást igényel. A Déli-Alpokban a jegenyefenyő hasonlóan Retyezáthoz a mainál magasabb tengerszint feletti magasságban nőtt a holocén klímaoptimum idején, és fontos szerepet játszott a fahatárökoton kialakításában [33].

Annak ellenére, hogy makró- és sztómaadatok is bizonyítják, hogy a jegenyefenyő a kora holocénben megjelent a szubalpin övben és a fahatárökotonon is, pollenjeit mind a Fenyők közti tó, mind a Gales üledékében nagyon kis mennyiségben találtuk (III. ábra; [29]). Ez utalhat arra, hogy állománya kicsi volt, de arra is, hogy a pollentermelés a szuboptimális körülmények miatt alacsony volt.

Érdekesség, hogy az üledék akkumulációs rátája ebben az időtartományban rendkívül alacsony (l. 8. ábra), amely az eróziós folyamatok alacsony intenzitására és ezzel egyidejűleg talajosodásra és a zártabb növényzeti borításra utal a tó vízgyűjtő területén.

A közönséges lucfenyő sztómáinak 4500. évnél tapasztalt eltűnése egyértelműen jelzi, hogy a faj elterjedési határa lejjebb húzódott. Csökkenése

a pollendiagramban (GP-7 pollenzóna) is nyomon követhető, tehát nemcsak lokálisan, hanem regionálisan is jelentkező folyamatról van szó. Nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy ezzel egy időben számos antropogén hatást jelző faj (*Umbelliferae*, *Plantago*, *Urtica*) esetében a pollendiagramon százalékos emelkedés tapasztalható, illetve hogy a mikropernye mennyisége is emelkedik (III. ábra). Mindezek alapján valószínűsíthetjük, hogy a fahatárökotonból való eltűnésében az emberi hatás szerepet játszott. Ám meg kell említenünk, hogy az Alpokban végzett paleoökológiai vizsgálatok is hasonló trendet írtak le ebben az időszakban [5], amelyet részben antropogén, részben pedig – mivel ezt a változást olyan területeken is észlelték, ahol az emberi hatás bizonyíthatóan elhanyagolható –, klimatikus változásként értelmeztek. Az esemény antropogén voltát erősítik a makrofosszília-vizsgálatok eredményeire épülő számítógépes modellek is [34].

A fentiek alapján láthatjuk, hogy a holocén időszakban a Gales-tó körül sem a sztóma-, sem a makrofosszíliaadatok alapján nem rekonstruálható zárt erdő, így feltételezzük, hogy az erdőhatár 2000 méter alatt maradt. Mindazonáltal fontos megjegyeznünk, hogy a fahatárökoton a kora és a közép holocénben a mainál jóval diverzebb volt. A diverzitás csökkenésében antropogén hatás elsősorban a lucfenyő eltűnésében feltételezhető, míg a vörösfenyő és a jegenyefenyő eltűnése, illetve elterjedésének lejjebb tolódása nagy valószínűséggel klimatikus okokkal magyarázható.

A 2600. évnél mind a cirbolyafenyő, mind a törpefenyő sztómakoncentrációjában csökkenést látunk, mindez ezeknek a fajoknak a gyérülésére utal a fahatárökotonon belül. A pollendiagramon ezzel egyidőben a havasi éger (*Alnus viridis*) terjedését látjuk (III. ábra), amely korai szukcessziós elem, és valószínűleg a visszaszorulóban lévő törpefenyő, illetve a szintén csökkenő pollenzázalékot mutató lucfenyő helyén terjedt epizodikusan. Ugyanebben az időszakban a makrofosszília-diagramon magas koncentrációkat találunk, ez a látszólagos ellentmondás valószínűleg azzal magyarázható, hogy a part menti csökkenő növényzeti borítottság miatt fokozódott az erózió. A cirbolyafenyő esetén a valószínűsíthető gyérülés nem feltétlenül az ökológiai igényeket tükrözi, de jelen adataink alapján nem tudunk következtetést levonni arra nézve, hogy az erdőirtás és a hegyi legelők kialakítása hogyan befolyásolta elterjedését és azt a tengerszint feletti magasságot, amelyen ma megtaláljuk. A feltételezett emberi hatások a 2600. év körül a területen jelen lévő vaskori kultúráknak tulajdoníthatók. Ezekről jelenleg igen kevés információval rendelkezünk, ezen a téren még további irodalmazásra és kutatásra van szükség.

A sztóma- és makrofosszília-eredményekben jelentkező különbségek

A két módszer eredményei között látható különbségeket több okkal is magyarázhatjuk. Fontos megjegyeznünk, hogy a makrofosszília-analízis során az Alpokban végzett vizsgálatok esetén a ma már szokásos térfogathoz (40 cm^3) képest kisebb térfogatú ($8\text{--}12 \text{ cm}^3$) mintákkal dolgoztunk, mivel nem állt rendelkezésünkre megfelelően nagy átmérőjű fúrásmag, illetve mert egyazon üledékszelvényen számos biotikus és abiotikus proxyanalízisét kellett elvégeznünk. A jövőre nézve megfontolandó lenne egy másik, partközeli fúrás (Gales-4, Gales-1) elemzése, nagyobb mintatérfogattal. Ugyancsak a fenti hatást erősíti, hogy a Gales-tó viszonylag nagy felületű üledékgyűjtő ($3,86 \text{ ha}$), így a makrofossziliák megjelenése az üledékben igen esetleges lehet [35]. A sztómaanalízis egyik előnye esetünkben az, hogy jól kiegészíti a kis térfogatú makrofosszília-elemzést, és részben kompenzálja annak hiányosságait.

Az adatok értelmezésekor tudnunk kell, hogy míg a növényi makrofossziliák keletkezésük helyétől nem szállítódnak messze [36], addig a sztómák, eredeti tartószövetükből kikerülve néhány esetben messzebbre is kerülhetnek [37], de döntően a tó közvetlen környezetéből származnak.

Az általunk elvégzett sztómaanalízis értéke abban rejlik, hogy önállóan értelmezhető, kvantitatív adatsort eredményezett. A sztómákat általában a pollenekkel együtt számlálják, de mivel ebben az esetben igen keveset számoltak meg, az eredmények gyakran csak a fafaj esetleges lokális jelenlétét bizonyítják [25]. A Gales-tó üledéke kifejezetten alkalmasnak bizonyult sztómaanalízisre, mert az össz-sztómakoncentráció mindvégig kellően magas a holocénben.

Összevetés az Alpok holocén erdőhatár-változásaival

Mivel a Retyezát-hegység ($45,36^\circ$) elhelyezkedése átfed az Alpok földrajzi szélességi körök mentén vett elhelyezkedésével ($\sim 44\text{--}47^\circ$), ez érdekes lehetőséget kínál arra, hogy a két hegységet paleoökológiai szempontok alapján is összehasonlítsuk, és az esetleges különbségeket megvizsgáljuk.

A Retyezát csapadékos, hűvös klímájú hegység. Északi lejtőin az erdőhatár 1850 méteresen található, a fahatár mintegy 2000 méteresen. A fahatárökotont alkotó fafajok itt a cirbolyafenyő (*Pinus cembra*), a törpefenyő (*Pinus mugo*), illetve a közönséges lucfenyő (*Picea abies*). A déli lejtőkön egyes helyeken a lucfenyves öv hiányzik, amely feltételezhetően nem klimatikus, hanem emberi

hatások miatt tűnt el (erdőirtás). Itt kevert vagy lombhullató erdőket találunk az erdőhatár magasságában.

Az Alpok jóval nagyobb kiterjedésű hegység, így fa- és erdőhatár tekintetében is összetettebb képet mutat. A fahatár 2100 m (Gouillé Rion [13]) és 2400 m tengerszint feletti magasságban (Aigue-Agnelle Valley [38]), elhelyezkedése pedig nagyban függ attól, hogy melyik régiót vizsgáljuk. Általánosságban elmondható, hogy a hegység fő láncolatától délre és északra óceánikusabb, a hegység belsőbb, fő láncolatán belül kontinentálisabb klíma a jellemző. Az óceánikus klíma erősödésével és ezzel együtt a téli csapadékmennyiség növekedésével a fahatár lejjebb tolódását tapasztaljuk [26]. Ez utóbbi klimatikus jellemző azért kiemelten fontos, mert a téli, hó formájában lehulló csapadéktól függ a gleccserek előrenyomulása vagy visszahúzódása, illetve ez határozza meg a hóboritottságot és ezáltal a vegetációs időszak hosszát is [39]. Az Alpokban az fahatárökotont alkotó fajok a törpefenyő, a vörösfenyő, a cirbolyafenyő, a közönséges lucfenyő és helyenként a kampósfenyő (*Pinus uncinata*).

Az Alpokban a kora holocén felmelegedés idején (11 500–11 350) igen gyors vegetációs válasz tapasztalható: egyes kutatások szerint a fahatár 6–800 méteres emelkedést mutatott alig 2–300 év alatt [4]. Ez a gyors vegetációs válasz a Retyezátban is tapasztalható, adataink alapján a fahatár a késő glaciálisban biztosan 2000 m alatt, de 1740 m fölött helyezkedett el – [29] alapján kb. 1800–1850 méteren –, majd 12 400 évvel ezelőtt a Gales-tó környéke már a Krummholz-zónába került, a fahatár pedig kb. 11 150 évvel ezelőtt érte el a Gales-tó környékét, azaz kb. 350 évvel a nagy amplitúdójú holocén felmelegedés megindulását követően [40]. Bár az üledék korskálája akár 100 éves bizonytalanságot is hordoz ezen a szakaszon, a fahatár a Retyezát északi lejtőjén 11 150 éve már legalább a mai-nak megfelelő magasságban volt, és meg is haladhatta azt.

A Retyezátban a gleccser visszahúzódása után először a törpefenyő jelent meg (12 040 éve), ezt pedig a cirbolyafenyő követte a 11 150. évnél. Ezzel szemben az Alpokban a pionír fajok között találjuk a törpefenyő mellett az erdeifenyőt, illetve a vörösfenyőt is, ez utóbbi megjelenése a központi Alpokban 10 700–11 300 évre tehető [10]. A Déli-Kárpátokban a vörösfenyő csak rövid ideig tudott teret nyerni, a száraz kora holocén felmelegedés alatt, amikor a nyári inszoláció kifejezetten magas volt [32], az Alpokban azonban domináns erdőalkotó maradt egészen a 8800. évig [13], illetve a kontinentálisabb területeken ma is az erdőhatár-ökoton fontos eleme. A kora holocén időszakban a Retyezát-hegységben a mikropernye-koncentráció nagyon magas értékeket mutat (5. ábra), ez száraz kora holocén időszakra utal, amelyben klimatikus eredetű erdőtüzek is előfordultak.

A maximális magasságot az Alpokban a fahatár a 10 000. és a 6000. évek között ért el, ekkor 100–180 méteres ingadozásokkal, de mintegy 180 méterrel a mai pozíciója felett helyezkedett el [4]. Ebben az időszakban az évi középhőmérséklet akár 0,8–1,2 °C-kal is magasabb lehetett a mainál [4]. A Retyezátban ezt a termális optimumot a 9000–7700. évek között feltételezzük. Ekkor a Gales-tó partjának közelében a sztómaadatok alapján a jegenyefenyő és a lucfenyő is kimutatható, ez utóbbi elterjedésének magassági határa ekkor mintegy 150 méterrel feljebb található, mint napjainkban. A jegenyefenyő esetén ez a magasság mintegy 650 méterrel található feljebb, mint mai elterjedési határa (650 m [16]).

A 4500. és a 4000. évek között mindkét hegységben megfigyelhetők antropogén hatások [5], [34]. Az Alpokban emberi hatással főleg a cirbolyafenyő és a jegenyefenyő állományának gyérülését magyarázzák [38], [9], illetve egyes esetekben a lucfenyő mai elterjedését is összefüggésbe hozzák az alpin legegők kialakításával. Hasonló csökkenést a lucfenyő esetében mi is tapasztaltunk a Gales-tó üledékszelvényének vizsgálatakor.

Konklúzió

Jelenlegi adataink alapján az alábbi következtetéseket vonhatjuk le:

1. A Retyezát-hegység Gales-völgyében az erdőhatár a holocénben nem érte el a 2000 méteres magasságot, a kora holocén beerdősülés után 1740 és 2000 méter között ingadozott.
2. A holocén termális optimumideje alatt (9000–7700) a fahatárökoton a mainál diverzebb képet mutatott. Ekkor a közönséges jegenyefenyő mai elterjedésénél mintegy 650 méterrel magasabban is megtalálható volt. A sztómaadatok alapján ebben az időben feltételezhetően a vörösfenyő is fontos eleme volt a fahatárökotonnak.
3. A Gales-tó üledéke kifejezetten alkalmasnak bizonyult a kvantitatív sztómaanalízisre, mert az össz-sztómakoncentráció mindvégig kellően magas a holocénben.
4. A közönséges lucfenyő visszaszorulásában valószínűleg emberi hatások is szerepet játszottak 4500 évvel ezelőtt.
5. A cirbolyafenyő mai elterjedésében szintén szerepet játszanak antropogén hatások, nagy a valószínűsége annak, hogy mai állományát a legeltetés tartja a potenciális elterjedési határánál alacsonyabban. A cirbolyafenyő vizsgálata konzervációbiológiai szempontból is igen

fontos, sebezhetőségét egy jövőbeli felmelegedés esetén mind az Alpokban, mind a Kárpátokban kimutatták [41].

6. A holocén termális optima alatt tapasztalt folyamatok megerősítik, hogy egy, a XXI. században bekövetkező felmelegedés a fahatár és az egyes fafajok (jegenyefenyő, közönséges lucfenyő) felső elterjedési határának magasabb tengerszint feletti magasságra tolódását eredményezné. Ezzel együtt járna az alpin rétek visszaszorulása.

Irodalomjegyzék

[1] Crawford, R. M. M. 2008. *Plants at the Margin Ecological Limits and Climate Change*. Cambridge University Press.

[2] Ellenberg H., Mueller Dombois D. 1967. A key to Raunkiaer plant life forms with revised subdivisions. Ber. geobot. Inst. eidg. tech. *Hochschule Rubel* 37: 56–73. Morphology Growth form Ecology.

[3] Arno S. F., Hammerly R. P. 1984. *Timberline: mountain and arctic forest frontiers*. The Mountaineers Seattle (USA).

[4] Tinner W. 2007. Treeline Studies. In: Elias, S.A. (ed.): *Encyclopedia of Quaternary Science*. Elsevier Ltd.

[5] Tinner W., Theurillat J.-P. 2003. Uppermost Limit, Extent, and Fluctuations of the Timberline and Treeline Ecocline in the Swiss Central Alps during the Past 11,500 Years. *Arctic, Antarctic, and Alpine Research* 35: 158–169.

[6] Tuhkanen S. 1993. Treeline in relation to climate, with special reference to oceanic areas. In: Alden J., Mastrantonio J. L., Ødum S. (eds.): *Forest Development in Cold Climates*. Plenum Press, New York, 115–134.

[7] Grace J., Berninger F., Nagy L. 2002. *Impacts of climate change on the tree line*. *Ann Bot.* 2002 Oct; 90 (4) 537–44.

[8] IPCC, 2001. *Summary for Policymakers Climate Change 2001: Impacts, Adaptation and Vulnerability* – A Report of Working Group II of the Intergovernmental Panel on Climate Change.

- [9] Wick L., van Leeuwen J. F. N., van der Knaap W. O., Lotter A. F. 2003. Holocene vegetation development in the catchment of Sägistalsee (1935 m asl), a small lake in the Swiss Alps. *Journal of Paleolimnology* 30: 261–272, 261.
- [10] Gobet E., Tinner W., Bigler C., Hochuli P.A., Ammann B. 2005. Early-Holocene afforestation processes in the lower subalpine belt of the Central Swiss Alps as inferred from macrofossil and pollen records. *The Holocene* 15, 5: 672–686.
- [11] Kaltenrieder P., Belis C. A., Hofstetter S., Ammann B., Ravazzi C., Tinner W. 2009. Environmental and climatic conditions at a potential Glacial refugial site of tree species near the Southern Alpine glaciers. New insights from multiproxy sedimentary studies at Lago della Costa (Euganean Hills, Northeastern Italy). *Quaternary Science Reviews* 28: 2647–662.
- [12] Lotter A. F., Birks H. J. B. 2003. The Holocene palaeolimnology of Sägistalsee and its environmental history – a synthesis. *Journal of Paleolimnology* 30: 333–342, 333.
- [13] Tinner W., Kaltenrieder P. 2005. Rapid responses of high-mountain vegetation to early Holocene environmental changes in the Swiss Alps. *Journal of Ecology* 93: 936–947.
- [14] Jancsik P. 2009. *Retyezát-hegység*. Pallas-Akadémia Kiadó, Budapest.
- [15] Reuther A. U., Urdea P., Geiger C., Ivy-Ochs, S., Niller H. P., Kubik P. W., Heine K. 2007. Late Pleistocene glacial chronology of the Pietrele Valley, Retezat Mountains, Southern Carpathians constrained by Be exposure ages and pedological investigations. *Quaternary International* 164–165: 151–169.
- [16] Nyárádi, E. I. 1958. *Flora si vegetatia Muntilor Retezat*. Bucharest.
- [17] Buczkó K., Magyari E., Soróczki-Pintér É., Hudák K., Braun M. 2010. *Diatom-based evidence for abrupt climate changes during the Lateglacial in the South Carpathian Mountains*. Central European Geology, in press.

- [18] Jackson, S. T., Booth, R.K. 2007. Validation of pollen studies. In: S.A. Elias (editor-in-chief): *Encyclopaedia of Quaternary Sciences*, 2413–2422. Elsevier Scientific Publishing, Inc.
- [19] Ortu, E., Brewer, S., Peyron, O. 2006. Pollen-inferred paleoclimate reconstructions in mountain areas: problems and perspectives. *Journal of Quaternary Science* 21: 615–627.
- [20] Birks, H. H. 2007. Plant macrofossil introduction In: S. A. Elias (editor-in-chief): *Encyclopedia of Quaternary Science*. Elsevier Scientific Publishing, Inc. 2266–2288.
- [21] Troels-Smith, J. 1955. Characterization of unconsolidated sediments. *Danmarks Geologiske Undersogelse IV*, 10: 1–53.
- [22] Heiri, O., Lotter, A. F., and Lemcke, G. 2001. Loss on ignition as a method for estimating organic and carbonate content in sediments: Reproducibility and comparability of results. *Journal of Paleolimnology* 25: 101–110.
- [23] Sweeney, C. A. et al. 2004. A key for the identification of stomata of the native conifers of Scandinavia. *Review of Palaeobotany and Palynology* 128: 281–290.
- [24] MacDonald, G. M., Kremenetski, K. V., Beilman, D. W. 2008. Climate change and the northern Russian treeline zone. *Phil. Trans. R. Soc. B* 363: 2283–2299.
- [25] MacDonald, G. M. 2002. Conifer stomata. In: *Tracking Environmental Change Using Lake Sediments*, Volume 3: Terrestrial, Algal, and Siliceous Indicators. Edited by Kluwer Academic Publishers.
- [26] Holtmeier, F. K. 2009. Mountain Timberlines: Ecology, Patchiness and Dynamics. In: Beniston, M. (editor-in-chief): *Advances in global change research* 36. Springer.
- [27] Dullinger, S., Dirnböck, T., Köck, R., Hochbichler, E., Englisch, T., Sauberer, N., Grabherr, G. 2005. Interactions among tree-line conifers: differential effects of pine on spruce and larch. *Journal of Ecology* 93: 948–957.

- [28] Feurdean, A., O. Bennike 2004. Late Quaternary palaeoecological and Palaeoclimatological reconstruction in the Gutaiului Mountains, NW Romania. *Journal of Quaternary Science* 19: 809–827.
- [29] Magyari E. K., Jakab G., Braun M., Bálint M., Rácz, I., Buczkó K. 2010. Rapid subalpine vegetation reorganization in the Southern Carpathians in response to Lateglacial and Early Holocene climatic fluctuations. *Journal of Quaternary Science*, in prep.
- [30] Renssen, H., Seppa, H., Heiri, O., Roche, D. M., Goosse, H., Fichefet, T. 2009. The spatial and temporal complexity of the Holocene thermal maximum. *Nature*, 2009 May.
- [31] Tantau, I., Reille, M., de Beaulieu, J. L., Farcas, S., Brewer, S. 2009. Holocene vegetation history in Romanian Subcarpathians. *Quaternary Research* 72: 164–173.
- [32] Kutzbach, J. E., P. J. Guetter 1986. The influence of changing orbital parameters and surface boundary conditions on climate simulations for the past 18,000 years. *Journal of the Atmospheric Sciences* 43 (16): 1726–1759.
- [33] Ravazzi, C., Aceti, A. 2004. The timberline and treeline ecocline altitude during the Holocene Climatic Optimum in the Italian Alps and the Apennines. In: Antonioli, F., Vai, G. B. (eds.) *Climex maps Italy* – Explanatory notes.
- [34] Heiri, C., Bugmann, H., Tinner, W., Heiri, O., Lischke, H. 2006. A model-based reconstruction of Holocene treeline dynamics in the Central Swiss Alps. *Journal of Ecology* 94: 206–216.
- [35] Birks, H. H. 2001. Plant Macrofossils. In: Smol., J. P., Birks, H. J. B., Last, W. M. (eds.): *Tracking Environmental Change Using Lake Sediments*. Vol. 3. Terrestrial, Algal, and Siliceous Indicators, 49–74. Kluwer Academic Publishers.
- [36] Jackson, S. T. 2007. Validation of Pollen Studies. In: Elias, S. A. (ed.): *Encyclopedia of Quaternary Science*. Elsevier Ltd.

- [37] Gervais, B. R., MacDonald, G. M. 2001. Modern pollen and stomate deposition in lake surface sediments from across the treeline on the Kola Peninsula, Russia. *Review of Paleobotany and Palynology* 114: 223–237.
- [38] Talon, B. 2010. Reconstruction of Holocene high-altitude vegetation cover in the French Southern Alps: evidence from soil charcoal. *The Holocene* 20, 1: 35–44.
- [39] Nicolussi, K., Kaufmann, M., Melvin, T. M., van der Plicht, J., Schießling, P., Thurner, A. 2009. A 9111 year long conifer tree-ring chronology for the European Alps: a base for environmental and climatic investigations. *The Holocene* 19, 6: 909–920.
- [40] Mayewski et al. 2004. Holocene climate variability. *Quaternary Research* 62: 243–255.
- [41] Casalegno, S., Amatulli, G., Camia, A., Nelson, A., Pekkarinen, A. 2009. Vulnerability of *Pinus cembra* L. in the Alps and the Carpathian mountains under present and future climates. *Forest Ecology and Management* 259: 750–761.
- [42] Berggren, G. 1964. *Atlas of seeds. Part 2. Cyperaceae*. Swedish Natural Science Research Council, Stockholm, 68.
- [43] Berggren, G. 1981. *Atlas of Seeds. Part 3. Salicaceae – Cruciferae*. Swedish Museum of Natural History, Stockholm, 259.
- [44] Katz, N. J., Katz, S. V., Kipiani, M. G. 1965. *Atlas and keys of fruits and seeds occurring in the Quaternary deposits of the USSR*. Nauka, Moscow, 365 (in Russian).
- [45] Lévesque P. E. M., Diné H., Larouche A. 1988. *Guide to the Identification of Plant Macrofossils in Canadian Peatlands*. Land Resource Research Centre, Ottawa.
- [46] Bojňanský V., Fargašová A. 2007. *Atlas of Seeds and Fruits of Central and East-European Flora - The Carpathian Mountains Region*. Published by Springer.

[47] Cappers R. T. J., Bekker R. M., Jans J. E. A. 2006. *Digitale zadenatlas van Nederland / Digital Seed Atlas of the Netherlands*.

[48] Berdanier, A. B. 2010. Global Treeline Position. *Nature Education Knowledge* 1 (11): 11.

[49] Magyarai E. K., Braun M., Buczkó K., Kern Z., László P., Hubay K., Bálint M. 2009. Radiocarbon chronology and basic characteristics of glacial lake sediments in the Retezat Mts (S Carpathians, Romania): a window to Lateglacial and Holocene climatic and palaeoenvironmental changes. *Central European Geology* 52/1. DOI: 10.1556/CEuGeol.52.2009.1.1

[50] Köhl N., Gebhardt C., Litt T., Hense A. 2001. Probability Density Functions as Botanical-Climatological Transfer Functions for Climate Reconstruction. *Quaternary Research* 58: 381–392.

Köszönetnyilvánítás

Ezúton szeretném köszönetemet kifejezni mindazoknak, akik segítségemre voltak a munkám során. Elsősorban témavezetőmnek, Magyarai Enikőnek tartozom köszönettel a kutatás során nyújtott folyamatos segítségéért, iránymutatásáért, a szakmai tanácsokért és az észrevételekért.

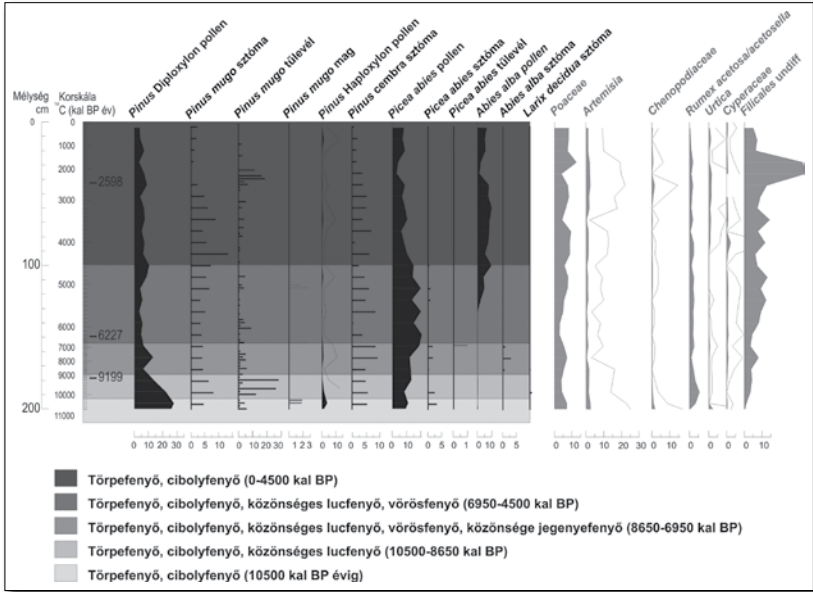
Szintén külön köszönet illeti Hilary Birksöt, a Bergeni Egyetem professzorát, aki lehetőséget biztosított arra, hogy a bergeni paleoökológiai laboratóriumban dolgozhassak, és segítséget nyújtott az üledékszelvény makrofossziliáinak az elemzésében.

Szeretnék köszönetet mondani Braun Mihálynak és Hubay Katalinnak, akik rendelkezésemre bocsátották a szervesanyagtartalom-mérések eredményeit.

Köszönet illeti Szurdoki Erzsébetet és Papp Beátát, a mohamaradványok elemzésében nyújtott segítségért.

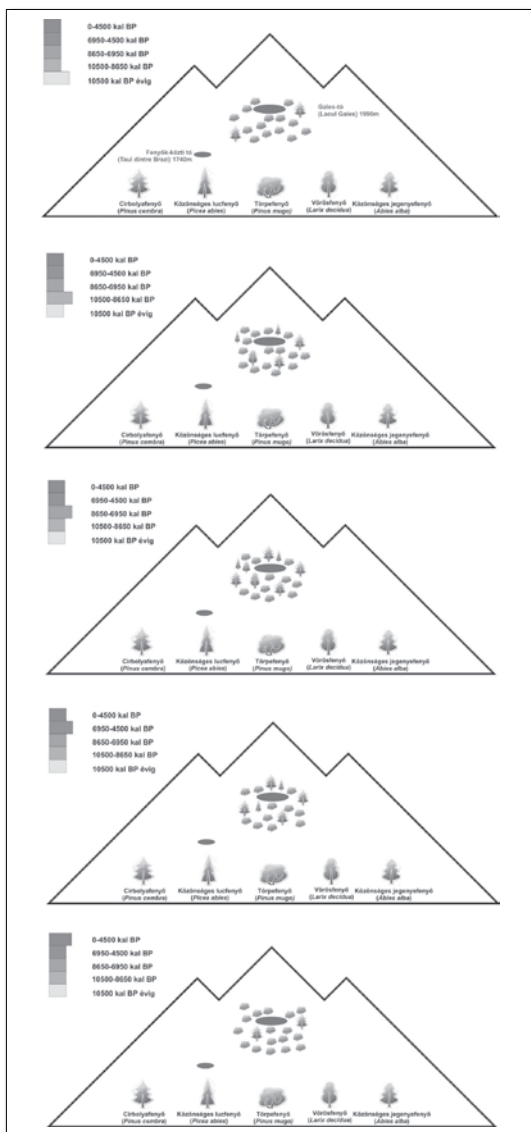
Végül külön köszönet illeti mindazokat, akiket bár név szerint nem említettem meg, mégis hasznos tanácsaikkal, észrevételeikkel nagyban hozzájárultak TDK-dolgozatom létrejöttéhez.

Függelék

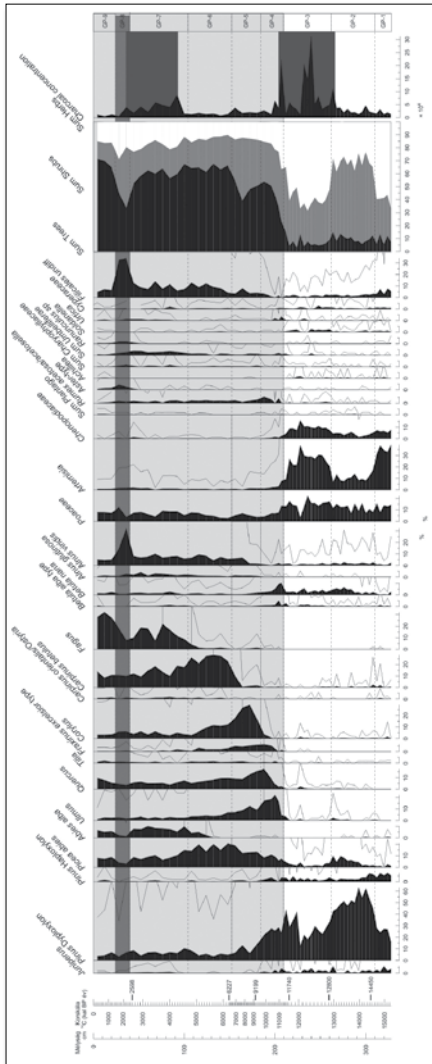

I. ábra. A Gales-tó lokális vegetációjának változása a holocén során.

Az ábra elkészítéséhez a pollen-, a szótoma- és a makrofosszília-adatokat is felhasználtam. Az időszakot a fás szárú vegetáció fajösszetétele szerint osztottam fel öt rövidebb szakaszra, amelyeket különböző szűrkeárnyalatokkal jelöltem

II. ábra. Folyamatábra-változások a Gales-tavat körülvevő lokális vegetációban a holocén folyamán. Az egyes ábrák bal oldalán a színek az I. ábra felosztása szerinti szakaszokat jelölik. A kiemelt szín jelzi az illusztrált időszakot

III. ábra. A pollenanalízis eredményeit összefoglaló százalékos pollendiagram. Mivel az elemzés az üledékszelvény teljes hosszúra elkészült, halványzürkével emeltem ki a holocén időszakot. A 2500 év után megjelenő sötétszürke sáv a valószínűsíthető antropogén hatást jelzi. A sötétszürke kiemelés azokat az időszakokat jelzi, ahol a mikroperrnye magas koncentrációja erdőtüzekre utal

Műhelybeszámolók

Angol–Amerikai műhely

Műhelytagok

Lőrincz Nanetta – BA I. (francia minor); bentlakó
Molnár Attila – BA I.; bentlakó
Körtesi Márton – BA II.; bejáró
Kucsera Márton – BA II. (latin minor); bejáró
Ruppert Antal Viktor – BA II.; bentlakó
Sándor Júlia – BA II.; bejáró
Szabó István – BA II. (francia III., német és orosz minor); bentlakó
Tóth László – BA II. (olasz minor); bentlakó
Varga Vera – BA II. (pszichológia III.); bejáró
Tala Nóra – BA III. (norvég minor); bentlakó
Gyuris Kata – BA IV. (francia III., néderlandisztika minor); bentlakó
Schmidt Katalin – VI. (osztatlan); bejáró
Szigeti Balázs – végzett; bejáró
Máhr Borbála – VI. (osztatlan); bentlakó
Ónódi Szabó Lenke – VI. (osztatlan); bejáró
Péterfai Eszter – VI. (osztatlan); bejáró
Nagy Ida – végzett; bejáró

Műhelyvezető:

Sántháné Gedeon Mária, kollégiumi tanár, ELTE Eötvös József Collegium

Műhelytitkár: Gyuris Kata

Curriculum

Az Eötvös Collegium nagy múltú hagyomány birtokosa, nem elégedhet meg azonban pusztán e hagyomány ápolásával, hanem a jelen kihívásaira is választ kell adnia. Ennek szellemében indította útjára 1990-ben az Angol–Amerikai műhelyt Géher István. A műhely működésének eddigi két évtizede során az egykori kísérleti elemek a műhely lényegi és megkülönböztető jegyeivé váltak. A műhely egyik fő törekvése, hogy az egyetemi oktatás tömegmértetű rendszerében biztosítsa a szakmai kisközösségekben folytatott igényes műhelymunkát; emellett interdiszciplináris, nemzetközi szellemű szakműhelyként is részt kíván venni a szakmai munkában. E kettős feladatának megfelelően a műhely kétféle programot működtet párhuzamosan:

Egyrészt a collegiumi alap- és törzsképzési program arról gondoskodik, hogy az angol szakos collegisták összeszokott kisközösségekben, magas színvonalon végezzék az egyetemi tanrendben kötelezően előírt nyelvgyakorlati, irodalmi, nyelvészeti és módszertani szemináriumokat.

Másrészt a szakszemináriumok integrált speciális szakoktatásban részesítik, illetve a doktori stúdiumokra készítik fel a Collegium és az Angol–Amerikai Intézet hallgatóit.

A műhely az Angol–Amerikai Intézet tudományos diákközösségén kívül szakmai kapcsolatot tart fenn a hazai tudományos szervezetekkel, oktatói és tagjai pedig tanulmányokkal, előadásokkal szerepelnek az üléseken, konferenciákon és különféle kiadványokban. Az egyetemi kutatómunkát a műhely évenként megrendezett szakmai fóruma (műhelykonferencia) ösztönzi, amelyen a műhelytagok előadásai és a hozzájuk kapcsolódó viták zajlanak. A műhelykonferencián csak a műhely tagjai vehetnek részt előadóként, de maga a rendezvény nyitott minden külső érdeklődő előtt. A műhelytagok BA- vagy MA-képzésük ideje alatt legalább egy alkalommal kötelesek felvenni és teljesíteni az ún. kutatószemináriumot, amely felkészíti őket a műhelykonferenciára is.

A műhely legfőbb célja, hogy kitűnően képzett bölcsészeket és tanárokat neveljen: ehhez a munkához nagy segítséget nyújt a tutoriális rendszer, vagyis a doktori tanulmányokat folytató, illetve a doktori fokozatot nyert fiatal kutatók és esetenként a végzett vagy végzős növendékek műhelyen belüli oktatói tevékenysége. A műhely pedagógiai gyakorlatában teret ad különböző didaktikai kísérleteknek is: egy-egy tanórát például egyidejűleg több tanár is vezethet (co-teaching).

A műhely kurzusainak túlnyomó többségét az ELTE Angol–Amerikai Intézete befogadja. A műhely tanári kara a Collegium állandó és meghívott oktatóiból áll össze, akik kivétel nélkül az anglisztika elismert szaktekintélyei; emellett időről időre érkeznek külföldi vendégelőadók is, akik a legfrissebb kutatási eredményeket és érdekességeket ismertetik meg a hallgatókkal.

Műhelyszabályzat

A kurzusok szervezésekor a műhely – demokratikus hagyományait követve - a mindenkori tagság igényeihez és érdeklődéséhez is alkalmazkodik, és igyekszik minél több hiánypótló kurzust meghirdetni.

A műhely tagsága

A műhely tagságát az Eötvös Collegium mindenkori angol szakos növendékei, az ELTE Angol–Amerikai Intézetének hallgatói alkotják. A műhely által meghirdetett kurzusok túlnyomó többségét az ELTE Angol–Amerikai Intézete befogadja, és kurzuskóddal, valamint collegiumi mértékű hallgatói kredittel látja el.

Jogok és köteleességek a műhelyben

Az elitminőségre való törekvés tanárt és diákot egyaránt kötelez. A műhelytagok a Collegium által kínált minden tanulmányi és szabadidős lehetőséggel élhetnek, ugyanakkor a Collegium tanulmányi és működési szabályzatát kötelesek betartani.

A műhely munkája teljesítménycentrikus. A hallgatói teljesítmények minősítését a tanárok félévkenként és szemináriumonként összegzik, és fordítva: a félév végi értékelőlapokon a hallgatók is véleményt nyilvánítanak az egyes kurzusokról. A kurzusok szervezése a műhelytagok aktív bevonásával történik; a minél hatékonyabb tanulmányi munka érdekében minden félévben előzetes hallgatói javaslatételre nyílik mód.

A műhely olyan élő és alakuló közösséget alkot, amelyben a tanár és a diák egymás szellemi partnere lehet. A tanulmányi és kutatómunkán, konferenciákon és tudományos kerekasztal-beszélgetéseken kívül azonban más, kötetlenebb programok is hagyományossá váltak a műhely életében: mindennapjait félévnyitó, félévzáró és karácsonyi összejövetelek, kirándulások, közösségi és kulturális programok színesítik.

A 2010/2011. tanév*2010/2011. őszi félév*

S. Gedeon Mária: Language Practice 1. / Nyelvfejlesztés 1.

Fejérvári Boldizsár: Introduction to literature / Bevezetés az irodalomtudományba

Fejérvári Boldizsár: English literature from the Restoration until 1890 / Az angol irodalom a restaurációtól 1890-ig

Pásztorné Pikli Natália: Shakespeare and the Grotesque / Shakespeare és a groteszk

Mráz Attila: Critical thinking and normative argumentation / Kritikai gondolkodás, normatív érvelés

2010/2011. tavaszi félév

S. Gedeon Mária: Language Practice 2. / Nyelgyakorlat 2.

Pikli Natália: A középkor és a reneszánsz angol irodalma

Mráz Attila: Igazság, fikció és irodalom

Beszámoló az Angol–Amerikai műhely 2010/2011. tanév I. félévében végzett munkájáról

Az Angol–Amerikai műhely szakmai munkája a 2010–2011-es tanév őszi félévében kifejezetten magas színvonalú volt, ugyanis számos, tematikáját tekintve rendkívül változatos órát hirdettünk meg, valamint elkezdtük a két műhelykötet összeállítását és szerkesztését.

A szakos műhelyórák

Az Angol–Amerikai műhely öt, az Angol–Amerikai Intézet által is akkreditált órát hirdetett meg ebben a félévben: két törzsképzéses órát az elsős évfolyam számára, egyet a másodéveseknek, valamint két szakórát a műhely felsőbbéves tagjai számára:

1. Nyelvfejlesztés 1. (oktató: Sántháné Gedeon Mária)

A két féléves, heti kétszer másfél órát felölelő nyelgyakorlatóra az elsőéves angol szakosok nyelvi szintjét hivatott felemelni *proficiency* (C2) szintre, hogy a tavaszi félévben esedékes nyelvi alapvizsgán sikeresen vegyék az akadályokat. Az őszi félév tematikája a brit kultúrkörre fókuszál, és a nyelvi fejlesztés mellett különös figyelmet fordít mind az interkulturális kommunikációs készségek fejlesztésére, mind pedig a célország kultúrájának megismertetésére.

2. Bevezetés az irodalomtudományba (oktató: Fejérvári Boldizsár)

A szintén elsőéveseket megcélzó irodalomtudományi bevezető szemináriumnak kettős célja van: egyrészt válogatott műfajú és témájú irodalmi szövegeken keresztül törekszik bemutatni az elsőéves hallgatóknak az angolszász irodalom jelentős szerzőit, másrészt a művek alapján megismerteti a hallgatókkal néhány

kurrens irodalomelméleti iskola és megközelítés jellemzőit, amely a későbbi irodalmi témájú szemináriumokon hasznukra lehet.

3. Az angol irodalom a restaurációtól 1890-ig (oktató: Fejérvári Boldizsár)

Az 1660-tól 1890-ig tartó időszakot felölelő szeminárium folytatása a Pikli Natália által tartott „Középkori és reneszánsz angol irodalom” szemináriumnak. Az óra elsősorban a másodéves collegistáknak szól, de a képzési ciklustól függően idősebb műhelytagok is felvehetik. A kurzus átfogó képet ad a korszak költészetéről és drámájáról, valamint részletesebben tárgyalja az angol regény születését, és felkészíti a hallgatókat a szemináriummal párhuzamosan futó előadás teljesítésére is.

4. Shakespeare és a groteszk (oktató: Pásztorné Pikli Natália)

A szakszeminárium elsősorban Shakespeare tragédiáiban vizsgálta a groteszk elemeket, de szó esett a komédiákban fellelhető és a groteszkhez szorosan kapcsolódó karneváli jelenetekről, illetve az ezeket megalapozó elméletekről is. Bár a kurzus fő profilja a szövegolvasás volt, hangsúlyos szerepet kapott a groteszk megjelenése az európai képzőművészetben, valamint a tárgyalt Shakespeare-darabok továbbélése a populáris kultúrában.

5. Kritikai gondolkodás, normatív érvelés (oktató: Mráz Attila)

A szintén felsőbbéves műhelytagoknak szánt specializációs óra fő célja az angolszász típusú szóbeli és írásbeli érvelési technikák bemutatása és elsajátítása volt. Elsősorban kortárs angol nyelvű publicisztikai szövegekkel dolgoztunk, amelyek egy-egy aktuális és megosztó témát dolgoztak fel. A csoport alacsony létszáma különösen hatékony és gyümölcsöző közös munkát tett lehetővé.

A műhelykötetek

A számos műhelyóra mellett az őszi félévben elsősorban két műhelykötet összeállításával és szerkesztésével foglalkoztunk. Az egyik a korábbi műhelykonferenciák előadásaiból készül, a másik a beloiti csereprogram tanárainak kulturális és módszertani tapasztalatait összegzi és vizsgálja.

1. Changing Phases: Presentations from the Anglo-American Studies Workshop Conferences

Szerkesztők: Sántháné Gedeon Mária és Gyuris Kata; tördelés: Kugyela Tamás; anyanyelvi lektorok: Frances Finstrom és Jonathon W. Clark

A kötetben hat tanulmány szerepel jelenlegi műhelytagok, illetve a műhely tanárainak tollából, az elmúlt évek műhelykonferenciáinak előadásaiából:

Fehér Adrienn: Shakespeare's Moon: Analyses of the Moon's Role in *A Midsummer Night's Dream*

Tala Nóra: Changes in British Society as Reflected in Two Novels: Charles Dickens' *Great Expectations* and George Orwell's *Coming Up for Air*

Gyuris Kata: "Our big mistake was teaching them to read" – The Structure of Misogyny in Gileadean Society

Fejérvári Boldizsár: Donne's Fear, Milton's Blindness, and Cowper's Insanity

Kugyela Tamás: Magic by Measure: The Hungarian Cultural Centre and the Hungarian Cultural Season in Britain as Instruments of Cultural Diplomacy

Mráz Attila: The Authority of Judicial Decisions: A Defense of Dworkin against the Realist Challenge

Zárásként Bruce Holland Rogers, Fulbright ösztöndíjas amerikai író és tanár, a 2010-es műhelykonferencia szekcióelnökének négy rövid novelláját olvashatjuk.

2. Small Miracles: A Look at the Cultural Similarities and Differences Between Americans and Hungarians

Szerkesztők: Sántháné Gedeon Mária és a szerzők; tördelés: Sántha Ferenc; anyanyelvi lektor: Karla Kelsey

A kötetben az Eötvös Collegium – Beloit College-csereprogram tanárai osztják meg tapasztalataikat az amerikai diákok történelmi, irodalmi, nyelvi és kultúra-oktatásával kapcsolatban:

Pintér Károly: Reflections on Teaching Hungarian History to American Students

Karáth Tamás: Notions of History Underlying Intercultural Communication: Concepts of History and History as a Concept

Pikli Natália: Pens, Swords, and Games in Earnest: Introduction to Hungarian Literature

Sántháné Gedeon Mária: Cultural Similarities and Differences: The American Dream vs. The Hungarian Dream

Stróbl Erzsébet: A Brief Introduction to the Visual Cultural Heritage of Hungary

Sántháné Gedeon Mária: An Introduction to the Hungarian Language for English Speakers

Jonathon W. Clark & Frances Finstrom: "Nice to Eat You." Meeting Hungary through its Markets, Meals, and Mistranslations

Kállay Géza: Higher Education in Hungary

Beszámoló az Angol–Amerikai műhely 2010/2011. tanév II. félévében végzett munkájáról

A 2010/11. tanév őszi félévének eredményei után a tavaszi félévben a műhely szakmai munkája kevésbé lehetett látványos, egyrészt a Collegiumban zajló felújítási munkálatok, másrészt a két műhelykötet szerkesztése körüli teendők miatt. Ennek ellenére a műhely minden tagja hasznos és színvonalas órákon vehetett részt.

A szakos műhelyórák

Az Angol–Amerikai műhely három, az Angol–Amerikai Intézet által is akkreditált órát hirdetett meg ebben a félévben: két törzsképzéses órát az elsős évfolyam számára, valamint egy szakórát a műhely felsőbbéves tagjainak.

1. Nyelvfejlesztés 2. (oktató: Sántháné Gedeon Mária)

A két féléves, heti kétszer másfél órát felölelő „Nyelvgyakorlat” kurzus folytatása az őszi félévben meghirdetett Nyelvfejlesztés 1. órának. Amellett, hogy a tavaszi félév elsősorban az amerikai kultúrára fókuszál, megkezdődik a nyelvi alapvizsgára történő felkészülés. A magas csoportlétszám lehetővé teszi a páros, illetve csoportos munkát, amely kifejezetten előnyös a nyelvi alapvizsga szempontjából.

2. A középkor és a reneszánsz angol irodalma (oktató: Pásztorné Pikli Natália)

Az irodalomtudományi bevezető kurzus után az elsőévesek hagyományosan Pikli Natáliánál végzik el a soron következő irodalmi bevezető szemináriumot. Az óra egyrészt a párhuzamosan futó évfolyam-előadást hivatott kiegészíteni, másrészt a tanszéki elvárásokat meghaladó szinten megismertetni a hallgatókat a korszak irodalmával. A szeminárium, bevezető jellegéből fakadóan, az egyes szerzők munkásságában való elmélyedés helyett átfogóan foglalkozik a korszak költészetével és drámájával.

3. Igazság, fikció és irodalom (oktató: Mráz Attila)

A specializációs kurzus elsődleges célja az analitikus filozófia módszertanát már részben ismerő hallgatók bevezetése e megközelítés irodalmi vonatkozásaiba. Az óra tananyagát Peter Lamarque és Stein Haugom Olsen 1994-ben megjelent, *Truth, Fiction and Literature* című tanulmánykötete szolgáltatta. Az oktató elfoglaltsága miatt az órát tömbszeminárium formájában tartottuk meg, számos műhelytag és külsős érdeklődő aktív részvételével.

Az Angol–Amerikai műhely egyéb rendszeres tevékenységei

1. Beloit College – Eötvös Collegium-csereprogram

A műhely megalakulása óta intézi a csereprogram koordinációját és adminisztrációs tevékenységeit. Bár a 2010/2011. tanév őszi félévében nem érkezett beloit cserediák, a tavaszi félévben két collegista is kiutazhatott. Mind Huszár Kristóf matematikus, mind pedig Sándor Júlia angol szakos hallgató kiváló eredményekkel és szakmai élményekkel gazdagodva tért vissza az Egyesült Államokban töltött félév után.

2. Angol nyelvórák

Az Angol–Amerikai műhely összefogja az angol szakosok munkáját, és megszervezi az egyéb szakosok angol nyelvtanítását is. Tekintettel az angol mint *lingua franca* fontosságára, mind a bentlakó, mind a bejáró collegisták zöme él azzal a lehetőséggel, hogy a Collegiumban fejlesztheti angol tudását, és könnyebben felkészülhet középfokú, illetve felsőfokú angol nyelvvizsgára is. Évek óta különösen népszerűek a haladó angol nyelvcsoportok.

Ugyancsak hagyomány, hogy Budapesten tanuló amerikai diákok (a Corvinus Egyetem CIEE-programjáról) rendszeresen tutorálják a collegista diákokat. Ez újabb lendületet ad sokaknak a nyelvtanulásához és az eredményes nyelvvizsgálóhoz.

Biológia-kémia műhely

Műhelytagok

Batki Júlia – II. kémia BSc; bentlakó
Erdei Anna Laura – II. biológia BSc; bejáró
Farkas Péter Tamás – I. biológia BSc; bentlakó
Illés Anett – II. biológia BSc; bentlakó
Jánosi Barbara – I. biológia BSc; bejáró
Kis Tamás – I. biológia BSc; bejáró
Knakker Balázs – II. biológia MSc; bejáró
Koczor Bálint – I. kémia BSc; bentlakó
Kozák Eszter – I. biológia BSc; bentlakó
Misák Norbert – I. kémia BSc; bentlakó
Mokos Judit – I. biológia BSc; bejáró
Nagy Péter – II. kémia MSc; bejáró
Nemes Ákos – III. kémia BSc; bejáró
Orbán Ildikó – I. biológia MSc; bentlakó
Papp Dóra – III. kémia BSc; bejáró
Rádli Martina – V. biológia BSc; bentlakó
Rovó Zita – II. Phd; bejáró
Sarka János – III. kémia BSc; bejáró
Szabó Judit Eszter – II. biológia MSc; bejáró
Szemes Tünde – II. biológia BSc; bejáró
Szemjonov Alexandra – III. kémia BSc; bentlakó
Velicsányi Péter – II. kémia BSc; bejáró
Zsótér Soma – II. kémia BSc; bentlakó

Műhelyvezető: Hudecz Ferenc

Biológus vezetőtanár: Papp Diána

Biológus műhelytitkár: Rádli Martina

Vegyész vezetőtanár: Rovó Petra

Vegyész műhelytitkár: Szemjonov Alexandra

Curriculum

Általános alapelvek

A Biológia-kémia műhely alapvető feladatának tartja, hogy az egyetemi oktatást kiegészítő képzést nyújtson a tagjai számára. Ennek megvalósítására a műhely kis létszámú szemináriumokat szervez elsősorban olyan témakörökben, amelyek feldolgozására az egyetemi képzés során nem jut elég idő, vagy oktató hiányában a terület nem része a graduális képzésnek. Megfelelő alapok nélkül azonban hiábavaló a különböző speciális tudományterületek feldolgozása, ezért az elsőéves hallgatóink számára a többi műhellyel közös szervezésben szemináriumokat hirdetünk meg matematikából, informatikából, valamint szerves kémiából. A műhely fontos feladatának tartja, hogy diákjait minél korábban önálló kutatásra ösztönözze. Ennek érdekében olyan előadás-sorozatokat is szervezünk, amelyekben volt Eötvös collegista fiatal kutatók vagy jelenlegi felsőbbéves hallgatók, PhD-képzésben részt vevő műhelytagok mutatják be tudományos eredményeiket. A diákokat ezáltal felkészítjük a TDK- és OTDK-konferenciákon való részvételre. Emellett küldetésünk a többi collegista természettudományos műhellyel együttműködve egy természettudatos, megalapozott ismeretekkel rendelkező és vitára kész fiatal hallgatói réteg kinevelése, amely olyan globális problémákra keres választ vagy megoldási stratégiákat, mint az energia- és vízgazdálkodás, a környezetszennyezés, a túlnépesedés vagy a migráció. Ennek érdekében a műhely a Természettudományi Estek keretében a teljes Collegium érdeklődésére számot tartó fórumokat szervez hasonló problémák megvitatására.

Alapozó tárgyak

1. Matematikagyakorlat

Tematika: komplex számok, határérték-problémák, mátrixaritmetika, vektorterek, deriválás, integrálás, differenciálegyenletek megoldása, csoportelmélet stb.

Célközönség: elsőéves kémia, fizika, matematika, biológia, informatika szakos diákok és az érdeklődők (bölcsesek is jöhetnek!)

Becsült létszám: 10–12

Megjegyzés: a Matematika-fizika műhellyel közös szervezésben; gyakorlat; hetente 2 óra; két félév

2. Fizika gyakorlat

Tematika: klasszikus fizika, elektrosztatika, elektrodinamika, kvantummechanika, relativitáselmélet

Célközönség: első- és másodéves kémia, fizika, matematika szakos diákok és az érdeklődők (bölcészek is jöhetnek!)

Becsült létszám: 8–10

Megjegyzés: a Matematika-fizika műhellyel közös szervezésben; gyakorlat; két félév

3. Szerves kémia gyakorlat

Előadó: Rovó Petra, Sávoly Zoltán

Tematika: szerves nevezéktan, sztereokémia, elektorofil és nukleofil szubsztitúciók, addíció, elimináció, gyökös reakciók, névreakciók

Célközönség: BSc-s kémia és biológia szakos diákok

Becsült létszám: 8–10

Megjegyzés: gyakorlat; hetente 2 óra; egy félév

4. Informatika, programozási gyakorlat

Tematika: egyszerűbb, majd egyre bonyolultabb programozási problémák megoldása alpprogramozási nyelveken (pl. Turbo Pascal); ismerkedés más programnyelvekkel (Java, C++, Fortran); honlapszerkesztés

Célközönség: kémia, matematika, fizika, informatika szakos hallgatók és az érdeklődők

Becsült létszám: 6–10

Megjegyzés: az Informatika műhellyel közös szervezésben; korosztálytól független; gyakorlat; hetente 2 óra; egy félév; számítógépre van szükség

Speciális kollégiumok

1. Modern biotechnológiai módszerek előadás

Előadó: Rovó Petra

Tematika: szilárd fázisú peptid, DNS- és RNS-szintézis, di- és oligoszacharid-szintézis, PCR, génmanipuláció, génkifejezés, géncsendesítés, high-throughput módszerek stb.

Célközönség: kémia és biológia szakos diákok

Becsült létszám: 10–15

Megjegyzés: korosztálytól független; előadás; hetente 2 óra; egy félév

2. Modern műszeres technikák előadás

Előadó: meghívott előadók, felsőbbéves diákok

Tematika: Mátrixizolációs spektroszkópia, fényszóródásmérés, röntgenkrisztallográfia, biomolekuláris NMR, ESR-spektroszkópia, MRI, Mössbauer-spektroszkópia, ICP-MS, atomspektroszkópiák, PET, CT, fluoreszcens technikák

Célközönség: kémia és fizika szakos diákok (harmadévtől felfelé)

Becsült létszám: 8–10

Megjegyzés: előadás; hetente 2 óra; egy félév

3. Válogatott fejezetek a kémia jelenéből

Előadó: meghívott előadók, felsőbbéves diákok

Tematika: szemelvények a legújabb kémiai eredményekből

Célközönség: kémia, fizika, biológia szakos hallgatók és az érdeklődők

Becsült létszám: 10–15

Megjegyzés: korosztálytól független; előadás; hetente 2 óra; egy félév

4. Válogatott fejezetek a biológia jelenéből

Előadó: meghívott előadók, felsőbbéves diákok

Tematika: szemelvények a legújabb biológiai eredményekből

Célközönség: kémia, fizika, biológia szakos hallgatók és az érdeklődők

Becsült létszám: 10–15

Megjegyzés: korosztálytól független; előadás; hetente 2 óra; egy félév

5. A kémia és a biológia szomszédai előadás

Előadó: meghívott előadók; felsőbbéves diákok

Tematika: kémiai matematika, geokémia, biokémia, kémiai biológia, fizikai kémia, kémiai fizika, biofizika, bioinformatika

Célközönség: kémia, matematika, fizika, biológia, földrajz szakos hallgatók és az érdeklődők

Becsült létszám: 10–12

Megjegyzés: korosztálytól független; előadás; hetente 2 óra; egy félév

6. Lehetőségek a PhD alatt és utána

Előadó: jelenlegi és volt Eötvös collegisták, PhD-hallgatók

Tematika: fiatal kutatók bemutatják kutatási projektjüket

Célközönség: kémia, biológia szakos hallgatók

Becsült létszám: 10–12

Megjegyzés: az óra arra hivatott, hogy az alsóbb évfolyamos hallgatókat kutatásra ösztönözzük.

7. Journal Club

Előadó: diákok

Tematika: a legfrissebb tudományos újdonságokból szemezgetve általános érdeklődésre számot tartó biológiai és kémiai témájú cikkek bemutatása

Célközönség: biológia és kémia szakos hallgatók

Becsült létszám: 10–12

Megjegyzés: az előadás nyelve angol

8. Vitafórum

Előadó: meghívott előadók

Tematika: egy adott globális problémakör körbejárása

Célközönség: biológia, kémia, földrajz, társadalomtudomány és szociológia szakos hallgatók

Becsült létszám: 10–15

Megjegyzés: minden félévben más témakör megvitatására kerül sor

9. Tudományos íráskészség fejlesztése

Előadó: Hudecz Ferenc, Rovó Petra

Tematika: tudományszervezés, irodalmazás, esszé és tudományos dolgozat írása, szakdolgozatírás, rendszerező programok megismerése (EndNote, Zotero, Mendeley stb.), előadás szerkesztése, poszterkészítés, segédeszközök (LaTeX, ChemDraw)

Célközönség: biológia, kémia, fizika, földrajz szakos hallgatók

Becsült létszám: 10–15

Megjegyzés: gyakorlat

Külső helyszíni foglalkozás

1. Laborlátogatás

Előadó: egykori Eötvös collegista aktív kutatók; PhD-s diákok

Tematika: az előadó 45–60 percben ismerteti a tématerületet, amellyel foglalkozik, majd bemutat egy egyszerűbb mérést, amelyet a diákok maguk is elvégezhetnek

Célközönség: kémia és biológia szakos hallgatók és az érdeklődők

Becsült létszám: 8–10

Megjegyzés: korosztálytól független; kéthetente 4 óra; 1 félév vagy 2–3 alkalom/félév

2. Üzemlátogatás

Előadó: az üzem egy dolgozója (volt Eötvös collegista)

Tematika: az előadó bemutatja az üzem profilját, munkamenetét, körbevezet a területen; pl. Richter, sörfőző üzem stb.

Célközönség: kémia és biológia szakos hallgatók és az érdeklődők

Becsült létszám: 8–10

Megjegyzés: korosztálytól független; 2–3 alkalom/félév; 1 félév

3. Terepgyakorlat

Előadó: Kelemen Kristóf, Ódor Péter

Tematika: növény- és állathatározás

Célközönség: biológia szakos hallgatók és az érdeklődő vegyészek, geológusok

Becsült létszám: 15–20

Megjegyzés: korosztálytól független; 1 alkalom/félév lehetőleg kétnapos kirándulással egybekötve

Műhelyszabályzat

1. Bevezető

- a) A Biológia-kémia műhely (a továbbiakban a műhely) célja a műhelytagok szakmai fejlődésének elősegítése, illetve a tagok önálló kutatásra ösztönzése.
- b) A műhely a műhelyvezető, a vezetőtanárok, illetve a Collegium biológia és kémia szakos egyetemi és PhD-hallgatóinak szakmai közössége.
- c) A műhely az Eötvös József Collegium SZMSZ-ének és CTVSZ-ének megfelelően működik az itt leírt kiegészítésekkel.
- d) A szabályzat pontjai a műhely tagjaira kötelezők. A szabályzatot a műhelytagok közösen dolgozzák ki, és a műhelygyűlés fogadja el.

2. Műhelytagok

- a) A Műhely tagjai a Collegium biológia és kémia szakos hallgatói, illetve PhD-hallgatói, valamint a műhelyvezető továbbá a biológia és kémia vezetőtanár.

- b) A műhely tiszteletbeli tagjai lehetnek azok a hallgatók, akik több féléven keresztül rendszeresen látogatták a műhely óráit, és a műhelygyűlés megszavazza tiszteletbeli tagságukat.
- c) A tagság megszüntetése a Collegium SZMSZ-ében foglaltak szerint történik. A megfelelő műhelymunka magában foglalja a kurzuson való rendszeres, aktív részvételt, valamint a műhely és a Collegium szakmai rendezvényein (Biológia-kémiai Szakkollégiumi Konferencia, Eötvös Konferencia, TTK-s Estek stb.) való szereplést, közreműködést.

3. Tisztségek

- a) A műhely tisztségei: műhelyvezető, vezetőtanár(ok), műhelytitkár(ok).
- b) A műhelyvezető kinevezését a műhely szavazással hagyja jóvá a műhelygyűlésen. Jogait és kötelességeit a Collegium SZMSZ-e tartalmazza, ezen túl feladat továbbá a két vezetőtanár munkájának összehangolása.
- c) A műhelynek két vezetőtanára van: egy biológus és egy vegyész. A műhelyvezető kéri fel őket a műhelygyűlés javaslatára. Feladatuk a szakmai programok (kurzusok, terepgyakorlatok, konferencia) szervezése.
- d) A műhelynek két műhelytitkára van: egy biológia és egy kémia szakos, akiket minden félév elején a műhelygyűlés választ meg. Feladatuk segíteni a műhelyvezetőnek, valamint a vezetőtanároknak a műhelykurzusok, illetve egyéb szakmai programok szervezésében.

4. Műhelygyűlés

- a) A műhelygyűlés a műhely döntéshozatali fóruma, amelyet félévente legalább kétszer (annak elején és végén) a műhelyvezető, a vezetőtanárok vagy a műhelytitkárok hívnak össze. A műhelyvezetőnek vagy annak megbízottjának, illetve a vezetőtanároknak jelen kell lenniük, további műhelytagok részvétele hangsúlyosan ajánlott.
- b) A műhelygyűlés akkor érvényes, ha legalább a műhelytagok 25%-a jelen van. Viszont ezen túl a résztvevők számától függetlenül határozatképes, és az ott hozott döntések valamennyi műhelytag számára kötelező érvényűek.
- c) A műhelygyűlés levezető elnöke a műhelyvezető, vagy ha nincs jelen, akkor valamelyik vezetőtanár.
- d) A műhelygyűlés funkciója a szakmai (kurzusok, terepgyakorlat, tanulmányi kirándulások, konferencia) és közösségi (tisztviselők választása, rendezvényszervezés) ügyek és programok közzététele, egyeztetése, vitája vagy szervezése, valamint utólagos kiértékelése.

- e) A műhelygyűlésen az érvényes szavazáshoz a jelenlevők 50%-a plusz egy fő szükséges. Azok a hallgatók, akik nem jelentek meg a műhelygyűlésen, automatikusan lemondanak szavazati jogukról.

5. Műhelykurzusok

- a) A műhely két kurzust hirdet meg minden félévben: egyet a biológia, egyet a kémia területéről. Mivel a műhely célja, tagjainak szakmai tájékozottságának növelése, a műhelytagoknak kötelező a részvétel a saját szakjuknak megfelelő kurzuson, amelyről három alkalommal hiányozhat a félév során. A másik kurzuson való részvétel ajánlott, de nem kötelező.
- b) Kivételes esetekben, ha nem tud a műhelytag részt venni a kurzus előadásain, a műhelymunkát pótolhatja egy házidolgozat formájában. A házidolgozat témájának a félévben megrendezett kurzushoz kell kapcsolódnia. Formai követelményeit a mindenkori vezetőtanár határozza meg.
- c) A 2008/2009-es tanév tavaszi félévétől a műhely kurzusait meghirdeti az etr-en, így kredités órákként felvehetők az indexbe.
- d) Kurzusaink nyitottak minden érdeklődő számára.

6. Tutorális rendszer

- a) A tutorális rendszer lényege, hogy az elsőéves hallgatók egy felsőbbéves tutor segítségével könnyebben illeszkedjenek be az egyetemi környezetbe. Ennek formáját és mértékét a tutor személyre szabottan alakítja ki. A későbbiekben segíthet a TDK-hely kiválasztásában, valamint a tárgyfelvételben, de másodévtől már nem kell beszámolnia az alsóbbéves teljesítményéről.
- b) A tutor figyelemmel kíséri az elsőéves teljesítményét az első év során, amelyről szóban beszámol a vezetőtanárának. A műhelyvezető vagy a vezetőtanárok külön kérésére írásban is elkészíti a rövid beszámolót.
- c) A tutorok személyére a vezetőtanárok tesznek javaslatot, amelyet a műhelygyűlés fogad el.

2010. május 11-én a műhelygyűlés elfogadta a fenti műhelyszabályzatot.

2010/2011. őszi félév

A 2010/2011-es tanév őszi félévének kémiaóráját a „Kémiai curriculum” szellemében szerveztük meg. Ebben a félévben szerkezetvizsgáló (MS, NMR, röntgen)

és képkalkotó (PET, fluoreszcens mikroszkóp) nagyműszerekkel ismerkedtek meg az Eötvös Collegium vegyész hallgatói. Minden nagyműszerrel két órán keresztül foglalkoztunk: az első alkalommal egy meghívott előadó elméleti bevezetőt nyújtott, amelyben a nagyműszerrel való mérés hátterével, elvével és a műszer alapvető felépítésével ismerkedtünk meg, míg a rákövetkező héten meglátogattunk egy olyan laboratóriumot, ahol ilyen műszert használnak, és ott részt vettünk egy gyakorlati bemutatón. Az óraszervezés kapcsán elsődleges cél volt, hogy olyan laborokat is meglátogassunk, amelyek nem kötődnek az egyetemhez, vagyis az alapképzés során az ilyen helyeken bemutatott műszerekkel nem ismerkedhetnének meg a hallgatók. Így jártunk a Kémiai Kutatóközpontban (KKK, MS-labor), a Központi Orvosi Kutató Intézetben (KOKI, fluoreszcens mikroszkópia), illetve ellátogattunk a Mediso Kft.-be, ahol világszínvonalú képkalkotó műszerek gyártásával foglalkoznak.

A tanévben a nyitó és záró műhelygyűlések mellett tíz önálló biológus-műhelyórán vehettek részt a biológus hallgatók. Minden alkalomra külön előadót hívtunk, akik rendkívül különböző témákban tartottak órát a nagyon széles körű érdeklődéssel rendelkező műhelynek. Mivel a biológusszakma alapvetően kutatásorientált, viszont az alapképzés szinte alig nyújt ilyen irányú ismereteket, hasznosnak találtuk, ha a főleg BSc-s hallgatóinkkal valódi kutatókat és kutatói sorsokat ismertethetünk meg, továbbá képet nyújthatunk nekik arról, hogy mi vár rájuk az első három év befejeztével, mintegy elősegítve ezzel egy teljesebb kép kialakulását. Több olyan felsőbbéves hallgatót is felkértünk előadónak, akik a 2010/2011. tanév első szemeszterében részt vettek a TDK-konferencián, ők a kutatási témájuk bemutatása mellett a versenyről szerzett tapasztalataikat is elmesélték, alapvetően új és rendkívül hasznos információkkal segítve a biológus műhelytagok fejlődését. A kurzus teljesítésének feltétele szintén gyakorlatorientált volt. Azoknak, akik kutatási témájukból nem adtak elő, egy vagy több, lehetőség szerint angol nyelvű cikket kellett feldolgozniuk és az olvasottakból összefoglalót írniuk. A dolgozatok javítását és értékelését a fent említett felsőbbéves biológus hallgatók végezték.

A Biológia-kémia műhely október elején tanulmányi kirándulást szervezett Királyrétre. A kétnapos túra során a csapat kísérői Kelemen Kristóf, az ELTE Növényökológiai Tanszékének botanikusa és a zoológus Tóth Balázs, a Debreceni Egyetem PhD-hallgatója volt.

2010/2011. tavaszi félév

Az Eötvös Collegium Biológia-kémia műhelyének a 2010/2011-es tanév tavaszi félévében meghirdetett órája az elmúlt két évtizedben Nobel-díjjal jutalmazottak kutatásaival foglalkozott. Elsősorban kémiai és orvosi Nobel-díjasok életművét dolgoztuk fel közösen, szeminárium jelleggel. A 25–30 perces előadásokat a Biológia-kémia műhely tagjai tartották, általában alkalmanként két fő (egy vegyész és egy biológus hallgató).

Az óra témájának kiválasztása egyrészt arra irányult, hogy a diákok megismerkedjenek a vezető biológiai, kémiai, orvosi tudományos témákkal, másfelől ezeket a témákat az elérhető angol nyelvű irodalom alapján önállóan dolgozzák fel, és ebből egy-egy színvonalas előadást tartsanak. Külön hangsúlyt fektettünk a félév során az (ön)értékelésre. Az óra minden résztvevőjének rövid összefoglalást kellett írnia az elhangzott előadásról az alábbi szempontok szerint:

1. Az előadás érthetősége, módja, stílusa
2. A tartalom követhetősége: mennyire érthetőek a fogalmak, mennyire pontosak és jól körülírtak a definíciók?
3. Logika, szerkezet: követ-e a prezentáció egy logikai ívet, ezt vázolja-e, következetesen viszi-e végbe?
4. Szakmai tartalom; mennyire hasznosítható, gyakorlati ismereteket nyújtott az előadás?
5. Technikai kivitelezés
6. Kérdések és észrevételek

A félév végén mindenki kézhez kapta az előadásáról szóló értékeléseket, amelyből a jövőre nézve hasznos tanulságokat vonhatott le mind egy tudományos téma, mind egy előadás megtartására vonatkozólag.

Műhelykonferencia, 2011. március 19–20.

A Biológia-kémia műhely márciusban a víz világnapja alkalmából egy előadói konferenciát és egy ehhez kapcsolódó terepgyakorlatot szervezett. Az előadásokat meghívott oktatók, kutatók, doktoranduszok és hallgatók tartották. A változatos tematikájú előadások a globális vízügyi problémákból és általános, kémiai megközelítésekből indultak ki. Erre építve konkrét, vegyi és biológiai vízminősítési, vizsgálati, valamint ökológiai-taxonómiai témájú előadások következtek. Olyan témákat is bemutatottak előadóink, amelyeket a másnap tartandó, a Börzsönybe

szerveződő terepmunka során a gyakorlatban is hasznosítani tudtak. Az előadások interdiszciplináris jellegét fenntartva szintén a Börzsönyhöz köthető geológiai és természetföldrajzi témájú előadást is meghallgathattak a műhelymunkában részt vevők.

Az előadás programja a következő volt:

- 9:00–10:00 Török Júlia: Zoocönológiai és ökológiai módszerek a biomonitorozásban
- 10:00–10:30 Hatvani István: A Börzsöny geológiája, természetföldrajza, vízrajza
- 10:30–10:50 Zsótér Soma: A vízszennyezés formái és élettani hatásai
- 10:50–11:10 Batki Júlia: Magyarországi termálvizek
- 11:10–11:30 Papp Dóra: A víz kvantumkémiái szempontból
- 11:30–11:45 szünet*
- 11:45–12:05 Kiss Tamás: Vízi rovarok vízfelismerése
- 12:05–12:25 Takács Zsuzsanna: Folyószabályozás
- 12:25–12:45 Orbán Ildikó: Az Aral-tó helyzete
- 12:45–13:05 Huszár Zsófia: A vízhiányos területek helyzete
- 13:05–13:40 ebédszünet*
- 13:40–14:00 Nemes Ákos: „Plastic soup”
- 14:00–14:20 Mokus Judit: Szennyvíztisztítás
- 14:20–14:40 Varga Torda: Két különböző öböl szénáramlásán alapuló hálózatának összehasonlítása: hálózatelemzés mint módszer
- 14:40–15:00 Merényi Zsolt: A víz szerepe a szarvasgomba-ültetvényekben
- 15:00–15:20 szünet*
- 15:20–15:40 Knakker Balázs: Interaktív édesvízi makrogerinctelen-határozó
- 15:40–16:00 Kramarics Áron: Benzol és alkil-benzol meghatározása ivóvízből
- 16:00–16:20 Kiss Péter: Statisztikus termodinamika vízmodelleken
- 16:20–16:40 Sarka János: Édesvizek és sós vizek összehasonlítása és a Holt-tenger
- 16:40–17:00 szünet*
- 17:00–17:20 Jánosi Barbara: Az egyes termékek vízigénye különböző országokban
- 17:20–18:00 Szemes Tünde: Vizeróművek, és a vízi élővilágra tett hatásuk
- 17:40–18:00 Szemjonov Alexandra: A vízenergia felhasználási lehetőségei

Bollók János

Klasszika-filológia műhely

Műhelytagok

Juhász Erika – PhD III.; bejáró senior
Ötvös Zsuzsanna – PhD II.; bejáró senior
Berkes Lajos – PhD I.; bejáró senior
Delbó Katalin – MA II.; bentlakó
Locsmánde Dániel – MA I.; bentlakó
Mesteri Éva – MA II.; bentlakó
Lovász Lilla – MA I.; bentlakó
Peszlen Dóra – MA I.; bejáró
Schüzler Tamara – BA III.; bentlakó
Mihálykó Ágnes – ógörög minor II.; bentlakó
Szevári Zoltán – ógörög minor II.; bejáró
Szikora Patrícia – BA II.; bejáró
Tóth Edina – BA II.; bejáró
Kerber Balázs – BA I.; bejáró
Kocsis Teréz – BA I.; bentlakó

Tiszteletbeli elnök: Szepessy Tibor

Műhelyvezető: Mészáros Tamás

Műhelytitkár: Juhász Erika

Curriculum

Képzési terv: általános alapelvek

1. A Bollók János Klasszika-filológia Officina alapvető feladatának tartja, hogy az egyetemi oktatást kiegészítő képzést nyújtson tagjai számára. A képzés kiegészítő jellegét két elv együttes alkalmazása biztosítja:

a) a Bollók János Klasszika-filológia Officina órái kis létszámú szemináriumi keretek között kívánják a hallgatókkal megismertetni az egyetemi oktatás keretei közül kiszoruló segédtudományokat: paleográfia, kodikológia, papirológia, epigraphika stb.

b) a Bollók János Klasszika-filológia Officina óraadásra felkért oktatói kivétel nélkül az Eötvös Collegiumhoz kötődő kiváló tudósok, akikkel az egyetemi képzés során a hallgatók különböző okok (nyugalmasz, egyéb intézményben való oktatás) nem találkozhatnak.

2. A Bollók János Klasszika-filológia Officina törekvése, hogy lehetőségeinek megfelelően nyelvi képzésben már részesült hallgatókat vegyen föl soraiba. Jelen körülmények közt ez leginkább gimnáziumi latin oktatást, érettségit, esetleg nyelvizsgát jelent. Ógörög nyelvi ismeretek előzetes meglétével nem számolhatunk.

3. A Bollók János Klasszika-filológia Officina a képzés során tekintettel kíván lenni a hallgatóktól elvárható tudásszintre, ennek megfelelően a nyelvi ismereteket feltételező tanegységek következetesen épülnek egymásra, alsóbb és felsőbb évfolyamokat elkülönítve.

4. A Bollók János Klasszika-filológia Officina törekvése az is, hogy a collegiumi órákat az egyetem megfelelő formában elismerje, de ennek elmaradása sem mentesíti a hallgatókat a Műhelyszabályzatba foglalt követelmektől. Kívánatosnak tartjuk, hogy az egyetemi tantárgyfelvétel során, választható tanegység esetén az Officina tagja a Collegiumhoz kötődő oktató óráját látogassa.

5. Kiemelten fontosnak tartjuk az idegen nyelvi képzést. Ennek megfelelően az Officina tagja köteles collegiumi nyelvórákat látogatni, valamint a Műhelyszabályzatban megfogalmazott módon nyelvizsgákat szerezni.

BA-képzés

A képzési terv összeállításánál az elmúlt évek gyakorlatából kiindulva figyelembe vettük, hogy

a) a mindenkori „első évfolyam” min. 1 bentlakó és 2 bejáró, max. 2 bentlakó és 4 bejáró hallgató;

b) az óraadók többsége a Collegiumhoz kötődő, az óraadást szívesen vállaló, nemzetközileg elismert oktató, a műhely tutori körének tagja;

c) a műhely szakmai munkájáért felelős műhelyvezető minden félévben legalább egy órát tart;

d) mindenkori törekvésünk, hogy az órák meghirdetésében is megjelenítsük a műhely széleskörű nemzetközi kapcsolatrendszerét, amennyiben lehetőség szerint évente egy meghívott külföldi óraadót látunk vendégül tömbösített, idegen nyelvű szeminárium sorozat keretében.¹

¹ Az elmúlt években végzett munka bemutatását lásd: Szövegkritikai műhelymunka az Eötvös Collegiumban. Összeállította: Horváth László és Mészáros Tamás. *Antik Tanulmányok* 54 (2010) 127–167.

A műhely által meghirdetett órák két típusba sorolhatók:

1. Főszeminárium: nyelvtudástól független, sorrendje változhat, évfolyamtól függetlenül végezhető:

Bevezetés a klasszika-filológiába – Mészáros Tamás

Bevezetés a metrikába – Szepessy Tibor

Bevezetés a paleográfiába – Farkas Zoltán

Bevezetés a kodikológiába - Madas Edit

Bevezetés a papirologiába – Horváth László

Bevezetés az epigraphikába – Mayer Gyula

Görög történelem – Juhász Erika

Római történelem – Havas László

2. Nyelvi jellegű óra: nyelvtan, szövegolvasás, szakszeminárium; az olvasott szerző az egyetemi meghirdetéseknél megfelel; a második félévtől legalább egy kötelező; általános elv, hogy az első évben a nyelvi képzésre kerül a hangsúly: latinból ismétlődő jellegű, görögből intenzív nyelvórák (latin: Farkas Zoltán, Horváth László; görög: Farkas Zoltán, Mészáros Tamás); második évben félévenként 1-1 szövegolvasás, elsősorban próza; harmadik évben félévenként 1-1 szövegolvasás, elsősorban *nem* próza (latin: epika, líra, komédia; görög: líra, tragédia, ó- és újkomédia, eposz).

MA-képzés

Alapelve, hogy a BA elvégzése után a műhely valamennyi tagja MA-képzési rendszerben folytatja tanulmányait; a hallgatók önálló, folyamatosan ellenőrzött szakmai munkát végeznek témavezetőik irányításával. A nyelvi szinten tartást (a szakiránynak megfelelő nyelven) szövegolvasó órák kötelezően választott elvégzése teszi lehetővé, amelyek során a hallgatók többnyire a BA-képzés keretei között éppen meghirdetett, de állandóan változó szövegolvasást teljesítik. Kívánatos, hogy az MA-képzés során a műhelytagok mindegyike ösztöndíj támogatásával külföldön is folytasson tanulmányokat.

Műhelyszabályzat

Praeambulum

Az Eötvös József Collegium Bollók János Klasszika-filológia Officinája Szabályzatának bevezetőjében négy gondolatot kívánunk megfogalmazni:

Kedves tanárunk és tanártársunk, az Eötvös Collegium egykori igazgatója, Bollók János iránt érzett tiszteletünk jeléül – aki a Collegium újkori történetében hallgatók nemzedékeit tanította, és e műhelyt megújította – a Klasszika-filológia műhelyt Bollók János Klasszika-filológia Officinának nevezzük.

I. A klasszika-filológiai képzés az Eötvös József Collegium klasszikus (1895–1950) és újkori történetében egyaránt a Collegiumban folyó hagyományos (tudós) tanárképzés meghatározó része volt. Célunk e hagyomány folytonosságának fenntartása, ezért lehetőségeinkhez mérten e történelmi távlatú szakképzés szellemiségét követjük.

II. A Bollók János Klasszika-filológia Officina legfontosabb célja az egyetemi klasszika-filológia, ógörög, latin és újgörög oktatás képzési formától (BA, MA, minor stb.) független kiegészítése (beleértve a latin, illetve az ógörög köteles szakok követelményeit is), ebből egyértelműen következik, hogy a collegistának többet kell teljesítenie nem collegista évfolyamtársához képest. A többletjelzősítés kereteit a műhely szabályzata határozza meg.

III. A Bollók János Klasszika-filológia Officina (az EC SZMSZ-ének rendelkezéseivel összhangban és külföldi kapcsolataira való tekintettel) kiemelten fontosnak tekinti, hogy tagjai a collegiumi nyelvoktatás lehetőségeit kihasználva tanulmányaik 10. félévének végére két középfokú C típusú nyelvvizsgát szerezzenek.

2010/2011. őszi félév

A félév kiemelkedő eseménye az Eötvös Collegium százéves épületének tiszteletére rendezett, *Lustrum Saeculare Collegii* konferenciasorozat volt (2010. október 25–28.), amely jelentős klasszika-filológiai vonatkozásai miatt számos ponton érintette a műhely munkáját. A Bollók János Klasszika-filológia műhely elmúlt években kiépített nemzetközi kapcsolatrendszerének köszönhetően ugyanis az ünnepsorozatba meghívott vendégek között nagy számban jelentek meg az ókortudomány képviselői is. (A részletes beszámolót lásd: 53 sk. oldalon.)

A kiemelkedő jelentőségű rendezvények mellett változatlanul folyt a hagyományos műhelymunka is. A félévben a következő órákat hirdettük meg:

1. Archaikus líra 2.
2. Egy római rhetor életművének feldolgozása
3. Szövegkritika
4. Görög nyelvtani gyakorlatok
5. Újszövetségi görög szövegolvasás

6. Latin nyelv 1.

7. Latin nyelv 3.

A *SEC Collegium Hungaricum* országos diákegyesületnek az ELTE Ókortudományi Intézet szervezésében megrendezett konferenciáján elhangzott előadásokat ismét önálló kötetben jelentettük meg, amelynek szerkesztésére Locsmándi Dániel, az *Officina* tagja kapott megbízást.

Hallgatóink közül többen is külföldön töltötték a félévet: Ötvös Zsuzsa senior bejárónk Bécsben folytatta tanulmányait, Berkes Lajos senior bejárónk Heidelbergben kezdte meg doktori ösztöndíját, Schüsler Tamara pedig Erasmus-ösztöndíj keretében Bolognában tanult.

Nagy örömünkre szolgált, hogy Lovász Lilla *A középiskolai ógörögoktatás helyzete 1849-től 1945-ig* című pályamunkájával első helyezést ért el az Ifjúsági Bolyai-pályázaton. Hasonlóan örömmel vettük tudomásul, hogy Kocsis Teréz golyánk az ELTE helyesírási versenyén ért el első helyezést.

2010/2011. tavaszi félév

A félév kiemelkedő szakmai eseménye a Pázmány Péter Katolikus Egyetemmel közösen rendezett nemzetközi bizantinológiai konferencia volt (2011. május 26–27.), ahol a műhely több előadóval is képviseltette magát. A konferencia főszerzője, műhelytitkárunk, Juhász Erika mellett („Vespasian in der Osterchronik”) idegen nyelvű előadást tartott Berkes Lajos („Die Ungarn bei Nicetas Choniates”), Mihálykó Ágnes („Ein neues Zeugnis des frühen Christentums: Der Papyrus PL III/633 der Biblioteca Medicea Laurenziana”), Ötvös Zsuzsa („Quotations from the Basilika in a Humanist Greek-Latin Dictionary”) és Szegvári Zoltán („Johannes Kinnamos als Quelle der ungarischen Geschichte”).

Közvetlenül a bizantinológiai ülészak után került sor a *SEC Collegium Hungaricum* diákegyesület VI. országos konferenciájára (2011. május 28–29.) az Eötvös Collegium szervezésében. A műhely, ahogy korábban minden alkalommal, most is önálló ülészakkal képviseltette magát, ahol a következő előadásokat hallgattuk meg:

Lovász Lilla: A középiskolai görögoktatás Magyarországon; Locsmándi Dániel: Peter Lambeck élete és kapcsolati hálója; Delbó Katalin: Margináliák a *Florilegium Vindobonensé*ben; Peszlen Dóra: Dódóné és az ólomlemezek; Schüsler Tamara: Váradi Péter hajdani könyvtára – következtetések mai ismereteink tükrében.

A konferencia előadásainak írásos változatát tartalmazó kötet reményeink szerint még a nyáron megjelenik – ezúttal idegen nyelven. Mindkét fenti konferencia szervezési munkáit Juhász Erika végezte el, példamutató módon.

A félévben megrendezett Eötvös Konferencia (2011. május 6–8.) klasszika-filológia szekciójában tutorunk, Havas László elnökle mellett a következő collegisták léptek fel: Locsmánda Dániel: Peter Lambeck – egy 17. századi könyvtáros élete és kapcsolati hálója; Mihálykó Ágnes: Miről mesél egy papiruszlevél? A PLaur inv. 633 mint a korai kereszténység forrása; Szegvári Zoltán: Kijevi Isidor 1434-es ulmi beszéde.

Folytatódott a prágai Wessely-gyűjtemény papiruszainak feldolgozása. Hermann Harrauer professzor vezetésével most az alábbi papiruszok átírása és tudományos feldolgozása kezdődött meg: Mihálykó Ágnes: II 172; III 706; Peszlen Dóra, Kocsis Teréz, Kerber Balázs, Szegvári Zoltán: III 35; III 1212, IV 12; Lovász Lilla, Szikora Patrícia, Tóth Edina: III 1092b; III 1095; III 1101; Berkes Lajos: II 512; III 1092a. A papiruszokkal kapcsolatos munkát mindvégig senior bejárónk, Berkes Lajos felügyelte, aki szakmai kérdésekben is szívesen állt a többiek rendelkezésére.

Az idei OTDK Klasszika-filológia szekcióját Mihálykó Ágnes nyerte meg *A PLaur inv. 633 mint a korai kereszténység forrása* című dolgozatával. A fődíj mellett Mihálykó Ágnes a Pro Scientia különdíját is elnyerte munkájáért.

A Collegium épületének centenáriuma rendezett konferenciasorozat előadásait tartalmazó kötet (*Lustrum*. Edd.: L. Horváth – K. Laczkó – K. Tóth – A. Péterffy. Typotex – Eötvös Collegium, 2011) klasszika-filológiai fejezetében (*Studia Classica*, 1068–1091) olvashatók a következők: T. Mészáros: *Klassische Philologie in der Veranstaltungsreihe des Lustrum Saeculare Collegii*; M. Edwards: *The Application of Criticism to Textual Criticism*; H. Maehler: *Pindar und die Tyrannen*; P. J. Rhodes: *The Erxadieis Inscription*.

A félévben a következő órákat hirdettük meg:

1. Görög metrika; szeminárium; heti 2 óra
2. Scholionok; szeminárium; heti 2 óra
3. Einführung in die Paläographie; tömbösített szeminárium
4. Görög nyelvtani gyakorlatok; szeminárium; heti 2 óra
5. Latin nyelv

A fenti rövid áttekintés egyértelműen a műhelyben folyó magas színvonalú munkáról tanúskodik. Hangsúlyoznunk kell, hogy a Collegium tagjai úgy végzik kutatásaikat, tartják idegen nyelvű előadásait, gyarapítják tudományos

közleményeik számát a nemzetközi szakmai közvélemény élénk figyelmétől kísérve, hogy anyagi támogatás gyakorlatilag nincs, intézményünk a pusztá létezéséért kénytelen küzdelmet vívni. Ilyen körülmények között még inkább igaz, hogy magunk továbbra is műhelyünk névadójának szellemiségét tartjuk mértékadónak.

Filozófia műhely

Műhelytagok

- Boldizsár Péter – III. szabad bölcsészet (filozófia); bejáró
Éder Márton – III. szabad bölcsészet (filozófia), V. gazdaságmatematika; bejáró
Erdélyi Mátyás – V. szociológia, IV. szabad bölcsészet (filozófia); bejáró
Farkas Tamás – V. szabad bölcsészet (filozófia), történelem minor; bejáró
Fazakas István – III. szabad bölcsészet (filozófia); bejáró
Hangai Attila – IV. filozófia, ógörög minor; bejáró
Kapelner Zsolt – I. szabad bölcsészet (filozófia); bejáró
Kováts Bálint – II. szabad bölcsészet; bejáró
Németh Patrik – I. magyar, földrajz minor; bejáró
Regényi Júlia – III. szabad bölcsészet (filozófia); bentlakó
Szilvay Máté – II. szabad bölcsészet (filozófia); bejáró
Szívós Eszter – I. francia, filozófia minor, I. pszichológia; bejáró
Takó Ferenc – IV. filozófia; bejáró
Tóth Olivér István – III. szabad bölcsészet (filozófia); bejáró

Műhelyvezető: Faragó-Szabó István

Curriculum

Tervünkben a filozófiát három nagy blokkra osztottunk fel, amelyek elképzelésünk szerint hozzávetőlegesen lefedik a filozófia főbb területeit, a lehetséges irányzatokat és a hallgatók érdeklődését.

A blokkok: (i) filozófiatörténet, (ii) társadalomfilozófia, (iii) kortárs filozófia. Ezen területek fölött három tutor diszponál. A tématerületek felelősei önmaguk (vagy általuk megbízott oktatók) rotációs rendszerben – három félevenként váltva egymást – szemináriumokat tartanak. Ezen oktatók vállalják, hogy a kurzusok közti időszakban is tutorálják a téma iránt érdeklődő hallgatókat. Amennyiben a hallgatók közt az oktató témájához illeszkedő érdeklődési terület áll fenn, a vezető oktató vállalja a hallgató témavezetését; vagy javaslatot tesz a hallgatónak lehetséges témavezetőre. Ezt a három blokkot egészíti ki egy módszertani blokk, amelynek vezetője Faragó-Szabó István, műhelyvezető.

Az egyes blokkok vezetőinek kiválasztásánál több szempontot mérlegeltünk; minthogy hosszú távú tervezésről van, mérvadó volt, hogy lehetőleg olyan fia-

talabb kollegákat szemeljünk ki, akik kellőképpen dinamikusak, szerteágazó kapcsolati hálójával rendelkeznek, szakmai kompetenciájuk pedig vitathatatlan.

(I) A filozófiatörténeti blokk vezetője Schmal Dániel, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem docense, a *Magyar Filozófiai Szemle* főszerkesztője.

(II) A társadalomfilozófiai blokk vezetője Pogonyi Szabolcs, az ELTE Filozófiai Intézete Általános Filozófia Tanszékének adjunktusa (számos folyóirat vezető szerkesztője, illetve munkatársa).

(III) A kortárs filozófiai blokk vezetője Tözsér János, az MTA Nyelvfilozófiai Kutatócsoportjának vezetője, a kortárs filozófiai irányzatok egyik legkiválóbb ismerője.

(IV) A módszertani blokk vezetője Faragó-Szabó István, egyetemi docens az ELTE Filozófiai Intézete Új és Legújabbkori Tanszékének docense, műhelyvezető.

A műhely minden félévben három szemináriumot hirdet meg: egy diszciplináris főszemináriumot, egy szakszemináriumot és egy módszertani szemináriumot. A diszciplináris szemináriumot – rotációs rendszerben – a blokkok vezetői vagy az általuk kijelölt oktatók tartják. A szakszemináriumot mindig a műhely aktuális elképzelései alapján meghívott előadók tartják. A szakszeminárium esetében követelmény, hogy ne az egyetemi oktatásban rendszerített kurzus legyen. A módszertani szeminárium BA-s hallgatóknak a BA befejezéséig kötelező: ezek a szemináriumok segítik a hallgatókat megfelelő stílár, tematikai, szerkesztési stb. színvonalon megírt tudományos cikkeik megírásában. A módszertani órák egyik félévben „academic writing” típusú szemináriumok, a másik félévben ehhez kapcsolódóan érveléstechnikai szemináriumok, amelyek a filozófia segédtudományába engednek betekintést. A műhelymunka szerves részét képezi a műhelydolgozat, amelynek előkészítő fázisában a műhely egyéb tagjaival együttműködve a műhelyvezető segíti a hallgatókat. Minthogy a műhely tagjai számára kötelező a kari TDK-n és lehetőség szerint az OTDK-n való részvétel is, a műhelydolgozatok előkészítő fázisát jelentik a későbbi beadandó TDK-, illetve OTDK-dolgozatoknak.

Az MA-s hallgatóknak a módszertani blokk keretében – a tudományos életre való felkészülés első lépcsőjeként – jelentősebb magyar vagy idegen nyelvű könyvekről kell recenziót írniuk. Ennek megfelelően a módszertani blokkban recenzióíró szemináriumokat hirdetünk meg.

Műhelyszabályzat

1. Bevezető

(a) A Filozófia műhely (továbbiakban: FM) feladata segíteni tagjainak szakmai

fejlődését az egyéni és a csoportos kutatómunka terén, valamint ellátni mind tagjai, mind a FM érdekképviselőit a megfelelő fórumokon.

- (b) A FM feladatai közé tartozik a FM keretein belül tartott kurzusok megszervezése, a műhelytagok szakmai előmenetelének támogatása és figyelemmel kísérése.
- (c) A FM feladatának tekinti továbbá, hogy időről időre, a Collegium többi műhelyével egyeztetve, más műhelyek tagjainak érdeklődésére számot tartó kurzusokat szervezzen, lehetőség szerint a kötelezően elvégzendő filozófia-etalonkurzus keretében. Ezekben a kurzusokon a nem Eötvös collegista hallgatók száma nem haladhatja meg az Eötvös collegista hallgatók számának egyharmadát (33%).
- (d) A FM a Collegium SZMSZ-ének és CTSZK-jának megfelelően működik, a műhelyszabályzatban leírt kiegészítésekkel.

2. A műhelytagság feltételei

- (a) Az FM rendes tagjai a Collegium filozófia szakos, illetve szabad bölcsész alapszak – filozófia szakirányos hallgatói.
- (b) Eseti elbírálás alapján a műhelybe filozófia minoros, illetve más szakos hallgatók is felvételt nyerhetnek.
- (c) A műhelytagságról való lemondás a műhelyvezetőhöz intézett írásbeli kérelemmel lehetséges, amelyet a következő műhelygyűlésen kell megvitatni. A műhelytagság megszűnésének feltétele a műhelygyűlés által hozott határozat.

3. A műhelygyűlés

- (a) A műhelygyűlés a FM legfőbb határozati szerve.
- (b) A műhelygyűlés határozatképes, ha a rendes tagok legalább fele és a műhelyvezető (vagy felhatalmazottja) jelen van. A műhelygyűlés határozatait a jelenlévők többségi határozatával hozza.
- (c) A műhelygyűlés hatókörébe tartozik többek között a FM szervezeti és működési szabályzatának megváltoztatása; tisztségviselők választása; a FM rövid és hosszú távú működésének megszervezése.
- (d) Műhelygyűlést félévente legalább kétszer, a félév elején és végén kell tartani; továbbá minden olyan esetben, amikor műhelydolgozat megvitatására kerül sor.
- (e) A félév eleji műhelygyűlés feladata megszervezni az adott félévet, megerősíteni vagy leváltani a tisztségviselőket, illetve megtervezni a következő félév menetét.

- (f) A félév végi műhelygyűlés feladata az elmúlt félév értékelése, a tagok teljesítményének értékelése (különös tekintettel a FM által támasztott követelményekre), továbbá a következő félévi kurzusokra tett javaslatok megvitatása.
- (g) A műhelytagok által benyújtott műhelydolgozatok megvitatására a tagok által közösen meghatározott időpontban kerül sor. Szükség esetén az időpontot a műhelyvezető is kitűzheti.

4. Tisztségek

- (a) A FM tisztségei: műhelyvezető, műhelytitkár, könyvtáros, pályázatfelelős. Utóbbi hármat a rendes tagok közül választja a műhelygyűlés.
- (b) A műhelytitkár feladata a FM tevékenységének szervezése, a műhelyvezető munkájának segítése, a műhelykassza kezelése.
- (c) A könyvtáros feladata kezelni, kölcsönözni és számon tartani a FM könyvtárának anyagát és gondoskodni a rendszeres könyvadományok behajtásáról. A könyvtáros a műhelyvezetővel egyeztetve a könyvadományokra vonatkozó ajánlásokat tehet.
- (d) A pályázatfelelős feladata a műhely munkájának anyagi feltételeit megteremtő pályázatok keresése, a pályázati anyag összeállítása, a pályázatok lebonyolítása.

5. A tagok kötelezettségei

- (a) A FM valamennyi tagja számára kötelező félévente két, a műhely által szervezett kurzus elvégzése, függetlenül attól, tagja-e másik műhelynek.
- (b) A műhelyvezető a FM által szervezett valamennyi kurzushoz kurzusfelelőst rendelhet, akinek feladata a kurzus adminisztrálása, illetve a kurzussal kapcsolatos félév végi beszámoló megfogalmazása.
- (c) A FM tagjai az általuk felvett, a FM által szervezett kurzusokról félévente legfeljebb három alkalommal hiányozhatnak. A hiányzások számának ellenőrzése a kurzusfelelős feladata.
- (d) Indokolt esetben a műhelyvezető a műhely valamennyi tagja számára kötelezővé teheti a FM által szervezett valamely kurzus látogatását.
- (e) Az egyetemen elsőéves hallgatók kivételével valamennyi tag kötelessége műhelydolgozat bemutatása. Műhelydolgozatot tanévenként legalább egyszer, a műhelyvezetővel és a többi taggal egyeztetett időpontban kell bemutatni.

- (f) A műhelydolgozat témáját és rövid vázlatát a tanév kezdetétől számított 31 napon belül valamennyi műhelytagnak írásban meg kell jelölnie, és a témamegjelölést a műhelyvezetőhöz és a műhelytitkárhoz írásban el kell juttatnia.
- (g) A műhelydolgozat elkészítése során kötelező igénybe venni valamely, az egyetemen vagy a FM-ben órát tartó oktató és/vagy felsőbbéves műhelytag segítségét, aki a műhelydolgozat megvitatásakor koreferensként szerepel.
- (h) Valamennyi műhelytag kötelessége részt venni valamennyi műhelydolgozat megvitatásán.
- (i) Az egyetemen elsőéves hallgatók kivételével a FM valamennyi tagja köteles előadni az Eötvös Konferencián és/vagy a FM által szervezett nyilvános konferencián.
- (j) Valamennyi alapképzésben (BA) részt vevő hallgatónak kötelessége valamely, legalább mesterképzésben (MA) részt vevő műhelytaggal rendszeresen szakmai konzultációt tartania. A műhelytagot, az adott BA-s hallgató véleményének figyelembevételével, a műhelyvezető jelöli ki. A kijelölt műhelytag az SZMSZ által meghatározott felsőbbéves felelős jog- és feladatkörével rendelkezik.
- (k) A műhelyvezető a FM bármely tagja számára kötelezővé teheti a következő kari TDK-n, továbbjutás esetén pedig az OTDK-n való részvételt, legalább egy naptári évvel az országos forduló megrendezése előtt.
- (l) A FM tagjainak kötelessége a FM könyvtárát évente legalább egyszer könyvadománnyal támogatni. Könyvadománynak minősülhet bármely, a FM profiljához kapcsolódó, nem fénymásolt és nem digitális formátumú elsődleges vagy másodlagos irodalom. A könyvtáros indokolt esetben visszautasíthatja a könyvadományt, ez esetben a tag köteles új felajánlást tenni.
- (m) A FM követelményeinek megszegése a műhelyből való kizárást vonhatja maga után. A FM követelményei alól személyes és eseti elbírálás alapján a műhelyvezető adhat előzetes felmentést.

2010/2011. őszi félév

Műhelyünk több szempontból is rendkívül sikeresnek mondható félévet zárt; bár az elmúlt félévben is kiemelkedő képességű és igen neves tudósokat sikerült megnyernünk a műhelyben tartandó szemináriumokra, mégis, két másik eredményt kell kiemelnünk.

I. Noha a Filozófia műhely csupán 15 éve létezik a Collegiumban, a befogadó intézmény fennállásának centenáriuma alkalmából tartott tudományos konferenciákhoz kapcsolódva rendeztük meg első átfogó, szakmailag kiválóan sikerült konferenciánkat. Ezt a sikert mi sem jellemzi jobban, mint az, hogy a konferencián a műhely számos korábban végzett és azóta a szakmában jelentős eredményeket elért tagja vett részt előadásokkal (többük csak a konferenciára tért haza külföldről). Az egyes szekciók vezetésére neves kollegákat (Bene László, Pogonyi Szabolcs, Ullmann Tamás) kértünk fel, akik maguk is tartottak előadást. Érdemes megemlíteni, hogy az előadások reggel 9 órától este 10 óráig több szekcióban (görög filozófia, társadalomfilozófia, filozófiatörténet, kortárs filozófia) szinte szünetmentesen zajlottak, és kivétel nélkül majdnem minden előadó és hallgató mindvégig jelen volt.

II. Jelentős sikerként könyvelhető el, hogy – folytatva a hagyományokat – a műhely azon tagjai, akik az ELTE Filozófiai Intézet házi OTDK-versenyének mezőnyében indultak (a műhely tagságának épp a fele), kivétel nélkül helyezést értek el az élmezőny első felében. Hosszú évek tapasztalata azt mutatja, hogy az intézeti döntő eredménye részben fedésbe hozható az OTDK döntőjével, tehát minden reményünk megvan arra, hogy – az előző három OTDK helyezéseivel hasonlóan – sikerül a dobogós helyezések egy részét elhoznunk. Különösen örömteli, hogy műhelyünk fiatalabb tagjai is a házi TDK döntőjében az élmezőny első felében végeztek.

III. Az előző félévben két kiemelkedő előadó tartott szemináriumot a műhelyben:

Radnóti Sándor az egyik legizgalmasabb interdiszciplináris témáról (művészsztociológia, művészmélet, recepcióesztétika), a tömegkultúra kérdéséről tartott órát. Részben a hagyományos Adorno-féle tömegkultúra tradíciót felülíró (Arendt), részben az ezt kritizáló pragmatista (Schustermann) elméletekről, részben pedig az elitkultúra vs. tömegkultúra viszonyát újraértelmező kísérletekről esett szó.

Tatár György Kierkegaard filozófiájának egyik legavatottabb magyar szakértője. Örömmel tett eleget meghívásunknak, hogy e kissé nehezen megközelíthető és folyamatos viták centrumában álló filozófus kinyilatkoztatáselméletéről tartson szemináriumot.

Francia műhely

Műhelytagok:

Bednárík Anna – V., bentlakó
Éder Márton – BA III., bentlakó
Förköli Gábor – V., bentlakó
Gyuris Kata – BA III., bentlakó
Kresztyankó Annamária – BA II., bejáró
Lőrincz Nanetta – BA I. évf., bentlakó
Murger Lilla – BA I. évf., bentlakó
Márkos Éva – BA I. évf., bentlakó
Polgár Tibor – BA III. évf., bentlakó
Szabó István – BA II. évf., bentlakó
Szatmári Zsófia – BA I. évf., bejáró
Szívós Eszter – BA. I. évf., bejáró
Tóth Anna – BA I. évf., bentlakó
Zadravec Donát – MA II. évf., bentlakó

Műhelyvezető: Szabics Imre

Vezetőtanár: Vargyas Brigitta

Műhelytitkár: Polgár Tibor

Curriculum: képzési terv

Általános alapelvek

A Francia műhely szervesen illeszkedik az Eötvös Collegium minőségi szakképzési struktúrájába, amely a kiscsoportos és a tutoriális intenzív oktatás módszereire épül.

A diszciplináris főszemináriumok elsődleges célja, hogy kiegészítsék az egyetemi alap- és mesterképzés kurzuskínálatait, és egy-egy speciális területtel – például a mai francia nyelv diakrón rétegeivel és elemeivel vagy a különleges középkori allegorikus-szimbolikus gondolkodásmódot tükröző udvari elbeszélések és regények narratológiai és poétikai sajátosságaival – ismertessék meg a hallgatókat.

A szakszemináriumok irodalomtörténeti, nyelvészeti és kultúrtörténeti kurzusok: egy részüket (nyelvgyakorlatok, illetve a mai francia kulturális élet és civilizáció meghatározó tendenciái és jelenségei) a mindenkori francia lektor

tartja, más részüket (bevezetések a francia nyelvtörténetbe, a francia udvari költészetbe, Franciaország kultúrföldrajzába, műfordítói szakórák) a műhelyvezető és meghívott előadók.

A vendégtanárok tematikus előadásai és szemináriumai lehetővé teszik irodalmi, civilizációtörténeti és nyelvészeti vonatkozású témák feldolgozását és a hallgatók felkészültségének széles körű megmérettetését. A műhelymunka alapvető követelménye a főszemináriumok és a szakszemináriumok esetében a félév végéig elkészítendő műhelydolgozat. A műhely tagjai számára ajánlott a kari TDK-n és az OTDK-n való részvétel; a műhelydolgozatok a TDK-, illetve OTDK-dolgozatok előkészítő fázisát képezhetik.

BA-képzés

I. év, őszi félév

Franciaország az irodalomban (szakszeminárium) – Vargyas Brigitta
Nyelvfejlesztés és a mai francia civilizáció 1. (szakszeminárium) – francia lektor

I. év, tavaszi félév

Bevezetés a francia udvari költészetbe (szakszeminárium) – Szabics Imre
Nyelvfejlesztés és a mai francia civilizáció 2. (szakszeminárium) – francia lektor

II. év, őszi félév

A francia udvari regények és elbeszélések elemzése 1. (főszeminárium) – Szabics Imre

Bevezetés a francia nyelvtörténetbe (szakszeminárium) – Vargyas Brigitta

II. év, tavaszi félév

A francia udvari regények és elbeszélések elemzése 2. (főszeminárium) – Szabics Imre

Ófrancia szövegolvasás (szakszeminárium) – Vargyas Brigitta

III. év, őszi félév

Műfordítói szakszeminárium 1.

Francia–magyar irodalmi és kultúrtörténeti érintkezések 1. (főszeminárium) – francia lektor

III. év, tavaszi félév

Műfordítói szakszeminárium 2.

Francia–magyar irodalmi és kultúrtörténeti érintkezések 2. (főszeminárium) – francia lektor

MA-képzés

Az alapszakos oklevél megszerzése után a Francia műhely minden tagjától elvárható, hogy az MA-képzési rendszerben folytassa tanulmányait.

A magasabb szintű tudományos képzésbe a hazai meghívott előadók mellett az École Normale Supérieure és a Paris III – Sorbonne Nouvelle meghívott vendégokat is bevonjuk; a rendszeres szakszemináriumok keretében különös figyelmet fordítunk a műhelydolgozatok elkészítésére és megvitatására, amely fontos előkészítő fázisát képezi az MA-hallgatók későbbi tudományos tevékenységének.

Alapvető kívánalom, hogy az MA-képzés folyamán a műhelytagok ösztöndíjas támogatással párizsi testvérintézményünkben vagy más franciaországi, illetve frankofón országbeli egyetemen/tudományos intézményben is folytassanak tanulmányokat.

Műhelyszabályzat

1. A Francia műhely tagja minden régi (kredites) rendszerű képzésben részeseülő francia szakos romanisztika (francia szakirányú) alapszakos, francia nyelv, irodalom és kultúra mesterszakos – eseti elbírálás alapján felvételt nyerhet minor, esetleg más szakos collegista –, illetve a Fordító és Tolmácsképző Intézetben francia mesterszakos bentlakó és bejáró collegista, valamint a műhelyvezető és a vezetőtanár.

2. A műhelyvezető kötelességeit és jogait az EC SZMSZ tartalmazza.

3. A Francia műhely vezetőjének munkáját a vezetőtanár segíti, aki a külső és belső fórumokon a műhelyvezetővel együtt képviseli a műhelyt, illetve kapcsolatot tart a DEA- és az ERASMUS-ösztöndíjakat odaítélő magyar és francia egyetemi intézményekkel.

4. A Francia műhely tagjainak kötelességeit és jogait az EC SZMSZ, valamint a CTSZK Műhelyszabályzat tartalmazza.

5. A Francia műhely collegista tagjai minden évben szótöbbséggel az őszi műhelygyűlésen titkárt választanak maguk közül. A titkár a Francia műhely hallgatóinak vezetője, részt vesz a szakmai felvételi vizsgán, és a nyilvános fórumokon képviseli a műhelytagokat.

6. A Francia műhely minden évben legalább két (szemeszterenként egy) műhelygyűlést tart, amelyeken a műhely tagjai kötelesek megjelenni.

7. A Francia műhely legfontosabb célja az egyetemi francia irodalmi, nyelvészeti és civilizációoktatás BA, MA, minor stb. képzési formától függetlenül kiegészítése, illetve egy-egy speciális területének elmélyítése. Ebből következően a collegistáknak többet kell teljesíteniük nem collegista évfolyamúrsaikhoz képest. A többletteljesítés kereteit a műhely szabályzata határozza meg.

8. A Francia műhely BA-képzésben részesülő collegista tagjai kötelesek (legkésőbb) az első év végén minor szakot és/vagy specializációt választani.

9. A Francia műhely szervesen illeszkedik az Eötvös Collegium minőségi szakképzési struktúrájába, amely elsősorban a kiscsoportos és a tutoriális intenzív oktatás pedagógiai módszereire épül.

10. A Francia műhely tanegységeit a műhely vezetője a tagok véleményét meghallgatva alakítja ki. A collegisták a (lehetőség szerint) minden félévben meghirdetett főszemináriumot, a képzési szintjüknek megfelelő szakszeminárium(ka)t, valamint a választott idegen nyelvhez kapcsolódó nyelvórát(ka)t kötelesek felvenni és látogatni.

11. E szakszemináriumokon kívül a meghívott hazai és külföldi vendég-tanárok tematikus előadás-sorozatai lehetővé teszik a műhelymunka irodalomelméleti és -történeti, filozófiai, társadalomtörténeti, illetve nyelvészeti elmélyítését.

12. A Francia műhely tagjai (az EC SZMSZ rendelkezéseivel összhangban) tanulmányaik ideje alatt kötelesek (legalább) két középfokú C típusú nyelvvizsgát szerezni. Az első nyelvvizsgára a 4., a második nyelvvizsgára a 8. félév végén kerül sor.

13. A Francia műhely által meghirdetett tanegységeket minden collegista felveheti. A szemináriumokon a tanár engedélyével (korlátozott számban) külső hallgatók is részt vehetnek. A collegiumi órák helyszíne (különleges alkalmakat leszámítva) a Collegium épülete.

14. A Francia műhely collegista tagjai szakmai munkájukat (szakdolgozat, pályázati részvétel, témavezetés) kötelesek egyeztetni a műhelyvezetővel. Kívánatos, hogy a hallgatót bármilyen formában segítő oktató a Collegiumhoz kötődő személy, volt collegista legyen.

15. A Francia műhely tagjai számára szakmai előmenetelük érdekében kívánatos, hogy részt vegyenek a Collegiumban rendezett, az egyes francia tudományterületekhez kötődő tematikus konferenciákon, (mű)fordítói szemináriumokon és szakmai eszmecsereken.

2010/2011. őszi félév

A Collegium Francia műhelyében az elmúlt félévben tartott szakóráink hármas irányultságúak voltak. Ezek a szakórák átfogták a műhely tagjainak különböző érdeklődési körét, valamint a kredites és BA-képzésből adódó eltérő szakmai igényüket.

1. Az Eötvös Collegium hagyományosan magas színvonalú tudományos és oktatási tevékenységének integráns részét képezte, és a műhely felsőbb évfolyamú tagjainak bevonásával egy speciális középkori kutatási profil kialakítását segítette elő a műhelyvezető, Szabics Imre által vezetett *A francia udvari elbeszélés* című szakszeminárium. Ezeken az órákon a legjelentősebb XII–XIII. századi francia udvari elbeszélések narratológiai és mítoszkritikai elemzését végeztük el, különös tekintettel az elemzett művekben tükröződő középkori szimbolikus-allegorikus gondolkodásmódra és sajátos esztétikai-poétikai értékekre, továbbá a bennük felhasznált visszatérő motívumokra és toposzokra, a mitikus csodás-fantasztikus elemek és a korabeli társadalmi valóság szegmenseinek különleges érintkezésére és keveredésére.

A korábbi évek eredményeit is meghaladó szemináriumon, amelyen nem collegista MA-hallgatók is részt vettek, szóbeli és írásbeli megnyilvánulásaikkal kiemelkedő teljesítményt nyújtottak a felsőbbéves collegisták.

2. A Francia műhely egyik fontos, alapvető célkitűzése, hogy lehetőséget biztosítson a fordítás és a műfordítás iránt érdeklődő collegistáknak fordítói készségeik fejlesztésére. Ezt segítette elő a meginduló és igen eredményesnek bizonyuló műfordítói szeminárium, amelynek tartására egyik legkiválóbb és legtapasztaltabb fordító kollégánkat, Ádám Péter tanár urat sikerült megnyernünk. Az ő kimagasló szakmai irányításával nemcsak a fordító- és tolmácsképzésben részesülő műhelytagok bővíthették fordításelméleti és -gyakorlati ismereteiket, hanem a szeminárium minden résztvevője igen hasznos és értékes gyakorlati jártasságra tehetett szert a különböző szintű francia irodalmi és értekező szövegek lefordítása és azok kiértékelése során.

3. Francia nyelvtanítás a Collegiumban. A Collegium hagyományainak megfelelően e tanévben is négy szinten (kezdő, középfaladó 1, középfaladó 2, haladó) hirdettük meg nyelvóráinkat, a megszokott heti kétszer két tanórás óraszám megtartása mellett.

Újdonság volt viszont az, hogy még a regisztrációs héten – a nyelvtanulást népszerűsítendő –, nyelvenként bemutatóórákat tartottunk: biztos, hogy ennek is köszönhető, hogy szinte mindegyik francia nyelvtanuló csoportunkba több hallgató jelentkezett, mint tavaly.

4. Egyéb, a lektor által biztosított órák

Hírek a napi sajtóban

Tíz, az egyetemi képzés legkülönbözőbb szakaszaiban járó hallgató látogatta az órákat. A kitűzött cél az volt, hogy a hallgatók képessé váljanak a napi sajtó értő áttekintésére a politikai, gazdasági, illetve jogi aktualitásokhoz kapcsolódó cikkek elemzésével. A franciául olvasottakat szóban, egy-egy, a magyar sajtóban megjelenő hírt pedig írásban kellett több forrást összegző módon összefoglalniuk. A franciaországi sajtó különböző területeit kiselőadások keretében ismerhették meg: országos/regionális napi sajtó, női lapok, magazinok stb.

La Fontaine és a „többiek”: az irodalom szociológiája

Az óra jelentős részét a 17. századi irodalom vizsgálatának szenteltük, de a maradék időben helyet kaptak Barthes-, Houellebecq- és Littel-szövegek is.

Érdeklődésünk középpontjában az a kontextus állt, amelybe a XVII. századi Franciaország irodalmi teljesítménye illeszkedett, illetve foglalkoztunk a társadalomkritika megnyilvánulási formáival is az abszolútizmus korában. Ami a XX. századot illeti, Barthes *Mythologies*-ja az ötvenes évek Franciaországának kritikai megközelítését tette lehetővé. Houellebecq az irodalmi alkotás létjogosultságának mibenlétét firtatja a XX. század végén, míg Littel neve most, a XXI. század kezdetén, fémjelez egy jelentős irodalmi jelenséget.

5. *Lustrum Saeculare Collegii*.

A részletes beszámolót lásd az 59. sk. oldalon.

2010/2011. tavaszi félév

1. Ebben a félévben a speciális középkori kutatási profilt egy új szempontot érvényesítő szakszeminárium – Szabics Imre: *A francia udvari regények és elbeszélések kultúrtörténeti elemzése* – indításával bővítettük ki, amelynek során ezeket az irodalmi műveket a narratológiai és mítoszkritikai elemzéseken túlmenően kultúrtörténeti szempontból is áttekintettük. Ez az újszerű megközelítés különösen hasznosnak bizonyult az elemzett művekben alkalmazott szimbolikus-allegorikus motívumok és toposzok, csodás-fantasztikus elemek, valamint a korabeli kulturális és társadalmi törvényszerűségek, szokások és gyakorlatok érintkezésének, keveredésének illetve elkülönülésének kimutatására.

2. Michelle Szkilnik, az Université de Paris III – Sorbonne Nouvelle profeszszora mesterkurzust tartott a 13. századi Artúr-regényekről (*Lancelot, Tristan et le Graal: les romans arthuriens en prose au XIIIe siècle*) A francia irodalom a középkortól a XVIII. századig című doktori program doktoranduszai számára

ra. A szemináriumsorozaton a XIII. századi francia regény fejlődését tanulmányozhatták a résztvevők – Michelle Szkilnik a három nagy regényciklust (*Lancelot-Graal, le Roman de Tristan, le Roman du Graal*) állította az elemzés középpontjába.

3. Arnaud Prêtre, francia lektor által tartott szemináriumok: *A sajtóösszefoglaló szakmódszertan; Jules Verne és a Kárpátok*.

4. Ádám Péter: *Műfordítói szeminárium*. A francia irodalmi és értekező szövegek fordítása iránt érdeklődő bentlakó és bejáró műhelytagok Ádám Péter műfordító szemináriumán nemcsak további hasznos fordításelméleti ismereteket és gyakorlati jártasságot szerezhettek, hanem a francia történelem, civilizáció- és kultúrtörténet egy-egy fontos és kevésbé ismert jelenségével, tényével is bővíthették ismereteiket.

2011. június 3-án a Budapesti Francia Intézetben került sor az *Irodalom és folklór a középkori elbeszélésben (Littérature et folklore dans le récit médiéval, Actes du colloque international de Budapest, les 4-5 juin 2010, éd. E. Egedi-Kovács, Collège Eötvös József ELTE, 2011)* című tanulmánykötet bemutatójára. A kiadványt a 2010. évi konferencia előadói által készített tanulmányokból az Eötvös József Collegium (az igazgató saját költségén) jelentette meg, és Michelle Szkilnik, Szabics Imre, valamint a kötet szerkesztője, Egedi-Kovács Emese mutatta be. A tanulmánykötet bemutatója a Francia Intézet hivatalos programjának része volt; a bemutatót az intézet igazgatója, M. François Laquière nyitotta meg.

2011 májusában volt az Udvari Irodalom Nemzetközi Társaság Magyar Tagozatának ülése az Eötvös József Collegium Borzsák-könyvtárában, amelyen Pálffy Miklós, a Szegedi Egyetem Francia Tanszékének professzora *Végzet és sors: Trisztán és Lancelot* címmel tartott előadást.

Germanisztika műhely

Műhelytagok

Farkas Anna – német–latin–ógörög V.
Fejér Etelka – német III.
Györki Tamás – orosz–német IV.
Hozleiter Éva – senior (nyelvészeti PhD-hallgató)
Imeli Brigitta – skandinavisztika–német I.
Karaffa András – földrajz–történelem V.
Kocziha Péter – német II.
Kovácsik Antal – német–történelem IV.
Melcher Zsanett – német–orosz IV.
Miskei Réka – német–angol III.
Németh Odette – német–magyar V.
Osztrovszky Edina Kinga – német–olasz I.
Rác Katalin – német–skandinavisztika–elméleti nyelvészet II.
Sedlák Nikolett – német II.
Szász Lajos – történelem–német V.
Tóth Dániel – német I.
Török Boglárka – német–kommunikáció III.
Zirnstern Zita – skandinavisztika–német II.

Műhelyvezető: Sára Balázs

Műhelytitkár: Németh Odette

Curriculum

I. Alapelvek

1. A Germanisztika műhely az Eötvös József Collegium többi szakmai műhelyéhez hasonlóan alapvető feladatának tartja, hogy tagjainak az egyetemi oktatást kiegészítő képzést nyújtson. A műhely szakóráinak rendszerét az utóbbi években a hazai felsőoktatásban 2006-tól élő, a régi típusú bölcsészképzéshez képest alapvetően új szerkezetű curriculumok kidolgozását megkövetelő bolognai rendszer bevezetését figyelembe véve és azt főleg hagyományos, de a filológus-

képzéshez nélkülözhetetlen tárgyakkal kiegészítve alakítottuk ki. Az osztatlan ötéves bölcsészképzés tervezett újbóli bevezetését (előre láthatólag 2012-től) a Germanisztika műhely üdvözli, és annak adottságaihoz, illetve követelményeihez messzemenőig alkalmazkodik.

2. A Germanisztika műhely törekszik rá, hogy kis létszámú (optimális esetben 5–6, de legföljebb 8–10 fős) csoportok oktatásának formájában, a lehetőségek szabta kereteken belül előre megtervezett tematika alapján az első évfolyamtól kezdve a mesterképzés befejezéséig, illetve az egyetemi diploma megszerzéséig kísérje végig a német szakos hallgatókat nyelvi, irodalomtudományi, nyelvtudományi, szakmódszertani és egyéb területeken folytatott stúdiumaikon. A műhelymunka az alábbi részterületekből áll:

(A) A BA- és MA-képzések bizonyos alapozó és törzstanegységeinek lefedése, valamint a szakos stúdiumok során az azokban szerzett ismeretek elmélyítése a műhely keretein belül (így pl. a 2006/07-es tanévtől az alapozó képzésben részt vevők éves rendszerességgel végezhetnek nyelvtudományi alapozó szemináriumokat, és 4–8 fős szemináriumok keretén belül a nyelvi készségek fejlesztését célzó stílusgyakorlatokat).

(B) A BA- és MA-képzések kínálatából esetlegesen hiányzó, főleg speciális témakörökhöz kapcsolódó órák megszervezése (nyelvtudományi részről főleg az áttekintő német nyelvtörténet, az egyes német nyelvtörténeti korszakok nyelve, egyéb régi germán nyelvek nyelvmélekeinek tanulmányozása témaköreiben; irodalomtudomány területén az egyetemi képzésben alapvetően nem vagy csak érintőlegesen tárgyalt témákban).¹

(C) Egyéb, a kötelező és választható tárgyakon kívül eső időszakos tevékenységek, például szövegkiadási és kutatási projektekben való részvétel, ok-

¹ Néhány példa: A Germanisztika műhely szervezésében zajlott már a többnyelvűség témakörét körüljáró előadássorozat (tizenkét előadó részvételével szervezte Rácz Szilárd), Dürrenmatt-szeminárium (B. Szabó Károly, ELTE), az 1990-es évek német irodalmát elemző filmes és irodalmi szeminárium (Czeglédy Anita, KRE), a fin de siècle német irodalmát tárgyaló szeminárium (Horváth Géza, SZTE), műfordítás-szeminárium (Wilhelm Droste, ELTE), a multimédiás szótárkészítés alapjaiba bevezető kurzus (Ulrich Langanke, BMF), több féléves európai zenetörténeti előadássorozat (Dávid Gábor Csaba, ELTE). Több mint egy évtizede a Collegium évente visszatérő vendége Prof. August Stahl (Saarbrücken), aki a német korai újkori filológia és a 19–20. századi német líra témaköreiben tart kurzusokat a Collegium, az ELTE és a KRE hallgatói számára. Egy a TÁMOP által támogatott paleográfiai program keretében a bécsi Christine Glaßner (ÖAW) tartott német paleográfiai szemináriumot a Collegium hallgatóinak. Külön említést érdemel a Germanisztika műhely és a Feld-Knapp Ilona (ELTE) kezdeményezésére és szakmai irányításával a 2010/11-es tanévben indult Cathedra Magistrorum elnevezésű tanárkutatási projekt szoros együttműködése (l. alább).

tatási segédanyagok összeállítása csoportmunkában, műfordítások készítése, műhely-konferenciák, tematikus filmklubok, önképzőkörök stb.²

(D) Az Eötvös Collegium tudós tanárok képzésére irányuló törekvéseinek szellemében a német nyelv elsajátításának sajnálatos módon mind összeurópai szinten, mind pedig a hazai iskolarendszerben, illetve az egyetemi képzésben részt vevők körében is visszaszorulóban lévő igényét a műhelymunka keretein belül igyekszünk erősíteni: a műhely felsőbbéves tagjai féléves-éves váltásban oktatják a Collegium és a Bolyai János Szakkollégium hallgatóit német nyelvre, és ez a collegiumi nyelvtanár tartotta kiscsoportos haladó és felsőfokú, illetve felsőfokú előkészítő (B2–C1) kurzusokon túl két évente új kezdő és középhaladó (A1–B1) csoportok indítását is lehetővé teszi.

3. A Germanisztika műhely óraadásra felkért oktatói az Eötvös Collegiumhoz kötődő elismert oktatók és szakemberek. Főleg az ELTE Germanisztikai Intézetnek és a KRE Német Nyelv és Irodalom Tanszék oktatóinak közreműködésével anyagi lehetőségeink függvényében minden félévben legalább 3–4 irodalom-, nyelvtudományi és egyéb kurzus indítását tartjuk kívánatosnak.

4. A Germanisztika műhely törekvése, hogy a collegiumi órákat az egyetem megfelelő formában elismerje, de ennek elmaradása sem mentesíti a hallgatókat a műhely szabályzatában megfogalmazott kötelmekről. Kívánatosnak tartjuk, hogy az egyetemi tantárgyfelvétel során, választható tanegység esetén a műhely tagja a Collegiumhoz kötődő oktató óráját látogassa.

5. Kiemelten fontosnak tartjuk az idegen nyelvi képzést. Ennek megfelelően a műhely tagja köteles a collegiumi nyelvórákat látogatni, valamint a Műhelyszabályzatban megfogalmazott módon nyelvvizsgát, illetve nyelvvizsgákat szerezni.

6. A képzési terv összeállításának alapja, hogy (a) a mindenkori BA elsőéves (német szakos) germanista collegisták száma min. 2 bentlakó és 2–4 bejáró legyen,³ (b) az óraadók többsége a Collegiumhoz kötődő, az óraadást szívesen vállaló, nemzetközi szinten elismert oktató, a műhely tutori körének tagja le-

² 2010-ben jelent meg a műhely hosszú évek óta első saját szerkesztésű kötete is (EC-LeGeS I/1: *Gotisch-Althochdeutsch-Altniederdeutsches Lesebuch*), a germán-német nyelvtörténet legfontosabb nyelvemlékeit tartalmazó olvasókönyv-, illetve az egyes nyelvtörténeti korszakok megismerését és filológiai tanulmányozását segítő munkatankönyv-sorozat első kötete, amely elsősorban a hazai germanisztikai nyelvészeti oktatás jó minőségű, hozzáférhető segédanyagaiban való évtizedes hiányt hivatott pótolni.

³ A Skandinavisztika műhellyel való szoros együttműködés az elmúlt évek tapasztalatai alapján az aktív műhelytagok létszámára is jótékony hatással van. Hosszú távon mindenképpen kívánatos volna a germanista német-skandinavista fő- és mellékszakos hallgatók minél nagyobb számban való felvétele.

gyen, (c) a műhely szakmai munkájáért felelős műhelyvezető minden félévben legalább két, optimális esetben három szakmai órát tartson.

Alapelvek továbbá, hogy (a) a BA elvégzése után a műhely valamennyi tagja MA-képzési rendszerben folytatja tanulmányait, (b) a hallgatók témavezetőik irányításával önálló, folyamatosan ellenőrzött szakmai munkát végeznek, valamint (c) kívánatos, hogy legkésőbb az MA-képzés során a műhelytagok mindegyike ösztöndíj támogatásával külföldön is folytasson tanulmányokat.

7. Jelen Curriculum az osztatlan öt éves bölcsészképzés évfolyamai szerinti beosztással készült, de érvényes a tanulmányaikat 3 + 2 éves képzési formában folytató hallgatókra is.

II. Tanegységlista

A tanegységlista a „modulokban” 9 témakört, szakterületet képvisel, amelyek *-gal jelzett (részben vagy egészében kötelező) törzstanegységeit az elmúlt 5 év során már bevezettük, illetve bevezetésük épp folyamatban van. A mindenkori kötelező tárgyakat természetesen főleg az aktuális (a Collegiumban hagyományosan főállású) műhelyvezető szakterületei szabják meg (jelenleg I. és IV. modulok: stílusgyakorlat és német nyelvtörténet – utóbbi létjogosultsága mellett szól az a körülmény, hogy a tárgy az egyetemi curriculumból jelenleg hiányzik, noha alapvető irodalom-, szellem- és kultúrtörténeti vonatkozásai miatt számos szempontból is megkerülhetetlen, nélkülözhetetlen). A modulok száma és egyes kurzusaik a mindenkori lehetőségek és személyi feltételek szerint bővíthetők vagy módosíthatók.

I. modul

Az I. modul négy stílusgyakorlati kurzusa az első négy félév során kötelezően teljesítendő (elsőévesek számára fő célja az alapvető kompetenciák elmélyítésén túl a 2. félév végén előírt szakos nyelvi alapvizsgára való felkészülés).

II. modul

A II. modul tudományos szövegírási kurzusát lehetőség szerint a műhely mindenkori senior tagja tartja. A szövegfordítási kurzusok elvégzése nem kötelező, de diszciplináris képzésben részt vevők számára (7–10. félév) javasolt.

III. modul

A III. modul, amelynek kurzusait a Collegiumban a 2010/11. tanévtől folyamatosan zajló tanárkutatói projekt, a Cathedra Magistrorum projektszeminariumai adják, a tarnárszakot végzőknek legalább két félév erejéig kötelező. A kurzusok teljesítése az 5–10. félév során javasolt. A modul 2 + 2 félévének

teljesítése kiváltja a VI. modul tartalmazta, egyébként kötelező projekt-szemináriumokat.

IV. modul

A IV. modul nyelvtudományi bevezető szemináriumának felvétele a 2. félévben mindenkinek kötelező. Az összesen négy nyelvtörténeti kurzusból diszciplináris MA-szakra készülők vagy azt végzők számára 4, tanárszakosoknak 2 kurzus elvégzése kötelező (felvételük elsősorban az 5–8. félévüket végzők számára javasolt, de a 3. félévtől kezdve bármikor felvehető).

V. modul

Az egyéb nyelvészeti, illetve V. modulba tartozó irodalomtudományi modul kurzusai közül a tíz félév során összesen két-két szeminárium elvégzése kötelező.

VI. modul

A VI. modul tartalmazta szövegkiadási projektszemináriumokból kötelező legalább két kurzuson való részvétel (optimálisan ugyanazon témakörben), ez azonban kiváltható a III. modulban szereplő tanárkutatói projekt 2 + 2 félévének teljesítésével.

VII–IX. modul

A VII–IX. kultúrtörténeti, műfordítási, collegiumtörténeti modulok kurzusai szabadon felvehető, elvégzésük nem kötelező, indításuk a mindenkori érdeklődés függvényében alakul.

X. modul

A tíz félév során elvégzendő szakmai kurzusok mennyisége a műhelytag szakirányától függően tehát 16 és 18 között mozog, a tíz féléves képzés során félévenként kettő, azaz összesen 20. A Collegium más műhelyében is folyamatosan végzett aktív munka esetén összesen 10 kurzus felvételét tartjuk kívánatosnak (egyéb különleges esetek elbírálása a műhelyvezető hatáskörébe tartozik). A kötelező, egy féléven túl a további nyelvi kurzusokat vezető műhelytag félévenként egy szakos kurzus elvégzése alól mentesülhet.

I. Nyelvi kompetenciák és kifejezőkészség fejlesztése: 4 kötelező tanegység
Sára Balázs (mv., EC): Stílusgyakorlatok I (szeminárium);* Stílusgyakorlatok II (szeminárium);* Stílusgyakorlatok III (szeminárium);* Stílusgyakorlatok IV (szeminárium)*

II. Diszciplináris kompetenciák fejlesztése: 1 kötelező tanegység
Hozleiter Éva (ELTE): Tudományos szövegek írása német nyelven (szeminárium)*

Sára Balázs (mv., EC): Tudományos szövegek fordítása németről magyarra; Tudományos szövegek fordítása magyarról németre

III. Szakmódszertan: 1 v. 2 kötelező tanegység

Feld-Knapp Ilona (ELTE):⁴ Cathedra Magistrorum. Tanárkutatás*

IV. Nyelvtudomány: 1 + 2 v. 4 + 2 kötelező tanegység

Sára Balázs (mv., EC): Bevezetés a germanisztikai nyelvészetbe (szeminárium);* Áttekintő német nyelvtörténet I (előadás);* Áttekintő német nyelvtörténet II (előadás);* Áttekintő német nyelvtörténet III (ófelnémet és középfelnémet szövegolvasási szeminárium);* Áttekintő német nyelvtörténet IV (korai újfelnémet szövegolvasási szeminárium);* Gót nyelv I–II (előadás és szövegolvasási szeminárium); A német nyelv igei rendszere (szeminárium)

Erb Mária (ELTE): Magyar–német nyelvi kontaktusok (szeminárium)

Horváth Katalin (ELTE): Modalitás és modális kifejezőeszközök a német és magyar nyelvben (szeminárium); Grammatikalizáció a német nyelvben (szeminárium)

Kukorelli Eszter (ELTE): A német igeidők rendszere (szeminárium); A mai német beszélt és írott nyelv sajátosságai (szeminárium)

Zakariás Emese (KRE): Fejlődési tendenciák a mai német nyelv grammatikájában (szeminárium); Funkcionális homonímia és poliszémia a német szintaxisban (szeminárium)

Vargyas Anna (ELTE): Passzív és passzív szerkezetek a német nyelvben (szeminárium); Grammatikalizáció (szeminárium)

V. Irodalomtudomány: 2 kötelező tanegység

Jónásik László (PPKE): Bevezetés a korai Minnesangba (szeminárium); Bevezetés a kései Minnesangba (szeminárium); Bevezetés Hartmann von Aue epikájába (szeminárium); Német barokk poétika és szerelmi líra (szeminárium)

Prof. August Stahl (Saarbrücken): Német kora újkori irodalom (szeminárium); Német líra: Rainer Maria Rilke (szeminárium)

⁴ Az Osztrák Kulturális Fórum támogatásával. A kutatási projekt alapvetéseit l. Feld-Knapp, Ilona: Cathedra Magistrorum. Lehrerforschung. Lehrer-Denken und Lehrer-Wissen. In: *Lustrum. Ménesi út 11-13. Sollemnia aedificii a.D. MCMXI inaugurati*. Ediderunt László Horváth et al. – Typotex Kiadó/Eötvös Collegium, Budapest, 2011 [a továbbiakban: *Lustrum*], 982–996.

Horváth Géza (SzTE): Hermann Hesse (szeminárium); Thomas Mann (szeminárium); Friedrich Dürrenmatt (szeminárium)

Klemm László (KRE): Biblikus reminiscenciák az újabb német irodalomban – hermeneutikai gyakorlatok (szeminárium)

Czeglédy Anita (KRE): Interkulturalitás a német nyelvű irodalmakban (szeminárium); A „fordulat” irodalma (szeminárium)

Varga Péter (ELTE): Deutsch-jüdische Literatur vor und nach dem Holocaust (szeminárium); Deutsche Literatur der Peripherie (Galizien, Bukowina, Böhmen) (szeminárium)

B. Szabó Károly (ELTE): Friedrich Dürrenmatt és a groteszk (szeminárium)

VI. Kritikai szövegkiadás: 2 kötelező tanegység

Christine Glaßner (ÖAW):⁵ Középkori német kéziratok kritikai szövegkiadása (kutatási projektszeminárium)

Balogh F. András (ELTE):⁶ Kora újkori német kéziratok és nyomtatványok kritikai szövegkiadása (kutatási projektszeminárium)

Ress Imre (TTI): Német paleográfia és kéziratolvasás (szeminárium)

Sára Balázs (mv., EC):⁷ Középkori és kora újkori német szövegek fordítása német és magyar nyelvre (szövegkiadási projektszeminárium)

VII. Kultúr-, képzőművészet és zenetörténet:

Dávid Gábor Csaba (ELTE): Európai zenetörténet német nyelven

VIII. Műfordítás:

Horváth Géza (SzTE):⁸ Német szépirodalmi szövegek fordítása magyar nyelvre

Wilhelm Droste (ELTE): Magyar szépirodalmi szövegek fordítása német nyelvre

⁵ Ref.: Glaßner, Christine: Zur handschriftlichen Überlieferung der „Visiones Georgii” In: *Lustrum*, 967–974.

⁶ Ref.: Balogh F. András: Schlacht der Stereotype in der „Vngrischen Schlacht” des Jacob Vogel. In: *Lustrum*, 975–981.

⁷ Ref.: *Eine Unterredung gegen die Türken / Traktátus Mohácsról*. A VD 16:T 2239 röpirat szövege, Radek Tünde jegyzetével és utószavával közreadta Balogh F. András. Ford. Sára Balázs. Littera Nova, Budapest, 2003, illetve Michel Beheim: Drakula vajda örült országglása. Ford. Sára Balázs. In: *A Drakula-történetek kezdetei*. Közreadta Balogh F. András. Littera Nova, Budapest, 2008.

⁸ Ref.: Horváth, Géza: Elmar Tophoven, der Begründer des Europäischen Übersetzer-Kollegiums. In: *Lustrum*, 997–1005.

IX. Collegiumtörténeti kutatások:

Ress Imre (TTI):⁹ Németoktatás és némettanárok az Eötvös Collegiumban

Eve-Marie Kallen (Hamburg):¹⁰ Keresztury Dezső magyar–német kultúra-közvetítői munkásságának feldolgozása

Műhelyszabályzat

I. A műhely tagsága, tisztségei

1. Az Eötvös József Collegium Germanisztika műhelye (Germanistisches Seminar) teljes jogú tagjának tekint minden fő- vagy mellékszakosként német, német nemzetiségi és bármilyen egyéb germanisztikai tárgyú stúdió-mokkal foglalkozó bentlakó és bejáró collegistát (abban az esetben is, ha az esetleges másik szakjához tartozó műhelyben aktív tevékenységet nem folytat), a tiszteletbeli elnököt, valamint a műhelyvezetőt és annak helyettesét. A skandinavisztika szakirányú germanisták munkáját a Collegium Skandinavisztika műhelye, illetve annak műhelyvezetője fogja össze és irányítja, a két műhely kiemelt együttműködését a Germanisztika műhely azonban természetesen mindenkor kívánatosnak tartja, szorgalmazza és lehetőségei szerint támogatja.

2. A Germanisztika műhely a Collegiumhoz kötődő legtekintélyesebb magyar germanisták közül tiszteletbeli elnököt választhat. A tiszteletbeli elnök a műhely valamennyi fórumán (órák, gyűlések, vizsgák, felvételi beszélgetések, műhelyviták, konferenciák stb.) teljes jogú tagként vehet részt.

3. A műhelyvezető kötelességeit és jogait a Collegium Szervezeti és Működési Szabályzata tartalmazza. A műhely vezetője helyettest nevezhet ki. A műhelyvezető-helyettes feladata, hogy külső és belső fórumokon (a műhelyvezetővel együtt, illetve annak akadályoztatása esetén a műhelyvezető meghatalmazásával) képviselje a műhelyt.

4. A Germanisztika műhely tagjainak kötelességeit és jogait a Collegium Szervezeti és működési szabályzata, valamint a jelen Műhelyszabályzat és annak melléklete (Curriculum) tartalmazza.

⁹ Ref.: Ress Imre: Hugo Kleinmayr és a germanisztikai oktatás megalapozása az Eötvös Collegiumban. In: *Lustrum*, 570–578.

¹⁰ Ref.: Keresztury, Dezső: *Menschen, Werke, Verbindungen. Literatur- und kulturgeschichtliche Studien*. Hgg. von Eve-Marie Kallen. Jelenkor, Pécs, s.d.; illetve Kallen, Eve-Marie: Dezső Keresztury als Kulturvermittler und Pädagoge und das Eötvös-Collegium. In: *Lustrum*, 928–943.

5. A műhely collegista tagjai minden évben szótöbbséggel titkárt választanak maguk közül az őszi (szeptemberi) műhelygyűlésen. A titkár a műhely hallgatóinak vezetője, részt vesz a szakmai felvételi vizsgán, és nyilvános fórumokon képviseli a tagságot, illetve helyettesítheti a műhelyvezetőt.

6. A Germanisztika műhely collegista tagjai minden évben szótöbbséggel könyvtárost választanak maguk közül az őszi (szeptemberi) műhelygyűlésen. A könyvtáros feladata a műhely könyvtárának gondozása, a collegiumi könyvtár (elsősorban a Mednyánszky Könyvtár és a Paepcke-hagyaték) germanisztikai tárgyú állományának nyilvántartása, ellenőrzése, az új tételek nyilvántartásba vétele, a műhelytagok diplomadolgozatainak őrzése, a műhely rendezvényeivel kapcsolatos anyag archiválása stb.

7. A Germanisztika műhely collegista tagjai műhelyhonlap-felelőst nevezhetnek ki. A honlapfelelős feladata a műhely honlapjának gondozása, fejlesztése és legalább havi szinten történő folyamatos frissítése.

8. A műhely minden szemeszterben legalább két alkalommal, illetve optimális esetben havi rendszerességgel műhelygyűlést tart, amelyeken a műhely tagjai kötelesek megjelenni.

II. Nyelvoktatás

A Germanisztika műhely lehetőségeihez mérten támogatja a nem szakos collegisták németnyelv-tanulását. A műhelyvezető-nyelvtanár által vezetett (optimális esetben B2/C1-es szintű) rendszeres kurzusok mellett a műhely összes bentlakó tagja kötelezhető ötéves tanulmányi ideje alatt legalább egy féléven át a mindenkori igény szerint A1, A2 vagy B1-es szintű kurzus megtartására (félévente 1–3 műhelytag). Az oktatási feladatok kiosztása és a hallgatók munkájának felügyelete illetve szakmai támogatása (az érintett műhelytagokkal egyetértésben) a műhelyvezető és/vagy német szakos collegiumi nyelvtanár és/vagy lektor hatáskörébe tartozik. Kívánatos, hogy a kurzusokat vezető hallgatók elsősorban felsőbb (3–5.) évfolyamos német főszakos germanisták legyenek.

III. Szakmai munka

1. A Germanisztika műhely tanegységeinek rendszerét a műhelyvezető a tagok véleményét meghallgatva alakítja ki. A műhelytagoknak minden félévben kötelező legalább egy, a műhely által meghirdetett kurzust (stílusgyakorlat, illetve szakszeminárium vagy előadás) elvégezni, valamint a választott idegen nyelvhez/nyelvekhez kapcsolódó collegiumi nyelvórát/órákat felvenni, látogatni. A szakmai kurzusokkal kapcsolatos részletes követelményeket a műhely Curriculuma tartalmazza.

2. A Germanisztika műhely tagjai legkésőbb tanulmányaik befejezések kötelesek (legalább) két B2-es szintű komplex nyelvvizsgálóval rendelkezni (a korábban megszerzett nyelvvizsgák beszámítandók). Csak német szakosok esetében a második idegen nyelvi nyelvvizsgálóra a 8. félév végéig kerül sor (számukra egy további nyelv középfokú ismerete ajánlott), a két nyelvi szakon tanulmányokat folytató hallgatók esetében egy további idegen nyelv középfokú ismerete javallott (harmadik nyelvből nyelvvizsgát szerezniük azonban nem kötelező). A tanul nyelvek szabadon választhatók, szakmai és egyéb szempontokból főleg az angol és a francia vagy valamely más germán nyelv legalább középfokú ismerete indokolt.

3. A Germanisztika műhely által meghirdetett tanegységeket a műhelyvezető, illetve az adott kurzus oktatója jóváhagyásával minden collegista felveheti (túl magas létszám esetén a műhely tagjai elsőbbséget élveznek). A szemináriumokon a mindenkori tanár engedélyével (korlátozott számban) külsős hallgatók is részt vehetnek. A collegiumi órák helyszíne (különleges alkalmakat leszámítva) a Collegium épülete.

4. Ajánlott, hogy a Germanisztika műhely collegista tagjai szakmai munkájukat (szakdolgozat, pályázati részvétel, témavezetés) minden vonatkozásban és folyamatosan egyeztessék a műhelyvezetővel. A germanisztikai témában szakdolgozó műhelytagok szakdolgozatuk kéziratát (fejezetenként vagy egészében) a dolgozat benyújtását megelőzően kötelesek bemutatni a műhelyvezetőnek; magát a dolgozatot a műhely előtt tartott előadásban bemutatni és műhelyvitára bocsátani. A megvédett szakdolgozat egy kötött példánya a műhely könyvtárba kerül.

5. A Germanisztika műhely tagjai ötéves collegiumi tagságuk ideje alatt kötelesek legalább egyszer OTDK-dolgozatot készíteni és/vagy legalább kétszer előadást tartani az évente megrendezett Eötvös-konferencián vagy más egyéb szakmai fórumon és/vagy legalább két önálló tanulmányt publikálni.

6. A Germanisztika műhely tagjainak collegiumi tagságuk ideje alatt ajánlott legalább egy három hónapos (optimális esetben féléves), német nyelvterületre szóló külföldi ösztöndíj (Erasmus, DAAD, ÖAAD stb.) megszerzése.

7. A műhely doktorandusz-senior státusú tagjai kötelezhetőek félévente egy, a szakterületükkel (irodalomtudomány, nyelvtudomány, nemzetiségkutatás, szakmódszertan stb.) kapcsolatos szakmai szakszeminárium, illetve igény szerinti alapozó kurzus (proszeminárium) megtartására.

8. A Germanisztika műhely tanárszakot végző tagjai külön ajánlás nélkül is tagjai lehetnek a Collegiumban a 2010/2011-es tanév II. félévétől indult *Cathedra Magistrorum – Lehrerforschung* szakmódszertani tanárkutatói projektnek,

amelyben collegiumi tagságuk ideje alatt legalább két féléven keresztül kötelesek aktívan is részt venni (I. Curriculum, III. modul).

9. A Germanisztika műhely tagjai számára szakmai előmenetelük érdekében kívánatos, hogy (lehetőség szerint aktívan, de legalább hallgatóként) részt vegyenek a műhely által szervezett szakmai rendezvényeken, ápolják és bővítsék a műhely külkapcsolatait, erejükhez és tehetségükhöz mérten erősítsék annak szakmai pozícióit, illetve minden körülmények között méltón képviseljék az Eötvös Collegium szellemiségét.

10. A Germanisztika műhely Műhelyszabályzata a mindenkori csatolt Curriculummal együtt érvényes. Jelen szabályzat a 2010/2011. tanév II. félévétől lép érvénybe.

A Germanisztikai Tutori Kör tagjai

Név	Intézmény és e-mail
Balogh F. András egyetemi docens	Eötvös Loránd Tudományegyetem BTK Germanisztikai Intézet Német Nyelvű Irodalmak Tanszéke E-mail: abalogh78@hotmail.com
B. Szabó Károly tudományos munkatárs	Eötvös Loránd Tudományegyetem BTK Germanisztikai Intézet Magyarországi Németek Kutatási és Tanárképzési Központja E-mail: b_szabo_karoly@yahoo.de
Czeglédy Anita tanszékvezető egyetemi docens	Károli Gáspár Református Egyetem BTK Német Nyelv és Irodalom Tanszék E-mail: czegledy@gmail.com
Dávid Gábor Csaba egyetemi docens	Eötvös Loránd Tudományegyetem BTK Germanisztikai Intézet Német Nyelvű Irodalmak Tanszék E-mail: davidgaborcsaba@gmail.com
Wilhelm Droste lektor	Eötvös Loránd Tudományegyetem BTK Germanisztikai Intézet Német Nyelvű Irodalmak Tanszéke E-mail: wdroste@t-online.hu

Erb Mária tanszékvezető egyetemi docens	Eötvös Loránd Tudományegyetem BTK Germanisztikai Intézet Német Nyelvészeti Tanszék Magyarországi Németek Kutatási és Tanárképzési Központja E-mail: erbmaria@gmail.com
Feld-Knapp Ilona tanszékvezető egyetemi docens	Eötvös Loránd Tudományegyetem BTK Germanisztikai Intézet Német Nyelvoktató és Szakdidaktikai Tanszék E-mail: knappilona@t-online.hu
Christine Glaßner tudományos munkatárs	Österreichische Akademie der Wissenschaften Zentrum Mittelalterforschung Kommission für Schrift- und Buchwesen des Mittelalters E-mail: christine.glassner@oeaw.ac.at
Horváth Géza intézetvezető, tanszékvezető egyetemi docens	Szegedi Tudományegyetem BTK Germán Filológiai Intézet Német Irodalomtudományi Tanszék E-mail: horvath.geza56@gmail.com
Horváth Katalin egyetemi adjunktus	Eötvös Loránd Tudományegyetem BTK Germanisztikai Intézet Német Nyelvészeti Tanszék E-mail: hkata11@gmail.com
Jónácsik László egyetemi docens	Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK Germanisztikai Intézet E-mail: jonacsik@btk.ppke.hu
Eve-Marie Kallen író, publicista, szerkesztő	Hamburg E-mail: eve-marie-kallen@t-online.de
Klemm László egyetemi docens	Károli Gáspár Református Egyetem BTK Német Nyelv és Irodalom Tanszék E-mail: parole2@freemail.hu

Kukorelli Eszter tanársegéd	Eötvös Loránd Tudományegyetem BTK Germanisztikai Intézet Német Nyelvészeti Tanszék E-mail: kukorellie@gmx.net
Ress Imre tudományos főmunkatárs	Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézet Újkori Osztály E-mail: iress@tti.hu
Prof. August Stahl professzor emeritus	Universität des Saarlandes E-mail: ajbstahl@gmail.com
Varga Péter egyetemi docens	Eötvös Loránd Tudományegyetem BTK Germanisztikai Intézet Német Nyelvű Irodalmak Tanszéke E-mail: vpp6106@t-email.hu
Vargyas Anna tanársegéd	Eötvös Loránd Tudományegyetem BTK Germanisztikai Intézet Német Nyelvészeti Tanszék E-mail: vargyas@gmail.com
Zakariás Emese tanársegéd	Károli Gáspár Református Egyetem BTK Német Nyelv és Irodalom Tanszék E-mail: emese.zakarias@googlemail.com

2010/11. őszi félév

A Germanisztika műhely legutóbbi féléve az elmúlt évek átlagos szakmai teljesítményeinek színvonalát tekintve kétségteljesen kiemelkedően eredményes volt. A szakmai kurzusokon túl a műhelymunka keretében ezúttal főleg a *Lustrum Saeculare Collegii* centenáriumi ünnepség- és rendezvénysorozatának keretében megrendezett *Germanistische Jubiläumstagung* (l. alább) megszervezésére és zökkenőmentes lebonyolítására összpontosítottunk.

A nyelvórákról. A félév során – ezúttal két felsőbb éves hallgatónk közreműködésének köszönhetően – a sokéves átlagnál jóval több, mintegy 50 collegista látogatta a műhely által szervezett nyelvórákat. A tavaszi félév során az – örvendetes módon – megnőtt nyelvtanulási igényeket figyelembe véve öt nyelvtanuló csoport indítását tervezzük.

A szakos műhelyórákról

1. Német stílusgyakorlatok (*Stilübungen Deutsch*, szeminárium, Sára Balázs; 8 fő): A stílusgyakorlat-órát 8 fős foglalkozás formájában tartottuk a BA I. és II. évfolyamos hallgatóival. A nyelvi kifejezőképesség több szinten megcélzott általános fejlesztésén túl az órák elsődleges célja az első évfolyamos BA-s hallgatók első év végén esedékes szakos nyelvi alapvizsgájára való célzott felkészülés, illetve a hallgatók szókinccsének és stiláris eszköztárának folyamatos bővítése.

2. Német nyelvtörténet III. (*Deutsche Sprachgeschichte III*, szeminárium, Sára Balázs; 4 fő): A BA III. és az MA I. évfolyamos hallgatói számára kötelezően előírt műhelykurzus harmadik féléve szemináriumi keretben folyó nyelvtörténeti szövegolvasás és -elemzés volt az EC-LeGeS I/1-es olvasókönyv kötete alapján (ófelnémet nyelv, illetve a klasszikus középfelnémet nyelv alapjai).

3. Tudományos szövegek írása németül (*Wissenschaftliches Schreiben*, szeminárium, Hozleiter Éva / Sára Balázs; 5 fő): Az elmúlt évek tapasztalatai (szakdolgozatok műhelygyűlések keretében történő bemutatása és megvitatása) egyértelművé tették egy szakszövegíró szeminárium szükségességét. A kurzus keretében a tudományos írásművek formai sajátosságaira, szövegtípusaik jellemzőire és az elkészítésükhöz nélkülözhetetlen nyelvi kifejezőeszközök fejlesztésére/bővítésére helyeztük a hangsúlyt. A kurzust másod- és harmadéves BA-sok számára kötelező jelleggel és a jövőben lehetőség szerint éves-kétéves rendszerességgel igyekszünk megtartani.

4. Európai zenetörténet IV. (*Europäische Musikgeschichte IV*, előadás, Dávid Gábor Csaba, ELTE Germanisztikai Intézet; 8 fő): Az elmúlt félévek során egyre népszerűbbé váló előadássorozat negyedik félévének témája a zenekultúra századfordulós és XX. század eleji fejlődése volt, különös tekintettel a német zeneszerzők életművének a bemutatására. A kurzus – eredetileg nem tervezett, de az anyag gazdagságára és a hallgatóság lelkesedésre való tekintettel megtartott – ötödik féléve (a XX. század elejének zenetörténetéről) a 2010/11-es tanév tavaszi szemeszterében zajlik majd.

5. A Collegiumot idestova immár egy évtizede éves rendszerességgel látogató August Stahl professzor úr (Saarbrücken) a centenáriumi ünnepeket követően idén ősszel is tartott blokkosított előadás-sorozatot a Nagyklubban az ELTE és a Károli Gáspár Református Egyetem hallgatóinak részére, ezúttal *Luther als Dichter* címmel.

Műhelyhonlap-tervezet. A műhely az elmúlt félévben is folytatott egyeztetéseket a jövő félévek során kialakítandó és folyamatosan frissítendő műhelyhonlap tervezetéről. A honlaptervezet javított változatait a tagok folyamatosan érkező

javaslatainak figyelembevételével továbbra is Kocziha Péter műhelytag finomítja, a kész honlap terveink szerint tartalmazna többek közt levelezőforumot, a műhelytagok adatait, szakmai eredményeit és publikációit, műhelytörténeti áttekintést, az utóbbi évek szakmai kurzusainak listáját, a Mednyánszky Könyvtár és a Paepcke-hagyaték német könyvállományának tematikus katalógusát stb.

Konferencia.¹¹ A *Lustrum Saeculare Collegii* centenáriumi ünnepség- és rendezvénysorozatán a német nyelvterület képviselőjében két magas rangú diplomátát (Dorothee Janetzke-Wenzelt, a Német Szövetségi Köztársaság nagykövetét, és Michael Zimmermant, az Osztrák Köztársaság nagykövetét), valamint három intézetvezetőt üdvözölhattünk (Elisabeth Kornfeind, az Osztrák Kulturális Fórum igazgatója, Leonore Peer, az Ausztria Intézet vezetője, valamint Gabriele Gauler, a Budapesti Goethe Intézet igazgatója képviselőjében Nikolaus Hamm). A részletes beszámolót lásd az 54. sk. oldalon.

Skandinavisztika. A Skandinavisztika műhely szakmai munkáját a következő félévtől Masát András (az Andrassy Gyula Budapesti Német Nyelvű Egyetem rektora) vezeti majd, a műhelyben a tavaszi félévben Nagy Emese tart fordító-semináriumot *A kultúrák (le)fordíthatósága* címmel.

2010/11. tavaszi félév

A Germanisztika műhely tavaszi félévének szakmai színvonala – főleg a Collegiumban zajló felújítási munkálatok okozta szervezési nehézségek miatt – kissé egyenetlenül alakult. A szakmai kurzusokon túl a műhelymunka középpontjában az októberi *Lustrum* rendezvénysorozatában megrendezett *Germanistische Jubiläumstagung* centenáriumi ünnepi kötetben megjelenő tanulmányok szerkesztése és korrektúrázása, a 2011 őszétől induló TÁMOP pályázat germanisztikai részprojektjének előkészítése, a műhely szabályzatának, curriculumának és mentori körének összeállítása, illetve a műhelyszoba felújítást lezáró „tereprendezése” állt.

A nyelvórákról. A félév során három germanista hallgatónk közreműködésével az előző félévinél is több (összesen 5 különböző) nyelvi kurzust tudtunk indítani.

1. Német stílusgyakorlatok (*Stilübungen Deutsch*, szeminárium, Sára Balázs; 8 fő): A stílusgyakorlat órát 8 fős foglalkozás formájában tartottuk a BA I. és II. évfolyamos hallgatóival. A stílárís szempontból adekvát kifejezőkészség általános fejlesztésén túl az órák elsődleges célja az első évfolyamos BA-s hallgatók

¹¹ A konferencián elhangzott köszöntők és előadások írott változatát a *Lustrum*-kötet tartalmazza (l. 5. lábjegyzet).

első év végén esedékes szakos nyelvi alapvizsgájára való célzott felkészülés, illetve a hallgatók szókinccsének folyamatos bővítése.

2. Német nyelvtörténet IV. (*Deutsche Sprachgeschichte IV*, szeminárium, Sára Balázs; 4 fő): A BA III. és az MA I. évfolyamos hallgatói számára kötelezően előírt műhelykurzus negyedik féléve blokkosított szemináriumi és konzultációs keretben folyó nyelvtörténeti szövegolvasás és -elemzés volt (középfelnémet és korai újfelnémet nyelv).

3. Európai zenetörténet V. (*Europäische Musikgeschichte V*, előadás, Dávid Gábor Csaba, ELTE Germanisztikai Intézet; 8 fő): Az előadás-sorozat ötödik félévének témája a zenekultúra XX. század eleji fejlődése volt. A kurzus – eredetileg nem tervezett, de az anyag gazdagságára és a hallgatóság lelkesedésére való tekintettel – hatodik féléve a XX. század második felének zenetörténetéről a 2011/12-es tanév tavaszi szemeszterében zajlik majd.

4. Publicisztikai műfajok szövegnyelvészeti szempontból (*Presstextsorten unter textlinguistischem Aspekt*, szeminárium, Hozleiter Éva senior, ELTE Germanisztikai Intézet; 5 fő): A szemináriumon a szövegnyelvészet új kutatási területei iránt érdeklődő hallgatók foglalkozhattak a sajtó számos szövegtípusának nyelvi-szerkezeti, illetve stiláris sajátosságaival elméleti (szövegnyelvészeti) és gyakorlati (szövegalkotási) szempontból.

TÁMOP pályázat. Minthogy Christine Glaßner asszony az ősszel induló TÁMOP pályázat munkájában az idén még nem tud részt venni, a Germanisztika műhely a következő félévben Balogh F. András tanár úrral folytatott egyeztetés alapján a *Die Vngrische Schlacht* című Jacob Vogel-szöveg feldolgozásának előkészítő munkálatait szándékozik megkezdeni. Az őszi félévi munka tartalmát és formáját a szeptember eleji első műhelygyűlésen pontosítjuk.

Műhelyszabályzat, curriculum. A félév első felében folytatott egyeztetések során a műhelyvezető kidolgozta a Collegium alapelveivel összhangban lévő műhelyszabályzatot és a műhely tíz féléves curriculumát, amelyeket kisebb módosításokkal és kiegészítésekkel a műhely jelen félévben aktív 15 tagja egyhangúlag elfogadott (l. fent).

Mentori kör. Összeállítottuk a műhely mentori körét tartalmazó első hivatalos listát is: elsősorban az ELTE Germanisztikai Intézete, a KRE, az SZTE és a PPKE Német Tanszékeinek oktatói, de német és osztrák támogatók is vállalták, hogy a következő években konzultációk és kontaktórák formájában aktívan támogatják a műhely működését (l. fent).

Konferenciakötet. A félév során folyt a *Lustrum Saeculare Collegii* ünnepségsorozat keretében elhangzott köszöntők, egy díszelőadás, illetve az október

26-án megrendezett *Germanistische Jubiläumstagung* tanulmányai szövegének korrektúrázása és szerkesztése. Az ünnepi *Lustrum*-kötetben öt germanisztikai vonatkozású köszöntő és a műhelyvezető bevezetőjével hét konferenciatanulmány szerepel (l. 4. lábjegyzet).

Nyári egyetem. Július 11-én hétfőn délután 14 és 18 óra között zajlott az aznap délelőtt megnyitott EC nyári egyetem humántudományi szekciójának első szakmai napja a Germanisztika műhely szervezésében *Áttekintő germanisztikai írástörténet és paleográfia a kezdetektől a koraiújkorig* címmel. A délután első foglalkozásán a műhelyvezető tartott rövid bevezetést a germanisztikai írástörténet korai korszakaiba (germán rúnairás, kora és érett középkori írástípusok), a délután másik felében Balogh F. András koraiújkori nyomtatványokról (inkl. röpiratokról) szóló előadása hangzott el.

*Cathedra Magistrorum*¹²

A Cathedra Magistrorum jelentése „Tanárákadémia”. Ezzel a címmel indult útjára az Eötvös Collegiumban az az új kezdeményezés, amely a tanár szakos hallgatókat kívánja megerősíteni és támogatni abban az elhatározásukban, hogy tanárok legyenek, megtalálják és kialakítsák saját tanári profiljukat, felépítsék egyéni tanári tudásukat és gondolkodásmódjukat.

A Cathedra Magistrorum szorosan illeszkedik az EC hagyományaihoz: 1895-ben Eötvös Loránd épp azzal a feladattal hívta életre az EC intézményét, hogy az a színvonalas tanárképzés helyéül szolgáljon. A Cathedra Magistrorum programja ezt a célkitűzést eleveníti fel, és a tudós-tanárok új nemzedékeinek képzéséhez kíván hozzájárulni, középpontba állítva a tanárság és a tanulás kutatását.

Napjainkban a tanári pálya nagyon komplex és sokrétű hivatás, amely rengeteg innovációt igényel, a kitűzött célok megvalósítása önálló döntések meghozatalával és az ezekért vállalt felelősséggel párosul. Erre a nagy kihívást jelentő munkára egyszerű receptek alapján nem lehet felkészülni. Sokkal inkább szükséges az egyénre szabott szakmai öntudat, a biztos egyéni szakmai tudás és legfőképp a fejlett tanári gondolkodásmód, amely alapja a tanári cselekvéseknek.

¹² A Cathedra Magistrorum alapelveiről és célkitűzéseiről részletes áttekintést ad: Feld-Knapp, Ilona: Cathedra Magistrorum. Lehrerforschung. Lehrer-Denken und Lehrer-Wissen. – In: *Lustrum. Ménesi út 11-13. Sollemnia aedificii a.D. MCMXI inaugurati*. Ediderunt László Horváth et al. – Typotex Kiadó/Eötvös Collegium, Budapest, 2011. 982–996.

A Cathedra Magistrorum elsőként a német mint idegen nyelv szakos hallgatókat kívánja megszólítani, de a későbbiekben együttműködésre törekszik a többi collegiumi műhely tanárszakos hallgatóival is.

A Tanárakadémia munkájában a Collegium minden olyan hallgatója részt vehet, aki különleges elhivatottságot érez a tanári pálya iránt, és nyitott a tanárságot kutató tudományos munka végzésére. A program olyan műhelymunka keretében valósul meg, amely alkalmat ad a tanítás- és tanuláskutatás legújabb eredményeinek megismerésére és idővel saját kutatómunka folytatására is. A műhelymunkában neves hazai és külföldi tudósok, szakemberek is részt vesznek.

Meggyőződésünk, hogy a Cathedra Magistrorum programjával erősítheti az EC pozícióját és pozitív kisugárzását a tanárképzésben, valamint érdemben is hozzájárulhat hazánkban a tudós-tanár eszményének újraélesztéséhez.

A Cathedra Magistrorum megalapítója és szakmai munkájának irányítója a szintén egykori Eötvös collegista Feld-Knapp Ilona (jelenleg az ELTE Germanisztikai Intézete Szakdidaktikai Tanszékének tanszékvezető docense).

A Cathedra Magistrorum (a továbbiakban CM) munkája az egyetemi tanulmányi rendhez igazodik, egy-egy tematikus egysége két félévet ölel fel. A tavaszi félévben kerül sor egy választott téma projektszerű feldolgozására különböző programok keretében, a kapcsolódó második félévben pedig a hallgatók saját kutatást végeznek, amelynek eredményeit az Eötvös Collegium a *Cathedra Magistrorum* címmel elindított sorozatában teszi közzé. A két félévet elvégzett hallgatók bizonyítványt kapnak, amely tanúsítja, hogy közreműködtek és aktívan részt vettek a Tanárakadémia munkájában.

A CM első tanévének központi témája a *többnyelvűség* volt. Az első projektre 2011. február 7. és 9. között került sor az Eötvös Collegiumban az Osztrák Kulturális Fórum támogatásával. Horváth László, az Eötvös Collegium igazgatója és Elisabeth Kornfeind, az Osztrák Kulturális Fórum igazgatójának üdvözlő szavait követően a projektet Feld-Knapp Ilona, a CM vezetője nyitotta meg. A műhelymunkának mintegy ötven résztvevője volt, köztük német szakos hallgatók és gyakorló gimnáziumi tanárok, az EC képviselőjében Sára Balázs (a Germanisztika műhely vezetője), Vargyas Brigitta (a Francia műhely tanára), valamint Evelin Stanzer, az Osztrák–Magyar Európaiskola igazgatónője. A CM meghívott külföldi vendége Hans-Jürgen Krumm, a Bécsi Egyetem professzora volt, aki két előadást is tartott. Bevezető előadásában az idegennyelv-tanárok szakmai profiljáról, a munkájuk gyakorlásához szükséges tanári kompetenciákról szőtt. Ezt követően a hallgatók és gyakorló tanárok fejtették ki véleményüket és ösz-

szégezték tapasztalataikat. A projekt második munkanapján került középpontba a többnyelvűség kérdése. Prof. Krumm nagy ívű összefoglaló előadást tartott, amelyben kitért a téma európai jelentőségére, továbbá rámutatott a többnyelvűség didaktikájának fontosságára az intézményes nyelvoktatásban. Az előadásban kifejtett gondolatokkal kapcsolatban a résztvevők számos kérdést tettek fel, illetve vitattak meg, és workshopok keretében foglalkoztak a többnyelvűség kérdésével. Az intenzív munkát kellemes hangulatú beszélgetés zárta, amelyben különböző személyes történetek hangzottak el a tanárrá válás folyamatáról. A projekt harmadik napján a hallgatók bemutatták első kutatómunkájuk eddigi eredményeit, és összegezték tapasztalataikat. A CM első projektjéről Katja Riegler, a Bécsi Egyetem gyakornoka részletes protokollt készített.

A CM második programjának színhelye 2011. március 25–26-án a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézetének Többnyelvűségi Kutatóközpontja által szervezett, *Többnyelvűség Európában: távlatok és gyakorlatok Kelet-Közép-Európában* címmel megrendezett konferencia volt. A CM tagjai részt vettek a konferencia plenáris és szekció-előadásain, így betekintést kaptak egyrészt a „komoly” tudományos életbe, másrészt további új ismeretekkel bővíthették tanári tudásukat.

A CM első félévének harmadik rendezvénye 2011. április 9-re esett. Ezen a napon tartotta szakmai konferenciáját a Magyarországi Némettanárok Egyesülete, amelyen a CM tagjai is részt vettek. A konferencia vendége Erwin Tschirner, a lipcsei Herder Intézet professzora volt: *Új médiumok a nyelvoktatásban* című előadása sok új ismeretet nyújtott, a CM szempontjából azonban még ennél is fontosabb volt a vele való személyes találkozás és eszmecsere lehetősége, amelynek során a szakma egyik vezető egyéniségének közeli megismerésére nyílt lehetőségük. Személyes példájából a CM fiatal kutatói elszántságot és lelkesedést meríthettek, de éppígy ötleteket a későbbi kutatói munkájukhoz is.

A félév programsorozata 2011. május 13-án a budapesti Osztrák–Magyar Európaiskolában tett látogatással zárult, amelynek keretében a többnyelvűség kérdésével a napi gyakorlat szintjén találkozhattak a CM tagjai. Evelin Stanzer, az általános iskola igazgatója köszöntője után ismertette az iskola történetét, működését és szervezeti felépítését. Ezt követően óralátogatásra került sor, itt a többnyelvűség gyakorlati megvalósulására/megvalósítására kaphattak tanulságos példát a CM tagjai. Az iskolalátogatás egyik fontos mozzanata volt, hogy a CM egyik kiváló hallgatója, Deme Anna továbbképzést tartott az iskola tanárai számára az interaktív tábla használatáról. Ez a program jól példázta, hogy mennyire fontos a tanári pályán a különböző generációk párbeszéde és állandó

tapasztalatcseréje. Ezt a programot is egy kellemes szakmai beszélgetés zárta le, amelyben a CM tagjai újabb adalékot kaptak a pályakezdsükhöz.

A CM első félévének értékelésekor kitűnt, hogy valamennyi tanár szakos hallgató számára nagy élményt és szakmai gazdagodást jelent a CM munkájában való részvétel, ahol tanári tudásuk és gondolkodásmódjuk fejlesztésére nyílik sokrétű lehetőség.

Végül kiemelendő, hogy az Eötvös Collegium Cathedra Magistrorum Tanárakadémiájának hallgatói kimagasló eredménnyel szerepeltek a 2011 tavaszán megrendezett OTDK-n (Tanulás- és tanításmódszertani-tudástechnológiai szekció, Szarvas: Idegen és kisebbségi nyelvek pedagógiája tagozat).

Az eredmények:

1. helyezés. Deme Anna: *Landeskundevertretung mittels interaktiver Tafel. Neue Perspektiven im schulischen DaF-Unterricht* (témavezető: Feld-Knapp Ilona)

2. helyezés, Sziva Éva: *Wortschatzvertretung im DaF-Unterricht. Eine Untersuchung von DaF-Lehrwerken mit besonderer Rücksicht auf die Änderungen bei der Wortschatzvertretung* (témavezető: Feld-Knapp Ilona)

3. helyezés. Iványi Rudolf: *Grammatikunterricht und Sprachkompetenz. Eine Untersuchung der Sprachkenntnisse von Germanistik-Studierenden im ersten Studienjahr* (témavezető: Feld-Knapp Ilona)

Különdíjak:

Különdíj a legjobb technikai prezentációért: Deme Anna

Publikálási lehetőség az Önkonet Kft. weboldalán: Deme Anna

Ezen kívül Deme Anna elnyerte a 2011-es Pro Scientia aranyérmét az OTDK Tanulás- és tanításmódszertani-tudástechnológiai szakmai szekciójában.

A CM 2011. őszi félévében folytatja a munkáját, a terveknek megfelelően egyéni kutatások formájában, egyéni és kiscsoportos keretben zajlik a tanárság vizsgálata, interjúk és kérdőíves felmérések készülnek. Az eredmények kiértékelése folyamatban van, közzétételükre az EC CM új sorozatának első kötetében 2012 őszen kerül majd sor.

Informatikai műhely

Műhelytagok

Lóvei Péter – prog. inf. I.
Németh Bence – prog. inf. I.
Balassi Márton – prog. inf. II.
Eichhardt Iván – prog. inf. II.
Englert Péter – prog. inf. II.
Gévay Gábor – prog.inf. II.
Nádor István – prog. inf. II.
Szabó Tamás – prog. inf. II.
Kovács Györgyi – BA magyar II.
Laki Balázs – prog. inf. III.
Poór Márk – prog. inf. III.
Sümegei Károly – prog. inf. III.
Szijjártó Beáta – prog. inf. III.
Gilián Zoltán – MSc prog. inf. I.
Hapák József – MSc prog. inf. I.
Kovács Péter – MSc prog. inf. I.
Cséri Tamás – MSc prog. inf. II.
Leskó Dániel – PhD
Lócsi Levente – PhD

Tiszteletbeli elnök: Lovász László

Műhelyvezető: Csörnyei Zoltán

Műhelytitkár: Cséri Tamás

Oktatók: Diviánszky Péter, Kozma László, Lócsi Levente, Tejfel Máté, Tóth Melinda és Bozó István

Curriculum

I. Bemutakozás

A műhely rövid története

Az Informatikai műhely 2004 februárjában alakult, öt taggal, majd minden év

őszén a közösségünk két bentlakó és két bejáró collegistával bővült. A tagok az ELTE Informatikai Karának első- és másodéves BSc hallgatói, illetve elsőéves MSc-hallgatói, akik a sikeres collegiumi felvételt követően kerültek a műhelybe. Érdekesképpen megemlítjük, hogy műhelyünk tagja volt a Collegium első olyan gózája, aki negyedévesen, vagyis MSc elsőévesként került közénk. Műhelyünkbe egy BA magyar szakos collegista is jelentkezett, így a jelenlegi létszám 19 fő.

A műhely vezetője a megalakulástól kezdve Csörnyei Zoltán, tiszteletbeli elnöke 2007-től Lovász László. A tagság évente műhelytitkárt választ, 2004 és 2006 között Végh Zoltán volt a titkár, 2007-től Sztupák Sz. Zsolt látta el a műhelytitkári feladatokat, 2009-től Cséri Tamás a műhely titkára.

A műhely szakmai munkáját a tagság által megszavazott műhelyszabályzat rendelkezései szabályozzák.

II. Képzési terv

A szakmai munka rövid bemutatása

Az EJC nagy múltú hagyományainak, célkitűzéseinek megfelelően az Informatikai műhely a tudós, önálló kutatásaikkal is kitűnő, hivatásukat szerető és szívvel-lélekkel végző informatikusok képzését tekinti feladatának. A műhely annak a felismerésnek a szellemében fogant, miszerint az informatikusok képzésében feltétlenül szükséges a legújabb elméleti és gyakorlati eredmények megismerése és a modern informatika egységes, átfogó ismerete. A műhely munkájának célja az informatika és az informatikával kapcsolatos szakos collegista hallgatók képzésének kiegészítése. Ebből egyértelműen következik, hogy a collegistáknak többet kell teljesíteniük nem collegista társaikhoz képest.

Általános alapelvek

1. Az Informatikai műhely alapvető feladatának tartja, hogy tagjai a legújabb elméleti és gyakorlati eredményeket megismerjék, és egységes, átfogó képet kapjanak a modern informatikáról. A műhely munkájának célja az informatika és az informatikával kapcsolatos szakos collegista hallgatók képzésének a kiegészítése. A képzés kiegészítő jellegét a következő elvek együttes alkalmazása biztosítja:

a) kis létszámú szemináriumi keretek között kívánjuk a collegistákkal megismertetni azokat a jelenleg intenzíven fejlődő tématerületeket, amelyek az egyetemi oktatásban kisebb hangsúlyt kapnak;

b) célunk az egyetemi oktatásban is szereplő témáknak az egyetemi előadásokon hallottaknál mélyebb, alaposabb megismertetése;

c) az óraadásra felkért oktatók kivétel nélkül a tématerület elismert, kiváló szakemberei.

2. Az Informatikai műhely egyes óráinak anyagait egymásra építi, és a BSc–MSc képzés mindegyik évfolyamának ajánl megfelelő órákat.

3. Az Informatikai műhely törekvése, hogy a collegiumi órákat az egyetem megfelelő formában elismerje, ezért az 1. a) pontban leírtak eléréséért olyan órákat indítunk, amelyet az Informatikai Kar Oktatási Bizottsága előzetesen jóváhagy, az órák EC-s etr-kódot kapnak, és az órákat az IK saját tanegységként ismeri el. Az 1. b) pontban leírtak megvalósítása érdekében, ha szükséges, időnként az IK standard kódjával jelzett foglalkozásokat tartunk.

4. Kiemelten fontosnak tartjuk az idegen nyelvi képzést. Ennek megfelelően az Informatikai műhely tagjai kötelesek a collegiumi nyelvórákat látogatni, valamint a műhely szabályzatában megfogalmazott módon nyelvvizsgákat letenni.

BSc–MSc-tervezet

A műhely óraadó tanárai: Csörnyei Zoltán, Diviánszky Péter, Tejfel Máté, Tóth Melinda és Bozó István voltak, mindnyájan az ELTE Informatikai Karának tanárai. 2009-től a Kar dékánja, Kozma László is megtisztel bennünket egy óra tartásával. Lócsi Levente, a műhely seniorja is tart előadást publikációs technikákról, elsősorban a Collegium bölcsészhallgatóinak. Tanévenként a következő órákat tartjuk meg:

Csörnyei Zoltán: IKP-9098/EC, Modern elméletek az informatikában I.

Csörnyei Zoltán: IKP-9099/EC, Modern elméletek az informatikában II.

Csörnyei Zoltán: IKP-9120/EC, Mobil folyamatok elmélete I–II.

Diviánszky Péter: IKP-9179/EC, Funkcionális programozási nyelvek I. (Has-kell és Agda)

Lócsi Levente: IKP-9159/EC, Digitális publikációs technikák

Kozma László: IKP-9178/EC, Komponens alapú rendszerek verifikációja

Tejfel Máté: IKP-9134/EC, Helyességbizonyító eszközök alkalmazásai I–II.

Tóth Melinda, Bozó István: IKP-9180/EC, Funkcionális programozási nyelvek II. (Erlang)

Kutatás

Az Informatikai műhely tagjai a Karon, elsősorban a Programozási Nyelvek és Fordítóprogramok Tanszéken folyó kutatási projektekbe kapcsolódnak be, ahol Horváth Zoltán tanszékvezető irányításával dolgozhatnak. Az EJC-ben az elmúlt időszak egyik kiemelkedő jelentőségű kutatási eredménye volt az Archimédész palimpsestus tudományos feldolgozása és bemutatása. A projekt keretében a Bollók János Klasszika-filológia műhellyel együttműködve tagjaink készítették a HyperIDoc elnevezésű szövegszerkesztő programot, amelynek segítségével a szövegkiadói tevékenység jelentősen egyszerűsödik, és minden folyamata áttekinthetővé válik.

A Történelem műhely szakmai irányításával a Registrator csoport, amely a Collegium levéltári anyagának digitalizálásával és feldolgozásával foglalkozik, folytatja a digitalizálási munkát.

Nemzetközi együttműködés

Az Informatikai műhely 2005-ben együttműködési megállapodást kötött a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem Farkas Gyula Szakkollégiumával. A megállapodás elsősorban a szakkollégiumok tagjainak kölcsönös tanulmányútjairól, valamint közös kutatási és publikációs munkáiról szól. Ennek keretében a műhelyünk három tagja tartott már egy-egy hetes előadásorozatot Kolozsváron, és mi is vendégül láttunk hallgatókat. A kolozsvári hallgatók sikeresen szerepeltek a Collegium Eötvös Konferenciáján is. Az utóbbi két évben az Eötvös Konferencián vendégeink voltak az EMTE Erdélyi Magyar Tudományegyetem hallgatói is.

Az Eötvös Collegium által szervezett erdélyi tanulmányúton az Informatikai műhely mindegyik társintézményben bemutatkozó, a műhely munkáját ismertető előadást tartott. Az elmúlt években a műhely meghívott vendége volt Kolozsvárról Kása Zoltán rektorhelyettes és Soós Anna dékánhelyettes is, akik előadásokat tartottak a Collegiumban az erdélyi magyar nyelvű oktatásról és saját kutatási témáikról.

Eredmények

A képzés eredményeképpen hallgatóink a megmérettetések során kiválóan megállják a helyüket: egy tagunk már sikeresen megvédte PhD doktori értekezését, több hallgatónk sikeresen szerepelt a kari és az országos TDK-konferenciákon, és

sikereket értünk el a nemzetközi programozási versenyeken is. Műhelyünk tagja kapta 2008-ban az Ifjúsági Bolyai-díjat, és ugyanez a hallgató kapta az OTDT-től a Junior Pro Scientia aranyérmét is. 2010-ben műhelyünk tagja lett az EU Fialat Tudósok Versenyének lisszaboni döntőjének 1. helyezettje. Már két tagunk vett részt a stockholmi Nobel-díj-átadási ünnepségeken tudományos munkájukat értékelő versenyek díjazásaként.

Műhelyünk tagjainak tanulmányi teljesítményét mutatja, hogy megalakulásunktól számítva a műhelyünk tagjai által elnyert köztársasági ösztöndíjak száma ebben a tanévben 19-re emelkedett.

Műhelyszabályzat

Bevezetés

1. Az Eötvös József Collegium nagy múltú hagyományainak, célkitűzéseinek megfelelően, a 2004-ben alapított Informatikai műhely a tudós, önálló kutató-saikkal is kitűnő, hivatásukat szerető és szívvel-lélekkel végző informatikusok képzését tekinti feladatának.

2. Az Informatikai műhely annak a felismerésnek a szellemében fogant, miszerint a XXI. századi informatikus képzésben feltétlenül szükséges a legújabb elméleti és gyakorlati eredmények megismerése és a modern informatika egy-séges, átfogó ismerete.

3. Az Informatikai műhely munkájánál célja az informatika és az informatikával kapcsolatos szakos collegista hallgatók képzésének kiegészítése. Ebből egyértelműen következik, hogy a collegistáknak többet kell teljesíteniük nem collegista évfolyamtársaikhoz képest. E többletteljesítmény kereteit a műhely szabályzata határozza meg.

4. A collegiumi előadások, gyakorlatok és szemináriumok többségét az ELTE Informatikai Karának tanszékei saját tanegységüként ismerik el.

5. Az EC és az ENS történelmi kapcsolatai és az ezekben rejlő tanulmányi lehetőségek miatt az Informatikai műhely tagjainak figyelmébe ajánljuk a francia és német nyelv tanulását is.

Szabályok

I. Az Informatikai műhely az informatikai szakterület legtekintélyesebb magyar tudósai közül tiszteletbeli elnököt választhat.

II. Az Informatikai műhely tagja a Collegiumban főállásban vagy óraadóként informatikai tanegységet oktató tanár, valamint minden olyan bentlakó vagy bejáró collegista, akinek legalább az egyik szakja az Informatikai Karhoz tartozik.

III. Az Informatikai műhely minden tanévben két, szemeszterenként egy-egy műhelygyűlést tart, amelyek egyikét lehetőség szerint kirándulással köti egybe.

IV. Az Informatikai műhely collegista tagjai minden évben a tanév első műhelygyűlésén maguk közül szótöbbséggel titkárt választanak.

V. Az Informatikai műhely szemeszterenként megújított előadás, speciális kollégium, illetve szeminárium kínálatát a műhely vezetője a műhely tagjainak véleményét meghallgatva alakítja ki.

VI. A collegisták a szemeszterenként meghirdetett előadások, speciális kollégiumok, szemináriumok közül legalább egy, szakjuknak vagy szakjaiknak megfelelő, az ELTE által is meghirdetett tárgyat kötelesek leckeönnyükbe is felvenni és abból levizsgáznni.

VII. Az Informatikai műhely által meghirdetett előadásokat, speciális kollégiumokat, szemináriumokat minden collegista felveheti. Az Informatikai műhely tagjai más műhely által meghirdetett előadásokat, speciális kollégiumokat, szemináriumokat is felvehetnek, és ezek sikeres elvégzése esetén a műhely vezetőjének belegegyezésével a VI. pontban megfogalmazott követelményt kiválthatják.

VIII. Az egyes alkalmakon a tanár engedélyével külsős hallgatók is részt vehetnek. A collegiumi órák lehetőség szerint a Collegium épületében legyenek.

IX. A Collegium biztosította tutorális képzést kihasználva az Informatikai műhely tagja egyetemi tanulmányaik alatt, de legkésőbb a nyolcadik félév végéig, legalább egy olyan dolgozatot kötelesek írni, melyet az Eötvös-pályázatra és az Informatikai Kar Tudományos Diákköri Konferenciájára is benyújtanak.

X. Amennyiben a fentebbi követelményeknek egy bentlakó vagy bejáró collegista nem tesz eleget, a Collegium tagja közül – a Collegium tanári testületének és igazgatójának egyetértésével – kizárható.

XI. Az Informatikai műhely szabályzata 2004. február 15-től lép életbe.

2010/2011. őszi félév

Az Informatikai műhely célkitűzései között továbbra is szerepel az informatika legújabb elméleti és gyakorlati eredményeinek megismerése. A collegistáknak kínált óraválaszték egy órával bővült a tavalyi őszi félév óraválasztékához viszonyítva.

Csörnyei Zoltán, az Informatikai műhely vezetője az elsőéves collegistáknak a „Modern elméletek az Informatikában I.” előadást, a másodéveseknek a „Mobilfolyamatok elmélete” című speciális előadást tartotta. A magasabb éves

hallgatóknak Tejfel Máté tanársegéd a „A helyességbizonyító eszközök alkalmazásai” című speciális kollégiumot vezette. Lócsi Levente, az Eötvös Collegium doktorandusz hallgatója a „Digitális publikációs technikák” órát tartotta. Diviánszky Péter a „Funkcionális programozási nyelvek I.” órákon a Haskell nyelvvel kapcsolatos programozási lehetőségekkel és feladatokkal foglalkozott, Tóth Melina és Bozó István, a Programozási Nyelvek és Fordítóprogramok Tanszék oktatói az Erlang programozási nyelvvel ismertették meg a hallgatóinkat (Funkcionális programozási nyelvek II). Kozma László, az Informatikai Kar dékánja ismét megtisztelt bennünket egy óra tartásával (Komponens alapú rendszerek verifikációja). Az Eötvös Collegium Informatikai műhelyének tagjai az előadások aktív résztvevői voltak.

Az EU Fiatal Tudósok Versenyének 2010. évi döntőjét szeptember 24. és 28. között rendezték meg Lisszabonban. A döntő negyedik, utolsó fordulójára 37 országból 85 pályázat készítőit hívták meg. A lisszaboni döntőn Balassi Márton és társa, Horváth Dávid (BME-VIK) által kifejlesztett „Informatikai modellezés és helyi hálózat az ökológia tanításának szolgálatában” című szoftver I. díjat nyert.

A Történelem műhely szakmai irányításával a Registrator csoport, amely a Collegium levéltári anyagának digitalizálásával és feldolgozásával foglalkozik, folytatja a digitalizálási munkát. Ebben a félévben Balassi Márton, Cséri Tamás, Laki Balázs és Lócsi Levente vett részt a csoport munkájában.

Az Eötvös József Collegium által szervezett erdélyi tanulmányúton (november 8–14.) az Informatikai műhely mindegyik társintézményben bemutatkozó, a műhely munkáját ismertető előadást tartott.

Az Informatikai Kar TDK-konferenciáján, december 9-én két dolgozattal szerepeltünk. Cséri Tamás „A köztességcentralitás szerepének szimulációs vizsgálata ritka hálózatok robusztusságában” (témavezető: Gulyás László) című dolgozatára III. díjat kapott. Kovács Péter, Sümegi Károly „Trigonometrikus görbék a komplex síkon” (témavezető: Fridli Sándor) című dolgozatukra II. díjat kaptak. Így mindkét dolgozat részt vesz a tavasszal tartandó országos TDK-konferencián.

A Collegiumban megtartott órák tematikája a következő volt:

Modern elméletek az informatikában I.: A 2010–2011. tanév első félévében a speciális kollégium témája – a korábbi évekhez hasonlóan – most is a „típus nélküli egyszerű λ -kalkulus” és a „kombinátorlogika” volt. Ezt a speciális kollégiumot az elsőéves hallgatók számára hirdettük meg. Az előadások témái a következők voltak: A λ -kalkulus szintaktikája. A λ -kalkulus operációs szemantikája. A λ -kifejezések normál formái. Konstansok és konstans függ-

vények. A rekurzió. λ -definiálható függvények. A „megoldható” λ -kifejezések. Konzisztens formális rendszerek. A kombinátorlogika szintaktikája. A kombinátorlogika operációs szemantikája. Zárójeles absztrakciók. Konstansok és konstans függvények kombinátorokkal. Rekurzió és rekurzív függvények a kombinátorlogikában. A λ -kalkulus és a kombinátorlogika kapcsolata.

Mobilfolyamatok elmélete: A 2010–2011. tanév első félévében a speciális kollégium témája – a korábbi évekhez hasonlóan – most is a π -kalkulus volt. Ezt az előadást a másodéves collegistáknak hirdettük meg. Az előadásokon áttekintettük a π -kalkulus fő témaköreit: A mobilitás fogalma. Szekvenciális és párhuzamos folyamatok. A CCS- és CSP-rendszerek. A π -kalkulus szintaxisa. Műveleti szemantika. Redukciók, akciók, strukturális kongruencia. A π -kalkulus alaptulajdonságai. Működési ekvivalencia. Biszimuláció. A π -kalkulus általánosításai.

Funkcionális programozási nyelvek I. (Haskell): A félévben a Haskell nyelvvel foglalkoztunk. A tárgy teljesítéséhez a hallgatók egyéni feladatokat végeztek el. A sikeresen elvégzett feladatok ebben a félévben a következők voltak: Platform és böngésző független beépülő Haskell-scriptek futtatására; A racionális számok felsorolása; Amoba játékprogram írása; Haskell-mintaprogram; A visszazám-lálási probléma.

Komponens alapú rendszerek verifikációja: A félév során az előzetes tantervi tematika alapján haladtunk a tananyagban. Röviden áttekintettük a komponens alapú programfejlesztési módszertan összetevőit, lépéseit. Részletesen megtárgyaltuk a fejlesztés háromdimenziós modelljét, külön kitértünk a validáció és verifikáció problémakörére. A komponens alapú rendszerek helyességét két szinten kell vizsgálni. Egyrészt ki kell mutatni, hogy a komponens helyes a specifikációjára nézve, másrészt a komponensekből álló teljes rendszer helyességét is be kell bizonyítani.

A komponensek helyességét a programozás elméletéből már jól ismert módszerekkel biztosíthatjuk. Ilyen módszerek a gyakorlatban is jól használható tesztelési módszerek, valamint a helyességbizonyítási módszerek és a helyes programokat eredményező különböző szintézismódszerek. A klasszikus logikákon alapuló módszereket már jól ismerik hallgatónk, így azokat csak megemlítettük a teljesség kedvéért. Részletesebben foglalkoztunk a temporális logikákat alkalmazó módszerekkel. Ehhez bevezettük az ítélet alapú temporális logikákat és az elsőrendű predikátumkalkuluson alapuló logikákat. Példákat mutattunk objektumok és komponensek specifikációjára, és megtárgyaltuk a specifikációból a helyes programot eredményező módszerek által felvetett problémákat.

A tabló módszer képezi az ilyen technológiák elméleti alapját, így ez a kérdéskör is szerepelt az előadásokon. A komponensekből álló rendszerek verifikációjára jól használhatók a modellellenőrzők. Az előadás keretében a szabadon elérhető szoftverek közül az NU-SMV eszközt mutattuk be röviden.

Digitális publikációs technikák: A félév során áttekintettük honlapok szerkesztésének és a LATEX rendszer használatának módszereit, az elméleti alapoktól egészen a gyakorlati alkalmazás technikai részleteiig. A kurzuson a következő témakörök feldolgozására került sor: HTML, XML, CSS, webdesign, LATEX, különféle szövegszedési problémák.

Helyességbizonyító eszközök alkalmazása I: A félév során az előadás keretében megismertünk a programhelyesség fogalmával és azokkal a lehetőségekkel, amelyek segítségével a program helyessége biztosítható. Egy-egy kiválasztott eszköz segítségével, példákon keresztül megvizsgáltuk a tesztelés, a modellellenőrzés és a helyességbizonyítás módszerének működését, lehetőségeit. Végül részletesen tanulmányoztuk a Clean funkcionális nyelvhez készített Sparkle helyességbizonyító eszközt, a felépített axiómarendszert és az alkalmazható levezetési szabályokat. Külön megvizsgálva a Clean nyelv lusta kiértékelési stratégiája miatt bevezetett speciális szabályokat. Az előadáson az Isabelle/Hol, a Spin, a NuSMV és a Sparkle eszközöket vizsgáltuk meg részletesen.

Funkcionális programozási nyelvek II (Erlang): A félév során az előadás keretén belül megismertünk egy dinamikus típusos funkcionális programozási nyelvvel, az Erlanggal. A tematika magába foglalta a funkcionális szemlélet, a nyelv szerkezetének, adottságainak, iparban való alkalmazhatóságának a megismerését. A félévet a funkcionális programozási szemlélet megismerésével és az Erlang iparban való alkalmazásának bemutatásával kezdtük, majd az Erlang nyelvi elemeivel folytattuk. A nyelv egyik fő erősségével, a beépített párhuzamossággal foglalkoztunk. Megismertünk a párhuzamosság nyelvi elemeivel, megírtuk a természetes számok generátorát, majd implementáltunk egy chat-programot, ahol a kliensek egy szerveren keresztül, akár több gépről is tudnak kommunikálni egymással.

2010/2011. tavaszi félév

Az elsőéves collegistáknak a „Modern elméletek az informatikában II” (IKP-9099) előadást tartottuk. A másodévesek a „Mobilfolyamatok elmélete II” (IKP-9120) előadást hallgatták. A magasabb éves hallgatóknak Tejfel Máté a „Helyességbizonyítási eszközök alkalmazása II” (IKP-9134), Diviánszky Péter a „Funkcionális

programozási nyelvek I (Agda)” (IKP-9179), Tóth Melinda a „Funkcionális programozási nyelvek II (Erlang)” (IKP-9180) órákat tartotta.

2011. április 16–17-én részt vettünk Szegeden az Eötvös-2 workshopon, amely a szegedi Eötvös Loránd Szakkollégium és az Eötvös József Collegium közös rendezvénye volt. Diviánszky Péter tartott előadást „Algoritmusok helyesség-bizonyítása konstruktív logikával” címmel.

A 2011. április 18. és 19. között megrendezett a XXX. Országos Tudományos Diákköri Konferencia Informatikai szekciójában elért eredményeink a következők:

Különdíj: Cséri Tamás: Ritka hálózatok robusztusságának szimulációs vizsgálata a sűrűségfüggvényében (témavezető: Gulyás László)

3. díj: Horpácsi Dániel, Leskó Dániel: Véletlenszerű programok nyelvtan alapú generálása QuickCheck használatával (témavezetők: Horváth Zoltán, Tejfel Máté, Simon Thompson, University of Kent)

2011. május 6-án az Eötvös Konferencia Informatikai szekciójának szekcióvezetője a hagyományainknak megfelelően Kozma László, az ELTE Informatikai Karának dékánja volt. A szekcióban 7 előadás hangzott el:

Hapák József: Rendszerszintű integráció

Kovács Péter, Sümegi Károly: Trigonometrikus görbék a síkon

Eichhardt Iván: Nomád π -kalkulus

Kovács Györgyi: Save the e-books by the world just now? – A fordító-programokról

Englert Péter: Algoritmikus problémák

Sztupák Szilárd Zsolt: Algoritmikus problémák ad hoc hálózatoknál

Parragi Zsolt: Modern gyakorlatok az informatikában

2011. május 12-én a Neumann Napon a Kar Kiváló Hallgatója kitüntetést kapta az Informatikai műhely négy hallgatója: Balassi Márton, Englert Péter, Kovács Péter, Cséri Tamás.

2011. május 16-án a marosvásárhelyi Sapientia programozási versenyen 1. helyezést ért el az ELTE három hallgatóból álló csapata, amelynek tagja volt Bencs Ferenc matematikus hallgató és az Informatikai műhely két tagja, Englert Péter és Gévy Gábor.

2011. július 9-én volt az Informatika műhely tavaszi kirándulása, útvonala: Miskolc, erdei túra Lillafüredre (Szeleta-barlang, vízesés, Anna-barlang), Újmassa (múzeum, őskohó), Miskolc (kisvasúttal).

A Collegiumban megtartott órák tematikája a következő volt:

Modern elméletek az informatikában II: Az előadásokon, az előző évekhez hasonlóan a következő témakörökről volt szó: A típus kialakulása és szerepe. Formális típusrendszerek. A típus és a biztonság kapcsolata. Elsőrendű típusos λ -kalkulus. Az altípus bevezetése. A Curry-típusrendszer. Másodrendű polimorfikus típusos λ -kalkulus. Az egzisztenciális típus. A rekurzív típus. A függő típusok. Magasabb rendű típusrendszerek. Az F ω -típusrendszer és a λ -kocka. Az intuicionista logika és a típuselmélet. A Curry–Howard-izomorfizmus. Az objektum elvű programozás leírása.

Mobil folyamatok elmélete II: A speciális kollégium résztvevői egy-egy neves egyetemnek az interneten megtalálható hasonló témájú anyagát dolgozták fel. Az előadásokon a következő témakörökről volt szó: Műveleti szemantika. Redukciók, akciók, strukturális kongruencia. Működési ekvivalencia. Biszimuláció. A biszimuláció speciális esetei. Erős biszimuláció. Gyenge biszimuláció. Korai, késői biszimuláció. A π -kalkulus általánosításai.

Funkcionális programozási nyelvek I (Agda): A félév során az Agda nyelvet ismertettük. Az Agda egy funkcionális programozási nyelv egy olyan erős típusrendszerrel, amelyben bármilyen szemantikus tulajdonság leírható. A fordító csak akkor generál a forrásból kódot, ha az megfelel a leírt tulajdonságoknak. Így elérhető, hogy a fordított kódot már ne kelljen tesztelni, mert annak helyesége biztosított. Az Agda tételbizonyításra is használható. Érdekessége, hogy a tételbizonyítás nyelve megegyezik a programozási nyelvvel.

A tematika a következő volt: Ítéletkalkulus, adatszerkezetek, univerzális kvantálás, egyenlőség, egyenlőségi érvelés, összehasonlítás, eldönthető relációk, függő pár, modulrendszer, relációk, függvénytulajdonságok, algebrai struktúrák, véges halmazok.

Funkcionális programozási nyelvek II (Erlang): A bevezető előadás először a funkcionális programozás szemléletét mutatja be, és megvizsgáljuk, hogy az általában megfogalmazott funkcionális elvárásoknak mennyiben felel meg az Erlang, illetve mennyiben tér el azoktól. Ezután a tulajdonságait olyan szemszögből vizsgáljuk meg, hogy ezek milyen kapcsolatban vannak ipari alkalmazások hatékony megírásával, illetve mely típusú alkalmazások esetén használnak jelenleg főként Erlangot az iparban. Ezután az Erlang nyelvi elemeivel folytatjuk. Az alapvető nyelvi elemek illusztrálásához először egyszerűbb szekvenciális Erlang programokkal foglalkoztunk. Az előadások gépteremben zajlanak, így az órák interaktívak, ahol a hallgatók együtt ismerhetik meg az Erlang nyelvet, és oldhatnak meg programozási feladatokat.

A szekvenciális nyelvi elemek megismerése után a nyelv egyik fő erősségével, a beépített párhuzamossággal foglalkozunk. Megismerkedünk a párhuzamosság nyelvi elemeivel, majd azzal, hogyan lehet elosztott programokat futtatni az Erlang virtuális gép környezetében. Megírjuk közben például a természetes számok generátorát is. Később azzal foglalkozunk, hogy megtervezünk és implementálunk egy chatprogramot, ahol a kliensek egy szerveren keresztül, akár több gépről is tudnak kommunikálni egymással. Ahhoz, hogy demonstrálni tudjuk az Erlang/OTP tervezési mintáinak erősségét ezt a chatprogramot egy jóval könnyebben karbantartható formára alakítjuk a beépített kliens-szerver mintát (`gen_server-t`) használva. A többi Erlang/OTP által nyújtott mintával is megismerkedünk, bár már kevésbé részletesen.

A félév végén egy ismertető előadásra is sor szokott kerülni, ahol azt hallgathatjuk meg egy meghívott előadótól, hogy mire használják ipari környezetben az Erlangot. Ebben a félévben Sinkovics Ábel adott elő a Morgan Stanley-től.

Helyességbizonyító eszközök alkalmazása II.: A félév során az előadás keretében áttekintettük, hogy külföldi egyetemeken milyen helyességvizsgálattal kapcsolatos kurzusokat tartanak. Részletesen az alábbi előadásokat vizsgáltuk meg:

– *Static Analysis of Programs and Reactive Systems*, Henny Sipma és Zohar Manna, Stanford University

– *Automated Verification*, Marsha Chechik és Shiva Nejati, University of Toronto

– *Integrated System Design*, Alan Hu, University of British Columbia

Áttekintettük a kurzusok által lefedett területeket, a kurzusokon bemutatott módszereket és ezek alkalmazhatóságát. Összehasonlítottuk a kurzusok által bemutatott technikákat a korábbi, az Informatikai műhely keretében tartott speciális kollégiumokon bemutatottakkal.

A speciális kollégiumon a vizsgajegy megszerzésének feltétele az előadásokon való aktív részvétel, illetve önálló előadás tartása volt.

Magyar műhely

Műhelytagok

- Balga Nóra – magyar BA I.
Bátori Anna – irodalom- és kultúratudomány MA II., magyar–latin tanári MA I.
Boros Mirjam – magyar–irodalomtudomány BA II.
Bucsics Katalin – magyar MA I.
Dobszay Balázs – magyar BA I.
Evellei Kata – magyar nyelv és irodalom MA I.
Fazekas Boglárka – magyar BA I.
Förköli Gábor – magyar–esztétika V., francia III.
Gór Zsófia – finnugrisztika MA I.
Gyöngyösi Megyer – magyar BA I.
Hajdú Anna – magyar BA IV.
Inzsöl Kata – irodalom- és kultúratudomány MA I.
Káplár Péter – magyar BA III., pszichológia II.
Kis Orsolya – magyar–orosz MA I.
Kovács Györgyi – magyar BA II.
Kutor András – magyar BA III.
Lengyel Imre Zsolt – magyar PhD II.
Machó Zsófia – magyar (szerkesztői) BA II.
Máhr Borbála – magyar–angol V., szociológia BA II.
Markó Anita – magyar (kultúratudomány) BA II., kommunikáció BA I.
Muntag Vince – magyar BA I.
Papp Ágnes Veronika – magyar–matematika tanári MA I.
Petykó Márton – magyar (nyelvmentor) BA III.
Róth Judit – magyar BA I.
Tóth-Czifra Júlia – irodalom- és kultúratudomány MA II.

Műhelyvezető:

- Gintli Tibor – irodalmi kabinet
Laczkó Krisztina – nyelvészeti kabinet

Műhelytitkár:

- Inzsöl Kata – irodalom- és kultúratudomány MA I.

Műhelyszabályzat

I. A műhely célkitűzése

Az Eötvös Collegium Magyar műhelye a Collegium egyik legnagyobb tradícióval rendelkező szakmai fóruma. Számos egykori tagja dolgozik a magyar közép- és felsőoktatás megbecsült tagjaként. A műhely célja, hogy hagyományának megfelelően – műhelykurzusok és valódi műhelymunka formájában – magas szinten segítse tagjai szakmai előmenetelét, ellássa tagjai érdekképviselését.

II. A műhely tagjai

1) A műhely tagjai a Collegium magyar alapszakos hallgatói mellett az elméleti nyelvészet, az irodalom- és kultúratudomány, a magyar nyelv és irodalom, a reneszánsz tanulmányok, az összehasonlító irodalom- és művészettudomány, a magyartanár, a nyelv- és beszédfejlesztő tanár, valamint a magyar mint idegen nyelv tanár mesterszak, továbbá az Irodalomtudományi vagy Nyelvtudományi Doktori Iskola hallgatói lehetnek.

2) Eseti elbírálás alapján magyar minoros, illetve más szak hallgatói is felvehetők.

3) A Collegium bármely más műhelyének tagja kérvényezheti felvételét a műhelyvezetőnél.

4) A műhelytagság automatikusan megszűnik az Eötvös collegiumi státusz megszűntével, illetve amennyiben a műhelytag erre vonatkozóan írásos kérvényt nyújt be, és ezt a műhelygyűlés elfogadja.

5) A műhelytagok felvételének módjáról az Eötvös József Collegium Oktatási, tanulmányi szabályzata és követelményrendszere (továbbiakban CTSZK) rendelkezik.

III. A műhelygyűlés

1) A műhelygyűlés a műhely legfőbb határozati szerve.

2) A műhelygyűlésen szavazati joggal a műhelyvezető, a két kabinetvezető és a műhelytagok rendelkeznek.

3) A műhelygyűlés határozatképes, ha a rendes tagok legalább fele és a műhelyvezető (vagy a műhely valamelyik kabinetének vezetője) jelen van. A műhelygyűlés határozatait a jelenlévők többségi szavazatával hozza.

4) A műhelygyűlést a műhelyvezető (vagy a műhely valamely kabinetének vezetője vagy megbízatása esetén a műhelytitkár) hívja össze írásban, legkésőbb 7 nappal a tervezett időpont előtt, egyúttal közrebocsátja a tervezett napirendet, valamint a határozathozatalhoz szükséges írásbeli anyagokat. A napirendet bármelyik műhelytag vagy kabinetvezető javaslatára módosíthatja a műhelygyűlés.

5) Ha az összehívott műhelygyűlés határozatképtelennek bizonyul, a műhelyvezető (vagy a műhely valamely kabinetének vezetője vagy megbízatása esetén a műhelytitkár) köteles 8 napon belül pótgyűlést összehívni. A pótgyűlés a megjelent műhelytagok számától függetlenül határozatképes.

6) A műhelygyűlés feladatai közé tartozik a műhelyszabályzat elfogadása és szükség esetén módosítása is. E kettő csak a műhelytagság legalább kétharmadának hozzájárulásával történhet.

7) Ugyancsak a műhelygyűlés feladata a műhelyhonlap felelősének kijelölése és a műhelykonferenciák témájának, helyszínének, időpontjának és az előadás-címek leadási határidejének a meghatározása.

8) A műhelygyűlést kívánatos a hét azonos napján tartani, időpontját és helyszínét pedig összehangolni az adott félév műhelykurzusaiéval.

9) A félév elején és a félév végén a műhely műhelygyűlést tart. A félév eleji műhelygyűlés feladata megszervezni az adott félévet, megerősíteni vagy leváltani a műhelytitkárt, illetve megtervezni a következő félév menetét. A félév végi műhelygyűlés feladata az elmúlt félév értékelése, a tagok teljesítményének értékelése (különös tekintettel a műhely által támasztott követelményekre), továbbá a következő félévi kurzusokra tett javaslatok megvitatása.

IV. A vitakör

1) A vitakör a szó szoros értelmében vett műhelymunka fóruma.

2) A műhely valamennyi tagjának kötelezettsége a vitaköri kurzus felvétele és annak eredményes elvégzése. Ez alól rendkívül indokolt esetben felmentést a műhelyvezető javaslatára a műhelygyűlés adhat.

3) A vitakörre minden műhelytag köteles a tanév elején meghatározott időpontban egy vitára bocsátható dolgozatot (továbbiakban műhelydolgozat) benyújtani.

4) A műhelydolgozat részben vagy egészében megfelelhet a műhelytag bejelentett szakdolgozati témájának vagy szemináriumi dolgozatának, ám csak abban az esetben lehet már publikált vagy konferencián előadott munka, amennyiben a műhelytag az adott témában a jövőben még kutatást végez.

5) A műhelydolgozat terjedelme lehetőség szerint ne haladja meg az egy nyomdai ívet (40 000 leütést). Témája az irodalom- és kultúratudomány vagy a nyelvészet bármely területének megfelelhet.

6) A műhelytag köteles műhelydolgozatát a vitakör előtt egy héttel a műhelytagjai számára elektronikus formában elérhetővé tenni.

7) A műhely minden tagja köteles a műhelydolgozatot részletesen elolvasni, arról vitára érdemes véleményt formálni és véleményét képviselni.

8) Azon hetekben, amikor nincs megbírálandó műhelydolgozat, a műhelytagjai egy szépirodalmi könyv vagy szakirodalmi tanulmány megvitatása, egy irodalomtudós vagy nyelvész kutató meghívása, valamint a kurzus adott héten való elmaradása mellett dönthetnek.

V. A műhely tagjainak további kötelezettségei

1) A műhely valamennyi tagja köteles a vitakör mellett az előző félévet lezáró műhelygyűlés által meghatározott számú műhelykurzust látogatni. Egy félévben két kurzus kötelező látogatása javasolt. A fakultatívan választható kurzusok tematikájáról a műhelygyűlés dönt.

2) A műhelykurzusok meghirdetésének és látogatásának feltételeiről a Hallgatói követelményrendszer 27. és 55. §-a rendelkezik.

3.) A műhely valamennyi felsőbbéves tagja köteles minden évben az alábbi tevékenységek legalább egyikét teljesíteni:

a) a kétévente megrendezett műhelykonferencián kívül legalább egy konferencián előadni,

b) vagy a Tudományos ösztöndíj pályázatra pályázatot benyújtani,

c) vagy a kari TDK-n részt venni.

4.) A műhely felsőbbéves tagjai kötelesek előadni a kétévente megrendezett műhelykonferencián.

5) A műhely senior tagjait a műhelygyűlés tanévenként egy szemeszterre felkérheti a műhelytagjai számára indított kurzus megtartására.

6) A műhely elsőéves tagjai kötelesek az Eötvös Konferencián szerepelni. Az erre való felkészülésben őket a műhely egy felsőbbéves tagja (továbbiakban tutor) segíti.

7) Tutor a műhely bármely, az egyetemi képzésben legalább két évet befejezett tagja lehet. A műhely minden, legalább az alapszak második évfolyamát végző tagja köteles a tavaszi félévet lezáró műhelygyűlésen jelezni, hogy felkérése esetén vállal-e tutori feladatot, és a kutatás lehetséges témáját megjelölni, amelynek feltárásában vállalja, hogy az elsőéves hallgatót segíti. A tutort az elsőéves hallgató felkérheti más tematikájú kutatás vezetésére is, ezt azonban a tutor nem köteles elvállalni.

8) Hogyha nem jelentkezik legalább az alapképzésben részt vevő elsőéves hallgatók számával megegyező számú tutor, akkor a műhelyvezető feladata további műhelytagok kijelölése a tutori pozícióra.

9) A félév eleji műhelygyűlésen bemutatkoznak azok a műhelytagok, akik tutorálást vállalnak, és megnevezik a lehetséges kutatás témáját.

10) A műhely elsőéves tagjai – miután a ttorral, a műhelytitkárral és a műhelyvezetővel (vagy a kutatási területnek megfelelő kabinet vezetőjével) előzetesen egyeztettek – október végéig nevezik meg a választott kutatási területüket és tutorukat.

11) A tutor az első félévet lezáró műhelygyűlésen beszámol a kutatás folyamatáról, jövőbeni alakulásáról.

12) A műhely követelményeinek megszegése a műhelyből való kizárást vonhatja maga után. A műhely követelményei alól személyes és eseti elbírálás alapján a műhelyvezető adhat előzetes felmentést.

VI. Tisztségek

1) A műhely élén a műhelyvezető, az irodalmi és a nyelvész kabinet vezetői állnak. Tevékenységükről és megválasztásukról a CTSZK rendelkezik.

2) A műhelyvezető és a műhely közötti kommunikációt, a műhely működésének koordinálását a (lehetőség szerint bentlakó státuszú) műhelytitkár végzi. Indokolt esetben több műhelytitkár is kinevezhető.

3) A műhelytitkár további feladatai:

a) A műhely érdekeinek képvisellete és együttműködés biztosítása a Diákbizottság, az igazgató, a Kuratórium, az egyetemen működő Tudományos Diákkörök és más collegiumi és Collegiumon kívüli műhelyek irányában.

b) A műhely munkáját összefogni, a műhelykurzust indító meghívott előadókkal kapcsolatot tartani.

c) A műhely számára legalább félévente szakmai és nem szakmai programokat szervezni. Ehhez tartozik a műhely munkájának anyagi feltételeit megteremtő pályázatok keresése, a pályázati anyag összeállítása, a pályázatok lebonyolítása.

d) A collegiumi felvételi diákbizottsági meghallgatására műhelytagokat delegálni.

e) A műhelygyűlés határozatairól jegyzőkönyvet készíteni.

f) A kétévente megrendezendő műhelykonferenciát megszervezni.

g) Az Eötvös József tanulmányi verseny magyar szekciójának munkáját koordinálni.

h) A tutorálási munkát segíteni, a kutatások haladását nyomon követni.

i) A műhely adminisztrációjának vitele, a műhelynévsor rendszeres frissítése és emlékeztetők írása a műhelygyűlésekről.

VII. Záró rendelkezések

A jelen műhelyszabályzat által nem szabályozott kérdésekben elsődlegesen a CTSZK, másodsorban az ELTE Hallgatói követelményrendszere az irányadó.

2010/2011. őszi félév

Irodalmi beszélgetések

Október 4. – Krasznahorkai László (Förköli Gábor)

Október 11. – Lackfi János (Markó Anita)

November 15. – Vámos Miklós (Gór Zsófia)

November 29. – Márton László (Bátori Anna)

Vitatémák

Krasznahorkai László: Az utolsó farkas; Cortázar-novellák; Art Spiegelman: Maus; Tolnai Ottó: Rovarház; Kemény István: Kedves Ismeretlen

Nyelvészeti előadások

Az *Elmélet és módszer* című előadás-sorozat keretében ebben a félévben hat 60 perces előadás megtartására került sor, amely után lehetőség nyílt hozzászólásokra, kérdések feltevésére, illetve vitára. Az első előadást Laczkó Krisztina (ELTE) tartotta, amelyben a hagyományos nyelvtani leírás aktuális kérdéseiről, a funkcionális nyelvtani leírás lehetőségeiről beszélt. Bartha Csilla (ELTE) a két-nyelvűség-kutatásról adott összegző elméleti összefoglalást, Hattyár Helga (ELTE) pedig a jelnyelvi kutatások magyarországi lehetőségeiről, a jelnyelvi egyetemi specializáció kérdéseiről tartott ismertetést. Hámori Ágnes (KRE) összegezte

a diskurzuselemzés elméleti hátterét és módszertani kérdéseit, Bánréti Zoltán (Magyar Nyelvtudományi Intézet) pedig nagyszerű előadásban összegezte az afázia kutatás jelenlegi helyzetét. Imrényi András (ELTE) előadása a magyar mondat szórendjét mutatta be funkcionális keretben.

Műhelykonferencia

Cenzúra és öncenzúra (az irodalmi szekció elnöke: Gintli Tibor, a nyelvészeti szekció elnöke: Laczkó Krisztina és Tátrai Szilárd)

Bátori Anna: A Klimius Miklósnak Föld alatt való utja című regény cenzúra-példánya

Boros Mirjam: Virginia Woolf: Hullámok

Bucsics Katalin: Cezúra-e a cenzúra? A szépirodalom létmódjának és referencialitásának kérdéséhez

Evellei Kata: A téves szótalálások kiváltó okai

Fazekas Boglárka: A XIX. századi Petőfi-recepció

Förköli Gábor: Margitai Láni Péter: a Kalauz érvei a kálvinista apologetika szolgálatában?

Gór Zsófia: Öncenzúra, mint az észet nemzeti öntudat és önállóság hiánya a XVIII. században

Inzsöl Kata: Pályi András és a cenzúra – Az Éltem tiltásától tűréséig

Kis Orsolya: Az öncenzúra hiánya Vlagyimir Szorokinnál

Kovács Györgyi: Ilosvaitól Aranyig – A Toldi-történet változásai a 19. században

Kutor András: Kísérletek az irodalomban és a hétköznapi beszédben a társadalmi diskurzusrend áttörésére annak keretei között

Lengyel Zsolt: Rubin Szilárd ötvenes évekbéli regényei

Machó Zsófia: Kánon és hagyomány – A lírikus Zrínyi

Máhr Borbála: Kétnyelvű beszélők és a kódváltás

Markó Anita: Nyelvjárások az óvodában

Petykó Márton: Helyesírási normakövetés a blogokon

2010/2011. tavaszi félév

Irodalmi beszélgetések

Február 15. – Tóth Krisztina (Gyöngyösi Megyer)

Május 2. – Ferdinandy György (Kovács Györgyi)

Május 21. – Szabó T. Anna (Gyöngyösi Megyer)

EC Magyar műhely nyelvészeti kabinet

Ebben a félévben is folytatódott a műhely *Elmélet és módszer* című előadás-sorozata, amelynek célja alapvetően az volt két évvel ezelőtti indulásakor, hogy a legnevesebb szaktekintélyek felkérésével egy 60 perces előadás keretében a hallgatók megismerkedjenek a jelenleg Magyarországon zajló nyelvészeti tevékenységekkel, úgy az elméleti keretekkel és iskolákkal, mint egy-egy diszciplína módszertanával. Továbbá az is fontos szempont, hogy a hallgatók megismerhessék az egyes szakterületek kutatóit, felvehessék velük a kapcsolatot, esetlegesen tutorálást alakíthassanak ki velük. A tavaszi félévben három előadásra került sor. Mindhárom az úgynevezett formális nyelvelméleti kerethez tartozik, és mindhárom esetében olyan témák kerültek elő, amelyek az ELTE magyar szakos tantervéből hiányoznak. Elsőként Siptár Péter beszélt a nemzetközi és a hazai fonológia történetéről. A fonológia mint diszciplína oktatása csak a jövőben kezdődik el a magyar MA-n, ezzel az előadással lehetőséget szerettünk volna teremteni arra, hogy a collegisták megismerhessék a tárgy alapjait a legnevesebb szakember előadásában. A második előadás a nyelvtechnológia kérdéskörét tárgyalta, ugyancsak az ország egyik legjobb szakemberével, Prószéky Gáborral. A harmadik előadónk Bartos Huba volt, aki a magyarországi generatív grammatika módszertanát mutatta be egy adott elemzési lehetőség felvázolásával.

Bár az előadás-sorozatot négy félévesre terveztük, hasznossága és sikeressége miatt a következő félévben is folytatjuk. Tervezett előadóink: Gósy Mária (pszicholingvisztika), Kálmán László (szemantika), Bartha Csilla (szociolingvisztika), Szathmári István (stilisztika), Szentgyörgyi Rudolf (nyelvtörténeti elemzések).

Ebben a félévben indítottuk el a funkcionális pragmatikai kutatószemináriumot, amelyet Tátrai Szilárd és Laczkó Krisztina közösen vezetett. A szeminárium munkát műhelyszerűen szerveztük meg. Tátrai Szilárd pragmatikai bevezetője után az órákon a hallgatók dolgozatait vitatta meg a csoport.

A magyar műhely hallgatói közül ketten értek el az OTDK-n eredményt: Petykó Márton két dolgozatával is második helyezést nyert, Evellei Kata pedig dicséretet kapott a teljesítményéért. Az Eötvös Konferencián a nyelvészeti szekcióban öt előadással vettek részt a hallgatók.

Előadások a XII. Eötvös Konferencián

Gyöngyösi Megyer: Tóth Krisztina, Kovács András Ferenc és Varró Dániel alkotásmódjának stílár vizsgálata

Kovács Györgyi: Save the e-books by the world just now? – A fordító-programokról

Markó Anita: „Önmagunk-nak -ról”. Naplóvázlatok a klasszicizmustól napjainkig

Mokos Judit: Emberi sajátosság – Főemlősök tanult jelnyelvhasználata

Petykó Márton: Némák-e a fonémák? Az /e:/ fonéma és az [e:] beszédhangok viszonyának kognitív nyelvészeti vizsgálata

Kiemelkedő helyezések a XXX. jubileumi OTDK-n

Tóth-Czifra Júlia: modern magyar irodalom – 1. helyezett

Bátori Anna: klasszikus magyar irodalom – 2. helyezett

Bucsics Katalin: kortárs magyar irodalom – 2. helyezett

Petykó Márton: alkalmazott nyelvészet – 2. helyezett

Petykó Márton: pszicholingvisztika, kognitív nyelvészet, beszéd kutatás
– 2. helyezett

Köztársasági ösztöndíjasok

Bátori Anna, Markó Anita, Petykó Márton, Tóth-Czifra Júlia

Matematika-fizika műhely

Műhelytagok

Angler Gábor – fizika Msc I.; bejáró
Cséke Balázs – matematika Msc I.; bejáró
Janosov Milán – fizika Bsc I.; bejáró
Fonyó Dávid – matematika Bsc I.; bejáró
Márkus Bence – matematika Bsc I.; bentlakó
Benyó Krisztián – matematika Bsc I.; bentlakó
Czank Tamás – fizika Bsc II.; bentlakó
Bencs Ferenc – matematika BSc II.; bentlakó
Blázsik Zoltán – matematika BSc II.; bentlakó
Bokányi Eszter – fizika BSc II.; bentlakó
Estélyi István – matematika MSc I.; bentlakó
Farkas Ádám László – fizika MSc I.; bejáró
Fülöp Endre – fizika BSc II.; bejáró
Gilyén András – matematika BSc III.; bejáró
Hegyí Ádám – fizika BSc III.; bentlakó
Horváth Péter – fizika BSc III.; bentlakó
Hozleiter Éva – matematika–német PhD I.; bentlakó
Huszár Kristóf – matematika BSc II.; bentlakó
Kalmár Gergely – fizika BSc III.; bejáró
Karaffa Csilla – matematika BSc III.; bejáró
Mezei Tamás – matematika BSc III.; bejáró
Mészáros Gábor – matematikus MSc IV., bejáró
Nagy Dániel – matematika BSc II.; bejáró
Nagy Gergely – fizikus, senior, PhD IV.; bejáró
Papp Ágnes Veronika – magyar–matematika MA I.; bejáró
Pásztor Attila – fizikus V.; bentlakó
Poór Márk – programtervező informatikus BSc III.; bentlakó
Szőke Nóra Gabriella – matematika BSc II.; bejáró
Szűcs Gábor – matematika MSc I.; bentlakó
Tóth László Márton – matematika BSc III.; bentlakó, műhelytitkár
Varga László – matematika BSc II.; bejáró
Wolosz János – matematika BSc II.; bejáró

Műhelyvezető: Varga Dezső – fizikus, ELTE TTK Komplex Rendszerek Fizikája Tanszék

Műhelytitkár: Tóth László Márton

Oktatók:

Siklér Ferenc – fizikus, MTA KFKI Részecske- és Magfizikai Kutatóintézet

Végh László – matematikus, ELTE TTK Operációkutatási Tanszék

Curriculum

Általános alapelvek

A műhely egyik alapvető feladata, hogy az egyetemi képzést kiegészítő szemináriumokkal biztosítsa tagjainak szakmai fejlődését. Néhány, a curriculumba illesztett óra fő célkitűzéseit összegezzük alább.

- a) A szakdolgozati szeminárium célja az, hogy a tagok a tágabb szakmai közönség (a többi műhelytag) számára is érthető formában bemutassák szakdolgozati/TDK/ egyéb publikációs tevékenységüket. A 60–90 perces előadásokat rövid vita követi.
- b) A matematika szemináriumokon (kutató-, ill. feladatmegoldó szeminárium) a problémamegoldó képesség fejlesztése, illetve a formális fogalmakat és gondolkodást kiegészítő intuitív látásmód elsajátítása a cél.
- c) A fizika szemináriumokon pl. a tudományos kutatás módszertanának mélyebb megismerése a cél.
- d) Ezekén kívül célunk, hogy évről évre neves előadók által tartott Eötvös collegiumi speciálkollégiumok formájában új, még formálódó tudományterületekbe nyerjenek betekintést a hallgatók.

A műhely által meghirdetett órák (függetlenül attól, hogy az a BSc- vagy az MSc/MA képzés képzési tervében szerepel) bármely műhelytag számára szabadon látogathatók.

2010/2011 ősz

Kutatászeminárium (Burcsi Péter, Végh László)

A szeminárium egy megoldatlan kombinatorikai feladathoz kapcsolódó kérdéskört tárgyalt. Néhány bevezető előadás után a hallgatók friss publikációk feldolgozásával és közös gondolkodással mélyültek el a témakörben.

2010/2011 tavasz

Topologikus kombinatorika (Csorba Péter)

A speciálkollégiumon a kombinatorikának egy viszonylag új, dinamikusan fejlődő ágával, a topologikus módszerek alkalmazásával ismerkedtek meg a hallgatók.

Előadások a XII. Eötvös Konferencián

Bencs Ferenc: Fák általánosítása

Blázsik Zoltán: A rabló-pandúr játékok

A curriculumba később beillesztendő kurzusok terve

Feladatmegoldó szeminárium (felsőbbéves műhelytagok vezetésével)

A szemináriumon az első- és másodéves egyetemi anyaghoz kapcsolódó feladatokat oldanak meg a hallgatók. Ezek célja a matematikai intuíció fejlesztése, a problémamegoldókészség kibontakoztatása.

Szakdolgozati szeminárium

Hetente egy-egy hallgató ismerteti kutatómunkáját. A cél elsősorban egymás kutatómunkájának jobb megismerése. Az előadásokat követő viták pedig jó eséllyel új kérdéseket, megvizsgálendő utakat kínálnak az előadónak.

A curriculumban rendszeresen tartott vagy egyszeri meghirdetésű kurzusok

- *Szisztematikus hibaforrások elemzése természettudományos mérésekben* (Varga Dezső, fizika)
- *Fejezetek a modern fizikából* (Varga Dezső, fizika)
- *Amenábilis csoportok* (Lippner Gábor, matematika)
- *Algoritmikus játékelmélet* (Végh László, matematika)

Mendöl Tibor Földrajz-földtudomány- környezettudomány műhely

Műhelytagok

Gyuris Ferenc – geográfus PhD III.; bejáró (Heidelberg)
Sági Tamás – geológus PhD III.; bentlakó
Pfening Viola – geográfus PhD II.; bejáró
Erdős Zoltán – geofizikus PhD II.; bejáró (Bergen)
Fazekas Péter – környezettudós PhD I.; bentlakó
Dósa Katalin – környezettudós PhD I.; bejáró (Madison)
Udvardi Beatrix – geológus MSc II.; bentlakó
Tolnai Gábor Nándor – geográfus MSc II., térképész MSc. I.; bejáró
Németh Alexandra – földtudomány BSc III.; bentlakó
Patkó Levente – földtudomány BSc III.; bejáró
Somogyvári Márk – földtudomány BSc III.; bejáró
Farkas Éva – földrajz BSc III.; bentlakó
Magyar Levente Mátyás – földtudomány BSc II.; bentlakó
Balogh Viktor – földtudomány BSc II.; bentlakó
Lisztes Mónika – földtudomány BSc II.; bentlakó
Ivanics Balázs – földtudomány BSc II.; bejáró
Farkas Márton – földtudomány BSc II.; bejáró
Garamszegi Balázs – földtudomány BSc I.; bentlakó
Bottyán Emese – földtudomány BSc I.; bentlakó
Vereb Viktor – földtudomány BSc I.; bentlakó
Segyevy Dániel – földrajz BSc I.; bentlakó
Csuta Virág – földrajz BSc I.; bejáró

Műhelyvezető: Győri Róbert (adjunktus, ELTE TTK, FFI)

Oktatók: Czirfusz Márton tud. smts. (MTA KRTH RKI); Győri Róbert adj. (ELTE TTK), műhelyvezető; Kósik Szabolcs; Kovács István tud. mts. (MÁ ELGI)

Curriculum

Általános alapelvek

1. A Mendöl Tibor Földrajz-földtudomány-környezettudomány műhely alapvető feladatának tartja, hogy az egyetemi oktatást kiegészítő képzést nyújtson tagjai számára. A képzés kiegészítő jellegét két elv együttes alkalmazása biztosítja:

a) a Mendöl Tibor Földrajz-földtudomány-környezettudomány műhely órái kis létszámú szemináriumi keretek között kívánják a hallgatókkal megismertetni az egyetemi oktatás keretei közül kiszoruló vagy alacsony óraszámúban tanult tudományterületeket;

b) a Mendöl Tibor Földrajz-földtudomány-környezettudomány műhely óráadásra felkért oktatói lehetőleg az EC-hez kötődő, kiváló szakmai tudással rendelkező jelenlegi vagy volt seniorok, kutatók, egyetemi oktatók.

2. A képzési terv alapján a műhely a tehetséges hallgatók számára magas színvonalú és emelt követelményeket támogató kurzusokat szervez, a hallgatókat felkészíti a tudományos vagy a tudós tanári pályára.

3. A műhely által meghirdetett órák (függetlenül attól, hogy az a BSc- vagy az MSc/MA képzés képzési tervében szerepel) bármely műhelytag számára szabadon látogathatók.

4. A Mendöl Tibor Földrajz-földtudomány-környezettudomány műhely továbbra is együttműködik a kapcsolódó egyetemi tanszékekkel, hogy a collegiumi órákat az egyetem speciális kollégiumként elismerje. A műhely az óralátogatást a szabad helyek függvényében lehetővé teszi nem collegista hallgatóknak is.

5. A műhely tagjainak collegiumi órákkal kapcsolatos részletes jogait és kötelességeit a Műhelyszabályzat, a Collegium Szervezeti és működési szabályzata, valamint Oktatási, tanulmányi szabályzata és követelményrendszere (CTSZK) tartalmazzák.

BSc-képzés

Mivel a BSc-képzés által elvárt teljesítmény elmarad a korábbi kredites képzésben megkívántaktól, ezért e rendszerben a szakkollégiumokra is nagyobb feladat hárul. Ennek alapján a műhely a BSc-képzésben részt vevő hallgatók számára félévenként két kurzust kínál, amelyek témájukban kapcsolódnak az egyetemi órákhoz, az ott megszerzett ismereteket szakszemináriumokon bővítik. A műhely a BSc-rendszerben részt vevő műhelytagok számára igény szerint tutori foglalkozást biztosít.

Társadalomföldrajz

<i>Téma</i>	<i>Kredit</i>	<i>Javasolt félévek</i>	<i>Előadó(k)</i>
Tudományelméleti szövegolvasó szeminárium (idegen nyelvű szakszövegolvasás)	2	1–3	Győri Róbert (ELTE TTK)
Gazdaságföldrajzi szövegolvasó szeminárium (idegen nyelvű szakszövegolvasás)	2	2–4	Czirfusz Márton (MTA RKK)
Tudománytörténeti szövegolvasó szeminárium (magyar nyelvű szakszövegolvasás)	2	1–3	Győri Róbert (ELTE TTK)
Hatalom és földrajz (idegen nyelvű szövegolvasó szeminárium)	2	2–4	Gyuris Ferenc (ELTE TTK)
Történeti földrajzi szövegolvasó szeminárium (magyar és idegen nyelvű szakszövegolvasás)	2	3–5	Győri Róbert (ELTE TTK)
Kutatásmódszertani szakszeminárium	2	4–6	Czirfusz Márton (MTA RKK) Gyuris Ferenc (ELTE TTK) Pfening Viola (ELTE TTK)

Környezet- és földtudomány

<i>Téma</i>	<i>Kredit</i>	<i>Javasolt félévek</i>	<i>Előadó(k)</i>
Geoinformatikai szakszeminárium	2	1–3	Kósik Szabolcs (ELTE TTK)
Pályázati és tudományfinanszírozási alapismeretek	2	3–5	Kovács István (ELGI)
Terepi vulkanológia: megfigyelésektől az értelmezésükig	2	5–6	Kósik Szabolcs (ELTE TTK) Sági Tamás (ELTE TTK)

Műszeres anyagvizsgálat	2	3–6	Fazekas Péter (KKI) Sági Tamás (ELTE TTK)
A kőbaltától a macskakövekig: a kőzetek és ásványok felhasználási lehetőségei	2	1–3	Sági Tamás (ELTE TTK)

MSc/MA képzés

Az MSc/MA képzésben részt vevő hallgatók számára a műhely szemeszterenként a műhelytagok számának függvényében további egy kurzust hirdet meg, amelyek teljesítése már kifejezetten egyéni kutatómunkát igényel, a kutatói pályára való felkészülést segíti (angol nyelvű szakszemináriumok stb.). Az MSc/MA képzésben a műhelyszabályzat értelmében az óralátogatás tutori foglalkozással is kiváltható. Amennyiben a műhely (a jelentkezők alacsony száma miatt) nem indít az adott mesterszakos hallgató kutatási területének megfelelő MSc-s kurzust, akkor a hallgató számára javasolt a műhely valamelyik BSc-s kurzusán való részvétel.

Társadalomföldrajz

<i>Téma</i>	<i>Kredit</i>	<i>Javasolt félévek</i>	<i>Előadó(k)</i>
Current debates in human geography	2	8–10	Gyuris Ferenc (ELTE TTK) Czirfusz Márton (MTA RKK)
Identität in der Geographie – Identität der Geographen	2	8–10	Czirfusz Márton (MTA RKK) Gyuris Ferenc (ELTE TTK) Pfenning Viola (ELTE TTK)
Társadalomföldrajzi projektszeminárium	2	7–10	Czirfusz Márton (MTA RKK) Győri Róbert (ELTE TTK) Gyuris Ferenc (ELTE TTK) Pfenning Viola (ELTE TTK)

Környezet- és földtudomány

<i>Téma</i>	<i>Kredit</i>	<i>Javasolt félévek</i>	<i>Előadó(k)</i>
How to publish my first international paper? The perils of peer-review	2	7–10	Kovács István (ELGI)
Földtudományok a gazdaság szolgálatában	2	7–10	Erdős Zoltán (UB), ELGI-s, MOL-os kollégák bevonásával
Fenntartható világ	2	7–10	Kovács István (ELGI), Falus György (ELGI), Sági Tamás (ELTE TTK), koordinátorok
A Kárpát-Pannon régió geodinamikája	2	7–10	Kovács István (ELGI) koordinátor
The concept of modern geodynamics	2	7–10	Kovács István (ELGI)

A műhelyben tutori feladatokat elsősorban volt collegisták és jelenlegi szeniorok látnak el, illetve azok a kollégák, akik a műhely munkáját már hosszabb ideje segítik.

Műhelyszabályzat*A műhely múltja és jelene*

A régi Eötvös Collegium a magyar földrajz és a geológia oktatásának kiemelkedő műhelye volt. Ezen intézmény tagjai voltak a két világháború között iskolázódott geográfus nemzedék legnagyobb alakjai, többek között Mendöl Tibor, Bulla Béla, Kádár László, Wallner Ernő, Major Jenő, a geológus Szádeczky-Kardoss Elemér és a mineralógus Mauritz Béla. A Collegium francia kötődésének is köszönhető, hogy a 20-as, 30-as évek magyar geográfiája (a korábban meghatározó német orientáció helyett) a francia emberföldrajz eszméi felé fordult; az emberföldrajzi iskola (mindenekelőtt Teleki Pál, Fodor Ferenc és Mendöl Tibor révén) a magyar geográfia egyik legnagyobb hatású irányzatává vált. A Collegium 1950-es megszüntetése a magyar földrajztudomány történetének is gyászos emlékü eseménye. Az 1957-ben újjászervezett Eötvös Kollégium a kezdeti időszakban kizárólag a bölcsészek előtt állt nyitva, és a hallgatók között később is csak elvétve akadt földrajz vagy geológus szakos. Érdemi változás az 1990-es évek végén következett be, amikor a Természettudományi műhely keretei között újjászerveződött

a földrajzi, földtudományi oktatás. 2002-ben alakult meg az önálló Földrajz-földtudomány műhely, amely a környezettudományi oktatással kiegészülve a 2005-ös Mendöl-centenárium évből felvette az egykori kitűnő kollégista nevét.

Szabályok

Az Eötös Collegium Mendöl Tibor Földrajz-földtudomány-környezettudomány műhelye a műhelytagok közössége, szakmai szervezete.

A műhely tagja a Collegiumban főállásban vagy óraadóként földrajzi, földtudományi, környezettudományi kurzusokat tartó tanár, valamint mindazon bentlakó vagy bejáró collegista – a doktoranduszokat, seniorokat is beleértve –, akinek legalább egy szakja a földrajz-, a föld-, illetve a környezettudományokhoz kötődik. (Ilyen a bolognai rendszerben a földrajz, földtudomány és környezettan alapszak, illetve az ezekre épülő mesterszakok: csillagász, geográfus, geológus, geofizikus, környezettudomány, meteorológus, földrajz MSc és a kapcsolódó tanári MA-k.)

A fentiekén túl a műhely tagja lehet minden collegista, aki felvételét kéri a műhelybe, és akinek felvételét a műhelygyűlés megszavazza.

A műhely első embere a műhelyvezető. Megválasztásának körülményeit, illetve jogait és kötelességeit a Collegium Szervezeti és működési szabályzata ismerteti.

A műhely évente egyszer műhelytitkárt választ. A titkár feladata a műhelyvezető és a műhelytagság közti kapcsolattartás, a műhelyen belüli szervezési feladatok ellátása.

A műhely döntéshozatali fóruma a félévenként legalább egyszer sorra kerülő műhelygyűlés. Ennek időpontjára a műhelyvezető tesz javaslatot, amelyet – a titkár közreműködésével – előzetesen ismertet a műhely tagjaival. Emellett bármely műhelytag kezdeményezésére rendkívüli műhelygyűlés hívható össze, ha ezt a műhely vezetője vagy a műhelytagok többsége támogatja. A műhelygyűlések – a műhelytagok előzetes megállapodásától függően – a Collegiumban vagy külső helyszínen is megtarthatók. A rajtuk való részvétel minden műhelytag számára kötelező.

A műhely a BSc-oktatásban részt vevő hallgatók számára minden félévben lehetőség szerint legalább két (egy társadalomföldrajzi és egy földtudományi-termesztudományi-környezettudományi) kurzust szervez. Az MSc/MA képzésben részt vevő hallgatók számára (a mesterszakos műhelytagok számának függvényében) félévenként további egy kurzust hirdet meg, amelyek teljesítése már egyéni kutatómunkát igényel, ugyanakkor tutori foglalkozással kiváltható. A még

nem végzett műhelytagok számára legalább az egyik (lehetőleg az illető szakmai irányultságának megfelelő) kurzus rendszeres látogatása és teljesítése kötelező. A kurzusokat más műhelyek tagjai és collegiumi tagsággal nem rendelkező egyetemi hallgatók is látogathatják.

A műhelytagok számára az MSc/MA képzésben kötelező, a BSc-képzésben másodévtől ajánlott a diákköri munkába való bekapcsolódás és a tudományos diákköri konferencián való részvétel, amelyet azonban kiválthat egy hazai vagy nemzetközi kiadványban megjelent szakirányú publikáció is.

Az angol nyelvviszsgáló nem rendelkező műhelytagok számára ajánlott az angol nyelv tanulása, valamint collegiumi tanulmányi éveik alatt legalább középfokú angol nyelvvizsga megszerzése.

A műhely tevékenységének bemutatását a műhely honlapja szolgálja. A honlap aktualitásának fenntartása érdekében minden műhelytagnak el kell készítenie az oda felkerülő szakmai életrajzát, amelynek tartalmát a későbbiekben évente legalább egyszer kötelező frissítenie.

Minden egyéb kérdésben a Collegium Oktatási, tanulmányi szabályzatát és követelményrendszerét (CTSZK), valamint Szervezeti és működési szabályzatát tekintjük mérvadónak.

2010/2011. őszi félév

Ebben a félévben a Mendöl műhely két kurzust hirdetett meg. A földtudományi érdeklődésű hallgatók a Kovács István által szervezett *Fenntartható világ II.* című előadás-sorozatot hallgatták, a társadalomföldrajz-kurzus pedig Györi Róbert *Vitakérdések a geográfiában* című szemináriuma volt. (A Kovács István által szervezett előadásorozat az OKA-pályázat támogatásával valósult meg.) A korábban kialakult rendnek megfelelően mindkét kurzust speciális kollégiumként meghirdettük az egyetemen is, így külsős hallgatók is jártak az órákra.

Az őszi félévben a műhely több szakmai előadást is szervezett. A TÁMOP pályázat keretében futó „Földrajzos Esték” című előadás-sorozatunk célja az, hogy azokat a neves, vidéki egyetemeken oktató és vidéki kutatóintézetekben dolgozó kollégákat invitáljuk a Collegiumba, akikkel hallgatóink eddig legfeljebb a szakirodalom olvasása közben találkozhattak. Ebben a szemeszterben két előadó volt a Collegium vendége. M. Tóth Tivadar, geológus, a Szegedi Tudományegyetem docense *A repedezett fluidumtárolók jelentősége és vizsgálati lehetőségei* címmel október 7-én, Keményfi Róbert docens, a Debreceni Egyetem dékánhelyettese pedig december 9-én a *Térbeli fordulat a geográfiában: a nemzeti tér meg-*

szerkesztésének útjai és képzetei címmel tartott előadást. Mindkét előadás elérte a célját: a hallgatók az előadásokra kiadott irodalom feldolgozásával készültek fel az estékre, így az előadásokat érdemi vita, majd hosszúra nyúló beszélgetés követte. Az előadás-sorozat keretében a következő félévben egy vidéki intézetben dolgozó geológus kollégát tervezünk meghívni a Collegiumba.

Az OKA-pályázat keretében sikeresen pályáztunk külföldi vendégoktató fogadására is. A műhely szakmai kapcsolatai szempontjából távlatilag is fontosnak tartjuk, hogy Bernd Belina, a Frankfurteri Egyetem junior professzora elfogadta meghívásunkat, és november 17. és 21. között több előadást, illetve szemináriumot tartott a Collegiumban és az egyetemen. A közeljövőben a műhely éledő német kapcsolatait újabb vendégek Budapestre csábításával szeretnénk erősíteni.

A TÁMOP pályázat segítségével hallgatóink konferencia-részvételét is támogatni tudtuk. Két földtudós diákunk, Németh Alexandra és Patkó Levente vett részt a University of Craiova és a West University of Timisoara közös megrendezésében Craiovában tartott *Geographical research and cross-border cooperation within the lower basin of the Danube* című konferencián (2010. szeptember 23. és 26. között). Ebből a forrásból a következő évben is mód nyílik arra, hogy a műhely elősegítse hallgatóinak bekapcsolódását a hazai és nemzetközi tudományos életbe.

A Collegium százéves épületét ünneplő, *Lustrum Saeculare Collegii* című konferencián a műhely két tanára, Czirfusz Márton és Győri Róbert tartott előadást. Mindkét előadás foglalkozott azzal a fontos szereppel, amelyet a múltban a Collegium a magyar földrajztudomány életében betöltött. Győri Róbert előadása („A múlttal való tudományos leszámolás.” *Eötvös-collegista geográfusok az 1950-es években*) három kiemelkedő collegista geográfus (Mendöl Tibor, Bulla Béla, Kádár László) életútját mutatta be, és kiemelte azokat a töréseket, amelyek a neves földrajztudósok pályájában az 1950-es években bekövetkeztek. Czirfusz Márton előadása (*Lettrich Edit és a hazai szociálgeografiai iskola viszonya a mendöli örökséghez*) pedig Mendöl Tibor tanítványainak (többek között a collegista Wallner Ernőnek) munkásságát mutatta be, illetve azt a folyamatot, ahogyan a magyar településföldrajz megőrizte, átalakította Mendöl szellemi hagyatékát.

Félévi beszámoló a „Fenntartható világ II.” című kurzusról

A kurzus célja az volt, hogy elsősorban külsős (nem ELTE-s) előadók bevonásával a hallgatók gyakorlati problémákon keresztül is ismerkedjenek meg a jelenleg

is égető globális problémák (éghajlatváltozás, szennyezések, energiaválság) hazai vetületével, azok vizsgálati és megoldási lehetőségeivel. A külsős előadók bevonása azért volt fontos, mert a hallgatók az egyetemen megszokottól eltérő megvilágításban láthatták az adott szakterületet, illetve olyan kapcsolatokra tehettek szert, amelyek esetleg segíthetik tanulmányaik utáni elhelyezkedésüket is. Az előadók között két akadémikust is üdvözölhettünk (Demény Attila és Pósfai Mihály) és a Magyar Állami Eötvös Loránd Geofizikai Intézet magasabb beosztású kutatóit (Hámorné Vidó Mária, Hegedűs Endre, Falus György).

Félévi beszámoló a „Vitakérdések a geográfiában” című kurzusról

A 2010/2011-es tanév őszi félévében tartott társadalomföldrajzi kurzus egy angol nyelvű tudományelméleti tankönyvre épült (Castree, Noel – Rogers, Alisdair – Sherman, Douglas [eds.]: *Questioning geography [Fundamental debates]*. Blackwell, Oxford, 2005): a hallgatóknak minden órára a tankönyv egy-egy fejezetét kellett elolvasniuk, a félév végi szemináriumi dolgozatukban pedig egy alapkérdést kellett részletesen kimunkálniuk. A kurzust az öt collegista résztvevő mellett néhány egyetemi hallgató is felvette, olyan hallgatók, akik évek óta rendszeresen látogatják a műhely kurzusait, rendezvényeit. A szemináriumnak az volt a célja, hogy a hallgatók nyerjenek betekintést azokba a tudományfilozófiai kérdésekbe, amelyek a nyugati földrajztudomány mindennapjaiban jelen vannak, valamint a magyar földrajz gondolkodásmódjától (és az egyetemi oktatástól is) idegenek.

2010/2011. tavaszi félév

Ebben a félévben a Mendöl műhely három kurzust hirdetett meg. A földtudományi érdeklődésű hallgatók a Fazekas Péter által meghirdetett *Ember és környezet viszonya: Diamond olvasószeminárium* című óráját, illetve Sági Tamás *Budapest építőkövei* című kurzusát hallgatták, a társadalomföldrajz-kurzus pedig Czirfusz Márton *Földrajz és művészetek* című szemináriuma volt. A bevált gyakorlatnak megfelelően mindhárom kurzust speciális kollégiumként hirdettük meg az egyetemen, így külsős hallgatók is jártak az órákra.

Az őszi félévvel ellentétben a műhely tavasszal meghívott előadók, külföldi vendégek által tartott szakmai előadásokat – a Collegium épületének felújítása miatt – nem szervezett, illetve a korábban tervezett programokat az őszi félévre halasztotta.

A félév során számos hallgatónk tartott konferencia-előadást, vett részt a TDK-n, szerepelt az Eötvös Konferencián. Udvardi Beatrix OTDK-dolgozatával az országos második helyet és a Koch Sándor Alapítvány különdíját szerezte meg, emellett elnyerte a Kar Kiváló Hallgatója címet. A fiatal geológusok számára szervezett „XLII. Ifjú Szakemberek Ankétja” című konferencián a poszter kategória I. helyét nyerte el, és poszterrel vett részt a bécsi nemzetközi földtudományi kongresszuson.

A műhely a következő félévben ismét három kurzust hirdet meg: Győri Róbert: *A magyar földrajztudomány átalakulása az 1950-es években* című szemináriumát a társadalomföldrajzosoknak, illetve Fazekas Péter: *Ember és környezet viszonya: Diamond olvasószeminárium II.* című óráját, továbbá Kovács István: *Tudományfinanszírozás és szervezés a földtudományokban* című kurzusát a földtudományi-természetföldrajzi érdeklődésű hallgatóknak.

Beszámoló a „Földrajz és művészetek” című kurzusról

A 2010/2011-es tanév tavaszi félévében a műhely a társadalomföldrajzi érdeklődésű hallgatóknak a *Földrajz és művészetek* című kurzust hirdette meg. A szövegolvasó jellegű szemináriumot heti két órában tartottuk, minden alkalommal a volt collegista, Czirfusz Márton vezetésével.

A tantárgy célja volt, hogy betekintést nyújtson a nyugati társadalomföldrajzban az elmúlt évtizedekben különösen a kulturális fordulat hatására megszaporodott azon kutatási témákba, amelyek művészeti ágakhoz, művészeti alkotásokhoz földrajzos szemmel közelítenek. A tematika összeállításakor nem elsősorban az átfogó elméleti alapok megszerzésére helyeztük a hangsúlyt, hanem sokkal inkább a kérdésfeltevések (és ebből következően természetesen a megközelítésmódok és a módszertanok) sokszínűségének megismerését tartottuk fontosnak. Így visszatérő téma volt többek között a földrajz tájakhoz és tájképekhez való viszonya, a földrajzi lépték jelentősége, a vizualitás szerepe (elsődlegessége) tudományunkban vagy a kapitalizmusra és geopolitikai viszonyokra való reflexiók különböző művészeti alkotásokban és műfajokban (a filmtől a popzenén át a képregényig). A tematika sokszínűsége emellett lehetőséget nyújtott arra, hogy a nyugati társadalomföldrajzban korábban és jelenleg meghatározó elméletek, megközelítések közül rövidebben-hosszabban többet is érintsünk (pl. humanisztikus földrajz, posztkolonializmus, posztstrukturalizmus és a földrajzi lépték, feminizmus és a testek kutatása).

A szeminárium megfelelően kiegészítette az egyetemi képzést, illeszkedett a Collegium és a műhely kutatói és „tudós tanári” képzést szem előtt tartó oktatási

programjába, hiszen az alapvetően angolszász dominanciájú társadalomföldrajzi szakirodalomban az elmúlt évtizedekben hangsúlyossá vált téma a hazai egyetemi curriculumokban egyáltalán nem jelenik meg.

Beszámoló az „Ember és környezet viszonya: Diamond olvasószeminárium” című kurzusról

A 2010/2011-es tanév tavaszi félévében a műhely a környezettudományi érdeklődésű hallgatóknak az *Ember és környezet viszonya: Diamond olvasószeminárium* című két kredit értékű kurzust hirdette meg. Az ELTE szakkollégiumainak óralátogatási együttműködési megállapodása alapján más szakkollégiumok hallgatói is részt vehettek a szemináriumon. A szövegolvasó jellegű tárgyat heti 90 percben tartottuk az ELTE TTK Közöttani Gyakorlójában, minden alkalommal Fazekas Péter senior vezetésével.

A kurzus során Jared Diamond *Összeomlás* című könyvének egyes fejezeteit dolgoztuk fel. Azt az alapvető kérdést jártuk körül, hogy miért következett el egyes múltbeli népek ökológiai öngyilkosságot, amíg mások esetében erre nem került sor. A kurzus egy általános bevezető órával kezdődött, amelyet a hallgatók eltérő képzési háttere követelt meg. Ezt követően a grönlandi viking kolónia sorsával foglalkoztunk részletesen, majd pozitív példaként Tikópiát, az új-guineai felföldek lakosait és a Tokugawa kori Japánt hoztuk fel. A kurzus második felében 20. századi esettanulmányokkal foglalkoztunk: USA Montana államával, a ruandai népirtással, Haitival és a Dominikai Köztársasággal. A félévet a nagyvállalatok, a társadalom és a környezet közötti állandóan változó viszonyok elemzésével fejeztük be. A kurzus viszont még nem tekinthető lezártnak, a 2011/2012-es tanév tavaszi félévében Diamond *Háborúk, technikák, járványok* című könyvével folytatjuk majd az elmélyülést a témakörben.

A félév végi jegyszerzés követelményeként a hallgatók legalább hatoldalas szemináriumi dolgozatot készítettek, amelyben a hivatkozások felének angol nyelvű forrást kellett megjelölniük.

A kurzus alapvető célja az volt, hogy a műhely földrajz és földtudomány szakos hallgatóinak kitágítsa a látókörét egy olyan témában, amellyel egyetemi képzésük során valószínűleg nem találkoznak. Szintén ezt a célt szolgálta az óra olvasószemináriumi jellege, amelyet bár a bölcsész tematikájú kurzusokon előszeretettel használnak, a természettudományos képzésben eltekintenek az alkalmazásától.

Beszámoló a „Budapest építőkövei” című kurzusról

A kurzus célja az volt, hogy Budapest V. kerületét feltérképezzük az egyes épületeken alkalmazott építőkövek alapján. A munkát több részfeladatra tagoltuk. Első lépésben a hallgatók elkészítették a kerület részletes, az egyes háztömböket külön feltüntető térképét. Ezt követően a Reneszánsz Zrt. ürömi telephelyén begyűjtötték a leggyakrabban használt díszítőköveket a későbbi munka megkönnyítésére. A hallgatók a kőzetekről nagy felbontású fényképeket készítettek. Az egyes épületeken megfigyelt kőzetek így könnyebben azonosíthatók. Ezt követően a társaság három csoportra oszlott, amelyek feladata külön-külön a múzeumok, egyházi épületek, közintézmények és a magánszektor épületeinek feltérképezése lett. Első lépésként minden csoport megismerkedett az általa megfigyelendő épületekkel, ezt az egyes épületek részletes felmérése kísérte. Ezt követően a hallgatók felvették a kapcsolatot Török Ákossal a Budapesti Műszaki Egyetemről, aki segítséget ígért a témában fellelhető szakirodalom általa ismert részének megismertetésével. A munka még nem fejeződött be, a térkép még nincs kész, a választott területnek csak egynegyedét sikerült eddig részletesen feltárni. Emiatt a kurzust a 2011/2012-es tanév tavaszi félévében folytatni fogjuk. A mostani és a leendő kurzus végcélja nem csupán egy térkép elkészítése, hanem ebből egy tudományos cikk írása, illetve TDK-szereplés lehetővé tétele az ez iránt érdeklődő hallgatók számára.

Olasz műhely

Műhelytagok

Hegyi Brigitta – bentlakó/residente

Jakab Éva – PhD. III. / Scuola di dottorato, III anno

Kerber Balázs – bejáró/frequentante

Ludmann Ágnes – MA II. / Laurea specialistica, II anno; bejáró/frequentante

Pálóczy Emese Anna – bejáró/frequentante

Műhelyvezető: Nuzzo Armando

Műhelytitkár: Ludmann Ágnes

Óraadó: Lukács András (ELTE, olasz szak, PhD)

Curriculum

I. Alapelvek

1.

Az Olasz műhely, az Eötvös József Collegium többi szakmai műhelyéhez hasonlóan legfontosabb feladatának azt tartja, hogy tagjainak tárgyínálatával az egyetemi curriculumot kiegészítő képzést nyújtson, az alapképzésben és a mesterképzésben részt vevő hallgatókat egyaránt megszólítva.

2.

Az Olasz műhely célja, hogy kis létszámú csoportos oktatás formájában, a lehetőségek szabta kereteken belül előre megtervezett tematika alapján az első évfolyamtól kezdve a mesterképzés befejezéséig, illetve az egyetemi diploma megszerzéséig kísérje végig az olasz alap- vagy minorszakos hallgatókat nyelvi, irodalomtudományi, nyelvtudományi és egyéb területeken folytatott stúdiumaikon.

A műhelymunka részei a következők:

- (a) A hallgatók anyanyelvi lektor vagy magasan képzett nyelvtanár segítségével, collegiumi nyelvfejlesztés órák keretében tovább fejlesztik tovább (legalább középfokú) nyelvtudásukat a felsőfokú nyelvvizsga és a kiegészítő ismeretek biztos elsajátításának érdekében.
- (b) A BA- és MA-képzések kínálatából esetlegesen hiányzó, főleg speciális témakörökhöz kapcsolódó órák megszervezése (nyelvtudományi részről főleg az áttekintő olasz nyelvtörténet, az egyes olasz nyelvtörténeti korszakok

nyelve; irodalomtudományi területén az egyetemi képzésben alapvetően nem vagy csak érintőlegesen tárgyalt témákban).

- (c) Egyéb, a kötelező és választható tárgyakon kívül eső időszakos tevékenységek, mint pl. kutatási projektekben való részvétel, műfordítások készítése, műhelykonferenciák, tematikus filmklubok, önképzőkörök stb.
- (d) Az Eötvös Collegium tudós-tanári képzésének szellemében a felsőbbéves hallgatók olasz nyelvoktatásra kötelezhetőek, az Eötvös és a Bolyai collegisták számára A1–B1 szinten, ezzel segítve a nyelvtanár munkáját, valamint a hallgatók előmenetelét.

3.

Az Olasz műhely óraadásra felkért oktatói az Eötvös Collegiumhoz kötődő elismert oktatók és szakemberek, valamint a cserekapcsolatok révén idelátogató vendégoktatók vagy hallgatók. Az Olasz műhely félévente legalább 1, de lehetőség szerint 2 szakirányú kurzust indít hallgatói számára, valamint teljes állású olasz nyelvtanára útján hozzájárul a collegiumi kötelező nyelvtanulás sikeréhez, valamint segíti a műhely hallgatóit.

4.

Az Olasz műhely törekvése, hogy a collegiumi órákat az egyetem elismerje, de ennek elmaradása sem mentesíti a hallgatókat a műhely szabályzatában megfogalmazott kötelezettségtől. Kívánatosnak tartjuk, hogy az egyetemi tantárgyfelvétel során, választható tanegység esetén a műhely tagja az EC-hez kötődő oktató óráját látogassa.

5.

Kiemelten fontosnak tartjuk az idegen nyelvi képzést. Ennek megfelelően a műhely tagja köteles a collegiumi nyelvórákat látogatni, valamint a Műhelyszabályzatban megfogalmazott módon nyelvvizsgát, illetve nyelvvizsgákat szerezni.

6.

A műhely hallgatói a BA elvégzése után kötelesek MA képzési rendszerben folytatni tanulmányaikat, és célszerű, hogy legkésőbb az MA-képzés során a műhelytagok mindegyike ösztöndíjjal külföldön is folytathasson tanulmányokat.

7.

Jelen Curriculum az osztott képzés beosztása szerint készült.

Műhelyszabályzat

I. A műhely tagsága, tisztségei

1.

Az Eötvös József Collegium Olasz műhelye (Classe d'Italianistica) teljes jogú tagjának tekint minden fő- vagy mellékszakosként italianisztikai stúdiumokkal foglalkozó bentlakó és bejáró collegistát (abban az esetben is, ha az esetleges másik szakjához tartozó műhelyben aktív tevékenységet nem folytat), a tiszteletbeli elnököt, valamint a műhelyvezetőt és annak helyettesét.

2.

A műhelyvezető kötelességeit és jogait a Collegium Szervezeti és működési szabályzata tartalmazza. A műhely vezetője helyettes nevezhet ki. A műhelyvezető-helyettes feladata, hogy külső és belső fórumokon (a műhelyvezetővel együtt, illetve annak akadályoztatása esetén a műhelyvezető meghatalmazásával) képviselje a műhelyt.

3.

Az Olasz műhely tagjainak kötelességeit és jogait a Collegium Szervezeti és működési szabályzata, valamint a jelen Műhelyszabályzat és annak melléklete (Curriculum) tartalmazza.

4.

A műhely collegista tagjai minden évben szótöbbséggel titkárt választanak maguk közül az őszi (szeptemberi) műhelygyűlésen. A titkár a műhely hallgatóinak vezetője, részt vesz a szakmai felvételi vizsgán, és nyilvános fórumokon képviseli a tagságot, illetve helyettesítheti a műhelyvezetőt.

5.

Az Olasz műhely collegista tagjai műhelyhonlap-felelőst nevezhetnek ki. A honlapfelelős feladata a műhely honlapjának gondozása, fejlesztése és legalább havi szinten történő folyamatos frissítése.

6.

Az Olasz műhely minden szemeszterben legalább egy alkalommal műhelygyűlést tart, amelyeken a műhely tagjai kötelesek megjelenni.

II. Nyelvoktatás

Az Olasz műhely lehetőségeihez mérten támogatja a nem szakos collegisták olasz nyelvtanulását. A műhelyvezető-nyelvtanár vagy megbízott anyanyelvi lektor által vezetett (optimális esetben B2/C1-es szintű) rendszeres kurzusok mellett a műhely összes bentlakó és bejáró tagja kötelezhető ötéves tanulmá-

nyí ideje alatt legalább egy féléven át a mindenkori igény szerint A1-es, A2-es vagy B1-es szintű kurzus megtartására (félévente 1–3 műhelytag). Az oktatási feladatok kiosztása és a hallgatók munkájának felügyelete, illetve szakmai támogatása (az érintett műhelytagokkal egyetértésben) a műhelyvezető és/vagy olasz szakos collegiumi nyelvtanár és/vagy lektor hatáskörébe tartozik. Kívánatos, hogy a kurzusokat vezető hallgatók elsősorban felsőbb (3–5.) évfolyamos olasz főszakos italianisták legyenek.

III. Szakmai munka

1.

Az Olasz műhely tanegységeinek rendszerét a műhelyvezető a tagok véleményét meghallgatva alakítja ki. A műhelytagoknak minden félévben kötelező legalább egy, a műhely által meghirdetett kurzust (stílusgyakorlat, ill. szakszeminárium vagy előadás) elvégezni, valamint a választott idegen nyelvhez/nyelvekhez kapcsolódó collegiumi nyelvórát, illetőleg -órákat felvenni vagy látogatni. A szakmai kurzusokkal kapcsolatos részletes követelményeket a műhely Curriculuma tartalmazza.

2.

Az Olasz műhely tagjai legkésőbb tanulmányaik befejezésekor kötelesek (legalább) két B2-es szintű komplex nyelvvizsgálával rendelkezni (a korábban megszerzett nyelvvizsgák beszámítandók).

3.

Az Olasz műhely által meghirdetett tanegységeket a műhelyvezető, illetve az adott kurzus oktatója jóváhagyásával minden collegista felveheti (túl magas létszám esetén a műhely tagjai elsőbbséget élveznek). A szemináriumokon a mindenkori tanár engedélyével (korlátozott számban) külsős hallgatók is részt vehetnek. A collegiumi órák helyszíne (különleges alkalmakat leszámítva) a Collegium épülete.

4.

Javasolt, hogy az Olasz műhely tagjai szakmai munkájukat (szakdolgozat, pályázati részvétel, témavezetés) minden vonatkozásban és folyamatosan egyeztessék a műhelyvezetővel. Az italianisztikai témában szakdolgozó műhelytagok szakdolgozatuk kéziratát (fejezetenként vagy egészében) a dolgozat benyújtását megelőzően kötelesek bemutatni a műhelyvezetőnek, illetve magát a dolgozatot a műhely előtt tartott előadásban bemutatni. A megvédett szakdolgozat egy kötött példánya a műhely könyvtárába kerül.

5.

Az Olasz műhely tagjai ötéves collegiumi tagságuk ideje alatt kötelesek legalább egyszer OTDK-dolgozatot készíteni és/vagy előadást tartani az évente megrendezett Eötvös Konferencián vagy más egyéb szakmai fórumon és lehetőség szerint önálló tanulmányt publikálni.

6.

Az Olasz műhely tagjainak collegiumi tagságuk ideje alatt ajánlott legalább egy egy hónapos (optimális esetben féléves), olasz nyelvterületre szóló külföldi ösztöndíj (Erasmus, MÖB, Scuola Normale Superiore di Pisa, Collegio Superiore di Bologna) megszerzése, lehetőleg szem előtt tartva a Collegium olasz kapcsolatainak fenntartását és fejlesztését.

7.

A műhely doktorandusz-senior státuszú tagjai kötelezhetők félévente egy, a szakterületükkel (irodalomtudomány, nyelvtudomány) kapcsolatos szakmai szakszeminárium megtartására.

8.

Az Olasz műhely *collegista* tagjai számára szakmai előmenetelük érdekében kívánatos és elengedhetetlen, hogy (lehetőség szerint aktívan, de legalább hallgatóként) részt vegyenek a műhely által szervezett szakmai rendezvényeken, ápolják és bővítsék a műhely külkapcsolatait, erejükhöz és tehetségükhöz mértén erősítsék annak szakmai pozícióit, illetve minden körülmények között méltón képviseljék az Eötvös Collegium szellemiségét.

9.

Az Olasz műhely Műhelyszabályzata a mindenkori csatolt Curriculummal együtt érvényes.

Budapest, 2010. december 1.

2010/2011. őszi félév

Oktatás

1. Szeminárium/Seminario:

Armando Nuzzo: *Régi magyar források Italiában / Antiche fonti ungheresi in Italia*

2. Latin/olasz paleográfia kurzus / Corso di paleografia: A *collegisták* számára javasolt kurzust (az OTKA 81430 „XIV–XVI századi magyar történelmi

és irodalmi források Olaszország levéltáraiban és könyvtáraiban” című projekt keretében) Váginé Huszthy Alma (ELTE, tanársegéd) tartotta. Előfeltétele a középszintű olasz nyelvtudás volt.

3. Könyvtári és levéltári paleográfiai gyakorlatok / *Esercizioni di paleografia in biblioteche e archivi*: A kurzus során a könyvtárlátogatások alkalmával a collegisták találkozhattak kódexekkel, kéziratokkal, ősnymtatványokkal, antikvákkal. Oktatók: Domokos György (PPKE), Falvay Dávid (ELTE), Mátyus Norbert (PPKE), Nuzzo Armando (Eötvös Collegium). Közreműködött: Váginé Huszthy Alma (ELTE), Kuffart Hajnalka (PPKE). Program:

Egyetemi Könyvtár: *Olasz kódexek és egy telefirkált Petrarca*

MTA Könyvtár Kézirattára: *Mátyás-kori dokumentumok XIX–XX. századi másolatai*

OSZK Apponyi-gyűjtemény, Budavári Palota: *Hungaricumok fogalma, példák; régi magyar vonatkozású olasz nyomtatványok*

Magyar Országos Levéltár: *Az épület, a raktár, a gyűjtemény bemutatása & XVII–XVIII. századi olasz nyelvű kéziratok*

4. Olasz nyelvtanfolyam / *Corso di lingua italiana*: Livello principianti. Oktató: Lukács András.

A műhely nemzetközi kapcsolatai:

Az Olasz műhely a félév során tovább ápolta és fejlesztette a kapcsolatokat a következő intézményekkel: Scuola Normale Superiore di Pisa; Collegio Superiore Alma Mater di Bologna; Istituto Italiano di Cultura (Budapest).

A 2010. évi centenáriumi keretében, az igazgatósággal együttműködve, az Olasz műhely folytonos támogatást nyújtott a magyarországi és olaszországi olasz delegáció részvételének szervezési előkészítésében és lebonyolításában. A Collegium vendégei voltak: Andrea Ferrara (SNS di Pisa), Chiara Faraggiana (Alma Mater di Bologna); Giovan Battista Campagnola, Olaszország magyarországi nagykövete; Salvatore Ettore, a budapesti Olasz Intézet igazgatója.

2010/2011. tavaszi félév

Oktatás

1. Szeminárium/Seminario:

Falvay Dávid – Mátyus Norbert: *Olasz–magyar irodalmi és történeti kapcsolatok / Rapporti storici e letterari italo-ungheresi*

2. Olasz nyelvi tanfolyam / Corso di lingua italiana: Livello principianti.
Oktató: Lukács András.

A műhely nemzetközi kapcsolatai:

Az Olasz műhely a félév során tovább ápolta és fejlesztette a kapcsolatokat a következő intézményekkel: Scuola Normale Superiore di Pisa; Collegio Superiore Alma Mater di Bologna; Istituto Italiano di Cultura (Budapest).

Orientalisztika műhely

Műhelytagok

Dudlák Tamás – arabisztika; bentlakó
Muszka Katalin – sinológia; bentlakó
Nagy Péter – sinológia; bentlakó
Szenci András – arabisztika; bentlakó
Csendom Andrea – koreanisztika; bejáró
Fehér Olívia – indológia, japanológia; bejáró
Jámbor Aliz – japanológia; bejáró
Mayer Andrea – iranisztika; bejáró
Takács Dániel – egyiptológia; bejáró
Takó Ferenc – japanológia, filozófia MA; bejáró

Tiszteletbeli elnök: Vekerdy József

Műhelyvezető: Máté Zoltán (japanológia, KRE BTK)

Kabinetvezetők:

Bangha Imre (indológia, University of Oxford)

Dezső Tamás (assziriológia, ELTE BTK)

Hasznos Andrea (egyiptológia, ELTE BTK)

Műhelytitkár: Takó Ferenc

Műhelyszabályzat

I. A műhely sajátosságai és az ezekből eredő alapelvek

1. Az Orientalisztika műhely feladata, hogy nevéhez híven az „orientalisztika” tudománynév alá tartozó rendkívül tág diszciplináris spektrumot átfogja. Ennek okán az elnevezés alá tartozó területek közül egyet sem részesít előnyben, sem tananyagát, sem a műhely hallgatóinak felvételét tekintve.

2. Az 1. pontban leírt okból az Orientalisztika műhely kabinetrendszerben működik, amelynek lényege, hogy az egyes tudományterületeken kutatást folytató hallgatók a szakjuknak megfelelő vagy ahhoz leginkább kötődő kabinet vezetésére felkért oktató útmutatása, irányítása mellett folytatnak tanulmányokat.

Az Orientalisztika műhely ennek nyomán elsődleges feladatának tartja, hogy az újonnan felvett, tehetséges hallgatók számára megtalálja a legmegfelelőbb módot arra, hogy az érdeklődésük homlokterébe tartozó szakterületen értő útmutatás mellett bővíthessék ismereteiket.

3. Az Orientalisztika műhely hallgatóinak tevékenysége a leírt sajátosságok miatt eltér a Collegium többi tagjának feladataitól, amennyiben féléves, szakos tanulmányokon felüli munkájuk igen komoly hányadát teszi ki az önálló kutatás – amelyre az orientalisztika fogalma alá tartozó tudományok művelésére felkészítő egyetemi szakokon a diplomaszerezés időszakán kívül nincs vagy csak rendkívül kis mértékben van lehetőség.

A műhely alapvető céljai közé tartozik fentiekből eredően, hogy hallgatóinak megadja a szükséges oktatói segítséget és támogatást; egyéni kutatómunkájukat az Eötvös József Collegium színvonalával és elvárásaival összhangban értékelje.

4. Az Orientalisztika műhely nemcsak az Eötvös Collegiumban, hanem az országban is egyedülálló tudományos közösség, lévén az orientalisztika legkülönbözőbb területeinek kiemelkedő képességű hallgatóit fogja össze.

Ezért a műhely egyik fő célkitűzése, hogy felkutassa a hasonlóan tehetséges hallgatókat és azokat, akik az orientalisztikával valamely más, vagyis per definitionem nem az orientalisztika tudományfogalma alá tartozó szakon foglalkoznak elmélyülten, és lehetőséget biztosítson számukra önálló kutatásuk eredményeinek megvitatására, társaikkal való megismertetésére.

II. A műhely tagsága, tisztségei

1. Az Orientalisztika műhely tagja minden, a Keleti nyelvek és kultúrák és az Ókori nyelvek és kultúrák szakok egyes szakirányain tanulmányokat folytató bentlakó és bejáró collegista, a tiszteletbeli elnök, a műhelyvezető és a műhelykabinetek vezetői.

2. A műhelynek továbbá – a műhely vezetésének egyetértésével – tagja lehet bármely olyan bentlakó vagy bejáró collegista, aki nem a fent említett szakok valamelyikének hallgatója, de elmélyült, tudományos kutatást folytat az orientalisztika területén (pl. valamely, az orientalisztika tudományfogalma alatt is vizsgált kultúra vagy régió történelmével, irodalmával stb. foglalkozik).

3. Az Orientalisztika műhely tiszteletbeli elnökét a magyar orientalisztika azon legkiemelkedőbb képviselői közül kérheti fel, akiket az Eötvös Collegiumhoz valamilyen kapcsolat fűz. A tiszteletbeli elnök a műhely valamennyi fórumán (órák, gyűlések stb.) teljes jogú tagként részt vehet.

4. Szintén a 3. pontban meghatározott körből kér fel oktatókat az Orientalisztika műhely kabinetjeinek az élére. Ezen oktatókat a műhely a rájuk bízott hallgatók szakmai segítségével, tutorálásával bizza meg. A hallgatók tanulmányainak támogatásával kapcsolatos minden további döntést a felkért oktató hoz meg a műhelyvezetővel egyetértésben.

5. A műhelyvezető kötelességeit az EC SZMSZ tartalmazza.

6. A műhelyvezető saját belátása szerint helyettest választhat, aki a műhelyt a műhelyvezetővel együtt, illetve annak akadályoztatása esetén a műhelyvezető nevében külső és belső fórumokon képviselheti.

7. Az Orientalisztika műhely hallgatóinak kötelességeit és jogait az EC SZMSZ, illetve jelen szabályzat III. pontja tartalmazza.

8. Az Orientalisztika műhely collegista tagjai minden tanév első műhelygyűlésén műhelytitkárt választanak a műhely tagságából. A műhelytitkár személyére a műhely vezetője a szavazást megelőzően javaslatot tehet. A műhelytitkár feladata a műhely hallgatóinak bármely fórumon való képviselése, a szakmai felvételi vizsgán való részvétel, a műhelykonferencia szervezésének koordinálása.

9. Az Orientalisztika műhely minden félévben legalább egy műhelygyűlést tart. A műhelygyűlés időpontját a műhelyvezető jelöli ki. A műhely tagjai minden műhelygyűlésen kötelesek megjelenni, függetlenül annak időpontjától és attól, hogy az adott félév során részt vesznek-e a műhely valamely óráján az adott időpontban.

10. Az Orientalisztika műhely lehetőség szerint minden tanévben megrendezi konferenciáját, amelynek neve „Közel s Távol” orientalisztika konferencia. A műhely minden tagja köteles a rendezvény szervezését és lebonyolítását támogatni.

III. Szakmai munka

1. Az Orientalisztika műhely minden tagja köteles az újonnan felvett hallgatókat a lehetőségei szerinti lehető legnagyobb mértékben segíteni, támogatni.

2. Az Orientalisztika műhely minden másodéves vagy tanulmányait ennél magasabb évfolyamon folytató hallgatója köteles minden évben előadást tartani a „Közel s Távol” orientalisztika konferencián. Az elsőéves műhelytagok kötelesek a konferencia előadásain hallgatóságként részt venni. A fentiek alól felmentést indokolt esetben a műhelyvezető adhat.

3. Az Orientalisztika műhely hallgatói kötelesek kiemelt hangsúlyt fektetni a szakjukhoz kapcsolódó nyelv vagy nyelvek elsajátítására szakos tanulmányaikon belül, ez ugyanis nagyban hozzájárul a collegiumi tanulmányok keretében

végzett munka eredményességéhez. Mindazonáltal a nyelvi képzés nem tartozik a műhely profiljába.

4. Az Orientalisztika műhely által meghirdetett tanegységeket a műhelyvezető a tagság véleményét és igényeit figyelembe véve alakítja ki. A műhely hallgatói kötelesek minden félévben felvenni a műhely által meghirdetett azon előadás-(oka)t és szemináriumo(ka)t, amelyek tematikájukat tekintve az általuk végzett szaknak megfelelnek.

5. A tudományterület speciális jellegéből eredően előfordulhat, hogy a műhely által meghirdetett órák egyike sem felel meg egy adott hallgató tanulmányi területének. Ebben az esetben a hallgató egy erre az esetre meghirdetett kutatószeminárium felvételével köteles a kabinetvezetőjével, illetve a műhelyvezetővel egyeztetett formában tudományos munkát folytatni az adott félévben.

6. Az EC SZMSZ szerint a Collegium hallgatói kötelesek tanulmányaik elvégzéséig nem egy, hanem két középfokú nyelvvizsgát szerezni. Minthogy az orientalisztika tudományához kapcsolódó számos nyelvből jelenleg nem létezik Magyarországon akkreditált nyelvvizsga, az Orientalisztika műhely hallgatói esetében ez a szabály annyiban módosul, hogy az egyik nyelvvizsga a középfokú nyelvvizsgával egyenértékű, az adott nyelvterületen és/vagy nemzetközileg elismert nyelvvizsga kell, hogy legyen. A kötelező szakos nyelvi alapvizsga semmilyen esetben nem minősül ilyennek.

7. Az Orientalisztika műhely egyes óráin minden collegista részt vehet a műhelyvezetővel és az órát szervező kabinetvezetővel való előzetes egyeztetést követően. Az órákon külsős hallgatók szintén a műhelyvezetővel, illetve az adott órát szervező kabinetvezetővel való egyeztetés nyomán vehetnek részt, korlátozott számban. Az órák helyszíne jellemzően a Collegium épülete, illetve a kabinetvezetők által megjelölt egyéb hely.

8. Az Orientalisztika műhely tagjai szakmai munkájukat (szakdolgozat, pályázaton való részvétel, témavezetés stb.) kötelesek a műhelyvezetővel egyeztetni.

IV. Az Orientalisztika műhely képzési alapelvei

Arra való tekintettel, hogy az orientalisztika tudományterületén tanulmányokat folytató hallgatók igényei, szakmai fejlődésük elősegítésének feltételei rendkívül sokfélék, az Orientalisztika műhely újonnan alapított műhely lévén nem képzési tervet, hanem képzési alapelveket fogalmaz meg. Ezen elvek mentén a következő évek során összegyűlő tapasztalatokat felhasználva

a műhely különböző tudományterületekről érkező hallgatóinak speciális igényeihez mérten képzési tervi minták alakíthatók ki – ezek kialakítását az Orientalisztika műhely hosszabb távú célkitűzései között első helyen tartja számon.

1. A Keleti nyelvek és kultúrák, illetve az Ókori nyelvek és kultúrák szakok hallgatóinak közös sajátossága, hogy az adott szakirány nyelvét nem vagy csak alapszinten ismerik képzésük megkezdésekor. Emiatt a szakos órák jelentős hányadát az első évben, illetve az alapképzés során a nyelvoktatás teszi ki. A nyelv oktatásán lévő egyetemi hangsúly lehetővé teszi, hogy az Orientalisztika műhely ne a nyelvoktatásra összpontosítva dolgozza ki az egyes hallgatók tanulmányi támogatásának a rendszerét. Az Orientalisztika műhely tehát elsődleges feladatának tartja, hogy hallgatói a kezdetektől olyan ismeretek megszerzésére kapjanak lehetőséget, amelyekhez a szakos tanulmányok kezdeti – abszolút szükségszerű – nyelvközpontúsága miatt csak jóval később juthatnának hozzá.

2. Az előző pontban megfogalmazott cél elérése érdekében működik az Orientalisztika műhely az I/2. pontban említett kabinetrendszerben. E rendszer lényege, hogy az egyes hallgatók nemcsak szakjuknak, de személyes érdeklődésüknek is megfelelő képzésben részesülhetnek a szakma legkiválóbb oktatóinak segítségével. Az Orientalisztika műhely nagy hangsúlyt fektet a kabinetrendszer gondozására, szélesítésére és eredményességének a növelésére.

3. Az orientalisztika művelésének hazai feltételei (könyvtári állomány, szakfolyóiratok száma, kutatóintézetek stb.) nem lévén összhangban a tudomány hazánk nevéhez kötődő világszerte elismert eredményeivel, az orientalista hallgatók nehézségekbe ütközhetnek a szakdolgoztatás, tudományos dolgozatok elkészítése kapcsán. Erre való tekintettel az Orientalisztika műhely szorgalmazza, hogy hallgatói lehetőség szerint tanulmányaik harmadik félévének végére válasszanak szakdolgozati, kutatási témát, hogy a műhelyvezető, illetve az adott kabinet vezetője segítségükre lehessenek a szükséges anyagok felkutatásában. Az Orientalisztika műhely ezen felül igyekszik a leírt nehézség leküzdésében minden lehetséges módon segíteni hallgatóit.

4. A bevezető sorokban vázolt okból az Orientalisztika műhely nem dolgoz ki évfolyamokra lebontott tanmenetet, komoly hangsúlyt fektet azonban arra, hogy hallgatói képzési és tudásszintjüknek megfelelő színvonalú munkát végezzenek minden félévben. Ezt segíti elő a műhelyvezető, a kabinetvezetők és a hallgatók szoros kapcsolattartása.

2010/2011. őszi félév**Rendszeres műhelyfoglalkozás**

Heti egy alkalommal a korábbi félévek folytatásaként Máté Zoltán vezetésével rendszeres műhelyfoglalkozást tartottunk a hallgatók órarendi keretén kívül. A szemináriumi jellegű összejövetelek központi témája a klasszikus japán költészet és az azt körülölelő klasszikus japán kultúra, történelem volt. A 13. században összeállított versantológia (Fudzsiwara Teika szerk.: Hjakunin issu „Száz költő egy-egy verse”) egy-egy darabjának értelmezésén, feldolgozásán keresztül megismerkedtünk a japán klasszikus költészet (vaka) néhány formai és tartalmi jellegzetességével, illetve foglalkoztunk a 7. század történelmi eseményeivel. A kurzus során a hallgatók betekintést nyerhettek az edo-kori kéziratok olvasási technikájába is.

Konferencia

Az elmúlt év novemberében első alkalommal megrendezett konferencia sikerén felbuzdulva, 2010. november 26–27-én megtartottuk a II. „Közel s Távol” orientalisztika konferenciát. A konferencia funkciója elsősorban a tehetségek felkutatása, az orientalisztikával elhivatottan foglalkozó hallgatók számára konferenciaszereplési lehetőség biztosítása.

A rendezvényre 19 előadó adta be előzetes jelentkezését az orientalisztika legkülönbözőbb területeiről a japonológiától kezdve a sinológián, koreanisztikán keresztül az arabisztikáig, assziriológiáig bezárólag. Az előadásokat tematikai csoportosításban két napra osztottuk el.

A műhely tagjai közül előadással szerepeltek:

Dudlák Tamás: Orientalizmus – a Kelet tudományos megközelítése

Takács Dániel: A thébai nyugati part műemlékvidékének általános feldolgozása

Jámbor Aliz: Kafka a tengerparton

Muszka Katalin: Ban Zhao

Takó Ferenc: „A daozható dao”

A konferencián az ELTE hallgatóin kívül a KRE Japonológia Tanszékének hallgatói is részt vettek, illetve meghívott előadóként részt vett Csoma Mózes egyetemi adjunktus (Koreai Tanszék). A konferencia szervezését, lebonyolítását Takó Ferenc műhelytitkár vezette, koordinálta.

2010/2011. tavaszi félév

Rendszeres műhelyfoglalkozás

A félév során első alkalommal hirdettük meg az Orientalisztikai kutatószemináriumot az etr-ben, amelyet szakiránytól függetlenül a műhely valamennyi tagja felvehetett. Ebben a félévben Csibra Zsuzsanna (Károli Gáspár Református Egyetem, Japanológia Tanszék) tartott rendszeres szemináriumi foglalkozást elsősorban sinológus hallgatóknak, az alábbiakban idézzük rövid értékelését: „A félév során a taoizmus, a konfucianizmus végül a neokonfucianizmus jelentős filozófiai szövegeiből olvastunk részleteket (Daodejing, Zhuangzi, Zhuzi). A klasszikus kínai szövegek elsődleges megértésén túl különösen a kínai filozófia legjelentősebb, visszatérő fogalmainak jelentésváltozásaira, illetve a szavak és írásjegyek kulturális vonatkozásainak elemzésére fordítottunk figyelmet.”

Konferenciakötet kiadása

A 2009 és 2010 novemberében megrendezett I., illetve II. „Közel s Távól” orientalisztika konferencián elhangzott előadások közül 19 előadó írásban is összefoglalta kutatási eredményeit, amelyeket tanulmánykötet formájában publikáltunk: „Közel s Távól”. *Az Eötvös Collegium Orientalisztika műhely éves konferenciájának előadásaiból 2009–2010*. Eötvös Collegium, Budapest, 2011. ISBN 978 963 08 1374 7.

Minthogy a kötet nemcsak a műhely hallgatóinak, de végzett és más egyetemen tanuló orientalistáknak is megjelenési lehetőséget nyújtott, ezzel is erősíti a Collegium egyetemközi kapcsolatait.

Skandinavisztika műhely

Műhelytagok

Rácz Kata – germanisztika BA; bentlakó

Vég András – szabad bölcsészet BA

(esztétika, filmelmélet és filmtörténet); bejáró

Zirstein Zita – skandinavisztika BA (svéd); bejáró

Műhelyvezető: Szöllősi Adrienne, Teplán Ágnes, majd Masát András

Műhelytitkár: Vég András

Könyvtáros: Rácz Kata

Curriculum

A Skandinavisztika műhely oktatási terve:

Oktatási tervünk a skandináv irodalom- és kultúratudomány három területét fedi le. E tudományterületek meghatározásakor a hallgatók igényeit is figyelembe véve elsősorban a BA- és az MA-képzést kiegészítő, speciális elméleti és gyakorlati ismereteket nyújtó kurzusokat tervezünk.

A három modul a következőképpen alakul: 1. A műfordítás elmélete és gyakorlata; 2. Kortárs skandináv irodalmi szövegolvasás; 3. Intermedialitás és intertextualitás. E témakörök reményeink szerint egyaránt lehetővé teszik a hallgatók tárgyi tudásának bővítését és nyelvi készségeik fejlesztését, valamint bevezetésül szolgálhatnak a későbbi tudományos munka megkezdéséhez.

A műhely vezetőtanára és egyben a modulokért felelős oktató Masát András. Az egyes modulokhoz tartozó szakszemináriumok témájának meghatározását, oktatóinak kijelölését a mindenkori vezetőtanár biztosítja.

A műhely minden félévben egy-három, a fenti témakörökre illeszkedő szakszemináriumot hirdet meg. A szemináriumok oktatói az egyes tudományterületek elismert szakemberei közül kerülnek ki.

„A műfordítás elmélete és gyakorlata” modulnál nagy hangsúlyt fektetünk arra, hogy a hallgatók munkáját gyakorló műfordítók irányítsák, segítsék. Célunk a skandináv nyelvek valamelyikét jól ismerő, biztos elméleti alapokkal és gyakorlati tapasztalattal rendelkező műfordítói utánpótlás képzése.

„A kortárs skandináv irodalmi szövegolvasás” modul olyan művekre koncentrálna, amelyek az egyetemi oktatásban rendszeresített kurzusok tematikájában

nem kaptak helyet, ugyanakkor fontos szerepet játszanak a kortárs skandináv irodalmi kánonban. Mivel az olvasás és az értelmezés valamelyik skandináv nyelven folyik, a szakszemináriumok követelménye pedig minden esetben egy szemináriumi dolgozat leadása, a hallgatók továbbfejleszhetik mind nyelvi, mind az akadémikus írás területén már megszerzett ismereteiket.

Az „Intermedialitás és intertextualitás” modulnál elsősorban az elméleti tudás fejlesztésére helyezük a hangsúlyt, ugyanakkor e tudás gyakorlati alkalmazásának lehetőségeit is megismertetjük a hallgatókkal. Célunk az interdiszciplináris kutatások elősegítése, a hallgatók bevezetése más tudományterületek folyamataiba és eredményeibe.

A BA-képzés ideje alatt a hallgatóknak kötelező négy szeminárium elvégzése: mindhárom modulból egy-egy kötelezően választandó, a fennmaradó egy pedig szabadon választható a modulok bármelyikéből. Az MA-képzés négy féléve során a hallgatóknak legalább három szeminárium teljesítése kötelező. Itt a hallgató egyéni érdeklődése alapján szabadon választhat a meghirdetett szakszemináriumok közül.

2010/2011. tavaszi félév

Oktatási tevékenység

BBV-200/24/EC A *kultúrák lefordíthatósága* szeminárium (péntek 17.30–19.00, Ötvös Collegium, 20/a). Oktatók: Földényi Júlia, Nagy Emese

A félév szemináriumán a műfordítás elméleti és gyakorlati oldalával foglalkoztunk. A kulturális-elméleti bevezetés keretein belül skandináv és nemzetközi tudósok, írók szövegeit olvastuk, így Eugene Nida, Antin Fougner Rydning, Herbert Svenkerud, Kosztolányi Dezső, Szegedi-Maszák Mihály egy-egy írását. Gyakorlati óráinkra a hallgatók többek közt Erlend Loe, Henrik Ibsen és Olav H. Hauge műveiből fordítottak, ezeket a munkákat gyakorló műfordítói segítséggel tökéletesíthették. A kurzus a műhely műfordítási moduljának bevezető órája volt, folytatását tervezzük a 2011–2012/2. szemeszterben.

A szemináriumon részt vettek:

Kargionova Alana (bejáró collegista)

Minchev Vasil (műhelytitkár, bentlakó collegista)

Rácz Katalin (bentlakó collegista)

Zirnstein Zita (bentlakó collegista)

Imeli Brigitta (bentlakó collegista)

Vég András (bejáró collegista)

Kargionova Alana, Minchev Vasil, Rácz Katalin és Zirstein Zita részt vett a műhely által e félévben meghirdetett szemináriumon, valamennyien szorgalmasan dolgoztak, az órákon aktívak voltak. Kitartó munkájával minden hallgató jeles osztályzatot ért el.

Spanyol műhely

Műhelytagok

Baglyosi Leona – spanyol MA II.; bejáró

Bálint Zsuzsa – romanisztika–spanyol BA II.; bentlakó

Fazekas Boglárka – magyar BA II., spanyol minor; bejáró

Hajdú Anna – romanisztika–spanyol BA III.; bejáró

Lovass Edina – romanisztika–spanyol BA II.; bentlakó

Sum Viktória – romanisztika–spanyol BA III.; bejáró

Műhelyvezető: Faix Dóra

Műhelytitkár: Baglyosi Leona

Vezetőtanár: Bubnó Hedvig

Curriculum

Általános alapelvek

A Spanyol filológiai műhely a 2009/2010-es tanév őszi félévében indította el Modern és kortárs spanyol irodalom programját.

A Modern és kortárs spanyol irodalom program témája a XX. és a XXI. századi spanyol irodalom, amelynek alapos megismeréséhez, kutatásához, illetve fordításához elengedhetetlen háttérként történelmi és irodalomelméleti, valamint irodalomkritikai szemináriumokat is indítunk. A modern és kortárs spanyol irodalom több vetületét is szándékunkban áll vizsgálni: a korszak generációi, írói és konkrét művek vizsgálata mellett szerepet kapnak a spanyolországi nem spanyol nyelvű irodalmak is, valamint a spanyol írók magyarországi jelenléte, a fordítások megismerése és vizsgálata, a mai spanyol irodalomkritika nyelvezete, de sort kerítünk arra is, hogy a mai spanyol nyelvterületen elismert magyar írókra is figyeljünk.

Az oktatás, illetve a kutatások során hangsúlyt kap a szakirodalom spanyol és magyar nyelvezetének megismerése, elsajátítása és alkalmazása különböző irodalmi szövegeken.

A műhely egyik fontos célkitűzése a spanyol–magyar kulturális kapcsolatok intézményeinek megismerése, lehetőség szerint kapcsolattartás és együttműködés kidolgozása bizonyos intézményekkel (mint a budapesti Cervantes Intézet vagy a madridi Residencia de Estudiantes).

A műhely oktatási és kutatási tevékenységének meghatározó mozzanata az interdiszciplinaritás. Az irodalmi párhuzamok vizsgálata mellett megvitatjuk a modern és kortárs spanyol művészeti hátteret, illetve a különböző művészeti ágakban (zene, fotográfia, festészet stb.) megnyilvánuló párhuzamokat is.

A Spanyol filológiai műhely törekvése, hogy magas szintű nyelvtudással rendelkező hallgatókat vegyen fel soraiba. Az órák és az előadások többsége spanyol nyelven folyik, a szakirodalmat magyarul és spanyolul egyaránt olvassák és elemzik a műhely résztvevői.

Az órák kis létszámú szemináriumi keretek között, az Eötvös Collegiumban vagy külső helyszínen (például múzeumban, a Cervantes Intézetben, a Petőfi Irodalmi Múzeumban, egyéb kulturális intézményben) zajlanak.

A műhelyfoglalkozások mellett kiemelkedő szerepet tölt be az önálló kutatómunka, a témákra való egyéni felkészülés, valamint a külső helyszínekre szervezett események megbeszélése, elemzése, a foglalkozás eredményeinek írásos formában történő megfogalmazása.

A műhely tagjai (legkésőbb) a vizsgaidőszak utolsó hetében önértékelő lapon adnak számot félévi munkájukról és szakmai eredményeikről, írott munkáikat pedig (például szemináriumi dolgozat vagy publikáció) a műhely archívumában elhelyezik.

A műhely tagjainak rendszeresen műhelyelőadást kell tartaniuk kutatásaikról. Az előadás témáját és vázlatát hozzáférhetővé tesszük az interneten, a végleges szöveg írott és digitális változatát a műhely archívumában őrizzük.

A műhely egyik fontos szakmai célkitűzése, hogy a műhelytagok mindegyike ösztöndíjasként külföldön is folytasson tanulmányokat, illetve lehetőséget kapjon arra, hogy külföldön publikáljon.

Képzési terv

A képzési terv összeállításánál figyelembe vettük, hogy

- a mindenkori „első évfolyam” min. 1 bentlakó és 2 bejáró, max. 2 bentlakó és 4 bejáró hallgató;

- a műhely által meghirdetett kurzusok részben az egyetemi törzsképzéshez kapcsolódnak, részben kiegészítő jellegűek;

- a műhely tagjai szóban és írásban is beszámolnak a műhely munkájához kapcsolódó kutatásaikról;

- a műhely szakmai munkájáért felelős műhelyvezető minden félévben legalább egy órát tart;

– az óraadásra felkért oktatók az Eötvös Collegium szellemiségét képviselő kiváló szakemberek (tanárok, tudósok, fordítók stb.), akikkel az egyetemi képzés során a hallgatók különböző okok miatt (nyugalmazás, egyéb intézményben történő alkalmazás) valószínűleg nem találkozhatnak;

A műhely külföldi szakemberekkel is tartja a kapcsolatot, és amennyiben lehetőség nyílik rá, külföldi előadók meghívásával egészíti ki tevékenységét.

A Spanyol filológiai műhely ötéves képzési terve

Első tanév, I. félév

Spanyolország történelmének és művelődéstörténetének fejezetei 1.

Modern és kortárs spanyol irodalom fordítása

II. félév

A mai spanyol irodalomkritika előzményei 1.

Modern, ill. kortárs spanyol szerzők műveinek/életművének vizsgálata 1.

Második tanév, I. félév

A mai spanyol irodalomkritika előzményei 2.

Modern, ill. kortárs spanyol szerzők műveinek/életművének vizsgálata 2.

II. félév

Modern és kortárs spanyol irodalomkritika 1.

Magyar irodalom a mai spanyol könyvpiacian 1.

Harmadik tanév, I. félév

Spanyolországi nem spanyol nyelvek és kultúrák

Spanyolországi nem spanyol nyelvű irodalmak spanyolul

II. félév

Nem spanyol anyanyelvű szerzők spanyolul írt művei

Akadémiai írás 1.

Negyedik tanév, I. félév

Spanyolország történelmének és művelődéstörténetének fejezetei 2.

Spanyol irodalom Magyarországon

II. félév

Magyar irodalom a mai spanyol könyvpiacian 2.

A spanyol–magyar irodalmi kapcsolatok intézményes keretei

Ötödik tanév, I. félév

Modern, ill. kortárs spanyol szerzők műveinek/életművének vizsgálata 3.

Modern és kortárs spanyol irodalomkritika 2.

II. félév

Akadémiai írás 2.

Spanyol–magyar összefüggések a művészetekben (zene, fotográfia, festészet stb.)

Műhelyszabályzat

A Spanyol filológiai műhely legfontosabb célja az egyetemi spanyoloktatás képzési formától (BA, MA, minor stb.) független kiegészítése, amelyből egyértelműen következik, hogy a collegistának többet kell teljesítenie nem collegista évfolyamtársához képest. A többletteljesítmény kereteit a műhely szabályzata határozza meg.

A Spanyol filológiai műhely a 2009/2010-s év őszi félévében kezdte meg működését. Az elmúlt másfél év a műhely fejlesztésének jegyében telt el. Az elkövetkező időszakban folytatjuk a megkezdett munkát: az oktatók körének bővítése, könyvtár létrehozása, a már meglévő nemzetközi kapcsolatok ápolása és újak kiépítése.

I. A műhely tagsága, tisztségei

A Spanyol filológiai műhely tagja minden spanyol szakos, illetve spanyol minor szakos bentlakó és bejáró collegista, a műhelyvezető, az Eötvös Collegium spanyol nyelvet oktató tanára(i).

A Spanyol filológiai műhely a Collegiumhoz kötődő legtekintélyesebb magyar hispanisták közül tiszteletbeli elnököt választhat. A tiszteletbeli elnök a műhely valamennyi fórumán (órák, gyűlések, vizsgák stb.) teljes jogú tagként vehet részt.

A műhelyvezető kötelességeit és jogait az Eötvös Collegium Szervezeti és működési szabályzata (továbbiakban EC SZMSZ) tartalmazza.

A Spanyol filológiai műhely vezetője helyettest nevezhet ki. A műhelyvezető-helyettes feladata, hogy külső és belső fórumokon képviselje a műhelyt a műhelyvezetővel együtt, illetve annak akadályoztatása esetén egyedül.

A Spanyol filológiai műhely körül a Collegiumhoz kötődő, a műhely profiljának megfelelő tudományos tevékenységű, meghívott szakemberekből álló külső tutori kör áll, amelynek tagjai segítik a műhely tagjainak szakmai tájékozódását, a műhelyben előadásokat és kurzusokat tartanak, illetve szaktanácsadással segítik a tagok munkáját. A tutori kör tiszteletbeli elnöke a rangidős hispanista szakember, elnöke a műhelyvezető. A tutori kör és a műhely kapcsolata a magyar tudomány és az utánpótlás-nevelés hivatástudatú viszonyát jeleníti meg.

A Spanyol filológiai műhely hallgatóinak kötelességeit és jogait az EC SZMSZ, valamint a Műhelyszabályzat tartalmazza.

A Spanyol filológiai műhely vezetője a tanév kezdetén felkéri a műhely egyik (lehetőség szerint felsőbbéves) diákját a műhelytitkári poszt betöltésére. A műhelytitkár feladata, hogy tájékoztatást adjon a műhely többi hallgatójának, tanácsaival segítse munkájukat, valamint hivatalos és szervezési ügyekben segítse a műhelyvezetőt. A műhelytitkár készíti elő a műhely munkáját ismertető féléves beszámolót. A titkár részt vesz a szakmai felvételi vizsgán, nyilvános fórumokon képviseli a tagságot.

A műhely fejlesztése során szükségessé válhat új tisztségek létrehozása (könyvtáros, titkárhelyettes stb.). Ezen tisztségeket betöltő hallgatók feladatát a Műhelyszabályzat későbbi kiegészítései határozzák majd meg.

A Spanyol filológiai műhely minden évben legalább két (szemeszterenként egy) műhelygyűlést tart, amelyeken a műhely tagjai kötelesek megjelenni.

II. Szakmai munka

A Spanyol filológiai műhely BA-képzésben tanuló collegista tagjai kötelesek (legkésőbb) az első év végén minor szakot vagy szakirányú specializációt választani.

A Spanyol filológiai műhely tanegységeit a műhelyvezető alakítja ki, a tagok véleményét meghallgatva (1. képzési rend). A collegisták minden félévben két, a filológiai műhely keretében meghirdetett szemináriumot kötelesek felvenni, illetve látogatni (és a Collegium szabályzatában megfogalmazott általános nyelvtanulási követelményeket is teljesíteniük kell).

A Spanyol filológiai műhely által meghirdetett tanegységeket minden collegista felveheti. A szemináriumokon a tanár engedélyével (korlátozott számban) külsős hallgatók is részt vehetnek. A collegiumi órák helyszíne (különleges alkalmakat leszámítva) a Collegium épülete.

A Spanyol filológiai műhely collegista tagjai szakmai munkájukat (pályázati részvétel, témavezetés stb.) kötelesek egyeztetni a műhelyvezetővel.

A Spanyol filológiai műhely jelen szabályzata az eddig kialakult tapasztalatok alapján, hivatalosan a 2010/2011-es tanév 2. félévétől lép érvénybe.

2010/2011. őszi félév

A 2010/2011-es tanév első félévének két meghatározó eseménye az Eötvös Collegium alapításának centenáriuma, illetve Alicia Gómez-Navarro, a madridi Residencia de Estudiantes igazgatónőjének látogatása volt. A rendezvény bemutatását

lásd az 58. sk. oldalon. A műhely ebben a félévben az alábbi kurzusokat hirdette meg az őszi félévben:

1. Faix Dóra: *A mai spanyol irodalomkritika előzményei 2.*

Ez a kurzus az előző félévben meghirdetett irodalomelméleti óra folytatása, de a műhelyvezető most egészen más módszer mellett döntött: a kurzus anyagát mindenki egyénileg, otthoni munka során sajátította el, majd a félév végén találkoztunk, és egy hosszabb tanóra keretében minden műhelytag beszámolt az általa tanulmányozott témáról, illetve leadta a műhelyvezető által kért írásos munkákat.

A félévben az önéletrajz műfajával foglalkoztunk. Mindenki választott egy irodalomelméleti előadást a Fundación Juan March weblapján elérhető konferenciák közül, meghallgatta, lejegyezte a teljes anyagot, majd előadta témáját a többi műhelytag jelenlétében.

2. Faix Dóra: *Modern, illetve kortárs spanyol szerzők műveinek/életművének vizsgálata 2.*

A kurzus keretében a műhelytagok egyéni kutatást végeztek, amelynek témája a Residencia de Estudiantes de Madrid, illetve az intézményhez kapcsolódó neves személyiségek munkássága volt.

2010/2011. tavaszi félév

A félév során a műhelytagok önállóan dolgoztak a választott témáikon, a félév folyamán beszámoltak kutatásaikról és munkájukról, átadták a műhelyvezetőnek a kurzusok teljesítéséhez szükséges esszét és egyéb írásos munkákat.

1. Faix Dóra: *Modern és kortárs spanyol irodalomkritika*

A műhelytagoknak a Fundación Juan March weblapján elérhető konferenciák közül kellett választani egyet, meghallgatni, leírni az előadás teljes anyagát, majd készíteni belőle egy vázlatot. Elsősorban José Carlos Mainer, neves irodalomkritikus munkásságával foglalkoztunk, de a műhelyvezető engedélyével más témát is lehetett választani.

2. Faix Dóra: *Spanyol–magyar irodalmi kapcsolatok*

A kurzus témája Márai Sándor irodalmi munkássága volt, különös tekintettel műveinek spanyol fordítására, illetve a Márai-könyvekben fellelhető spanyol vonatkozásokra. Minden műhelytagnak két művet kellett választania: egyrészt

mindenkinek el kellett olvasnia a *Teljes Napló* egy kötetét, másrészt egy Márai-regényt eredeti és spanyol nyelven.

A kurzus keretei között 2011. május 20-án ellátogattunk a Petőfi Irodalmi Múzeumba, ahol meghallgattuk Mészáros Tibor (a Petőfi Irodalmi Múzeum munkatársa, a Márai-hagyaték gondozója) előadását Márai Sándornak a múzeumban őrzött hagyatékáról, műveinek nemzetközi sikeréről, annak lehetséges okairól, megtekinthettünk néhány különleges kötetet, az író egyik naplójának kéziratát, majd a műhelytagok beiratkoztak a múzeum könyvtárába.

Egyéb események

A félév elején elkészült a Spanyol műhely új képzési terve és műhelyszabályzata. A műhelyszabályzat újragondolása során felmerült, hogy szükséges lenne a műhely oktatói körének bővítése. A műhelyvezető Faluba Kálmán és Csuday Csaba tanár urakat kereste meg a kéréssel, hogy a jövőben segítsék a műhely munkáját.

Spanyol nyelvórák: a spanyol nyelvórák ebben a félévben azonos szinten, de két csoportban zajlottak. Az egyik órát a Ménesi úton, a másikat a Lágymányoson tartottuk.

Szlavisztika műhely

Műhelytagok

Cegelynik Natália – orosz BA I.; bejáró
Györki Tamás – ruszisztika MA I.; bentlakó
Hakkell Borbála – lengyel BA II.; bejáró
Hercsel Adél – magyar BA II.; bentlakó
Kaizer Eszter – orosz BA III.; bejáró
Kis Orsolya – orosz tanári MA II.; bentlakó
Kiss Annamária – orosz BA I. éves; bejáró
Sándor Júlia – anglisztika BA II.; bentlakó
Sedlák Nikolett – germanisztika BA II.; bentlakó
Sepely Tamara – bentlakó
Vékás Gábor – doktorjelölt

Műhelyvezető: Kroó Katalin egyetemi docens

Műhelytitkár: Engelné Nagy Éva

Curriculum

Képzési terv. Általános alapelvek

1. Az Eötvös József Collegiumban 1985-től működő Szlavisztika műhelynek szinte a kezdetektől fogva változatlan alapelve, hogy célkitűzése szerint

a) egyszerűen működik oktatási és kutatási műhelyként;

b) tehetség gondozó oktatói és tudományos tevékenységébe bevonja a kutatásban induló (graduális), abban már jelentősebb eredményeket felmutató (posztgraduális) hallgatókat, valamint az ELTE Bölcsészettudományi Karáról a műhely szakmai munkája iránt érdeklődő és abban részt vállaló tanszékekhez és doktori programokhoz tartozó tapasztalt szakembereket, tudósokat.

2. Ennek megfelelően a Szlavisztika műhely oktatási tevékenységre doktorjelöltet, fokozatot szerzett fiatal kutatókat, az ELTE oktatóit és külső vendégelőadókat is felkér. A meghívott vendégelőadók köre magyar és külföldi szakemberekből kerül ki. Nyelvoktatási teendőkkel megbízhatók egy-egy szláv nyelvet anyanyelvi vagy igen kiemelkedő szinten beszélő szakos BA-s vagy MA-s hallgatók is.

3. A kurzusok előadása megvalósítható:

- a) egyénileg vezetett előadások vagy szemináriumok keretében;
- b) panelelőadások és panelszemináriumok formájában, amelyek oktatói a fent megnevezett előadói körből kerülhetnek ki;
- c) alkotóműhelyként;
- d) külföldi előadó blokkosított előadások keretében vezetett kurzusa formájában, amelynek teljesítéséhez az előadó által előre meghatározott speciális követelmények tartozhatnak (a hallgatóknak a kurzus indulását megelőző szakirodalmi felkészülésére, a beszámolókötelezettség módjára stb. vonatkozóan).

4. Az ELTE szlavisztika BA alapszakja egyes szláv nyelvi szakirányainak, illetve a szlavisztikai mesterszakoknak és tanári szakoknak, valamint a szlavisztikai doktori programoknak a tanegységlistában szereplő kötelező óráit nem válthatják ki műhelyórák. A Szlavisztikai műhely kiegészítő képzést és fokozott tehetséggondozást kínál, amelynek kurzusait bizonyos – a kurzusvezetők által megszabott – feltételek mellett látogathatják az ELTE hallgatói speciális szemináriumokként. Ha ELTE-n hirdetett, de collegiumi órának is számító szakos speciális szemináriumot ismer el a műhelyvezető collegiumi teljesítésként, ez esetben az adott kurzus nem számítható be egyidejűleg mind a collegiumi, mind a tanszéki teljesítések körébe.

A BA- és MA-hallgatók collegiumi képzésének keretkövetelményei

A Szlavisztika műhelybe járó hallgatóknak minden félévben két kurzust kell kötelezően elvégezniük. Ezek egyike a meghirdetett kötelezően választható főkurzusok kínálatából választandó.

A fő kurzuskínálatba minimálisan beletartozik egy nyelvtudományi és egy irodalomtudományi vagy kultúratudományi tárgy, amelynek a meghirdetése külön, EC-s kóddal történik. Ezek bármelyike lehet szeminárium vagy előadás, akár egyénileg vezetett kurzus, akár tantárgyfelelős által szervezett panelóra keretében.

A nyelv- és irodalomtudományi órák bármelyik szláv nyelv- és kultúratudományi területről meríthetik témáikat, optimálisan több eltérő szláv nyelvhez és kultúrához kapcsolódó kurzusváltozatot hirdetünk, vagy olyan kurzust, amely komparatistikai megközelítéssel fogja össze a szláv nyelveket és kultúrákat. Az irodalom- és általában a kultúratudomány területén fontos alapelv a világirodalmi kontextus megteremtése és az irodalomtudománynak a kultúratudománnyal való ötvözése, az interdiszciplináris nézőpont előtérbe helyezése. A nyelvtudományban prioritást kapnak a szlavisztikai nyelvtörténeti tárgyak.

Az oktatók között szerepelnek: Boros Lili doktorjelölt (orosz és kultúratudomány: művészettörténet), Dukkon Ágnes főiskolai docens (orosz, szláv mitológia), Kálec-Simon Orsolya doktorjelölt (horvát, szlovén), Kiss Szemán Róbert, habilitált egyetemi docens (szlovák), Kocsis Géza doktorjelölt (orosz és kultúratudomány: zenetörténet), Kroó Katalin habilitált egyetemi docens (orosz), Lukács István egyetemi tanár (horvát, szlovén), Milosevits Péter habilitált egyetemi docens (szerb), Ráduly Zsuzsa habilitált egyetemi docens (lengyel), Vékás Gábor doktorjelölt (orosz, lengyel), Zoltán András egyetemi tanár (nyelvtörténeti szlavisztika).

A Szlavisztika műhelybe járó hallgatók másik kurzusa az alábbi formában végezhető el bármely, a szlavisztikai alapszakhoz, illetve a szlavisztikai BA-szakirányokhoz, valamint az egyes szlavisztikai MA-szakokhoz kapcsolódóan:

– nem szakos vagy szakirányi szláv nyelvhez tartozó szakmai óra az ELTE Szláv és Balti Filológiai Intézetében hirdetett órák közül, amelyek collegiumi óráként is felvehető (például egy orosz szakos választhat magyar nyelvű speciális szemináriumot szlovén, horvát, szerb stb. irodalomból, amely egyébként nem lenne számára kötelező);

– a Szlavisztikai műhely által hirdetett EC-alkotóműhely, amelyben a hallgató szakjának, szakirányának megfelelő kutatási témával vesz részt, az alkotóműhely vezetőjével való egyeztetés szellemében;

– szláv nyelvéra, amely vagy a szakos szláv nyelvismeret színvonalának az emelését, vagy egy másik szláv nyelv elsajátítását szolgálja – felvehető az ELTE-n vagy a Collegium meghirdetett órájaként;

– a Collegiumban szerveződő általános vagy más műhelyhez tartozó óra felvétele, amelynek lehetőségeit és feltételeit a műhelyvezetők egymás között és a hallgatóval is egyeztetik.

Személyi és szervezési felelősség

Az irodalmi, kultúratudományi és interdiszciplináris panelkurzusokat és egyéb collegiumi műhelyórákat Boros Lili doktorjelölt, a Szlavisztikai műhely vezető-helyettese a műhelyvezetővel egyeztetve jelöli ki.

Műhelyszabályzat

I. A műhely tagsága, tisztségei

1) A Szlavisztika műhely tagja lehet a régi (kredites) rendszerű képzésben részesülő orosz nyelv és irodalom szakos, a bolognai BA-képzésben tanulmá-

nyait a szlavisztika alapszak bármely szlavisztikai szakirányán végző hallgató – külön elbírálás alapján a minor szakosok is –, továbbá bármely szlavisztikai mesterszakos hallgató, aki hivatalosan felvételt nyert az Eötvös József Collegium Szlavisztika műhelyébe, és ott előírt tanulmányi kötelezettségeit félévről félévre megbízhatóan teljesíti. Eseti elbírálás alapján a műhelybe felvételt nyerhet más szakos egyetemi hallgató is.

2) A Szlavisztika műhely tagja még a műhelyvezető és a Szlavisztika műhely bármely részműhelyének vezetője. A műhelyvezető és a tagság kötelezségeit és jogait az EC SZMSZ tartalmazza.

3) A Szlavisztika műhely collegista tagjai minden évben szótöbbséggel az őszi műhelygyűlésen titkárt választanak maguk közül. A titkár a Szlavisztika műhely hallgatóinak vezetője, részt vesz a szakmai felvételi vizsgán, és a nyilvános fórumokon képviseli a műhelytagokat, valamint teljesíti a műhely vezetőjének minden olyan kérését, amely bármiféleképpen kapcsolódik az Eötvös József Collegium Szlavisztika műhelyének hivatalos működéséhez.

4) A Szlavisztika műhely minden évben legalább két (szemeszterenként egy) műhelygyűlést tart, amelyeken a műhely tagjai kötelesek megjelenni.

II. Szakmai munka

5) A Szlavisztika műhely legfontosabb célja az egyetemi szlavisztikai nyelvi és irodalmi oktatás BA, MA, minor képzési formájától részben független, részben ahhoz kapcsolódó kiegészítése, illetve egy-egy speciális területének elmélyítése. A collegiumi kötelezettségek többletfeladatot jelentenek az egyetemi hallgatói alapkötelezettségekhez képest.

6) A Szlavisztika műhely szervesen illeszkedik az EC minőségi szakképzési struktúrájába, amely elsősorban a kiscsoportos és a tutoriális intenzív oktatás pedagógiai módszereire épül.

7) A Szlavisztika műhely vezetője a tagok érdeklődését és az egyes kutatási területeknek megfelelő szakmai kéréseit figyelembe véve minden félévben meghirdet kötelező, illetve kötelezően választható kurzusokat. Igény esetén gondoskodik arról, hogy a kötelezően választható kurzusok között szerepeljen mind irodalmi/kulturológiai, mind nyelvészeti tárgy, amelyekből elegendő az egyik szakterületet kiválasztani.

8) A minimálisan előírt a) EC-s főkurzus-kötelezettségen kívül (heti 4 óra, lásd Curriculum) b) a tagoknak kötelező részt venniük meghívott hazai és külföldi előadóknak a műhelyvezető által kijelölt előadásain, valamint c) a félévente célirányosan nekik szervezett szakmai eseményeken (szlaviszti-

kai műhelyprogram). A műhely tagjai kötelesek továbbá minden félév elején (legkésőbb a félév kezdetétől számított három héten belül) bejelenteni műhelyvezetőjüknek az arra a félévre választott kutatási témájukat, és a félév során (a szemeszter közepén és végén) tájékoztatást adni a kutatás előrehaladásáról. Minden tanév végén be kell mutatni egy 15 oldalas tanulmányt, amelynek alapját képezheti bármely szemináriumi dolgozat, amelyet szerzője továbbfejleszt, amennyiben annak témája összhangban áll a tanév valamelyik szemeszterében választott kutatási témával. Legtipikusabban egy tanév két félévének kutatási témája egybeesik, és az eredményt az év végén benyújtandó tanulmány rögzíti.

9) Mint minden collegista, a Szlavisztika műhely tagjai is kötelesek (az EC SZMSZ rendelkezéseivel összhangban) a negyedik félév végéig egy, a nyolcadik félév végéig egy második idegen nyelvből középfokú C típusú államilag elismert nyelvvizsgát tenni, vagy nyelvtudását egy ezzel egyenértékű (azaz államilag elismert nyelvvizsga, illetve államilag vagy a lektorátus által honosított külföldi nyelvvizsga) okirattal bizonyítani. A BA/BSc és az MA/MSc képzés teljes idején – a nyelvvizsgák számától függetlenül – kötelező a nyelvtanulás. A műhelytagoknak félévente legalább egy nyelvróra vagy azzal egyenértékű nyelvkurzusra kell járnia.

A 2011-ben felvételt nyert hallgatóknak kötelező francia, német vagy olasz nyelvet választani és a collegiumi nyelvrórákat látogatni.

10) A Szlavisztika műhely által meghirdetett tanegységeket minden collegista felveheti. A szemináriumokon a tanár engedélyével külső hallgatók is részt vehetnek. A collegiumi órák helyszíne a Collegium épülete, illetve az órákat biztosító szaktanszékek valamely tanterme.

11) A Szlavisztika műhely collegista tagjai szakmai munkájukról (szakdolgozat, pályázati részvétel, témavezetés) tájékoztatást adnak a műhelyvezetőnek.

12) A Szlavisztika műhely tagjaitól elvárt, hogy szakmai előmenetelük érdekében részt vegyenek a Collegiumban rendezett, kutatási érdeklődésüknek és tudományterületüknek megfelelő konferenciákon, hallgatói pályázatokon, TDK-konferenciákon, és tanulmányaikat – a lehetőségeket maximálisan kiaknázva – megjelentessék collegiumi és egyéb kiadványokban.

13) A kötelezettségek teljesítésének elmulasztása a műhelyből való kizárást vonhatja maga után.

2010/2011. őszi félév

I. Szakmai tárgyak

1. *Bevezetés a szláv történeti-összehasonlító nyelvészetbe 2.*

Tantárgy oktatója: Zoltán András. Az általános szlavisztikai szeminárium anyagát alapvetően az ószláv nyelvtan, illetve szövegelemzés alkotta. A munka menete a már előző félévben bevált módszert követte. A hallgatók otthon előkészültek az órákon feldolgozandó szövegek olvasására, amelyeket a foglalkozások alkalmával együtt elemeztek. A tananyag figyelembe vette az egyéni szinteket. Az óra a következő félévben folytatódik, már látszik, hogy még több hallgató-résztevővel.

2. *Orosz irodalom – világirodalom – kultúra(tudomány)*

Tantárgyfelelős: Kroó Katalin – a tárgy oktatása az ELTE Irodalomtudományi Doktori Iskola „Orosz Irodalom és Irodalomkutatás – Összehasonlító tanulmányok” című doktori programjának doktoranduszaival és doktorjelöltjeivel, valamint az ELTE Szláv és Balti Filológiai Intézetének oktatóival tartott panelkurzus formájában valósult meg.

A tárgy okatatói: Boros Lili doktorjelölt, Dukkon Ágnes habil. főiskolai tanár, Kocsis Géza doktorjelölt, Kondor-Szilágyi Mária doktorjelölt, Kiss Szemán Róbert habil. egyetemi docens, Kroó Katalin habil. egyetemi docens, Lukács István habil. egyetemi tanár, Piller Mónika doktorandusz.

A kurzus célja az volt, hogy az orosz irodalom mellett előtérbe kerüljenek más szláv irodalmak alkotásai és irodalomtörténeti korszakai is, és mindezt világ-irodalmi kontextusban lehessen bemutatni. A kurzus helyet adott az elméleti alapvetéseknek, teoretikus rendszerek ismertetésének és az irodalomtudományi kortárs módszertani áramlatok feltárásának, beleértve annak értelmezését is, hogy az irodalomelmélet hogyan kapcsolódik általános kultúratudományi megközelítésekhez.

A kurzus nyelve magyar volt, az anyagot az adott szláv nyelven nem olvasók is követhették. A szláv nyelveken beszélő hallgatóktól elvártuk az eredetiben való olvasást. A kurzus szépirodalmi anyaga mindazonáltal döntő többségében orosz alkotásokat fedett.

Elhangzott témák: Puskin és Byron poémái; „Szláv Pokol Pesten”; Vizuális költészet a horvát irodalomban; Turgenyev *A küszöbön* című regény poétikája (Látvány – befogadás – nézőpont: néző a képben és az irodalmi szövegben); A vizualitás poétikája orosz irodalmi alkotásokban; Kép és szöveg viszonya

Dosztojevszkij *Sztyepancsikovo falu és lakói* című művében; Nézőpont és narrációelmélet – Borisz Uszpenszkij és Gérard Genette elméleteinek összeegyeztethetősége; J. Cotzee *Foe* című regényének narrációs problémái.

3. Orosz irodalomtudományi alkotóműhely

A tárgy oktatója: Kroó Katalin. A kurzus célja, a már kétszemeszternyi előzménnyel rendelkező óra folytatásaként, nem változott. Az órai munka során a hallgatókkal való együttes konzultációk és TDK-ülésekre emlékeztető közös beszélgetések formájában a résztvevőket arra motiváltuk, hogy elmélyedjenek a félév során egy tudományos munka megírásában. A kurzus nem heti rendszerességű összejevetelt fed, hanem szemeszterenként 4–5 alkalmat jelent tekintélyes otthoni kutató- és alkotómunkával.

II. Nyelvi kurzusok

A Szlavisztika műhely mindig is nagy hangsúlyt fektetett arra, hogy biztosítani tudja szláv nyelvek oktatását a Collegiumban. Ebben a félévben az orosz és lengyel nyelv oktatását tudtuk folyamatossá tenni.

1. Lengyel nyelv

A tárgy oktatója: Vékás Gábor

A 2010/2011-es tanév első félévében a lengyel nyelv oktatására két szinten került sor. A haladó csoportot legnagyobbbrészt olyan diákok alkották, akik már a 2009/2010-es tanév során is részt vettek a Collegiumban szervezett lengyel kurzuson, valamint egy hallgató, aki egy tavalyi lengyelországi ösztöndíj során kezdte meg a nyelv tanulását.

A félév során elsősorban a szókinccs és a nyelvtan fejlesztésére, valamint ezek konzekvens ismétlésére helyeztük a hangsúlyt, míg az országismeretre csekély időt sikerült fordítani. A félév tananyagát két tankönyvből állítottuk össze. A Janusz Bańczerowski, Szabó Dénes és Bakonyi Istvánné által írt *Lengyel nyelvkönyv* című tankönyv magyar anyanyelvű diákok számára készült és erősen grammatizáló jellegű, míg Malgorzata Malolepsza *Hurra! Po polsku* című könyve egy újabb, kommunikatív megközelítést alkalmazó taneszköz, modernebb szókinccsel. A korszerűbb szókinccset és dialógusokat tartalmazó tankönyvet jól kiegészítette a régebbi nyelvkönyv, amelynek előnyeként az érthetően kifejtett nyelvtani magyarázatokat és a terjedelmesebb, bonyolultabban felépített egybefüggő szövegeket lehet megemlíteni.

2. Orosz nyelv

A tárgy oktatója: Vasil Minchev, Györki Tamás

Az EJC orosz önképzőköre a néhány hallgató által kifejezett igénynek megfelelően alakult néhány héttel a 2010/2011. tanév őszi félévének kezdete után. Az eredeti elképzelések szerint a különböző szinten álló és eltérő helyeken tudást szerzett hallgatók egymást segítve tanultak volna. Az adminisztrációs nehézségek, a munka kései kezdete, a hivatalos keretek és egyéb tényezők lehetetlenné tették, hogy hivatalos kurzusként, illetve több időpontban induljon az önképző kör, és ez rá is nyomta a bélyegét az egyébként jó hangulatban, lelkesítő légkörben folyó munkára.

A félév összefoglaló értékelése

A 2010/11-es tanév őszi félévében meghirdetett kurzusok kivétel nélkül sikeresen zárultak, és többségük folytatódik a jövő félévben is. A szláv történeti-összehasonlító nyelvészeti kurzusra egyre több hallgató jár, a tavaszi meghirdetésre már heten jelentkeztek be. Az orosz irodalmi alkotóműhely-foglalkozás a következő félévben szünetelni fog, mivel két hallgató részképzésen, illetve külföldi tanulmányúton vesz részt. A nyelvi órák hivatalos karbantartása, úgy gondoljuk, a Collegium érdekeit szolgálja. Folyamatosan érezhető a hallgatók részéről a szláv nyelvek iránti érdeklődés, feltétlenül jó lenne tanórák formájában megszervezni az oktatást.

A tudományos teljesítmények köréből külön említésre méltó a Szlavisztika műhelynek a Collegium jubileumi rendezvénysorozatán való aktív, több neves külföldi szakember bevonásával megvalósuló részvétele (nemzetközi konferencia, tudományos előadások), amelyről részletes beszámoló a megfelelő helyeken olvashatók, és a teljes szakmai program is dokumentálva van.

2010/2011. tavaszi félév

A Szlavisztikai műhelyben a 2010/11-es tanév tavaszi félévében is az eddig meghonosodott rend szerint folyt az oktatás. Ennek alapját az képezi, hogy mind irodalomtudományi, mind nyelvtudományi témakörökben hirdet a műhely kötelezően választható órát, és a hallgatók érdeklődésüknek megfelelően eldönthetik, melyik kurzusnak kötelezik el magukat az adott szemeszterben (kötelező műhelyóra). Emellett elvárható, hogy mindenki valamilyen nyelvből fejlessze tudását, a nyelvszakos hallgatók pedig sokat olvassanak BA-szakirányukhoz/MA-szakjukhoz tartozó idegen nyelven.

I. Szakmai tárgyak

1. Bevezetés a szláv történeti-összehasonlító nyelvészetbe 3.

A tárgy oktatója: Zoltán András

Az *általános szlavisztikai* szeminárium anyagát alapvetően az ószláv nyelvtan, illetve szövegelemzés alkotta. A munka menete az előző félévekben meghonosodott módszert követte. A hallgatók otthon előkészültek az órákon feldolgozandó szövegek olvasására, és azokat a foglalkozások alkalmával együtt elemezték.

2. Csehov drámapoétikája (műfaj- és motívumtörténeti kitekintés)

A tárgy oktatója: Kroó Katalin

Az óra a hallgatók speciális kérésére indult, és nagy létszámban részt vettek rajta nem EC-s hallgatók is. Tanulmányozás tárgyául Csehov drámái szolgáltak, illetve az a drámatörténeti tradíció, amely megelőzte a Csehov-drámák poétikájának a kialakulását (pl. Turgenyev színművei). A kurzus résztvevői bepillantást nyerhettek más típusú drámapoétikákba is, komparatisztikai megközelítés útján. A drámaszövegek közös feldolgozás keretében nyertek értelmezést, és eközben igen nagy hangsúly került az írott szöveg és a színpadi prezentáció összefüggéseinek a taglalására. A hallgatók kérésére két darabot közösen színházban is megnézett a csoport, és az előadás tapasztalatait értékelte, elemezte. Ebben nagy segítséget jelentett a Maladype Színtársulat aktív közreműködése. A társulat tagjai a Német Tanszéken bemutató vendégszereplést vállaltak, ahova előzetes egyeztetés alapján a csoport is meghívást kapott. Igen tanulságos volt a szem előtt zajló prezentációnak mind a rendező, mind a színészek részéről történő értelmező feldolgozása, amelybe beszélgetés formájában a hallgatók is bekapcsolódtak. Szándékaink szerint a Csehov-tematika a következő félévben diákkonferencia formájában folytatódik, amelyet az Orosz Nyelvi és Irodalmi Tanszéken rendez meg a sikeres szemináriumi dolgozatok szerzőinek, a korábbi félévek EC-s orosz irodalmi alkotóműhely-résztvevőinek és a tanszéken kiírt Csehov–Tolsztoj-pályázat díjazottjainak a részvételével.

II. Nyelvi kurzusok

A Szlavisztika műhely továbbra is nagy hangsúlyt fektet arra, hogy biztosítani tudja a szláv nyelvek oktatását a Collegiumban. Ebben a félévben is az orosz és lengyel nyelv oktatását tudtuk biztosítani, az orosz műhelyszerű önképző foglalkozások keretében. A műhelynek az is célja, hogy fiatal oktatókat ily módon tapasztalatszerzésre ösztönözzön, oktatói pályára állítson.

Lengyel nyelv

A tárgy oktatója: Vékás Gábor

A 2010/2011-es tanév második félévében a lengyel nyelv oktatására három szinten került sor. A haladó csoportot nagyjából olyan diákok alkották, akik már a 2009/2010-es, illetve a 2011-es tanév első féléve során is részt vettek a Collegiumban szervezett lengyel kurzuson.

Társadalomtudományi Műhely

Műhelytagok

Boros Anikó
Budai Mihály Egon
Ditzendy Orsolya
Etelaky Éva
Gábrriel Dóra
Gönczö Levente
Horváth Ágoston
Juhász Anna Mária
Laube Csilla
Lengyel Lea
Lévay Petra
Máhr Borbála
Somfalvi Alíz

Műhelyvezető: Bozsonyi Károly egy. docens

Műhelytitkár: Rémai Dániel

Curriculum

Képzési terv. A műhely képzési tervének összefoglalása

Az Eötvös József Collegium Társadalomtudományi műhelyének alapvető feladata, hogy összefogja azon collegistákat, akik a társadalomtudományok körében bármely téma felé érdeklődést mutatnak. Ennek fényében a Társadalomtudományi műhely képzési rendszere egy olyan hipotetikus rendszer, amely kapcsán mindenképpen számolni kell a felvételik során bekerülő hallgatók szakjának változatosságával, érdeklődési köreik eltérőségével. A fent leírtak alapján a Társadalomtudományi műhely képzési terve egy olyan rendszert fogalmaz meg, amelynek célja, hogy az alapvető társadalomtudományi alapismeretek elsajátítása mellett a munkaerőpiacon is hasznosítható tudást adjon át hallgatóinak. A megfogalmazott képzési terv alapvetően alkalmazható a műhely szinte minden hallgatója esetében, de természetesen egyéni tanulmányi igények és különleges szakpárosítási esetek kapcsán lehetőség van a műhelyvezetővel történő egyeztetés során ennek felülbírálására.

BA-képzés

A képzési terv összeállításánál figyelembe vettük az elmúlt négy év képzési rendszerének, óráinak gyakorlati és elméleti szinten felmerülő problémáit, valamint a műhelytagok által megfogalmazott igényeket, elvárásokat, javaslatokat.

A BA-képzés keretében minden esetben olyan tárgyak meghirdetése a cél, amelyek alapozó tárgyként funkcionálhatnak, és sok esetben az egyetemi órák tudásanyagának kiegészítését jelentik.

A műhelyórák tartói általában Collegiumhoz kötődő személyek, akik szakmai tudásáról a műhelyvezető meggyőződött.

A BA-s műhelyórák részben lehetőséget kell, hogy biztosítsanak MA-s hallgatóink számára az oktatói tevékenységben való részvételre.

A BA képzési rend célja, hogy minél szélesebb körben ölelje fel a társadalomtudományokat, és mutassa be a tudományágot a hallgatóknak, ezzel szélesítve ismereteiket, de a collegiumi légkör és tudományfelfogás által lehetőséget adva az adott tudományterületben történő átfogóbb ismeretszerzésre.

BA-órarend

I. év, ősz

Statisztikai alapozás I.

Kulturális antropológia I.

I. év, tavasz

Statisztikai alapozás II.

Kulturális antropológia II.

II. év, ősz

Bevezetés az SPSS-program használatába I.

Valószínűség-számítás és matematikai statisztika

II. év, tavasz

Bevezetés az SPSS-program használatába II.

Valószínűség-számítás és matematikai statisztika

III. év, ősz

Betekintés a hálózatkutatás alapjaiba

Bevezetés a piac- és közvélemény-kutatásba I.

III. év, tavasz

Bevezetés a piac- és közvélemény-kutatásba II.

R statisztika

MA-képzés

A Társadalomtudományi műhely alapvető célja, hogy olyan hallgatókat vegyen fel, akik a tanulmányaikat MA-képzésben is folytatni szeretnék, ám ez nem előfeltétele a felvételinek. A műhely a BA-s hallgatók mellett MA-s hallgatókat is vár a felvételi eljárás során, így az MA-tanrend csak részben épül a BA képzési rendre, inkább új ismeretek és a tudományterület más részeinek megismertetésére törekszik. Emellett az MA képzési rend célja, hogy felkészítést adjon mind a tudományos élet, mind a munkaerőpiac XXI. századi kihívásaira.

MA-órarend

IV. év, ősz

Médiaszociológia

Adatok téri ábrázolása

IV. év, tavasz

Prezentációs technikák a piackutatásban

Szociológiatörténet I.

V. év, ősz

Közgazdaságtani alapismeretek

Szociológiatörténet II.

V. év, tavasz

Gender studies – alapvető ismeretek

Egyéni kutatás – tutori foglalkozás

Összegzés

A műhely alapvető tudományfelfogásához tartozik az egyéni kutatómunka elismerése, támogatása. Ennek fényében minden műhelytagnak félévente kötelessége egy hozzá közel álló témában megírt műhelydolgozat és egy idegen nyelvű cikk recenziójának leadása, amelynek bírálatát a műhelyvezető végzi. A bírálat mellett közösen – tutori rendszer formájában – megfogalmazznak további kutatási irányokat, illetve javítandó pontokat.

A műhely kis létszáma, valamint eltérő szakbeosztása miatt a képzési rend megvalósítása esetén előfordulhat, hogy nem a fent megadott sorrendben végzi el egy-egy hallgató a meghirdetett tárgyakat. Arra azonban nem kerülhet sor, hogy a három-, illetve kétéves ciklus végén a hallgató valamely órát ne látogatta volna.

Műhelyszabályzat

Bevezetés

Az Eötvös József Collegium Társadalomtudományi műhelye 2007-ben vált önálló műhellyé, az azt megelőző egy évben a Filozófia műhely keretei között, a Filozófia műhellyel kooperálva működött. Az önálló műhely tömöríti az ELTE TÁTK szinte minden szakját.

A Collegium Társadalomtudományi műhelye a Collegium SZMSZ-ének és CTSZK-jának megfelelően működik, a műhelyszabályzatban leírt kiegészítésekkel.

Műhelytagság

A Társadalomtudományi műhely tagja lehet minden olyan nappali képzéses hallgató, aki az ELTE TÁTK valamely szakán végzi tanulmányait.

A Társadalomtudományi műhely *rendes* tagja lehet minden olyan Eötvös-collegista, aki főszakja mellett a társadalomtudományok körében is végez képzést az ELTE oktatási keretein belül.

A Társadalomtudományi műhely *meghívott* tagja lehet a műhelyvezető által felkért, általa szakmailag elismert személy. A meghívott tagokra vonatkozó megkötéseket az 5. pont tartalmazza.

A meghívott tagok a műhelyvezető felkérésére látogathatják a műhelyórákat, részt vehetnek a műhely rendezvényein és közösségi eseményein, de nem vonatkoznak rájuk az Eötvös collegistákat megillető jogosítványok.

A műhely felépítése

A műhely vezetője az Eötvös József Collegium Igazgatója által felkért személy, aki szakmai tudása alapján alkalmas arra, hogy átlássa a műhely szerteágazó tudományterületeit.

A műhelyvezető az operatív és adminisztrációs ügyek intézésére műhelytitkárt kérhet fel.

A műhelyvezető meghatalmazásával a műhelytitkár képviselheti a Társadalomtudományi műhely érdekeit a collegiumi fórumokon.

A műhelytagok kötelezettségei

A műhely minden rendes tagjának teljesítenie kell a CTSZK-ban megfogalmazott követelményeket műhelytagságának megtartásához.

A műhelytagoknak minden félévben kötelező egy, a műhely által hirdetett collegiumi óra elvégzése.

Minden műhelytagnak félévente le kell adnia egy témájában előre egyeztetett műhelydolgozatot (10–12 oldal) és egy idegen nyelvű cikk recenzióját (3–5 oldal) a műhelyvezetőnek.

A műhelytagok kötelessége részt venni a Collegium életében globálisan, eleget tenni az általános elvárásoknak, nem csak műhelyszinten.

A műhely tárgyi és eszmei infrastruktúrája

A műhely minden félévben köteles tagjai számára két műhelyórát hirdetni, amely igazodik a műhelytagok szakmai profiljához. A műhelyórák meghirdetése során figyelembe kell venni a műhely szakmai és képzési összetételét.

A műhely rendelkezik önálló műhelyszobával, amelyet minden műhelytag igénybe vehet, és tanulásra vagy szakmai munkára használhat.

A műhely számítógépét, a műhelydiktafont, valamint a műhelykönyvtárat szintén minden rendes tag igénybe veheti, de a tárgyi eszközökért felelősséget vállal. A meghívott műhelytagok műhelyvezetői engedéllyel vehetik igénybe a fent említett infrastrukturális eszközöket.

Interdiszciplinalitás

A Társadalomtudományi műhely szakmai munkája során felméri a műhelytagok szakmai felkészültségét, érdeklődését és választott szakirányát. Ezekhez igazodva alakítja ki minden félévre vonatkozóan óraterveit.

A szakmai munka színvonalas volta érdekében kooperál más collegiumi műhellyel akár oktató, akár óracsereprogram keretében.

A műhely közösségi élete

A Társadalomtudományi műhely félévente legalább két műhelygyűlést tart, egyet a félév elején, egyet a félév végén.

A műhely minden félévben közösen szervez egy színházlátogatást.

A műhely minden évben közösen szervez egy kirándulást.

Összegzés

Az Eötvös József Collegium Társadalomtudományi műhelyének alapvető feladata, hogy összefogja azon collegistákat, akik a társadalomtudományok körében bármely téma felé érdeklődést mutatnak.

Feladata segíteni tagjainak szakmai fejlődését az egyéni és a csoportos kutatómunka terén, valamint ellátni mind tagjai, mind a műhely érdekképviselőt a megfelelő fórumokon.

A fent leírt követelmények megszegése a műhelyből való kizárást vonhatja maga után. A Társadalomtudományi műhely követelményei alól személyes és eseti elbírálás alapján a műhelyvezető adhat előzetes felmentést.

2010/2011. őszi félév

Szakmai munka

Műhelykurzusok

Az Eötvös József Collegium Társadalomtudományi műhelye hasonlóan az előző félévhez saját maga által indított és az ETR-ben is hivatalosan meghirdetett kurzusokat biztosította a műhelytagság számára. A műhelytagság heterogén volta miatt ebben a félévben lehetőség volt egy kvalitatív és egy kvantitatív kurzus elvégzésére is. A műhelytagoknak a műhelyvezető az egyik kurzust írta elő kötelezően, de lehetőség volt mindkét kurzus látogatására.

A kvalitatív kurzus a Somfalvi Aliz által tartott *Médiaszociológia* volt, ahol a hallgatók betekintést nyerhettek a média szociológus és társadalomkutató szemmel történő elemzésébe. A kurzus során fő célul tűztük ki, hogy a hallgatók elsajátítsák a terület kutatásának megfelelő szemléletmódját.

A másik kurzus során (Rémai Dániel: *Társadalomtudományi adatok térképi ábrázolása*) a piac és a közvélemény-kutatások adatainak térképi megjelenítésébe nyerhettek betekintést a hallgatók. A kurzus során a hallgatók megismerkedhettek a térképezés alapfogalmaival és történetével, majd ezt követően az ArcView nevű programcsomag használatával. A kurzus célja az volt, hogy a kurzust látogatók a félév végére önállóan meg tudjanak jeleníteni adatsorokat térképi felületen.

A műhelytagok mellett az óráknak voltak olyan látogatói is, akik más műhelyek bentlakó illetve bejáró diákjai (Történész műhely, Magyar műhely, Informatika műhely), illetve nem Eötvös collegisták.

Műhelyszeminárium

A műhelytagoknak a második félév során kötelező volt egy műhelydolgozat vagy egy szabadon választott idegen nyelvű cikk alapján készülő rezümé leadása, amelyet ezt követően a műhelyvezetővel egyéni konzultációk alkalmával áttekintettek és megtárgyaltak. A magasabb évfolyamba járó műhelytagok esetében

követelmény volt, hogy az elkészülő dolgozat vagy rezümé valamilyen módon szervesen kapcsolódjon a tervezett vagy már készülő szakdolgozathoz.

Konferencia

2010 decemberében a Médiaszociológia kurzust végző hallgatók tartottak egy prezentációs estet, amelynek keretében a félév során kidolgozott kutatási témájukat adták elő.

Közösségépítés

„Műhelyszínház”

A Társadalomtudományi műhely minden félévben ellátogat egy színházi előadásra, amelynek célja, hogy a tagok a kötelező órákon és szakmai munkán kívül könnyed szórakozás keretében is találkozzanak egymással, kapcsolatuk szorosabb legyen, ezáltal egy összetartó műhelyközösség alakuljon ki. Ebben a félévben a Bárka Színházban tekintette meg a műhelytagság a *Dogville* című darabot.

2010/2011. tavaszi félév

Szakmai munka

Műhelykurzusok

Az Eötvös József Collegium Társadalomtudományi műhelye az előző félévhez hasonlóan önálló, az etr-ben is hivatalosan meghirdetett kurzusokat biztosított a műhelytagság számára szakmai preferenciájuknak megfelelően.

Elsődleges szemponttá vált a Társadalomtudományi műhely számára, hogy a műhely magasabb évfolyamba járó tagjainak, illetve fiatal kutatóknak lehetőségét biztosítson kurzusok tartására. Ebben a félévben a műhely két végzős MA-s hallgatója, Somfalvi Aliz és Ditzendy Orsolya tartottak műhelyórát *Szociológiatörténet* címmel. Mindemellett a Pázmány Péter Katolikus Egyetem egy fiatal diákja és a TNS-Hoffman Piackutató alkalmazottja egy másik kurzust *Bevezetés a piackutatásba* címmel. A műhelytagoknak a műhelyvezető az egyik kurzust írta elő kötelezően, de lehetőség volt mindkét kurzus látogatására is. A kurzusok során a fő cél az volt, hogy a hallgatók elsajátítsák a terület kutatásának megfelelő szemléletmódját, és komoly elméleti illetve gyakorlati ismeretanyaggal gazdagodjanak. Emellett a kurzusok tartóitól kérte a műhelyvezető, hogy figyeljenek a visszajelzésekre, ezzel fejlesztve pedagógiai, oktatói tudásukat. Alapvetően mindkét kurzus mind a hallgatók, mind az oktatók szemszögéből sikerrel és új tapasztalatokkal gazdagodva zárult.

Műhelyszeminárium

A műhelytagoknak a második félév során kötelező volt egy műhelydolgozat leadása, amelyet ezt követően a műhelyvezetővel egyéni konzultációk alkalmával áttekintettek és megtárgyaltak. A magasabb évfolyamba járó műhelytagok esetében követelmény volt, hogy az elkészülő dolgozat vagy rezümé valamilyen módon szervesen kapcsolódjon a tervezett vagy már készülő szakdolgozathoz.

Előadások

Minden hónapban vendégelőadót fogadott a műhely. Az előadást követően sor került beszélgetésre, amelyet a műhelyvezető moderált. A félév során Tóth Gergely térinformatikai és Zonda Tamás öngyilkosság-kutatással kapcsolatos témában tartott előadást. Az előadások színvonalát és a témák iránti érdeklődést mutatta a magas részvételi hajlandóság a műhelytagok részéről.

Közösségépítés

Műhelynyitó és -záró estek

A félév során rendszeresen sor került műhelygyűlésekre, amelyeken a szakmai munka pontos menetét egyeztette a műhelytagság. Ezeket a műhelygyűléseket általában a meghívott előadók előadásai előtt tartottuk.

A műhely tradicionálisan minden tavaszi szemesztert szabadtéri grillezéssel zárja, amelyen vendégül látjuk a hallgatókat, előadókat és a műhely munkáját segítő személyeket. A rendezvényen lehetőség nyílik kötetlen hangulatban megvitatni a félév tapasztalatait, valamint a következő félévre vonatkozó terveket, elképzeléseket.

Történész műhely

Műhelytagok:

Tóth Károly – senior
Mihalik Béla – senior
Lakatos Bálint – tiszteletbeli senior
Ligeti Dávid Ádám – senior
Berkes Lajos – senior
Garai Imre – senior

V. évf.

Arató György – történelem MA I., levéltár MA II.
Boa Krisztina – történelem MA II., levéltár I.
Bojtos Anita – történelem MA II., néprajz MA I.
Kádár Zsófia Klára – történelem MA II., levéltár MA I.
Nagy János – történelem MA I., levéltár MA II.
Novotnik Ádám – régészet MA II., történelem tanári MA I.
Pál Zoltán – történelem MA I., levéltár MA II.
Póka Ágnes – történelem MA I., levéltár MA II.
Szász Lajos – történelem MA II., teológushallgató a KRE-en

IV. évf.

Kapitány Adrienn – levéltár MA I., a műhely levéltárosa és könyvtárosa
Locsmándi Dániel – történelem – latin tanári MA I.
Kovácsik Antal – történelem – német tanári MA I.
Riba Júlia – történelem – angol tanári MA I.

III. évf.

László Gábor – történelem – kommunikáció és médiatudomány, politológia
Mihálykó Ágnes – történelem – klasszika-filológia
Monori Laura – szabadbölcselet – művészettörténet specializáció
Szevári Zoltán – történelem – klasszika-filológia
Toronyi Alexandra – régészet – történelem

II. évf.

Gyúrósi Pál – történelem–magyar

Orgován Kinga Mária – szabadbölcselet (művészettörténet)

Óze Eszter – szabadbölcselet (művészettörténet)

Ternovác Bálint – történelem–levéltár

†Vitányi Péter – történelem–angol

I. évf.

Bognár Zsófia – szabadbölcselet (művészettörténet)

Hegyri Brigitta – történelem–olasz

Salamon Gáspár – szabadbölcselet (művészettörténet)

Simonkay Márton – történelem–földrajz

Somogyvári Virág – szabadbölcselet (művészettörténet)

Székelly Márton – történelem–német

Műhelyvezető: Farkas Zoltán

Műhelytitkár: Arató György történelem MA I.; levéltár MA II.

Curriculum

Bemutakozás

A Történész műhely az Eötvös Collegium legrégebbi műhelye, alapítása (1984) óta célja az egyetemi képzést kiegészítő tehetséggondozás. A műhely tagjai zömmel történelem szakos hallgatók, de tudományterületük történeti módszerei és vonatkozásai miatt a műhely tagjai a levéltár, művészettörténet, néprajz és régészet szakos collegisták is. (A levéltárosok és művészettörténészek saját önképzőkört működtetnek.) A műhely tagjai BA-, MA- vagy doktori képzésben részt vevő egyetemi hallgatók. A műhelytagok a BA-képzés ideje alatt alapos segédtudományi ismereteket kapnak, és a középiskolai képzésből kiszoruló nyelveket tanulnak, elsősorban latin és francia vagy olasz nyelvet. Az MA-képzés ideje alatt a műhelytagok már tudományos munkát is végeznek, önállóan vagy a műhelyben folyó kutatásokba bekapcsolódva. A Történész műhely tehát olyan szakmai szervezet, amely egyfelől a hallgatók tudományos tájékozódását segíti, másfelől tutori rendszerével az első- és másodéves hallgatók egyetemi és collegiumi beilleszkedését és tanulmányi előmenetelét, majd a tudományos-tanári pályára lépését támogatja. A műhely tagjai több szekcióból álló saját ülés keretében vesznek részt az Eötvös Konferencián, valamint rendszeres szereplői a kari TDK-nak és az OTDK-nak és más tudományos rendezvényeknek. A műhelyben

négyszázötven kutatócsoport működik; ezek a középkortól a jelenkorig, a forráskiadástól a művészettörténetig biztosítanak közös szakmai gyakorlatot neves tudósok vezetése alatt. A felsőbbéves műhelytagok korreferátummal és vitával kísért műhelyelőadásokon számolnak be kutatási eredményeikről. Évente két hosszabb tanulmányi kirándulást szervezünk: nyáron egyhetes levéltári gyakorlaton veszünk részt a győri Egyházmegyei Levéltárban, novemberben pedig a bécsi Pazmaneum és a bécsi magyar levéltári delegátus vendégei vagyunk néhány napra. A szakmai munka mellett a kötetlen együttlét is fontos része a műhely közösségi életének (kirándulások, kiállításlátogatások, műhelyvacsorák, dalárda). A műhelyben folyó szakmai munka megszervezésében a műhelyvezetőt az őszi évnnyitó műhelygyűlésen megválasztott műhelytitkár segíti, aki tevékenységéről félfévente írásban is beszámol a műhelyvezetőnek. A szakmai munka minőségét a Collegiumhoz kötődő történészekből álló tutori kör szavatolja, míg az eredményeket választott levéltáros dokumentálja a műhelyarchívum számára. A Történezműhelyben folyó szakmai munkának külső mutatói is vannak: kitűnő tanulmányi eredmények, köztársasági ösztöndíjak, az OTDK-n elért helyezések, valamint tanulmánykötetek, tudományos előadások, dolgozatok és díjak.

Curriculum studiorum Officii Historici in Collegio de Iosepho Eötvös nominato

Praeambulum

A Történezműhely az egyetemi történezműhely- és történelemtanár-képzést kiegészítő tehetséggondozó műhelyként működik, az Eötvös Collegium legrégebbi műhelyeként. Tagjaink elsősorban történelem szakos hallgatók, de tudományterületük történelmi módszerei és vonatkozásai miatt műhelyünk tömöríti a levéltár, művészettörténet, néprajz és régészet szakos collegistákat is. A műhely tagjai nyolc évfolyamot alkotnak a graduális képzés kezdőpontjától a doktori képzés zárószakaszáig. A műhely célja, hogy a kétszintű képzési rendszerben tanulók a BA-képzés idején alapos segéd tudományi ismeretekkel végezzenek föl, illetve középfokon megtanuljanak latinul, majd az MA-szintet elérjék, és tudományos értékű, önálló kutatómunkát végezve jelesen abszolválják. Szakmai szervezetünk ezenfelül a hallgatók tudományos tájékozódását is segíteni kívánja, tutori rendszere pedig az első- és másodéves hallgatók collegiumi-egyetemi beilleszkedését, tanulmányi előmenetelét és tudományos-tanári pályára lépését támogatja. A műhely tagjai több szekcióból álló saját ülés keretében részt vesznek az Eötvös Konferencián, valamint rendszeres szereplői a kari TDK-nak és az OTDK-nak, illetve más tudományos szimpóziumoknak. Emellett a csoportos

műhelymunka – kutatócsoportok, önképzőkörök –, műhelyelőadásokon való részvétel, valamint a közös szabadidőtöltés – kirándulásokon, kiállításlátogatásokon, műhelyvacsorákon, dalárdákon való részvétel – is fontos része közösségünk életének. A műhely minőségévé a Collegiumhoz kötődő kiváló történészekből álló tutori kör felügyelete szavatolja.

Képzési terv

A műhely tagjainak képzése a háromlépcsős felvételi vizsga után még a tanév kezdete előtt, a kéthetes collegiumi színhelyű szakmai gólyatáborban megkezdődik. Az intenzív gólyaprogramok alapvetően járulnak hozzá ahhoz, hogy elsőseink zökkenőmentesen illeszkednek be az egyetemi követelmények közé. A tanév során diákjaink részben a műhely vezetője és mesterszakos diákjai, részben a műhelyhez kötődő egyetemi oktatók által tartott szemináriumokat és önképzőköri összejöveteleket látogatják, ezek színhelye a Collegium vagy a bölcsészkar. A műhely tagjainak egyik tanult idegen nyelve kötelezően a latin.

BA

Segédtudományi alapképzés

Latin nyelvi szemináriumok, I–VI. félév. Kezdő és haladó szinten, az első három évfolyam számára kötelező. Oktató: Farkas Zoltán műhelyvezető.

Bevezetés a történeti kutatások módszereibe és segédleteibe, I. félév. Oktató: Bak Borbála egy. docens, Körmendi Tamás egy. adjunktus.

Történeti földrajz, II. félév. Oktató: Körmendi Tamás egy. adjunktus.

Iratolvasó gyakorlat, I–II. félév. Oktató: a műhelyvezető által megbízott mesterszakos diák.

Történeti szemináriumok

Magyar középkor, II. félév. *Későközépkori forrásolvasó szeminárium*, oktató: Dreska Gábor egy. adjunktus. Egyetemes középkor, II. félév. *Balkántörténeti forrásgyakorlat*, oktató: Csaplár Krisztián egy. adjunktus.

Magyar korai újkor, III. félév. *Egyháztörténet*, oktató: Molnár Antal egy. docens; *Az Erdélyi Fejedelemség története*, oktató: Szabó Péter egy. docens. Egyetemes korai újkor, III. félév. *Korai újkor európai forrásolvasás*, oktató: Poór János egy. tanár.

Magyar újkor, IV. félév. *Reformkori forrásolvasó szeminárium*, oktató: Gergely András egy. tanár, *Dualizmuskori forrásolvasás*, oktató: Csapó Csaba egy. adjunktus. Egyetemes újkor, IV. félév. *Közép-európai forrásolvasás*, oktató: Borsi-Kálmán Béla egy. tanár.

Magyar legújabbkor, V. félév. *Horthy-kori forrásolvasás*, oktató: Borsi-Kálmán Béla egy. tanár.

Eszmetörténet, III–VI. félév. *A magyar nemzettudat története*, oktató: Óze Sándor egy. docens.

MA

Középkori oklevélolvasó szakszeminárium. Oktató: Körmendi Tamás egy. adjunktus.

Újkori latin iratolvasó szakszeminárium. Oktató: Molnár Antal egy. docens, Oborni Teréz egy. docens.

Újkori német paleográfiai gyakorlat. Oktató: Ress Imre egy. docens.

Eszmetörténet, historiográfia. Oktató: Óze Sándor egy. docens.

Önképzőkörök

A műhelyszabályzat értelmében a műhely tagjai szakmai munkájukat önképzőkörben vagy a műhelyvezetővel egyeztetett egyéni terv alapján végzik. Ez különösen az alapképzésben segít rendszerező ismeretekhez juttatni diákjainkat. Jelenleg két népesebb szakcsoport működött – más szakok érdeklődésére is számot tartó – önképzőkört.

Levéltáros kabinet

A Levéltáros kabinet nem kizárólag a levéltár szakos diákok tömörülése a műhelyen belül, hanem a segéd tudományi alapképzés szervezett formája, amelyben a gólyáknak kötelezően, fősőbbéveseknek bizonyos esetben (pl. levéltári tanulmányi kirándulás előtt) részt kell venniük. A Levéltáros kabinetet a műhely levéltár szakos diákjai vezetik a műhelytitkár irányításával. Rendszeres programja a gólyák alapozó kutatás-módszertani képzése az első félév első heteiben, az első két évfolyamnak tartott iratolvasó szeminárium a mesterszakos diákok vezetésével, illetve a nyarankénti győri egyházmegyei levéltári gyakorlat Vajk Ádám levéltárigazgató, a műhely tb. tanára vezetésével. A bécsi levéltári tanulmányi kirándulást is kutatás-módszertani önképzőköri munka előzi meg. A Levéltáros kabinet állandó tagjai, a műhely levéltár szakos diákjai a Collegium-történeti kutatásokban is élen járnak, ők szervezik a Registrator Collegium-történeti Kutatócsoport munkáját.

Művészettörténeti önképzőkör

A műhely fiatal, de népes csoportja a művészettörténet szakosoké, számukra a műhely tanára, Tóth Károly és Gosztonyi Ferenc tartott műhelyszemináriumot,

illetve a CentrArt Egyesület *Művészettörténeti esettanulmányok* című előadás-sorozata is a Történész műhely kurzuskínálatának részeként vehető föl, ezt elsősorban a collegista művészettörténet szakosok látogatják. A művészettörténet szakosok végeztek el műhelyszemináriumi keretek között a Collegium műtárgyainak tudományos igényű katalogizálását.

Kutatócsoportok

Fontosnak tartjuk, hogy a műhelyben fölnövő minden nemzedék kivegye a részét legalább egy komoly, több éven át tartó csoportos tudományos kutatómunkából. Műhelyünk tagjai készítették el Bak Borbála egy. docens vezetésével a *Történeti emlékkönyvek* repertóriumát, jelenleg pedig három kutatócsoport van a műhelyen belül:

Istvánffy Miklós és Históriaja. Vezeti Pálffy Géza MTA TTI főmunkatárs. Az immár ötödik féléve működő kutatócsoport célja a Tállyai Pál által magyarra fordított Istvánffy Miklós-féle *História* annotált hely- és névmutatójának elkészítése. A következő tanévben megjelenő kötet úttörő vállalkozás a történettudomány által régóta nélkülözött XVI. századi életrajzi lexikon összeállításának irányába.

Registrator Collegium-történeti Kutatócsoport. Vezeti Farkas Zoltán műhelyvezető. A Lustrum-emlékév előkészítésére és a helyi collegiumtörténeti kutatások összefogására 2010. februárban alakult kutatócsoport célja a Collegium teljes levéltári és irattári anyagának állományvédelmi digitalizálása, illetve az 1950 utáni collegiumtörténet alap- és középszintű kutatása, a levéltári anyag módszeres föltérképezése, megfelelő segédlettel való ellátása és a Collegium 1950 és 1984 közti történetét bemutató forrásközlő kötet kiadása.

Magyar Herald Munkacsoport. Vezeti Farkas Zoltán műhelyvezető és Körmenyi Tamás egy. adjunktus. Főszerkesztő: Borsodi Csaba habil. egy. doc., rektorhelyettes, intézet- és tanszékvezető. A *Magyar Herald* címen megjelenő forrásközlő aktasorozat igazgatás-, társadalom-, egyház- és gazdaságtörténeti tárgykörben közöl olyan forrásokat, amelyek egy-egy történeti probléma feldolgozását alapozzák meg. A sorozatot a Történelem Segédtudományai Tanszék szakmai irányításával a műhely diákjai szerkesztik. Úgy látjuk, hogy forráskiadás nélkül a korszerű nagy történeti összefoglalások nem szülehetnek meg. Ezért célunk, hogy az utóbbi évtizedekben gyöngye lábakon álló hazai forráskiadást olyan kiadványokkal gyarapítsuk, amelyek nagyívű történeti problémák feldolgozásához nyújtanak alapanyagot. Minden számot rövid kutatómódszertani tanulmány vezet be. A Collegium szövegkritikai TÁMOP rész pályázatának kere-

tében 2013-ig öt különböző témájú önálló számot jelentetünk meg (Középkori címeresleveleink – 1. rész; A Lippay György-féle esztergomi sematizmus (1647); A kiskomáromi végvár anyakönyve; Pest vármegye követutasításai; A XVIII. század országgyűléseinek gúnyversei – 1. rész). Középtávon pedig egy-egy XVII. és XVIII. századi országgyűlés iratanyagát tervezzük modellszerűen közölni, Benda Kálmán nyomán fölmérve annak a lehetőségét, hogyan lehetne folytatni a Magyar Országgyűlési Emlékek félbemaradt sorozatát. Mindez a kutatóegyetemi és -kollégiumi modell felé mutatva kiegészíti a Történelem műhely profilját, hagyományos formában rendszeresítve a műhelyben folyó időszakos tudományos munkát.

Műhelyelőadások

Műhelytagjaink szakdolgozatuk megvédése előtt a műhely közönsége számára előadást tartanak témájukból. A kb. negyvenperces referátumokat főlkért felsőbbéves korreferátuma kíséri és értékeli, majd kb. egyórás vita zárja be, amelynek során a műhely tagjai kérdéseikkel, észrevételeikkel járulnak hozzá az előadó szemléletének kiteljesítéséhez. A műhely tanárai által tartott előadásokon korreferátumok nincsenek, itt a hallgatóságnak előre megadott szakirodalomból kell főlkészülnie, majd az előadást követően szintén általában egyórás beszélgetésben, adott esetben vitában szoktuk megtárgyalni az előadást.

Műhelyszabályzat

A Collegium Történelem műhelye a tagok szakmai szervezete, amelynek célja, hogy a magas szintű szakmai képzés feltételeit biztosítsa tagjai számára.

A műhely körül a Collegiumhoz kötődő, a műhely profiljának megfelelő tudományos tevékenységű, meghívott szakemberekből álló külső tutori kör áll, amelynek tagjai segítik a műhely tagjainak szakmai tájékozódását, és a műhelyben előadásokat és kurzusokat tartanak. A tutori kör tiszteletbeli elnöke rangos egyetemi vagy akadémiai pozíciót betöltő collegista történelem, elnöke a műhelyvezető. A tutori kör és a műhely kapcsolata a magyar tudomány és az utánpótlás-nevelés hivatástudatú viszonyát jeleníti meg.

A műhely tagjai azok a collegisták, akik történelem, régészet, levéltár, néprajz vagy művészettörténet szakosok, vagy történelem képzési ágban vesznek részt az egyetemi képzésben (régészet, levéltár, muzeológia szakirány, történelem minor vagy specializáció BA- vagy MA-szinten), illetve művészettörténet szakirányt végeznek. A műhely tagjai továbbá a történelem, levéltár, régészet,

néprajz és művészettörténet szakos doktoranduszok, valamint a műhelyvezető. A műhely tiszteletbeli tagjai a műhelyben oktató tanárok. A műhely tagjainak az alább meghatározott kötelességein kívül a műhely szakmai programjain, így a műhelyórákon, a külső és belső előadók által tartott műhelyelőadásokon rendszeresen részt kell venniük.

A műhely tagja lehet minden collegista, aki felvételét kéri; a felvételtől a műhelygyűlés dönt. A műhelybe való felvételnek egyedi szabályzata van. A műhely felvételi eljárása megfelel a Collegium előírásainak és a műhely hagyományainak.

A műhely vezetője a műhelyvezető; megválasztásának módját, jogait és kötelességeit a Collegium szervezeti és működési szabályzata rögzíti.

A műhely jóváhagyó, javaslattevő és döntéshozó szerve a műhelygyűlés, amelynek jogait a Collegium szervezeti és működési szabályzata rögzíti. A műhely szemeszterenként legalább két műhelygyűlést tart; ezek időpontját és napirendjét a műhelytitkár hirdeti ki a Collegium és a műhely honlapján. Rendkívüli műhelygyűlést minden tag kezdeményezhet a műhelytitkárnál. A műhelygyűlés akkor határozatképes, ha a műhely vezetője, titkára és legalább 12 tagja jelen van. A műhelygyűlés személyi kérdésekben (tagfelvétel és titkárválasztás) titkos szavazással, egyszerű többséggel dönt.

A műhelytitkárt minden tanévben az első műhelygyűlésen kell megválasztani vagy újraválasztani. Feladata, hogy a műhelyt érintő minden ügyben segítse a műhelyvezetőt, a műhelyvezető tudtával vagy megbízásából képviselje a műhely érdekeit a Collegiumban, az egyetemen és minden szükséges fórumon. A titkár vagy megbízottja a műhelygyűlésekről jegyzőkönyvet vezet, ezt a műhely archívumában helyezi el. A titkár a műhelyt érintő írásos anyagot gyűjti, és elhelyezi a műhely levéltárában. A műhely pecsétjét a műhely levéltárában kell őrizni.

A műhely választott tisztsége a levéltárosé és a könyvtárosé. Feladatkörüket az erre a célra kidolgozott szabályzat állapítja meg.

A műhely tagjai szakmai munkájukat önképzőkörben vagy a műhelyvezetővel egyeztetett egyéni terv alapján végzik. Az első három évben (BA) a szakmai munka kívánatos kerete az önképzőkör. Ez lehet állandósult, például szakirányhoz kötődő (levéltáros vagy művészettörténész) vagy alkalmi, meghatározott célra létrejött társulás, amelynek legalább négy tagja van. A munkáért az önképzőkör titkára felel, aki rendszeresen tájékoztatja a műhelyvezetőt az önképzőkörben folyó munkáról.

Az elsőéves műhelytagok beilleszkedését tutorok (felsőbbéves felelősök) segítik, akiket erre a feladatra a műhelyvezető kér fel, és a műhelygyűlés jelöl ki.

A tutor rendszeresen tájékoztatja a műhelyvezetőt a rábizott műhelytag előmeneteléről.

A műhely tagjai (legkésőbb) a vizsgaidőszak utolsó hetében önértékelő lapon adnak számot félévi munkájukról és szakmai eredményeikről, írott munkáikat pedig (például szemináriumi dolgozat, szak- és záródolgozat vagy publikáció) a műhely archívumában helyezik el, és a műhely tagjai számára elérhető elektronikus módon is hozzáférhetővé teszik.

A műhely tagjainak az ötödik félévüktől lehetőleg évente egyszer műhelyelőadást kell tartaniuk kutatásaikról. Az előadás írott változatát az archívumban és lehetőleg a honlapon hozzáférhetővé kell tenni a tagok számára. Az Eötvös Konferencián bemutatni kívánt előadást kívánatos előzetesen a műhelyben előadni és megvitatni.

A műhely tagjai számára javasolt, hogy második vagy harmadik középfokú (C típusú) nyelvvizsgájukat latin nyelvből szerezzék meg.

A módosított műhelyszabályzatot a műhelygyűlés 2009. június 29-én fogadta el.

2010/11. őszi félév

1. Az őszi szemeszterben a Történezműhelyben tartott szemináriumok:

Molnár Antal: Latin iratolvasó gyakorlat

Őze Sándor: Nemzettudat és apokaliptika III.

Pálffy Géza: Istvánffy Miklós és *Históriája* (ebben a félévben egyéni konzultációkkal)

Farkas Zoltán: Collegium-történeti kutatások

Farkas Zoltán: Latin nyelv 1.

Farkas Zoltán: Latin nyelv 3.

Farkas Zoltán: Újszövetségi görög szövegolvasás

Arató György – Kapitány Adrienn: Bevezetés az iratolvasásba

2. Műhelyelőadások: hagyományos műhelyelőadások ebben a félévben nem voltak.

3. Tanulmányi eredmények: a tanulmányi eredmények nagyjában-egészében elfogadhatónak bizonyultak, a műhely átlaga 4,7 és 4,8 között van; több ki-tűnőnk is lett.

4. A Történész műhely 2010. augusztus 30. és szeptember 12. között kéthetes, részben bentlakásos szakmai gólyatábort szervezett a Collegiumban az első két évfolyam számára. Gólyáink az első héten egyetemi oktatók által tartott előadásokat hallgattak, módszertani szemináriumokon és beszélgetéseken vettek részt, esténként pedig közös programokon kapcsolódtak ki (közös étkezések, beszélgetések, társasjátékok, esti séták). A második héten (amely egybeesett a DB által szervezett gólyahéttel) részben közös, részben a műhely által szervezett órákon és szabadidős programokon (kirándulás, múzeum, könyvtár) vettek részt. Ez idő alatt a gólyák megismerték a Collegium és a műhely életét és belső rendjét. A műhely korábban is önálló szakmai napokon vezette be gólyáit az egyetemi életbe, az idei együttlét azonban tartamában és a szakmai programok sűrűségében tért el a korábbi rendezvényektől. A közösen végzett munka eredményének tudjuk be ez első évfolyam zökkenőmentes beilleszkedését, valamint a Collegium és a műhely támasztotta követelmények teljesítését.

5. A Levéltáros kabinetnek két jelentős programja volt a félévben: 1. levéltári kirándulás Bécsbe, 2. az első évfolyamnak tartott iratolvasási gyakorlat. A bécsi magyar iratanyag kutatómódszertanának tanulmányozására önképzőkört alakult, amelyben a bécsi kirándulás valamennyi résztvevője önálló munkát végzett. A gólyák iratolvasó szemináriuma önálló kutatómódszertani és iratolvasó szemináriumnak indult, de később egyelővadt; az órát Arató György műhelytitkár és Kapitány Adrienn műhelylevéltáros tartotta.

6. Tóth Károly senior felügyelete alatt Monori Laura harmadéves művészettörténész műhelytag vezetésével a műhelyben művészettörténeti csoport működik. Ebben a félévben Tóth Károlynak a Collegiumban található műtárgyakat elemző szemináriuma, a CentrArt Egyesület *Művészettörténeti esettanulmányok* című előadásorozata és a Monori Laura szervezte gótika-romanika kurzushoz kapcsolódó összejövetelek szerepeltek a programban.

7. A Történész műhelyben működő kutatócsoportok: 1. Istvánffy Miklós és Históriaja Pálffy Géza tanár úr vezetésével; 2. Registrator Collegium-történeti Kutatócsoport Farkas Zoltán műhelyvezető és Arató György műhelytitkár vezetésével. 3. Magyar Herold Munkacsoport (2010. decemberi 17-től) Farkas Zoltán és Arató György vezetésével, tiszteletbeli elnök: Borsodi Csaba rektorhelyettes; a munkacsoport feladata: tudományos igényű forráskiadás.

8. Előadások: A műhelyt és Registrator Collegium-történelmi Kutatócsoportot a *Lustrum Saeculare Collegii* konferencián Kapitány Adrienn, Pál Zoltán és Arató György képviselte egy-egy előadással. 2010. novemberében a Történelem műhely 16 előadással sikeresen vett részt a bölcsészkar TDK-fordulóján.

9. Ösztöndíjak: a műhelynek 9 köztársasági ösztöndíjja van. Négy műhelytag (Kádár Zsófia, Mihalik Béla senior, Novotnik Ádám és Szász Lajos) a félévben Erasmus-ösztöndíjjal Bécsben tanult. Berkes Lajos senior Heidelbergben megkezdte doktori tanulmányait.

10. A műhely életének ebben a félévben is fontos része volt a közösen eltöltött szabadidő. A bécsi kiránduláson tíz műhelytag vett részt. Ezen kívül Szentendrére szerveztünk még műhelykirándulást. Két kiállítást néztünk meg közösen, volt több műhelyvacsora, továbbá adventi forraltborozás, közös szilveszterezés és négy dalárda. A vizsgaidőszakra esett *Az ügynökök a paradicsomba mennek* című Dézsy-film megtekintése, majd az ezt követő megbeszélés. A műhely és a Registrator Collegium-történelmi Kutatócsoport ebben a félévben a neves nyelvészre, Gombocz Zoltánra emlékezett; az emlékülés záróeseményeként pedig a Kerepesi temetőben megkoszorúztuk a Collegium egykori igazgatójának síremlékét.

2010/2011. tavaszi félév

Kurzusok a Collegiumban

Őze Sándor: Apokaliptika és nemzettudat

Farkas Zoltán: Latin 2

Farkas Zoltán: Latin 4

Farkas Zoltán: Újszövetségi szövegolvasás

Farkas Zoltán: Registrator. Collegium-történelmi kutatások

Farkas Zoltán: Magyar Herald munkacsoport

Arató György: Magyar paleográfia (az I. évfolyamnak)

Kurzusok az egyetem épületében

Borsi-Kálmán Béla: Rendszerváltás és magyar kisebbség Romániában (a II–III. évfolyamnak)

Borsi-Kálmán Béla: A magyar nemzetkarakter európai kitekintésben (a II–III. évfolyamnak)

Dreska Gábor: Középkori forrásolvasás (az I. évfolyamnak)
Körmendi Tamás: Kutatásmódszertan (az I. évfolyamnak)

OTDK

A 2011. évi Jubileumi XXX. OTDK-n a műhely tizenkét tagja vett részt tizenhárom dolgozattal, kilenc dobogós helyet és két helyezést szerezve.

Arató György: Rendhagyó karrier a dunántúli végekről – Turos Miklós (1591–1656) és családja társadalmi mobilitása. I. hely, a Magyar Történelmi Társulat különdíja (témavezető: Molnár Antal egy. doc.).

Boa Krisztina: Az 1863–64. évi aszály és inség Békés megyében. I. hely (témavezető: Kósa László egy. tanár).

Bojtos Anita: Esterházy Pál és Buda 1684. évi ostroma. IV. hely (témavezető: Horn Ildikó egy. doc.).

Kovácsik Antal: Sajtó és katolicizmus egy dualizmuskori nagyközségben. II. hely (témavezető: Csorba László egy. tanár).

László Gábor: Lehetőségek kényszerében – Integrációs törekvések a baptista felekezetben a második világháború idején. II. hely (témavezető: Kósa László egy. tanár).

Mihálykó Ágnes: P.Laur.Inv.633.: egy ismeretlen keresztény levél. I. hely, Pro Scientia Aranyérem (témavezető: Horváth László).

Nagy János: Rendi politikai kultúra a 18. századi országgyűlési pasquillusok tükrében. II. hely (témavezető: Szijártó István egy. doc.).

Novotnik Ádám: Kincs, ami nincs – egy különleges temetkezési szokás: jelképes sírok az avar korban. II. hely (témavezető: Vida Tivadar egy. doc.).

Pál Zoltán: A kistarcsai internálótábor története. VI. hely (témavezető: Szerencsés Károly egy. doc.).

Póka Ágnes: Wernher György (1490k. – 1556) és gazdaságszervező tevékenysége. II. hely (témavezető: Oborni Teréz egy. doc.).

Szász Lajos: Töréspontok a magyar társadalomban a Horthy-rendszer első éveiben – Az 1921-es debreceni templomgyalázás története. V. hely (témavezető: Kósa László egy. tanár).

Ternovác Bálint: A szerémi latin püspökség története 1343-ig. I. hely (témavezető: Körmendi Tamás egy. adj.).

Köztársasági ösztöndíj

Ebben a tanévben kilenc műhelytagunk kapott köztársasági ösztöndíjat: Arató György, Bojtos Anita, Kádár Zsófia, László Gábor, Mihálykó Ágnes, Nagy János, Novornik Ádám, Pál Zoltán, Póka Ágnes és Szász Lajos.

Trianoni megemlékezés és kiállítás (2011. június 4.)

Kiállítottuk és bemutattuk a szerencsi Zempléni Múzeumtól kölcsönkapott Magyarország vármegyéi című tárlatot. A megemlékezésen felszólalt Borsodi Csaba rektorhelyettes és Ternovác István délvidéki újságíró. A kiállítást Horváth László igazgató nyitotta meg. Teleki Pál szobrának megkoszorúzásánál a Collegium ifjúsága nevében köszöntőt mondott Ternovác Bálint. A megemlékezés és a kiállítást a második évfolyam szervezte és rendezte meg az első évfolyam segítségével.

Collegium-történeti kutatások

A Registrator Kutatócsoport folytatta a Collegium levéltári anyagának digitalizálását és az anyag módszeres feldolgozását; eredményeink egy része tanulmányok formájában a *Lustrum* (Budapest 2011) című kötetben olvasható.

Szakmai gyakorlat

A Történezműhelyben működő Levéltáros kabinet idén nyárra is szervez(ett) szakmai gyakorlatot a Győri Egyházmegyei Levéltárba, 2011 júliusának utolsó hetére.

Pro Officio díj

A Farkas Zoltán műhelyvezető és Arató György műhelytitkár által 2010-ben alapított Pro Officio díjat idén nem osztottuk ki. Műhelyvezetői dicséretben és jutalomban részesült tanulmányi eredményéért és a műhely közösségében végzett munkájáért a golyák közül Hegyi Brigitta, Salamon Gáspár, Simonkay Márton, Segyevy Dániel (földrajz szak) és Székely Márton.

Mednyánszky Dénes Könyvtár és Levéltár

Tóth Magdolna, könyvtáros beszámolója

A báró Eötvös József Collegium könyvtárának alapját báró Semsey Andor vette meg, aki az új tanárképző intézet felállításáról értesülvén még 1895 nyarán 5000 Ft-ot ajánlott fel Eötvös Lorándnak könyvek beszerzésére.

1895. július 6-án kelt levelében írja: „Rendelkezésedre bocsátok 5000 ft-ot azzal a rendeltetéssel, hogy abból az alakulóban levő Eötvös József br. kollégium könyvtárának alapja épüljön fel. Válaszd ki, hozzáértők meghallgatásával, a beléillesztendő könyveket úgy, hogy azok között a szakszerű tanulmányokra szükségeseken kívül legyenek olyanok is, mely [sic!] bármely szak tanulójának kedves és művelt olvasmányul szolgálhatnak, mert kell, hogy a tanár tudós, de művelt is legyen.”

„Semsey úr nagylelkű adományának köszöni a Collegium, hogy megnyitásakor azonnal megkezdhette munkáját, mert sikerült az összes szakok tanításához és tanulásához szükséges kézi könyveket beszerezni” – számolt be Bartoniek Géza Eötvös Loránd curatornak.

Nem remélt mértékben gyarapodott a könyvgyűjtemény 1896 tavaszán, amikor báró Mednyánszky Dénes „az ő tudóslelkű atyjának”, báró Mednyánszky Alajosnak nagyértékű könyvtárát (a veszelei könyvtárát, amelyben a Sándor-féle könyvanyag is foglaltatott) a Collegiumnak ajándékozta, felismerve az új intézetben a színvonalas tanárképzésért küzdő atya eszméinek megvalósulását. A könyvtár folyamatosan gyarapodott részben a VKÖM által biztosított költségvetési összegből, részben ajándékozás, hagyatékok felajánlása útján. 1903-ban Mészáros Károly adományaképpen került a könyvtár tulajdonába Horváth Árpád hagyatéka, de jelentős művekkel gazdagította a gyűjteményt a korai években Csengery Antal, Dirner Gusztáv, Volf György, Péterfy Jenő, Szilágyi Sándor, gr. Széchenyi Béla, Vámbéry Ármin, Heinrich Gusztáv, Riedl Frigyes stb., valamint számos intézmény és kiadó is. (Az adományozók részletes listája a Levéltár 86/178-as dossziéjában tekinthető meg.) 1903 elején már több mint 11 000 kötettel rendelkezett a könyvtár. A könyveket cédulakatalógusban rendszerezték, a gyűjteményt a bentlakó növendékek korlátozás nélkül használhatták.

A tervszerű gyarapításra azonban valószínűleg nem jutott elegendő pénzforrás, mert 1907 júniusában Bartoniek Géza levélben számol be Eötvös Lorándnak a „forrásgyűjtemények, szótárak, tudományos folyóiratok, encyclopaediák terén” fennálló „kiáltó hiányosságokról”, amelyekről egyidejűleg összeállított a Collegium tanáraival egy standard listát 8000 Ft értékben!

1910 karácsonyán a Collegium beköltözött új otthonába, az Alpár Ignác tervezte Ménesi úti épületbe, ahol hatalmas könyvtártermek várták a gyarapodó gyűjteményt és a tanulni vágyó tudóspalántákat. A könyvtárat alapítója, br. Mednyánszky Dénes mellszobra díszítette. A legendás, éjjel-nappal használható szabadpolcos gyűjtemény tudós-tanár nemzedékek sorának tudásszomját csillapította évtizedeken át, míg 1949–50-ben, amikor az elitkollégiumot szétverték és diákotthonná alakították, a könyvtár is bezárt, majd az alakulandó akadémiai Irodalomtörténeti (ma Irodalomtudományi) Intézet kezelésébe került, de az épületben maradt.

A szakkollégiumi rendszer fokozatos újjáalakulásával a 80-as évek elején merült fel az igény egy „saját” collegiumi könyvtár létrehozására (mert az intézeti könyvtár gyűjtőköre már nem a collegisták, hanem az irodalomtudósok igényeit szolgálta). Az újonnan szervezendő gyűjtemény a raktárak mélyén porosodó duplumokból, a régi természettudományi anyagból és vásárlások, adományok útján jött létre, majd évről évre történő tervszerű állománygyarapítással mára jelentős, több mint 30 000 kötetes könyvtárrá fejlődött.

Az új könyvtár legjelentősebb adománya a heidelbergi vendégprofesszor, Fritz Paepcke közel hatezer kötetes romanisztikai gyűjteménye, amelyet halála után örökösei a Collegiumnak ajándékoztak. De értékes könyveket ajándékozott a könyvtárnak Francis Simonfay, az Egyesült Államokban élő tudós honfitársunk, Szabó Zoltán Gábor vegyészprofesszor, valamint az okortudós Harmatta János is.

2003-ban házi ünnepség és kiállítás keretében a könyvtár felvette az alapító, báró Mednyánszky Dénes nevét (a régi könyvtár Eötvös Könyvtár néven működik az intézetben). 2005-ben csatlakozott az ELTE online adatbázisához, az azóta beszerzett művek az Egyetemi Könyvtár honlapjáról érhetők el. A korábbi kötetek szerzői betűrendes és sorozati cédulakatalógusban kereshetők.

2010/2011. őszi félév

A Mednyánszky Könyvtárban szeptember elején, az új tanév kezdetén könyvtárbemutatót tartottunk az érdeklődő elsőéves hallgatóknak, amelynek során bejártuk a könyvtár összes helyiségét. Ismertettük a gyűjtemény jellegét és a könyvtár használatának szabályait, megmutattuk a cédulakatalógusokat

és az integrált adatbázist. Az elsősők örvendetesen nagy számban váltak rendszeres könyvtárlátogatóvá, igyekeztünk minden segítséget megadni számukra a tájékoztatásban.

Az ősz legnagyobb eseménye a könyvtár életében is a centenáriumi rendezvénysorozat, a *Lustrum Saeculare Collegii* volt. Jelentősen megnőtt a levéltári kutatások száma, az előadásra készülők intenzíven kutatták mind a régi, mind az 1950 utáni anyagot.

Tóth Magdolna is előadást tartott a konferencián, Bartoniek Géza és báró Mednyánszky Dénes a Collegium építésével kapcsolatos levelezéséről „A budai parti ígéretföldje” címmel. Összeállítottunk továbbá két nagy tárlónyi anyagot az építkezéssel kapcsolatos fotókból, dokumentumokból, Alpár Ignác eredeti tervrajzaiból. A hangsúlyt a Collegiumot építő cégekre helyeztük, akikről eddig nem sokat tudtunk, és akik nélkül a legszebb tervek sem valósulhattak volna meg: épületbádogosok, kőművesek, sodronyszövetgyártók stb. leveleit, elszámolásait is kiállítottuk, a visszajelzésekből ítélve sikerrel.

Sajnos a könyvtár állománya nem gyarapodott jelentősen, új könyvek vásárlására egyáltalán nem volt költségvetési forrás, leszámítva a Habsburgermonarchie IX/1–2. kötetét, ez a sorozat több évtizede fennálló folyamatos rendelésünk. Itt mondunk köszönetet Gedeon Mária tanárnőnek, aki a családi könyvtárból Erdélybe küldendő könyvanyagot előbb a Mednyánszky Könyvtárnak ajánlotta fel, így kiválogattuk belőle azokat a köteteket, amelyek állományunkból hiányoztak.

Tovább folyik a levéltári anyag digitalizálása, a szkennelési munkákat Dudlák Tamás koordinálja. A *Lustrum* kötet képgalériájának anyagát összeválogattuk, ugyancsak elkészült a kötet mellékleteként a collegisták névsora 1995–2010-ig.

Mint ismeretes, az ELTE Könyvtári Szolgálat (az EKSZ) az eddigi HORIZON adatbázis helyett új integrált könyvtári rendszert (IKR) vásárolt. Ma az Aleph az egyik legkorszerűbb könyvtári rendszer, amely hosszú távon nagyon megkönnyíti majd a munkánkat. Az elmúlt 15 év legnagyobb informatikai váltásának vagyunk a részesei, és ahogy Szögi László főigazgató úr fogalmazott, ez minden bizonnyal történelmi jelentőségű pillanat a könyvtárak életében. 2012-re elérhetjük az ELTE teljes könyvállományának 60%-os, adatbázisban történő feldolgozását, ez kb. 2,1 millió rekordot jelent. (Természetesen a Horizon adatbázis teljes anyagát konvertálták az Alephbe, jelenleg folyik a 780 000 rekord betöltése.) Megkezdődött az Egyetemi Könyvtár nagykatalógusának komplett digitalizálása, a projektet az Arcanum nyerte el. Az Aleph „ADAM” szoftverének segítségével olyan típusú iteratív jellegű keresést tesznek lehetővé, mint amilyen például az Osztrák Nemzeti Könyvtár Kat-zoomja.

2010/2011. tavaszi félév

A könyvtár munkáját célszerűbb naptári félévben összegezni, ezért január 1-jétől kezdjük az események összefoglalását. Az újév legjelentősebb eseménye az Egyetemi Könyvtárban a HORIZON integrált könyvtári rendszerről az Alephre való átváltás volt, amelynek telepítése a mi könyvtárunkban is megtörtént.

A felújításokból adódóan a II. emeleti könyvtári helyiségeket megszüntettük, és a teljes könyvtári és levéltári anyag az alagsorban kap helyet egységes blokkban. A 205-ös könyvtárszoba összepakolása megtörtént, kb. 12 ezer kötet könyvet csomagoltunk össze, és ezek nagyobb részét (8718 kötetet) két alagsori helyiségben szoros raktári rendben (ún. numerus currens szerint) el is helyeztük a polcokon. A többi, egyelőre még dobozban lévő kötet kézikönyv, ezeket az alagsorban kialakítandó munkaszobában és olvasóteremben fogjuk elhelyezni, míg a teljes levéltári anyag a munkaszoba és az olvasóterem közötti helyiségbe kerül, két kutatóasztallal és számítógéppel is felszerelve. A Mentor magazin volt szobájában alakítjuk ki az olvasótermet, ide kerülnek a folyóiratok a 219-es társalgóból. A könyvtárrendezés részét képezi a Paepcke-gyűjtemény újraegysítése a földszinti Borzsák-teremben (19. szoba), ahol mennyezetig bepolcozzuk a falakat, és így együtt tudjuk tartani a könyvtár két értékes különgyűjteményét. Az alagsori belső raktárhelyiségben található régi természettudományos gyűjteményt az alagsori könyvtárblokk folyosóján kialakított polcson helyeztük el, ez az állományrész még újrafeldolgozásra és selejtezésre vár. A könyvtár legújabb kötetei az alagsori első helyiségben, a munkaszobában kapnak helyet, itt folyik majd a kölcsönzés és a feldolgozó munka is, valamint két-három olvasóhelyet is kialakítunk.

Annak ellenére, hogy a könyvtár február közepe óta zárva tart, pályázati forrásból jelentős állománygyarapodás történt április elején, 280 000 Ft értékben vásároltunk szakkönyveket a német (87 000 Ft), a spanyol (92 000 Ft), a történész (30 000 Ft) és a biológia (70 000 Ft) műhely számára, januárban pedig megvásároltuk a Habsburgermonarchie IX/1–2. kötetét, 55 000 Ft értékben. A Márai-könyvprogram keretében lehetőségünk nyílt az Egyetemi Könyvtár maradványösszege terhére a „szépirodalom” és „tényirodalom” listákból válogatni.

Informatika a Collegiumban

Informatika a Collegiumban (2003–2011)

Lócsi Levente áttekintése¹

Horváth László igazgató úr arra kért, hogy foglaljam össze a Collegium informatikai rendszerének történetét és állapotát az elmúlt évekre visszatekintve. Az ilyen beszámolók a Collegiumi Értesítőben a továbbiakban évente megjelenének. Bár jómagam sosem voltam rendszergazda, mégis 2003 és 2011 között, mint a Collegium programtervező matematikus szakos, majd senior bentlakó tagja viszonylag közeli rálátást nyerhettem a számítógépes rendszerre, több társammal együtt sokszor kivettük részünket az informatikai munkákból, felújításokból (pl. honlapszerkesztés, hálózatszerelés); és természetesen a szakmai munkából is (TDK-dolgozatok, oktatási feladatok). Ezért örömmel vállaltam a beszámoló elkészítését.²

Áttekintés

A XXI. század elején az informatika egyre nagyobb térhódítását, egyre szélesebb körű elterjedését élhettük meg. Ez tükröződött a Collegiumban is: míg az évezred elején még kb. 10 személyi számítógép ki tudta elégíteni a collegisták igényeit, addig ma már szinte nincs bentlakó, akinek ne lenne saját laptopja. Az informatikusképzés is népszerűbbé vált, 2004-ben megalakult az Informatikai műhely, valamint egyre szorosabbá fűződött a Collegium kapcsolata az ELTE Informatikai Karával is.

Elmondhatjuk, hogy a Collegiumnak az informatikai rendszer tekintetében sikerült megfelelnie a növekvő igényeknek, ha nem is az elképzelhető legszínvonalasabb, de legalább kielégítő szolgáltatást nyújtva. Mindemellert az informatikus szakmai munka is szépen kialakult.

¹ A szerző 2011-ben Eötvös Collegiumért emlékérmét kapott.

² Köszönöm az írás átolvasásában, javításában és kiegészítésében nyújtott segítségét, hasznos visszajelzéseit Paksa Rudolfnak, Novák Ádámnak, Kovács Máténak, Ölvedi Tibornak és Vándor Zsófiának.

Hogy kicsit bővebben is megismerhessük az informatika különböző arnyalatait a Collegiumban, a következő témákra térek ki. Elkerülhetetlen, hogy ne emlékezzünk meg azokról, akik folyamatos odafigyelése és munkája nélkül nem tudnánk internetezni: az előző évek *rendszergazdái*ról. Talán a legszembeütőbb a *Collegium honlapjának változása*, hiszen ezt bárki böngészheti a világhálón. Bent az épületben pedig szemet szúrhatnak a nem mindennapi megoldások a hálózatkiépítés, a *kábelezés* tekintetében; valamint a régebben fontos tanulási és közösségi szintérenként is szerepet játszó *gépterem* átalakulásai. Aki a Collegium rendszerét használja *levelezésre*, netezésre stb., bizonyára érdeklő egy rövid összefoglaló arról, hogy mi is van ezek mögött, hogyan alakult maga a *rendszer*, a „szerverterem” hardveres-szoftveres összeállítása. (Erről csak vázlatosan, áttekintés szintjén emlékezem meg: a részletes bemutatás túlmutatna ismereteimen és írásom célján.) Ezután az *Informatikai műhelyről*, annak történetéről és jelenéről is ejtek pár szót, majd a kapcsolatunkról az *Informatikai Karral*, végezetül pedig a – talán kevésbé közismert – *Informatikus Brigád* működéséről is beszámolok. Mondanivalómat néhány kapcsolódó apró történettel is kiegészítem.

Rendszergazdák

A collegium számítógépes hálózatának és rendszerének üzemeltetését mindenkor a bentlakó collegisták oldották meg (talán egy-két kivétel volt csak). Ez nagyon praktikus, hiszen probléma esetén könnyen megtalálhatóak, gyorsan tudnak cselekedni. Ezzel szemben, ha egy külső megbízott volna, aki hetente egyszer bejön, előfordulhatna, hogy jó pár napig internet-hozzáférés nélkül maradnánk a Collegiumban. (Ezt a collegisták korábbi emlékei igazolhatják.) Persze egy-egy rövid kimaradás így is előfordul néha.

A rendszergazdaságot mindig olyan tettekre és hozzáértő collegák vállalták el – általában egyszerre több rendszergazda is működött –, akik tudtak tenni és tettek is a rendszer fenntartása, sőt fejlesztése érdekében; akik saját ötleteikkel és elképzeléseikkel szívesen foglalkoztak. Akár éjszakákon át is bütykölték a szervereket, programjaikat. Egy-egy rendszergazda keze nyomát ma is tapasztalhatjuk itt-ott.

Kitartóan állni a sarat a collegisták és a titkárság rendszeresen felmerülő informatikai problémáival (pl. „Nem megy a netem...”, „Leállt a levelezés...”, „Kellene egy projektor...”, „Jó lenne újratelepíteni a gépemet...”) és a technika ördögével (pl. párosával elromló merevlemezek, kihúzott kábelek) szemben nem kis feladat. Ezek mellett még a rendszer frissítésével, karbantartásával, esetleg újabb szolgáltatások (honlapok, kábelek) kiépítésével is foglalkozni kell. Mindezt persze a Collegium nem tudott és várhatóan nem is fog tudni

„piacképes” fizetést nyújtani. Régebben még előfordult, hogy kaptak szerény anyagi juttatást, ám az utóbbi években általánossá vált a rendszergazdákat – munkájukért cserébe – pusztán bizonyos collegiumi kedvezményekre jogosítani. Persze nagyobb feladatok (pl. szerelések, honlapfejlesztések) esetében mindig besegítettek más érdeklődő és hozzáértő (informatikus vagy nem informatikus) collegák is.

Következzenek a rendszergazdáink azokból az időkből, amelyeket fel tudok idézni; különböző jegyzőkönyvek, saját levelezésem, valamint a mindenkori rendszergazdákat gyűjtő lapunk³ alapján. A legelsőkhöz sajnos nem tudtam dátumot kapcsolni. Álljon itt tehát az utóbbi idők rendszergazdáinak listája, tevékenységük hozzávetőleges idejével:

Horváth Péter	csillag		
Mizera Ferenc	fecke		
Stefán István	stef	–	2004
Novák Ádám	novadam	–	2004
Romsics Bence	rubasov	2004–	2007
Simon Győző	gyozo	2004–	2005
Czigola Gábor	czigola	2005–	2007
Sztupák Sz. Zsolt	sztupy	2007–	2009
Parragi Zsolt	dutow	2007–	2009
Ölvedi Tibor	teebee	2009–	2011
Cséri Tamás	cseri	2010–	still logged in ⁴
Hapák József	hapakj	2011–	still logged in

A következő fejezetekben még utalunk rájuk, hogy különböző dicső (és kevésbé dicső) tetteiknek is emléket állítsunk: kinek milyen honlapok, milyen szolgáltatások kialakítása fűződik a nevéhez.

Honlapok

Ami talán kívülről és belülről egyaránt jól látható és fontos része a collegiumi informatikai infrastruktúrának – bár csak a jéghegy csúcsa –, az a különböző honlapok kérdésköre. Ezek egyszerre hivatottak szolgálni a Collegiumon belüli,

³ A rendszergazdákat felsoroló oldal: <http://wiki.eotvos.elte.hu/wiki/Sysops>.

⁴ A UNIX rendszerek „last” parancsának még aktív felhasználókat jelző szövegének mintájára. A parancs egyébként az elmúlt időszak (általában az aktuális hónap) bejelentkezett felhasználókat, azonosítójukat és – többek közt – aktivitásuk elejét és végét írja ki. Ezért a párhuzam.

a collegisták közötti (néha csak belső, néha nyilvános) kommunikációt, valamint a Collegium megjelenését és virtuális reprezentációját a külvilág, a világháló felé. Valamilyen módon egyensúlyt kell teremteniük a könnyű használhatóság, a megfelelő tartalom és az elegáns megjelenés között, és persze több egyéb kívánalomnak is meg kell felelniük. Az egyes collegisták saját honlapjaikat is elhelyezhették a Collegium szerverén.

Az évek során több honlap is megjelent, különféle funkciókat ellátva, az egy-két oldalból álló weblapoktól egészen a komplett portálokig. Vegyük most sorra ezeket, így is áttekintve a rendszergazdák és segítők munkáját, felelevenítve a Collegium webes megjelenésének történetét is.

Aktuális és Forum Collegii

A Collegiumban töltött első néhány évemben még az a honlap és fórum működött, amelyet pár évvel korábban Horváth Péter hozott létre. Talán még van, aki emlékszik az Aktuális és a Forum Collegii narancssárgás-barnás árnyalataira, nem is beszélve az ott folytatott heves vitákra. Az Aktuális a közérdekű hírek nyilvánosságra hozásának, a Forum Collegii pedig a viták folytatásának színtereként üzemelt. A belső kommunikáció mellett ez a rendszer egyben a Collegium külső megjelenését is szolgálta. Ugyanazon az egy szerveren (a neve Stella volt) működött a levelezés, valamint a collegisták saját anyagaikat is ide teheték fel.⁵ Ennek a honlapnak a felépítése még megtalálható például a régi fotóklub oldalán,⁶ színeit pedig például a Mendöl Tiborról elnevezett műhely régi lapján⁷ idézhetjük fel. Kiegészítve a nyomtatószámlákat kezelő belső rendszerrel (a collegisták befizethettek kisebb összegeket a rendszergazdáknál, amelyet utána nyomtatásra használhattak fel), ez az összeállítás sokáig jól szolgált.⁸

Hamarosan eljött az idő, amikor a Collegium igényei túlmutattak azon, amit ez a rendszer nyújthatott: egyre több kisebb szervezet, műhelyóra, tanárok kívántak egyre több és több információt egyszerűen megosztani; problémát jelentett továbbá a Forum Collegiium egyre hevesebb és sokszor névtelen (vagy álnéven

⁵ Régen jóval fontosabb volt, hogy a Collegium szerverén az ember rendelkezett egy jó nagy tárhellyel. Akkoriban ugyanis nem volt pendrive, gmail, a floppyk picik voltak, és a saját merevlemezek drága kapacitásával is spórolni kellett.

⁶ A régi fotóklub lapja Horváth Péter oldalán, amelyen a Collegium egy korai webes megjelenése tükröződik: <http://web.eotvos.elte.hu/csillag/fotoklub/>.

⁷ A Mendöl Tibor Földrajz-földtudomány-környezettudomány műhely régi weboldala: <http://web.eotvos.elte.hu/mendol/>.

⁸ Történeti kiegészítés: 2001-ig működött egy belső levelező rendszer – hasonlóan a mostani „mindenk” levelezőlistához –, az úgynevezett „local disputa”.

elkövetett) hozzászólások nyilvános volta is – erről Közgyűlések jegyzőkönyvei is megemlékeznek. (Az egyik szoba lakói például az „Ötvös Csöpi” álnév mögé rejtőzve közzölték gondolataikat a fórumon.) A 90-es éveket idéző dizájn, valamint a fejlődő webes eszközök és szabványok is hozzájárultak ahhoz, hogy tovább kelljen lépniük.

A Wiki hajnala

A váltás 2006-ban következett be – Romsics Bence és Czizola Gábor rendszergazdasága idején –, amikor több fronton is áttértünk elterjedt, szabadon használható, ingyenes technológiákra. A Collegium webes megjelenését egy Wiki rendszer adta (a Wikipédia mintájára), az online eszmecsere pedig egy PHPBB nevű fórummotor helyi installációján nyugodott (ilyet is sok helyen láthatunk). A wikis rendszer máig is él és üzemel,⁹ többször frissítették is – a felhasznált technológiák is fejlődtek –, legutóbb alig pár hónapja. (Egy korábbi frissítés során azonban elveszett a sárgás-barnás dizájn, amelyet az előző honlap mintájára beállítottak az akkori rendszergazdák, így most a standard fehér, enyhén kékes beállítást láthatjuk.)

Ez a rendszer igen sok előnnyel rendelkezik: könnyen szerkeszthető minden collegista – avagy regisztrált felhasználó – által (legalábbis az informatikusok szerint), és levéltári szempontból is kellemes: bármikor visszakereshető bármelyik lapnak egy korábbi változata is, nem vesznek el adatok. Az új fórum is kényelmesen használható és korszerű lett; szabályozhatóvá vált, hogy mi látható a külvilág felé, mi nem, bárki hozzászólhat-e egy adott témához, vagy csak a belépett felhasználók.

Persze ezzel a rendszerrel kapcsolatban is – már üzembe helyezése előtt – felmerültek kételyek, például: megjelenését tekintve nem elég szép, nem elég reprezentatív, így nem méltó a Collegiumhoz. Általában sem szokás egy wikit hivatalos intézményi honlapként használni. Nem akadt azonban collegista, aki egy sebb honlap elkészítésére vállalkozott volna.

Az „új” Aktuális

Sztupák Szilárd Zsolt (avagy SztupY) és Parragi Zsolt később átvette a rendszergazdaságot 2007-ben, és arra vállalkozott, hogy az egész collegiumi honlap- és fórumrendszert saját fejlesztésű, egységes szerkezetbe ülteti át. Hamarosan meg is született „termékük”, az „Aktuális”, amely valóban szépen kezelte a fórum kihívásait, a nyomtatószámlát, a felhasználók adminisztrációját stb. Még külön jelezhető volt az is, ha egy hozzászólás csak bizonyos műhelyek (TTK, magyar, TMK stb.) számára volt érdekes.

⁹ A wikis honlap elérhető például ezen a linken: <http://wiki.eotvos.elte.hu/>.

Azt azonban nem sikerült elérniük, hogy a wikit is leváltsák. Talán nem is baj, ugyanis sajnos nem sikerült megegyezniük az új igazgatóval (az áttekintett időszak Takács László és Horváth László igazgató urak igazgatóságának idejébe metsz bele) a rendszer áráról és tulajdoni viszonyáról. Így lemondásukkor elvitték magukkal a rendszerüket, amelynek egy-két biztonsági rés kivételével szinte nyoma sem maradt.¹⁰ (Az általuk megalapított Cancellar Bt. viszont azóta is üzemel, rendszeresen ad feladatot és munkát fiatalabb kollegáknak, működése pedig felfedezhető újabb collegiumi weboldalakon is.)

Nem sokkal lemondásuk után (talán 2010 januárjára) készült volna el az EComm, Parragi Zsolt munkája, amely az egyre népszerűbb Facebook¹¹ oldal mintájára képzelte el a collegiumi kommunikációt: értesítések, viták, szavazások, képfeltöltés, galériák, csoportok, like és – a sokszor hiányolt – dislike.¹² Ez tehát nem valósult meg a Collegiumon belül.

A Facebooktól az EIR-ig

A wikis honlap tehát megmaradt, viszont nem volt fórum: ismét egy PHPBB-alapú rendszer beállításának feladata hárult akkor Kovács Máté informatikus kollegára, ez az újraélesztett fórum azonban megszűnt.¹³ Ebben az időben egy értelmes, megszokott, stabilan működő fórum hiányában átalakultak a collegisták fórumozási szokásai. Hamarosan megalakult a Facebookon az „Eötvös Collegium” zárt csoport (ezt tehát nem olvashatja, és nem is írhat bele bárki, csak a tagjai, akik pedig a collegisták közül kerülnek ki). Sok információ – méltóbb hely híján – itt kezdett el terjedni, és a hozzászólások hossza, stílusa, valamint azok strukturáltsága is alkalmazkodott a közösségi oldal által adott lehetőségekhez. Figyelembe veendő azonban, hogy nem minden collegista található meg a Facebookon.

Ekkortájt nyílt lehetőség arra, illetve vált bevett szokássá (a régi Aktuális funkcióját pótlandó) a „mindenki” levelezőlistára küldeni a közérdekű üzeneteket. (Ennek a levelezőlistának a tagja minden – főleg jelenlegi – collegista. Az ide küldött üzeneteket a tagok e-mailben is megkapják.)

Ezek azonban nem helyettesítenek egy jól működő fórumot, nem nyújtanak alkalmas teret a vitákra. Felmerül a kérdés, hogy vajon a Collegium diáksága

¹⁰ Kivéve még a IX. Eötvös Konferencia honlapját. Ez szerkezetében és látványában viszonylag híuen idézi az „új” Aktuálist, amely persze nem ilyen zöldes volt, hanem a „hagyományos” barnás árnyalatú.

¹¹ Facebook: <http://www.facebook.com>.

¹² Tetszik / Nem tetszik. Mihi placet / Mihi non placet.

¹³ Feltört maradványai fellelhetők: <http://forum.eotvos.elte.hu/>.

visszatérne-e egy jól kiépített, áttekinthető helyi fórumhoz, ha lenne rá lehetősége? Volna-e egyáltalán igény erre manapság?

A rendszergazdaságot Ölvédi Tibor vitte tovább. Honlapok tekintetében ő is maradandót alkotott, több fontos információs oldal (például az általános leírásokat tartalmazó oldal, az internet-regisztrációt kezelő oldal, az új collegiumi újság honlapja¹⁴) kiépítésén kívül az EIR (Egységes Információs Rendszer¹⁵) megvalósítása fűződik a nevéhez. Alapvetően ezen a rendszeren keresztül érhető el most mindenféle leírás a rendszerről, itt lehet regisztrálni, felhasználónevet, internet-hozzáférést igényelni, a szobabeosztást megtekinteni, a Diákbizottság által szervezett programokról olvasni stb. Ezeken túlmenően elkészült a leendő felvételizőket megcélzó blog is.¹⁶ A rendszergazdai munkába Cséri Tamás, majd Hapák József is bekapcsolódott, később át is vette a koordinálást.

A Facebook fellendülése előtt jóval népszerűbb volt a magyar iwiw rendszer. Itt is megjelent már 2007-ben az Eötvös Collegium, azzal a fő céllal, hogy ebből az irányból is elérhessük a leendő felvételizőket, a végzős középiskolásokat. Ugyanekkor jött létre az Estike felhasználó is az iwiw-en.

Az X-es honlap

Tekintsük át röviden, hogy hogyan oldódott meg a „reprezentatív” honlap kialakításának a problémája. 2009 végén kezdődtek meg a tárgyalások a győri X-Meditor céggel, amelynek a munkája már az ELTE BTK egyes honlapjain ismert volt. Ők kaptak a Collegiumtól megbízást egy látványos, jól használható honlap elkészítésére pályázati pénzből, kb. egymillió forint értékben. (Elsődleges feladat a pályázati követelményeknek való megfelelés volt, másodlagos kérdésnek bizonyult, hogy valódi, szép, felhasználóbarát honlap legyen.)

Hamarosan – 2010 késő tavaszán – el is készült a dizájn és néhány kiegészítő modul, amelyet a cég már meglévő tartalomkezelő rendszeréhez hozzá kellett írni. Sokáig próbálgatták, a végső üzembe helyezését és beállítását a Collegiumban pedig 2011 nyarán vettem a vállamra az akkori rendszergazdák segítő támogatásával. Jelenleg ez (az „X-es honlap”) üzemel a Collegium hivatalos honlapjaként.¹⁷

¹⁴ Ezek: <http://help.eotvos.elte.hu/>, <http://netreg.eotvos.elte.hu/>, <http://ecloga.eotvos.elte.hu/>. Előfordulhat, hogy az első kettő nem lesz már sokáig elérhető, egységesítik a tartalmukat az EIR-ben.

¹⁵ Az Egységes Információs Rendszer itt érhető el: <http://eir.eotvos.elte.hu/>.

¹⁶ A Felvételi blog: <http://felveteli.eotvos.elte.hu/>.

¹⁷ Ez például az következő – kevésbé megszokott elnevezésű – címen érhető el: <http://honlap.eotvos.elte.hu/>.

Ez a rendszer lehetőséget ad arra, hogy a titkárság híreket közöljön, valamint regisztrált szerkesztők (műhelyhonlap-felelősök, diákbizottság, rendszergazdák) oldalakat töltsenek fel – így valóban alkalmas egy intézményi bemutatkozó honlap szerepére. Ennek is vannak azonban bizonyos hátrányai. A wikivel ellentétben nem kereshetők vissza a régi információk, nem naplóz, a szerkesztése, a karbantartása is nehezebb. Ezen kívül egyes funkciók szerkesztése a fejlesztőcég kezében van, nincs rálátásunk, arról nem is beszélve, hogy a collegisták névsorának és a szobabeosztásnak a nyilvántartását megcélzó modul kapcsán sem sikerültek tökéletesen az egyeztetések.

2011 szeptemberében a Diákbizottság és az egyes műhelyek is hozzáfoghattak a szerkesztéséhez. Remélhetőleg hamarosan nemcsak formája, hanem tartalma révén is igényes collegiumi honlap működhet, és talán a biztonsági mentések rendszere is kialakul.

Összefoglalva tehát: a ma üzemelő fontosabb lapok a wiki, az EIR és az X-es honlap, valamint a Facebook használata is elterjedt kommunikációs célokra.

További honlapok

Meg kell említenünk néhány további honlapot is, amelyek kisebb funkciókat töltöttek be az évek során.

Talán a legfontosabb ilyen az Eötvös Konferencia honlapja.¹⁸ A Gáspári Zoltán által tervezett honlap kezelését Novák Ádám vette át és szépítette meg, ő vitte tovább több éven keresztül. Két évig a Sztupák Szilárd Zsolt-féle *Aktuális* rendszerben működött a konferencia weboldala. Ezek közül a régebbi változat megmaradt, az újabb viszont már nem létezik: ezt az archívum hiányossága mutatja. 2010-től Hapák József vállalta a konferencia honlapjának újraszerkesztését és üzemeltetését.

Az idén indult középiskolásoknak szóló tanulmányi verseny honlapját¹⁹ Lővei Péter készítette az EIR, illetve az X-es honlap stílusát alapul véve. Ez a honlap az Eötvös József tanulmányi verseny szervezését és lebonyolítását könnyíti meg, remélhetőleg még sok éven keresztül.

Magam is készítettem egy-két apró, közhasznú oldalt a Collegium számára. Ilyen volt például a pólórendelések összegyűjtését megkönnyítő oldal (2006-ban), valamint a 2007-es logópályázatra érkezett pályamunkák teljes collegiumi véleményezését segítő lap. Ezek ma már nem érhetőek el. A „Vizuális szobabeosztás”

¹⁸ Az Eötvös Konferencia honlapja: <http://ek.eotvos.elte.hu/>. Itt elérhetőek a korábbi évek anyagai is.

¹⁹ Az Eötvös Tanulmányi verseny honlapja: <http://verseny.eotvos.elte.hu/>.

elnevezésű munkám segítségével a Collegium alaprajzán lehetett megnézni, ki merre lakik – az addigi csupán táblázatos felsorolás helyett. Ez ma az EIR részévé vált Ölvédi Tibor ötleteivel kiegészítve. Az EC Teremfoci Bajnokság honlapját²⁰ is én kezdtem el 2005-ben, majd pár évvel később Kovács Máté vette át és dolgozta át. Ma is működik a Charta Collegii,²¹ amely 2008 elején lépett működésbe, és annak a második emeleti térképnek szeretett volna digitális mása lenni, amelyen a collegisták bejelölhetik, honnan jöttek. A kezdeti siker után – a wiki kezdőlapján még mindig mutat link rá – mára sokat veszített a népszerűségéből, de továbbgondolását és esetleges beépítését az egységes rendszerbe mindenképpen ajánlom. Megemlíthető még a collegiumi népdalkincset összefogni szándékozó lap²² is, amelyet egy egyszerű jelszó véd az illetéktelen (nem collegista) kíváncsiskodóktól.

Kábelezések

A Collegiumban, a lakószinteken a folyosón sétálva a tablók és a régi képek mellett a mindennapi látvány elemei lettek az kusza kábelek (amelyek az internet-hozzáférést biztosítják a szobákban), továbbá a furcsa megoldások a hálózati eszközök rögzítésében, az érintésvédelmi technikákban. A Collegium – elsősorban a lakószintek – kábelezése is fontos pontja a helyi informatikának. Sokszor voltak felújítások ebben a tekintetben is.

Különös megoldások

2003-ban, amikor még informatikai vonatkozásban alig 10 gép képes volt ki-elégíteni a Collegium igényeit, egy egyszerű, fekete koaxkábel (koaxiális kábel) futott végig a szinteken, a padlón, hozzásimulva a falhoz, leágazva egy-egy szobába, a hagyományos (BNC) csatlakozókkal teremtve meg a kapcsolatot az egyes számítógépekkel. Mivel ez soros kapcsolású rendszer, a kapcsolat bármely ponton bekövetkező megszakadása a teljes lakószint internetelését megzavarja. Erre persze volt is példa bőségesen, ilyenkor a hosszadalmas, szobákon végigkopogtatós kereséssel és teszteléssel állt csak helyre a rendszer.

Már ekkor elkezdődött, és nem sokkal azután be is fejeződött az áttérés a modernebb UTP-kábelekre (a hagyományos 8P8C csatlakozókkal). Ám ezt is sokféleképpen lehet megtenni, mind a kivitelezés minőségét, mind a felhasznált hálózati eszközöket (elosztók, switchek, routerek), mind a kialakított topológiát tekintve. Ez utóbbi változásait nem érdemes pontosan felidézni.

²⁰ Az ECTB honlapja: <http://web.eotvos.elte.hu/teremfoci/>.

²¹ Charta Collegii: <http://locsi.web.elte.hu/terkep/ejc/>.

²² Collegiumi népdalkincs: <http://web.eotvos.elte.hu/locsi/ejcnepdal/>.

Sokkal inkább emlékezetes az, hogy a kivitelezés rendszeresen hagyott kívánnivalót maga után, így a szóban forgó időszakban legalább háromszor kellett átépíteni vagy legalábbis módosítani a rendszert. Persze az aktuális informatikai beszerzések, modernebb, gyorsabb eszközök, az újabb és újabb tervek is motiváltak újításokat. Ennek eredményeként ma már a belső kommunikáció elvileg gigabites sebességgel működhet.

Egyszer (2004 vége felé) például csupán annyi volt a cél, hogy minden szobába eljusson néhány kábel, és stabil hálózati kapcsolata legyen minden gépnek. Máskor az érintésvédelmi ellenőrzés kötelezte a Collegiumot, hogy azonnal (pár héten belül) alakítsa át a kábeleztést a folyosókon. (Ugyanis még az ilyen kisáramú vezetékeket is gégecsőben kell a folyosón elvezetni.) Volt, hogy, minden szobába annyi kábel ment, ahányan ott laktak. Volt, hogy csak egy, viszont minden szoba kapott saját kis elosztót (switchet), hogy mindenkinek jusson internet. Volt, hogy csak az eddigi szerkezet ésszerűbbé tétele, átláthatóvá varázslása volt a cél egy átépítés során.

Ezek az átépítések egyébként nagyszerű közösségi eseményeknek is bizonyultak. Bár a feladat nagyobb része és levezénylése a rendszergazdák kezében volt, sok segítő kollegánál megfordult ilyenkor a kalapács (hogy a kábelcsatornákat összerakja, a kábeleket az ajtófélfához rögzítse), a fúró (hogy a switcheket a falra tegye) és a krimpelőfogó (hogy megfelelő méretű kábeleket gyártson, és a végükre szerkessze a csatlakozót). És persze ilyenkor a lányszárnyon is be kellett jutni minden szobába és barátságosan elmagyarázni, hogy mi is történik.

Egy collegisták által kiépített hálózatnak lehetnek hátrányai. Nem mindig ragaszkodunk például az érintésvédelmi előírásokhoz sem. (Nem veszélyes eszközökről van szó, inkább ezeket kell védeni az érintéstől.) Előfordult az is, hogy egy switchet – mivel a célra kiszemelt fali dobozba nem fért bele – pusztán a belőle induló kábelek tartottak. Így került bele a készülék egy nagy pizzásdobozba. A kábelek még így is elbirták.

Külön érdemes megfigyelni és csodájára járni, milyen kalandos úton jutott el a hálózati kapcsolat az Estikébe. A 016-ba a 8 eres kábelnek csak 4 stratégiailag fontos ere fért le a nyíláson, ám a többin úgysem megy jel. A teremből egy átalakító a régi koaxkábelen továbbítja az adást, ez a kábel pedig kimegy az ablakon, majd a Collegiumot körbefutó aknarendszerbe távozik. Innen aztán a pincszint valamelyik ablakán jut be ismét az épületbe, majd további egy-két vezetéken és átalakítón keresztül érkezik meg az Estikébe. Már az egyszerű lekövetése sem volt könnyű ennek a megoldásnak – gondoljunk bele, hány

kulcsot kellett felvenni és mennyit sétálni – hát még milyen fantázia kellett e megoldás kiötléséhez és megvalósításához! (Az Estikébe internet egyébként főleg a „zenegéphez” kell, tudniillik ahhoz a számítógéphez, amelyről zenét lehet lejátszani.) Van még egy másik állandó számítógép odalent, az úgynevezett „regisztrációs gép”, amelyen pedig kb. 2005 óta a Czigola Gábor által írt „regisztrációs program” fut.²³

Szakszerű kiépítés

A vezetékes hálózat szakszerű kiépítése végül 2011 augusztusában kezdődött, és több hónapra keresztül zajlott. (Ezt külső cég végezte.) Sajnos a munkákat adminisztrációs okokból nem lehetett összevonni a tavaszi nagy felújítással, ezért ez további munkálatokhoz vezetett.

Ennek a kábelezésnek a szerkezete (a lakószinteken) lényegében a következő: mindkét szárnyon, a második emeleten van egy nagy elosztószekrény, ebből indul minden asztalhoz (azaz szobánként általában 3) egy-egy vezeték. Ez tehát a szekrény után közvetlenül egy jóval nagyobb köteget jelent a korábbiakhoz képest. A második emeleten a szobák falának átfúrásával (az ablakok felőli oldalon), a harmadik emeleten pedig lényegében a padlásról lefúrva oldották meg a leágazásokat a kiépítők. Az aljzatokig most minden kábel kábelcsatornában fut, minden előírásnak megfelelően.

Ha minden elkészül, és az üvegszál is beüzemelik, akkor ez minden bizonyosan igen gyors és stabil hálózat lesz. Ekkor viszont egy újabb feladat várja majd a collegistákat: a régebbi, elavuló, saját kiépítésű hálózatot kell majd lebontani.

Üvegszál

Az áttekintett időszakot végigkísérte a vágyakozás az *üvegszál* után, amellyel nagyon gyors hálózati kapcsolat valósulhat meg, így megoldódik az a probléma, hogy a collegisták elérhessék például az online tananyagokat (is).

A Ménesi úton, közvetlenül előttünk fut el a világháló egyik magyarországi főbb vezetéke, egy optikai kábel. Az erre való kedvezményes rákötésünket korábban, egy szerelés alkalmával fel is ajánlották az üvegszál kezelői, de a papírok elkallódtak akkoriban. (Erre talán az akkori rendszergazdák emlékezhetnek

²³ Történeti kiegészítés: az Estike „regisztrációs program” első verzióját Perge István írta 2001-ben. A retroérzéshez hozzátartozott, hogy egy hibás monitor volt akkoriban odalent, amely a képernyő jobb felén széthúzta a képet, emiatt a kép szélső 5 cm-e hiányzott. A program erre a monitorra volt optimalizálva, így a hibás monitoron nagyszerűen nézett ki, és szolgált ki többéves pályafutása során sok-sok elégedett Estike-látogatót.

hitelesen.) Így a Collegium azóta is egy viszonylag gyenge ADSL vonalon kapja az internetet, ez régen ugyan megfelelő volt – főleg az azt megelőző ISDN-kapcsolat után –, viszont ma már a legalább megtízszereződött igényeknek nem tesz eleget, elég lassú. Főleg kifelé – azaz, ha egy collegiumi szerverről szeretnének valamit a Collegiumon kívülről letölteni.

Minden évben előkerült az üvegszálra való csatlakozás gondolata, rendszeresen tárgyalt a titkárság és a rendszergazdák is az illetékesekkel, előrelépés azonban nem történt egészen az ideig, 2011-es évig, amikor tapintható közelségbe került az üvegszál. Ezen összegzés írásakor kapott információim szerint már egészen közeli jövő a hálózat teljes kiépítésének a befejezése.

Vezeték nélküli hálózat

A vezeték nélküli hálózat (wifi) is az utóbbi időben kezdett el kiépülni, és egyre fejlődik. Ma már nem kell minden PC-hez külön kábelt vezetnünk, hogy internetünk lehessen: sokkal kényelmesebb csak úgy felkapni a laptopunkat és – mindenféle kábellel való bajlódás nélkül – kiülni vele a folyosó végére és tovább netezni.

Ennek a fejlődésnek is volt egy íve. Amikor megjelent az igény a vezeték nélküli hálózat kiépítésére, a fejlesztés néhány éven belül meg is történt. Ekkortájt a wifi még viszonylag modernnek számított, kevesen használták, szinte jobb volt, mint a vezetékes hálózat. Ezzel szemben ma, amikor már szinte mindenki vonakodik az UTP-kábelt használni, erőteljesen lelassíthatja a sebességet, ha sokan egyszerre kapcsolódnak ugyanarra a wifijelre. Főleg most, hogy kiépül az új hálózat, valószínűleg megéri majd visszatérni a kábelekhöz. Talán kialakul majd egyfajta egyensúly: ha sokan kábelt használnak, és csak éppen néhányan wifiznek, akkor mindenkinek kielégítő lehet a szolgáltatás sebessége. (Amíg a modernebb vezeték nélküli rendszer ki nem épül.)

Gépterem

Sokáig fontos szerepet játszott a collegisták internetelésében, levelezésében, közösségi életében, mára azonban szinte elvesztette létjogosultságát a számítógépterem.

Nem emlékezhetem azokra az időkre, amikor a gépterem az alagsorban, a 018-as teremmel szemben lévő folyosó végén volt berendezve. Amikor nagyjából 2006 és 2009 között az a terem pingpongteremként funkcionált, gyakran láthattuk a rengeteg fali csatlakozót, dugaszolóaljzatot, ezek jelenléte még ugyancsak a terem efféle múltjáról mesélt.

2009 végéig a gépterem a második emelet közepén, a főlépcsőházzal szemben üzemelt; öt-hat PC, nyomtató volt itt. Sokan rendszeresen látogattuk a termet éjszakai munka, levelezés, játék, internetezés, társalgás céljából. Még az is, akinek egyébként saját számítógépe volt. A bejárók is hasznát vehették. A terem lányszárny felőli oldala pedig (azon túl, hogy a Mednyánszky Dénes Könyvtár és Levéltár állományának egy része is itt állt) a szerverterem, avagy „Stella-szoba” volt, egy vékony térelválasztóval – és ügyesen elhelyezett könyvespolcok hátlapjával – elkülönítve a terem többi részétől, lakatra zárható ajtóval. Lényegében ez volt a hálózat, az informatikai rendszer szíve.

Később (az elromló gépek, a növekvő információéhség és a kapott új gépek miatt) felmerült a gépterem kibővítése, néhány további közös használatú számítógép elhelyezésével a folyosókon. Ez szinte csak a lányszárnyon, a másodikon, a lépcsőfeljáró mellett valósult meg. (Itt kapott helyet a fénymásoló, a nyomtató, később a szkennel is.) Am eközben – minthogy egyre többeknek lett saját számítógépe – a gépterem elvesztette jelentőségét. A titkárság és a diákbizottság véleménye egyaránt közrejátszott abban, hogy végül a gépterem 2009-ben megszűnt, a szerverterem leköltözött a TMK műhelye mögé, helyükön pedig megnyílt a társalgó.²⁴ Így a hely közösségteremtő jellege megmaradt – sokkal régebben is ilyen célokat szolgált. Néha még napjainkban is összekötnek játékos kedvű collegisták néhány számítógépet itt a közös játékhoz, talán néhány PC ott is maradt. (Ezek pedig a helyszín géptermi múltjára emlékeztetnek.)

Egyébként a szervertermet néhány lelkes informatikus nemrég takarította ki, és fel is újította, ez rengeteget javított a környezeten, talán méltóbbá, pontosabban alkalmasabbá vált a kis szoba a szerverek befogadására.

Levelezés

A Collegium internetes szolgáltatásai közé tartozott és tartozik ma is az elektronikus levelezés. Ennek változásaiból az egyszerű felhasználók talán csak arra emlékeznek, hogy sokszor nem működött, majd ismét helyreállt. Mégis, néhány bekezdésben érdemes összefoglalni a főbb eseményeket a levelezőrendszerrel kapcsolatban.

Kezdetben az egyszerű, pine programot használtuk sokan (a Stellára bejelentkezve, parancssorból, karakteres felületen). Minden bizonnyal mindig rendelkezésre állt a webes felület is az e-mailek átolvasásához, levélküldéshez.

²⁴ A társalgó programjai között például filmvetítések, zenehallgatás, felolvasóestek („OpenMic”), beszélgetések szerepelnek. El is indult egy kapcsolódó honlap is, de manapság nem frissül: <http://tarsalگو.eotvos.elte.hu/>.

Régi történet, hogy a dögések sokszor csak odamentek az egyik terminálhoz, és gyorsan elintézték a levelezést, míg a filoszok sorban álltak a többi géphez. (Ugyanis ők nem értettek a UNIX rendszerek kezeléséhez, hanem csak grafikus felületen keresztül tudtak dolgozni.) Történt ekkor, hogy egy agresszívabb bölcsész bokszkesztyűvel megfenyegette az akkori rendszergazdát, azt követelve, hogy mutassa meg neki is, hogyan is működik a rendszer, ne kelljen mindig sorban állnia. (Máskor állítólag egy-egy gépet úgy védtek meg az illetéktelen – bölcsész – használóktól, hogy bejelentkezéskor ki kellett számolni egy 3×3 -as mátrix determinánsát is.)

Néhány éve a Horde nevű webes levelezőklienst üzemelték be a rendszergazdák, amelynek az idétől kezdve újabb verziója működik. (Két merevlemez is tárolódnak a collegiumi levelezés anyagai, ám igen kellemetlen, hogyha mindkettő egyszerre tönkremegy. Tudomásom szerint ez indokolta az idei ki maradáást, átállást.)

2010 tavaszán a valamivel modernebb és komolyabb Microsoft rendszer, az Outlook Web Access (OWA) használata is felmerült, de ez az ötlet csak a tesztelési fázisig jutott. (Mint kiderült, nem is baj, mivel a Microsoft és az ELTE között idén csak szűkebb felhasználási lehetőségeket megengedő szerződés született.)

Valószínűleg manapság már nem sokan használják collegiumi címüket – akár webes, akár IMAP protokollon keresztüli eléréssel – az elektronikus levelezésükhöz; talán csak megszokásból vagy reprezentatív célokból tesznek így még néhányan. Az utóbbi években felvettek között valószínűleg már egyáltalán nem találunk elkötelezett felhasználót. (Valóban nem ez a legmegbízhatóbb szolgáltatás.)

Levelezőlisták a Collegiumban 2008 óta működnek. Elsők között az Estike felügyelői, a Kórus, az Informatikai műhely éltek a lehetőséggel, hogy kollektív levelezésüket a collegiumi rendszeren belül bonyolítsák. (Azaz ha például a „korus@eotvos.elte.hu” e-mail címre küld valaki e-mailt, akkor azt – az üzenet engedélyezése után – a listára feliratkozott minden tag megkapja saját postafiókjába.) 2009 óta működik a már említett „mindenki” levelezőlista – mintegy kísérletként a hiányzó fórumok pótlására. Levelezőlistáink a „Mailman” rendszert használják.

Műhelyeink sok esetben inkább ingyenes külső szolgáltatók levelezőlista-kezelő rendszereit veszik igénybe a belső lehetőség helyett. A diákbizottság is létrehozott egy újabb (külső) „mindenki” levelezőlistát, hogy közérdekű híreik továbbításának zökkenőmentessége ne függjön a collegiumi rendszer hektikusságától.

Rendszer

A következőkben vázlatosan áttekintem a Collegium szervertermének hardveres és szoftveres fejlődését, alakulását.

Sokáig a Stella volt az egyetlen szerver, ezen futott minden szolgáltatás, a honlapoktól a levelezésig. (Talán a tűzfal funkciójának a kivételével.) A Stellán valamelyik UNIX rendszer működött (korábban FreeBSD, később Debian Linux, majd Gentoo). Levéve egy kis terhet a Stella válláról, a nyomtatás kiszolgálása évekig az EC130 feladata volt.

Akkoriban a fájlmegosztás úgy nézett ki, hogy volt három-négy collegista, akinek a gépén rengeteg zene, film volt, tőlük lehetett a belső hálózaton keresztül átmásolni anyagokat. Talán a legfontosabb szereplők – emlékeim szerint – ezen a téren (2004 táján) Szita István (Szityú) Enif nevű gépe, Hamar Gergő (Hamy) Dhamy nevű gépe és Romsics Bence Inertia nevű gépe voltak.

Később több gép is a rendszer szolgálatába lépett, például egy időben Bela és Belane vették át a fájlserver (sok film, zene stb. volt rajta) és a felhasználói könyvtárak tárolásának a szerepét. Volt, hogy a rendszergazdák saját gépeiket is kölcsönadták egy-egy funkció betöltéséhez, ilyen volt például Shamsiel, akinek távozása 2009-ben nagy port kavart. (Tűzfalszerverként szolgált még Arakiel és Turiel is.) Egy újabb szerver pedig az Elias nevet kapta. (Egy időben Tóbiás – Ölvedi Tibor laptopja – is látott el szerverfeladatokat.)

A szolgáltatások egy része 2008 táján átvándorolt Windows-alapokra: Active Directory, LDAP-authentikáció stb. A lényeg az volt, hogy egy-egy géptermi gépre bejelentkezve az egyszeri collegista mindig ugyanazt kapja: akármelyik géphez is ül le, a saját beállításait – háttérkép, asztal, dokumentumok – látta viszont. Továbbá a saját felhasználói könyvtárainkat is egy másik protokoll szerint kellett és kell ma is elérnünk.

Operációs rendszerek tekintetében lépést tartottunk a Microsoft fejlesztéseivel, a géptermi gépeken a Windows XP után a Windows Vista és a Windows 7 is megjelentek.

2010 tavaszán volt legutóbb nagyobb szerverbeszerzés, akkor egy komolyabb számítógépet sikerült telepíteni (a „négyezer forintos szerver”).

Az új idők technikáit követve nálunk is megjelent a virtualizáció alkalmazása. Ez azt jelenti, hogy egy-egy feladat ellátását nem szükséges sem egy meglévő – már más feladatot ellátó – kisebb gépre bízni, sem egy újabb gépet összerakni ebből a célból, hanem a feladat ellátására kiszemelt „új gép” megjelenhet úgy, mint egy nagyobb teljesítményű szerveren futó program: egy virtuális számítógép. Ennek a technikának is számos előnye van. Például egy ilyen virtuális

szerver látja el jelenleg az X-es honlap üzemeltetésének a feladatát. A Stella is virtualizált módon élt tovább.

A rendszer üzemeltetéséhez tartozott egy, illetve két nyomtató, fénymásoló és egy szkener fenntartása is.

Ahogy azt az akkori rendszergazdák „Informatikai infrastruktúra fejlesztési terve” című wikis oldalukon Czigola Gábor megfogalmazásában részletesen kifejtették és indokolták, 2007-től kezdve a Collegiumon belüli internethasználathoz (collegisták számára) szükségessé vált a regisztráció és a „nethasználati díj” befizetése. Korábban a szolgáltatás ingyenes volt. A nem regisztrált felhasználók szűrését a kommunikáló számítógép (illetve hálózati eszközeinek, eszközeinek) egyértelmű azonosítóját („MAC-kód”) felhasználva lehet megoldani – regisztrációkor ez(eke)t meg kellett adni. A nethasználati díj nagyjából 3000 Ft körüli összeget jelentett félévente. Volt félév, amikor különféle „csomagokat” lehetett vásárolni, amelyek a szolgáltatások különböző mértékű használatára jogosítottak fel (csak vezetékes, wifi is, nem csak az emeleten), és amelyeket a Collegium hagyományos rangjairól (góJa, tanár úr, senior) neveztek el. Én annak idején a „Fő tanár úr” csomagot vásároltam meg.

Megemlítendő, hogy a böngészőnkben milyen címeken lehetett elérni egy-egy collegiumi honlapot. Kezdetben a *www.eotvos.elte.hu.*, később a *www.eotvoscollegium.hu* cím működött, kicsit így is függetlenül az egyetemi hálózattól. Persze megmaradt a régi cím is, hiszen az rövidebb. Ezek ma is működnek, mindenki szabadon megválaszthatja, melyiket használja szívesebben.

Korábban, a honlapok kapcsán sok címet felsoroltam lábjegyzetként, ilyen például az *eir.eotvos.elte.hu*. Ezekben a címekben tehát az *eotvos.elte.hu* rész tetszőlegesen leváltható az *eotvoscollegium.hu* résszel. Az egyes felhasználók saját oldalainak elérési módja is többször változott. Ma – például az én eszemben – a *web.eotvos.elte.hu/locsi* alak a preferált.

Informatikai műhely

A következőkben röviden összefoglalom az Informatikai műhely történetét és néhány vele kapcsolatos egyéb tény is, hiszen működését a címben szereplő időintervallumban kezdte meg.²⁵

²⁵ Az Informatikai műhelyről további információk, részletes történeti bejegyzések olvashatók a wikis honlapon, az „Informatikai Műhely” című oldalon. Az X-es honlapon is szerepel már néhány adat.

Az Informatikai műhelyt a Kuratórium javaslatára 2004 februárjában alapították azért, hogy az ELTE szerkezeti átalakulását követve (az Informatikai Kar 2003-ban vált ki a Természettudományi Karból) megfelelő háttérrel biztosítson a Collegium informatikával kapcsolatos tanulmányokat végző tagjai számára. Alapításakor mindössze 5 tagot számlált, azóta azonban jelentős számban képviseltetik magukat az informatikusok a Collegiumban. A műhelyvezető az alapítás óta Csörnyei Zoltán, az Informatikai Kar egyetemi docense. A műhely tiszteletbeli elnöke Lovász László, a Természettudományi Kar egyetemi tanára, az MTA rendes tagja.

Az évek során kialakult a műhely saját képzési terve. Az informatika modern elméleteitől kezdve, a funkcionális programnyelvek helyességbizonyító eszközein át, egészen a nagyobb kari projektekbe való bekapcsolódási lehetőségekig tart a kurzusok palettája. A kurzusok szervezésén kívül a műhely célkitűzései között szerepel a TDK-n való eredményes részvétel – több értékes munka került már ki tagjaink kezei közül –, valamint neves vendégelőadók meghívása a Collegiumba.

Kötelezettségeiken túl a műhely tagjai nélkülözhetetlen résztvevői például a HypereiDoc projektnek, amelyben más műhelyek is részt vesznek. A Registrator csoport is nagy hasznát vette informatikusainknak, főleg a levéltári anyag digitalizálásának a feladatában.

A kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem Farkas Gyula Szakkollégiumával is jó kapcsolatokat ápol a műhely, többen látogattak már oda CEEPUS ösztöndíj keretében, valamint onnan is többször érkeztek hozzánk vendégek, előadók.

Az Eötvös Konferencián 2006 óta van jelen az Informatika szekció.

A műhelyben a szakmai kapcsolatok mellett a közösségépítésről a rendszeres műhelygyűlések, műhelykirándulások gondoskodnak.

Informatikai Kar

Az évek során igen szoros kapcsolat alakult ki a Collegium és az Informatikai Kar között. Talán mindez a személyes kapcsolatoknak is köszönhető, például a HypereiDoc projekten keresztül Horváth Zoltán rektorhelyettes úrral vált szorosabbá az együttműködés; továbbá Kozma László dékán úr is igen elkötelezett a Collegium iránt. Régóta lelkes és nagylelkű támogatónk, az Eötvös Konferencia Informatika szekciójának pedig rendszeresen elnöke. A Collegium hálája jeleként a dékán úrnak 2011 szeptemberében Eötvös Collegiumért emlékérmeket adományozott.

2010-ben a kari leltárból kikerülő, de még bőven használható gépek közül 30-at adományozott a kar a Collegiumnak, amelyeknek nagy hasznát láttuk az infrastruktúra fejlesztésében, valamint a Registrator csoport munkájában is szerephez jutottak. Az idei évben további tucatnyi gépet kaptunk az Informatikai Kartól. (Korábban 2006-ban is segítséget nyújtottak az elromlott collegiumi gépek pótlásában.) Egy megállapodás részeként szerepelt az is (bár nem tudom, mennyire sikerült megvalósítani), hogy a Collegium tagjai használhatják az Informatikai Kar legnagyobb géptermet, a Lovardát.

A Kar köztársasági ösztöndíjasai között, valamint a „Kar kiváló hallgatói” között is kiemelkedő számban szerepelnek Eötvös collegisták évről évre.

Informatikai brigád

Hogy a kép teljes legyen, nem hagyhatom ki az Informatikai brigádot sem az összefoglalómból, bár munkássága talán kevésbé ismert.

A „brigádok” kisebb csoportok az EMGTSZ (Eötvös Mezőgazdasági Termelő Szövetkezet) elnevezésű közhasznú collegiumi hallgatói szerveződésen belül, amely különböző tevékenységein keresztül a falusi származás és életforma nem megvetendőségét kívánta hangsúlyozni és tagjai közt a baráti kapcsolatokat szorosabbá fűzni. Egyes collegisták szerint a valaha volt legértelmesebb collegiumi szervezet, mások szerint viszont csak egy balkonláda hagyma termése köré épülő diktatórikus neokommunista társulás. Az EMGTSZ virágkorát 2005 és 2008 között élte, ma jóval visszafogottabban működik. (A szervezet honlapja – bár már régen frissült – ma is elérhető.²⁶)

Mindenesetre az informatika terjedését a Collegiumban az is jól mutatja, hogy a TSZ vezetősége hagyományos brigádjain kívül (Állattenyésztő, Növénytermesztő, Kísipari, Szakács stb.) az Informatikus brigád, avagy Informatikai brigád létrehozását is szükségesnek látta. Az akkori brigádvezető (Sztupák Sz. Zsolt) komoly feladatokat is megfogalmazott első 0.5 éves tervében, mint például a Collegium honlapjának fejlesztése, illetve a matematikával, informatikával kapcsolatos kurzusokat végző társak segítése, korrepetálása. (A terv részletei a honlapon olvashatók.)

Összefoglalás

Az előző oldalakon áttekintettük a Collegium informatikai rendszerének és informatikusképzésének különböző oldalait. Hangsúlyosabban az egyszeri collegista és a külvilág által is megtapasztalható honlapok változását, a hálózati kiépítést elemeztük, de szóltunk – nem túl szakmai, inkább a közérthetőségre törekvő

²⁶ Az EMGTSZ honlapja: <http://web.eotvos.elte.hu/emgtsz>.

hangon – a szerverek, a szolgáltatások, a levelezés fejlődéséről. Megemlékeztünk rendszergazdáinkról, a gépterem sorsáról, valamint röviden összefoglaltuk az Informatikai műhely működését, kapcsolatunkat az Informatikai Karral, sőt még az Informatikus brigádra is kitértünk. Tehát főképp a minden collegista által megtapasztalható elemeket (internet, kábelezés) vettük szemügyre egy egyszerű bentlakó programtervező matematikus hallgató szemüvegén keresztül.

Összességében elmondhatjuk, hogy sikerült lépést tartanunk az informatika fejlődésével, az egyre növekvő igényekkel. Informatikai rendszerünk (és képzésünk is) folyamatosan fejlődött, és bár lépten-nyomon felmerültek problémák, és sokszor voltunk elégedetlenek a szolgáltatásokkal (lassú a net, nem megy a nyomtató, nem volt kedves a rendszergazda), azért még mindig működik a „kolinet”, és ha nem is kifogástalan, de legalább elfogadható – hála a rendszergazdák kitartó munkájának.

Az üvegszálnak köszönhetően hamarosan villámgyors lesz a hálózat, a honlapok is izlésesen, harmonikusan és céljuknak megfelelően szolgálnak majd. Kívánok sok kitartást és jó munkát a rendszergazdáinknak és a segítő informatikus (és nem informatikus) kollégáknak a továbbiakban is: működjék minél szebben a Collegium informatikai rendszere!

Diákélet

Áttekintés

Összeállította: Markó Anita

Az Eötvös Konferencia

A Collegium Diákbizottsága minden év májusában megszervezi az Eötvös Konferenciát, amelynek keretében a diákok bemutathatják kutatási témájukat és eredményeiket; a rendezvénysorozat 2009-ben ünnepelte fennállásának 10. évfordulóját. A konferencia az évek során egyre nagyobb népszerűsége és presztízsrre tett szert, évről évre egyre többen érkeznek az intézmény keretein kívül kutató diákok közül is, hogy bemutathassák kutatási eredményeiket. Az előadók főként az Eötvös Loránd Tudományegyetem hallgatói közül kerülnek ki, de minden évben érkeznek diákok más budapesti, esetleg vidéki városok egyeteméről, sőt még a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetemről is.

A konferencia három napja alatt (péntek–vasárnap) szinte minden tudományterület képviselteti magát. A konferencia hagyományosan informatika, biológiai-kémiai, magyar, földrajz- és földtudományi, társadalomtudományi, matematikai, történelmi és filozófiai szekciókból áll, a szekcióvezetők az adott tudomány jeles és szakavatott hazai képviselői, akik a levezető szerep mellett az előadások megvitatásában és a további potenciális kutatási irányok meghatározásában is segítik az előadókat. A negyedórás előadásokat általában rövid vita követi, a hallgatóság megfogalmazhatja a kérdéseit, esetleges kritikáit. Hagyományosan a konferencia időpontjára készül el az előző év legjobbnak ítélt előadásaiból megjelenő kiadvány, az *Adsumus*.

A konferencia célja, hogy lehetőséget biztosítson a hallgatóknak, hogy nyugodt, elfogadó környezetben, ám mégis komoly szakemberek és közönség előtt bemutathassák kutatásaikat, csiszolják előadásmódjukat, és a kritikák alapján új irányokba indulhassanak el. A szakmai tevékenység mellett a résztvevőknek a konferencia szüneteiben és az esti közösségi programokon lehetőségük nyílik jobban megismerni a többi intézményből érkezett hallgatókat és azok kutatási területeit, eredményeit is.

Eötvös Napok

Az Eötvös Collegium közösségi életének szerves része a minden év májusában, a szorgalmi időszak utolsó hetében zajló Eötvös Napok. A csütörtöktől vasárnapig terjedő időszak a könnyed szórakozás jegyében telik: a collegisták és a meghívott szakkollégiumok (Bolyai Kollégium, Simonyi Károly Szakkollégium, Bibó István Szellemi Műhely, Társadalomtudományi Szakkollégium) diákjai a legkülönbélebb sportbajnokságokon (foci, kézi-, kosár-, és röplabda, pingpong és csocsó) és ügyességi vetélkedőkön mérhetik össze tudásukat; a győzteseket értékes nyerevények várják. A programsorozat vasárnapi levezető kirándulással ér véget, de a kevésbé aktívak is találhatnak lelkes, ismerkedésre nyitott társaságot.

„GóJa”-rendezvények

Mivel a diákság már az augusztusi felvételi eljárás folyamán is aktívan bekapcsolódhat a leendő elsőévesek kiválasztásába, meghatározó jelentőségű a „góják” érkezése. A diákbizottsági és szakmai meghallgatások mellett a collegistáknak lehetőségük van arra is, hogy az Estikében tartott szakmai anketon kötetlenebb környezetben ismerhessék meg a felvételizőket.

A felvételit követő héten kerül sor a „gójatáborra”, ahol három napon keresztül a Collegium (öreg)diákjai vetik alá különböző próbáknak az elsőéveseket. Az őszi félév felénél pedig a Diákbizottság megrendezi a „gójahétvégét”, amikor is a gójáknak „be kell bizonyítaniuk”, hogy kiérdemelték a collega jelzőt. Ekkor szavalóversenyen kell részt venniük, és éjszakába nyúló akadályversenyeket szerveznek számukra a felsőbbévesek, valamint a Collegium hagyományos „gójabálját” is ezen a hétvégén tartják.

EClogA

Az EClogA az Eötvös Collegiumban működő hivatalos folyóirat, amely szinte hiánypótlóként jelent meg a collegiumi diákélet palettáján. A lapot 2010 második szemeszterében alapította meg egy lelkes csapat. Mik voltak az alapelveik pontosan? Elsőként az, hogy a Collegiumban működő kérszéletű irodalmi lapokkal szemben az új jövevény ne legyen „csak” bölcsész. Legyen ehelyett sokszínű, sőt interdiszciplináris, mindezek felett multikulturális, no és férjen meg a komolyság a komolytalanság mellett, azaz tükrözze mindazt, amik mi vagyunk itt az Eötvös Collegiumban.

A lapszámok tematikusak, kéthavonta 100–120 oldalban jelenik meg, 150 példányban. A tanév során öt lapszámot adtunk ki, témáink a következők voltak: Ecce homo, Match game, Bábel után, Methamorphoses és Sub rosa. A tematikusság mellett azonban mindig helyet kapnak visszatérő rovatok is:

1. Variáció egy témára / tematikus rovat (Markó Anita, anitamarko89@gmail.com)
2. Folytassa, Collega! / A Collegium története, legendái, interjú volt és jelenlegi collegistákkal (Barta Tamás, hunbarta@vipmail.hu)
3. Vitriol és Macskakő / Közélet, utcafront és minden, amihez közünk lehet a világban (Tóth Olivér István, cmf.576@gmail.com)
4. Asztalfiók / A költői és írói véna mutogatása (Körtési Márton, marxi.korts@gmail.com)
5. Kult-treff / Színház, film, könyv, kiállítás, zene, ajánló, kritika, recenzió, kultúr-sokk... (Szilvay Máté, szilvaymate@gmail.com)
6. Idegen tollak / Everything, was nicht auf magyar est... Itt a helye az idegen nyelvű publikációknak, legyen az angol, német, spanyol vagy ógörög! Egyetlen kérés: a cikk mellé egy rövid, magyar nyelvű rezümé szükséges! (Bálint Zsuzsa, balintsusi@gmail.com)

Az újság megtalálható a Collegiumban, az ELTE BTK Jegyzetboltban és néhány kávéházi asztalon szerte a városban.

Énekkar

Az Eötvös Collegiumban régebben is működött énekkar, amely hosszabb kihagyás után 2005-ben Dósa Kata vezetésével alakult újjá, egy csapat énekelni szerető ember lelkesedéséből. 2009 tavaszi félévében – Kata távollétében – Nagy Ida, majd 2010 őszi félévétől Bokányi Eszter vette át a kórus irányítását.

A szorgalmi időszakban zajló próbákon hetente 10–30 ember jelenik meg: bentlakók és bejárók egyaránt. A kórusban sokan énekelnek egy másik ELTE-s szakkollégium, a Bolyai-kollégium tagjai közül is, illetve volt Eötvös collegisták is visszajárnak.

A kórus repertoárja széles skálán mozog: Kodály Zoltán, Bárdos Lajos és Kocsár Miklós kórusművei mellett megtalálhatók benne különböző népek népdalai, spirituálék, musicalbetétdalok éppúgy, mint a reneszánsz kórusirodalom darabjai. Lehetőség szerint zongorakísérő, szólista is kerül ki a Collegiumból a dalok mellé, és nem ritkák a többnyire az énekkar tagjaiból szerveződő kamara-előadások sem.

A 2011-es év tavaszi félévében a sok záróvizsgázó miatt megfogyatkozott létszámmal bár, de működött az énekkar: többnyire kánonokkal, népdalokkal, két-, illetve háromszólamú művekkel ismerkedtünk. A félév legnagyobb fellépését Imeli Brigittának köszönhetjük, aki édesapja cégének 20. fennállási évfordulójára hívott meg minket a Hotel Benczúrba. A zömmel külföldiekből álló vendégek a magyar huszárnótákat tapsolták meg a leginkább. A fellépésért cserébe háromfogásos vacsorát kaptunk ajándékba, nem csoda tehát, hogy ebből az alkalomból jócskán összegyűltek a kórusba ritkán járó emberek is. Előételnek a japán konyha egyik remekét kóstoltuk meg, sajnos az eredetét nem tudtuk megállapítani (hal vagy szója?), aztán párolt kacsamell következett tört krumplival, „desszertnek” pedig hortobágyi húsos palacsinta: ilyen fogások mellett nagyon jó hangulatban telt az este.

Nyár végén az Amerikából hazalátogató Dósa Katával a kórus az agárdi strandon találkozott, ahol a szép időben fürödtünk, majd Tóth Szilviéknél szalonnát sütöttünk, és régi-új kórusnótákat énekelünk. Innen a társaság egyik fele már este elutazott Budapestre a collegiumi felvételiztetésre, a többieknek így több szalonna jutott.

Az új tanévet ősszel új, lelkes tagokkal kezdtük, így ismét komolyabb darabokkal készülhettünk a Bolyai-kollégium *Belzebub* elnevezésű rendezvényére. Angol karácsonyi énekeket, egy Gershwin-nótát (*Somebody loves me*), az *Amazing grace* című spirituálét és Bárdostól a *Széles a Dunát* adtuk elő a Collegium hagyományos karácsonyi koncertjén, amely egyben a kórus félévzáró és a 2011-es év évzáró rendezvénye is volt számunkra.

Az egyre gyarapodó létszámmal ősszel már sokkal könnyebb volt együtt dolgozni, mint tavasszal. Reméljük, hogy ez a lendület a 2012. évre sem törik meg, így egyre igényesebb, szebb darabokat tudunk megtanulni és előadni egymás és a magunk örömeire. A próbákon és a fellépéseinken pedig minden érdeklődőt nagyon sok szeretettel látunk.

Biblia-kör

A Collegiumban 2 éve működik Biblia-kör, amelyet lelkes collegisták indítottak el. Az érdeklődők hetente találkoznak, és a Szentírás közös olvasása után együtt értelmezik a felolvasott szakaszokat, és osztják meg egymással véleményüket. A collegiumi Biblia-kör tagjai a rendszeres találkozások mellett kirándulásokat is szerveznek, és örömmel fogadnak minden érdeklődőt.

Sport

Az Eötvös Collegiumban nagy hagyománya van a komoly sportéletnek. Minden év májusában megrendezik az „Eötvös Cupát”, amelyen hagyományosan legalább négy csapat vesz részt, a teremfoci-bajnokság pedig egész éves sorozat, amelynek keretein belül esténként és néha éjjelenként különböző csapatok mérhetik össze tudásukat. A komoly futball mellett kiemelt szerepet játszik a Collegium sportéletében a futás, a kosárlabda és az „örömfoci”.

Eötvös Színházkör

Részben a Collegium Magyar műhelyéhez köthető az Eötvös Színházkör működése. A frissen alakult társaság havonta több alkalommal látogatja a hazai színházi élet kimagasló vagy éppen kevésbé sikeres előadásait, majd egy beszélgetés keretében tízes skálán értékeli is ezeket. Az esték különlegessége az, hogy minden darabot egy kutatóval tekintünk meg. Bár a kör alapvetően az Eötvös Collegiumhoz kötődik, szívesen látunk külső tagokat is.

Időpont	Előadás címe	Színház	Értékelés
2011. 04. 07.	<i>Sziráénének</i>	Katona József Színház	7,6
2011. 04. 21.	<i>Aranysárkány</i>	Karinthy Színház	4,4
2011. 05. 09.	<i>Úri muri</i>	Nemzeti Színház	2,3
2011. 05. 15.	<i>Koccanás</i>	Katona József Színház	7,5
2011. 09. 20.	<i>Dante: Pokol</i>	Maladype Színház	5,1
2011. 10. 04.	<i>Egyszer élünk...</i>	Nemzeti Színház	6,0
2011. 10. 31.	<i>Szent Johanna</i>	Nemzeti Színház	5,2
2011. 11. 24.	<i>Woyzeck</i>	Katona József Színház	5,7

Open mic

Újdonsült hagyománykezdeménye a Collegiumnak az open mic jellegű felolvasóest. Ez a gyakorlatban annyit tesz, hogy az olvas fel, aki meg akarja mutatni a fiókja tartalmát; az évben három felolvasóestünk volt.

D'ceour

Ha végigsétálunk a Collegium lányszárnyán, több olyan régi plakátot, képet is felfedezhetünk, amely a színi előadásokra, drámákra, komédiákra invitál, vagy éppen azokat örökíti meg. A vissza-visszajáró „öreg collegisták” is édes-kés nosztalgiával emlegetik a próbákkal és díszletkészítéssel töltött órákat, napokat és az Estikében vagy a kertben tartott előadásokat. Az utóbbi évek makacs szünete és elhaló próbálkozásai után néhány vállalkozó kedvű fiú és lány úgy döntött, hogy feléleszti a színjátszó kört, és szorgalmasan szervezkedni kezdtek. A tanévben nagy sikerrel Rejtő Jenő: *Herkules bonbon* című bohózatát adták elő.

TTK-s Est

Elsősorban collegistáknak szánt, kötetlen hangulatú előadói estjeinken a Collegium TTK-s, illetve bölcsészhallgatói előadásokat tartanak a nem szakmabeli közönség számára is érdekes témákról, közérthető stílusban. A TTK-s Esten mindig szép számmal vannak jelen érdeklődő bölcsészhallgatók, és viszont. Ezek az estek nagyon népszerűek, hosszú évek óta a Collegium megszokott rendezvényei közé tartoznak.

Kultúrsufni

A Kultúrsufni megalapításának ötlete hiánypótlási szándékként jelentkezett, egyfajta szabadműhelyt kívánt lenni. Alapvetően kiegészítő kurzusokkal, előadásokkal egészíti ki a művészet-, kultúra- és művelődéstudományok, egyes szabad bölcsész szakirányok hallgatóik tanulmányait, specifikusan az ő érdeklődési körükhöz szabva, de természetesen minden érdeklődőt szívesen látva. A tanév során Lestyán-Goda János szobrásszal, a populáris kultúra, koncertszervezés, zeneipar oldaláról pedig Vörös Andrással és Pándi Balázssal beszélgettünk.

Diákbizottsági elnöki jelentés

2010. őszi félévről

A 2010/11-es tanév őszi félévében a Diákbizottság eltökélt szándéka volt, hogy munkáját professzionálisabban végezze, és több tekintetben is változásokat vigyen véghez. Ez több esetben sikerült, más kérdésekben még sok munka áll előttünk.

Gólyahét

Idén is megrendeztük a gólyatábor folytatásaként a gólyahétvégét, amelyet igyekeztünk a hagyományokhoz képest színesebben, bővebb programmal megszervezni. A gólyahévége a Társalgó szerencsés megnyitójával kezdődött, ahol az Oktoberfest hangulatát idéző különleges német sörök és nagy mennyiségű virsli várta az érdeklődőket. A hét programja a filmklub és a teremfoci-bajnokság döntője után a Janicsok-émlékversennyel folytatódott, amely még a tavalyinál is kevesebb érdeklődőt vonzott. A pénteki akadályverseny komolyabb fennakadások nélkül zajlott. A gólyabálra sikerült több százezer forint értékben szponzorokat szereznünk, kiemelt támogatónk volt a Helikon Kiadó és az Első Pesti Rétesház. A sikeres gólyahét és az utóbbi évek egyik legjobb gólyabálja ellenére azt a tanulságot kellett levonnunk, hogy jelenlegi formájában a gólyahét nem volt képes megmozgatni a gólyákat, akik a gólyatábor és a szakmai hét után egyéb helyeken keresték a kikapcsolódást, így a programok inkább a felsőbbéveseknek és az öregdiákoknak jelentettek élményt. Ennek megfelelően a jövőben végig kell gondolnunk a felvételitől a gólyabálig tartó időszak programjainak integritását és kommunikációját.

Társalgó

A gólyahéten megnyitott Társalgóban a Diákbizottság célul tűzte ki a folyamatos programok biztosítását. Ez végül nem sikerült teljes mértékben, a Társalgó viszont egyrészt a Filmklubnak és az Eötvös Keddeknek ad helyet, másrészt pedig olyan barátságos környezetet sikerült kialakítanunk, ahol a collegisták

kötetlenül tanulhatnak, kikapcsolódhatnak. Ezt mi sem bizonyítja jobban, mint a sok spontán szerveződésű program, amelyek közül itt szeretném kiemelni a Szilvai Máté által szervezett Wagner-filmklubot, amely során a Ring-tetralógiát, majd levezetésképpen Mundruczó Kornél *Nibelung-lakóparkját* tekintette meg az érdeklődő közönség. A barátságos környezetet kialakítandó a Diákbizottság felhozta az Estikéből az új asztal beszerzése miatt feleslegessé vált régi csocsóasztalt, vásárolt egy vetítővásznat, és a kiegészítő világítást állólámpákkal pótolta. Úgy vélem, hogy a Társalgó jelenlegi formájában betölti a neki szánt feladatot, a Társalgó életében ennél intenzívebb diákbizottsági részvétel szükségtelen.

Filmklub

Örömünkre szolgál, hogy olyan Filmklub működhet, amely kezdetben spontán szerveződött, majd Somorjai Márton külső szakértő bevonásával analóg filmekre koncentráló tematikus filmklubbá alakult. A Filmklub öt alkalommal ült össze, ahol a moderátornak köszönhetően a közönség jelentős teoretikus ismeretekre is szert tehetett. Emellett meg kell jegyeznünk, hogy ez volt a félévben az egyetlen programunk, amely jelentős számú külsős érdeklődőt is vonzott.

Eötvös Keddek

Az egykor volt Eötvös Szerdákat órameghirdetési okokból kiváltó Eötvös Keddek szerencsésen életképesek voltak a félév során. A program a jövő félévben is folytatódik, február 15-én a Magyar műhellyel közös szervezésben látjuk vendégül Tóth Krisztinát.

Centenáriumi

A centenáriumi megemlékezés során a Diákbizottság segítette a szervezők és az igazgató úr munkáját. Emellett a *Tanítványok* című film vetítésével megemlékezett Teleki Pál szobrának felavatásáról.

Erdélyi kirándulás

Az erdélyi kirándulás szervezését anyagi támogatással is segítette a Diákbizottság. A kirándulás egyedülálló lehetőséget nyújtott a határon innen és túl a helyi hallgatói érdekképviselőkkel való szorosabb együttműködés kialakítására. Ennek

legfőbb pontja, hogy a XII. Eötvös Konferencia szervezése során megpróbálunk nyitni a társintézmények felé: a konferencia a szegedi Eötvözet Konferencia testvérkonferenciája lesz, és a csíkszeredai Bölöni Farkas Sándor Szakkollégiummal közösen fogjuk szervezni, amely a közgazdasági szekciót fogja koordinálni. Azt reméljük, hogy a nagy távolság ellenére gyümölcsöző együttműködés alakulhat ki mindkét fél számára. A kolozsvári és a marosvásárhelyi hallgatókkal a Diákbizottság a megfelelő szervezettségű hallgatói önkormányzat hiányában nem tudott stratégiai kapcsolatokat kiépíteni, ezekkel a helyszínekkel az Informatika műhely egyébként is tartja a kapcsolatot. Ez alól kivétel a kolozsvári Láthatatlan Kollégium, amellyel próbáljuk felvenni a kapcsolatot.

Karácsony

Idén is megrendeztük a karácsonyi műsort. Az érdeklődő collegisták sorshúzás alapján megajándékozhatták egymást. A Diákbizottság csokoládéautomata beszerzésével kedveskedett a collegistáknak.

Külügyi helyzet

A Diákbizottságnak egy dinamikusan változó külügyi helyzetben kellett ebben a félévben megállnia a helyét, és hasonló vár rá a következő félévben is. Ebben az időszakban a Diákbizottság mindig arra törekedett, hogy a collegisták érdekeit követve, de a Collegium egységének megőrzését mindenkor szem előtt tartva, Horváth László igazgató úrral folyamatosan egyeztetve képviselje a nagy múltú intézményt.

Az új felsőoktatási törvény tervezetét bár első körben visszavonták, borítékolható, hogy változások lesznek a törvényi környezetben. Ennek pontos részleteit egyelőre találgatni sem lehet, ám az már biztosnak látszik, hogy Dux László felsőoktatásért felelős helyettes államtitkár úr kezdeményezésére az Interkoll jelenlegi formájában megszűnik, és helyét egy jelenleg szervezés alatt álló ernyőszervezet fogja átvenni, amely objektív szempontokat érvényesítve ítéli majd meg a szakkollégiumiség feltételeit.

Kalina Gergely, az EHÖK új elnöke kiemelt feladatnak tekinti a tehetséggondozás felkarolását az egyetemi életben. Ennek keretében indult be idén egyelőre kísérleti jelleggel a honorációri rendszer, valamint dolgozta ki Czető Márton, az EHÖK tudományos referense a tehetséggondozási programot, amely a TDK és szakkollégiumi hálózatot kombinálja új elemekkel. Azt reméljük, hogy ebben

a koncepcióban a szakkollégiumok elnyerik az őket megillető helyet, ugyanakkor organikusabban simulnak az egyetemi közegbe.

Ezen felül a KolHÖK-ön belül öröndetesen erősödött a szakkollégiumok aktivitása. Az Eötvös Collegium ennek keretében rendezte meg február 17-én az Újonnan Felvettek Találkozóját. Ez alkalommal Kalina Gergely EHÖK-elnök és Czető Márton tudományos referens tartanak egy rövid előadást az új koncepcióról, majd az ELTE-s szakkollégiumok vetélkedője után az Anselmo Crew lép fel a Nagyklubban. Azt reméljük ettől a találkozótól, hogy egyrészt kifelé népszerűsíti a szakkollégiumiságot és azon belül a Collegiumot a leendő collegisták körében, másfelől erősíti az együttműködést az ELTE-s szakkollégiumok között.

Beszerezések

A Diákbizottság ebben a félévben elsősorban sportszerek beszerzésével próbálta javítani a collegisták életszínvonalát, sportolási lehetőségeit: floorballkészletet, teniszszettet, röplabdákat, röplabdahálót, focilabdát vettünk. Emellett sikerült bővítenünk a társasjátékkészletet is. Helyreállítottuk a vécépapír-ellátást a Collegiumban, és támogattuk az uszodabérlet beszerzését. Nemrég elindult az idegen nyelvű újságprogram, amelynek keretében a *Süddeutsche Zeitung*, a *Le Monde* és a *The Independent* hétfégi számának digitális változatát kiküldjük a collegistáknak.

Informatika

A félév célkitűzése volt a különböző diákoknak szóló honlapok egy honlapban való egyesítése. Létrejött az Egységes Információs Rendszer (eir.eotvoscollegium.hu), amely magába foglalja a Társalgó, az Ecloga, az Eötvös Konferencia, a Help és a Netreg honlapokat. Emellett bővült egy ColiChat szolgáltatással, valamint tervbe van véve a véglegesülő új collegiumi honlappal megvalósítandó kommunikációja, így a hírlevél funkciója kiváltaná a „mindenki” levelezőlista forgalmának nagy részét.

Társadalmi felelősségvállalás

A Diákbizottság kiemelt feladatának tartotta a társadalmi felelősségvállalás erősítését. Ennek keretében bekapcsolódott a Baptista Szeretetszolgálat által szervezett karácsonyi Cipősdoboz akcióba. A környezetvédelem területén is elért a colle-

giumi környezetvédelmi munkacsoporttal közösen sikereket: beindult a szelektív hulladékgyűjtés, és kikerültek a madáretetők a Collegium kertjébe.

A Diákbizottság az elmúlt félévben sikerrel vett sok akadályt, ám még több kérdésben komoly hiányosságok mutatkoznak. Ezek közül a legfontosabb a pénzügyi biztonság megteremtése, a kommunikáció hatékonyságának növelése és a collegisták aktivitásának erősítése.

Eötvös Collegium, 2011. február 9.

Tóth Olivér István

Diákbizottsági elnöki jelentés

2011. tavaszi félévről

A Diákbizottság a 2010/2011. tanév tavaszi félévében a felújítási hullám miatt rendkívüli körülmények között volt kénytelen végezni a munkáját. Ennek ellenére igyekeztünk a fél évvel ezelőtt megkezdett professzionalizációt folytatni, a rendes programokat az eddigieknél is magasabb színvonalon megrendezni és új, előremutató kezdeményezéseket indítani.

Felújítás

A felújítás egyértelműen a félév legmeghatározóbb eseménye volt, amely az épület infrastruktúrájának részleges kiesésével járt. Ennek megfelelően a DB munkájának jelentős részét arra fordította, hogy a megváltozott körülmények között is biztosítsa az emberileg lehetséges maximális komfortfokozatot a collegistáknak. Természetesen ez sok esetben szinte lehetetlen volt, nem sikerült megszervezni, hogy ne kelljen sokaknak több mint három fős szobában lakniuk, ne legyenek az áramszünettel kapcsolatos zavaros kommunikációs manőverek. A collegisták összefogásának és a DB erőfeszítéseinek köszönhetően sikerült komolyabb fennakadások nélkül megszerveznünk a félévet és a rendes programokat is többé-kevésbé fennakadásmentesen megrendezni. Ezen a téren a legfontosabb cél a Társalgó átadása után egy használható közösségi tér kialakítása, ahova egy biliárdasztal beszerzését tervezzük, valamint az igazgató úrral közösen egy előadások és filmvetítések megrendezésére alkalmas teret szeretnénk létrehozni.

Eötvös Konferencia

A XII. Eötvös Konferencia az OTDK után szám szerint a legtöbb graduális hallgatót megmozgató konferencia, amelynek célja, hogy a hallgatók megfelelő előadói tapasztalatra tegyenek szert, és a tudomány disszeminációját elősegítse. A konferencia több mint tízéves hagyomány folytatója, és a hagyományokhoz méltóan 8 intézményből, köztük egy határon túli egyetemről érkezett, 79 hallgató 12 szekcióban és 6 alszekcióban, 14 oktató elnöklése mellett mutathat-

ta be kutatási eredményeit. Emellett a konferencián egy akadémikus és egy Széchenyi-díjas oktató tartott plenáris előadást, továbbá egy konferenciakötet bemutatójára is sor került. A konferencia részét képezte szatelitkonferenciaként a III. Biológia-kémia Kárpát-medencei Szakkollégiumi Konferencia. A tudományos eredmények és tudományszervezési tapasztalatok átadását elősegítendő a konferencia az SZTE Eötvös Loránd Kollégium Eötvözet konferenciájának testvérkonferenciájaként, a Sapientia Magyar Tudományegyetem csíkszeredai Bölöni Farkas Sándor Szakkollégiumával közös szervezésben valósult meg. A konferencia szervezői arra törekedtek, hogy minél inkább erősítsék a Kárpát-medencei felsőoktatási intézmények együttműködését, csak a kutatók élénk kommunikációja mellett lehetséges ugyanis sikeres kutatómunkát folytatni. Külön kiemelt cél volt a szakkollégiumok együttműködésének erősítése, ez nemcsak a szegedi és a csíkszeredai intézményekkel való együttműködés, hanem a szakkollégiumokból érkező előadók nagy számában is megnyilvánul. A konferencia szervezői komoly hangsúlyt fektettek arra, hogy az előadások után szervezeten legyen lehetőség a diszkusszió kötetlen folytatására. Nagy örömeinkre szolgált, hogy az interdiszciplináris kutatási területeket bemutató hallgatók száma igen jelentős volt a konferencián, és ez elősegítette a tudományok közti párbeszéd erősítését. A konferencia színvonalát mutatja, hogy elnyerte „Az Év tudományos rendezvénye 2011” címet.

Oklevel

XII. EÖTVÖS KONFERENCIA

részére,

amely rendezvény az ELTE Egyetemi Hallgatói Önkormányzat által kiírt

„Az Év Tudományos Rendezvénye – ELTE 2011”

pályázatát elnyerte.

Kalina Gergely

elnök

ELTE EHÖK

Budapest, 2011. július 12.

Eötvös Majális

Az eddigi Eötvös Napok folytatásaként, az új irány jelzéseként Eötvös Majálisnak keresztelt rendezvény kulturális és sportprogramokkal szolgálta a collegisták kikapcsolódását a felújítás legnehezebb időszakában. Az Eötvös Majálison többek között beszélgettünk Szabó T. Annával, fellépett az Antherydium zenekar, esténként pedig közös kerti rendezvényeken vehettünk részt.

Eötvös Keddek és filmklubok

Az Eötvös Keddek és filmklubok azok a programok, amelyeket a leginkább érintett a felújítás, ám a félév első felében még zavartalanul beszélgethettünk Tóth Krisztinával és Ferdinándy Györggyel, valamint működhetett az analóg és a távol-keleti filmklub, és levetítettünk több Metropolitan HD operafelvételt is. Tervezzük, hogy a jövő félévben is legalább egy filmes és egy komolyzenei filmklubot indítunk, valamint folytatjuk az Eötvös Keddek hagyományát.

Felvételi, GóJatábor és szakmai hét

A felvételi előtt a DB komoly szerepet vállalt a promócióban: a műhelyek több mint felének szakterületét lefedő OKTV-helyezettek szólította meg közösségi oldalakon, valamint promóciós filmet forgatott, amelyet több mint hatszázan láttak.

A felvételi szervezésében és az infrastrukturális háttér biztosításában a DB megpróbált hatékonyan eljárni. Ennek megfelelően folyamatos információs pultot üzemeltettünk a portán, és a DB-delegáltak, valamint DB-s felvételi adatlapok segítségével próbáltuk a felvételi-DB-k működését összehangolni, érdekérvényesítő képességüket növelni. A szabadidős programok szervezésénél törekedtünk a sokszínűsésre és a szórakoztatásra, így a „nulladik” este ismerkedős sörözés, első este Open Mic felolvasó est, második este pedig filmvetítés színesítette a programot. Emellett mindkét nap folyamatos sportlehetőséget is biztosítottunk.

Hasonlóképpen a GóJatábor szervezésénél is törekedtünk a szórakoztatás és informativitás összeegyeztetésére. Ennek szellemében Horváth László igazgató úr támogatásának köszönhetően sikerült ismét kiadnunk a GóJaláb című információs kiadványt, illetve a GóJatábor második napján kerekasztal-beszélgetést szerveztünk igazgató úr és a tanári kar részvételével. Emellett célunk volt a tábor színes programjainak szakszerű megszervezése, amely megítélesem szerint sikerült is.

A szakmai héten egyértelműen a gólyák beilleszkedésének elősegítését tűztük ki célul. Ennek megfelelően megszerveztük a három kötelezően választható nyelv bemutatkozását, és bevezettük a gólyákat az ETR, EIR és EISZ (JSTOR) rejtelseibe. A hét hátralévő részében bemutatkozott az Angol és a Spanyol műhely is, valamint előadást tartott Simon Gábor, az EHÖK sportreferense az ELTE-s sportlehetőségekről, Mudra Viktória, a környezetvédelmi munkacsoport vezetője az ELTE környezetvédelmi programjáról, Varga Emese, a Karrierközpont vezetője a karrierlehetőségekről és a Karrierközpont által nyújtott lehetőségekről, Antoni Györgyi, a Pályázati és Innovációs Központ vezetője a pályázati lehetőségekről és az innováció értékesítéséről. Ezek után Spiró Györggyel beszélgettünk Gyöngyösi Megyer, valamint mindkét este volt zenés-táncos mulatság is.

Középiskolai verseny

A félév legfontosabb rendezvénye lesz a középiskolai verseny, amelynek honlapja megtekinthető a <http://ejtv.tk> honlapon. A verseny célja, hogy már a középiskolában lehetővé tegye a tehetséges diákok felkutatását, és az opcionális mentorálás segítségével tehetséggondozást valósítson meg. Természetesen nem titkolt célunk az is, hogy minél több tehetséges hallgatót megnyerjünk az Eötvös Collegiumnak. Hosszú távon az EHÖK-kel és a Karrierközponttal együttműködve egy minél nagyobb presztízsű, lehetőleg az ELTE-s felvételihez is pluszpontot adó verseny létrehozását tervezzük. Rövid távú célunk egy olyan verseny megszervezése, amely minden szekcióban tehetséges hallgatókat tud tudományos munkára ösztönözni.

Külügyi helyzet

A külügyi helyzet mindenképpen meghatározó a DB további működése tekintetében. Az új Felsőoktatási törvény kihívásaival természetesen a DB egyedül nem tud szembeszállni, ám mindenképpen fontos a hallgatói érdekképviselet szempontjából a barátságosabb környezethez való alkalmazkodás, ennek megfelelően fontos elérnünk az 50%-os részvételi arányt a Közgyűléseken. Szerencsére a KolHÖK-kel és az EHÖK-kel a kapcsolatunk kitűnő, a hallgatói frakció teljes mértékben kiáll a Collegium mellett. Fontos feladatunk azonban a szakkollégiumokkal és a karokkal való együttműködés erősítése. A szakkollégiumok felé próbálunk nyitni a KolHÖK-ös szinten szervezett Honfoglaló afterpartijának és az Újonnan Felvettek Találkozásának befogadásával. A karokkal való együttműködést leginkább a kapcsolatépítéssel próbáljuk erősíteni.

CTSZK-módosítás

Közjogi szempontból a félév legfontosabb eseménye a CTSZK teljes revíziója volt, amelynek megalkotásában a DB vezető szerepet játszott. Ennek megfelelően és a széles körű egyeztetések alatt sikerült a hallgatói érdekeket maximálisan figyelembe venni, miközben a szakmai színvonalat érintő követelmények sem sérültek.

CHÖK Alapszabály-módosítás

A CHÖK Alapszabály-módosítása fontos lépés a KISZ-es időkből, az SZKP KB-ból örökölt struktúrától egy korszerű menedzsment irányába történő elmozdulásban. A kétszintes vezetés létrehozásával a felelősség is jobban megoszlik, és lehetőség van a dinamikusabb munkavégzésre, hiszen tapasztaltuk, hogy sokszor a DB-s munkára jelentkezők nem jól mérik fel kapacitásukat, helyettesítésükre azonban csak a Közgyűlés összehívásával lenne lehetőség, ez pedig sokszor nehézkes és lassú folyamat. Emellett az is világos, hogy a DB feladatai az elmúlt években annyira kiszélesedtek, hogy hat ember azokat már képtelen ellátni.

Összességében véleményem szerint egy kihívásokban bővelkedő, de sikeres félévet tud maga mögött a Collegium. „Az Év tudományos rendezvénye 2011” díj elnyerése és a középiskolai verseny iránt való egyetemi szintű érdeklődés egyértelműen azt mutatja, hogy az Eötvös Collegium Diákbizottságának neve lassan felkerül a minőségbiztosítás térképére. Ha sikerül a megfelelő anyagi és személyi kereteket megteremteni, a DB feladata a szolgáltatásalapú működés és a minőségbiztosításon alapuló tudományszervezés lesz. Célunk, hogy minél több funkciót legyünk képesek hosszú távon ellátni mind a collegiumi adminisztráción belül, mind a collegiumi életben (kiadványszerkesztés, rendezvényszervezés, kommunikációs feladatok stb.). Emellett a Collegium akkor maradhat versenyképes a tehetséggondozásban, ha egy olyan minőségbiztosítási pontként jelenik meg, amely a tudományos életben is megkerülhetetlenné válik.

Eötvös Collegium, 2011. szeptember 8.

Tóth Olivér István

Arató György beszéde az Eötvös Collegium ifjúsága nevében 2010. március 15-én a Bécsi Légiónak budavári emléktáblájánál

Tisztelt Collegium! Kedves Tanáraink és Kollégáink!

Ismét itt állunk ennél a táblánál, ahol 1849-ben két bécsi légiós század is fölkezdte magát Budavárra. Mit mondhatunk éppen mi és éppen most március 15-éről, a reformkorról és a szabadságharcról? Nem üres frázisokat puffogatunk-e legegységesebb győzelmünk ünnepén? Cinizmusra hajló korunkban jelent-e még bármit nekünk ez a nap? Eötvös collegistaként van-e közünk a fegyveres bécsi fiatal értelmiség önföláldozásához, és milyen alapon akarjuk éppen mi, diákok Petőfi és a márciusi ifjak üzenetét megmagyarázni?

Csaknem egy évszázada Babits Mihály is ugyanezt kérdezte, rávilágítva kérdése társadalmi felelősségére is: *„Hol a szem, szemével farkasszemet nézni?/ Ki meri meglátni, ki meri idézni/ az igazi arcát?/ Ünnepe vak ünnep, s e máj napoknak/ szűk folyosóin a szavak úgy lobognak,/ mint az olcsó gyertyák”* (Petőfi koszorúi, 1923).

1848–49 a magyar társadalomnak kollektív élménye volt, és talán éppen ezért március 15-éről mindenki mást mond. Sok baba közt elveszett a gyermek, március 15-ének megannyi értelmezése hol tudatosan, hol kényszerűen, hol öntudatlanul elnyomta és elveszejtette az ünnep igazi üzenetét.

Március 15-ét minden hatalom megpróbálta kizsákmányolni, de valójában nem tudott vele mit kezdeni. A hivatalos értelmezések több mint egy évszázadig megpróbálták elferdíteni a márciusi ifjúság és a reformkori újjászületés gondolatait, ma pedig, a politikai gátlástalanság és erkölcsi relativizmus világában a magyarság zöme már nem hisz a sokat hallott, sokszor bemocskolt szólamokban, sőt szinte már semmiben sem képes hinni. Amit Petőfiék még álmukban sem gondoltak volna: ma már kétséges, létezik-e még egyáltalán magyar nemzet – a szó kulturális és politikai értelmében egyaránt.

Az Eötvös Collegium 1974. május 21-én, az utolsó, a győztes budavári roham 125. évfordulóján emléktáblát állított a legkevesbé emlegetett 1848–49-es hősöknek, a bécsi diákok által szervezett Bécsi Légiónak. Egy évvel az ország több városában lángra kapott, a pesti bölcsészknárnál rendőri brutalitásba torkolló tüntetés után, csak 6 évvel a prágai tavasz és csak 18 évvel 1956 után megbízhatatlan közönségnek szóló, új emlékhelyet avattak föl. Ez a taktikus szövegezésű internacionalista emlékmű mintegy külön utat kínált a szabadabb gondolkodású fiatal értelmiség egyik csoportjának. Az Eötvös Collegium növendékei azóta évente tiszteleghetnek egy olyan csoport előtt, amely nemcsak választott hazájáért és elveitért küzdött, nemcsak teljesítette, hanem túl is teljesítette hazafiúi föladatát: Buda jelképes erejű magyar kézre kerüléséért éppen itt rohant szuronycsatába.

Bizonyára mást jelent ez a hely 1974 Eötvös-kollégistáinak, mást a '80-as évek, a rendszerváltozás kollégistái és megint mást a mai collegisták számára. A maszkaras népfrenges beszédek és a tábla jellegét bizonyára nem kevesen utasították el, és még kevesebben hitték el a nemzetköziség jelentőségét. A nemzedékeken átívelő és koszorúinkat március idusához kötő közös vonás azonban talán nem a mázban rejlik: ezt az elvekért következetesen vállalt föladatban találjuk meg. A bécsi diákok lelkesedése éppolyan csillag magányosan vívott háborúnk egén, mint magáé márciusé, és e csillag fölláldozott fiatal életekre ragyog.

Tisztelt Ünneplők! A kollégista ifjúság mindig megemlékezett március 15-éről. A kommunista diktatúra '60-as, '70-es évekbeli állami és furcsa civil megemlékezései nem elégtettek ki a Kollégium igényeit – évről évre tudományos előadásokkal és művészi programmal kísért rendezvényeket tartottak. A kádári ellenforradalom bitófáinak árnyékában, 1963-ban a Kollégium ifjú szónokai a mai nagyklubban '48 eszméihez való elvhűséget, könyörtelen igazmondást követelnek, és magukra veszik '48 szellemének követelését is: a közösség gondjainak nyilvánosságra hozását és az '56 utáni konszolidáció által elnyomott ünnep rehabilitálását sürgetik. „Érthető és hangos formát kell adni gondolatainknak, minden vitában és minden fórumon. Ne aljasítsuk pusmogássá mondanivalónkat, mert a *kimondott* szó és a *látható* cselekvés szerint állítja mellénk a társadalom a maga szigorú értékmérőjét” (Collegiumi levéltár, 135. doboz, 255. csomó, „Kollégiumi rendezvények 1958–1973”).

Egy évvel később, amikor az ifjú szónok arról beszél, hogy a magyar forradalom jótányival sem csekélyebb értékű a franciánál, és a *szabad föld*, valamint a *polgári tulajdon* kívánságában összefogó társadalomról emlékezik, a hallgatóság jó része bizonyára nem 1789-re és 1848-ra gondol. (Idézett kútfő.) És amikor 1969-ben a 28 éves Utassy József kollégista költő a füledt teremben vaskos hangján elszavalta legendás versét, a *Zúg Márciust*, a vak és süket is láthatta – és meg is látta, amint

az állambiztonság jelentéseiben tükröződik –, hogy március ifjainak vetése minden tavasszal szárba szökken. A márciusi szabadság igazi cselekedete a megengedett határt átlépő, a kényelmesnél mindig tovább merészkedő értelmiségi elvhűség és ifjú szabadságesszmény erkölcsi példája. Nemcsak azt teljesíteni, amit szabad, de túlteljesíteni a föladatot, vállalva, hogy a kimondott sarkos igazság a történelem törvénye szerint süllyesztőbe kerül, és másoké lesz a kikapart gesztenye: ez diákhöz méltó társadalmi felelősségvállalás! „*lopnak a bőség kosarából, / a jognak asztalánál lopnak, / népek nevében!*” [...] *Holnap a szellem napvilágát / roppantják ránk a hétszer gyávák*” (Zúg Március, 1968) – Utassy sorai nem véletlenül lelkesítették föl a zsúfolt társalgót, nemcsak 1848 költői ars poeticájára utalnak, de ma is érvényesek. 1848-ban, a történelmi érdemeihez méltó magyar nemességgel szövetségben a márciusi ifjúság hatalmas példát és felelősséget adott a szellem napvilága után vágyakozó mindenkori fiatal értelmiségnek. Ennek társa a bécsi egyetemisták budai önföláldozása, és ezt mutatja föl a *szabadon szolgáló szellem* ifjainak ünnepléstörténete. Március idusa azé az ifjúságé, amelynek túlzásain talán cinikusan túllép a történelem, saját kora talán elszigeteli egzisztenciálisan, morálisan és szellemileg is, amelyre azonban mégis újra meg újra szüksége van a szabadságra és józanságra vágyó világnak.

Tisztelt Collegium! Március ünnepe az ifjúságé. De van-e ma olyan ifjúsága hazánknak, amely nemcsak fölismeri, hanem egyenes derékkal el is vállalja felelősségét? A szabadság és a jog nevében március ifjai egyesítették ambícióikat, lemondtak önös terveikről a köz szabadságáért. Ma az *egyén* szabadságáról beszélünk, és az önértékesítés, valamint a karrier szerint írjuk át erkölcsi szótárunkat. Ma már nincsenek közösségi ünnepeink, a Collegium rendezvényei szinte törvényszerűen maradnak méltó közönség nélkül. A felelősségteljes közös gondolkodás ma atomizált közösségekben – történetesen szakmai műhelyeink egy részében – jelenik meg, a szigorú önfegyelmén alapuló szakmai szabadság és az értelmiségi vitakultúra iránt lelkesedő ifjúság inkább bezárkózik, semmint mocsarat gázoljon a mozgalmárkodással: elvált egymástól a szakmai és a társadalmi felelősség gondolata, az ifjúság zömét tudta nélkül megfosztották történelmi szerepétől. Pedig a bőség kosarából és a jognak asztalánál ma is lopnak, tán szemérmetlenebbül, mint valaha. Ha van üzenete e táblánál az Eötvös Collegium mindenkori ifjúságának a maga és utódai számára, az nem lehet más, mint a helytállás és a szellem szabadságáért való megalkuvás nélküli kiállás; ez pedig csak úgy képzelhető el, ha vállaljuk társadalmi felelősségünket.

Köszönöm, hogy meghallgattak!

Szász Lajos beszéde 2011. március 15-én, a Bécsi Légión budavári emléktáblájánál

Tisztelt Collegium!

Emlékezni gyűltünk ma össze ezen a szép tavaszi délelőttön. Emlékezni a magyar történelem egyik legfelemelőbb napjára, 1848. március 15-ére. Ezen a napon a magyar nemzet olyan egységesen lépett fel, mint sem azelőtt, sem azóta soha.

Emlékeznünk kell az egy évvel későbbi tavasz eseményeire is. 1849 májusában a budai vár visszafoglalásával itt érte el zenitjét a magyar forradalom és szabadságharc is. Nem véletlen, hogy az Eötvös Collegium is éppen itt helyezte el a maga emléktábláját, és éppen itt emlékezik meg a szabadságharc ritkán emlegetett hőseiről, a bécsi légión fiatal tagjairól.

Hogyan kerültek egyáltalán ide ezek az ifjú, halált megvető bátorsággal küzdő bécsi diákok 1849-ben? De feltehetnénk a kérdést a szabadságharc más idegen származású katonáival, vezéreivel, hogy csak egyet említsek, Bem Józseffel kapcsolatban is. 1849 tavaszára az egy évvel korábban egész Európát lángba borító forradalmi mozgalmakból csupán a magyar szabadságharc lángja égett tovább. Nem véletlenül írta Petőfi is '49 januárjában: „*Európa csendes, újra csendes, elzúgtak forradalmi...*”.

Európa szabadságszerető nemzeteinek legjobbjai jöttek a magyar zászló alatt harcolni, és ha kellett, meghalni is akár. A világ többi népének szemében a magyar nemzet egy történelmi pillanatra egybefonódott a szabadság fogalmával. A magyar szabadságharc ügyét azonban nemcsak külföldről, például Bécsből érkező fiatal diákok támogatták, hanem ugyancsak vonzó volt a Magyarországon élő nemzetiségek legjobbjai számára. Nekik gyakran sokkal nehezebb volt a választás, a szabadságharc mellett való határozott kiállás.

A magyar ügy iránt érzett vonzalma vitte 1849 januárjában Szeberényi Lajost is Debrecenbe, a „*szabadság őrvárosába*”. Szeberényi szlovák nemzetiségű, de

mindig is többnyelvű evangélikus lelkészcsalád sarja, a szabadságharc idején még nincs harmincéves. Selmecbányán tanult, ahol a magyar önképzőkörben munkálkodva barátságot kötött az akkor szintén ott tanuló Petőfivel is. Ez a barátság, habár később megszakadt, nagy hatással volt pályájára. Pozsonyban elvégezte az evangélikus teológiai képzést, majd Pápán jogot tanult, ügyvédi diplomájával került Pestre, ahol hírlapírásból próbált megélni. 1848-ban csatlakozott a magyar forradalomhoz, a „Népbarát” szlovák nyelvű kiadását szerkesztve Kossuth egyik munkatársa lett. Forradalmi tevékenysége miatt évekig bujdosott, majd rendőri felügyelet alatt állt. Egyike azoknak a szlovák, román vagy éppen más magyarországi nemzetiség névtelen képviselőinek, akik szívvel-lélekkel támogatták a magyar szabadságharcot, benne a saját harcukat is látva.

Miért említésre méltó mégis Szeberényi Lajos sorsa? Szeberényi példáján keresztül bepillantást nyerhetünk abba konfliktusba, amely a szlovák értelmiség tagjait megosztotta 1848/49-ben. A már említett kiterjedt lelkészcsalád nem állt ugyanis egységesen az ifjú lelkész, újságíró és egyúttal a magyar szabadságharc ügye mellé. A megosztottság a családon belül is jelen volt. Unokatestvére például, a későbbi bécsi teológiai tanár, Szeberényi János nem követte Lajost, hanem úgy '48-ban, mint később, az önkényuralom időszakában a bécsi udvar támogatásában vélte felfedezni a szlovák nemzet és személyes előrelépésének a lehetőségét.

Szeberényi Lajos amikor a szabadságharc zászlaja alá állt, nemcsak életét, jövőjét kockáztatta, hanem szakított családjával is, amelynek tagjai nem kívánták követni őt oda, ahová tartott.

Tisztelt Collegium!

A reformkor dinamikus fejlődése, a jogkiterjesztés politikája és 1848 hősies küzdelme szimpátiát váltott ki nemcsak a szomszédos népekből, hanem Európa minden nemzetéből. A „magyar ügy” vonzó volt ekkor. Az emigráns szabadságharcosok évekig a legnépszerűbb vendégei voltak a kontinens szalonjainak és báljainak. A magyar fejlődés irányát éppen a Szeberényi Lajoséhoz hasonló sorsokon lehet lemérni. Hány hozzá hasonló vállalta a magyar ügyet, még úgy is, ha családjával, őseivel kellett szakítania ezért!

Jobb azonban, ha hagyom, hogy saját szavaival mondja el mit jelentett 1848 neki: „*Aludt e nemzet, s álmодott / Száz és több éven át, / S ördögi vérszopó nadály / Emészte a hazát. [...] A sír üreből, hol aludt, / Feljött a nemzedék, / Szemébe a szabad világ / Sugára ütközék. [...] Soká pihentek ereid, / Fölbredt nemzetem, / Munkára hát, - mindenfelé / Vár a szent küzdelem. / Bár mások elhagyanak is, / S meszsze haladtanak: / Van új erönk álom után, / Utánok, honfiak!*” Az idézet

a Jenőfi álnév alatt 1848-ban megjelent verseskötetéből származik. A versek, talán ha színvonalukban nem is, de üzenetükben mindenféleképpen az egykori barát, Petőfi gondolatait adják tovább. Tudja ezt ő maga is, de mégis a büszkeség cseng ki szavaiból, amelyeket a Petőfihez címzett versében olvasunk: „*De míg te a falakra / Köveket halmozál, / Bár csak kavicsokat horda, / De tétlen ő sem állt.*” A magyar érdekek képviselője volt ő, melyet büszkén vállalt baráttal és ellenséggel szemben is.

Ha elég őszintén vizsgáljuk 1848-at, önkéntelenül is felvetődik most a kérdés: mennyire vonzó ma a „magyar ügy”? Sikerül-e a Kárpát-medencében, Európában vonzóvá tenni a magyar nemzet céljait, törekvéseit? Sajnos azt kell válaszolnunk erre, hogy nem. Kiveszni látszik a magyar társadalomból 1848 legfontosabb erénye, a testvériség, a közös munkára, közös építkezésre való képesség. A falat immár nem együtt építjük a közös ellenség ellen, hanem ki-ki a saját falát építi a másik magyar ellen. Vonzóvá tehet ez minket? Akadnak-e ismét olyanok, akik önként vállalják a sorsközösséget a magyarsággal? Éppen ellenkezőleg: legtehetségesebb fiataljaink gyakran inkább elhagyják az országot, máshol kívánnak jövőt építeni, minthogy bebújjanak egyik vagy másik lövészárkba.

Ám bízom benne, hogy az Eötvös Collegium egy olyan sziget tud és akar lenni, amely tudatosan neveli tagjait a közös munkálkodásra. Ilyen sziget volt már alapításától kezdve, ahol nemcsak szakokon, hanem nemzeteken átívelő közös munka folyhatott. A szomszédos népek vezető tudósai, írói közül sokan a Collegium falai között kaptak olyan indítást, amelynek köszönhetően életük végéig szimpátiával viseltettek a magyarok iránt.

1848. március 15-e ma is egységre, közös fellépésre szólít fel bennünket. '48 üzenete az, hogy az egységes, erős magyar népet nem lehet semmibe venni, nélküle nem lehet róla dönteni. A magyar nemzet egysége volt az az erő, amely a szabadságharcot Európában legtovább életben tartotta. Ez az erős testvériség volt az, amely Magyarország más nemzetiségű lakói között is visszhangra lelt. Engedjék meg, hogy beszédemet e visszhang szép megfogalmazásával, Szeberényi Lajos néhány sorával fejezzem be: „*Mindent, mindent kivívhatunk, / Ha egy szívünk, akaratunk, / S bár csapdos a tengerdagály, / A nép, mint egy szikla megáll. [...] De ha széjjelszakadozunk, / Nem egy szívünk, akaratunk: / Kavicscsá porlik a szikla, / Uj tél borúl határinkra.*”

Baráti Kör és Alumni

Beharangozó

Az Eötvös József Collegium Baráti Köre egyesület formájában működik (székhelye a Collegium Ménesi úti épülete). Célja az Eötvös József Collegium egykori és mai diákjainak összefogása, a hagyományok ápolása, a Collegium hallgatóinak támogatása, valamint intézményünk szellemiségének megfelelő színvonalas rendezvények szervezése.

Az alumni (növendéki háló) nem önálló szervezet. Létrehozásakor arra törekedtünk, hogy lehetőség szerint minden egykori collegistát bevonva erősítsük egymásban a collegiumi közösségtudatot, az egykori növendékek jelentette szellemi hátországot, az ebben szunnyadó támogatást pedig a Collegium érdekében mozgósítsuk. Az alumni kezdeményezésének célja, hogy az egykori collegistákat lazább vagy szorosabb (baráti körök tagosság előkészítése) formában közelebb vonjuk az alma materhez.

Életrajzi kislexikon az Eötvös Collegium újkori történetéből 1958–2010
(előkészületben)

A nemzeti Kulturális Alap támogatásának köszönhetően az Eötvös Collegiumnak a magyar felsőoktatásban betöltött kiemelkedő szerepét is bizonyító életrajzi kislexikont állítunk össze. Az újkori Collegium 1958 és 2010 között végzett tagjai adatainak összegyűjtésére Szabó Andrást, a Collegium egykori könyvtárosát kértük fel, aki közel négy évtizedig volt a Collegium munkatársa, személyes ismeretségi köre és rálátása az egykori növendékekre egyedülálló. A kiterjedt kutatómunka során jelentős számú egykori szakkollégistáról sikerült adatokat nyernünk, ami azon túl, hogy a felsőoktatási intézmények színvonalas működésében egyre fontosabb alumnusháló kiépítésének kiindulópontja, fontos statisztikai kimutatást is jelent. Az életrajzi kislexikon a világháborút követően Keresztury Dezső igazgató kérésére, Tomasz Jenő aligazgató által összeállított statisztika (amely a régi Collegium ötven évének növendéki adatait rögzítette) újkori hasonmása kíván lenni.

Eddig 460 collegista anyagát sikerült összegyűjteni. A nevek között elenyésző számban azok az 1950 előtt végzett collegisták is szerepelnek, akik mindvégig

figyelemmel kísérték az új Collegium életét, és maguk is tevékeny részesei voltak annak a küzdelemnek, hogy a Collegiumban folyó szakmai munka megközelítse, optimális esetben utol is érje a régit. Japánban, Amerikában, a környező európai országokban élő volt collegistákat is bevontunk a gyűjtésbe. Az összesített adatokat az alábbi statisztikába sűrítetjük:

361 végzett (önkéntes adatszolgáltatás alapján)

Egyetemi, főiskolai oktató: 128

Középiskolai tanár: 48

Tudományos intézményben dolgozik: 70

Minisztériumban dolgozik: 15

Író, művész, szerkesztő (rádió, televízió, írott sajtó): 53

A Magyar Tudományos Akadémia tagja: 7

Egyéb foglalkozás: 44

Tisztelettel kérjük a Collegiumot, hogy minden egykori növendékünk csatlakozzon gyűjtésünkhöz, annak érdekében, hogy az alumnusháló folyamatosan bővülhessen. Kérjük, hogy a kislexikon szócikkeinek műfajához igazodva küldjenek magukról rövid leírást (illetve a már közzétettet egészítsék ki) a titkarsag@eotvos.elte.hu e-mail címre vagy hagyományos postai úton a Ménesi útra. Az adattár a postai és e-mail címeket is tartalmazza, utóbbiakat azonban nem tesszük közzé. Az Eötvös Collegium valamennyi tagjának és lakójának nevét (1895–2010) a *Lustrum* kötetben közzétett *Membra et Alumni* fejezet tartalmazza (honlap: eotvos.elte.hu/alumni).

Felvételi

Buzdítás a 2013. évi felvételire

Tisztelt Egyetemi Polgár!

Az Eötvös József Collegium igazgatójaként gratulálok sikeres egyetemi felvételi-jéhez, és köszöntöm az egyetemi polgárok között. Tanulmányaihoz sok örömet és sikereket kívánok!

Kérem, jelentkezzen az ELTE Eötvös József Collegium felvételijére! Sokéves tapasztalatunk, hogy az Eötvös Collegium hírneve olykor inkább elijeszti, semmint felbátorítja a vidéki hallgatókat. A Collegium nem bevehetetlen fellegvár, ahol publikációk, „szakmai” teljesítmények, gimnáziumi és egyetemi dolgozatok híján nem is érdemes megjelenni. Sikeres felvételi egyértelmű bizonyossága annak, hogy helye van az Eötvös Collegiumba jelentkezők között. Szívesen látjuk! A Collegium hivatása alapításától fogva az Önhöz hasonló hallgatók támogatása. A collegiumi tagságra pályázhatnak az ELTE Bölcsészettudományi, Társadalomtudományi, Természettudományi és Informatikai Karára újonnan felvételt nyert, illetve a második egyetemi évüket ez év szeptemberében megkezdő BA/BSC vagy MA/MSc hallgatók. A Collegium vidéki és budapesti hallgatók számára egyaránt nyitott. A budapesti diákok bejáró státuszra tarthatnak igényt, amely teljes jogú collegiumi tagságot biztosít.

A pályázat beküldési határideje: 2013. augusztus 12.

A pályázatnak a következőt kell tartalmaznia:
pályázati űrlap (amely a <http://honlap.eotvos.elte.hu> internetes oldalon érhető el, a *Felvételi* menüpont alatt);
önéletrajz (hagyományos, leíró jellegű);
szakfelvételi engedély vagy az egyetemi felvételtől szóló értesítés másolata.

Csatolható továbbá:

szakmai eredmények dokumentumai másolatban (pl. tanulmányi versenyek, nyelvvizsga-bizonyítvány stb. pdf/jpeg formátumban, szkennelve);
az Ön korábbi munkáját jól ismerő szaktanár ajánlása (lezárt borítékban, amelyet, behívásuk esetén, a felvételire szíveskedjenek magukkal hozni).

A szaktanárok előzetes véleményezését követően a collegiumi felvételire behívottak listája – a felvételi űrlapon való egyéni hozzájárulás alapján – augusztus 15-én 18 órától tekinthető meg a Collegium honlapján. A felvételi szóbeli

beszélgetésekből áll, amelynek kizárólagos időpontja: **augusztus 21–22–23**. A humánus „fejkopogatáson” a jelentkező szaktudását és általános műveltségét vizsgáljuk, a felvételizőt egy-egy oktatói és hallgatói bizottság fogja kérdezni. A felvételi napok többi részét kötetlen programok töltik ki. A Collegium a – bentlakást igénylő – felvételizők számára 1500 Ft (megérkezéskor, helyszínen fizetendő) regisztrációs díj ellenében a felvételi teljes időtartamára (három éj: hétfőtől szerdáig) szállást biztosít (ágyneműhuzatot hozni kell). A felvételi mind-három napján számítunk a jelenlétére, ezért a szállás igénybevételét figyelmébe ajánlom! Kérem, szándékát a felvételi eljárásra történő meghívást követően postafordultával (e-mail) jelezze, mert összesen száz férőhelyünk van, amelyek elosztása jelentkezési sorrendben történik.

Kérjük, pályázatát kizárólag elektronikus úton nyújtsa be. Cím: felveteli2013.ejc@gmail.com. Pályázatában feltétlenül tüntesse fel, hogy az ELTE melyik alapszakjára és (a Collegium melyik műhelyének profiljához illő) szakirányára nyert felvételt, a középiskolában milyen nyelvet tanult. Hiányos pályázatot nem fogadunk el. A pályázati anyagot nem őrizzük meg, és nem küldjük vissza. A felvételeire – a fent felsorolt dokumentumok fénymásolata mellett – egy saját névre megcímezett, felbélyegzett válaszbortéket is szíveskedjen magával hozni.

További információért, kérem, keresse fel a Collegium honlapját: <http://honlap.eotvos.elte.hu>, vagy írjon a titkarsag@eotvos.elte.hu címre, illetve telefonáljon a 06-1-460-4481-es telefonszámra.

Jelentkezését várva, szeretettel üdvözlöm,

Horváth László
igazgató

Természettudós és informatikus Kollégák!

Hadd ajánljuk külön az Önök figyelmébe az Eötvös Collegiumot! A napjainkban elsősorban bölcsészprofilú intézményben alapításától kezdve mindig megbecsült helyet kapott a természettudomány, és a TTK-sok, illetve az informatikusok ma is szerves részét képezik a Collegiumnak. A természettudós hallgatók négy műhelybe (Biológia–kémia, Földrajz-, Föld- és Környezettudomány, Informatikai, Matematika–fizika) szerveződve hallgathatnak az egyetemi képzésben foglalt ismeretanyagnál több és magasabb ismereteket nyújtó órákat. Önök számára különleges előnyöket is ígér ez a szakkollégium, más kifejezetten természettudományú profilú szakkollégiumokhoz képest. Egyrészt olyan multidiszciplináris közegbe kerülnek, ahol a „szürke hétköznapi” folya-

mán alkalmuk nyílik a szűkebb szakterületük mellett más tudományok világába, gondolkodásmódjába is bepillantani. A bölcsész szakos hallgatókkal való együttélés kiváló lehetőség mind verbális, mind írott kommunikációs képességük pallérozására. Másrészt az Eötvös Collegium idegen nyelvi műhelyei minden hallgató számára ingyen biztosítják nyelvóráikat, és ez lehetőséget teremt arra, hogy megalapozott nyelvismerettel követhessék leendő „tudós tanárként” szakterületük kurrens eredményeit. A Collegiumunk természettudós műhelyei is arra töreksenek, hogy egyre több idegen (elsősorban angol) nyelvű szakórát, előadás-sorozatokat szervezzenek hallgatóiknak. Ezen túlmenően a Collegium aktív nemzetközi kapcsolatrendszere (pl. USA, Ausztrália, Franciaország, Németország) lehetőséget teremt arra, hogy még a diákevek alatt közvetlen kapcsolatot szerezzenek a legrangosabb nemzetközi műhelyekben, valamint tudományos és kapcsolati tőkére tegyenek szert. A Collegium régebbi hallgatói ma már neves hazai és nemzetközi tudományos és alkalmazott intézmények megbecsült munkatársai, akik segíthetik a kiváló képességű és munkabírási hallgatók egyetem utáni elhelyezkedését az egyetemi tanulmányok befejezését követően. A Collegium műhelyeiben intenzív pályázati tevékenység is folyik, és ez további forrásokat biztosít egyéb fakultatív tevékenységek végzéséhez, és egyben lehetőséget teremt arra, hogy a hallgatók felvérteződjenek a pályázatírás ma már alapvetőnek számító képességével.

Arra biztatjuk Önöket, hogy látogassanak el a Collegium természettudományi műhelyeinek honlapjára, és amennyiben intézményünk felkeltette érdeklődésüket, bátran jöjjenek el a Collegium felvételijére!

A „dögész” kabinet

A Diákbizottság ajánlója

Keresd fel a felveteli.eotvos.elte.hu blogot, ahol megtudhatod, milyen része lenni egy dinamikus közösségnek!

A **Collegium előnyei** tehát (közlekedésileg előnyös fekvésén túl):

a helyben tartott kis létszámú szakórák, nyelvórák, 250 ezer kötetes kölcsönző könyvtár, tutorálás;

sportbitumenes többfunkciós pálya: foci, kosárlabda, röplabda, floorball, tenisz, pingpong;

írhatsz az Ecloga című kulturális folyóiratunkba (ecloga.eotvos.elte.hu);

Eötvös Keddek olyan előadókkal, mint Tóth Krisztina, Keleti Éva, Nádasdy Ádám, Ferdinandy György;

Filmklubok: izlandi, analóg, Wagner – mindegyik új élményt jelent;

Eötvös Konferencia: részt vehetsz az OTDK után a második legnagyobb hallgatói konferencián;

részt vehetsz az énekkar, a Biblia-kör, a japán önképzőkör működésében;

felolvashatsz a FÉL, az Apokrif vagy akár a Körhintakör társaságában az open mic felolvasóesten.

Róth Judit

DB-elnök

AZ EÖTVÖS JÓZSEF COLLEGIUM OKTATÁSI, TANULMÁNYI SZABÁLYZATA ÉS KÖVETELMÉNYRENDSZERE

Preambulum

Az Eötvös József Collegium Oktatási, tanulmányi szabályzata és követelményrendszere (CTSZK) az Eötvös Collegiumban folyó oktatási és tudományos munka kereteit meghatározó és követelményeit szabályozó dokumentum, amely minden bejáró és bentlakó tagra egyaránt, megszorítások nélkül kötelező. Az ELTE SZMSZ II. kötetéhez, a Hallgatói Követelményrendszerhez (HKR) képest – annak szellemében – a CTSZK további megkötésekkel tartalmaz, amelyek az Eötvös Collegiumban folyó tehetséggondozás minőségbiztosításáért felelnek. Eötvös collegistának lenni a több mint százéves hagyomány folytatását jelenti, amely ennek megfelelően nemcsak tudományos, hanem kulturális kötelezettségekkel is jár, többek között a társadalmi felelősségvállalás, a közösségiség és a nemzetközi színvonalra való törekvés tekintetében.

1. §

A szabályzat hatálya, a collegista kötelességei

HKR 25. § „Az Egyetem a kiemelkedő képességű hallgatók tehetségének kibontakoztatását szervezett keretek között... a szakkollégiumi képzés formájában... segíti elő.”

- (1) Jelen CTSZK hatálya kiterjed az ELTE Eötvös József Collegium (EJC) minden tagjára a collegista státusz létrejöttétől annak megszűntéig.
- (2) A collegista kötelessége, hogy a szakkollégiumi tanulmányait Eötvös collegistához méltó módon, felelősséggel teljesítse.
- (3) A szakkollégiumi tanulmányokat a CTSZK-ban meghatározott módon kell teljesíteni.

2. §

A collegiumi felvételi, vagyis a „fejkopogtatás” rendje

HKR 27. § (2) „A szakkollégista státusz sikeres szakkollégiumi felvétellel szerezhető meg, melynek rendjéről az egyes szakkollégiumok Felvételi Szabályzata rendelkezik.”

- (1) A Collegiumba felvételt, azaz collegista (szakkollégiumi) státuszt kizárólag sikeres felvételi eljárás során lehet nyerni (ez alól kivételt képez az 5. § (8)-ban említett eset).
- (2) A Collegiumba felvételizni lehet a BA/BSc képzés első és második évének megkezdése előtt, illetve az MA/MSc képzés első évének megkezdése előtt.
- (3) A Collegiumba az ELTE BTK-ra, IK-ra, TáTK-ra és TTK-ra felvett nappali tagozatos hallgatók felvételizhetnek, illetve kivételes esetben olyanok, akik a Collegium valamelyik műhelyéhez kapcsolódó minort végeznek.
- (4) A felvételiző egyik szakjának vagy kivételes esetben egyik minorjának minden esetben az ELTE olyan egyetemi szakjának kell lennie, amelynek megfelelő szakterületen a Collegiumban műhely működik; a szakok és minorok pontos besorolásáról az egyes műhelyek szabályzatai rendelkeznek.
- (5) A felvételre elektronikus formában lehet jelentkezni az adott év collegiumi felvételi tájékoztatójában meghatározott időpontjáig.
- (6) A felvételre való jelentkezésnek minden esetben tartalmaznia kell:
 - a) a kitöltött felvételi űrlapot,
 - b) a jelentkező önéletrajzát,
 - c) az Oktatási Hivatal által kiállított felvételi határozat vagy kivételes esetben az ELTE által kibocsátott szakfelvételi engedély fénymásolatát vagy a szakirányfelelős írásbeli nyilatkozatát a minor felvételéről.
- (7) A felvételre való jelentkezéshez csatolható továbbá:
 - a) az egyetemi szakjához kapcsolódó és általa legjobbnak ítélt írásbeli dolgozatának egy példánya,
 - b) a szakjának megfelelő, vagy kivételes esetben más, őt jól ismerő szaktanár ajánlása,
 - c) az űrlapon feltüntetett eredményeit, tevékenységeit igazoló dokumentumok fénymásolata.
- (8) A collegiumi felvételi keretszámról a collegiumi férőhelyek ismeretében az igazgató dönt. Kívánatos, hogy a bentlakó hallgatók összlétszáma ne haladja meg a 120 főt.

- (9) Törekedni kell arra, hogy a felvett collegisták között a TTK-s és IK-s hallgatók összlétszáma ne süllyedjen a BTK-s és TáTK-s hallgatók összlétszámának fele alá.
- (10) A felvételi vizsga háromfordulós:
 - a) szakmai bizottság és diákbizottság meghallgatása,
 - b) igazgatói beszélgetés,
 - c) fejkopogtatás.
- (11) Kívánatos, hogy a technikai lehetőségek figyelembevételével a szakmai és diákbizottságok az általuk felvételiztetett hallgatók felvételi jelentkezési anyagához a felvételi eljárás megkezdése előtt hozzáférjenek. A DB-elnök (és értelemszerűen az igazgató) az összes hallgató felvételi anyagához hozzáférhet.
- (12) A felvételi anyagban lévő adatok adatvédelmi szempontból érzékenynek minősülnek, így azok megtekintésével minden fél tudomásul veszi, hogy magára nézve az általános adatvédelmi elveket kötelezőnek tekinti, és az adatokat sem közvetlenül, sem közvetve harmadik személynek (ebbe beleértendő az adott hallgatóra vonatkozó felvételi eljárásban részt nem vevő collega is) nem adja ki. Ez alól egyedüli kivételt a felvett hallgatók e-mail címei jelentenek, amelyeket kérésére a DB-elnök rendelkezésére kell bocsátani.
- (13) A szakmai bizottság munkáját a műhelyvezető vagy akadályoztatása esetén egy általa megbízott szaktanár vezeti. A szakmai zsűri összetételét és működését a HKR és a CTSZK szellemében az egyes műhelyek szabályzata tartalmazza.
- (14) A diákbizottságok munkáját a Diákbizottság (DB) a műhelytitkárokkal egyeztetve koordinálja. A diákbizottságokba a Collegiumi Hallgatói Részönkormányzat (CHÖK) tagjai közül a műhelyek javaslatai alapján a DB delegál tagokat. A bizottságok névsorát legkésőbb a felvételi megelőző hatodik munkanapon be kell mutatni az igazgatónak. Bármiféle személyes érintettség kizáró ok az adott hallgatóra vonatkozó teljes felvételi eljárásból.
- (15) A diákbizottságok munkájában csak az így kijelölt bizottsági tagok vehetnek részt.
- (16) A szakmai és diákbizottságok javaslatát figyelembe véve a felvételi eljárás második fordulójára (igazgatói beszélgetés) behívott hallgatók listáját az igazgató állítja össze.

- a) Kivételesen egyes bejáró hallgatók esetében a műhelyvezető javaslatára el lehet tekinteni a felvételi eljárás második és harmadik fordulójától.
- (17) Az igazgatói beszélgetés után a felvételizők az igazgató javaslatára továbblépnek a felvételi eljárás harmadik fordulójába.
- a) Kiemelkedően jól teljesítő hallgató esetében, amennyiben őt a szakmai bizottság is a legjobbak közé tartozónak nyilvánította, az igazgató közvetlenül javasolhatja a tanári értekezletnek a jelentkező felvételét, és el lehet tekinteni a felvételi eljárás harmadik fordulójától.
- (18) A fejkopogtatást (a harmadik fordulót) a fejkopogtató bizottság végzi, amelynek tagja az igazgató, a kurátor, a DB-elnök és legalább egy Baráti Kör-tag. Akadályoztatás esetén a reprezentáció szerinti helyettesítésről az igazgató gondoskodik.
- (19) A felvételi eljárás eredményét a Collegium Tanári Kara (CTK) felvételi értekezlete (továbbiakban: felvételi tanári értekezlet) értékeli, amelyen a CTK-n kívül tanácskozási és javaslattevési joggal jelen vannak a szakmai bizottságok elnökei, a DB-elnök és a diákbizottságok egy-egy tagja.
- (20) A felvettek névsoráról a felvételi tanári értekezlet javaslatának figyelembevételével az igazgató dönt. A felvételi tanári értekezlet a kiváló, ám helyhiány miatt bentlakó státuszra fel nem vehető hallgatókból várólistát állíthat össze, akik bejáró collegista státuszt kapnak, és rangsorolásuk alapján collegiumi férőhely megüresedése esetén soron kívül bentlakó hallgatókká válhatnak. A várólista alapján legkésőbb a tavaszi félév szorgalmi időszakának első napján lehet bentlakó státuszt kapni. Az értekezletről jegyzőkönyv készül, amelyet az igazgató a DB-elnök és legalább egy műhelyvezető az aláírásával hitelesít.
- (21) A döntésről a felvételi tanári értekezletet követő öt munkanapon belül az igazgató írásban és elektronikus úton értesíti a pályázókat. A döntés ellen fellebbezésnek helye nincs.
- (22) Kívánalom, hogy a bejáró collegisták létszáma ne haladja meg a bentlakó collegisták számát.
- (23) A BA/BSc képzésben felvett hallgatók collegiumi tagsága, amennyiben a collegista teljesíti a jelen szabályzatban foglalt követelményeket, hat félévig, azaz a BA/BSc képzés végéig szól.
- a) Amennyiben a collegista a BA/BSc képzést hat félév alatt elvégzi, és a műhelyének megfelelő MA/MSc képzésben folytatja

- tanulmányait az ELTE-n, a collegiumi jogviszonya az illetékes műhelyvezető ajánlása alapján további négy félévvel meghosszabbodik.
- b) Amennyiben a collegista a BA/BSc képzést hat félév alatt elvégzi, de tanulmányait nem a korábban végzett szakjának megfelelő, az ELTE olyan egyetemi MA/MSc képzésén folytatja, amelynek megfelelő szakterületen a Collegiumban műhely működik, kérvényezheti az átvételét az új szakjának megfelelő műhelyhez. Kérvényéről a korábbi és az új műhelyvezető együttes véleménye, illetve javaslata alapján a tanári értekezlet állásfoglalásának figyelembevételével az igazgató dönt.
 - c) Amennyiben a collegista egyedi méltányossági kérelem alapján nyolc félév alatt elvégezte a BA/BSc képzést, kérvényezheti, hogy tagságát az MA/MSc képzés idejére további négy félévvel hosszabbítsák meg. Kérvényéről a műhelyvezető javaslatára a tanári értekezlet állásfoglalását figyelembe véve az igazgató dönt.
 - d) Amennyiben a collegista egyszerre két vagy annál több BA/BSc szakot végez, kérelmezheti, hogy a collegiumi tagsága a másodszor megkezdett BA/BSc képzésének végéig, azaz további két félévvel hosszabbodjon meg. Ebben az esetben, amennyiben a műhelyének megfelelő MA/MSc képzésben folytatja tanulmányait az ELTE-n, a collegiumi jogviszonya az illetékes műhelyvezető ajánlása alapján további négy félévvel meghosszabbodik.
- (24) Az MA/MSc képzésben felvett hallgatók collegiumi tagsága, amennyiben a collegista teljesíti a jelen szabályzatban foglalt követelményeket, négy félévre szól.
- a) Amennyiben a collegista egyszerre két vagy annál több MA/MSc szakot végez, kérelmezheti, hogy collegiumi tagsága a másodszor megkezdett MA/MSc képzésének végéig, azaz további két félévvel hosszabbodjon meg.
- (25) A felvételi eljárásban részt vevő hallgatók elszállásolásáról, valamint a beköltözés menetéről a CTSZEK mellékletét képező collegiumi Házi-rend rendelkezik.

3. §

Seniorok felvétele

- (1) Azok a collegisták és volt collegisták, akik valamely egyetem akkreditált doktori iskolájába igazoltan bejelentkeznek, vagy ilyen doktori iskola képzésében részt vesznek, jogosultak bentlakó vagy bejáró seniori pályázat benyújtására. A felvehető bentlakó seniorokra vonatkozó irányszám évente kettő.
- (2) Mind a bejáró, mind a bentlakó seniori státuszra pályázatot kell benyújtani, amelynek határidejét az igazgató határozza meg, és amelyet legkésőbb a beadási határidő előtt tíz munkanappal az érintettekkel az igazgatói iroda előtti hirdetőtáblán tudatni kell.
- (3) A pályázatnak tartalmaznia kell:
 - a) a pályázó szakmai önéletrajzát és publikációs listáját,
 - b) a doktori kutatási tervet,
 - c) a pályázó terveit a Collegium oktatói és kutatói munkájában történő részvételről,
 - d) az illetékes műhelyvezető és a témavezető ajánlását.
- (4) A seniori pályázat benyújtásának feltétele legalább két nyelvből középfokú C típusú államilag elismert nyelvvizsga (B2-es szint) megléte.
- (5) A pályázatokat a műhelyvezetőnek a műhelytitkárrel közösen kialakított véleményének és a DB állásfoglalásának ismeretében a CTK értekezletén értékeli és rangsorolja. A bentlakó és bejáró seniorok felvételéről a CTK rangsorát figyelembe véve az igazgató dönt.
- (6) A doktori iskolába történt felvétel igazolása után válik véglegessé a felvettek névsora.
- (7) A seniori státusz egy évre szól. A senioroknak minden félévben beszámolót kell benyújtaniuk az adott féléves teljesítményükről, amelyet a CTK értekezletén értékeli. A CTK véleményét figyelembe véve a seniori státusz egy évvel történő meghosszabbításáról egy hallgató esetén legfeljebb két alkalommal az igazgató dönt.

4. §

A Collegium tanulmányi rendje

HKR 27. § (1) „A szakkollégiumi képzési formára befogadást nyert egyetemi hallgatók – továbbiakban: a szakkollégista hallgatók – tanulmányaik egy részét a párhuzamosan meghirdetett kurzusok közül a szakkollégista hallgatóknak hirdetett kurzusok elvégzésével teljesíthetik.”

- (1) A Collegium tanulmányi rendje a bejáró és bentlakó BA/BSc képzésben és MA/MSc képzésben részt vevő collegistákra vonatkozik. A seniorok a tanulmányi kötelezettségeiket a doktori iskolában teljesítik.
- (2) A Collegium tagjai a végzettségüket igazoló oklevelet az ELTE BTK-n, IK-n, TáTK-n, TTK-n vagy kivételes esetben a főszakjukhoz kapcsolódó egyéb karon szerzik meg. A minőségbiztosítási szempontoknak megfelelő, akkreditált műhelyprogramok a három-, illetve kétéves képzés végén – a kari sajátosságoknak megfelelően – diplomabetétlapot, vagy betétlapnak nem minősülő oklevelet bocsátanak ki (az akkreditált műhelyprogramokról részletesen az 5. § rendelkezik).
- (3) A collegiumi tehetséggondozás formája általában kicsoportos, szemináriumi jellegű, intenzív szaktárgyi oktatás, szaktárgyanként heti 2–6 órában, de emellett más módszerek (mentori foglalkozás, előadás, szakosított programok stb.) is alkalmazhatók. Kívánatos, hogy a Collegium nyújtotta tehetséggondozási formát kiegészítsék a kari tehetséggondozási formák (tutorálás, honorácior státusz, TDK), amelyek önmagában a Collegium által nem biztosítható módokon segítik a tehetségek kibontakozását.

HKR 27. § (3) „Szakkollégiumi kurzusra csak szakkollégista hallgatók iratkozhatnak be, de az oktató az általa vezetett szakkollégiumi kurzusra kivételesen – egyéni elbírálás alapján – az ilyen képzésben részt nem vevő hallgatók felvételét is engedélyezheti.”

HKR 55. § (5) „A szakkollégiumi kurzust a meghirdetésétől függően nem szakkollégisták is fölvehetik, ha a szakkollégisták nem töltik ki a meghirdetett maximális létszámot. A szakkollégisták által fölvevett szakkollégiumi kurzussal teljesített tanegységek nem számítanak bele az Ftv. 58. § (4) bekezdésben foglalt 10 %-nyi, költségterítés fizetése nélküli keretbe.”

HKR 27. § (5)-(6) „Szakkollégiumi kurzus hirdethető nemszakos (általános bölcsészképző, „közismereti”) és szakos tárgyából egyaránt. A szakkollégiumi kurzusok indításáról a szakkollégium igazgatója dönt.”

HKR 55. § (4) „Szakkollégiumi kurzust – ha a kurzus valamely szak tantervében szereplő tanegység teljesítésére alkalmas (kreditszerző) – a szakkollégium igazgatója a dékán jóváhagyásával hirdeti meg.”

- (4) Az összes Collegium által szervezett, egyetemi kóddal rendelkező órát Eötvös collegiumi bélyegzővel kell a félév végén az indexben, és /EC jellel a kurzuskódban megjelölni.
- (5) A Collegium hallgatójának be kell jelentenie az igazgatónak, ha félévet halaszt. Az a collegista, aki az indexbemutató kötelezettségének nem tesz eleget, vagy nem nyilatkozik arról, hogy következő évben a Collegium épületében akar-e lakni, elveszíti collegista státuszát.
- (6) A collegiumi tagság feltétele a műhelytagság (az ELTE SZMSZ I. 4/g (továbbiakban: EJC SZMSZ) 42–43. §-ban meghatározott szakmai műhelyben).
- (7) A Collegiumban az alábbi szakmai műhelyek működnek:
 - a) Angol–amerikai műhely
 - b) Biológia–kémia műhely
 - c) Bollók János Klasszika-filológia műhely
 - d) Filozófia műhely
 - e) Francia műhely
 - f) Germanisztika műhely
 - g) Informatikai műhely
 - h) Magyar műhely
 - i) Matematika-fizika műhely
 - j) Mendöl Tibor Földrajz-földtudomány-környezettudomány műhely
 - k) Olasz műhely
 - l) Orientalisztika műhely
 - m) Skandinavisztika műhely
 - n) Spanyol műhely
 - o) Szlavisztika műhely
 - p) Társadalomtudományi műhely
 - q) Történész műhely

- (8) Az egyes műhelyekben folyó szakmai munka formáját és tanulmányi követelményeket a műhelyszabályzatok rögzítik, amelyek a HKR-hez és a CTSZK-hoz képest további követelményeket támaszthatnak. A műhelyszabályzatokat a műhelygyűlés javaslatára az igazgató fogadja el. A műhelyszabályzatok jelen szabályzat mellékletét képezik.

5. §

Műhelyprogramok és akkreditációjuk

- (1) Kívánatos, hogy a szakmai műhelyek moduljellegű, az egyetemi képzést nem kiváltó, hanem kiegészítő műhelyprogramokat – curriculumokat – (továbbiakban: programok) indítsanak.
- (2) A programokat a CTK értekezlete akkreditálhatja. A programokért felelős műhelyek csak felmenő rendszerben (azaz a teljes program elvégzése után) bocsáthat ki oklevelet. Az akkreditáció a szakkollégiumi munka belső minőségbiztosítása.
- (3) Az akkreditált programokban minden műhelytagnak részt kell vennie, egy collegistának azonban egynél több programban nem kell részt vennie.
- (4) Külön programot kell kidolgozni a BA/BSc képzésben és az MA/MSc képzésben részt vevő hallgatók számára, és ezeket külön kell akkreditáltatni, kívánatos azonban, hogy a két program valamilyen módon egymásra épüljön.
- (5) A program akkreditálásának minimális feltételei:
 - a) előre meghatározott tanegységek meghatározott oktatói gárdával és programvezetővel,
 - b) előre meghatározott követelményrendszer és tanrend,
 - c) félévente legalább két különböző kurzus meghirdetése, amelyeket két különböző, tudományos fokozattal rendelkező oktató tart,
 - d) folyamatos tutorálás biztosítása állandó tutori körrel,
 - e) a kurzusokon kívül legalább egy folyamatos szakmai tevékenység (pl. szakfordítás, TDK-dolgozat-írás stb.),
 - f) meghatározott cél megjelölése (pl. egy kompetencia fejlesztése, a szaknál szűkebb területről adott bővített képzés stb.).

- (6) Az akkreditált programot elvégzett hallgató számára a program elvégzését a 4. § (2)-ben foglaltaknak megfelelően igazolni kell, a szakmai műhely, a program és a programvezető megnevezésével.
- (7) Akkreditált program akkor veszíti el akkreditációját, amennyiben két egymást követő félévben nem sikerül teljesíteni az 5. § (4) c) és d)-ben foglaltakat, ekkor a programot újra kell akkreditálni.
- (8) Kivételes esetekben a CTK véleményét figyelembe véve az igazgató dönthet a műhelyek munkájához nem kapcsolódó vagy több műhely, szak területét érintő programok integrálásáról. Ebben az esetben az adott program tagjai az igazgató javaslatára egyéni mérlegelés alapján bejáró collegista státuszt kaphatnak, és szervezeti egységük alkalmi kutatóműhelyként (vö. EJC SZMSZ 43. §) a collegiumi képzés részévé válik.

6. §

A nyelvtanulásra vonatkozó követelmények

- (1) A BTK-s és TáTK-s hallgatóknak az első collegiumi évükben két egymást követő félévben latin nyelvből sikeres vizsgát kell tenniük (azaz az ötfokozatú skálán legalább elégséges, a háromfokozatú skálán legalább megfelelt minősítést szerezniük). Kívánatos, hogy ez irányú kötelezettségüket a Collegiumban meghirdetett kurzus keretében teljesítsék. A Filozófia műhely hallgatói választhatnak a latin és az ógörög nyelv között.
- (2) Minden collegista (ennek részletes szabályozását a 9. § (5) adja) a felvételt kötelezően választhat a francia, német és olasz nyelv közül, amelynek tanulását addig kell folytatnia, ameddig középfokú C típusú államilag elismert nyelvvizsgát (B2-szint) nem tesz.
 - a) A 6. § (2)-ben említett választása, amennyiben nem rendelkezik mindhárom nyelvből B2-es vagy magasabb szintű nyelvvizsgával, nem eshet olyan nyelvre, amelyből már B2-es vagy annál magasabb szintű államilag elismert nyelvvizsgával rendelkezik.
 - b) Kívánatos, hogy a három nyelvet választó collegisták száma jelentősen ne térjen el egymástól.
 - c) Amennyiben a collegista az általa választott nyelvből egy félévben nem tesz sikeres vizsgát, a Collegiumból elbocsátható.

- d) Amennyiben a collegista az általa választott nyelvből a BA/BSc képzése befejezéséig nem tesz B2-es vagy annál magasabb szintű, államilag elismert nyelvvizsgát, a 2. § (23) a) alapján collegiumi státusza automatikusan nem hosszabbítható meg. Ebben az esetben a 2. § (23) c) alapján kell eljárni.
- e) Amennyiben a collegista az MA/MSc képzése negyedik félévéig nem rendelkezik két B2-es vagy magasabb szintű nyelvvizsgálattal, nem lehet a 2. § (24) a) alapján eljárni, hanem a 8. § (1) alapján méltányossági kérvényt kell beadni.
- f) Amennyiben a collegista a BA/BSc képzése hatodik félévéig nem rendelkezik egy B2-es vagy magasabb szintű nyelvvizsgálattal, nem lehet a 2. § (23) d) alapján eljárni, hanem a 8. § (1) alapján méltányossági kérelmet kell beadni.

7. §

Általános követelmények és szankciók

- (1) Az általános, a nyelvtanulásra vonatkozó előírásokat, valamint a műhelyek tanulmányi követelményeinek teljesülését a CTK félév végi értekezlete értékeli.
- (2) A CTK értekezlete:
 - a) meghallgatja a műhelyvezetők beszámolóját,
 - b) meghallgatja a nyelvtanárok beszámolóját,
 - c) javaslatot tesz a dicséretben, illetve figyelmeztetésben vagy elmarasztalásban részesítendő hallgatók személyére,
 - d) javaslatot tesz a követelményeket nem teljesítő hallgatók kizárására,
 - e) javaslatot tesz a méltányossági kérelmek elbírálására;
 - f) valamint, ha lehetősége van rá, a Collegium minden tagjának szakmai tevékenységét egyenként értékeli.
- (3) A collegisták által a tanulmányi előmenetelükről beszolgáltatott adatokat az igazgató megbízására a titkárság összegyűjtheti, tárolhatja és rendszerezheti. Ezek az adatok nem nyilvánosak, adatvédelmi szempontból érzékenynek számítanak, és a titkárság a tárolásukkal magára nézve kötelezőnek ismeri el a vonatkozó adatvédelmi irányelveket. Ezek az adatok nevesítés nélkül egyesével vagy összességükben

felhasználhatók a Collegium eredményességét demonstráló statisztikák elkészítésére, ám csak az illető collegisták beleegyezésével nevesíthetők.

- (4) A collegiumi tagság automatikusan megszűnik, az alábbiak szerint:
 - a) a hallgató egy aktív félévben egyetlen collegiumi órát sem vett fel (ez alól kivételt képeznek azon collegisták, akik műhelye vagy műhelyei egyetlen órát sem hirdettek meg, és nyelvtanulási kötelezettségüket már teljesítették),
 - b) a hallgatónak a tanulmányi átlaga két egymást követő félévben 4,25 alá süllyed (a nem kredites átlagszámítás az érvényes, a nem javított elégtelen beleszámít a collegiumi átlagba, a BTK-s és TáTK-s kezelési körben meghirdetett kurzusok esetében az elhagyott tanegység 0-sal beleszámít),
 - c) a hallgató a mintatanterv szerint a félévének megfelelő teljesített kreditszámától több mint 33 kredittel elmarad,
 - d) a hallgató nem teljesíti a collegiumi nyelvtanulásra vonatkozó követelményeket,
 - e) a hallgató műhelytagságát elveszítette, és másik műhelynek nem tagja,
 - f) a hallgató a CHÖK két egymást követő Közgyűlésétől igazolatlanul távol marad.
- (5) A Collegiumból elbocsátható, aki
 - a) a collegiumi óráit hanyagul látogatja,
 - b) két egymást követő félévben nem tesz eleget a collegiumi foglalkozások szakmai követelményeinek,
 - c) aki Collegiumban felvett óráját nem teljesítette.
- (6) Az (5) vonatkozásában a műhelyvezető véleménye és értékelése a mérvadó.
- (7) A collegiumi tagság megszüntetéséről a CTK és a műhelyvezető javaslatára az igazgató dönt.
- (8) A tanulmányi okból történő kizárás nem fegyelmi büntetés, ellene felbbezésnek helye nincs, kivéve, ha a kizáró határozatra adminisztratív hiba miatt került sor.

8. §**Méltányossági kérelem**

- (1) A 2. § (5), (23)–(24), 4. § (5) és a 7. § (4) vonatkozó rendelkezéseivel kapcsolatban az igazgatóhoz írásban méltányossági kérelem nyújtható be, legkésőbb a CTK tárgyfélévi értekezlete előtti ötödik munkanapon.
- (2) Ugyanaddig méltányossági kérelmet nyújthat be az a bejáró collegista, aki státuszát bentlakóra szeretni módosítani.
- (3) A méltányossági kérelem alapja rendkívüli tanulmányi vagy családi indok lehet, amelyet részletesen kifejteni és indokolni kell. A méltányossági kérelemhez szakmai önéletrajzot is mellékelni kell.
- (4) A méltányossági kérelmeket a CTK értekezlete javaslatára a műhelyvezető és a DB-elnök véleményét figyelembe véve az igazgató bírálja el.
- (5) A méltányossági kérelemről szóló döntésről legkésőbb a CTK értekezlete utáni ötödik munkanapon írásos és elektronikus formában tájékoztatni kell az érintetteket.
- (6) A méltányossági kérelemről szóló döntés ellen fellebbezésnek helye nincs, kivéve ha adminisztratív hiba történt.

9. §**Záró, átmeneti és értelmező rendelkezések**

- (1) A jelen CTSZK-ban nem szabályozott kérdésekben az EJC SZMSZ és a HKR az irányadó.
- (2) Jelen CTSZK 6. § (2) a 2011-től felvett hallgatókra vonatkozik. A 2011 előtt felvett hallgatókra a következők érvényesek:
 - a) Minden collegista köteles a negyedik félév végéig egy, a nyolcadik félév végéig egy második idegen nyelvből középfokú C típusú államilag elismert nyelvvizsgát tenni vagy nyelvtudását egy ezzel egyenértékű (azaz államilag elismert nyelvvizsga, illetve államilag vagy a lektorátus által honosított külföldi nyelvvizsga) okirattal bizonyítani.
 - b) A BA/BSc és az MA/MSc képzés teljes idején – a nyelvvizsgák számától függetlenül – kötelező a nyelvtanulás (kivéve a klasszika-filológia szakirányt). Félévente legalább egy nyelvóra vagy

- azzal egyenértékű nyelvkurzusra kell minden hallgatónak járnia. Aki nyelvtanulási kötelezettségét nem teljesíti, kizárható.
- c) A 2011 előtt felvett hallgatók esetében a 7. § (4) a) és d) vonatkozó rendelkezései ezek alapján értendők.
- (3) Jelen CTSZK 3. § (4) esetében a 2011 előtt felvettek a két B2-es nyelvizsgát kiválthatják egy C1-es szintűvel.
 - (4) Jelen CTSZK 5. § (2) csak azokra a hallgatókra vonatkozik, akik a programot annak teljes időtartamában el tudják végezni.
 - (5) Jelen CTSZK 6. §-ban foglaltak a seniorokra nem vonatkoznak.
 - (6) Jelen CTSZK 6. § (1)-ben foglaltak a BA/BSc képzésük és az MA/MSc képzésük során fölvetett hallgatókra is vonatkoznak, ugyanakkor a 6. § (2)-ben foglaltak értelemszerűen csak a BA/BSc képzésük során felvettekre.
 - (7) Jelen CTSZK az EJC SZMSZ első számú melléklete.
 - (8) Jelen CTSZK 2011. szeptember 12-től érvényes, ugyanettől a naptól az ezt megelőző szabályzat hatályát veszti.
 - (9) Jelen CTSZK elfogadásával a Kuratórium felkéri a CHÖK-öt, hogy 2012. március 1-jéig végezze el a jelen szabályzat mellékletét képező Házirend jelen szabályzattal való jogharmonizációját.
 - (10) Jelen CTSZK elfogadásával a Kuratórium felkéri a szakmai műhelyeket, hogy 2012. március 1-jéig alkossák meg műhelyszabályzatukat, vagy ha már rendelkeznek ilyennel, végezzék el a jelen szabályzattal való jogharmonizációját.
 - (11) Jelen szabályzat elfogadásáról és jóváhagyásáról az EJC SZMSZ 58. § (2)–(3) pontja rendelkezik.
 - (12) Jelen szabályzat módosítására a jóváhagyására vonatkozó szabályok az irányadók.

**Az ELTE Eötvös József Collegium
oktató és nem oktató munkatársai, tisztségviselői**
(az évkönyv kiadásának időpontjában)

Kurátor: Szepessy Tibor
Igazgató: Horváth László
Aligazgató: Laczkó Krisztina
A Kuratórium elnöke: Bertényi Iván

A Kuratórium tagjai:

Bertényi Iván (elnök)
Kiss Jenő
Öze Sándor
Solymosi László (póttag)

Csörnyei Zoltán
Bozsonyi Károly
Farkas Zoltán
Sára Balázs (póttag)

Cséri Tamás
Huszár Kristóf
Locsmáncsi Dániel
Tóth László Márton (póttag)

Műhelyvezetők, kabinetvezetők, vezetőtanárok:

Bangha Imre kabinetvezető (Orientalisztika műhely, Indológiai kabinet)
Boros Lili műhelyvezető (Szlavisztika műhely)
Bozsonyi Károly műhelyvezető (Társadalomtudományi műhely)
Bubnó Hedvig vezetőtanár (Spanyol műhely)
Burcsi Péter műhelyvezető (Matematika-fizika műhely)
Csibra Zsuzsanna kabinetvezető (Orientalisztika műhely, Sinológiai kabinet)
Csörnyei Zoltán műhelyvezető (Informatikai műhely)
Dezső Tamás kabinetvezető (Orientalisztika műhely, Assziriológiai kabinet)
Faix Dóra műhelyvezető (Spanyol műhely)
Falvay Dávid vezetőtanár (Olasz műhely)
Farágó-Szabó István műhelyvezető (Filozófia műhely)

Farkas Zoltán műhelyvezető (Történész műhely)
Fejérvári Boldizsár vezetőtanár (Angol–amerikai műhely)
Feld-Knapp Ilona vezető (Cathedra Magistrorum)
Győri Róber műhelyvezető (Mendöl Tibor földrajz-, föld- és környezettu-
dományi műhely)
Hasznos Andrea kabinetvezető (Orientalisztika műhely, Egyiptológiai
kabinet)
Hudecz Ferenc műhelyvezető (Biológia-kémiai műhely)
Kiss Farkas Gábor kabinetvezető (Magyar műhely, Irodalmi kabinet)
Laczkó Krisztina műhelyvezető (Magyar műhely)
Masát András műhelyvezető (Skandinavisztika műhely)
Ludmann Ágnes vezetőtanár (Olasz műhely)
Máté Zoltán műhelyvezető (Orientalisztika műhely)
Mészáros Tamás műhelyvezető (Bollók János Klasszika-filológia műhely)
Armando Nuzzo műhelyvezető (Olasz műhely)
Sántháné Gedeon Mária vezetőtanár (Angol–amerikai műhely)
Sára Balázs műhelyvezető (Germanisztikai műhely)
Szabics Imre műhelyvezető (Aurélien Sauvageot műhely)
Vargyas Brigitta vezetőtanár (Aurélien Sauvageot műhely)

Levéltáros: ifj. Arató György
Könyvtáros: Farkas Márton
Gazdasági osztályvezető: Kissné Noszko Ilona
Gondnok: Zrupkó Gáborné
Ügyvivő szakértő: Mátyás Eszter
Karbantartó: Pikács Albert
Takarító: Csernetics Istvánné

Kapcsolat:

H-1118 Budapest, Ménesi út 11–13.
Telefon: +36 1 460 4481
Fax.: +36 1 2092044
E-mail: titkarsag@eotvos.elte.hu

